جلد ششم

(کتاب ابی)

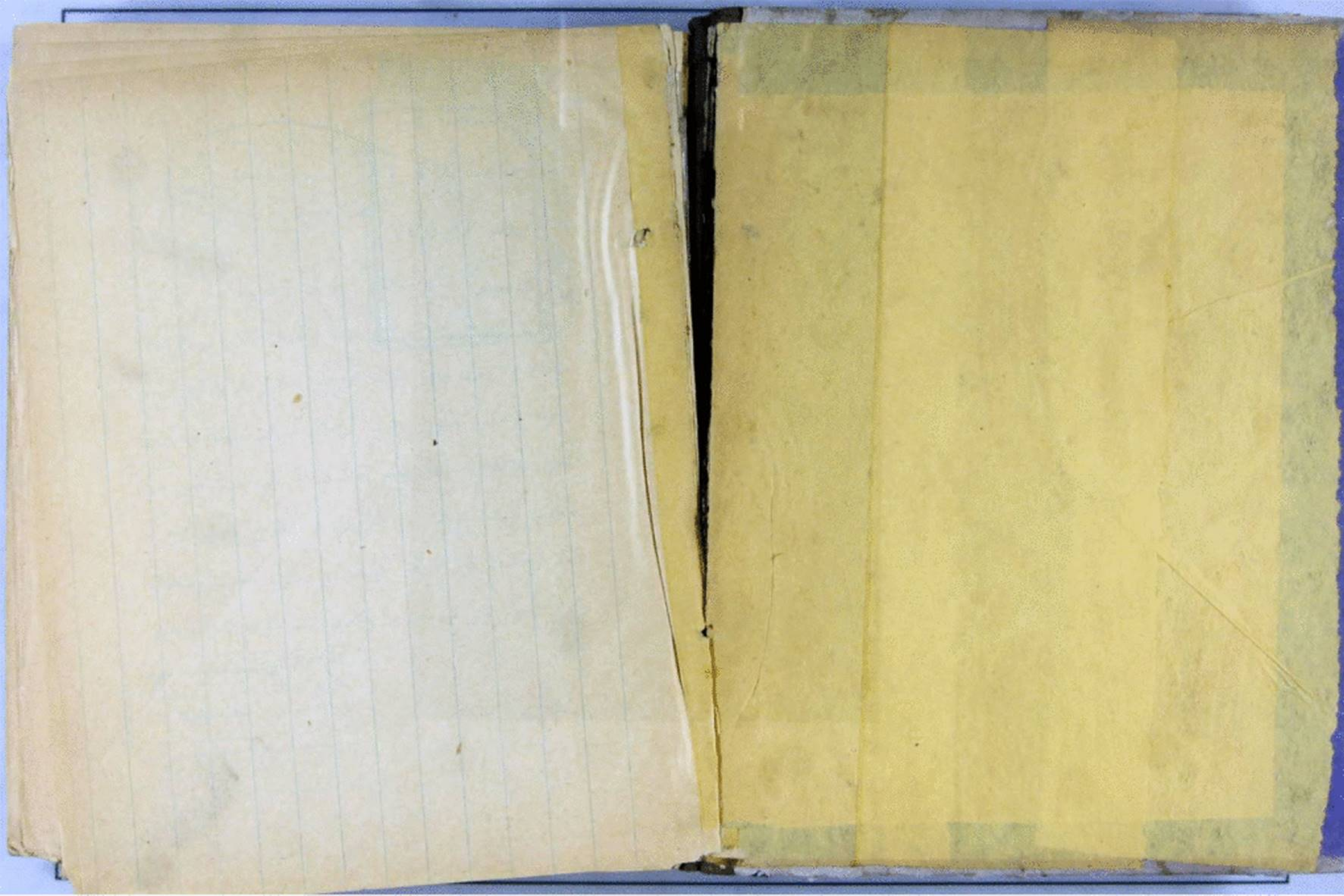
نمرهٔ ۲

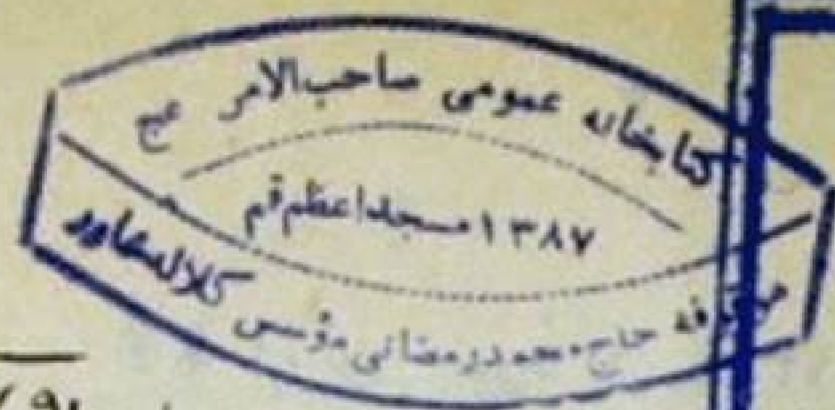
وقایع ۱۹۱۳

قیمت یکتومان .

« مطبعه برادران باقرزاده بطبع رسید »

فی شهر شعبان ۱۳۳۲

کتاب آبی انکلیس نمره یك (۱۹۱۳)

که مجموعه مخابرات ومراسلات نمایندکان انکلیس درسال ۱۳۳۱ میباشد وبه بهترین ترتیبی حوادث ووقایع تاریخی سال مذکوررا بیان مینماید برحسب دستور حضرت مستطاب اشرف امیر معارف پرور حاجی علیقلیخان سردار اسعد مدظله اینجانب میرزا حسن خان اصفهانی دیپلمه مدرسه عالی امریکائی از انکلیسی بفارسی ترجمه نمود امید است سایر بزرکان هم بمعارف پروری حضرت مستطاب اشرف معظم تاسی نموده بترجمه وتالیف کتب مفیده اقدام فرمایند

ایران نمرهٔ ۱ (۱۹۱۳)

مراسلات ومکاتبات راجع بامور ایران

درتعقیب ایران نمره ۵ (۱۹۱۲)

(نمره ۱)

تلگراف سرجارج بارکلی (وزیر مختار دولت انگلیس) بسرادوارد گری (وزیر امور خارجه دولت انگلیس)

طهران ۹ مارس ۱۹۱۲ (مطابق ۱۹ ربیع الاول ۱۳۳۰)

آقا رجوع بتلگراف ۵ مارس من در خصوص محل تامین قرضه بدولت ایران افتخاردارم سواد مراسلهٔ که کفیل خزانه داری کل برای من فرستاده ومبالغ وجوهاتیکه دران تلگراف ذکر نموده‌ام مبنی بر آن است لفاً انفاد دارم

چنانچه ملاحظه خواهید نمود علاوه بر عایدات مالیاتی دولت ایران فعلاً یك عایدی معین سالیانه بمبلغ ۴۰۰۰۰۰۰ تومان دارند که ۲۰۸۳۱۰۰۰ تومان آن برای مصارف معینه قروض خارجی موجوده وسایر مصارف صرف نظر نکردنی دولت تعیین شده

بموجب نقشه قرضه البته قروض تثبیت شده دولت ببانك روس منتقل خواهد شد ونفع واستهلاك آن سالیانه به ۶۵۰۰۰۰۰ تومان خواهد رسید علیهذا ازمصارف معینه که بدان اشاره رفت

مبلغ مذکور کسر خواهد شد وعایدات یقینی که محل تامین قرضه مذکور باشد ۱۰۸۱۹۰۰۰ تومان خواهد بود

بعقیده مسیو مرنارد درمقابل این تامین یك قرضه ۳۳۰۰۰۰۰۰ تومانی ازقرار نفع صدی پنج میتوان بدست آورد وبر فرض هم که قیمت خرید آن ازقرار صدی هشتاد وپنج باشد مبلغ ۲۸،۰۵۰۰۰۰ تومان بدولت ایران عاید خواهد گردید که ۶،۰۰۰،۰۰۰ تومان آن برای پرداخت قرضه بانك روس لازم خواهد بود

مسیو مرنارد بعلاوه صورت قروض جاریه دولت ایرانرا بانضمام قرضه کمپانی اشنیدر داده است ومبلغ اینها به ۱،۹۳۲،۰۰۰ تومان میرسد

باضافه این مبلغ کفیل خزانه داری کل در جزو جدول خود مبلغ ۷۰۰،۰۰۰ تومان ازبابت دعاوی دولت انگلیس و ۱،۸۰۰،۰۰۰ تومان ازبابت دعاوی دولت روس محسوب داشته‌است سفیرین برای رفع حاجت وبرحسب لزوم این مبلغ هارا شفاهاً بمسیو مرنارد اظهار داشتند وبنابراین تخمینی است که از روی دقت زده نشده

جمع کل قروض جاریه بنابراین ۴،۴۳۲،۰۰۰ تومان می باشد که باضافه مبلغ ۶،۰۰۰،۰۰۰ تومانی که برای پرداخت قسمتی از قروض بانك روس بمصرف خواهد رسید ممکن است از وجوهات قرضه منها شده وبقیه مبلغ ۱۷،۶۰۰،۰۰۰ تومان برای دولت ایران باقی خواهد بود باستثنای ادعای کمپانی اشنیدر از بابت دعاوی

خارجه غیراز آنچه راجع بانکلیس وروس میباشد ذکری نرفته من ازدعاوی سفارت عثمانی اطلاعی ندارم ولی دعاوی سفارتخانهای دیگر رویهم رفته محتمل به ۵۰۰,۰۰۰ تومان میرسد

(امضاء) جارج بارکلی

(ترجمه ملفوف اول نمره ۱)

خزانه طهران ٤ مارس ۱۹۱۲

آقای وزیر — بنابر خواهشی که در ضمن صحبت اخیر فیما بین از من نمودید افتخار دارم که بعضی اطلاعات کتبی که از روی آن شما میتوانید قیمت واعتبار وثیقه هائیکه دولت ایران درصورت تصمیم ارائه نقشه برای قرضهٔ خارجی میتوانند بدهند ملتفت شوید لفاً انفاد دارم

من این مسئله را تاکید می‌کنم که تخمین عایدات (سالیانه ٤۰،۰۰۰،۰۰۰ قران باشد) بلاشك کمتراز مبلغی است که خیلی احتمال میرود وصول شود چنانچه ملاحظه خواهید فرمود این مبلغ ٤۰،۰۰۰،۰۰۰ قران مبلغ حد وسط عایداتی است که در عرض پنج ساله اخیر وصول شده و چنانچه میدانید در این ۵ ساله حوادث مهمه پلتیکی و اغتشاشات در هر یك از ایالات و ولایات غالباً رخ نموده است

گمان می‌کنم بانهایت یقین بتوانم اظهار نمایم که بمجرد آنکه انتظامات مملکت اعاده گردید از منابع مختلفه مالیات در هر یك از ایالات و ولایات مملکت بیش از این عایدات وصول خواهد شد .

لازم نیست ذکر شود که طریقهٔ جدید وصول مالیات مبلغ زیادی بر عایدات دولت خواهد افزود وقرض دهندگان را از هر خطر تامین خواهد نمود .

امضاء (مرنارد خزانه دار کل)

(ترجمه ملفوف دو نمرهٔ ۱)

اطلاعاتی که در جدولهای ذیل مندرج است مبنا یابند : —

۱ — دولت حالیه از عایدات گمرکات و ضرابخانه وتلگراف خانه و تذکره و خالصه جات و تحدید تریاك و باندرل مسکرات مبلغ ٤۰،۰۰۰،۰۰۰ قران بدست می آورد .

۲ — قسمتی از این عایدات (که ۲۸۰۳۱۰۰۰۰ قران باشد) برای محل تامین قروض خارجه و بعضی ازمصارف لازمه دولت تخصیص شده .

۳ — در صورتی که دولت ایران قرضه ۶۰,۰۰۰,۰۰۰ قران از قرار صدی هفت را که در سال ۱۹۱۰ تثبیت شده ببانك دسکونت ایران مسترد دارند اضافه وجوهات عایدات دولت که بدست می آمد مبلغ ٤۰,۰۰۰,۰۰۰ قران منهای ۲۱,۸۱۰۰۰۰ یا ۱۸,۱۹۰,۰۰۰ قران خواهد بود .

٤ — این اضافه عایدات یك وثیقه درجه اول برای قرضه معادل ۳۳۰,۰۰۰,۰۰۰ قران ازقرار نفع صدی پنج خواهد بود که قیمت اقل اسهام آن از قرار صدی هشتاد وپنج بوده باشد ووجه خالص آن ۲۸۰,۵۰۰,۰۰۰ قران خواهد بود .

۵ — پس از پرداخت قرضه ۶۰,۰۰۰,۰۰۰ قران ازقرار

صدی هفت و قروض جاریه (٤٤،٠٠٠،٠٠٠ قران) بقیه ١٧٦،٠٠٠،٠٠٠ قران برای دولت ایران باقی خواهد ماند .

امضاء مرنارد خزانه دار کل

طهران ٤ مارس ١٩١٢

عایدات دولت که وصول آن حتمی است

گمرکات	(حد وسط پنجساله)	٣٢،٠٠٠،٠٠٠ قران
تلگرافخانه	(حد اقل تخمینی)	١٠٠٠٠،٠٠٠ «
ضرابخانه	(حداقل تخمینی)	٣،٠٠٠،٠٠٠ «
تذکره	(حداقل تخمینی)	١،٦٠٠،٠٠٠ «
خالصجات	(حداقل تخمینی)	١،٠٠٠،٠٠٠ «
تریاک و مسکرات وغیره		١.٤٠٠.٠٠٠ «
	جمع	٤٠،٠٠٠،٠٠٠ «

گمرکات	جنوبی	٨،٠٠٠،٠٠٠ قران
«	شمالی	٢٤،٠٠٠،٠٠٠ «

تحمیلات بر عایدات گمرکات و ضرابخانه و تلگراف

قروض یا مصارف	محل تامین یا وثیقه	ترتیب تحمیل	مبلغ سالیانه
١ ـ قرضه سال ١٩٠٠ و ١٩٠٢ از بانک دسکونت	عایدات گمرکات شمالی	تحمیل اول	٩،٦٠٠،٠٠٠ قران
٢ ـ قرضه سال ١٩١٠ از بانک دسکونت از قرار صدی هفت	(١) عایدات گمرکات شمالی (٢) ضرابخانه	تحمیل سوم تحمیل اول	٦،٥٠٠،٠٠٠ «

قروض یا مصارف	محل تامین یا وثیقه	ترتیب تحمیل	مبلغ سالیانه
٣ قرضه ١٩٠٤ از بانک شاهنشاهی از قرار صدی پنج	(١) تلگرافخانه (٢) گمرکات جنوبی	تحمیل اول تحمیل دوم	٤،٠٤٠،٠٠٠ قران
٤ ـ قرضه ١٩١٠ از بانک شاهنشاهی از قرار صدی پنج	عایدات گمرکات جنوبی	تحمیل اول	٥،٣١٠،٠٠٠ «
٥ ـ مصارف معینه دولت .	١ عایدات گمرکات شمالی ٢ عایدات گمرکات جنوبی	تحمیل دوم تحمیل دوم	٢،٥٠٠،٠٠٠ «
			٢٨،٤١٠،٠٠٠ «
منها شود بانتظار تبدیل قرضهٔ نمره ٢			٦،٥٠٠،٠٠٠ «
			٢١،٨١٠،٠٠٠ «

★ صورت قروض جاریه که بایستی فوراً داده شود ★

طلب کمپانی اشنیدر پاریس	١٢،٠٠٠،٠٠٠ قران
اضافهٔ برات بر بانک شاهنشاهی	٣،٣٠٠،٠٠٠ «
اضافهٔ برات بر بانک دسکونت	١،١٢٠،٠٠٠ «
جریمهٔ خسارت از بابت سرقتهای پستی	٢،٠٠٠،٠٠٠ «
طلب تومانیانس	٥٠٠،٠٠٠ «
طلب جمشیدیان	٤٠٠،٠٠٠ «
جمع	١٩،٣٢٠،٠٠٠ «

صدی‌هفت‌وقروض‌جاریه (۴۴,۰۰۰,۰۰۰قران) بقیه۱۷۶,۰۰۰,۰۰۰ قران برای دولت ایران باقی خواهد ماند .

امضاء مرنارد خزانه دار کل

طهران ٤ مارس ۱۹۱۲

عایدات دولت که وصول آن حتمی است

گمرکات	(حد وسط پنجساله)	۳۲,۰۰۰,۰۰۰ قران
تلگرافخانه	(حد اقل تخمینی)	۱۰۰۰۰,۰۰۰ «
ضرابخانه	(حداقل تخمینی)	۳,۰۰۰,۰۰۰ «
تذکره	(حداقل تخمینی)	۱,۶۰۰,۰۰۰ «
خالصجات	(حداقل تخمینی)	۱,۰۰۰,۰۰۰ «
تریاک‌ومسکرات وغیره		۱.٤۰۰.۰۰۰ «
	جمع	٤۰,۰۰۰,۰۰۰ «

گمرکات	جنوبی	۸,۰۰۰,۰۰۰ قران
«	شمالی	۲٤,۰۰۰,۰۰۰ «

تحمیلات برعایدات گمرکات وضرابخانه و تلگراف

قروض یامصارف	محل تامین‌یاوثیقه	ترتیب‌تحمیل	مبلغ سالیانه
۱ ـ قرضه سال ۱۹۰۰ و۱۹۰۲ازبانک‌دسکونت	عایدات گمرکات‌شمالی	تحمیل اول	۹،۰۶۰۰،۰۰۰ قران
۲ ـ قرضه سال ۱۹۱۰ ازبانک دسکونت از قرار صدی هفت	(۱) عایدات‌گمرکات شمالی	تحمیل‌سوم	۶،۰۵۰۰،۰۰۰ «
	(۲) ضرابخانه	تحمیل اول	

قروض یا مصارف	محل تامین یا وثیقه	ترتیب تحمیل	مبلغ سالیانه
۳ قرضه ۱۹۰٤ ازبانک شاهنشاهی ازقرارصدی پنج	(۱) تلگرافخانه	تحمیل اول	٤،۰٤۰۰،۰۰۰ قران
	(۲)گمرکات جنوبی	تحمیل دوم	
٤ ـ قرضه ۱۹۱۰ ازبانک شاهنشاهی‌ازقرارصدی پنج	عایدات گمرکات جنوبی	تحمیل اول	۵،۰۳۱۰،۰۰۰ «
۵ ـ مصارف معینه دولت	۱عایدات گمرکات‌شمالی	تحمیل دوم	۲،۰۵۰۰،۰۰۰ «
	۱ عایدات گمرکات‌جنوبی	تحمیل دوم	
			۲۸،۰٤۱۰،۰۰۰ «
منها شود بانتظار تبدیل قرضهٔ نمره ۲			۶،۰۵۰۰،۰۰۰ «
			۲۱،۰۸۱۰،۰۰۰ «

★ صورت قروض جاریه که بایستی فوراً داده شود ★

طلب کمپانی اشنیدر پاریس	۱۲،۰۰۰،۰۰۰ قران
اضافهٔ برات بر بانک شاهنشاهی	۳،۰۳۰۰،۰۰۰ «
اضافهٔ برات بربانک دسکونت	۱،۰۱۲۰۰،۰۰۰ «
جریمهٔ خسارت ازبابت سرقتهای پستی	۲،۰۰۰۰،۰۰۰ «
طلب تومانیانس	۵۰۰،۰۰۰ «
طلب جمشیدیان	٤۰۰،۰۰۰ «
جمع	۱۹،۰۳۲۰،۰۰۰ «

جبران خسارات وارده باتباع خارجه اتباع انکلیس ۷۰۰۰۰۰۰۰
اتباع روس ۱۸۰۰۰۰۰۰۰

جمع ۴۴۰۳۲۰۰۰۰۰

تبدیل قروض تثبیت شده ۶۰۰۰۰۰۰۰۰

جمع ۱۰۴۰۳۲۰۰۰۰۰

* این دو فقره را سفرای دولتین انکلیس و روس شفاها اظهار داشته‌اند

(نمره ۲)

مکتوب اداره بحریه بوزارت خارجه

ادارهٔ بحریه ۲ اوریل ۱۹۱۲

آقا از طرف لرد کمیسونرهای اداره بحریه ماموروم که برای استحضار خاطر وزیر امور خارجه سواد تلکراف امروزرا که از طرف فرمانده کل قشونی جزایر هند شرقی واصل شده لفاً انفاد دارم

(امضا) کراهم کرین

(ملفوف نمره ۲)

تلکراف فرمانده کل جزایر هند شرقی باداره بحریه

جاشك ۲ اوریل ۱۹۱۲ — صاحب منصب بحری درجهٔ اول خلیج فارس امروز بطریق ذیل رابورت میدهد :—

غیر محتمل استکه هجوم برلنکه واقع شود چراکه حالا رابورت داده شده ایلیاتیهائیکه آنجارا تهدید مینمودند ازقرار معلوم متدرجا متفرق میشوند تنیه شیخ جیرو وپیاده شدن مستحفظین قونسولخانه علت

عدهٔ آن است

برای حالا پیشنهاد میکنم که بر عدهٔ مستحفظین لنکه افزوده شود

(نمره ۳)

تلکراف سر جارج بارکلی بسرادوارد کری

طهران ۲ اوریل ۲۹۱۲ —

کفیل قونسولکری شیراز رابورت میدهد که نصرالدوله پسر قوام‌الملك رضاقلیخان که یکی ازرؤسای مقتدر اعراب است بقتل رسانیده است هر کونه حادثه‌که دراین موقع حرکت ایلات وعدم فیصلهٔ مسئلهٔ صولة الدوله بوقوع برسد ممکن است باعث تزیید اغتشاشات کردد قوام‌الملك تصور میکند که باکمك سایر ایلات عرب او میتواند ایلی‌را که متعلق به رضاقلیخان میباشد تخویف نماید

(نمره ٤)

تلکراف سرجارج بارکلی بسر ادوارد کری

طهران ۲ آوریل ۱۹۱۲ —

کفیل قونسولکری رشت رابورت ورود عساکر جدید را از روسیه میدهد حرکات این قشون‌را نمیتوان مواظب بود ولی سفیر روس بمن اظهار میدارد که عساکر جدید فقط بجای عساکر سابق آمده‌اند وکم و کیف حرکات آنها بموجب شرحی استکه درتلکراف هشتم مارس خود رجوع بان نموده‌ام

(نمره ٥)

تلکراف سرجارج بارکلی بسرادوارد کری

طهران ۳ اوریل ۱۹۱۲ —

سپهدار بفرمانفرمائی آذربیجان منصوب گردیده وشجاع الدوله را تا ورودخو بنیابت ایالت درتبریز برقرار نموده واوهم این مقام‌را قبول نموده است

(نمره ۶)

تلگراف سرادواردگری بسرجارج بارکلی

وزارت خارجه ۳ اوریل ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف دیروزمن شما نیز بایستی ازدولت ایران بخواهید کهاز تندروهای طهران وجاهای دیگر جلو گیری نمایند وعلمای نجف و کربلارا ترغیب کنند که دست از تحریکات اخیرهٔ خود برداشته نفوذ خودرا طوری بکار برند کهوضع سلوك وروبهٔ دوستانهٔ رؤسای ایلاترا جلب نمایند

(نمره ۷)

تلگراف سرادوارد گری بسرجارج بارکلی

وزارت خارجه ۳ اوریل ۱۹۱۲ —

راجع بهتلگراف ۲ اوریل شما — آیا بعقیدهٔ شما حالا میتوان عساکر روس‌را ازقزوین عودت‌داد یا آنکه هنوز تصورمیکنید پس ازمتفرق‌ساختن فدائیان اغتشاشات بوقوع‌خواهدرسید

(نمره ۸)

مکتوب وزارت‌خارجه باداره هند

وزارت‌خارجه ۳ اوریل ۱۹۱۲ —

آقا ازطرف سرادوارد گری ماموردم برای استحضار خاطر

مارکیس اف کرو اظهار نمایم که بوصول مراسله ۲۰ ماه گذشته‌شما درباب نقشه که کلنل یالمارسن برای تشکیل ژاندارمری ملی درایران طرح نموده اوازسفیر اعلیحضرتی مقیم طهران بموجب تلگرافی که سواد آن در جوف است خواهش نمود که عقاید خود و جنرال قونسول اعلیحضرتی مقیم بوشهررا در خصوص مسائلی که در آن مراسله مذکور است ارائه نماید

بعلاوه تعلیم دارم کهسواد جواب سرجارج بارکلی‌را لفاً ایفاد دارم وازمفاد آن بلرد کرو معلوم خواهد گردید که سرپی کاکس باعقیده سرادوارد گری شریك است که لازم است ترتیب تمام‌راه ازبوشهر الی شیراز ازهمان اول کار داده شده ودرتحت نظارت صاحب منصبان سوئدی وجوهات مصارف آن بمصرف رسیده وقراولی شود بعلاوه عقیده اوبراین است که هرگونه بهبودی در اوضاع راه بوشهر الی شیراز لزوماً متعاقب آن برعدم انتظام راه کرمان الی بندر عباس نخواهد افزود

جناب عالی بعلاوه ملاحظه خواهید فرمود که کلنل سوئدی خودش اصلاً درنظر داشت که تمام‌راه بوشهر الی شیرازرا در نقشه خود شامل نمایدولی‌ازترس اینکهمبادا این اقدام اسباب‌تزیید‌خصومتکاری قشقائی‌ها شودازان‌صرف‌نظر نمود سرادواردگری تصور میکنند که برقرار داشتن پستی در ۱۲میلی شمال شیراز محتمل نیست اسباب تقلیل دشمنی آنها شود واو در صورتیکه لردکرو قبول نمایند پیشنهاد میکند که بسرادواردگری تعلیم داده شود بکلنل اصرار نمایند که

نقشهٔ خودرا تجدید نماید به اینطور که همان قصد اول خودرا که محافظت وقراولی تمام راه ازشیراز تاساحل باشد به انجام رساند حق در صورتیکه چنین اقدامی باعث لزوم صرف نظر نمودن از بست شمال آن شهر بوده باشد بعقیدهٔ سرادوادگری لازم است که فوراً برای تجارت انگلیس وهند بین بوشهر وشیراز تایک‌اندازه امنیت برقرار گردد بطوری که بعداز این تمام راههای شیراز و ایزد خواست و بندر عباس الی کرمان بطور مکفی امکان داشته باشد

سرادواردگری نیز پیشنهاد میکند بسرجارج‌بارکلی تعلیم‌داده شود که دولت ایران‌را متنبه‌سازند که اگر خان برازجان مانع‌اجرای نقشهٔ ژاندارمری باشد شاید لازم شود که دولت اعلیحضرتی نظر ببدرفتاری سابق وی برضد او اقدامات سخت نمایند

امضاء (لوئیس ملت)

(نمرهٔ ۹)

(تلگراف لرد کیلمارناك بسرادوارد گری)

استخهلم ٤ آوریل ۱۹۱۲ — راجع بمراسله ۱۹ مارس سراسپرینك رایس درباب ژاندارمری ایران

دولت سوئد اظهار میدارند که خواهش کلنل سوئدی را حالا قبول نموده‌اند واو بچنفر (نه دونفر) افسر ویك‌نفر بیطار ویك مباشر آذوقه وغیره خواسته‌است دولت مشارالیها از سفت بطرز بورغ اطلاع یافته‌اند که دولت روس اعتراضی ندارند و استفسار میکنند که آیا دولت اعلیحضرتی بااین امر موافقت دارند

صاحبمنصبان اضافی بجای صاحب‌منصبان امریکائی ژاندارمری خواهند بود

(نمرهٔ ۱۰)

(تلگراف سرجارج‌بارکلی بسرادواردگری)

طهران ٥ آوریل ۱۹۱۲ —

عساکر روس درقزوین — راجع بتلگراف ۳ آوریل‌شما — بعقیدهٔ من چندان فایده نخواهد داشت که در اینموقع اصرار برای تخلیهٔ عساکر شود من یقین دارم که سفیر روس برعلیه آن اصرار خواهد نمود وگمان میکنم حق داشته باشد

بله قبول دارم که میتوان بدون ظهور اغتشاشات فدائیان را متفرق نمود ولی حضورقشون روس درقزوین کمکی خواهدبود که بمناسبت این‌مسئله استقرار انتظامات‌را ضمانت نماید گذشته ازمسئلهٔ فدائیان گمان میکنم از قشون قزوین نباید زیاده براین کاسته شود تا آنکه عمل سالارالدوله تمام شده وهمراهان وی دست از تهدید همدان و سایر نقاط بردارند

اقدام‌اخیر دولت روس در مورد شاه مخلوع یکی ازاعتراضات عمدهٔ مرا برعلیهٔ حضور قشون روس در قزوین رفع نموده اعتراض سابق من برعلیهٔ آنها این بود که حضور آنها باعث تشویق ارتجاعیون میگردید که بتقویت او تولید حوادث جدیده نمایند ولی بواسطهٔ‌اقدام دولت روس برعلیهٔ او از حرارت ارتجاعیون کاسته شده اعتراض دیگر من این بود که حضور آنها در قزوین باعث تقلیل اهمیت مقام دولت ایران خواهد شد ولی دولت مشارالیها حالیه بکلی مترصد تقویت

دولتین مخصوصاً دولت روس برای هرگونه نفوذی میباشد عودت عساکر باعث تشویق تند روهائیکه حالا از ترس خود را نشان نمیدهند خواهد شد من در اظهار میلی که ایالات برای عودت آنها کرده اعتقادی ندارم

(نمرهٔ ١١)

(تلگراف سرادوارد گری بلرد کیلمارناك)

وزارت خارجه ٦ آوریل ١٩١٢ —

ما اعتراضی بر علیه تزئید عده صاحب منصبان سوئدی برای ژاندارمری ایران نداریم (رجوع بتلگراف ٤ آوریل خود نمائید)

(نمرهٔ ١٢)

(تلگراف سرجارج بارکلی بسرادوارد گری)

طهران ٧ آوریل ١٩١٢ —

همراهان سالارالدوله همدان‌را تهدید نموده اند و یکصد نفر از عساکر روس به‌آنجا وارد شده‌اند

امید وارم ورود آنها همدان‌را از اغتشاشاتیکه کرمانشاه دوچار آن بوده است مستخلص خواهد ساخت این اقدام بنا بر تصویب وزیر امور خارجه بعمل آمده است و گمان میکنم که صلاح باشد

(نمرهٔ ١٣)

(تلگراف سرجارج بارکلی بسرادوارد گری)

طهران ٨ آوریل ١٩١٢ —

خزانه دار کل — وزیر مالیه اتصالا مشغول اقدامات متوالی

برای بی اثر ساختن مشاغل خزانه‌دار کل میباشد بعلت آن مسیو مرنارد دراینباب بکابینه رجوع نموده و به آنها اصرار کرده است که اقدامات نموده خزانه دار کل‌را مجاز نمایند باعجله و باکمال اقتدار شروع بتشکیل وتنظیم ادارهٔ مالیه که موقتاً در تحت امر او قرار داده شده بنمایند واز وضع رفتار وزیر مالیه شکایت نموده است

سواد این مراسله نزد سفارتین فرستاده شده‌است

مسیو مرنارد مرا اطلاع میدهد که در نظر دارد که نقشهٔ تنظیمات ادارهٔ مالیه‌را هم درضمن دنبال کند و برای اینکار تقویت سفارتین را هم لازم خواهد داشت این نقشه متضمن استخدام قریب‌بی نفر اروپائی دیگر میباشد و اکثر آنها بلاشك از بلجیك خواهند بود

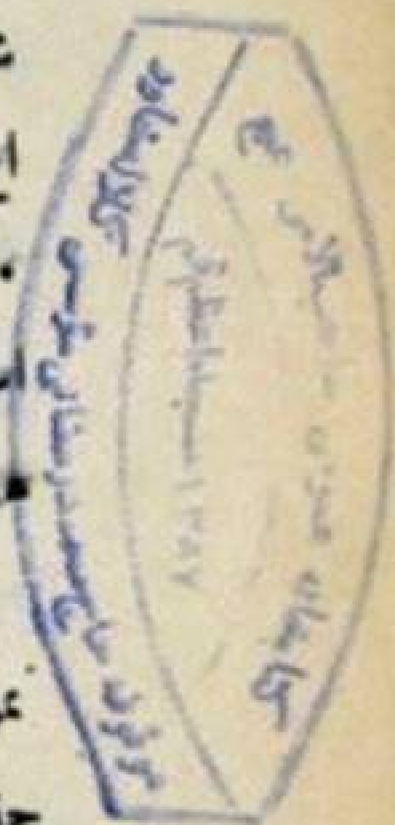
واضح است که بهمین زودیها مارا دعوت خواهند نمود که درباب مسئلهٔ مبین تعلق مرنارد به‌مقام خزانه داری کل تصمیمی بنمائیم شما البته سروالتر تونلی را از نظریات خوددراین‌موضوع مستحضر داشته‌اید از زمان ارسال راپورت آخری خود درعقیدهٔ من نسبت بمسیو مرنارد تغییری حاصل نشده است .

(نمرهٔ ١٤)

(مکتوب سرجارج بارکلی بسرادوارد گری)

طهران ١٨ مارس ١٩١٢ — آقا از زمان ارسال مکتوب ١٧ فوریه یکی از حوادث مهمه حرکت شاه مخلوع در ١٠ مارس از ایران وقبضه کرمانشاه ازطرف سالارالدوله‌واظهاری که قونسولهای دولتین انکلیس وروس تمایم دارند بوی بنمایند میباشد

چنانچه تلگرافاً رابورت داده شده نتیجه مذاکراتی که دولت ایران توسط قونسول روس مقیم استراباد بنا بر صوابدید دولتین با محمدعلی نمود این بود که شاه مخلوع همینکه بس از رجوع بامپراطور دریافت که تصمیم دولت روس قطعی بوده واو نمیتواند امیدوار بشرایطی بهتر از تعیین حقوق درحق خود و اعطای عفو عمومی باتباعش باشد اظهار میل بخارج شدن از ایران نموده است ودرخواست نموده است که حقوق سابقش مجدداً برقرار گردیده ویکصد هزار تومان یا کمتر برای برداخت حقوق اتباعش باو داده شود بااین اوضاع همکار روسی ومن تصمیم نموده ایم که بدولت ایران توصیه نمائیم که کاررا بیك طوری اصلاح نمایند ویك حقوق ۷۵,۰۰۰ تومانی برای او مقرر داشته ومبالغی هم که درحقیقت لازم است برای برداخت حقوق اتباع وی وجلوگیری از خراب کاری های او داده شود

مابقدری اشکال دولت ایرانرا ترغیب بقبول این شرایط نمودیم مبالغی‌را که قونسول روس رابورت داده بود برای برداخت حقوق اتباع شاه مخلوع لازم است ۷۰,۰۰۰ تومان میباشد واین طور قرار شد که شاه مخلوع این وجه‌را بواسطه کسر گذاردن هر سالی ۱۰,۰۰۰ تومان از حقوق او بدولت ایران مسترد دارد بااین اوضاع سخت مالی برای دولت ایران امکان نداشت که این مبلغ کلی‌را بپردازند ودولتین انگلیس وروس بالتساوی این مبالغ را داده اند که ازقرضه مشترك ۲۰۰,۰۰۰ لیرا که مذاکره آن بانجام نرسیده

مسترد شود شاه مخلوع دراواخر ماه گذشته ازاستراباد برای مقامات بحری روس درعاشوراده رفت واز آنوقت تابحال در ۱۰ مارس با کشتی جنگی روس که برای اوتهیه شده بود بطرف روسیه حرکت کرده است شجاع السلطنه در استراباد مانده است که قونسول روس را در فیصله امر اتباع برادرش همراهی نماید ازقرار اخبار اخیره که از قونسول روس مقیم استراباد واصل گردیده است برداخت حقوق آنها بارامی بعمل آمده و قفقازیهائیکه در استراباد بوده اند از آنجا حالا خارج شده‌اند

ازبابت اوضاع کرمانشاه فقط بعضی اطلاعات جزئی بدست میباشد مخابرات تلگرافی بین همدان وکرمانشاه بکلی مقطوع گردیده وعبور ومرور بسته بواسطه اغتشاشات آن نقطه خیلی غیرمنظم شده ولی ازقرار کاغذ شخصی که ازطرف قونسول اعلیحضرتی برای من‌رسیده معلوم میگردد که سالار الدوله بهمراهی داود خان رئیس ایل کلهر در ۲۲ ماه گذشته دوباره بکرمانشاه وارد شده ازقراریکه رابورت داده شده اکثر نقاط شهر بغارت رفته است ازقرارمذکور بسیاری از عساکر دولت بقتل رسیده‌اند و بسیاری از مامورین دولتی که اعتظم الدوله نایب الحکومه سابق هم جزو آنها باشد وقبلا درقونسول خانه اعلیحضرتی بست اختیار نموده بود ازقراریکه رابورت داده شده بدار زده شده‌اند

درغره شهر جاری همکار روسی ومن بدو قونسول‌ها تعلیم دادیم که بسالار الدوله اصرار نمایند شرایطی را که دولت ایران

مقرر داشته بودند قبول نموده واز مملکت خارج شود ما تاکنون از بابت اقداماتیکه برحسب دستور ما باید بعمل آید راپورتی در دست نداریم (سواد تعلیمات ما درجوف است)

اوضاع مشهد هنوز باعث تشویش است واز قراری که معلوم است مامورین محلی بکلی نمیتوانند باعنصر شاه پرست که عده کثیری از آنها در مقامات متبرکه هنوز بست اختیار نموده‌اند قرار ومداری بدهند سفیر روس همراهی عساکر روس را برای رفع این هیجان تقدیم نموده اند وگمان میکنم برای دولت ایران صلاح باشد که تقدیم دولت مشار الیهارا بپذیرند

اخطار های شجاع الدوله در تبریز از قراری که معلوم است بالاخره باعث ظهور اثری گردیده است زیرا که اوامر داده است بعضی نمایشات منسوب بمقاصد شاه مخلوع که دراوایل اینماه بظهور رسیده موقوف بشد واز آنوقت تاکنون دست شخصی موسوم بمحمدخانرا از کار کوتاه کرده است واین شخص اخیراً باعده سوار زنجانرا قبضه نموده بود اگرچه بدبختانه این راهزن شهرمزبوررا درتصرف خود دارد وازوثوق که دستش ازکار کوتاه شده آنجارا باسم سالار لدوله درتصرف خود داشته است

تقابل یا ازدیاد این شورش بیشتر بسته به نتیجه اظهاریه مشترک دوقونسول بسالار الدوله درکرمانشاه میباشد

(امضاء) جارج بارکلی

(ملفوف نمره ۱٤)

مکتوب سرجارج بارکلی بقونسول مکدول

طهران غره مارس ۱۹۱۲ — شما باید باهمکار رومی خود مشورت نموده بسالار الدوله متفقاً اطلاع دهید که بعوض خاتمه دادن باین شورشی که باعث آنقدر خسارات بجناب بایران شده دولت اعلیحضرتی ودولت روس بدولت ایران ارائه طریق نموده اند که دولت مشار الیها بایستی باشاه مخلوع برای خارج شدن اوازمملکت باب مذاکرات مفتوح نماید بشرط آنکه حقوقی درحق او برقرار گردیده وعفو عمومی کامل درحق همراهان او داده شود

دولت ایران ارائه طریق مذکوررا قبول نموده اند وتوسط قونسول روس مقیم استراباد مشغول مذاکرات باشاه مخلوع شده اند

شاه مخلوع درشرف حرکت است وفقط مسئله حقوق اواست که بایستی فیصله شود

دولت ایران حاضر هستند حقوق ششهزار تومانی درحق سالار الدوله برقرار کرده و شش هزار تومانهم بخانواده او بدهند و املاک اورا که ضبط نموده اند باو مسترد دارند بشرط آنکه در کرمانشاه وجاهای دیگری را که اشغال نموده نظم برقرار داشته وآن جاهارا بحکمرانی که دولت ایران تعیین نموده واگذار کند و تعهدی نماید که پس از حرکت از خاک ایران بدون رضایت دولت ایران دیگر باین مملکت مراجعت نماید

ولی اقدامات متوالی سالار الدوله اسباب اضطراب شدید دولت ایران شده است .

شاهزاده فرمانفرما که چند ماهی در حدود قزوین بسر می‌برد همینکه دریافت نمیتواند در کرمانشاه بمقام خود رسد بطهران مراجعت نموده وقصد دولت ایران این است که اورا با استعدادی از قزاقان ایرانی بمقام حکومت خودش بفرستند .

سپهدار هنوز قطعاً برای ایالات آذربایجان نامزد نشده است ولی معلوم است که سفارت روس تعیین وی‌را مناسب میداند برای تغیر کابینه سعی و کوشش میشود که سپهدار را بریاست آن برقرار نمایند عموم مردم اینطور تصور می‌کنند که شهرت این مسئله باعث استعفای کابینه که راپورت آن درفوق داده شده است گردید .

(تبریز)

در ۵ مارس بواسطهٔ برافراشته‌شدن چندین بیرق که بر روی آنها زنده باد محمد علی شاه منقوش بود قدری هیجان در شهر پیدا شد ولی همینکه مامورین عالی‌دولتین انگلیس و روس دراین‌باب بشجاع الدوله اظهاراتی نمودند روز بعد بیرقهای مذکوره برداشته شدند .

از زمان وقوع حادثه فوق دیگر نمایشاتی بتقویت شاه مخلوع داده نشده است .

در اوایل مارس ۱۵۰۰ نفر از عساکر روس از تبریز حرکت کرده ۱۰۰۰ نفر وارد شدند از قراریکه جنرال قونسول خبر میدهد در تبریز حالیه ۳۰۰۰ نفر قشون موجود میباشند و قریب

۵۰۰ نفر در راه جلفا الی تبریز میباشند .

(اصفهان)

سردار ظفر حکمران جدید در ۲۵ فوریه وارد گردید نایب حسین که از مدت زمانی باینطرف در ناحیه کاشان مشغول اغتشاش کاری بود آخر الامر با دولت ایران ازدر صلح در آمده و بحکومت نطنز منصوب گردیده است

در تحت تعلیمات دولت مرکزی میرزا اسدالله خان پیشکار مالیه سابق دولت ایران که مشغول نقشه ریزی بر ضد مستر هیکاك بود در ۲۹ فوریه تحت الحفظ بطهران فرستاده شد

مستر مایرویس قونسول انگلیس و رئیس کمپانی ذغال در سلطان آباد را بختیاریها در ۱۸ مارس درموقعی که بطرف مقام خود مراجعت می نمود در حسن آباد غارت نمودند

(شیراز)

در ۲۸ فوریه باسکادرن سواره دستهٔ ۳۹ هندوستان در موقعیکه قریب‌شش‌میلی شیراز مشغول مشق کردن‌بودند‌شلیك شد جواب شلیك داده نشد وصاحبمنصب فرمانده اسکادرن توانست باتفنکچیان مذاکره نماید وآنها اظهار داشتند تصور کرده بودند سوارها دزد بوده اند واز سهو خود اظهار تاسف نمودند .

همینکه بازهم تحقیقات بعمل آمد قونسول اعلیحضرتی اقناع شد باینکه این حادثه نتیجهٔ سهوی بوده .

مستر ناکس کفیل قونسولگری در ۲۹ فوریه حرکت نمود

در دوم مارس دستهٔ ۱۳۰ نفری ژاندارم در تحت سه نفر صاحب منصبان سوئدی ازطهران برای شیراز حرکت کردند این ژاندارمها قسمت مرکزی باطالیان فارس خواهند بود که برای حفظ راه بوشهر الی شیراز وازد خواست تشکیل خواهد شد

(سیستان)

اغتشاشات بلنبکی دراینجاها بوقوع نرسیده وباستثنای هجوم بلوچها درقائنات دراین ایالات آرامی حکمفرما بوده است

(کرمان)

امیر اعظم در پلتیک خود که عدم ترغیب وتشویق نمایشات ضد خارجه باشد ادامه داده است — رفعت الدوله بحکومت بم تعیین شده است بعلت خساراتی که بادارات تجارتی وارد آمده در مراکز تجارتی اضطراب فوق‌العاده دارند

(کرمانشاه)

در۸ فوریه یکدسته ازعساکر دولتی درتحت امر یار محمدخان وارد شده شهررا قبضه نمود سالارالدوله رو بفرار گذارده واعظم‌الدوله از قونسولخانه که از ۱۵ دسامبر در آنجا پناهنده گردیده بود خارج شد وزمام حکمرانی شهررا بدست گرفت

در۲۲ فوریه سالارالدوله دوباره کرمانشاهرا قبضه نمود اعظم‌الدوله را محبوس نموده اورا بقتل رسانیده وشهررا بدست اتباع خود داد که غارت نمایند یار محمدخان سرکردهٔ قشون دولتی موفق بفرار گردید

یکی از همراهان سالارالدوله یکنفر از مستحفظین سواره

قونسولخانه‌را عمداً مجروح نمود وسالارالدوله همین که این را شنید از این کار عذر خواهی نموده براتی بمبلغ دویست تومان برای سوار فرستاد ولی قونسول اعلیحضرتی امر نمود براترا پس فرستاده بسالارالدوله اطلاع داده که مسئله آنقدر مهم است که او نمیتواند به این‌طور آن‌را اصلاح نماید

بعلت شکست یار محمدخان فرمانفرما که تازگی بحکمرانی منصوب شده ورو بکرمانشاه میرفت بطهران مراجعت نمود وزیر امورخارجه اظهار میدارد که فرمانفرما باعده قزاق ایرانی بهمین زودیها بطرف کرمانشاه حرکت خواهد کرد

(زنجان)

در ۱۳ مارس محمدخان که یکی از راهزنان میباشد باعدهٔ سوار داخل شهر شده وعده اطاعت حکومت را داد حکمران بطهران تلگرافاً از مطیع شدن محمدخان اظهار مسرت نموده ووزیر داخله از نایب‌السلطنه درخواست نمود لقبی به او اعطا نماید کمی بعد از آن راهزن مزبور باطناً بایکی از اعاظم شهر همدست بود حکمران را گرفته ومحبوس نمود واز شجاع‌الدوله استفسار نمود چطور با او عمل نماید شجاع‌الدوله به او درجواب گفت که اورا ازحبس بدر اورد و او هم همین‌طور عمل نمود ولی محمد خان در شهر که بنام سالارالدوله درقبضهٔ اوست توقف دارد

(لنکه)

درماه فوریه ایلات ناحیه ترا که بواسطهٔ قبضهٔ مقدارزیادی

اسلحه که برای آنها وارد شده بود شروع بجمع آوری استعدادی نمودند که به گمرك وقونسولگری انگلیس در لنگه حمله نمایند

از قراری که راپورت داده شد استعدادی تخمیناً بعده ۲۰۴۰۰ نفر ایلیاتیها در ۶۰ میلی لنگه در ۱۲ مارس بودند

از آنجائیکه ظاهراً پیشقدمی آنها بشهر احتمال نزدیك به یقین داشت و مأمورین محلی نمی‌توانستند از آنها جلوگیری نمایند ۱۵۰ نفر از دستهٔ هفتم را جپوتها از جاشك آورده شده و در ۱۲ مارس برای حفظ جان و مال اتباع انگلیس‌ها وارد لنگه شدند

(نمره ۱۷)

مکتوب ادارهٔ هند بوزارت خارجه

ادارهٔ هند ۶ اوریل ۱۹۱۲

آقا ازطرف وزیر هند تعلیم دارم که وصول مکتوب ۳ شهر جاری شمارا درموضوع نقشهٔ کلنل یالمارسن برای تشکیل ژاندارمری ملی برای ایران اطلاع داده و درجواب اظهار نمایم که او موافقت دارد براینکه تعلیماتیکه وزیر امور خارجه پیش نهاد مینماید برای سفیر اعلیحضرتی مقیم طهران ارسال گردد و جناب معزی الیه مبادرت ورزیده ارائه طریق می نماید (در حالیکه بخوبی میدانند در این موقع باریك اصرار برای انجام اقدامات حفظ راه بندرعباس الی کرمان نتیجه ندارد) که بایستی اتصالا لزوم اعادهٔ نظم را درآن نقطه بدولت ایران اصرار نمایند چنانچه سرادوارد گری مستحضر میباشند ادارات تجارتی هندی دراین باب مکررا اظهارات نموده وازآنجائیکه راه

کرمان (نه مثل راه شیراز) جزو منطقه نفوذ انگلیس میباشد ازقرار معلوم لازم است دولت اعلیحضرتی عطف توجه مخصوص نسبت بان نمایند

امضاً لینل ابراهمر

(نمره ۱۸)

تلگراف سرجارج بارکلی بسرادوارد گری

طهران ۹ آوریل ۱۹۱۲ — اخیراً نایب السلطنه ازعدم صحت خود شکایت نموده است

همکارروسی ومن امروز بعدازظهر والاحضرت را برای مذاکره این مسئله ملاقات نمودیم

والاحضرت اظهار داشتنکه درعرض این چند روزه دوفقره حمله اختناق قلب داشته وبیخوابی اورا صدمه زده وبواسطهٔ شدت کار باعصاب وی صدمهٔ زیاد وارد آمده ودکتر دستورالعمل باو داده است راحت کند ما نظر باوضاع مغشوش حاضره از عواقب مفارقت وی اظهار عدم اعتماد نمودیم ولی او اظهار داشتکه معالجه برای وی لازم حتمی بوده و قصددارد در اواسط ماه مه حرکت کرده درماه سپتامبر مراجعت نماید و امیدواربود که پس از معالجه بتواند باشما ووزیر امورخارجهٔ روس دید وبازدید نماید واظهارداشت که کلیه اختیارات خودرا بکابینه واگذار نموده وحق امضا کردن فرامین را برای خود باقی خواهد گذارد که در صورت لزوم بوسیلهٔ تلگراف آنهارا بامضا برساند وتصور میکرد که کابینه نصایح اورا بفوریت بپذیرفته وغیاب موقتی او باعث رفع آنتریکهای برضداو خواهد

گردید وبزودی قادر تواند بود که با نفوذ جدید مراجعت نماید

والاحضرت اطمینان داد که مراجعت خواهد نمود و مادامیکه در خارجه اقامت داشته باشد دائماً با دولتین مذاکره و مخابره خواهد داشت

نظر بمراتب فوق ما گمان میکنیم صلاح نباشد بیش از این بنایب السلطنه اصرار نمائیم بیش از این مدت تعطیل وراحت خودرا که بنا بر اظهار خوداو کابینه بان رضا داده ازدست بدهد

(نمرهٔ ۱۹)

(تلگراف سرجارج بوکانان بسرادوارد گری)

سنت پطرزبورغ ۱۰ آوریل ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف دیروز سرجارج بارکلی — چون مسیو سازانف از قصد نایب السلطنه در باب حرکت از ایران چیزی نشنیده بود مضمون تلگراف فوق شمارا به او ابلاغ نمودم

جناب معزی الیه اظهار داشت نایب السلطنه خیلی احتمال میرود اگر یك دفعه از ایران خارج شود دیگر بهیچوجه مراجعت نماید او نمی دانست

ما چطور میتوانیم او را از رفتن منع نمائیم اگر چه رفتن او باعث تأسف زیاد میباشد چرا که ما درشرف انجام مذاکرات مهمه در موضوع راه آهن ایران و قرضه و قشون وسایر مسائل میباشیم

طریقهٔ صحبت مسیو سازانف ازبابت این اوضاع تا اندازهٔ یأس

امیز بود و با وجود آنکه عمل شاه مخلوع تمام شده بود در اوضاع هنوز بهبودی حاصل نگردیده و مخصوصاً درکرمانشاه کمال اهمیت را پیدا کرده بود

مسیو سازانف اظهار داشت که بواسطهٔ اغتشاشاتیکه بطور غیر مستقیم مربوط بمسئلهٔ سالارالدوله میباشد دولت روس یك سفینه قزاق از قزوین بهمدان خواهند فرستاد

(نمرهٔ ۲۰)

(تلگراف سرجارج بارکلی بسرادوارد گری)

طهران ۱۱ آوریل ۱۹۱۲ —

سه نفر صاحب منصب سوئدی در ۵ آوریل بشیراز ورود نمودند

(نمره ۲۱)

(تلگراف سرادوارد گری بسرجارج بارکلی)

وزارت خارجه ۱۱ آوریل ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۳۰ مارس شما — ژاندارمری — دولت اعلیحضرتی با دقت تمام دراین مسئله غور رسی نموده واینطور نتیجه گرفته اندکه لازم ترین احتیاج یك قسم تأمینی برای تجارت انگلیس درراه بین شیراز و بوشهر میباشد

بنا براین خوب است که کلنل بعقیده سابق خود عطف نظر نموده تمام این راهرا محافظت نماید وشما باید به او اصرار نمائید که نقشهٔ اخیر خودرا تا این اندازه تجدید نماید حتی اگر هم لازم شود که بجهة آن از برقرار داشتن پستی درشمال شیراز موقتاً

گردید وبزودی قادر تواند بود که با نفوذ جدید مراجعت نماید

والاحضرت اطمینان داد که مراجعت خواهد نمود و مادامیکه در خارجه اقامت داشته باشد دائماً با دولتین مذاکره و مخابره خواهد داشت

نظر بمراتب فوق ما گمان میکنیم صلاح نباشد بیش ازاین بنایب السلطنه اصرار نمائیم بیش ازاین مدت تعطیل وراحت خودرا که بنا براظهار خوداو کابینه بان رضا داده ازدست بدهد

(نمرهٔ ۱۹)

(تلگراف سرجارج بوکانان بسرادوارد گری)

سنت پطرزبورغ ۱۰ آوریل ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف دیروز سرجارج بارکلی — چون مسیو سازانف از قصد نایب السلطنه در باب حرکت از ایران چیزی نشنیده بود مضمون تلگراف فوق شمارا به او ابلاغ نمودم

جناب معزی الیه اظهار داشت نایب السلطنه خیلی احتمال میرود اگر یك دفعه از ایران خارج شود دیگر بهیچوجه مراجعت نماید او نمی دانست

ما چطور میتوانیم او را از رفتن منع نمائیم اگر چه رفتن او باعث تأسف زیاد میباشد چرا که ما درشرف انجام مذاکرات مهمه در موضوع راه آهن ایران و قرضه و قشون وسایر مسائل میباشیم

طریقهٔ صحبت مسیو سازانف ازبابت این اوضاع تا اندازهٔ یأس

امیز بود و باوجود آنکه عمل شاه مخلوع تمام شده بود در اوضاع هنوز بهبودی حاصل نگردیده و مخصوصاً درکرمانشاه کمال اهمیت را پیدا کرده بود

مسیو سازانف اظهار داشت که بواسطهٔ اغتشاشاتیکه بطور غیر مستقیم مربوط بمسئلهٔ سالارالدوله میباشد دولت روس یك سفینه قزاق از قزوین بهمدان خواهند فرستاد

(نمرهٔ ۲۰)

(تلگراف سرجارج بارکلی بسرادوارد گری)

طهران ۱۱ آوریل ۱۹۱۲ —

سه نفر صاحب منصب سوئدی در ٥ آوریل بشیراز ورود نمودند

(نمره ۲۱)

(تلگراف سرادوارد گری بسرجارج بارکلی)

وزارت خارجه ۱۱ آوریل ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۳۰ مارس شما — ژاندارمری — دولت اعلیحضرتی بادقت تمام دراین مسئله غور رسی نموده واینطور نتیجه گرفته اندکه لازم ترین احتیاج یك قسم تأمینی برای تجارت انگلیس درراه بین شیراز و بوشهر میباشد

بنا براین خوب است که کلنل بعقیدهٔ سابق خود عطف نظر نموده تمام این راه را محافظت نماید وشما باید به او اصرار نمائید که نقشهٔ اخیر خودرا تا این اندازه تجدید نماید حتی اگر هم لازم شود که بجهة آن از برقرار داشتن پستی درشمال شیراز موقتاً

صرف نظر نماید

اگر خان برازجان در راه اجرای بطور صحیح نقشهٔ ژاندارمری موانع وعوایق فراهم آورد دولت اعلیحضرت ممکن است خود را مجبور بدانند که برعلیه او اقدامات قهریه نمایند شما باید دولت ایران‌را از این مسئله متنبه ساخته وآنهارا بسوء اعمال سابق این‌خان متذکر سازید

ما بخوبی میدانیم که حالیه موقع مناسبی نیست بدولت. ایران اصرار شود اقدامات برای حفظ راه بندر عباس و کرمان بنمایند ما مجبوریم که بذل توجه مخصوص باین راه که در منطقهٔ ما واقع است نموده واعاده نظم آنجارا هرچه زودتر بخواهیم وشما باید مراقب‌باشید ونگذارید اینمسئله از تحت نظر دولت ایران خارج گردد

(نمره ۲۲)

(مکتوب سرجارج‌بارکلی بسرادواردگری)

طهران ۲۵ مارس ۱۹۱۲ —

آقا — افتخار دارم صورت وقایع یومیه را که قونسول اعلیحضرتی مقیم کرمانشاه ضبط نموده وبطور اختصار اوضاع امورات آنجارا از ۱۶ فوریه الی آخر ماه مینمایاند لفاً ایفاد دارم

امضاء (جارج‌بارکلی)

(ملفوف نمره ۲۲)

صورت وقایع یومیه که ازطرف قونسولگری کرمانشاه از۱۶ الی ۲۹ فوریه ۱۹۱۲

سالارالدوله درموقع حرکت از کرمانشاه بماهیدشت رفته ودو روز آنجا توقف نمود سپس زن خودرا بولایت ایل کلهرفرستاده وباتفاق سردارمظفر وخانهای آنجا بطرف خالصه جات که از ۷ الی ۱۵ میلی شمال غربی آن شهر واقع است حرکت نمود وتمام دهات دور و حوالی آنجارا غارت نموده قاصد برای احضار عساکر باطراف فرستاد شهر در حال کمال نظم بود وفرمانده قشونی دولت باماًمورین دیگر مشغول تصفیه امورات وسنگربندی شهر بودند

۲ — روز ۱۷ کاغذی توسط قونسول روس از طرف سالارالدوله رسید مشعر براین که درصدد محاصره شهر بوده و قونسولها و اتباع خارجه بایستی بدهات بروند تا آنکه او مجازات متمردین‌را بانجام رساند شخصی متعلق باردوی او بطور حتم اظهار میداشت که متمردین شکست خود را حمل بحضور ماًمورین دولتی درقونسولخانهٔ انگلیس نموده واظهار میدارند که اگر بگذارند قونسولخانه‌را منهدم نمایند میتوانند شهررا قبضه نمایند اونیز اظهار داشت که شاهزاده بآنهاوعده غارت‌قونسول خانه‌وبانک‌را داده‌است راه کنگاور را ایل کاکاوند اشغال نموده وقاصدها بهیچوجه نمیتوانستند ایاب وذهاب نمایند دونفر از قونسول خانه بحال مجروح مراجعت نموده یکی از آنها فوت کرد

۳ — اعتلاءالدوله رئیس محکمهٔ نظامی‌ورئیس‌قشون‌شد بهمین طور بریاست کمیسیون مخصوص انتخاب گردید درچندین نقاط دروازها بناشده و قاصدهای متعدد نزد فرنفرما ارسال شد که قشون

امدادی بفرستد رؤسای مختلفه که سردار اکرم هم جزو آنها بود بمأمورین محلی مکتوبات نوشته اظهار اطاعت و انقیاد نسبت بدولت نمودند

ازانتظار ورود فرمانفرما آثار بهبودی دراوضاع ظاهر بود ولی چون خبری ازاو نرسید همراهان سالارالدوله گمان کردند اودیگر نخواهد آمد وفقط قشون کمی حاضر داشتند وآنهائیکه قبول خدمت دولترا نمودند مهیای ترک آنها یاهمراهی بامتمردین شدند

٤ — مجلل السلطان از طرف محمدعلی میرزا بآنجا سوار و بسیاری از کردستانیها (جاف جوانرودی‌ها) که بسیار مایل انتقام کشیدن از رئیس خود شرف‌الملک بودند و با ایلیاتیهای محلی آن نقطه که درتحت امر سردار مظفر متفق شدند روز ١٨ در خارج شهر جنگ وگریزی بوقوع پیوسته یکی از داوطلبان محلی مقتول وچند نفر از یاغیان مجروح گردیدند

٥ — درشب ٢١ درطرف مغرب شهر در جائیکه داوطلبان شهری باعده کمی از مجاهدین چند سنگررا متصرف بودند قدری شلیک بوقوع رسید درموقع طلوع آفتاب داوطلبان بایاغیان متحد شده و آنوقت یاغیان چیاسرخ‌را که یکی از کوههای حدود کرمانشاه است درتصرف داشتند سپس از آنجا رو بجلو رفته یك ثلث بازار را قبضه نموده آنوقت دستهٔ پنجاه نفری مجاهدین پس از تلفاتی چند برآنها حمله نمودهو آنهارا بعقب نشاندند (مجاهدین تافردا صبح آنروز یك سنگر در تصرف داشتند)

مامورین دولتی ویارمحمدخان آنوقت عمارت حکومتی‌را تخلیه نموده وباچندین بار اسلحه ومهمات‌جنگی بطرف دیناور فرارنمودند اقلا ازطرفین ٤٠٠ نفر مقتول گردیده‌اند

٦ — بعدازظهر بعضی ازسوارهای کاکاوند در دره عقب قونسول‌خانه بودند ولی همینکه دریافتند قونسول‌خانه درجلو آنها است ازآنجا رفتند ٥ نفر از ایلاتیهای کلهر ازآنجا عبور نموده و همینکه بآنها گفتند اینجا قونسول‌خانه است سر کردهٔ آنها اظهار داشت که‌ازسردار مظفر امردارند بقونسول‌خانه احترام نمایند ونباید بیم ووحشتی داشته باشیم و آنوقت یکی از آنها که‌خودرا جزو مجاهدین میدانست باتفنگ‌خود بریکی ازسواران مستحفظ هندی‌شلیك نموده کلوله ازبازوی‌او عبور نمود بعدازاین‌مقدمه رفتند

٧ — روز ٢٣ سالارالدوله وسردارمظفر بعمارت‌حکومتی رفتند ازقراریکه مذکوراست بسردارمظفر اجازه داده‌شده است بطور آزادی عمل‌نماید همینکه ایلیاتیهای کلهر که‌در جنگ شرکت کمی نموده بودند واردشدند فوری شروع بغارت نمودند یکی از اولین‌خانه‌هائیرا که غارت نمودند متعلق بترجمان قونسول‌خانه‌روس‌بود وبربالای خانه‌او بیرق دولت‌روس نصب‌بود یکی ازفراشهای هندی این قونسولخانه‌نیز تمام اسبابهایش بغارت‌رفت درروی‌خانه اوهم‌بیرق نصب‌بود دونفرازسوارهای‌مستحفظ‌قونسول‌خانه‌عثمانی‌راهم درکوچه لخت‌نمودند و بعد از آن‌غارت‌عمومی‌شده فقط‌اجناسیکه در کاروانسرای وکیل الدوله متعلق بانگلیسها بود بغارت نرفت وبزازخانه‌هم غارت نشد ولی در

آنجا چندان اجناس نبود چراکه بسیاری از دکان‌داران اجناس خودرا بخانه‌های خود برده بودند تمام کاروانسراهای خارج شهر بانضمام اجناس متعلق به تجار منچستر که منتظر حمل بهمدان بود بغارت رفتند جزئیات این غارت هنوز معلوم نیست

سپس اینهادرتجسس مجاهدین برآمده وچند نفررا دستگیر نمودند روز ۲۵ ایلخانی (سالارهمایون سرکردهٔ کلهرهای شهری) با پسرش فتح الایاله برای جلوگیری غارت با کمال جدیت مشغول اقدامات بوده واداره ذیقلر وبسیاری ازدیگران‌را ازغارت رهانیدند مجلل السلطان بسردار مظفر فحاشی نموده و بآنها اظهار داشت که این غارت اصلا باعث تخریب وعدم پیشرفت مقاصد آنها شده و تهدید بحرکت نمود ولی سالار الدوله اورا ترغیب بتوقف نمود

۸ — روز ۲۳ اعتلاء الدوله بادونفر مجاهد مکشوف گردید وروزبعد بقتل رسیدند نعشهای آنهارا باوحشی گری تمام درمعرض نظرعامه گذاردند چندین نفر ازمجاهدین نیز بقتل رسیدند

روز ۲۵ راپورت داده شد که اعظم الدوله گرفتار گردیده وسه قونسول‌خانه‌ها منشیهای خودرا فرستادند که برای جان او شفاعت نمایند سالارالدوله اظهارداشت نجات‌دادن او ازقوه‌اش خارج است ازقراری‌که بعد معلوم شد او گرفتار نگردیده بود بلکه ۳٤ نفر دیگری که متعلق بقراول‌خانه‌ها بوده‌اند و فرار نموده بودند گرفتار گردیده و ۲۰ نفر آنها را بقتل رسانیده‌اند

سایرین که‌مقتول گردیدند سه یا چهار نفر ازسرکرده‌های

مجاهدین بودند روز ۲۷ اعظم الدوله‌را باپسرش‌ودونفر دیگر بقتل رسانیدند اینهارا در نزدیکی کندوله (قریه‌ایست درسه فرسخی کرمانشاه ملکی اعظم الدوله) در ناحیهٔ دنیاور دستگیر نموده بودند ازبابت یارمحمدخان وبقیهٔ قشون‌او خبری دردست نیست

۹ — سالارالدوله قشونی برای قبضه صحنه و کنکاور فرستاده شهرت داده است که پس از چند روزی بطرف همدان حرکت خواهد کرد

(امضاء) مکدول

(نمره ۲۳۰)

مکتوب سرجارج بارکلی بسرادوارد گری

طهران ۲۹ مارس ۱۹۱۲ —

آقا درباب تلگراف ۲۵ شهر جاری من افتخار دارم اینک سواد مراسله قونسول اعلیحضرتی کرمانشاه‌را درخصوص امتناع ورزیدن سالارالدوله ازقبول شرایط دولت ایران که توسط قونسولهای دولتین روس وانگلیس باو ارائه شده لفاً ایفاددارم

همکار روسی ومن امروز درکار فرستادن تعلیمات به دو قونسول مذکور میباشیم که اظهار سخت‌تر دیگری بشاهزاده نمایند سواد مکتوب بعنوان قونسول درجوف است

(امضا) جارج بارکلی

(ملفوف اول نمره ۲۳)

مکتوب مکدول قنسول بسرجارج بارکلی

آقا — افتخاردارم راپورت دهم که‌من باتفاق همکار روسی

خود از سالارالدوله ملاقات نموده وترجمهٔ تلگراف متحد المآل دوم مارس سفارتین‌را برای او قرائت نموده وباو اشعار نمودیم که سفارتین باکمال سختی اورا نصیحت بقبول می‌نمایند — او آنرا قبول نموده در کاغذ دیگری که اصل آنرا باترجمه‌اش لفاً ایفاد داشته‌ام شرایط دیگری پیشنهاد نموده است این مراسلهٔ او تا ۱۴ واصل نگردید بمجرد وصول آن همکار روسی نزد من آمده وما پیغامی برای او فرستاده واورا نصیحت نمودیم پیشنهاد مناسب‌تری نماید اودرجواب گفت البته در طهران در آن تغییرات خواهند داد و لذا آنرا فعلاً اینجا تغییر نخواهد داد

امیر جنك والی پشت کوه میباشد اظهاری که شده است مشعر بر اینکه او وسایر رؤسا درتهیه حرکتی هستند بعقیدهٔ من خیالی است و یحتمل مقصود از آن این است که شاهزادهٔ مذکور از آنها درخواست نموده است چنین کاری بکنند

شاهزاده فعلا فقط ۵۰۰ نفر در کرمانشاه دارد

(امضاء) مکدول

(ملفوف دوم نمره ۲۳)

ترجمه مکتوب سالار الدوله به مکدول قونسول

دیروز شما باتفاق مسیو نیکلسکی قونسول روسی مطالب تلگراف طهران را برای من ذکر نمودید اگرچه در همان وقت من شفاها جواب لازم‌را دادم باوجود آن این مختصر را مینویسم که شما تلگراف کنید اولاً شما اظهار نمودید که اعلیحضرت محمد علی شاه اعظم سلطان بالاستحقاق قبول نموده است از ایران خارج شود اگرچه در اینباب

برای من حکمی صادر نشده برای من لازم است این‌را بنویسم پس از آنکه تامدت چهارسال متحمل انواع واقسام بدبختی‌ها وصدمات و خسارات وحبس وتبعید از وطن شده بانهایت سختی دوسال‌ونیم در خارجه گذرانیدم اتصالا شرح حال خود را به استحضار دولت ایران رسانیده جوابی به من داده نشد وحتی مبلغی را که توسط دولت روس برای من مقرر داشته بودند نپرداختند برای تصفیهٔ این امر بلندن رفته ودرسفارت ایران توقف نموده وشرح حال خود را به عضدالملك نایب‌السلطنه سابق اظهارداشتم اودرجواب گفت ترتیبات لازمه برای کار شما دراروپا داده خواهد شد ولی هیچ اقدامی نکردند این مسئله چیزی نیست آنها تمام ماءملك مرا بدون جهة وسبب ضبط

نموده وتمام املاك من در رهن بانك دسکونت است

برای مبلغ ۱۵۰،۰۰۰ تومان و منافع آن که توسط ارباب جمشید قرض نموده ام بو قبض من هم آنجا است آنها املاکی راکه از طرف اعلیحضرت پدر من به ارث رسیده ضبط کرده عشرت آباد را به‌اجاره داده ومرد آبادرا غارت نموده وآنچه بمن دادنی هستند نداده‌اند عایدات املاك مراهم ضبط کرده اند و کار برای خانوادهٔ من بطوری سخت شده بود که مجبور بفروش خانه واسباب خانهٔ خود شده بودند

این مسئله از هیچکس پنهان نیست تلگرافی از ستار خان و باقرخان رسید مشعر براینکه لازم‌است من به‌ایران آمده وبه‌این اغتشاشات خاتمه دهم وبه‌این لسان برای من مخابره نموده

اهالی آمدن شمارا تصویب کرده آن را موهبتی از طرف شما میدانند سپس من برشت آمده و تادو روز مرا در آنجا حبس نمودند وبا آنکه هرقدر توانستم به آنها التماس نمودم که مرا درهمان حالت بطهران برده وبگذارند دوروز در آنجا توقف نموده پس از تهیهٔ مایلزم خانوادهٔ خود ازایران خارج شوم قبول ننمودند

پس ازمراجعت ازایران من به اعلیحضرت محمدعلی شاه وعده دادم و قسم یاد نمودم که تا زمانیکه آن اعلیحضرت حقوق اجداد خود را نخواهد از دست دهد من ازخدمت او تانفس آخرین مضایقه نخواهم داشت در صورتیکه محمدعلی شاه در ایران باشد عقیدهٔ من مناط اعتبار نخواهد بود من وسه ملیون اهالی این ایالات وولایات در انجام فرمایشات اوتا آخرین قطره خون خود حاضر خواهیم بود تمام مطالب باید بعرض او برسد من نسبت به او رعیت ناقابلی هستم ولی اگر اعلیحضرت محمدعلی شاه مایل بترك حقوق شخص خود بوده باشند وعده هائی که بایشان داده ام از درجهٔ اعتبار ساقط بوده ومن خودرا محق بباز گرفتن حقوق اجداد خود خواهم دانست اما درباب اینکه اظهار داشته اید دولت ایران پیشنهاد نموده اند مبلغ شش هزار تومان برای شخص من وشش هزار تومان برای خانوادهٔ من اعطا نمایند که من در اذای این مبلغ دست از قبور اجداد خود بردارم و اینکه املاك من از ضبط وتوقیف بیرون خواهد آمد بااین اوضاع این طور جواب مینویسم که تمام عالم بدانند من شخصاً کینه نداشته وعوض آن متحمل این زحمات گردیدم که بااین اختلالات واغتشاشات

چهار سالهٔ اخیره که از عدم کفایت دولت ایران بظهور رسیده خاتمه دهم

اولا اگر هفتمین پادشاهی که فعلا حیات دارد گدا شود خودمیتواند بیش ازاینها پول بدست آورد   ثانیاً هنگامی که در اروپا اقامت داشتم برفقای خود توصیه مینمودم که اگر در اروپا مردم جسد مرا برده ودر وطن محبوبم دفن نمائید خدا نخواهد که زنده از این خاك بدر روم چنانچه قبلا ذکر نمودم اگر محمدعلی شاه از حقوق خود صرف نظر کند من خودرا محق باز گرفتن آنها میدانم ولی امروز ببعضی علل واسباب برای اینکه آخرین پرده این (درام) تیاتر غم انگیز را بعالمیان نشان دهم از باز گرفتن حقوق اجداد خود صرف نظر مینمایم .

بنا براین برای اینکه کسی در حق من سوء ظن نبرد که باعث استدامهٔ این جنك داخلی و انهدام یك مملکت شش هزار ساله واضمحلال ایران شده ام از جنك دست کشیده مطیع ومنقاد میشوم بشرط آنکه دولت ایران شرایط ذیل را که توسط سفرای دولتین پیشنهاد میشود قبول نمایند

شرایط از این قرار است که قطعاتیکه ذیلا اسم برده میشود درتحت حکمفرمائی من بوده وعلی العجاله اقتدار سلطنتی سلسلهٔ قاجاریه بر (آذربایجان و کردستان وگروس ومعادن طارم وعلیا و سفلا) که برحسب امتیاز مظفرالدین شاه به آمانیانس مسیحی داده شده ووزارت خارجه واتابك اعظم آنهارا بمن منتقل نمود بانضمام دهات (آذرباد وانگوران) واقعه

در زنجان که در آنجا من صاحب املاك ميباشم (همدان و کرمانشاه وحوالی آن وکنکاور و اسدآباد وبروجرد ولرستان و عربستان و کره و کلپایکان وخوانسار و ملایر و سلطان آباد وعراق) نواحی فوق‌الذکر که در تصرف من بوده ومیباشدخانه و وطن من بوده و تمام زنهای من از دختران رؤسای این قطعات بوده املاك شخصی من در آنها واقع میباشند

و لازم است که بعضی از این قطعات برای استقرار نظم نقاط دیگر بدست من باشد برتمام عالم عموماً ودولت انکلیس خصوصاً معلوم است که دولت ایران از عهدهٔ انتظامات این نقاط نمیتواند برآید مخصوصاً دربروجرد و لرستان و کرمانشاه و هیچکس غیر از من قادر برنکاهداری این نقاط ووصول عایدات و دفع اشرار آن نمی‌باشد اکر اینهارا قبول نمایند من وعده میدهم اوامر دولت ایران را تا اندازه که بامسئله انتظامات نقاطی که در تحت تصرف من میباشد مداخله نشده باشد اطاعت نمایم

پس از انجام این قرار داد وپرداخت وجه مصارف قشون که من برای حفظ این نقاط جمع آوری بتوانم کرد و پرداخت مصارف حکومتی بقیهٔ عایدات وسایر وارداترا سالیانه دردوقسط بخزانهٔ شاهی خواهم پرداخت و فقط اعلیحضرت پادشاهی بایستی بر من اوامر صادر نماید و دولت ایران بروفق سیاههٔ که بعد خواهم داد باید خسارات وارده چهار ساله بمن واتباع مرا داده اشخاصیرا نیز که باعث این خسارات شده و اموال مرا ضبط نمودند بمن تسلیم

نمایند هیچیك از مامورین دولت نباید بدون رضایت و موافقت من باین نقاط پا بکذارد و آنها نباید اوامری بدهند مکر مطلبی راجع بشخص من بوده باشد درتمام مسائل حکومتی ونظامی راجع باین قطعات بدون استثناً من شخصاً باعلیحضرت پادشاهی مسئول میباشم از تاریخ امضای این قرار داد اکر دولت ایران بادول اروپا درباب این قطعات قرار دادی نمایند بایستی باطلاع و رضایت من بانجام برسد وکرنه‌اهالی این نقاط حق قبول یاردآنراخواهندداشت ودرصورت رد ازطرف اهالی آنها مسئول هرکونه ضرر یا خسارت بآن دولت نخواهند بود.

برای ترمیم خسارات وارده چهار ساله و تعمیر خرابی های این مدت وبنای قراول خانه ها در راه های قافله‌رو وتشکیل ژاندارمری و تعمیر عمارات حکومتی این قطعات که مخروبه شده‌اند و برای کمك رعیت املاك خراب شده — که شاید امروز آثاری از آنها باقی نمانده است — دولت ایران پس از قبول نمودن باید یاازخزانه یا بواسطهٔ استقراض از دولتین بشرایطیکه دولت ایران تصویب نماید پول بدهند و هر زمان که پولی لازم شود باید ترتیب آن بطریق فوق داده شود من هرقدر اسلحه که برای حفظ این قطعات مکفی باشد خوهم خرید زیرا که امروز اسلحه دولت وجود نداشته و نمیتوان قطعات مملکترا بقوه اسلحه ایلات حفظ نمود ومالیات وصول نخواهد شد وترتیبات نظم وآسایش فراهم نیامده اوضاع بحال خود باقی خواهد ماند.

وبرضایت دولتین معلمین برای علم فلاحت وتجارت ودارالفنون وقشون ازخارجه استخدام خواهند شد ومن شخصاً آنها را خواسته و با آنها قرار ومدار خواهم داد .

این است کار شخصی و ارادهٔ من که پس از آنکه باستحضار شاه رسانیده شد بانجام برسانم وفقط هنگامیکه قرار داد مذکوررا دولتین امضا وضمانت نمایند قانع خواهم شد و اگر یك وقتی دولت ایران بحیله اسباب اغتشاشات دراین نقاط فراهم آورند دولتین حکم خواهند بود اگر این شرایط مورد قبول گردد من تعهد می‌نمایم پادشاه خود سلطان احمد شاه را اطاعت نمایم وبعلاوه اگر مترصد خدمتی ازمن بطور موقت درنقطه دیگری باشد من حاضر انجام آن خواهم بود که اطاعت پادشاه امری واجب است پس از امضای قرار داد دولت ایران بایستی بلا تاخیر اجازه رسمی واختیار کامل دهند که بادولت عثمانی ازبابت اراضی بانه تا قطور که بدون حق آنها ضبط و اشغال نموده اند قرار ومداری بدهم و با اطلاع دولت ایران اقدامات لازمه برای تخلیه عساکر از آنجاها بنمایم . در صورتیکه دولت ایران این قرار داد را نمایند دولتین باهمان محبت و مکرمتی که همواره نسبت بایران ابراز داشته ومخصوصاً در موقع ورود محمدعلی ومن بایران تصمیم بی طرفی اختیارنمودن کرده ودولت ایرانرا رسماً از آن مستحضر داشتند دراین موقع که من نیز با تمام قوا حاضر استرداد حقوق خود هستم اگر بی طرفی اختیار نمایند من واین مردم محترم خوشنود خواهیم گردید .

انجام تمام این مطالب درصورتی استکه محمدعلی شاه در ایران نبوده ویا آنکه دست از حقوق خود برداشته باشد من فقط یکی از رعایای مطیع آن اعلیحضرت بوده واز خود عقیده ندارم استدعا دارم بدون تاخیر وتعلل جواب مثبت یامنفی ازطرف دولت ایران تحصیل گردد چراکه امیر جنك و تمام رؤسای این نقاط حاضرند با استعداد خود حرکت نمایند و خود من هم تا پنجم ماه دیگر اگر شرایط مذکوره قبول نشود مجبور هستم حرکت کرده قشونی بفرستم که اگر باید در جنك مداومت شود کار خود را یکسره نمایم

(ملفوف سوم نمره ۳۲)

تلگراف سرجارج بارکلی بمکدول قونسول

طهران ۳۰ مارچ ۱۹۱۲ — شما باید با همکار روسی خود متفقاً باشدت تمام بسالار الدوله اصرار نمائید ایالات و ولایاتی را که متصرف شده است بفرمانفرما که به فرمان فرمائی آن قسمت ایران تعیین شده است واگذار نموده خود ازایران خارج شودشما باید اورا اطلاع دهید که پیشنهادات او قابل قبول نبوده و طول توقف اودر ایران باعث انعدام نظم وآسایش و مخالف منافع دولتین میباشد علی هذا دولت ایران در اقدام برضداو همدردی کامل وحمایت ازما داشته اند دولت ایران در تهیه قشون زیادی هستند که در مقابل او فرستاده شود و وسایل اعزام آنرا دارند چرا که مبلغ زیادی اخیراً از دولتین دریافت نموده اند .

اگر سالار الدوله از موافقت با این نصایح سخت امتناع ورزد بایستی باو اظهار نمائید که کمک دولتین را در تحصیل حقوق برای خویش و حفظ شخص او در آتیه بکلی ازدست خواهدداد .

(نمره ٢٤)

تلگراف مستر نیک بسرادوارد گری

طهران ١٢ آوریل ١٩١٢ — کرمانشاه وسالار الدوله — راجع بتلگراف ٢٨ مارس شما —

تلگراف ذیل مورخه ٦ آوریل همین تازگی از قونسول اعلیحضرتی مقیم شیراز رسیده است : —

همکار روسی و من امروز سالار الدوله را ملاقات نموده و بنا بر تعلیمات تلگرافی ٣٠ مارس شما باو اصرار نمودیم شرایطیرا که پیشنهاد شده است قبول نماید او از قبول آنها امتناع ورزیده و اظهار داشت که این جوابیکه بتلگرافش دادهشده اورااودار می نماید که اعلان پادشاهی خود را بدهد و از آنجائیکه خودرا وطنپرست ویکی ازقائدین مسلمانان میداند مقصوداواین است که نظم و مذهب را درمملکت اعاده نموده وایجاد حکومت مقتدری بنماید

من عرض ملاحظات و عقاید خودرا بتاخیر میاندازم تا آنکه جواب سفیر روس ازقونسولاو برسد و آنوقت متفقاً عرض خواهیم نمود

قونسول اعلیحضرتی مقیم کرمانشاه نیز درتاریخ ٧ آوریل

بطریق ذیل تلگراف میکند :—

شاهزاده سالارالدوله برای ملاقات رؤسای کلهر وجمع آوری قشون ازکرمانشاه حرکت کرده است کمان او این است والیهم خواهد آمد ولی ازاین مسئله من شك دارم درصورتیکه دولت ایران درانجام اقدامات خود کوتاهی نمایند بر عده قشون او هر روزه افزوده خواهد شد

من رئیس ایل سنجابیرا ازمضمون مخابره سفارت بهسالار الدوله مستحضر داشتم او اظهار داشت که در صورتیکه فرمانفرما شخصاً فوراً با ٣٠٠ نفر ودو عراده توپ بیاید تقبل دفع ایل کلهررا خواهد نمود و گرنه ایلات مجبور خواهند شد بهقشون سالارالدوله متفق شوند

فرمانفرما تاقزوین رسیده است من دولت ایرانرا فشار خواهم آورد که حرکت اورا تسریع نموده وبرعدهٔ عساکر وی بیافزایند خوداو اعتماددارد کهمیتواند باقشونیکه حالیه دارد وبوسیلهٔ مذاکرات باسنجابیها بدفع سالار الدوله از کرمانشاه بپردازد

(نمرهٔ ٢٥)

(تلگراف سرادواردگری بمستر نیك

وزارت خارجه ١٢ اوریل ١٩١٢ — راجع بتلگراف نمره ٢١٦ ٢٨ مارس سرجارج بارکلی — مساعده مشترك من ارائهٔ طریقیرا که در قسمت آخری شده تصویب میکنم — تصور میکنم از بابت ٣٥٠٠٠ تومانیکه در دوم مارس بدولت ایران مساعده داده شد

برای مدت لغایت تاریخ مسترد داشتن آن بایستی مطالبهٔ نفع بشود ومحاسبهٔ این مساعده باید ازحساب قرضه انکلیس و هند ۱۹۰۳ و ۱۹۰٤ بجزا باشد

(نمرهٔ ۲٦)

تلکراف سرجارج بوکانان بسرادواردکری

سنت‌پطرزبورغ ۱۳ آوریل ۱۹۱۲ —

پشنهاد دولت‌ایران برای حرکت از ایران —

مسیو سازانف تصور میکنند که والاحضرت نایب السلطنه میل دارد بکلی از ایران خارج شود در حالیکه قبول دارم نمیتوان کاری کرد که مانع ازحرکت او شود مسیو سازانف برای مسیو پوکلیوسکی تعلیمات فرستاده است که علل صلاح نبودن حرکت اورا حالیه ازایران بوی ابلاغ نماید

اخباری‌که همین حالا از کرمانشاه واصل گردید مشعر بر اینکه سالار الدوله قصد اعلان پادشاهی خودرا دارد خیلی اسباب اختلال حواس والاحضرت گردیده است

(نمره ۲۷)

تلکراف سرادواردکری بسرجارج بوکانان

وزارت خارجه ۱۳ اوریل ۱۹۱۲ —

راجع بتلکراف دیروز طهران — ازمسیو سازانف خواهش نمائیدمسیو پوکلیوسکی‌را تعلیم دهد که‌اظهاراتیراکه شارژدفر اعلیحضرتی ازبابت سالارالدوله مینماید تقویت نماید

(نمره ۲۸)

تلکراف مسترنیک بسر ادوارد کری

طهران ١٤ آوریل ۱۹۱۲ — راجع بتلکراف ۱۲ آوریل من قونسول روس مقیم کرمانشاه حالا جوابی بهمین مضمون ازطرف سالار الدوله مخابره نموده است سفیر روس ومن موافقت داریم در اینکه حالیه کاردیکری نباید کرد مگر آنکه بدولت ایران اطلاع دهیم هرقدر میتوانند حرکت فرمان فرمارا تسریع نمایند

(نمرهٔ ۲۹)

تلکراف مسترنیک بسر ادوارد کری

طهران ١٤ آوریل ۱۹۱۲ — مساعده بدولت ایران —

راجع به‌تلکراف ۱۲ آوریل شما — شما بایستی درموقع تعلیم دادن ببانک مقصود ومعنی اضافه کمرکات جنوبی‌را مشخص نمائید

بعضی مصارف جزو است که‌برای حسن اداره مملکت لازم استکه علاوه برمصارفی استکه برای قرضهٔ انکلیس وهند وقرضهٔ سال گذشتهٔ بانك تعیین شده اکرچه هنوز این مصارف جزو جداول رسمی نشده من تصور میکنم شما میل ندارید کسی درآن مداخله نماید

اضافهٔ عایدات کمرك فقط وجهی استکه خزانه‌دار کل میتواند برآن اتکا نماید والبته او نمیتواند بدون آن پشرفتی نماید واکر وجوهات قرضه جدید تماماً مصرف پرداخت فوری مساعده برسد دیکر قرضه مزبور چندان مفید فایده نخواهد داشت بنا براین

احتمال میرود که خزانه‌دار کل ازما استدعا نماید یا آنکه مسترد داشتن وجه مزبور را تا مدت معینی یا تا زمانیکه قرضه جدیدی بشود بتاخیر اندازیم

بعلاوه او مرا اطلاع میدهد که بهمین زودیها برای قرضه دیگری ازما درخواست خواهد نمود چراکه وجه مساعده جدید بکلی تمام شده است (واز این پول حقوق سه ماه و نیم ژاندارمری تحصیل شده است)

مسیو مرنارد دراین هفته مشغول ترتیب نقشه ایستکه بدان واسطه تعیین وی بمقام خزانه داری کل تصدیق گردد این فقط یکی از چندین نقشه ایستکه در تلگراف ٨ آوریل سرجارج بارکلی رجوع بان شده است

(نمره ٣٠)

تلگراف مستر نیک بسرادوارد گری

طهران ١٥ آوریل ١٩١٢ — راجع به تلگراف ١٢ آوریل من

فرمانفرما ازقزوین بطرف همدان حرکت نموده صاحب منصب کل روسی فرمانده عساکر قزوین ازکم و کیف عساکر او تلگراف مساعدی مخابره نموده است

(نمره ٣١)

تلگراف سرجارج بوکانان بسرادوارد گری

سنت پطرزبورغ ١٥ آوریل ١٩١٢ — امروز بعد ازظهر مسیو سازانف را ملاقات نمودم جناب معظم‌له بمن اظهار داشت میترسد

از آنکه قشون فرمانفرما آنقدر قوه ندارد که سالار الدوله‌را شکست دهد ولی بمسیو پوکلیوسکی دستور العمل رسیده است که اظهارات همکار انکلیسی خودرا تقویت نماید (رجوع بتلگراف ١٣ شهر جاری خود کنید)

وزیر امور خارجه بعد درباب اوضاع تبریز صحبت نموده و با ناامیدی در آن خصوص سخن راند پس از اعلان تعیین سپهدار قریب ٩٠٠ نفر فدائی فوراً وارد شدند شجاع الدوله فقط شخصی بود که میتوانست از عهدهٔ انتظامات آنجا بر آید وجناب معظم‌له خود را ملامت می‌کرد ازاینکه از آنجائیکه میل داشت با دولت ایران اصلاح نماید راضی بعزل او شده بود وحالا که شاه مخلوع ازایران خارج شده او با دولت ایران همراهی نموده است اگرچه سابقاً اورا طرفدار محمد علی میدانستند اگر اغتشاشات مثل آنچه در ماه دسامبر گذشته واقع گردید ازطرف طرفداران سپهدار تولید گردید (که فدائیان باشند) فقط راهی که برای مشی اقدامات دولت امپراطوری باز است این است که اداره امور آذربایجان شمالی را بعهدهٔ خود گیرند.

من بمسیو سازانف اشعار نمودم که لازم است عساکر روس باندازه کفایت درتبریز باشند که وقوع هرگونه اغتشاشات را غیر ممکن بدارد واز جناب معظم‌له استدعا نمودم که حتی تصور عهده گرفتن رتق وفتق امورات آنجاها را نماید.

مسیو سازانف درجواب گفت که در صورتیکه وقوع این قبیل

اغتشاشات تکرار شود حق خود او این اقدامرا تصویب خواهد نمود وشك داشت ازاینکه عساکر روس بطور کفایت قوی باشند که بتوانند رفع اغتشاشات مذکوره‌را بنمایند و بنظر جناب معظم له فقط شق دیگری که میتوان اختیار نمود این است که بدولت ایران اصرار شود سپهداررا در پای‌تخت نگاهداشته بگذارند شجاع الدوله درتبریز بوظایف فرمانفرمائی آنجا مشغول شود حتی اگر چه وظایف مذکوره اسماً متعلق بسپهدار بوده باشد وزیر امور خارجه اظهار داشت صبر خواهد نمود تا آنکه اخبار ثانوی از کفیل قونسولگری روس مقیم تبریز برسد و اگر لازم دانست ازدولت ایران خواهش نماید شجاع الدوله‌را آنجا نگاهدارند او بهکنت بن کندرف تعلیم خواهد داد ازشما استدعانماید اظهارات مسیو پوکلیوسکی را تقویت نمائید .

(نمره ۳۲)

تلگراف سرادواردگری به مستر نیك

وزارت خارجه ۱۵ آوریل ۱۹۱۲ — من خیلی مسرور خواهم شدکه نایب‌السلطنه در طهران توقف نمایند تا آنکه دولت ایران مسئله سالارالدوله‌را تسویه نمایند

من نمی‌خواهم ارائهٔ طریق نموده باشم که بنظر تکلیف‌شاق بیاید واگر حرکت فوری والاحضرت بعلت کسالت مزاجش لزوم حتمی پیدا کرده باشد من دیگر نمیتوانم به او اصرار نمایم شمابایدبامسیو پوکلیوسکی درباب اظهاری که ممکن است بنایب‌السلطنه

بشود مشورت نمائید

(نمره ۳۳)

(تلگراف مستر نیك بسرادواردگری)

طهران ۱۶ آوریل ۱۹۱۲ —

عایدات گمرکات ایران در این سالی که باخر رسیده افزوده شده و گمرکات شمالی از قرار صدی ده ونیم و گمرکات جنوبی از قرار صدی بیست گمرکات بوشهر صدی چهل‌وپنج زیاد شده‌است

(نمرهٔ ۳٤)

(تلگراف مسترنیك بسرادواردگری)

طهران ۱۶ آوریل ۱۹۱۲ —

صاحب منصب کل فرمانده عساکر روس و اجزاء او قبل از مراجعت بروسیه بحضور شاه و نایب‌السلطنه مشرف گردیدند و نشانهای عالی به آنها مرحمت‌شد

از حرکت آنها معلوم نمیشود که از عدهٔ عساکر دیگر چیزی کسر شود

سفیرروس‌از احساسات حسنهٔ که ازطرف اولیاء اموروااهالی نسبت بانها ابراز شده و بذیرفتن دولت ایران فرستادن چند دسته قشون برای اعادهٔ انتظامات آنجا (قبل از آنکه خبر مظفریت عساکر آنها در زنجان برسد) خوشنود میباشند .

(نمره ۳۵)

تلگراف سرادواردگری بمستر نیك

وزارت خارجه ۱۶ آوریل ۱۹۱۲ — از کفیل جنرال قونسولگری تبریز استفسار نمائید که آیا میتواند اطلاعات مسیوسازانف را درباب محتمل بودن وقوع اغتشاشات در آذربایجان چنانچه در تلگراف ۱۵ آوریل سرجارج بارکلی راپورت داده شده تصدیق نماید .

(نمره ۳۶)

تلگراف سرادواردگری بسرجارج بوکانان

وزارت خارجهٔ ۱۶ آوریل ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۱۵ آوریل شما — من مشغول تحقیق هستم به بینم که آیا جنرال قونسول انگلیس مقیم تبریز عقاید مایوسانه مسیو سازانف را درباب اوضاع آذربایجان شمالی تصدیق میکند یا نه شما باید مسیو سازانف‌را اطلاع دهید که‌صمیمانه اعتماددارم اوبتواند اسباب‌عدم تقبل ادارهٔ‌امور را از طرف دولت روس که تولید اثرات بد در اینجا خواهد نمود فراهم نماید .

(نمره ۳۷)

تلگراف مستر نیك بسرادوارد گری

طهران ۲۷ آوریل ۱۹۱۲ — تلگراف ذیل مورخه دیروز از کفیل قونسولگری انگلیس مقیم تبریز رسیده‌است : —

۲۰۰ نفر پیاده و ۳۰۰ نفر قزاق روسی به تبریز وارد شده‌اند بر عساکر روس که درخوی هستند وعده آنها قریب پنج هزاراست ۱۴۰۰ نفرپیاده اضافه شده‌اند وهمین تازگی ازسرحد عبورنموده و درراه میباشند .

(نمرهٔ ۳۸)

(تلگراف مستر نیك بسر ادواردگری)

طهران ۱۷ آوریل ۱۹۱۲ —

تبریز — راجع بتلگراف دیروز شما — چنین اخباری از طرف کفیل قونسول گری اعلیحضرتی مقیم تبریز برای من رسیده واورا تعلیم داده‌ام که مطالب را تلگرافاً بطور مشروح راپورت دهد

هیچ علائم و آثاری نیست که بنمایاند سپهدار به این زودیها مقام خودرا اشغال نماید ولی امروز بعد از ظهر من بازهم تحقیقات میکنم سفیر روس چند روز قبل از این بمن اظهار داشت که شجاع الدوله حالیه از مقام خود اظهار نارضائی نموده اگرچه قبلا این طور مقرر بود که او از ترتیبی که در تلگراف ۳ آوریل سرجارج بارکلی راپورت داده شده بود رضایت داشت

(نمرهٔ ۳۹)

(مکتوب سرجارج‌بارکلی بسرادواردگری)

طهران ۵ اوریل ۱۹۱۲ —

آقا — راجع بتلگراف دوم شهر جاری شما افتخار دارم که سواد مکتوبی‌را که دیروز برای‌دولت ایران نوشتم لفاً انفاذ دارم

امضاء (جارج‌بارکلی)

(ملفوف نمره ۳۹)

(مکتوب سرجارج‌بارکلی بدولت ایران)

طهران ٤ آوریل ۱۹۱۲ —

اقای وزیر — افتخار دارم وصول مکتوب ۱۰ ماه گذشته جنابعالی را اطلاع داده از اطمینانانی که داده بودید براینکه مبلغ ٤٧٤٤ لیرا از اولین قرضه مسترد خواهد شد مطلع شدم

اینك تعلیم یافته‌ام که مطالب ذیل‌را بعرض دولت ایران برسانم :—

دولت اعلیحضرتی باکمال دقت اوضاع جنوب ایران‌را درتحت ملاحظه آورده وعخصوصاً حملات اخیره برعساکر هندی که ازشیراز وبوشهر برای حفاظت مستر اسمارت قونسول اعلیحضرتی مقیم شیراز فرستاده شده بودند جلب دقت آنهارا نموده است

دولت اعلیحضرتی لازم میداند اشخاصی‌را که اهل محل آنهاراخوب میشناسندمقصر این‌حملات بوده‌اند برای‌تنبیه‌بدولت ایران تسلیم شوند اگر این اقدام بعمل آید دولت اعلیحضرتی فوراً دسته قشونیرا که اخیراً ببوشهر فرستاده اند عودت خواهند داد و در صورتیکه رؤسای ایلات و کلانتران آنها لااقل تادوماه ابراز احساسات دوستانه و وضع سلوك وروش مسالمت آمیز نمودند ودر ظرف مدت مذکور دیگر حملاتی بوقوع نرسید عودت قشون سوارهٔ هندی از شیراز واصفهان متعاقب آن صورت وقوع خواهد یافت

من باید بدولت ایران بفهمانم که ادامهٔ این رویه وسلوك دوستانه و آزادانه از طرف دولت اعلیحضرتی بسته بتشکیل ژاندارمری صحیح در تحت صاحب منصبان سوئدی است وبنابراین دولت‌ایران باید قبل از عودت قطعی عساکر مذکور بهروسیله که از قوهشان برمی‌آید از صاحب منصبان سوئدی تقویت نمایند

وبطور اقدام مقدماتی ولازم محض جلب سلوك دوستانهٔ رؤسای محلی که‌عودت‌عساکرفوق‌الذکر بسته به آن‌است من باید ازدولت‌ایران استدعا نمایم که از اشخاصی که در طهران وسایر نقاط ایران هستند وتلگرافات مهیجهٔ آنهاتااندازه زیادی مسئول حملهای برعساکرما بوده جلوگیری نمایند

ونیز واجب است که دولت‌ایران علمای‌نجف وکربلارا ترغیب نمایند دست ازتحریکات وتهیج علماء وبزرگان‌فارس برداشته وبه این اشخاص تلگرافاًعقیده‌خودرا ازبابت عدم‌رضایت‌انگلستان بمداخله در جنوب ایران اظهار دارند

علماء نیز باید برؤسای ایلات وبزرگان آنها لزوم این مسئله‌را اصرار نمایند که بوسیلهٔ ترئید و پیشرفت دادن منافع انگلیس از راه سلوك دوستانه با اتباع انگلیس وتجارت آن طوری کنند که دولت مشار الیها از سوء اعمال آنها صرف نظر کند

در خاتمه بایستی جداً تأکید نمایم لزوم فرستادن فرمانفرمای جدیدرا هرقدر زودتر که امکان دارد بشیراز وتقویت کردن از او وتهیهٔ وجوهات لازمه برای او

امضاً (جارج بارکلی)

(نمره ٤٠)

(تلگراف مستر نیك بسرادواردگری)

طهران ۱۸ آوریل ۱۹۱۲ —

تبریز — راجع بتلگراف دیروز من — تلگراف ذیل از

کفیل قونسولگری اعلیحضرت مقیم تبریز رسیده است :—

از قراری که ظاهر میگردد بدولت روس بکلی اشتباهاً اطلاع رسیده‌است چند نفر فدائی که مخفی بودند چندی قبل بیرون آمدند ولی هیچکدام وارد نشده اند بغیر از چهار یا پنجنفر از سرکرده‌هائی که در جنرال قونسولگری عثمانی بست اختیار نموده بودند از لیدرها دیگر کسی اینجا نیست

بعقیده من عقاید مأیوسانه و وحشت دولت روس بکلی بی‌اساس باشد هیچکس اینجا جرأت حرکت ندارد پس از وقایعات اخیره البته تولید اغتشاشات جدیده امکان ندارد مخصوصاً در موقعیکه شخصی مثل شجاع‌الدوله اینجا حضور دارد شجاع‌الدوله از تعیین سپهدار بمقام فرمانفرمائی آذربایجان متغیراست واورا برولسیونرهای قفقازی تشبیه میکند وازاین‌میترسدکه رؤسای ایلات‌دیگراز او تقویت نموده‌وهمدردی دولت روس از او سلب شده وبالاتر از همه مقام پردخلی‌را از دست بدهد همین که به او اظهار شد دولت روس تعیین سپهدار را تصویب نموده‌اند اظهار میل نمود که به مراغه رفته و دست از کار بکشد او مجبور بقبول پیشنهادات روس میباشد

سفیر روس از بابت نهصد نفر فدائی اطلاعی ندارد آنچه کفیل قونسولگری روس راپورت داده با آنچه مستر استونز خبر داده مطابق میباشد سفیر روس اظهار میدارد که عساکر روس که فعلاً درتبریز هستند میتوانند درهر دقیقه از این چیزهاجلوگیری نمایند دولت ایران هم از بابت نهصدنفر فدائی هیچ نمیدانند

کفیل قونسولگری روس عدم رضایت شجاع‌الدوله را که بعضی نسبتهای دروغی‌هم بسپهدار راپورت داده‌است در جواب از طرف سفیر روس همین‌حالا دستورالعمل یافته استکه با شجاع‌الدوله بطور سخت مذاکره نموده وباو اظهار دارد باید اوامر دولت‌ایرانرا که‌بوسیلهٔ دولت روس با شرایط مساعد با آن اصلاح نموده اطاعت نماید اگر نتواند مطیع دولت ایران باشد باید از ایران خارج شود ودولت روس دیگر بااو سرو کاری نخواهد داشت

هنگامیکه‌سپهدار بفرمان‌فرمائی تعیین گشت او خواست‌حکومت مراغه وجاهای دیگررا بشجاع‌الدوله وا گذار نماید این‌مسئله واضح استکه شجاع‌الدوله بادولت مرکزی همراهی نداشته وبی‌میل بوده است از اینکه راپورت برای سپهدار بطهران بفرستد

(نمره ۴۱)

تلگراف سر جارج بوکانان بسرادوارد گری

سنت پطرزبورغ ۱۸ آوریل ۱۹۱۲ — رجوع بتلگراف ۱۶ آوریل خود نمائید — امروز صبح وزیر امور خارجه‌راملاقات نمودم وجناب معظم‌له درباب تلگراف فوق الذکر شما مذاکره‌نمودند مضمون همان تلگراف‌را دیروز در طی کاغذ خصوصی برای او نوشته بودم

مسیو سازانف اظهار داشت که در صورتیکه فدائیان مثل وقعهٔ دسامبر گذشته حملات خائنانه بر عساکر روس بنمایند دولت روس مجبور خواهد گردید برای دفاع از خود حکومت آذربایجان شمالی

را بدست خود گیرند او فقط این مسئله را بمن اظهار داشتکه من شمارا متنبه نمایم و تاکنون در اینباب با هیچیك از همکاران خود مذاکره ننموده است اگر دولت ایران شجاع الدوله‌را بگذارند در تبریز بمقام نیابت ایالت برقرار باشد شاید امکان داشته باشد بهیچوجه اقدامی چنین بعمل نیاید و جناب معظم‌له مرا اطمینان داد که این اقدام‌را فقط در آخرین وهله خواهند نمود و ازمن استدعا نمود بشما اظهار نمایم که اگر شما با او در ترغیب دولت ایران بعدم تغییر مقام شجاع الدوله همراهی نمائید بسیار متشکر و ممنون خواهد گردید

(نمره ٤۲)

تلگراف سر جارج بوکانان بسر ادوارد گری

سنت پطرزبورغ ۱۸ آوریل ۱۹۱۲ —

امروز درباب حرکات قشون روس که راپورت آن در تلگراف ۱۷ شهر جاری از طهران داده شده ازمسیو سازانف تحقیق نمودم جناب معظم‌له اظهار داشتکه عساکر جدید بجای آنهائیکه موعد توقفشان منقضی شده آورده خواهد شد و بعلاوه مذکور داشت که اظهاریکه کفیل قونسولگری انگلیس مقیم تبریز نموده مشعر بر اینکه فعلا ۵۰۰۰ نفر قشون در خوی میباشد بکلی اغراق است

(نمره ٤۳)

تلگراف سر ادوارد گری بسر جارج بوکانان

وزارت خارجه ۱۸ آوریل ۱۹۱۲ —

مضمون تلگرافیرا که امروز ازطهران رسیده بمسیو سازانف ابلاغ نمائید و اظهار دارید که بقرار اطلاعاتیکه برای ما رسیده اوضاع آذربایجان شمالی آنقدر مهم نیست که مورث اضطراب وتشویش گردد

(نمره ٤٤)

تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۱۹ آوریل ۱۹۱۲ — (تبریز)

راجع بتلگراف دیروز مستر نیك — شجاع الدوله در جواب تعرضات کفیل قونسولگری روس جواب مساعدی فرستاده است واظهار میدارد حاضر است نصیحت سفیر روس‌را قبول نموده وفرمانبردار دولت مرکزی باشد و امیدوار است که سپهدار ورود خودرا تسریع نماید وراضی است باینکه تا ورود او بمقام نیابت ایالت برقرار باشد کفیل قونسولگری روس نیز راپورت میدهد که شجاع الدوله تلگراف رضایت بخشی هم به سپهدار مخابره نموده است

(نمره ٤۵)

تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۲۰ آوریل ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ١٤ آوریل مستر نیك — تصور میشود امکان دارد سالار الدوله اعلان شاه بودن خودرا بدهد قونسولهای انگلیس و روس استفسار مینمایند که آیا رویه آنها نسبت باین مسئله ازچه‌قرار بایستی باشد

همکار روسی من ارائهٔ طریق مینماید که ما بایستی انها را اینطور تعلیم دهیم که اگر سالار الدوله این اقدام را بعمل آورد آنها بایستی مثل حالا با او رفتار کنند ولی تا حدی که ممکن است بایستی ازهر گونه دید و بازدید با او احتراز نمایند

(نمره ٤٦)

تلگراف سر والترتنلی بسر ادوارد گری

طهران ۲۰ آوریل ۱۹۱۲ — مساعده بدولت ایران

راجع بتلگراف ١٤ آوریل مستر نیک — کفیل خزانه‌داری اظهارمیدارد که باستثنای آن قسمت ۲۰۰،۰۰۰ لیرا که دوماه قبل مساعده داده شده و برای مقاصد معینه ازقبیل خرید اسلحه‌ومهمات جنگی در اروپا ونگاهداری ژاندارمری تا چهار یا پنج ماه و پلیس طهران تا سه ماه تخصیص شده مبلغی که پرداخته شده تااواخر ماه جاری باتمام خواهد رسید بنا براین او رسماً از سفارتین خواهش نموده است که‌دولتین انگلیس وروس یا بانک شاهنشاهی یا بانک روس مبلغ ۵۰،۰۰۰ لیرای دیگر بدولت ایران مساعده بدهند

سفیر روس اینطور ارائه طریق مینماید که اگر دولتین‌راضی شوند مساعدهٔ دیگری بدهند بایستی قرار ومدار ازبرای ۱۰۰،۰۰۰ لیرا داده شود واو تصور میکندکه مبلغیکه مسیو مرنارد اظهار داشته است خیلی کمتر از وجه مصارفی است که لزوما بایستی برای اعزام قشون برضد سالار الدوله ومقاصد دیگر بشود وتصورمیکند که اگر فقط مبلغ کمتر داده شود خواهش دیگری ناچار باید برای

پول بشود و ارائهٔ طریق مینماید که نباید دولت ایرانرا منحصر داشت از اینکه مبلغ بزرگتر باختیار آنها گذارده شده است ممکن است که مذاکرات قرضه تااول پائیز باتمام برسد و تصور میکند که مبلغ بزرگتر مکفی خواهد بود که‌دولت ایران بتوانند تا آنوقت اشکالات مالی حالیهٔ خودرا رفع نمایند

(نمره ٤٧)

تلگراف سروالتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۲۰ آوریل ۱۹۱۲ — تبریز —

راجع بتلگراف ۱۸ آوریل مستر نیک — همکارروسی مرا اطلاع میدهد که اخبار جدید که ازبابت اوضاع تبریز برای او رسیده بسیار رضایت بخش میباشد شجاع الدوله بوعده خود که با سپهدار مشغول مذاکره و مخابره شود وفا نموده و سپهدار هفتهٔ دیگر بطرف تبریز حرکت خواهد کرد ومقامی هم‌باو تفویض نموده‌واوهم قبول کرده‌است .

(نمره ٤٨)

تلگراف سرجارج بوکانان بسرادوارد گری

سنت پطرزبورغ ۲۰ آوریل ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۱۸ آوریل شما —

وزیر امور خارجه که تلگرافات ۱۸ و ۱۹ و ۲۰ شهر جاری سفارت اعلیحضرتی را برایش ابلاغ نمودم اظهار عقیده نمود که خیلی بهتراست شجاع الدوله درتبریز توقف نماید دولت روس میتواند متکی بوضع رفتار دوستانه سپهدار باشد ولی اوضاع حالیه شخص

مقتدر تری مثل شجاع الدوله را لازم دارد که باعث اطمینان و اعتماد شود .

مسیو سازانف اظهار داشت که قصد ندارد بدولت ایران اصرار نماید حرکت سپهدار را ازطهران بتعویق اندازند .

(نمره ۴۹)

تلگراف سرجارج بوکانان بسرادوارد گری

سنت پطرز بورغ ۲۰ آوریل ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۲۰ آوریل طهران .

(کرمانشاه)

وزیر امور خارجه روس تصور می کند که قونسولها نباید رابطه رسمی باسالار الدوله داشته باشند وفقط درصورتیکه او سمت رسمیت داشته باشد بااوامورات لازمه‌را تسویه نمایند

(نمره ۵۰)

تلگراف سرجارج بوکانان بسرادوارد گری

سنت پطرز بورغ ۲۰ آوریل ۱۹۱۲ — سفیر روس هنوز از بابت مساعده دیگری که بنا برارائه طریقی که شده قرار است بدولت ایران داده شود خبری بوزیر امور خارجه روس نداده است ولذا من مضمون تلگراف ۲۰ آوریل سروالتر تنلی را باو ابلاغ نمودم

جناب معظم له خودرا شخصاً باعقاید سفیرروس که درآن تلگراف مذکور گردیده بود مساعد وموافق ابرازداشته ولی قبل از آنکه تصمیمی نماید بایستی باوزیر مالیه مشورت نماید

(نمره ۵۱)

تلگراف سرادوارد گری بسروالتر تنلی

وزارت خارجه ۲۰ آوریل ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۲۰ آوریل شما اگر دولت روس پیشنهاد مسیو پوکلیوسکی را راجع بمسئله سالار الدوله تصویب نمایند شما چنانچه در تلگراف بقونسول اعلیحضرتی ارائه طریق شده تعلیمات بدهید .

(نمره ۵۲)

تلگراف سروالتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ۲۱ آوریل ۱۹۱۲ — تلگراف ذیل مورخهٔ ۱۹ آوریل از کفیل ویس قونسولگری اعلیحضرتی رشت رسیده است : —

در ۱۶ آوریل در کرگان رود بین قزاقهای روس واهالی جنگ واقع شده دونفرروسی مجروح و ۸ نفر ایرانی مقتول گردیدند اگرچه درست معلوم نیست کدام طرف اول شروع بجنگ نمود ولی علت وسبب آن ازقرار معلوم این بوده که اهالی طالش ازقبول سردار امجد بحکومت امتناع ورزیده اند قونسول روس تعیین او را باین مقام حمایت مینموده اند .

درعرض جنگ کشتی جنگی روس که چند روز قبل از انزلی حرکت کرده بود ساحل طالش را که بازار آلام هر نزدیکی آن واقع است بمبارده نمود .

روسها فقط ۱۵۰ نفر قزاق درکرگان رود دارند بقیه هنوز

در انزلی میباشند واز اردبیل و آستارا تلگرافاً قشون امدادی طلب نموده اند .

من در این موضوع با همکار روسی خود مذاکره نموده ام جناب معظم له اظهار میدارد که دستجات سارقین بر اتباع روس خسارات زیاد وارد آورده اند ومقصود از اعزام قشون سرکوبی آنها و بر قرار داشتن حکم واقتدار دولت ایران در آن نقطه میباشد

قونسول رشت روس بمحل اقدامات قشونی رفته ولی نشنیده است که قشون امدادی احضار شده باشند و از قرار اظهار او عده تلفات دولت ایران به بیست میرسد .

(نمره ٥٣)

مکتوب اداره بحریه بوزارت خارجه

ادارهٔ بحریه ٢٠ آوریل ١٩١٢ — ازطرف لرد کمیسیونرهای اداره بحریه ماموریم که برای استحضار خاطر وزیر امور خارجه سواد تلگرافی را که امروز از فرمانده کل قشونی ایست ایندیز رسیده لفاً ایفاد دارم .

امضاء (گراهم گرین)

(ملفوف نمره ٥٣)

(سواد تلگراف فرمانده کل قشونی ایست ایندیز باداره بحریه)

٢٠ آوریل ١٩١٢ — رجوع بتلگراف دویم شهر جاری من نمائید

باقی راپورت دهم که عده که بر مستحفظین قونسول خانه لنگه اضافه شده بود بجاشك عودت داده شدند .

(نمره ٥٤)

(تلگراف سروالتر تنلی بسرادوارد گری)

طهران ٢٣ آوریل ١٩١٢ —

تبریز — راجع بتلگراف ١٨ آوریل سرجارج بوکانان — سپهدار در تهیه است که تادو هفتهٔ دیگر از طهران حرکت نموده و مقام خودرا اشغال نماید — سپهدار شخصاً بهیچوجه مایل حرکت بطرف تبریز نمیباشد عقیده همکار روسی من این است که حالا برای او اشکال دارد ارائهٔ طریق برای رفتن او بدانجا بنماید وبمن اظهار میدارد که فشاریکه بشجاع الدوله وارد آورده مؤثر واقع گردیده که اورا براه آورد که وضع و رویهٔ او نسبت بسپهدار حالیه از روی اطاعت و صحت است

اگر سپهدار قبول مقام ایالترا بنماید اینجا نقبل او را حمل بتجدید حکم فرمائی واقتدار دولت ایران بر آذربایجان خواهند نمود

سفارت انگلیس تاکنون اظهار عقیده بتقویت یابر علیه سپهدار یاشجاع الدوله ننموده اند .

(نمره ٥٥)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری)

طهران ٢٣ آوریل ١٩١٢ —

کرمان — تلگراف ذیل مورخهٔ دیروز از قونسول اعلیحضرتی مقیم کرمان رسیده است :—

در امورات این ایالت اختلال کلی فعلاً وجود دارد ایالت

میرزا حسین‌خان‌را برای وصول مالیات ببعضی نقاط فرستاده است و استعداد زیادی باچند عراده توپ همراه او میباشد او هم باخوانین عمده محلی جیرفت وروبار که ازپرداخت مالیات امتناع ورزیده بودند همدست شده است فراشباشی ایالت که مشغول وصول مالیات بود اموالش بغارت رفته و خودش هم محبوس گردید و از قراریکه راپورت داده شده خوانین درکار حرکت بسمت کرمان بوده ومقصود آنها این است که ایالترا اخراج نموده و شهررا غارت نمایند از قراری که راپورت داده شده افشاریها و بلوچها بامقاصد آنها شرکت کرده‌اند من امیدوارم که‌این جماعت که‌ازچندین‌قسم‌مردم تشکیل‌شده قبل از ورود بکرمان باهمدیگر نزاع خواهند کرد و شخصاً شك دارم‌ازاینکه‌بهیچوجه‌جرأت حمله‌بشهر بکنند ولی‌اهالی اینجا که‌بی اندازه ترسیده‌اند بااین عقیده شریك نمیباشند بسیاری از قشون منظم بعلت عدم‌وصول حقوق خود ازهم متفرق شده‌اند وکار آمدترین آنها نزد میرزا حسین خان رفته اند بطوری که برای ایالت قشونی باقی نمانده است که در صورتیکه حمله بشود مقاومت نماید

گمان نمی‌کنم که یاغیان اسباب زحمتی برای‌ما فراهم آورد ولی ممکن است که اموال اروپائیانی که نزدیك شهر هستند بغارت رفته ویا آنکه به آنها مزاحمت شود .

من بایستی فردا وزیر امور خارجه را ملاقات نمایم ودر این موضوع باجناب معظم صحبت خواهم نمود

(نمرهٔ ٥٦)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ٢٣ آوریل ١٩١٢ —

نایب‌السلطنه — راجع به تلگراف پانزدهم آوریل شما — سفیر روس مرا اطلاع میدهد که دولت متبوع او در موضوع اظهارات بنایب‌السلطنه راجع بحرکت او از ایران بطورمرخصی تعلیماتی نداده‌اند عقیدهٔ او براین است که نایب‌السلطنه یقیناً بایستی درمملکت توقف نماید تا آنکه مسئله سالارالدوله بجائی ختم شود .

اگرچه دولت ایران ظاهراً مطمئن میباشند که در دفع سالارالدوله از کرمانشاه چندان اشکالی نخواهند داشت و عساکر مطیع دولت ظاهراً دور فرمانفرما که حالا بهمدان رسیده است بسرعت جمع میشوند سفیر روس تصور میکند که مسئله از آنچه انتظارمیرفت ممکن‌است خیلی‌مهم‌تر بشود

آیا میخواهید من بعضی اظهارات بنایب‌السلطنه بکنم بحتمل تاچند روز دیگر والا حضرت‌را ببینم .

(نمره ٥٧)

تلگراف سرجارج بوکانان بسرادواردگری

سنت پطرز بورغ ٢٤ آوریل ١٩١٢ —

راجع بتلگراف ٢٣ آوریل سروالترتنلی — مسیو سازانف تصور کرد که از بابت اظهاریه بنایب‌السلطنه برای مسیو بوکلیوسکی تعلیمات مخابره‌شده ولی حالا فهمیده است که تعلیمات‌قطعی هنوز فرستاده

نشده جناب معظم حالا بمسیو پوکلوسکی تلگراف خواهد نمود که باهمکار روسی خود بالاتفاق برطبق تعلیماتی که بسروالترنلی داده شده اظهاراتی بنایب‌السلطنه نمایند .

(نمره ۵۸)

(تلگراف سرادواردگری بسروالترنلی)

وزارت خارجه ۲۴ آوریل ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲۳ آوریل شما — ممکن‌است برطبق تلگراف ۱۵ آوریل من اظهاری بنایب السلطنه بشود بامسیو پوکلوسکی دراین باب مشورت نمائید .

(نمره ۵۹)

(تلگراف سر والترنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۲۵ آوریل ۱۹۱۲ —

بختیاریها وشیخ محمره — مأمورین قونسولگری انکلیس برای تعیین و تسویه منافع متضاده شیخ و بختیاری‌ها در شوشتر مشغول تحقیقات میباشند قونسول محمرهٔ اعلیحضرتی حالیه‌اقونسول‌مقیم‌بوشهر در اهوازاست واخیراً بشوشتر آمد تلگرافاً راپورت میدهد که بختیاریها آن محل‌را حمله نموده ونخواسته‌اند منتظر نتیجه وتحقیقات آنها بشوند مازور هاورت از آن میترسد که این منازعات ممکن است منجر بجنك شده برمنافع انکلیس خسارت فوق‌العاده وارد شود راپورت میدهد که رویه و سلوك شیخ درعرض تمام این گفتگوها کاملاً از روی صحت بوده‌واظهارمیدارد که او محق بتقویت‌کامل‌دولت اعلیحضرتی‌میباشد

این مسئله‌را باطلاع وزیر امور خارجه و خوانین بختیاری که وضعیت آنها نسبت بحکومت مملکت مقام مهمی‌را دارد رسانیده‌ام خوانین اظهار میل میکنند باینکه منتظر حصول نتیجه تحقیقات قونسول بشوند واظهار میدارند صمیمانه مایل باصلاح بوده‌ومصرند براینکه ایلیاتیهای آنها بشوشتر حمله نکرده و مرا مطمئن میدارند که تعلیمات تلگرافی برای آنها فرستاده شده که جنك نکنند .

(نمرهٔ ٦۰)

(تلگراف سروالترنلی بسرادواردگری)

طهران ۲٦ آوریل ۱۹۱۲ — دو روز قبل در ناحیهٔ خلخال واقعهٔ بظهور رسیده که‌همکار روسی من آنرا مهم میداند بعضی از ایلات شاهسون یکدسته کوچك قزاق را در راه اردبیل حمله و محاصره‌نمودند عدهٔ خصم خیلی‌زیادتر ازقزاقان بوده ولی صاحب‌منصب فرمانده آنها بمقاومت آنها موفق گردید تاآنکه قشون امدادی‌واردگردید‌پس‌قشون روس‌باایلیاتیهای‌مزبور حمله‌نمودند‌یکنفر صاحب‌منصب ودونفر مقتول وهشت نفر مجروح شدند قریب یکصد یادویست‌نفر ازشاهسونها مقتول گردیدند .

(نمره ٦۱)

(تلگراف سرجارج‌بوکانان بسرادواردگری)

سنت بطرزبورغ ۲۷ آوریل ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲۰ آوریل من — وزیرامور خارجه روس بمن اظهارمیدارد‌که‌وزیرمالیه‌اظهار میدارد که‌نمیتواندراضی‌بدادن مساعدهٔ

دیگر بدولت ایران بشود مثل آنکه مساعده آخری که داده شده یك اقدام خلاف معمول ومستثنی بوده باشد ودرحقیقت انجام آن ازقوه اوخارج میباشد . همینکه از وزیر امور خارجه استفسار نمودم که آیادرصورتیکه مابخواهیم خودمان بوسیلهٔ پول‌دادن ازدولت ایران کمك کنیم او اعتراضی خواهد داشت یانه جناب معظم درجواب اظهار داشت که قبل از آنکه دراین‌موضوع جواب قطعی بدهد بایستی در این باب فکر نماید

(نمره ۶۲)

تلگراف سرادوارد گری بسر والترتنلی

وزارت خارجه ۲۷ آوریل ۱۹۱۲ —

خیلی مسرور خواهم شد ازاینکه بدانم آیا دولت ایران برای دستگیری مسؤلین حمله بمستر اسمارت اقدامی نموده‌اند یانه تاکنون سه هفته میگذرد که ما مقاصد خودرا بانها اظهار داشته‌ایم

(نمره ۶۳)

تلگراف سروالتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ۲۸ آوریل ۱۹۱۲ —

ژاندارمری و جنوب ایران — راجع به‌تلگراف ۱۱ آوریل شما — کلنل سوئدی که بنا بر تلگراف شما اورا نصیحت نمودم اظهار میدارد که حتی‌المقدور موافق میل دولت اعلیحضرتی عمل خواهد نمود و میگوید که ازبابت نقشهٔ مذکور تاکنون تصمیم قطعی نشده است و بصاحب‌منصبان سوئدی شیراز تعلیم خواهد داد که

رادرا همانطوریکه دولت اعلیحضرتی میخواهند محافظت نمایند ازقرار معلوم نقشهٔ اولی بانظریات‌او مطابق است واز مذاکرات او برمن معلوم گردید که‌اجرای نقشهٔ مذکور برای وی اشکالی نخواهدداشت

(نمره ۶۴)

تلگراف سروالتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۲۲ آوریل ۱۹۱۲ —

اشکالات مالی دولت ایران — راجع بتلگراف ۲۰ آوریل سرجارج بوکانان — مسیو مرنارد مکتوبی بعنوان همکار روسی و من نوشته وازما استدعا میکند بااو مساعدت‌درتحصیل مساعدهٔ دیگری توسط دو بانك بنمائیم و توجه مارا جلب باین‌مسئله نموده ازآنجائیکه خزانه خالی میباشد او نمیتواند قسمت عمده حقوق ادارات مختلفه اجبارا بدهد

ونیز مسرور خواهم گردید از اینکه عقیدهٔ دولت اعلیحضرتی را درباب امکان تعویق انداختن مسترد داشتن مساعده اولی‌را تا انجام عمل قرضه پیشنهادی یا تا یك مدت معینی بدانم (رجوع به تلگراف ۱۴ آوریل مستر نیك کنید) ممکن است که بهمین زودیها بمن اصرار نمایند که عقاید دولت اعلیحضرتی را در باب این مسئله اظهار نمایم

(نمره ۶۵)

تلگراف سر والتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ۲۹ آوریل ۱۹۱۲ — بختیاریها وشیخ محمره —

راجع بتلگراف ۲۵ آوریل من — در مجلس مشورت کابینه که ازقرار اظهار نایب السلطنه دیروز منعقد گردید اوضاع شوشتر مطرح مذاکره گردید والاحضرت مرا اطلاع دادند که شیخ محمره بایشان تلگرافاً شکایت از طریقهٔ رفتار بختیاریها نموده و اظهار داشته است مجبور شده است بحمایت رعایای خود که بختیاریها تهدید آمیز خواستند املاك و اموال آنهارا ضبط نمایند زیر سلاح برود والا حضرت این مسئله را تصدیق داشتند که تلگراف شیخ حاکی بر اطاعت و انقیاد کامل او ازدولت بوده است

نایب السلطنه بمن اظهار میدارند که دولت درجواب تلگراف مسالمت آمیزی مخابره نموده وبشیخ اظهار داشته‌اند که حرکت ایالت جدید برای عربستان تسریع خواهد شد صدر اعظم نیز تلگراف مؤکدی به بختیاریها مخابره کرده و از آنها درخواست نموده که ترك منازعات ومناقشات فیمابین را بنمایند

من درباب اهمیت حفظ انتظامات عربستان با نایب السلطنه مؤکداً مذاکره نموده ووالا حضرت‌را متذکر ساختم از اینکه دولت انگلیس منافع مهمه درآن ایالات داشته ومطلقا لازم است که‌از بختیاریها که درراهها غارت میکنند ممانعت شود من نیز اظهار داشتم که‌مامورین قونسولگری اعلیحضرتی آن نقطهٔ بختیاریهارا متجاوز کار دانسته ودر تمام راپورتهائیکه بسفارت اعلیحضرتی داده‌اند ازصبر و شکیبائی شیخ تحسین نموده‌اند من اظهار داشتم که آنها تصورمیکنند اگر وقت زیادتری برای تحقیقات باشد کار اصلاح خواهد شد

(نمره ٦٦)

تلگراف سر والتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ۲۹ آوریل ۱۹۱۲ — اوضاع طهران —

اداره نظمیه نقشهٔ را که برای برهم‌زدن اوضاع حاضره طرح شده بود کشف کرده است نایب السلطنه بمن اظهار داشته‌اند که اگرچه مقصود ازنقشه حالیه برهم زدن طرز حکومت حاضره بوده ولی واضح نیستکه آیا بانیان آن درخیال چه بوده‌اند که بجای آن قرار دهند والاحضرت اظهار میدارند که بانیان این نقشه و تدابیر مرکب از ملیین تندرو وارتجاعیون شدید و عنصر قوی از علما بوده و حرکات آنها بطور قطع مبنی بر احساسات ضد خارجه بوده علت آن تا اندازهٔ زیادی تنفر وتشددی است که از عبارد مان ضریح حضرت رضوی در مشهد حادث گردیده است

بعضیها تصور میکنند که این تدبیر ونقشه بطوری با موفقیت تمام برهم خورد که‌موجب تقویت‌زیاد دولت حاضره گردید اداره نظمیه هشت یا نه نفر از سلسله جنبانهای آنها را دستگیر و بمازندران ویزد تبعید نموده‌اند واشخاص دیگررا نیز بانضمام وحید الملك و سلیمان میرزا لیدر سابق حزب دموکرات مجلس دستگیر کرده‌اند این اشخاص وسایرین که ازقرار مذکور دراین امر شرکت داشته‌اند یا آنکه باروپا فرستاده خواهند شد ویا آنکه به ایالات دیگر تبعیداً خواهند گردید

(نمرهٔ ٦٧)

تلگراف سروالتر تنلی به سرادوارد گری

طهران ۲۹ آوریل ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۲۳ آوریل من

قونسول انگلیس مقیم کرمان راپورت میدهد که برای ایالت ازطرف دولت ایران پول فرستاده نشده وازاو تقویت نمیشود وصحبت بست اختیار نمودن در قونسولگری رامیکنند

میرزا حسین‌خان وهمدستان‌او ازهم خارج شده وفعلاقریب ۳۰۰۰ نفربادو عراده‌توپ باخوددارندایرانیان ووکلای دارالتجارهای قالی بافی انگلیس و امریکا در کرمان خیلی‌وحشت دارند وقونسول انگلیس کمی اعتماددارد از اینکه یاغیان ازحمله به‌قونسول‌خانه تردید داشته باشند

من مجدداً اهمیت موقع‌را خاطرنشان دولت‌نموده آنهارا از عدم کفایت عساکر محلی و خطر خسارت بمال اتباع خارجه که قبول مسئولیت آنرا دولت مشار الیها باید بنمایند متذکر خواهم ساخت

(نمره ٦٨)

تلگراف سروالتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۳۰ آوریل ۱۹۱۲ —

ویس قونسول اعلیحضرتی مقیم رشت در ۲۹ آوریل بقرارذیل تلگراف کرده است :—

اهالی طالش در ۲۷ آوریل بحکومت رشت تلگرافاً اطلاع

دادند که درصورتیکه هیچیك از اعضای خانواده سردار امجد برای آنها بحکومت فرستاده‌نشود تسلیم خواهند گردید و گرنه تاآخرین‌قطره خون‌خود جنك خواهند نمود حکومت پس ازمشورت باهمکار روسی من جوابداد که بایستی بدون هیچگونه شرطی تسلیم شوند

یك کشتی جنگی روس امروز برای بمباردمان ساحل طالش حرکت میکند حالیه ۲۵۰ نفر قزاق درطالش میباشند همکار روسی من اظهار میدارد که فقط مقصود آنها این‌است که عناصر اغتشاش طلب‌را از آن ناحیه برطرف نمایند

(نمرهٔ ٦٩)

تلگراف سروالتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ۳۰ اوریل ۱۹۱۲ — اوضاع کرمان — راجع بتلگراف ۲۹ اوریل من — دولت ایران اظهار میدارند که اعمال فساد آمیز ایالت کرمان اسباب اغتشاش آن ناحیه گردیده است من از بابت صحت این اتهام باقونسول اعلیحضرتی مشاوره نمودم کلنل هیك درجواب اظهار میدارد که فساد ایالت لااقل کمتر ازاسلاف او میباشد اگر چه راست است که آنطوری که شاید وباید نیست قبل از آنکه بایالت کرمان تعیین شود اودراستراباد بود و درآنجا نام نیکی باقی گذارد ازقرار معلوم اولایق هرگونه تقویتی است که ما ازاو بنمائیم من همین مطلب را در جواب اتهامی که دولت ایران نسبت باو داده‌اند بانها اظهار میدارم

آخرین خبری که ازطرف کلنل هیك رسیده است این است

که یاغیان در سه منزلی کرمان در حوالی راین مشغول جمع آوری لوازمات میباشند ودرصورتیکه ظاهر گردد ناچار بر شهر حمله خواهد شد او پیشنهاد میکند که تمام اروپائیان اخطار نماید درخانه او پناهنده شوند او تصور نمیکند یاغیان بقونسولخانه حمله کنند ولی بعلاوه اظهار میدارد که بعضیها دراینباب کمتر ازاو اعتماد دارند

(نمره ۷۰)

تلگراف سرادوارد گری بسروالتر تنلی

وزارت خارجه ۳۰ اوریل ۱۹۱۲ — بطوریکه در تلگراف ۲۹ آوریل خود راپورت داده بودید اقدام شمارا درموضوع اوضاع شوشتر تصویب میکنم

(نمرهٔ ۷۱)

تلگراف سرادوارد گری بسرجارج بوکانان

وزارت خارجه ۳۰ آوریل ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۲۹ آوریل طهران وتلگراف ۲۷ وریل شما — ممکن است که اگر دولت روس از پرداخت مساعده امتناع ورزند رشته امورات دولت ایران بکلی ازهم گسیخته شود

استفسار کنید که آیا دولت روس چه اقدامی در نظر دارند ممکن است دولت مشار الیها مایل باشند برای تبدیل فوری قرضه بانك روس ترتیبی داده یا آنکه درباب قرضه فوری بصرافان که از قراری که فهمیده ام طرف مشورت آنها بوده اند مذاکره نمایند .

(نمرهٔ ۷۲)

تلگراف سروالتر تنلی بسرادوارد گری

طهران غره مه ۱۹۱۲ — سالار الدوله — از قرار راپورتی که همین حالا ازهمدان برای من رسیده سالار الدوله تلگرافی بانجا مخابره نموده است بامضمون که والی پشتکوه وهمراهان او باوی همدست شده و بطرف کرمانشاه درحال مراجعت است که از آنجا بطرف همدان برود درهمان تلگراف سالار الدوله اظهار میدارد که بامیر مفخم دستور داده است بطرف سلطان آباد ومجلل السلطان بهمدان بروند .

ازقرار اخباری که همین حالا ازآژانس قونسولگری انگلیس از همدان رسیده است از قراری که مذکور است مجلل السلطان از کردستان برای همدان حرکت کرده است او نیز حرکت عساکر دولتی را از همدان برای مقابله با آنان راپورت میدهد

(نمره ۷۳)

تلگراف سرجارج بوکانان بسرادوارد گری

سنت پطرز بورغ غره مه ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۳۰ آوریل شما — مسیو سازانف مرا اطلاع داده است که وزیر مالیه روس را هنوز عقیده براین است که شرکت دولت روس درمساعده دیگری که پیشنهاد شده است بدولت ایران داده شود غیر ممکن است یکی ازاعضاء معتبر دوماهم که درانموضوع بااو صحبت داشتم وجود بعضی اعتراضات اساسی را درمقابل این اقدام تصدیق نمود

مسیو سازانف اصلح چنان میداند که دولت اعلیحضرتی تنها این مساعده را ندهند و مشغول تحقیقات است بلکه بتواند مبلغی را که برای سهم دولت روس لازم است ازیکی از بانک های پاریس تحصیل نماید او حاضر است که فوراً برای ترتیب قرضه بزرگی برای ایران داخل مذاکرات شود ومعلوم است تاعمل قرضهمذکور تمام نشود برای تبدیل قرضه بانک روس نمیتوان کاری کرد

جناب معظم اینطور پیشنهاد نمود که تعلیمات برای نمایندگان دولتین بطهران فرستاده شود که پس از مشورت بادو بانک ها یاد داشتی ازبابت شرایط قرضه تهیه و حاضر نمایند واگر دولتین انگلیس وروس شرایط مذکوره را قبول نمودند از صرافخانهای سوسیته دتود تحقیق میکنند به بینند آیا آنها حاضر پرداخت قرضهٔ باین شرایط میباشند یانه چنانچه مسیو سازانف تصور میکنند دولت ایرانمبلغ ۶۰۰۰،۰۰۰۰ لیرا لازم دارند واورا عقیده براین است که مبلغ قسط اول بایستی خمس یاسدس این مبلغ بوده و در موقع مذاکرات بابانکها دولتین تاریخی را که این پول بدولت ایران داده خواهد شد بایستی تعیین نمایند

(نمرهٔ ۷۴)

تلگراف سراد وارد گری بسر والتر تنلی

وزارت خارجه غره مه ۱۹۱۲ — اوضاع کرمان — من پیشنهاد کلنل هیگرا که در تلگراف ۳۰ آوریل خود راپورت دادهاید تصویب میکنم

(نمرهٔ ۷۵)

تلگراف سروالتر تنلی بسراد وارد گری

طهران ۲ مه ۱۹۱۲ — ظاهراً اعلانی که برای افتتاح مجلس جدید اشاعه یافته است تااندازه علت وسبب دستگیری وتبعید اکثر از اعضای حزب دموکرات مجلس سابق را که در تلگراف ۲۹ آوریل خود راپورت داده بودم واضح وآشکار مینماید

وزیر امور خارجه دیروز بمن اظهار داشت که دولت اعلان انعقاد مجلسرا بفوریت اشاعه داده و قبل از حرکت نایب السلطنه بسمت اروپا تمام ترتیبات مقدماتی انتخابات را بعمل خواهند آورد

(نمرهٔ ۷۶)

تلگراف سرو التر تنلی بسراد وارد گری

طهران ۲ مه ۱۹۱۲ — کرمان — راجع بتلگراف غره مه شما — دیروز بعد از ظهر باوزیر امور خارجه مفصلا درباب مسئولیت اوضاع مغشوش حالیه ایالت کرمان مذاکره نمودم در خاتمه مذاکرات جناب معظم له درحالیکه تصدیق مینمود که ایالت بسیارسهوهای بلتیکی کرده موافقت داشت براینکه حسینخان سرکرده یاغیان مقصر حقیقی میباشد ومرا اطمینان داد که تلگرافا ازطرف وزارت داخله باو مؤکداً امر شده که دست از اغتشاش کاری بردارد ممکن استکه ایالتهم مورد سرزنش و ملامت باشد ولیواضح استکه بواسطهٔ آنتریکهای برعلیه او این اوضاع حادث گردیده است امیدوارم کهحالا دیگر در اوضاع امور بهبودی حاصل گردد

(نمره ۷۷)

تلگراف سرو الترتنلی بسر ادواردگری

طهران ۲ مه ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۲۷ آوریل شما وزیر امور خارجه دیروز مرا اطمینان داد که دولت ایران ازمسئله دستگیری اشخاصیکه مسئول حمله بمنشی اسمارت بوده اند غفلت نکرده‌اند ومقصرین حالیه در اردوی صولة الدوله میباشند و اوهم با برادر خود که بجای وی بایلخانی گری قشقائیها برقرار گردیده آشکارا منازعه دارد و علیهذا دستگیری مقصرین حالیه ممکن نیست

جناب معظم‌له بعلاوه اظهار داشتکه شرایط دیگری که در مشروحهٔ ٤ آوریل سرجارج بارکلی مذکور گردیده با دقت تمام ملحوظ گردیده و منتظر جواب مساعدی ازطرف علمای نجف و کربلا بهمین زودیها میباشند

(نمره ۷۸)

تلگراف سر ادواردگری بسرو الترتنلی

وزارت خارجه ۲ مه ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۲٤ آوریل من نایب‌السلطنه — آیا شما اظهاری نموده‌اید قصد حالیه نایب السلطنه چیست

(نمره ۷۹)

تلگراف سرو الترتنلی بسر ادواردگری

طهران ۳ مه ۱۹۱۲ — حرکت نایب السلطنه راجع بتلگراف

دوم مه شما — در ۲۸ آوریل بانایب السلطنه ملاقاتی نمودم چون هنوز بهمکار روسی من تعلیمی نرسیده بود که اظهاری به نایب السلطنه نماید درموقعیکه ازبابت حرکت اروپای او اشاره نمودم اظهارات خودرا محدود بذکرعقاید دوستانه و نظریات مندرجه تلگراف ۱۵ آوریل شما نمودم

والاحضرت در جواب فرمودند قصدشان این استکه در ۱٤ مه ازطهران حرکت نمایند و اظهار داشتند که کسالت مزاج ایشان‌را مجبور بحرکت بطرف اروپا نموده و اگرمسئله سالار الدوله تا آنوقت فیصله نشود بحتمل حرکت خودرا بتاخیر خواهند انداخت ولی امیدوار بودند که قبل از آن تاریخ سالار الدوله از ایران خارج گردد

برمن اینطور معلوم گردید که‌نایب السلطنه — که‌ناخوش وضعیف بنظر میامد — قطعاً تصمیم بحرکت نموده بود و از آنوقت تاکنون شیوع داده شده است که در تاریخیکه مذکور داشت حرکت خواهد نمود والا حضرت نیز اظهار داشتند که درموقع اقامت در خارجه هم بهٔنیابت سلطنت باقی خواهند ماند ومرا اطمینان دادند که قصد دارند حتماً پس از انقضای مدت مرخصی خود بایران مراجعت فرمایند

تا دو روز قبل هیچگونه تعلیمی برای همکار روسی من نرسیده بود که اظهاری نماید

(نمره ۸۰)

تلگراف سرادوارد گری بسر والتر تنلی

وزارت خارجه ۳ مه ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف غره مه سرجارج بوکانان —

قرضه بدولت ایران — شما باید در باب قرضه چنانچه وزیر امور خارجه روس ارائهٔ طریق نموده است با همکار روسی خود و نمایندگان دو بانکها مذاکره نمائید

(نمره ۸۱)

(تلگراف سرادوارد گری بسرجارج بوکانان)

وزارت خارجه ۳ مه ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف غره مه شما مساعده بدولت ایران — جنابعالی اگر ممکن است باید در فرستادن جواب وزیر امور خارجه روس درباب سهم مساعده که توسط یکی از بانکهای پاریس داده شود عجله نمائید این مسئله خیلی مهم است

(نمره ۸۲)

تلگراف مستر اوبن بسر ادوارد گری

سنت پطرزبورغ ٤ مه ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۳ مه شما مساعده بدولت ایران — معاون وزارت امور خارجه وعده داد که درپاریس برای این مسئله اقدامات بشود

(نمره ۸۳)

مکتوب سر جارج بارکلی بسر ادوارد گری

طهران ۲۸ مارس ۱۹۱۲ —

آقا در طی تلگراف ۲۱ شهر جاری خود ترجمه فرانسه جوابیه دولت ایران‌را به پیشنهادات متحد المال ۱۸ فوریه مخابره نمودم این ترجمه را در وزارت امور خارجه کرده و همراه مکتوب مذکور فرستاده بودند این عیناً مطابق با فارسی آن است که فقط وزیر امور خارجه آنرا امضاء نموده است

از تلگرافیکه در ۲۲ ماه جاری برای سر جارج بوکانان مخابره نموده بودید خیلی خوشوقت هستم که شما مواد مندرجه این اظهاریه را رضایت بخش میدانید و امروز من بنا بر تعلیمات تلگرافی ۲۵ شهر جاری شما سهم مساعده مشترك ۲۰۰,۰۰۰ لیرارا بوسیله براتی برای مبلغ ۱۰۰,۰۰۰ لیرا که بعنوان خزانه داری کل درجزو پاکت فرستادم بدولت ایران پرداختم

اینك با کمال افتخار پروگرام مصارف مساعده مشترك را لفاً انفاد میدارم خزانه‌داری کل این نقشه‌را بمشورت کابینه طرح نموده و سفارتین آنرا تصویب نموده‌اند چنانچه ملاحظه خواهید فرمود مبلغیکه برای ژاندارمری تخصیص شده ۴۲۰,۰۰۰ تومان‌است که ۱۴۰,۰۰۰ تومان آن بایستی بمصرف خرید اسلحه برسد ازقراریکه فهمیده‌ام دستور العمل خرید تفنك‌ها و طپانچه‌ها در آلمان داده‌خواهد شد و الات خارجه از سوئد و دولت روس در تحت تامینات کافی برای اینکه اسلحه‌های مزبوره بدست اشخاص ناباب نخواهد افتاد خواهد گذارد که از خاك روسیه بدون پرداخت وجه گمرکی عبور

نمایند بعقیده سفیر روس و خود من سایر فقرات مصارفیکه تعیین گردیده بقاعده است و چنانچه ملاحظه خواهید نمود ١٠٠،٠٠٠ تومان برای پرداخت حقوق تعیین شده است یکی از عناصر عمده انقلاب که بیش از چیزهای دیگر واضح است عدم پرداخت حقوق ارباب حقوق میباشد وبامبلغیکه مسیو مرنارد برای این کار تعیین نموده میتواند ازروی زمینه صدی ٣٣ با آنها کم و زیادی نماید

اینك نیز ترجمه مشروحهٔ دولت ایران راکه در آن ترتیبات حقوق شاه مخلوع وخانواده او مرقوم گردیده بهمین طور ترجمهٔ مشروحه را که دولت ایران بموجب آن اظهار شفاهی خود را در موضوع استخدام معلمین قشونی از اتباع دول صغار سمت رسمیت داده اند لفاً ایفاد میدارم دولت ایران میخواستند درجواب پیشنهادات مشترکه درفورمول راجع بمسئلهٔ تشکیل قشون اظهاری از بابت دول صغار نمایند ولی همکار روسی و من تصور کردیم بهتر است همان فورمولی که ما بوزیر امور خارجه اصرار نمودیم مسوده اولی ٧ شهر جاری خود بنویسد (رجوع بتلگراف همان روز من نمائید) و دولتین آن را تصویب نموده بودند بدولت ایران بقبولانیم

(ملفوف یك نمره ٨٣)

(مکتوب مسیو مرنارد بسرجارج بارکلی)

طهران ٢٧ مارس ١٩١٢ —

افتخار دارم شمارا اطلاع دهم که دولت درمجلس مشاورهٔ وزراء که در ٢٢ شهر جاری منعقد گردید پروگرام ذیل را که

برای مصرف ٢٠٠،٠٠٠ لیرائی که دولتین انگلیس و روس مساعده داده‌اند طرح شده تصویب نموده اند : —

	تومان
١ — حقوق محمد علی میرزا	— ٧٠٠،٠٠٠
٢ — برای خرید اسلحهٔ ژاندارمری	— ١٤٠٠،٠٠٠
٣ — حقوق ماهانهٔ ژاندارمری	— ٢٨٠٠،٠٠٠
٤ — حقوق اداره نظمیه	— ١٠٠٠،٠٠٠
٥ — بختیاریها	— ١٢٥٠،٠٠٠
٦ — حقوق ارباب حقوق	— ١٠٠٠،٠٠٠
٧ — برای ارسال بولایات وایالات وحکام	— ١٠٠٠،٠٠٠
٨ — مصارف مهمهٔ لازمه	— ٨٥٠،٠٠٠
٩ — حقوق عقب افتاده وزراء	— ١٠٠٠،٠٠٠
جمع	— ١٠،١٠٠٠،٠٠٠

امضاء (مرنارد)

(ملفوف دوم نمره ٨٢)

ترجمهٔ مکتوب وثوق‌الدوله بسرجارج بارکلی

طهران ٢٥ آوریل ١٩١٢ —

جنابا — بنا برصحبتی که از بابت اعطای حقوق بمحمدعلی میرزا باجنابعالی داشتم نظر بمراسلهٔ ٢٠ شهر جاری خود که در آن اظهار داشتم که این مسئله موضوع مراسلهٔ علیحده خواهد شد بانهایت احترام جنابعالی‌را اطلاع میدهم که حسب‌الخواهش سفارت

اعلیحضرتی دولت ایران حاضر خواهند بود که سالیانه ۷۵۰۰۰ تومان به محمدعلی میرزا بدهند واین حقوق از ۳۱ مارس ۱۹۱۲ شروع گردیده به‌اقساط سه ماهه پرداخته خواهد شد و برای استهلاك ۷۰۰۰۰ تومان که مساعده به محمدعلی میرزا داده شده که از استراباد حرکت کند سالیانه مبلغ ده هزار تومان از ۷۵۰۰۰ تومان حقوق وی کسر خواهد شد باین معنی که ازسال جاری که سیچقان ئیل باشد تا هفت سال ازقرار سالی ۶۵۰۰۰ تومان وبعد از آن ازقرار سالی ۷۵۰۰۰ تومان پرداخته خواهد شد

محمدعلی میرزا بایستی تمام مخارج خانواده وبچهایش که باخوداو هستند وبهمین طور مخارج دختر خودرا که در طهران است بدهد دولت ایران نیز مبلغ ۶۰۰۰ سالیانه برای حضرت اقدس اعتضادالسلطنه که درطهران اقامت خواهند داشت مقرر نموده واین مبلغرا برای مصارف وی خواهند داد

در صورت فوت محمدعلی میرزا ثلث حقوق او که سالیانه ۲۵۰۰۰ تومان باشد درحق اهل خانه‌اش مقرر و میان اعضای آن تقسیم خواهد شد وپس از فوت هریك از اعضاء تأدیهٔ قسمت او چه ذکور وچه اناث موقوف خواهد شد .

در صورتیکه محمدعلی میرزا مجدداً در صدد آنتریك برعلیهٔ دولت نموده واقدامی برای مراجعت بهایران و تکرار اعمال سابقهٔ خود نماید دولت ایران برای هیچیك از شرایط مذکوره در این مشروحه مسئول نخواهند بود.

از بابت املاك شعاع السلطنه که بعلت سوء رفتار او ضبط شده بود محترماً اظهار میدارم که اینك بروفق صحبتی که باهم نمودیم چون شاهزادهٔ مذکور از ایران خارج شده املاك مذکوره ازتوقیف خارج شد واضح است که ادامهٔ این حسن نیت ازطرف دولت علیه تاوقتی است که حضرت والا شاهزاده بدون اجازهٔ اولیاء امور ایران به ایران مراجعت ننموده و از تکرار سوء اعمال سابقهٔ خود اجتناب ورزیده است .

امضاء (وثوق‌الدوله)

(ملفوف سوم نمره ۸۳)

ترجمهٔ مکتوب وثوق‌الدوله بسرجارج بارکلی

طهران ۲۵ مارس ۱۹۱۲ —

جنابا — اظهارات رسمیرا که مستر جرجیل و مسیو دوکیرز ترجمانهای سفارتدولتین انکلیس و روس در ۱۴ شهرجاری از طرف جنابعالی وسفیر روس بمن نمودند باکمال مسرت ورسماً مورد توجه وملاحظهٔ خود قرار دادم اظهارات مذکوره بقراری است که ذیلاً مرقوم میشود :—

سفیر ایران مقیم سنت‌پطرزبورغ از بابت وضعیت دولتین انکلیس وروس نسبت بقشون ایران ومعلمین نظامی خارجه استفسار نموده و تحقیق مینمایند که آیا دولتین در نظر دارند قوهٔ قشون ایران را بیك عده معینی محدود ساخته و یا اعتراض دارند که صاحب‌منصبان قشونی از اتباع دول صغار استخدام شوند .

بما تعلیم داده شده است جواب این دو مسئله‌را بطریق ذیل اظهار نمائیم اولاً مسئلهٔ اینکه دولتین انگلیس وروس میل داشته باشند قشون ایران را محدود سازند نمیشود در میان باشد چرا که بنا بعقیده دولتین دولت ایران بایستی زیاده بر آنچه وسایل ممکنهٔ آن دولت اجازه میدهد قشونی تشکیل داده و آنرا برقرار دارد ثانیاً دولتین در صورتیکه دولت ایران معلمین نظامی از دول صغار استخدام نماید مخالفت نخواهند نمود .

امضاء (وثوق الدوله)

(نمره ۸٤)

(مکتوب مستر نیک بسرادوارد گری)

طهران ۱۷ آوریل ۱۹۱۲ —

آقا — اینك بانهایت افتخار خلاصهٔ وقایع ماهیانهٔ ایران برای چهار هفته اخیر لغایت ۱۷ آوریل لفاً ایفاد میدارم

امضاء (نیك)

(ملفوف نمرهٔ ۸٤)

خلاصه وقایع ایران برای چهار هفته لغایت ۱۷ آوریل ۱۹۱۲

طهران

کابینه — دراوایل آوریل وزیر امور خارجه استعفای خودرا بنایب السلطنه تقدیم داشت ولی قبول نگردید وعلیهذا او آنرا پس گرفت الحال مقام وزیر پست و تلگراف و وزیر عدلیه خالی است وکابینه مرکب از اشخاص ذیل است : —

صمصام السلطنه	رئیس الوزراء
وثوق الدوله	وزیر امور خارجه
قوام السلطنه	وزیر داخله
سردار محتشم	وزیر جنگ
محتشم السلطنه	وزیر مالیه

نایب السلطنه — والا حضرت در اوایل ماه بعلت آثار وعلائم عدم رضایت نامه وخوف نمایشاتی که ممکن بود عاقبت برعایه وی بشود تا اندازه مضطرب بود و از کسالت مزاج خود شکایت داشت وقصد خود را اعلام داشت که میخواهد تا مدت قلیلی به اروپا مسافرت نماید ودر اول ماه مه حرکت کند کاغذی که سپهدار بحضرت معظم‌له نوشته وبلتبك ایشانرا مذمت وایشان را بسی متهم ساخته بود برتکدر ایشان افزود .

تغییرات دیپلوماسی — سرجارج بارکلی در ۱۲ ازطهران حرکت و سروالتر تنلی روز ۱۳ بانزلی وارد گردید .

امین بیك وزیر مختار جدید دولت عثمانی روز ۱۹ مارس وارد طهران گردید .

مساعده بدولت ایران — دولت انگلیس روز ۲۸ مارس سهم مساعده خودرا که ۱۰۰،۰۰۰ لیرا باشد بدولت ایران پرداخت

اقدامات برضد سالارالدوله — فرمانفرما روز ٦ آوریل با استعداد زیادی ازطهران بطرف همدان حرکت نمود ومدتکمی درقزوین

توقف نمود ولی آخرالامر از آنجا حرکت کرد کمی پس از آن قریب ۶۰۰ نفر بختیاری در تحت شهاب السلطنه وضیاء السلطان بعقب آنها حرکت کرده و به آنها امر داده شد بزنجان روند تا آنکه اوامر ثانوی برای حرکت بمقصدشانها داده شود .

(گیلان ومازندران)

در عرض چهار هفته گذشته تقسیم عساکر روس در انزلی ورشت وقزوین از نو شروع شد و دسته دوم و چهارم قشون قفقاز مرخص و یك باطالیان از رژیمان سالیانسکی روسیه بجای آنها آمد و نیم باطری توپخانه که سابقاً در رشت بود بقزوین فرستاده شده‌اند

از قراریکه سفیر روس اظهار میدارد نتیجه نقل و انتقال عساکر این است که ۱۳۰۰ نفر دررشت وانزلی و ۱۳۰۰ نفر درقزوین قرار داده شده‌اند .

شعاع السلطنه در ۱۸ مارس از استرآباد برای روسیه حرکت کرد

(اصفهان)

از زمان ورود سردار ظفر در استقرار انتظامات این ولایت قدری بهبودی حاصل شده ولی اوضاع خود شهر کما فی السابق رضایت‌بخش نیست .

جنرال قونسول اعلیحضرتی راپورت میدهد که حکم ران برای سلب اختیارات وکیل خزانه داری کل مشغول آنتریك است و بواسطهٔ گران کردن قیمت اوراق سعی دارد که اهالی را به‌اغتشاشات

تحریك نماید .

مستر ناکس ویس قونسول و ماژور کاپر در ۲۲ مارس بدون اینکه حادثهٔ به آنها روی دهد از شیراز وارد شدند و مستر ناکس در ۲۶ مارس بسمت طهران حرکت کرد .

(یزد)

از نقطه نظر تجارت اوضاع یزد کما فی السابق بعلت عدم امنیت روز افزون راه‌ها وکسادی پول رضایت بخش نیست گبرها وبعضی از ارباب حقوق از اجحافات مجدالممالك منشی اول حکمران شکایت کرده‌اند دولت مرکزی بحکم ران تعلیم داده‌اند که این مسئله را تحقیق نماید

(شیراز)

یکدسته از ژاندارمری جدید دولتی که در اوایل مارس از طهران حرکت نمود در ۱۵ آوریل وارد شیراز گردید

در ۳۱ مارس در میان طوایف اعراب حادثهٔ رخ نمود که ممکن است باعث اغتشاش گردد نصرالدوله پسر قوام الملك امر به دستگیری رضاقلیخان یکی از رؤسای اعراب شیبانی داد این شخص از پرداخت قیمت اموالی که از بعضی ازتجار جهرم بسرقت رفته بود امتناع میورزید رضاقلیخان در مقام مقاومت برآمده و به اطاقیکه نصرالدوله در آن بود تیر خالی کرده و آن وقت قراولان نصرالدوله رضاقلیخان را بضرب گلوله مقتول نمودند .

(سیستان)

از قرار راپورتی که واصل شده ۲،۷۰۰ نفر از بلوچها بطرف بیرجند حرکت کرده اند

(کرمانشاه)

سالارالدوله بملت پولهائی که جبراً از اهالی گرفته خود را خیلی طرف بی‌میلی و تنفر آنها نموده است و از اینکه پیشنهادات دولتین انگلیس وروس‌را در مسئلهٔ قبول حقوق وخروج از مملکت قبول نماید امتناع ورزیده واز قرار راپورتیکه بدولت ایران رسیده بکلهر رفته است که‌ایلات آنجارا باخود همدرد نموده وآنهارا ترغیب بکمك خویش در اردو کشی برضد دولت ایران نماید

مجلل‌السلطان یکی از رؤسای قشونی سالارالدوله درحوالی همدان میباشد امیر نظام حکمران آنجا شهررا سنگر بندی نموده‌است

فرمانفرما قشونی مرکب از قزاقان و سوارهای ایرانی در اوایل آوریل از راه همدان بطرف کرمانشاه حرکت نمود

(زنجان)

از قرار راپورتیکه بحکومت مرکزی رسیده دستهٔ ازبختیاریها دراوایل آوریل زنجانرا قبضه نمودند ومحمدخان دزد را که شهر را در ۱۳ مارس قبضه نموده بود مقتول داشته

(بوشهر)

نظام السلطنه در۱۸ مارس ازبوشهر بطرف بمبئی حرکت نمود که به اروپا رهسپار شود

در ۲۰ مارس نایب‌الحکومهٔ بندرعباس درقونسولخانهٔ بوشهر اعلیحضرتی پناهنده گردید که حکمران‌سادر خلیج فارس اورا محبوس نماید قونسول مقیم از جانب شخص متحصن باحکمران مذاکره نموده وقرار مداری داده شده ونتیجه این شد که نایب الحکومه در ۲۸ مارس از قونسول خانه خارج گردید

(اهواز)

مسئلهٔ مناقشهٔ بین شیخ محمره و بختیاریها در باب حکومت شوشتر بواسطهٔ تعیین حکومت بیطرفی که‌وقار الملك باشد که در ۵ آوریل بسمت نیابت حکومت وارد شهر گردید فیصله شدهٔ است

(نمره ۸۵)

مکتوب مستر نیك به سرادوارد گری

طهران ۱۶ آوریل ۱۹۱۲ —

آقا در باب تلگراف امروز من افتخار دارم سواد جدول عایدات و مصارف سه ساله گذشته ادارهٔ گمرکات ایران را لفاً ایفاد دارم

مدیر کل گمرکات مرا اطلاع میدهد که فقرات مصارفیکه در این صورت مرقوم گردیده فقط بطور موقتی است ولی هر گونه تغییراتیکه در آن داده شود قابل اهمیت نخواهدبود و بهیچوجه از مجموعی بر صدی' دوازده اضافهٔ عایدات سال گذشته نخواهد کرد

من دقت شمارا جلب باین‌مسئله می‌نمایم که بموجب این‌جدول

و عایدات گمرکات شمالی تخمیناً صدی ده ونیم و بر عایدات گمرکات جنوبی تقریباً صدی بیست اضافه شده است اگر عایدات بوشهر وتوابع آنرا فقط حساب کنیم رویهم رفته اضافه عایدات آنجا صدی چهل و پنج خواهد بود

تقلیل مصارف نسبت بعایدات اداره گمرکات حسن خدمت و مراقبت مامورین مسؤل بلجیکی را نشان میدهد

(ملفوف نمره ۸۵)

ترجمه صورت عایدات ومصارف اداره کل گمرکات ایران

ایالات	سال تخاقوی ئیل (۲۱ مارس ۱۹۰۹ الی ۲۰ مارس ۱۹۱۰)		
	اصل عایدات	مصارف اداری	خالص عایدات
	قران شاهی	قران شاهی	قران شاهی
آذربایجان	٦١٧٧٨٥٢٠,٣٠	٧٢٧٠٦٦,٦٠	٥٤٥٠٧٨٥,٧٠
آستارا	١٦٠٤٤٧٤,٨٠	٢٠٤٨٩٦,٥٠	١٣٩٩٥٧٨,٣٠
گیلان	٦٧٧٦١١٥,٨٠	٤٩٠٨٥٢,٩٠	٦٢٨٥٢٦٢,٩٠
مازندران	٢٥٤٣٩٤٠,٣٠	١٢٤٤٩٢,٧٥	٢٤١٩٤٤٧,٥٥
استراباد	١٥٥٣٨٠٩,٦٠	١٦٧٨٤٨,١٥	١٣٨٥٩٦١,٤٥
خراسان	٢٩٨٩٩٢٣,٥٥	٦٧٨١٠٣,٣٥	٢٣١١٨٢٠,٢٠
کرمانشاه	٥٧١٣٢٣٨,٥٠	٤٠٥٠٠١,٩٠	٥٣٠٨٢٣٦,٦٠
طهران	١٠٠٠٦٨٥,٢٥	٤٠٠٣٩,٩٠	٩٦٠٦٤٥,٣٥
جمع گمرکات شمالی	٢٨٣٦٠٠٤٠,١٠	٢٨٣٨٣٠٢,٠٥	٢٥٥٢١٧٣٨,٠٥
جنوب	٤١١١٠٨٤,٩٠	٥٨١١٩٢,	٣٥٢٩٨٩٢,٩٠
جنوب اقصی	١٦٧٠٣٥٥,٤٠	٢٢٧٧٠٨,٧٠	١٤٤٢٦٤٦,٧٠
عربستان	٢٠٤٢٢٦٢,	١٩٢٩٣٣,٣٥	١٨٤٩٣٢٨,٦٥
جمع گمرکات جنوب	٧٨٢٣٧٠٢,٣٠	١٠٠١٨٣٤,٠٥	٦٨٢١٨٦٨,٢٥
جمع ایالات وولایات	٣٦١٨٣٧٤٢,٤٠	٣٨٤٠١٣٦,١٠	٣٢٣٤٣٦٠٦,٣٠
اداره مرکزی	١٥٦٥٨٠,٥٥	٦٤٨٥٦٨,٦٥	٤٩١٩٨٨,١٠
جمع کل	٣٦٣٤٠٣٢٢,٩٥	٤٤٨٨٧٠٤,٧٥	٣١٨٥١٦١٨,٢٠

ایالت	سال ایت ییل (٢١ مارس ١٩١٠ الی ٢٠ مارس ١٩١١)		
	اصل عایدات	مصارف اداری	خالص عایدات
	شاهی قران	شاهی قران	شاهی قران
آذربایجان	٦٤٦٩٧٩٩·٩٠	٧٣١٨٤١·٩٠	٥٧٣٧٩٥٨٠
آستارا	١٦٧٠٠٠٥·٧٥	٢١٨١١٨٠	١٤٥١٨٨٧·٧٥
گیلان	٧١٥٩٧٣٠·٧٥	٤٤١٧٧٦·٦٠	٦٧١٧٩٥٤·١٥
مازندران	١٧٠٨٨٧٨·٨٠	١٢١٣١٦·٢٠	١٥٨٧٥٦٢·٦٠
استراباد	١٦١٠٣٤٦·٥٠	١٦٩٤٦١·٨٠	١٤٤٠٨٨٤·٧٠
خراسان	٣٢٤٧٤٢٩·٩٥	٦٩٩٩٤٤·٦٥	٢٥٤٧٤٨٥·٣٠
کرمانشاه	٥٨١٥٤٨٨·١٥	٤٧٢٧٧٠·٢٠	٥٣٤٢٧١٧·٩٥
طهران	٢١٦١١٧٧·٤٥	٣٩٩٨١·٣٠	٢١٢١١٩٦·١٥
جمع گمرکات شمالی	٢٩٨٤٢٨٥٧·٢٥	٢٨٩٥٢١٠·٦٥	٢٦٩٤٧٦٤٦·٦٠
جنوب	٣٢٨٦١٣٧·٧٠	٤٨٢٢٦٨·٤٥	٢٨٠٣٨٦٩·٢٥
جنوب اقصی	١٩٥٩٤٤٤·٧٠	٢١٢٣٨١·٨٠	١٧٤٧٠٦٢·٩٠
عربستان	٣٠٧٤٨٢٩·٩٥	٢٤٣٤١٤·١٥	٢٨٣١٣٥٥·٨٠
جمع گمرکات جنوب	٨٣٢٠٤١٢·٣٥	٩٣٨١٢٤·٤٠	٧٣٨٢٢٨٧·٩٥
جمع ایالات و ولایات	٣٨١٦٣٢٦٩·٦٠	٣٨٣٣٣٣٥·٠٥	٣٤٣٢٩٩٣٤·٥٥
اداره مرکزی	٥٦٩١٤٢·٢٠	٦٧٨٥٤٧·٤٠	١٠٩٤٠٥·٢٠
جمع کل	٣٨٧٣٣٤١١·٨٠	٤٥١١٨٨٢·٤٥	٣٤٢٢٠٥٢٩·٣٥

ایالت	سال تنکوز ئیل (٢١ مارس ١٩١١ الی ٢٠ مارس ١٩١٢)		
	اصل عایدات	مصارف اداری (تخمین موقتی)	خالص عایدات (تخمین موقتی)
	شاهی قران	شاهی قران	شاهی قران
آذربایجان	٧١٢٩٤٧٢٠	٧٢٧٤٧٩·٦٥	٦٤٠١٩٩٢٠
آستارا	١٥٩٢١٦٧·١٥	٢٦١٨٤٠·٦٥	١٣٣٠٣٢٦·٥٠
گیلان	١١٣٤٧٦٩٣·٠٥	٥١٣٨٨٥·٥٥	١٠٨٣٣٨٠٧·٥٠
مازندران	٢٢١١٦١١·٩٠	١٢١٣٧١٠	٢٠٩٠٢٤٠·٩٠
استراباد	١٢٢٧٣٧٦·٧٥	١٩٣١٣٢·٧٠	١٠٣٤٢٤٤·٠٥
خراسان	٣٨١٣٨٦٠·٧٠	٧٤١٩٣٦·٨٠	٣٠٧١٩٢٣·٩٠
کرمانشاه	٤٥٨٥٥٧١·٥٠	٤٨٣٢٤٦٠	٤١٠٢٣٢٥·٥٠
طهران	١٣٢٢٧٥٤·٦٠	٤٦٦٦٧·٧٥	١١٧٦٠٨٦·٨٥
جمع گمرکات شمالی	٣١٣٠٥٠٧·٦٥	٠٨٩٥٦٠·١٠	٣٠٠٤٠٩٤٧·٥٥
جنوب	٤٨٢٥١٠٧·١٥	٥٢٣٥٩٢·٧٥	٤٣٠١٥١٤·٤٠
جنوب اقصی	١٨٧٨٣٩٩·٥٥	٢٢٩٦٥٨·٣٠	١٦٤٨٧٤١·٢٥
عربستان	٣٢١٨٢١٧·٧٥	٢٧٨٠٠٢·٩٥	٢٩٤٠٢١٤·٣٠
جمع گمرکات جنوب	٩٩٢١٧٢٤·٤٥	١٠٣١٢٥٤٠	٨٨٩٠٤٧٠·٤٥
جمع ایالات و ولایات	٤٣٠٥٢٢٣٢·١٠	٤١٢٠٨١٤·١٠	٣٨٩٣١٤١٨٠
اداره مرکزی	٣٥٣٤٥٩·٧٥	٧٧١٧٢٥·٩٥	٤١٨٢٦٦·٢٠
جمع کل	٤٣٤٠٥٦٩١·٨٥	٤٨٩٢٥٤٠·٠٥	٣٨٥١٣١٥١·٨٠

ملاحظات — چنانچه ملاحظه شود براصل عایدات تنکوزئیل ازسال گذشته ایت ئیل ٤٦٧٣٢٨ تومان ویکشاهی یا ١٢,٠٦ درصد اضافه شده است اضافه خالص عایدات ٤٢٩٢٦٢ تومان و دو قران و

نه شاهی یا صدی ۱۲۰۵٤ میباشد

مصارف اداری که در تنکوزئیل صدی ۱۲۰۳۵ بود ودرایت ئیل بصدی ۱۱۰۶۵ تخفیف یافته بود سال گذشته بصدی ۱۱۰۲۷ تنزل کرد

(نمره ۸٦)

تلگراف سر والترتنلی بسر ادوارد گری

طهران ٦ مه ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف غره مارس شما کلنل دوکلاس توسط کفیل قونسولگری شیراز بطریق ذیل تلگراف میکند :

اگر دولت اعلیحضرتی قصد دارند قشون سواره را زمستان دیگری در شیراز نگاهدارند لازم استکه ما مسئله تهیهٔ منزل صحیح را برای آنها در تحت ملاحظه داشته باشیم مدت اجاره منزلهای حالیهٔ آنها درماه اکتوبر منقضی خواهدشد وبایستی دوباره قرار و مدار اجاره تازه بدهیم و محلها ومنزلهای تازه بنا شود تا زمانیکه تعلیمات رسیده اتمام محل ومنزلهای ناتمام شده بعهده تعویق خواهد بود خیلی خوشوقت خواهم بود از اینکه هرقدر زودتر که امکان داشته باشد تعلیمات فرستاده شود

مستر اسمارت بعلاوه میگوید که هرقدر زودتر که امکان داشته باشد بایستی قرار ومدار اجارهها داده شود چراکه محتملا برای تجدید آنها اشکال زیاد درمیان باشد

عقیدهٔ شخصی من بر این استکه حالیه زود باشد محقق ازبابت

محل ومنزل زمستانی سوارها بشود اگرچه بدبختانه فعلااصلاح نمیدانم هیچگونه اطمیناناتی دادهباشیم ولی از صمیم قلب امیدوارم که قبل از زمستان آینده دولت ایران ازعهده جبرانیکه برای حمله باسمارت تقاضا شده برآمده ودر اوضاع عمومی طوری بهبودی حاصل گردد که دولت اعلیحضرتی بتوانند مستحفظین اضافی قونسول خانه را عودت دهند

(نمره ۸۷)

تلگراف سر والترتنلی بسر ادوارد گری

طهران ٦ مه ۱۹۱۲ — سالار الدوله —

بدولت ایران اطلاع رسیده که یاغیان عساکر دولتی درتحت فرمانفرمارا درمحلی قریب ۲۸ میلی همدان شکست دادهاند عساکر دولتی قبلا در جنگ مختصری درخارج همدان بردستهٔ پیش قراول قشون سالار الدوله سه روزقبل غالب آمدند اخبار جدیده این استکه فرمانفرما عقب قشون امدادی فرستاده است وهنوز مشغول جنگ است اگرچه بیش از یکصدو پنجاه نفر همراه خود ندارد

قرار شده است که یفرم خان ازانجا فرستاده شود و هفتصد نفر بختیاریهائیکه در زنجان میباشند تعلیم داده شده است که بکمک فرمانفرما بروند ازقرار معلوم یاغیان دستهٔ میباشند که درتحت امر مجلل السلطان هستند (رجوع بتلگراف غره مه کنید)

(نمره ۸۸)

تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری

— طهران ۶ مه ۱۹۱۲ کرمان —

راجع بتلگراف ۲ مه من — بنا برخواهش نماینده گبرهای اینجا من بقونسول اعلیحضرتی مقیم کرمان دستور العمل میدهم که هر اندازه که برای او امکان داشته باشد از گبرها محافظت نماید

ازقرار اخباریکه ازمنابع گبرها امروز واصل گردیده اوضاع آنجا بجای نازك رسیده و ازقرار مذکور یاغیان تادم دروازه شهر خودرا رسانیده و حکمران وسیلهٔ جلو گیری ازورود آنهارا ندارد

چنانچه رسماً بمن اطلاع داده شده چندین مراسلات انتشار یافته نسبت تقصیررا بحکمران داده‌اند و وزیر داخله تلگرافات هم برای وی وهم برای یاغیان فرستاده واطلاع داده است که مامور مخصوصی تعیین شده که در این کار تحقیقات بعمل آورده وبیاغیان امر نماید وارد شهر نشوند ومنتظر ورود مامور مذکور شوند

(نمره ۸۹)

تلگراف سرادوارد گری بسر والتر تنلی

وزارت خارجه ۷ مه ۱۹۱۲ —

قرضه بدولت ایران — عقیده وزیر امور خارجه روس بر این استکه قرضه‌را بایستی بانك طهران روس یا بانك شاهنشاهی وبانکهائیکه در سوسیته‌دتود نقشه راه‌آهن ایران شرکت دارند بدهند و از دولت ایران باید تقاضا شود که با شرایط خیلی معمول امتیاز تعمیر راه آهن مذکوررا ضمانت نمایند

وزیر امور خارجه بعلاوه تصور میکند که چنین خدمت

بزرگی بدولت ایران دولتین انگلیس وروس‌را حق خواهد داد که برای کسب بعضی منافعیکه حل بعضی مسائل بسیارمعوقه‌را تامین نماید قرار ومداری بدهند

برای نمونه وزیر امورا خارجه ازجملهٔ مسائلیکه راجع بمنافع دولت روس میباشد فقرات ذیل‌را ذکر می‌نماید

(۱) حق تحصیل املاك برای اتباع دولت روس وقبول آن برای تامین قروض

(۲) ترویج وتزئید معاملات قضائی واجرای احکام قضائی

خیلی خوشوقت خواهم بود که شما ملاحظات خودرا درباب این نظریات اطلاع دهید

شما اجازه دارید که‌در باب این مسئله با همکار روسی خود مذاکره نمائید

(نمره ۹۰)

تلگراف سروالتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۸ مه ۱۹۱۲ —

بانك شاهنشاهی اصرار دارند براینکه تعلیمات بانها داده شود که دولت اعلیحضرتی میخواهند بچه طریق سهم مساعده مشترك آنها مسترد گردد وتوضیح معنی اضافهٔ عایدات‌را میخواهند

رجوع بتلگرافات ۱۴ و۲۹ آوریل سفارت نمائید

(نمره ۹۱)

(مکتوب وزارت خارجه باداره هند)

وزارت خارجه ۸ مه ۱۹۱۲ — آقا ازطرف سرادوارد گری وزیر امور خارجه تعلیم دارم که برای استحضار خاطر لرد کرو سواد تلگراف سفیر اعلیحضرتی مقیم طهران را درباب لزوم احتمالی تهیهٔ منزل صحیح برای عساکر اعلیحضرتی را در زمستان آینده لفاً ایفاد دارم

لرد کرو البته بخاطر دارند که در ۲ آوریل به سرجارج بارکلی (که در آنوقت بمقام سفارت دولت اعلیحضرتی در طهران منصوب بود) تعلیم داده شد بدولت ایران اطلاع دهد اگر رؤسای ایلات و سرکردگان آنها ابراز احساسات دوستانه و رویهٔ مسالمت آمیز لااقل تا دوماه نموده وهیچگونه حملاتی از آنها درراه سر نزدعودت سوارها ازشیراز و اصفهان شروع خواهد شد

باین طریق غیر ممکن نیست که سوارهائیکه فعلا در آنجاها قرار داده شده‌اند درماه ژون عودت داده شوند (یا انکه دروقتی قبل اززمستان) وبنابراین سر ادوارد گری درحالیکه مضرات تاخیر انداختن اقدامات‌را بخوبی درک‌میکنند عقیده‌اش براین است که اصلح این خواهد بود که هیچگونه اقدامی نشود تا آنکه دیده شود اوضاع جنوب ایران چه شکل خواهد شد

من بایستی استفسار کنم که آیا جناب لرد معظم موافقت‌دارند که این مراتب به سروالترتنلی اطلاع‌داده‌شود   امضاء لوئیس ملت

(نمره ۹۲)

تلگراف سروالترتنلی به سرادوارد گری

طهران ۹ مه ۱۹۱۲ — اوضاع کرمان —

کلنل هیگ دیروز تلگراف ذیل را مخابره نموده است :—

امیر اعظم تصمیم نموده است از کرمان حرکت کند من حتی‌المقدور سعی کرده‌ام اورا از این‌اقدام بازدارم وحتی وعده داده‌ام که بوسیلهٔ حضور خود درعمارت ایالتی ازاو تقویت تمام اوفرداصبح ازشهر خارج وبه‌اردو خواهد رفت بحتمل یاغیان روز بعد از حرکت او وارد خواهندشد درصورتیکه لازم‌شود اروپائیان‌را به قونسول‌خانه حرکت دهند این کاررا فردا خواهند کرد بانک‌خزانهٔ خودرا امروز عصر بدانجا آورده‌است باغهای اطراف قونسول‌خانه متعلق بخوانینی است که باما نسبت دوستی دارند و انجاهارا در مقابل یاغیان حفظ خواهند نمود بعقیده‌من عثمانیها و هندوها و گبرها خیال دارند انجا بناهنده شوند وبنا براین باستثنای قدری مزاحمت محتمل نیست ازراه دیگری بما اذیتی وارد شود

هنگامیکه امیراعظم حرکت کنند ممکن است باین ترتیبات بطور آرامی خاتمه داده شود ولی خودرا مجبور میدانم که ازانجائیکه سرکرده یاغیان شخص دیوانه‌ایست و اکثر رؤسا و اتباع آنها دزد و راهزن میباشند احتیاطهای لازمه بنمایم

(نمره ۹۳)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری)

طهران ۹ مه ۱۹۱۲ —

سالار الدوله — — راجع بتلگراف ۶ مه من —

ازقرار اطلاعات رسمی اخیره عساکر مجلل السلطان قشون فرمانفرمارا بکلی منهزم گردانیده وتمام توپها و مهمات اورا که سه عراده توپ صحرائی شنیدرهم جزو آنها باشد از دستش گرفته‌اند (ازقراریکه راپورت داده فرمانفرما بموقع توانسته است کان کدن توپها را بردارد) قریب ۵۰۰ نفر ازفدائیان ازسلطان آباد برای کمك او حرکت کرده و بهمدان رسیده‌اند که از آنجا بده کوچکی که در خارج است ودر آنجا فرمانفرما بانتظارورود عساکر امدادی توقف نموده است بروند بعلت اوامر متضاده که ازطرف کمیتهٔ مرکزی‌ارامنه بفدائیان رسیده ونصایحی که ازطرف دموکراتهای تبعید شده رسیده و آنها را ترغیب بیاغیگری می‌نماید ازقرار مذکور تا اندازه در اطاعت و انقیاد آنها نسبت بدولت نقصانی حاصل شده باشد قریب ۷۰۰ نفر بختیاری مامورند اززنجان برای همدان حرکت کنند تمام این‌قشون درتحت یفرم‌خان خواهندبود که دیروز از طهران حرکت نمود محتمل ازورود او حسن اعتماد و اتحاد درمیان فدائیان تولید گردد

(نمره ۹٤)

تلگراف سرادواردگری بسروالترتنلی

وزارت خارجه ۹ مه ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۸ مه شما مساعده مشترك — آیا پس از پرداخت استهلاك ومنافع قروض ومصارف جزو ازبابت منافع و استهلاك آخرین مساعده ۱۰۰۰۰۰ لیرا وجه مکفی دیگر باقی می‌ماند

(نمره ۹۵)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۱۰ مه ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۲۹ آوریل من تلگراف ذیل در ۹مه از قونسول اعلیحضرتی مقیم محمره رسیده شیخ بطرف شوشتر حرکت‌نمود وبختیاریها آنشهررا تخلیه‌نمودند

(نمره ۹٦)

(تلگراف سروالترتنلی بسر ادواردگری)

طهران ۱۲ مه ۱۹۱۲ —

سالارالدوله — راجع به تلگراف ۹ مه من — تلگراف ذیل مورخهٔ ۸ مه از طرف قونسول اعلیحضرتی مقیم کرمانشاه در ۱۱ مه از همدان مخابره شده است:—

افتخار دارم که راپورت دهم سالارالدوله روز سوم شهر جاری بکرمانشاه مراجعت نمود باستثنای ۲۰۰ نفر از ایلات کلهر دیگر هیچیك ازایلات محلی به او ملحق نشده‌اند وعدهٔ عساکر وی فعلا کمتر از ۱۰۰۰ نفر میباشد ونصف آنها بیستون را در تصرف دارند شاهزادهٔ مذکور اظهار میدارد که برای آنکه به‌آنهائیکه داخل جنك نیستند صدمه وارد نیاید میخواهد بادولت ایران ترتیبی بدهد که جنك درخارج شهر مثلا در دوازده میلی شهر بوقوع رسد واو این ترتیب‌را قبول خواهدنمود ومیگوید اگر غیر از این بشود او خود را مسئول خسارت به اموال خارجه نخواهد دانست و از من خواهش میکند تلگرافاً ازسفارت درخواست نمایم دولت ایرارا از

این مسئله مستحضر دارند

آخرین اطلاعی که رسیده این است که عساکر دولتی در همدان جمع میشوند و همین که عده آنها مکفی باشد تصور میکنم برای مقابله با سالارالدوله حرکت خواهند کرد

(نمره ۹۷)

(تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۱۳ مه ۱۹۱۲ —

نظر به اوضاع همدان حرکت نایب السلطنه بطرف اروپا تا دو هفتهٔ دیگر بتأخیر انداخته شده است بعضی اینطور تصور میکنند که تا چند روز دیگر بین سالارالدوله و عساکر دولتی جنگ واقع شده و کار یکسره خواهد شد .

(نمره ۹۸)

(تلگراف سر ادوارد گری بسر والتر تنلی)

وزارت خارجه ۱٤ مه ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۱۲ مه شما — سالارالدوله — شما باید بقونسول اعلیحضرتی مقیم کرمانشاه جداً تعلیم دهید سالارالدوله را متنبه ساخته به او بگوید بایستی اتباع خود را ممانعت نماید از این که به اموال خارجه خسارت وارد آورده و جان آنها را در خطر اندازند

(نمره ۹۹)

(مکتوب اداره هند بوزارت خارجه)

اداره هند ۱۳ مه ۱۹۱۲ —

آقا از طرف وزیر هند مأمورم که وصول مکتوب ۸ شهر جاری شما را درباب امکان لزوم تهیهٔ محل و منزل مناسب در شیراز برای عساکر اعلیحضرتی در زمستان آینده اطلاع داده اظهار دارم که او با تمایلاتی که وزیر امور خارجه پیشنهاد میکند درباب این مسئله برای سفیر اعلیحضرتی مقیم طهران بفرستند موافقت دارد

ولی از آنجائیکه نباید عساکر زیاده از حد لزوم در آنجا توقف نمایند و از آنطرف چون تا مادامیکه در آنجاها هستند نباید در معرض مشقات غیرلازمه قرار داده شوند مارکس اف کرو اینطور ارائهٔ طریق مینماید که سر والتر تنلی فوراً از کلنل دوگلاس تحقیق نماید که تاریخی که زیاده بر آن و بعد از آن دیگر نمیتوان تصمیمی را بتعویق انداخت چیست و آن وقت هرقدر زودتر که امکان داشته باشد بدولت ایران فشار آورده شود که اقدامات لازمه برای اصلاح امور تا آنوقت نمایند اگر بدولت ایران اظهار شود که تأخیر در اقدامات لزوماً باعث نگاهداشتن عساکر انگلیس در تمام زمستان میشود محتمل دولت مشارالیها را تحریک به تسریع آن خواهد نمود

امضاء (ریچی)

(نمرهٔ ۱۰۰)

(تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۱۵ مه ۱۹۱۲ —

راجع به تلگراف ۹ مه شما — در احصائیه که کفیل خزانه‌داری کل فرستاده تحمیلاتی را که بر گمرکات جنوبی شده قرار

ذیل مینویسد .

۱ — برای استهلاك ومنافع قروض ۴،۴۰۰۰۰۰ قران(۸۸۰۰۰لیرا)

۲ — برای مصارف معینه ۲،۵۰۰۰۰۰ قران (۵۰،۰۰۰ لیرا)

وتخمین عایدات ۸،۰۰۰۰۰۰ قران میباشد (۱۶۰،۰۰۰ لیرا)

بموجب این حساب ۱،۱۰۰۰۰۰ قران یا ۲۰،۰۰۰ لیرا باقی میماند مبلغهائی که خزانه داری کل تعیین نموده صحیح نیست وبحساب من سال آینده ۱۰،۰۰۰ لیرا برای استهلاك قرضهٔ انکلیس و هند لازم خواهد بود

درموقعیکه مذاکرات قرضهٔ بزرك درمیان می آید بایستی در مسئلهٔ مصارف معینه مداقه شده و آن را برپایه صحیحی استوار نمود ولی کمان میکنم اقدام باین کار فعلا نامناسب وبی‌موقع خواهد بود

درتحت سیستم حالیه بانك ماهیانه از کمرکات جنوبی از تمام وجوهات بطور تناسب یك مبلغی برای استهلاك ومنافع قروض موجوده رسیداورد .

آیا کفایت نمیکند که ببانك تعلیم داده شود که ماهیانه یك مبلغ کافی اضافه برای پرداخت منافع مساعده برداشته وبرای دولت اعلیحضرتی بفرستد و تا دوازده ماه اضافهٔ عایدات را برای استرداد مساعده مذکور محسوب نماید (یعنی تا ۲۸مارس سال آتیه) اگر عمل قرضه تا کنون به انجام نرسیده میتوان در این مسئله تجدید نظری نمود .

مسئله مساعده دولت روس غیراز این است چرا که برحسب

قرار داد بانك روس مصارف معینه مقدم بر استهلاك ومنافع قروض تثبیت شده میباشد و اضافهٔ عایدات شش ماه بشش ماه بدولت ایران داده میشود

مسئلهٔ اینکه آیا دولت روس استرداد فوری مهم مساعده خودرا بتأخیر خواهند انداخت یانه در ۱۴ ماه زویت که در آن وقت قریب ۸۰،۰۰۰ لیرا اضافهٔ عایدات بدست میاید معلوم خواهد شد .

(نمره ۱۰۱)

(تلکراف سروالترتنلی بسرادواردکری)

طهران ۱۶ مه ۱۹۱۲ —

اوضاع بندر عباس — بعلت نفاقهای داخلی بندر عباس یکی از اشرار مشهور که مایل باستفاده از این موقع میباشد اجبارا تهدید نموده وقریب ۴۰۰ نفر همراه خود دارد جهازات بریتانی و آلرت اعلیحضرتی درآن نقطه میباشند ولی موقع آنقدر مهم‌شده است که قونسول مقیم بوشهر بحکومت هندوستان اصرار نموده است ۱۵۰ نفر سوار از جاسك حرکت دهند و اینها باآنهائیکه از کشتی‌ها پیاده میشوند متفقاً اقدام خواهند نمود

علل این اوضاع تااندازه مبهم وغیر معلوم است تا کنون مکرراً دراین‌باب بادولت ایران مذاکره نموده‌ام که باین اغتشاشات خاتمه داده شود ولی تا کنون ازاظهارات‌من نتیجه حاصل نگردیده است

ذیل مینویسد .

۱ — برای استهلاك ومنافع قروض ۴،۴۰۰۰۰۰ قران (۸۸۰۰۰ لیرا)

۲ — برای مصارف معینه ۲،۵۰۰۰۰۰ قران (۵۰۰۰۰ لیرا)

وتخمین عایدات ۸،۰۰۰۰۰۰ قران میباشد (۱۶۰۰۰۰ لیرا)

بموجب این حساب ۱،۱۰۰۰۰۰ قران یا ۲۰۰۰۰ لیرا باقی میماند مبلغهائی که خزانه داری کل تعیین نموده صحیح نیست وبحساب من سال آینده ۱۰۰،۰۰۰ لیرا برای استهلاك قرضهٔ انگلیس و هند لازم خواهد بود

درموقعیکه مذاکرات قرضهٔ بزرك درمیان می آید بایستی در مسئلهٔ مصارف معینه مداقه شده و آن را برپایه صحیحی استوار نمود ولی گمان میکنم اقدام باین کار فعلا نامناسب وبی‌موقع خواهد بود

درتحت سیستم حالیه بانك ماهیانه از گمرکات جنوبی از تمام وجوهات بطور تناسب یك مبلغی برای استهلاك ومنافع قروض موجوده برمیدارد .

آیا کفایت نمکند که ببانك تعلیم داده شود که ماهیانه یك مبلغ کافی اضافه برای پرداخت منافع مساعده برداشته وبرای دولت اعلیحضرتی بفرستد و تادوازده ماه اضافهٔ عایدات را برای استرداد مساعده مذکور محسوب نماید (یعنی تا۲۸مارس سال آتیه اگر عمل قرضه تاکنون به انجام نرسیده میتوان در این مسئله تجدید نظری نمود .

مسئله مساعده دولت روس غیراز این است چرا که برحسب

قرار داد بانك روس مصارف معینه مقدم بر استهلاك ومنافع قروض تثبیت شده میباشد و اضافهٔ عایدات شش ماه بشش ماه بدولت ایران داده میشود

مسئلهٔ اینکه آیا دولت روس استرداد فوری مبلغ مساعده خودرا بتأخیر خواهند انداخت یانه در ۱۴ ماه ژوئیت که در آن وقت قریب ۸۰،۰۰۰ لیرا اضافهٔ عایدات بدست میاید معلوم خواهد شد .

(نمره ۱۰۱)

(تلگراف سرروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۱۶ مه ۱۹۱۲ —

اوضاع بندر عباس — بعلت نفاقهای داخلی بندر عباس یکی از اشرار مشهور که مایل باستفاده از این موقع میباشد اجبارا تهدید نموده وقریب ۴۰۰ نفر همراه خود دارد جهازات بریتانی و آلرت اعلیحضرتی درآن نقطه میباشند ولی موقع آنقدر مهم شده است که قونسول مقیم بوشهر بحکومت هندوستان اصرار نموده است ۱۵۰ نفر سوار از جاشك حرکت دهند و اینها باآنهائیکه از کشتی‌ها پیاده میشوند متفقاً اقدام خواهند نمود

علل این اوضاع تااندازه مبهم وغیر معلوم است تا کنون مکرراً دراینباب بادولت ایران مذاکره نموده‌ام کهباین اغتشاشات خاتمه داده شود ولی تا کنون ازاظهارات من نتیجه حاصل نگردیده است

(نمره ۱۰۲)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری)

طهران ۱۷ مه ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف دیروزمن — صاحب منصب درجهٔ اول بحری در ۱۶ مه راپورت داد که نظر باوضاع بندر عباس برای حفظ جان ومال اتباع انگلیس ۱۱۰ نفر ازجهازات پیاده خواهد کرد قونسول مقیم بوشهر باموافقت حکومت هندوستان از آدمیرال مذکور درخواست نموده‌است هرچند نفری‌که ممکن است به‌بندر عباس بفرستد

(نمرهٔ ۱۰۳)

تلگراف سرو الترتنلی بسراد وارد گری

طهران ۱۷ مه ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۹ مه من — دیروز دراوضاع کرمان تغییری پیداشده آنرا ازبد بدتر نمود نزدیك شدن یاغیان تا اندازهٔ ایالترا ترسانید که‌ازعمارت ایالتی خارج شده ودرقونسولخانهٔ اعلیحضرتی بست اختیار نمود دیروزهم‌که ازطرف کلنل هیك بعضی ارائهٔ طریقها برای تسکین اوضاع رسید من باوزیر داخله مذاکراتی نموده مذاکرات مزبوررا چنان بطریق غیر مرضی پذیرفت که‌من صلاح دیدم کلیهٔ این مسئله‌را باطلاع نایب السلطنه برسانم والاحضرت مذاکرات مزبوره‌را پذیرفته و متعهد گردید هرگونه اقدام شدیدی‌را که‌من برای ایالت کرمان بتمام تقویت کند بنابراین بمستر جرجیل تعلیم دادم وزیر داخله‌را ملاقات‌نموده وباو اصرار نماید فورا تلگرافی بیاغیان نموده وبطوری آنها را

متنبه سازد که انتظامات کرمان تامین شده واجرای اقداماتیراکه قونسول اعلیحضرتی برای علاج‌کار پیشنهاد نموده تقاضا نماید وزیر داخله قدری اظهار تردید نموده عاقبت قبول نمود

دروسط شب من باداره تلگرافخانه رفته وباقونسول و ایالت مذاکرات مفصله نمودیم وموفق گردیدم باینکه ایالترا ترغیب بترك قونسولخانه ومشغول شدن بوظایف ایالتی نمایم

(نمرهٔ ۱۰٤)

تلگراف مستر ابرن بسر ادوارد گری

سنت پطرزبورغ ۱۷ مه ۱۹۱۲ — رجوع بتلگراف ٤ شهر جاری فرمائید — مسیو سازانف دیروز مرا اطلاع داد که ازمسئله پرداخت مساعده بدولت ایران توسط بانکهای پاریس صرف نظرنموده وعقیده‌وی براین است که بانك روس در طهران این مساعده را بپردازد پیشنهاد جدیدی که‌او بوزیر مالیه تقدیم نموده بود مبنی بود براینکه بگذارند دولت ایران تاحد معینی زیاده برحساب خودشان ببانك استقراضی حواله دهند

(نمره ۱۰٥)

(تلگراف سرادواردگری بسروالترتنلی)

وزارت خارجه ۱۷ مه ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ٦مه شما عساکر انگلیس را نمیتوان از شیراز عودت داد تا آنکه اولین شرطیکه در تلگراف ۲ آوریل مذکور گردیده بانجام رسد شمامیتوانید این مسئله‌را بدولت ایران بفهمانید ما بسیار مایل هستیم که‌عساکر

راه زمانیکه امکان‌دارد عودت دهیم

وشما باید مراتب‌را برای کلنل دوکلاس توضیح نموده و باو تعلیم دهید راپورت دهد درجه تاریخ بازیسق برای تهیه‌منزل‌سوارها تصمیمی بشود

(نمره ۱۰۶)

(تلگراف سروالتر تنلی بسر ادواردگری)

طهران ۱۸ مه ۹۱۱۲ راجع بتلگراف ۱۷ مه‌من —

تهدید هجوم بر بندر عباس — تلگراف ذیل را کاکس از مسقط مخابره نموده است

صاحب‌منصب درجه اول بحری در ۱۷مه راپورت داد که‌پیاده شدن عساکر اسباب یاس غارتکران شده و از قراریکه راپورت واصل گردیده حرکت کرده‌اند و قصد مراجعت بدنجا را ندارند اگر این خبر تصدیق بشود او درخیال است آنهائیرا که پیاده شده‌اند دوباره به کشتی سوار نماید ومستحفظین اضافهٔ قونسولگری را تا چند روز دیگر بجای خود باقی گذارد

(نمره ۱۰۷)

تلگراف سروالتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۱۸ مه ۱۹۱۲ — اوضاع کرمان —

راجع بتلگراف ۱۷ مه من — ازقرار اطلاعات اخیره که از کرمان رسیده یاغیان سیمهای تلگراف بهند و طهران را قطع نموده‌اند بیم از آن میرفت که یاغیان دیشب حملهٔ بشهر وقونسولخانه

نمایند.

راست است که کلنل هیك راپورت داده است که یکی ازسرکردگان یاغیان شخص دیوانه‌ایست ولی نمیتوانم باور کنم که اخبار حمله آجلی بر قونسولخانه صحیح باشد من دراین باب اظهارات سخت‌تری بوزیر امور خارجه امروز می‌نمایم

(نمرهٔ ۱۰۸)

تلگراف سروالتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ۱۸ مه ۱۹۱۲ — راه بختیاری —،

وکیل کمپانی لینج اینجا مرا اطلاع میدهد که نظر بعدم محفوظیت اداره مذکور حمل ونقل مال‌التجاره‌را درراه بختیاری وتعمیر پل کداررا بتعویق انداخته‌اند

من دراین‌موضوع با رؤسای بختیاری طهران مذاکره خواهم نمود

(نمره ۱۰۹)

(تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۱۸ مه ۱۹۱۲ — اوضاع کرمان — راجع بتلگراف امروز من — وزیر امور خارجه امروز مرا اطمینان داد که‌دولت بموجب ارائهٔ طریقی که‌من پس ازمشورت باقونسول بایشان نمودم اقدام نموده آنرا ازروی صحت ودرستی بانجام خواهند رسانید

مخابرات تلگرافی با کرمان فعلا ازراه هندوستان میشود تاکنون جنگی واقع نشده ولی شهر درحقیقت در تحت

محاصره است ازقرار معلوم ایالات ایستاده‌گی بخرج داده و تلگرافات دولت که فعلا مخابره آنها امکان دارد باعث تقویت زیادوی خواهد کردید

(نمره ۱۱۰)

تلگراف سر والترتنلی بسر ادوارد کری

طهران ۱۹ مه ۱۹۱۲ — راه بختیاری —

راجع بتلگراف ۱۸ مه‌من — خوانین بختیاری دیروز مرا اطمینان دادند که اقدامات ممکنه برای تامین راه بختیاری در این موسم خطرناکتر بعمل آمده وخواهد آمد و اظهارداشتند بیم وقوع اغتشاشات تا دوماه دیگر درراه بختیاری نمیرود

ازقراریکه ظاهر میگردد سردار اشجع بطهران خواهد آمد واو کسی است که وکیل لینچ مخصوصاً ازاو شکایت دارد یوسف خان برای محافظت وتامین راه مذکور تعیین‌شده وازقراریکه بمن اطمینان داده شد درصورتیکه اونتواند ازعهده این کار برآید یکی‌ازخوانین دیگر بجای‌او فرستاده خواهدشد

(نمره ۱۱۱)

تلگراف سر والترتنلی بسر ادوارد کری

طهران ۲۰ مه ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۱۸ مه‌من — تلگراف ذیل‌را امروز کاکس ازمسقط مخابره نموده است :— قونسول بندرعباس رابورت میدهد که عساکر در۱۹مه بکشتی سوار شده وجهازات جنگی حرکت نمودند

(نمره ۱۱۲)

تلگراف سروالترتنلی بسر ادوارد کری

طهران ۲۰ مه ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۱۴ مه شما — سالار الدوله — از قراریکه ازمحل موثق در همدان اطلاع یافتم یفرم خان‌دیروز یاغیانرا که درتحت‌امر مجلل السلطان‌بودند بکلی منهزم گردانید

بدبختانه پس از اتمام جنگ یفرم خان‌را بقتل رسانیدند

(نمره ۱۱۳)

تلگراف سروالترتنلی به‌سرادوارد کری

طهران ۲۱ مه ۱۹۱۲ راجع بتلگراف دیروز من —

ازقراریکه فهمیده‌ام یفرم خان در موقعیکه باکمال شجاعت جنگ میکرد گلوله برسرش خورده وکشته شده است بدون آنکه بعد از جنگ اورا کشته باشند (چنانچه در تلگراف دیروز منودم رابورت دادم) پس ازمرگ‌وی ابتداءً درمیان عساکر دولتی قدری اغتشاش بظهور رسیده ولی آخرالامر آنها حمله ویورش برده تادوساعت جنگ کرده وعساکر یاغیان‌را بجلو راندند و درحرکت‌خود بطرف جلو مداومت نموده وامید میرود که خصم بالتمامه منهزم خواهد گردید

مسئله اینکه یفرم خان فقط سرکردهٔ بود که دولت ایران میتوانستند بر او اعتماد داشته باشند مرگ اورا از حوادث مهمه‌تشکیل میدهد ولی وقتیکه بخاطر آوریم که‌فقط کسیکه درتحت‌اوضاع بسیار

مشکل در این دو سالهٔ اخیره حفظ انتظامات طهران‌را نمود یفرم‌خان
بود مرحوم شدن‌او بیشتر اسباب بدبختی است

(نمره ۱۱۴)

تلکراف سر والتر تنلی بسرادوارد کری

طهران ۲۳ مه ۱۹۱۲ — راجع بتلکراف ۱۷ مه من —
ازقرار رابورت قونسول کرمان دراوضاع بهبودی کامل حاصل
گردیده وبتصور او هیجان خصمانه‌را میتوان خاتمه یافته تصور نمود
اودراین‌موقع سخت ابراز جرئت وعزم‌وفطانت زیادنموده‌است‌وتصور
میکنم که‌وضع رفتاراو خیلی برای‌حفظ منافع انکلیس مفید بوده و
بایالات درحفظ وبرقراری اهمیت مقام واقتدار دولت ایران کمک نموده
وخیلی لایق تمجید وتحسین‌است

(نمره ۱۱۵)

مکتوب وزارت خارجه بکمپانی حمل ونقل ایران

وزارت‌خارجه ۲۲ مه ۱۹۱۲ — آقایان‌ازطرف سرادواردکری
وزیر امورخارجه تعلیم دارم بشما اطلاع دهم که برای جناب‌معزی
الیه اخیراً ازطرف سفیر اعلیحضرتی مقیم طهران تلکرافی رسیده
مشعر براینکه اداره شما بعلت اینکه اسباب محافظت کافی راه فراهم
نبوده حمل ونقل درراه‌لینچ‌را که‌درخاک بختیاری است و تعمیر پل
کدارا بتعویق انداخته‌اند سروالترتنلی بعلاوه اظهار داشته است که
باخوانین طهران دراین‌باب مشغول مذاکره بوده است
درمقابل اظهارات سروالترتنلی خوانین بختیاری در ۱۸شهر

جاری باو اطمینان داده‌اند که تا دوماه دیگر نباید ازهیچگونه‌اغتشاشی
درراه ترس داشت وخود آنها اقدامات ممکنه برای محافظت راه
درموقع خطرناکتر بعمل خواهند آورد
وکیل‌شما مخصوصاً ازسردار‌اشجع شکایت نمود وازقراریکه
خوانین اظهارداشته‌اند بطهران خواهند آمد و نیز وعده داده‌اند که
درصورتیکه یوسف‌خان نتواند ازعهده انتظامات راه برآید شخص
دیکری‌را برای این کار تعیین خواهند نمود

(امضاء) لوئیس‌ملت

(نمره ۱۱۶)

(مکتوب سروالتر تنلی بسر ادواردگری)

طهران ۳۰ آوریل ۱۹۱۲ —
آقا راجع بمراسلهٔ ۱٤ فوریه ۱۹۱۲ سرجارج بارکلی
افتخاردارم رابورت‌دهم که کلنل یالمارسن نقشه برای من فرستاده
درآن بعضی تغییرات در تشکیلات‌ژاندارمری دولتی داده است‌بطوریکه
درعوض باطالیانهای طهران و قزوین بجای طهران و کیلان و
خمسه مقرر خواهند شد
این نقشه موقتی‌است چرا که‌درتحت تشکیلات جدید تخمین
مصارف ۱۲ ماهه به ۱٦۹۷٤۹۰ قران (۳۳۹٤۹) لیرا میرسد در
صورتیکه بموجب نقشهٔ سابق ۱۳٤۳۹۳۵ قران (۲٦۸۷۸) لیرا
میباشد و حالیه ۳۵۳،۵۵۵ قران (تخمیناً ۷۰۷۱) لیرا اضافه
شده است (امضاء) والتر تنلی

(نمره ۱۱۷)

(مکتوب سر والتر تنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۱۱ مه ۱۹۱۲ —

آقا افتخار دارم سواد تلگرافیرا که کفیل قونسولگری شیراز در خصوص شکست صولة الدوله مخابره نموده است لفاً ایفاد دارم

(امضاء والتر تنلی)

(ملفوف نمرهٔ ۱۱۸)

تلگراف اسمارت کفیل قونسولگری به سر والتر تنلی

شیراز ۹ مه ۱۹۱۲ — عسکر خان و سایر رؤسای ایلات عرب و باصری در ۱۸ آوریل باهمراهان شخصی خود وارد شهر شده و بعلت عدم رضایت (از حکمرانی نصر الدوله بر ایلات خمسه مخصوصاً بمناسبت کشتن رضاقلی خان اظهار بمیلی نسبت بهمراهی با قوام نمودند قوام الملك وعده تقبل حکمرانی بر ایلات خمسه را داده و اینطور آنهارا راضی نمود

بعد از آن که تفنگچیان عرب و باصری و کوار وارد شدند و در تحت رؤسای خود با چند نفر سرباز و سوارهای ایالات شیراز و یك عراده توپ کوهستانی تپه‌های بالای قره باغ را متصرف شدند در ۲۸ آوریل ایلخانی با استعدادی بحتمل قریب ۱۰۰۰ نفر از تفنگچی‌های قشقائی در تحت رؤسای عمده خود بطرف صولة الدوله که آنوقت در میشون بود حرکت کردند در ۲۵ آوریل قشون طرفین مصادمه نموده در این جنك کار بر صولة الدوله سخت شد قشقائیها در ریختن خون یکدیگر بسیار اظهار بمیلی نمودند و قشون طرفین تا مدت زمانی بفاصلهٔ

یك فرسخ دور از هم نشسته و صولة الدوله برای صلح مذاکره می نمود در ۳۰ آوریل قشون قره باغ با ایلخانی ملحق گردیده و در جنگی که واقع شد قشقائیها و اعراب متفقاً با صولة الدوله جنك نمودند

قبل از طلوع آفتاب روز دوم مه در مشولیها چون ایلخانی را بوعده اطاعت او فریب داده بودند شروع بحرکت بطرف شمال نموده و همینکه بمحل ایلخانی نزدیك شدند خائنانه بوی حمله نموده و پس از جنگی که تا غروب طول کشید منهزم گردیدند تعیین عده تلفات مشکل است بحتمل قریب ۳۰ نفر مقتول گردیدند و عده زیاد آنها از طرف صولة الدوله بود ایلخانی خود در جلو مشغول جنك بود و از گلوله پوست پیشانیش قدری خراشیده شد

بعد از این همراهان صولة الدوله شروع بمتفرق شدن نمودند تا آنکه او آنقدر ضعیف شد که ایلات حمله اصرار بحمله نمودند ولی کشکولیها بعلت اینکه مبادا بسیاری از اقوام آنها که در اردوی صولة الدوله بودند کشته شوند از اینکار امتناع ورزیدند در شب ششم یا هفتم مه صولة الدوله با رئیس ایلات دره شولی که مسئول خیانت دوم مه بود با عده کمی سوار ناپدید گردید ایلخانی اظهار میدارد که او بفیروز آباد رفته است و محمد بیك کشکولی با چهارصد سوار بتعاقب او رفته است آنها زنها و بچهای خود را عقب گذاشتند ایلخانی خبر میدهد که بقیهٔ ایلات نزد او آمده‌اند و زن و بچهای صولة الدوله با ایلخانی میباشند .

(نمره ۱۱۸۰)

(تلگراف سر ادوارد گری بسر والتر تنلی)

وزارت خارجه ۲۲ مه ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲۳ مه شما — کرمان — برای موفقیتی که قونسول اعلیحضرتی مقیم کرمان در مقابله با اوضاع خیلی صعب و سخت حاصل نموده از طرف من از ایشان تمجید نمائید

من با تمام اقدامات او از اول تا آخر کار موافقت داشته و دارم

(نمرهٔ ۱۱۹)

تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۲٤ مه ۱۹۱۲ —

حرکت نایب السلطنه بطور مرخصی — دیروز بعد از ظهر که نایب السلطنه را ملاقات نمودم همکار روسی و من بوالا حضرت اصرار نمودیم که روز ۲۸ مه از ایران حرکت نکنند چنانچه عازم حرکت بودند بلکه تا سه هفته تا آنکه در اوضاع تا اندازه بهبودی حاصل گردد حرکت خود را بتعویق اندازند

از قراری که رابورت داده شده عساکر دولتی در کمال استقامت قشون سالار الدوله را بعقب می‌نشانند ولی الحال که بفرم مرحوم شده است چندان بفرماندهان ایرانی نمی‌توان اعتماد کرد چرا که لیاقت نظامی آنها درست معلوم نیست بنا بر این تا آنکه شکست قطعی بسالار الدوله داده نشود نباید از بابت نتیجه جنگ کمی اضطراب داشت قبل از آنکه نایب السلطنه از ایران خارج شود او بایستی بحران کابینه که حالیه ما را تهدید میکند خاتمه دهد

والاحضرت از قبول نصیحت بی میل بود ولی آخر الامر

قبول نمود حرکت خود را بتعویق اندازد

(نمرهٔ ۱۲۰)

تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۲۵ مه ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۱۷ مه شما — تلگراف ذیل دیروز از کفیل قونسولگری شیراز رسیده است :—

دوگلاس از من خواهش میکند که این تلگراف را مخابره نمایم

بعقیده اسمارت مسئلهٔ اجاره ها را میتوان مرتب نمود بنا بر این هرگاه تعلیمات قطعی بوقت برای من برسد که بتوانم در اوایل اوت شروع بکار کنم میتوانم قرار و مدار آنها را بدهم بهمین طور میتوان نقشه‌ها و تخمین‌ها را تهیه و حاضر نمود اگر ممکن باشد ما باید در اوایل ژوئیت برای تجدید اجارها شروع بمذاکرات نموده و شرایطی قید نمائیم که مجاز بتعمیر عمارات در محلاتی که اجاره میشود باشیم

(نمرهٔ ۱۲۱)

تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۲۵ مه ۱۹۱۲ —

خزانه دار کل — کفیل خزانه داری کل برای کابینه پیشنهادی برای تصدیق مقام و تعیین قوا و اختیارات خود تقدیم نموده است پیشنهاد مزبور بقرار ذیل است :—

نظر بلزوم تعیین قطعی شخصی بمقام خزانه‌داری کل ما بنا

(نمره ۱۲۲)

(تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۲۷ مه ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۳۱ مه من — راپورت مشعر بر دستگیری مجلل السلطان وقتل سالار الدوله بدولت رسیده است گمان نمی کنم بتوان چندان باین اشتهارات اعتماد نمود ولی واضح است که عساکر دولتی روی هم رفته موفقیت حاصل نموده و بطرف کرمانشاه در حرکت میباشند

آخرین اطلاعی که اینجا رسیده است مشعر است براینکه اهالی شهر صحنه دسته را که برای تصرف شهر مزبور اعزام گردیده بودند منهزم نموده اند ولی فعلا خبری که قابل اعتماد باشد بدست نیست .

(نمره ۱۲۳)

تلگراف سر ادوارد گری بسر والتر تنلی

وزارت خارجه ۲۷ مه ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲٤ مه شما — نایب السلطنه — هرگاه برای همکار روسی شما همین طور تعلیمات برسد شما ممکن است بنایب السلطنه اطلاع دهید که خبر تصمیم والاحضرت برای توقف حالیه در طهران که حضور ایشان در این موقع باریك صرف نظر شدنی نیست خیلی رضایت بخش است .

(نمره ۱۲٤)

(تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۲۸ مه ۱۹۱۲ —

بر پیشنهاد شورای وزراء امر می نمائیم

۱ — مسیو ژاك ژزف مرنارد مدیر کل گرکات برای خزانه داری کل مملکت تعیین شده است .

۲ — مسیو مرنارد در این مقام جدید دارای قوا و اختیاراتی خواهد بود که بموجب قانون ۲۳ جوزای سنهٔ تنگوزئیل معین و مشخص شده وقوا واختیارات مذکوره را در تحت امر وزیر مالیه بروفق قانون و قوانین اداری که خزانه دار کل بمشورت وزیر مالیه و تصویب شورای وزراء تدوین نموده اعمال و اجرا خواهد نمود .

۳ — خزانه داری کل ادارات ووظایف مختلفه را که وزیر مالیه مسئول آن است به انضمام ادارهٔ گمرك نظارت خواهد داشت مسیو مرنارد قسمت عمده ازاین ادارات را ازنومنظم ومرتب خواهد نمود

٤ — یکی از وظایف مخصوص خزانه داری کل این است که اجرا واتمام کلیه تعهدات مالی دولت ایرانرا با ادارات خارجه تأمین نماید نظر به انجام این مقصود اختیار کامل دارد که درموقع خود اقدامات لازمه برای منع تاخیر در پرداخت منافع واستهلاك یامسترد داشتن قروض خارجه وحقوق ومستمریات وخسارات یاهرقسم تخفیفاتی که قانوناً از طرف دولت عطا میشود بنماید .

۵ — مدت تعیین مسیو مرنارد بوسیله کنترات دوسال یك مرتبه که حقوق اوهم در آنجا قید خواهد بود معین خواهد شد

کرمان — راجع بتلگراف ۲۳ مه شما — آخرین اخبار از کرمان مشعراست براینکه عساکر ایالت روز ۲۶ بباغبان حمله برده وآنهارا مغلوب و متفرق نمود .

(نمرهٔ ۱۲۵)

(مکتوب سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۱٤ مه ۱۹۱۲ —

آقا — افتخار دارم سواد های مراسلاتی را که قونسول اعلیحضرتی مقیم کرمانشاه در موضوع اظهاراتیکه او درتحت تعلیمات سفارت باتفاق همکار روسی خود بسالارالدوله نموده‌است که از خاك ایران خارج شود لفاً انفاذ دارم .

چنانچه بخاطر دارید بین سفیر سابق وسفیر روس در اینجا این‌طور قرار بود که مسئله این را که دو قونسول مذکور اظهارات فوق‌الذکررا بسالارالدوله نموده اند هریك بعموم اشاعه دهند از ملاحظه مراسله ۱۵ ماه گذشته‌مستر مکدول بر شما معلوم خواهدشد که همکار روسی وی این قرار را بانجام رسانیده و درمیان طرف‌داران سالارالدوله برضد قونسولگری انگلیس احساسات خصمانه تولید گردیده وقونسول روس اظهار داشته‌است که برای‌او تعلیماتی نرسیده بوده که باین قسم عمل نماید .

من توجه مسیو پوکلیوسکی را بعقات قونسول روس جلب نموده‌ام واو مرا اطمینان داده‌است که بایستی تعلیمات مرا درست نفهمیده باشد و دراین موضوع باو خواهد نوشت .

از انجائیکه مخابرات تلگرافی بین کرمانشاه و طهران مقطوع گردیده در عرض چند هفتهٔ گذشته حرکات سالارالدوله مبهم وغیر معلوم‌است نه‌این سفارت و نه سفیر روس و نه هم دولت ایران از بابت عده همراهان وی و اهمیت آنهائیرا که دور خود توانسته‌است جمع کند و استعداد وقوه قشونی که او بتواند در میدان جنك حاضر کند اطلاع موثق ندارند از قرار اخباری که واصل گردیده راپورت داده شده است که او اول با داودخان و سپس باوالی پشتکوه بوده و دفعه دیگر از قرار مذکور برای جنك بابختیاری‌ها درتحت اتحاد باشیخ محمره ووالی پشتکوه بطرف دزفول در حرکت بوده‌است .

از قرار اطلاعات‌اخیره معلوم میگردد که او درمساعی خود بجلب همراهی رؤسای مقتدر موفق‌نگردیده وبسر کردگی استعدادی که بطور مختلف از ۱۰۰۰ تا ۲۰۰۰ نفر بوده‌اند بکرمانشاه مراجعت نموده‌است اکثر اینها ازاکراد بوده‌اند که محتمل نیست تامسافت زیادی همهراه بروند وایضاً معلوم می‌شود که ایلات همراه او نبوده اند ممکن‌است چنانچه از راپورت مستر مکدول معلوم میگردد اشاعه وانتشار خبر اقدام دولت اعلیحضرتی بر بعضی از رؤسای ایلات اثرنموده وآنهارا از حرکت باز داشته باشد .

سالارالدوله در ۸ مه توسط مستر مکدول پیغام تهدید آمیزی برای من فرستاده از من درخواست میکند بدولت ایران نصیحت نمایم قشون خودرا درخارج همدان برای مقابله با اوبفرستند

چرا که در صورتیکه جنك در نقطهٔ نزدیك آنجا یاداخل شهر بوقوع رسد او نمیتواند حفظ جان ومال اهالی را ضمانت نماید چنین اظهاری ازطرف او بهمکار روسی من نشده ومن این مسئله‌را بطورشوخی درموقع ملاقات غیر رسمی به‌نایب‌السلطنه عنوان کرده اظهارداشتم که سالارالدوله یا هنوز دارای حس مزاح وشوخی‌است ویاآنکه آن تکبروحس‌جاه‌طلبی که اورا وادار نمودخودرا درچند دفعه پادشاه‌بخواند از او سلب نشده است .

تلگراف فوق‌الذکر قبل از آنکه اخبار جنك فرمانفرما باىجلل‌السلطان در قریب سی میل خارج همدان بقراریکه در تلگراف ۹ شهر جاری خودراپورت دادم بسالارالدوله برسد فرستاده شده‌بود وآن جنك منجر بمغلوبیت عساکر دولتی و ازدست دادن سه توب اشنیدر کوهستانی وچند باطری کوهستانی باتمام مهمات جنگی گردید ازقراریکه رسماً مذکور شده قبل از آنکه توبهای مذکوررا از دست بدهند کولاس آنهارا برداشته بودند واز بابت قوهٔ قشون طرفین اقوال وحکایات مختلف است خصم استفاده خود را تعقیب نموده و کذارده‌اند فرمانفرما پس از این شکست دوباره عساکر خودرا جمع آوری نموده وعساکر امدادی از سلطان آباد وزنجان برای او بیاید .

از آنجائیکه مابین قشون اولی که از فدائیان ارامنه ودر تحت امر کری‌خان هستند ظاهراً کدورتی درمیان است رفتار آنها قدری مشکوك است یفرم‌خان که به او اعتماد دارند حالا به آنها ملحق

گردیده ومیتوان اعتماد داشت که او بواسطهٔ نفوذشخصیت‌خود واهمیت مظفریتهای سابقه بتواند آنهارا ترغیب نماید باامانت ودرستی جنك کنند قشون دیگری که بهمدان رسیده بختیاری هستند اینطورتصور میشود که یفرم‌خان فرمانده عساکر دولتی خواهد بود که بحتمل‌قبل از اینکه این مراسله بشما برسد باسالارالدوله مشغول جنك خواهند شد

امضاء (والترتنلی)

(ملفوفیك نمرهٔ ۱۲۵)

(مکتوب قونسول مکدول بسروالترتنلی)

کرمانشاه ۶ آوریل ۱۹۱۲ —

آقا افتخار دارم راپورت دهم که تلگراف ۳۰ مارس را که توسط بانك همدان فرستاده بودید بعد از ظهر پنجم آوریل بمن رسید من فوراً از همکار روسی خود ملاقات نموده وقرار دادیم که سالارالدوله را صبح روز بعد ملاقات نمائیم همینکه اورا ملاقات نمودیم ما برای‌او ترجمهٔ‌قسمت اول آن تلگراف را قرائت نمودیم او درجواب اظهار داشت که از آنجائیکه سفارتین بطور واسطه عمل نموده اند او مجبور است باحترام آنها از بعضی اقدامات صرف نظر کند ولی حالیه اعلان پادشاهی خودرا داده و اقدامات خواهد نمود که دول‌را از آن مستحضر دارد ماپس قسمت آخری آن تلگراف‌را برای وی قرائت نمودیم او اظهار داشت برای تحصیل حقوق بایران نیامده ولی از آنجائیکه ایرانی‌است وازمصیبت‌هائی که مملکت او را در

دست پادشاه جوان ونایب السلطنهٔ بی اقتدار ووزرائی که مقصود آنها کیسهٔ خود پر کردن است دوچار شده است قلبش رقت حاصل نموده وبی اندازه متأثر شده است من باو اظهار داشتم که قبل از آنکه آخرالامر امتناع ورزیده واین پیشنهادات را رد نماید خوب است در مسئله مداقه از روی احتیاط نماید مخصوصاً در وقتی که دو دولتی مثل انکلیس وروس متحداً از او تقاضائی مینمایند که هیچ دولت معظمی حق آنرا سبک نشمرده و رد نمی نماید همکار روسی من هم به او اصرار نمود که از آنجائیکه امتناع و رزیدن او خیلی اهمیت خواهد داشت خوب است قبول نماید او درجواب اظهار داشت که دولتین آنقدر بی انصاف نیستند که خود به او حمله نمایند وهرگاه هم خود آنها این کار را بکنند تمام عالم اسلامی یعنی ۴۰۰۰۰۰۰۰۰ مسلمانها از او حمایت و تقویت خواهند داشت و درخواست مینمود که سفارتین بایستی اوضاع ایالات وولایاتی را که در تصرف اوست باطهران وجاهای دیگر تطبیق کنند .

من اظهار داشتم که تجارت کرمانشاه از زمان ورود او بحال سکون وتعطیل باقی بوده و او از قبول این مسئله سرباز زده و گفت خبر آن راه امن است .

ما اشعار نمودیم که عساکر ایلیاتی او قادر بر مقاومت باقشون صحیحی که در کار حرکت بطرف اوست نمیباشد در جواب گفت هرچه زودتر برسند بهتر است وکار زودتر یکسره میشود پس از آنکه بازهم به او اصرار نمودیم قبول نماید نتیجه نبخشید ما از نزد او

خارج شدیم .

حقیقت مسئله این است که خوابهائی که برای تحصیل عظمت واقتدار آتیهٔ خود می بیند آنقدر زیاد است که ممکن نیست مقام خود را درک نماید .

من سواد تلکراف مذکور را برای مستر سون فرستاده ام که بنظر هریک از خوانینی که با آنها مخابره و مراسله دارد برساند ومفاد آنرا باشخاص مختلفه آن محل ابلاغ نماید .

ازقراریکه در شهر مذکور شده که اظهار اینکه دوقونسول دیروز نمودند تنها بعلت اقدامات سفیر انکلیس وقونسول بوده است منشی من مرا اطلاع میدهد که همراهان سالار الدوله بتصور اینکه مادشمنان آنها هستیم ممکن است سعی کنند بقونسول خانه انکلیس ویا اتباع دولت مشارالیها صدمه برسانند من شخصاً میتوانم تصور احتمال وقوع چنین امری را بنمایم ولی اگر دراعاده برقراری حکومتی در اینجا تاخیری روی دهد ممکن است بوقوع رسد

سالار الدوله بهارون آباد که محل سکونت داود خان است خواهد رفت که رؤسای محلی را ملاقات نموده ومنازعات آنرا اصلاح نماید

(امضاء) مکدول

(ملفوف دوم نمره ۱۲۵)

(مکتوب قونسول مکدول بسروالتر تنلی)

کرمانشاه ۱۵ آوریل ۱۹۱۲ —

آقا افتخار دارم راپورت دهم که بروفق تعلیمات مندرجه تلکراف

سرجارج بارکلی که توسط رئیس بانک شاهنشاهی همدان مخابره شده بود من اقداماتی نمودم که اظهاراتیرا که ازجانب سفارتین بسالار الدوله شد اشاعه وانتشار دهم همکارروسی من اظهارمیدارد که دستورالعمل اشاعهٔ آنها برای وی نرسیده است

ابتداءً من صمصام الممالک رئیس ایل سنجابی را از آن مستحضر داشتم اواظهار داشت که علی اکبر بسرش اتحادی برضد داودخان کلهر نموده ولی از انجائیکه داودخان یکی از همراهان وحامیان بسیار معتمد سالارالدوله میباشد قوت وی انقدر نیست که در صورتیکه داودخان تقویت نماید اوبتواند باسالارالدوله جنگ کند اگرشخصی مثل فرمانفرما بافقط ۵۰۰ نفر ودوتوپ وارد کرمانشاه شود حضور او کفایت خواهد کرد وعساکر متحدهٔ او میتوانند موثراً با داود خان جنگ کنند چنین اقدامیرا باید فوراً انجام داد وگرنه ایلات مجبوراً بسالارالدوله ملحق شده یا لااقل دسته‌جات کوچک قشونی برای او خواهند فرستاد

من آقامحمدمهدی مجتهدرا از آن تلگراف مستحضرداشته واو فوراً بطرف ده خود حرکت نمود وهیچیک ازمجتهدین قابل اهمیت بغیراز آقارحیم دیگر درانجا دیده نمیشود

روز هشتم سواد تلگراف مذکوررا توسط قاصدی برای والی پشتکوه فرستاده نسخهٔ‌را هم توسط پسته برای مسترویس قونسول روس بقصرفرستادم

شخصی‌را هم نزد ایلخانی که پسر فرخ خان مرحوم است

وسر کرده شعبه حاجی‌زاده ایل کلهر وایلخانی باالاستحقاق میباشد بشهر فرستادم وبرای او پیغام دادم که چون درزمان غارت شهر او برای حفظ اتباع انگلیس قدری خدمت نموده بود من میخواستم اورا ازانچه بسالار الدوله ومجلل السلطان اظهار شده مسبوق و مستحضر گردد برای آنکه مقام خودرا بشناسد او درجواب گفت که مثل سایرین نبوده وازاهل شهر است ودر خاکی که داودخان بزور تصرف نموده دارای حقوق واملاک میباشد وتصور مینماید که برای وی هیچ لزومی ندارد رویهٔ خودرا تغییر دهد ولی پس از از یک ماه دیگر همینکه فرمانفرما پیش‌قدمی نماید او میداند چه کند

روز ۱۳ قریب یکصد نفر ازهمراهان شاهزاده درخانهٔ آقا رحیم باهم ملاقات نمودند از رؤسای آنها یکی ایلخانی و سالار مظفر ومشهدی حسن برادر معین الرعایای مرحوم انجا بودند آقا رحیم از اخباراتیکه ازقونسولخانهٔ انگلیس اشاعه یافته ترسیده وخیال حرکت دارد ودیگران اظهار داشتند که ازقونسولخانهٔ روس چنین اخباری شهرت نیافته وانچه واضح است این است که انگلیسها دشمن سالار الدوله میباشند

آقا رحیم ارائهٔ طریق نمود که چیزی بطهران نوشته شده اظهار بدارند که آنها مردمان فقیر بی صدمهٔ بوده وبهر کس که با قشونی برای انها فرستاده شود اطاعت خواهند نمود ودرخواست عفوعمومی نمایند دیگران امتناع نمودند وبالاخره مراسلهٔ نوشته

وتزد سالارالدوله فرستادند که از زمانیکه او ازقونسولخانهٔ انکلیس خارج شده اینطور اشاعت یافته که محمدعلی حرکت نموده وسالارالدوله هم باید خارج شود ودولت مرکزی دارای اقتدار بوده وخیلی لازم است کهاو والیرا باخود متحد نموده وباعساکروالی فوراً بطرف کرمانشاه مراجعت نماید وگرنه شهر ازدستش خواهدرفت اکروالی بااو نیست واو نمیتواند کاری بکند اوبایستی آنهـا را اطلاع دهد که وسایل حفظ امنیت اورا فراهم آورند

اینکه قونسول روس چیزی اظهارنمیکند وقونسول عثمانی هم بنا بر میل شاهزاده رفتار میکنند سبب شده است که اهالیرا عقیده براین شده که فقط انکلیسها دشمن شاهزاده مذکور میباشند وهرکاه قشونی پیدا کنند ممکناست برایاتباع انکلیس خوب نباشد

سالارالدوله دوستان و همراهانیکه ازروی صداقت ودرستی بااو عمل نمایند ندارد اشخاصیکه بوی ملحق میشوند بعضی ازروی پلتیك وبعضی ازترس وبعضی برای غارتگری وسایرین برای بستکی زیادی که بوی دارند میباشند وبعضیدیگرهم برایآناست کهمیدانند درصورتیکه دولت آنهارا معفو بدارند اهالی شهر برای بدرفتاری وبدسلوکی که ازطرف آنها بایشان شده بقتلشان خواهند رسانید اقدام فوری لازماست ازطرف دولت بشود که او را ازجمع آوری قشون دیگر منع نمـاید اینطور اشاعت یافته که در طهران قشونی نیست و هیچکس برای همدان حرکت نکرده ووالی پشت کوه و شیخ محمره باقشون خود بطرف سالارالدوله حرکت نمودهاند

از کیلان اخبار قابل اعتمادی نرسیده (کهسالار الدوله درانجا است) ازقراریکه مذکور است نظام السلطنه بوی ملحق گردیده واو دستورالعمل کتبی دادهاست کهبرای سوارهای پشت کوهمنزل تهیه نمایند ولی خیلی محتمل است کهاین یکیازجعلیاتی باشد کهاوبرای تشویق همراهانخود برحسب عادت انتشار میدهد ازطرفدیگر اینطور شهرتدارد کهوالی امتنـاع ازملحق شدن باو نموده است و اخبار قطعی اخیره ایناست کهوالی برای شکار رفته است

بهبودی یاعدم بهبودی این اوضاع بسته بوالیاست واو مثل سردار اکرم ازقرارمعلوم بواسطهٔ احترامات فوقالعـاده که نسبت به داودخان کهازخانواده بیاهمیتی است بعمل آمده مکدر شدهاست

(امضاء مکدول)

(نمره ۱۳٦)

(مکتوب سروالترتنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۱٤ مه ۱۹۱۲ —

آقا افتخاردارم خلاصه وقایع چهار هفته اخیر ایران را بطریق معمول ماهیانه لفاً ایفاددارم (امضاء) والتر تنلی

(ملفوف نمره ۱۳٦)

خلاصه وقایع چهار هفتهٔ ایران لغایت ۱٤ مه ۱۹۱۲

(طهران)

سفیر اعلیحضرتی — سروالتر تنلی در ۱۸ آوریل بطهران ورود نموده اعتبـارنامه های خود را روز بیستم به اعلیحضرتشاه

تقدیم نمود

دستگیریهای پلتیکی — در آخر ماه آوریل چند فقره دستگیریهای پلتیکی بوقوع رسید ودرجزو آنها سردار محیی و دو برادرش کریم‌خان و عمیدالسلطان ویمین نظام ناصر الاسلام سلیمان میرزا (سرکردهٔ حزب دموکرات) ومنتصر السلطان وسیدجلیل اردبیلی ووحیدالملك بودند رویهم‌رفته قریب بیست نفر دستگیر و از طهران نفی شدند حسین‌قلی‌خان نیز در همان وقت پاسپورتی داده شد

انتخابات برای مجلس — دراوایل مه دستخطی بامضای نایب السلطنه مورخه ۳۰ آوریل اشاعت یافت دستخط مزبور حاکی برقصد نایب‌السلطنه برای مسافرت باروپا ولزوم شروع انتخابات برای مجلس جدید بود ترجمهٔ این دستخط درجوف مراسلهٔ علیحده فرستاده شده است

اقدامات برعلیه سالارالدوله — در۶ مه خبر شکست عساکر فرمانفرما ازطرف عساکر مجلل السلطان بطهران رسید روز بعد یفرم‌خان برای همدان حرکت نمود که بداوطلبان ارمنی فرمان دهد هیئت ارامنهٔ طهران بعلت اینکه ظاهراً افتتاح مجلس بعهدهٔ تعویق افتاده است اعتراض نموده‌است که نباید داوطلبان ارمنی دراستخدام دولت‌ایران داخل شوند بین رؤسای این هیئت ودولت دراین‌موضوع مذاکرات درمیان است

نایب السلطنه — نایب السلطنه که تصمیم نموده‌بود در ۱۴

مه از طهران حرکت نماید الحال حرکت خودرا تا دوهفتهٔ دیگر بتعویق انداخته است روز ۱۱ و ۱۲ مه نایب‌السلطنه هیئتهای مختلفه دیپلوماسی‌را برای خداحافظی بپذیرفت

(تبریز)

درعرض چهار هفتهٔ اخیره دراوضاع تبریز تغییری حاصل نشده‌است قونسول اعلیحضرتی در ۱۵ آوریل راپورت داده‌که برعساکر روس درتبریز ۵۰۰ نفر اضافه شده و۱۴۰۰ نفر پیاده‌نظام روس ازسرحد برای خوی عبور نموده اند

(گیلان ومازندران وطالش)

این ایالات وولایات آرام بوده‌اند ولی درطالش قدری‌جنك بین اهالی وعساکر روس بوقوع رسیده وعلت این بود که اهالی‌رشت ازقبول شخصی‌را که جنرال قونسول روس بایالت نامزد نموده بودند امتناع ورزیدند

دراوایل مه عساکر روس ازطالش پس از انکه در نصف آن ناحیه اعاده نظم نمودند به آستارا عودت داده شدندمأمورین‌روس تاکنون تصمیم نکرده‌اند که آیا برای اتمام آرام نمودن آن نقاط قشون‌دیگری اعزام خواهند نمود یانه ایالت که ازروی پیش‌بینی‌همراه عساکرروس به آستارا رفته بود حالا بان‌ناحیه آرام مراجعت نمود

در۲۵ آوریل ۲۰۰ نفر قزاق از روسیه و۴۰۰نفر پیاده‌نظام ازقزوین وارد شدند پیاده نظام مذکور همان روز برای بادکوبه حرکت نمود

(اصفهان)

بعلت تزئیدمتوالی قیمت ارزاق ازقراریکه رابورت دادهشده مصیبت اهالی حالا زیادتر ازماههای زمستان میباشد در امنیت این ولایت چندان بهبودی حاصل نگردیده در ۱۸ آوریل ماژر پیطرسن یکی ازصاحب‌منصبان سوئدی ژاندارمری هنگامیکه با دستهٔ کوچکی ازشیراز بطرف طهران میآمد درمورچه خورت براوشلیك شده (۲۰ میلی شمال اصفهان) ویکی اززاندارمهای او که برای تحصیل علیق رفته بود ازطرف ایلیاتیها دستگیرشد ماژر پیطرسن توانست بابقیهٔدسته خود فرار کندوروز بعد ژاندارمیکه دستگیر شده بودمستخلص گردید

سردار ظفر حکمران هنوز با مستر هیکاك و کیسل خزانه‌داری کل مخالفت میورزد در ۱۷ آوریل بین آنهـا ملاقاتی واقع شد که بایکدیگر قرار و مداری بدهند ولی پیشنهاداتیکه جناب معظم کرده بودند آنقدر زیاده از اندازه اجحاف بود که‌محتمل نیست دولت مرکزی آنهـارا قبول نمـاید

(یزد)

بتحریك علما و بعضی ازاعیان یزد واردستان هیجانی برضد شهاب الدوله حکمران انجا برپا شده‌است

در ۷مه ۴۰۰ نفر ازایلات عرب ازقراریکه رابورت داده شد ازطرف جنوب غربی بطرف‌یزد درحرکت بودند ودسته‌دیگری مرکب از ۱۵۰ نفر از بهارلوها بقراریکه رابورت داده شده شهر

بابك‌را که‌در صدمیلی یزد است گرفتند

(شیراز)

هیئتی ازرؤسای اعراب در ۱۸ آوریل داخل شیرازشدند که ازحکومت نصرالدوله برایلات خمسه مخصوصاً بمناسبت قتل رضاقلی خان (خلاصه وقایع ماه گذشته‌را ملاحظه نمائید) اظهـار عدم رضایت نمایند قوام‌الملك پدر نصرالدوله بوسیلهٔ وعده حکومت‌خود آنهارا راضی نمود

در ۲۳ آوریل ایلخانی با ۱۰۰۰ نفر از قشقائیهـا از شیراز حرکت نمود که‌برضد صولة الدوله برادراو که ایلخانی سابق‌قشقائی بود حرکت کند در ۳۰ آوریل استعـدادی ازایلات عرب بوی ملحق شده ودر۶ مه بااستعداد متحده قشقائی‌وعرب بهمراهان صولة الدوله حمله برده و آنهارا شکست داد صولة‌الدوله باچنـد نفر از همراهان خود باتفاق محمدبیك یکی از رؤسـای کشکولی و ۴۰۰ نفر بطرف کوهستان فرار کرد

(کرمان)

دراوایل آوریل امیر اعظم ایالت کرمان که‌از زمان ورودش بکرمان برایش پول نرسیده‌بود میرزا حسین‌خان رئیس نظمیهٔ انجارا بااستعدادی برای وصول مالیات باطراف فرستاد

در ۲۲ آوریل بکرمان خبر رسید که میرزاحسین‌خان بارفعت نظام حکمران بم وبعضی ازخوانین محلی برای غارت شهر و خارج کردن حکمران بطرف کرمان حرکت کرده است

ازانجائیکه دولت مرکزی ازایالت تقویت نموده بودند(بیشتر بواسطهٔ انتریکهای سردار نصرت) وازانجائیکه بسیاری ازعساکر وی بعلت نرسیدن حقوقشان اورا ترک نموده بودند با نهایت اشکال ازاو جلوگیری‌شد که ازشهر خارج نشده و اورا بحال‌خود وانگذارد

همینکه بسفیر اعلیحضرتی اظهاراتی‌شد حکومت مرکزی بامیر اعظم وباغیان تلگرافی نمودند که مامورمخصوص فرستاده‌خواهد شد که علت شکایات وتظلمات آنهارا تحقیق نموده و آنها را متنبه سازد بشهر ورود ننمایند

در ۱۱ مه استعداد یاغیها دردو منزلی کرمان اردو زده و روز بعد بنا بخواهش ایالت قونسول اعلیحضرتی مجلسی از معتبرین شهر منعقد نموده و مسئولیت عمدهٔ راکه بر آنها وارد خواهد شد درصورتیکه بگذارند یاغیان بشهر واردشوند بانها فهمانیدیم

در موقع نوشتن این مراسله بین ایالت و یاغیان مذاکراتی درمیان است و چنانچه ظاهر میشود اوضاع امیدبخش‌است

(کرمانشاه)

فرمانفرما در ۵ آوریل وارد همدان شده و در سوم مه برای مقابله باجلال السلطان حرکت‌نمود

قشون مخالف در ۵ مه بااین عساکر مصادف گردیده و قشون دولت مغلوب ومجبور بمراجعت بهمدان شدند .

یفرم‌خان در ۱۱ مه با ۲۰۰ نفر بهمدان وارد شده و همین که فرمانفرما دوباره بطرف خصم میرود به او ملحق خواهند شد

از قراری که راپورت داده شده بازهم قشون امدادی دولت در راه برای همدان میباشند

سالارالدوله پس از اقداماتیکه برای همدست نمودن کلهرها ووالی پشتکوه نمود (اگرچه موفقیت‌او درانموضوع غیر معلوم‌است) باقریب ششصد نفر در ۱۲ مه بکرمانشاه مراجعت نمود

ایلات سنجابی و سایرین اگرچه ظاهراً باسالارالدوله مخالفتی نمودند هنگامیکه در گیلان بود کسیرا بملاقات او نفرستادند

بوشهر

بعلت حضور دستجات سارقین در دره کازرون تجار شیراز بتجار بوشهر تلگراف کرده اند که مال‌التجاره حمل ننمایند .

در احمدی مرض طاعون پیدا شده وبهمین طور دردهات دور وحوالی نیمه راه بین بوشهر وبرازجان اینمرض شیوع پیدا کرده

(بندر عباس)

نایب‌الحکومه که از روزبیستم الی ۲۸ مارس در قونسولخانه پناهنده شده بود همینکه دریافت کشتی روسی پلیس باتفنگچی میرسد از ترس اینکه مبادا دستگیر شود مجدداً بست اختیار نمود

در ۲۱ آوریل بازارهامسدود گردیدوقریب ۲۰۰نفر ازتجارو سایرین در قونسولخانه پناهنده شدند که از تعدیات حکمران بنادر خلیج تظلم نمایند .

در ۱۱ مه بواسطهٔ ورود دستهٔ قریب ۲۰۰ نفرغارتگران در ۱۰ میلی شهر اوضاع سخت تر گردید

شوشتر

باوجود آنکه وقارالملک حکمران بیطرف در ۵ آوریل وارد شوشتر گردید حکومت مرکزی به او امر داده بودند که در موضوع اختلافات بین شیخ محمره و بختیاری تحقیقات بعمل آورد بختیاریها در غره مه شوشتررا بقوه قهریه اشغال نموده بودند

بوصول این خبر شیخ قشونی قریب ۱۰۰۰ نفر از اهواز جمع آوری نموده وبطرف شوشتر حرکت نمود

این اقدام شیخ بانضمام اظهارات سفیر اعلیحضرتی بخوانین که قشون خودرا از آنجا خارج نمایند تا آنکه نتیجه تحقیقات بعمل آید اسباب این شد که بختیاری‌ها در ۹ مه شهر مذکور راتخلیه نمودند

(نمره ۱۲۷)

(مکتوب سروالتر تنلی بسرادوارد گری)

طهران ۱۴ مه ۱۹۱۲ —

آقا اوضاع دور وحوالی شوشتر درعرض چند هفته گذشته اسباب تشویش خیال بوده است چون قونسولهای اعلیحضرتی مقیم محمره واهواز مرا مستحضر داشته بودند که بختیاریها عزم خود را جزم نموده بودند که برخلاف شیخ محمره وهمراهان وی در شوشتر دستی پیدا کنند من اظهار اتیرا که سرجارج بارکلی سابقاً بخوانین بختیاری طهران نموده بود تجدید کرده دولت ایران را متنبه نمودم که هرگاه نزاع و جدالی در عربستان رخ دهد اوضاع بسیار سختی بوجود خواهد آمد که نه فقط امنیت راه بختیاری رادر خطر خواهد انداخت وبدان واسطه باعث منع تجارت

انگلیس خواهد شد بلکه ممکن است اثر خیلی مهمی بر اوضاع عمومی ایران داشته باشد

خوانین درجواب اظهار داشتند که آنها در حدود نزدیك شوشتر دارای دهات بوده وادعا مینمودند که خیلی زیادتر از شیخ محمره و همراهان عرب او در آن نقطه ارتباط و منافع داشته‌اند و وعده دادند که اوامر مؤکده برای خوانین محلی بفرستند که دست از مخاصمات برداشته ومنتظر نتیجه تحقیقات راجع بمنافع متضاده که قونسولهای اعلیحضرتی در اهواز ومحمره (که بعلاوه نصایح سرپرسی کاکس هم کمك ذی قیمت به آنها مینماید) بعمل می آورند معلوم گردد .

من صورت دهاتیرا که سردار اسعد ووزیر مالیه میگویند در حدود شوشتر است و متعلق بخودشان یا بستگان آنها است برای ماژر هاورت فرستادم واو درجواب گفت که تمام این دهات درناحیه دزفول واقع اند مگر یك دسته دهات مهمی موسوم بعقیلی که آنهارا نزدیك شوشتر میدانند .

در باب اینکه آیا او امر صادره صمصام السلطنه صدراعظم و سردار اسعد خیلی دیر رسید یانه من نمی‌توانم چیزی بگویم ولی از اخبار متضاده که برای من رسیده و اضح میشود که بختیاریها حرکتی بطرف شوشتر نموده و آنجارا اشغال نمودند وظاهراً بهمین اندازه مشهود میباشد که آنها بعد از آن شهر مذکوررا تخلیه نمودند اگرچه من فعلا درست نمی‌دانم که علت تخلیهٔ آنها از اثر اوامر طهران بوده

شوشتر

باوجود آنکه وقارالملك حکمران بیطرف در ۵ آوریل واردشوشتر گردید حکومت مرکزی به او امرداده بودند که درموضوع اختلافات بین شیخ محمره وبختیاری تحقیقات بعمل آورد بختیاریها در غره مه شوشتررا بقوه قهریه اشغال نموده بودند

بوصول این خبر شیخ قشونی قریب ۱۰۰۰ نفر از اهواز جمع آوری نموده وبطرف شوشتر حرکت نمود

این اقدام شیخ بانضمام اظهارات سفیر اعلیحضرتی بخوانین که قشون خودرا از آنجا خارج نمایند تا آنکه نتیجه تحقیقات بعمل آید اسباب این شد که بختیاری‌ها در ۹ مه شهر مذکور راتخلیه نمودند

(نمره ۱۲۷)

(مکتوب سروالتر تنلی بسرادوارد گری)

طهران ۱۴ مه ۱۹۱۲ —

آقا اوضاع دور وحوالی شوشتر درعرض چند هفته گذشته اسباب تشویش خیال بوده است چون قونسولهای اعلیحضرتی مقیم محمره واهواز مرا مستحضر داشته بودند که بختیاریها عزم خودرا جزم نموده بودند که برخلاف شیخ محمره وهمراهان وی در شوشتر دستی پیدا کنند من اظهاراتیرا که سرجارج بارکلی سابقاً بخوانین بختیاری طهران نموده بود تجدید کرده دولت ایران را متنبه نمودم که هرگاه نزاع و جدالی در عربستان رخ دهد اوضاع بسیار سختی بوجود خواهد آمد که نه فقط امنیت راه بختیاری‌رادر خطر خواهد انداخت وبدان واسطه باعث منع تجارت

انگلیس خواهد شد بلکه ممکن است اثر خیلی مهمی بر اوضاع عمومی ایران داشته باشد

خوانین درجواب اظهار داشتند که آنها در حدود نزدیك شوشتر دارای دهات بوده وادعا مینمودند که خیلی زیادتر از شیخ محمره و همراهان عرب او در آن نقطه ارتباط و منافع داشته‌اند و وعده دادند که اوامر مؤکده برای خوانین محلی بفرستند که دست از مخاصمات برداشته ومنتظر نتیجه تحقیقات راجع بمنافع متضاده که قونسولهای اعلیحضرتی در اهواز ومحمره (که بعلاوه نصایح سرپرسی کاکس هم کمك ذی قیمت به آنها مینماید) بعمل می‌آورند معلوم گردد .

من صورت دهاتیرا که سردار اسعد ووزیر مالیه میگویند در حدود شوشتر است و متعلق بخودشان یا بستگان آنها است برای ماژر هاورت فرستادم واو درجواب گفت که تمام این دهات درناحیه دزفول واقع اند مگر یك دسته دهات مهمی موسوم بعقیلی که آنهارا نزدیك شوشتر میدانند .

در باب اینکه آیا او امر صادره صمصام السلطنه صدراعظم و سردار اسعد خیلی دیر رسید یانه من نمی‌توانم چیزی بگویم ولی از اخبار متضاده که برای من رسیده واضح میشود که بختیاریها حرکتی بطرف شوشتر نموده و آنجارا اشغال نمودند وظاهراً بهمین اندازه مشهود میباشد که آنها بعد از آن شهر مذکوررا تخلیه نمودند اگرچه من فعلا درست نمی‌دانم که علت تخلیه آنها از اثر اوامر طهران بوده

چنانچه خوانین اعجاودولت ایران اظهار میدارند با آنکه بواسطه حرکت دادن قشون ازطرف شیخ بوده‌است چنانچه مخبرین غیر رسمی اطلاع داده اند ..

ازقراری که نایب‌السلطنه مرا اطلاع داده‌است شیخ اطمینانات بسیار صادقانه بدولت ایران داده ودرحالتیکه از تجاوزات بختیاری‌ها شکایت نموده اظهار میل کرده‌است که منتظر فیصله قطعی مسائل جاریه بوده واز روی یقین عنوان نموده‌است که بهیچوجه میلی ندارد بضرر بختیاری‌ها مقام مهم عمده در عربستان برای خود تحصیل نماید و بطور پروتست اظهار میل نموده است که صادقانه با حکمران عربستان همراهی خواهدکرد واو چنانچه بمن وعده داده شده بلا تأخیر بمقر خود خواهد رفت والا حضرت دراین موقع بمن اظهار داشت که رؤسای بختیاری که نسبت بحکومت مرکزی دارای چنین اهمیت مقامی میباشند اوامر بسیار صریحه برای خوانین محلی فرستاده اند که دست ازمخاصمه بردارند واو بانهایت اعتماد یقین داشت که کار اصلاح خواهد شد من مدتی است اخبار قطعی از آن نقطه ندارم واین مسئله مرا امیدوار میسازد که خطر در هرصورت حالیه برطرف شده است .

اخبار مجادلات در راه بین بختیاری‌ها و کهکلوئیها هم رسیده وبوکیل اداره لینچ اطلاع داده شده است که تمام کاروانسراهای راه را ازمال‌التجاره‌های جمع شده خالی سازند این نیز باطلاع رؤسای بختیاری رسانیده شده وآنها مرا اطلاع داده اند که احتیاطات لازمه

برای حفظ راه بعمل خواهد آمد .

امضاء (والترتنلی)

(نمرهٔ ۱۲۸)

(مکتوب مسروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ١٤ مه ١٩١٢ —

آقا چنانچه مفتخراً در تلگراف ۲۹ ماه گذشته خود راپورت دادم نایب‌السلطنه درضمن محبتی که در ۲۸ آوریل باایشان داشتم بمن اظهار داشتند که دستگیری بعضی اشخاص لازم شده است چراکه بسمع دولت رسیده است که نقشهٔ خطرناکی کشیده‌میشود ومقصود طرفین آن این است که ترتیبات و اوضاع موجوده را برهم زده ومعدوم سازند ناصرالملك بعلاوه اظهار نمود که یکی ازحوادث غیر مطبوع این هیجان وجود احساسات عموم برضد خارجه بوده که تااندازهٔ زیادی بواسطه هیجان مذهبی است که از بمباردمان مقامات متبرکه مشهد تولید گردیده اظهار داشتند که چون این احساسات چندان جلوهٔ نداشته نباید تصور شود که این حادثه نامساعد باعث تولید تنفر وتکدر کمی بوده (چراکه در حقیقت اینطور نبوده است)

یکی ازعلمای یزد که لیدر این هیجان بود اول کسی بود که موردعقوبت وارد گردید وشخص مزبوردستگیرو بمازندران تبعیدشد درابتدا اینطور مذکور گردید که دستگیری این شخص برای آرام نمودن اغتشاشیکه تهدید می‌نمود کافی بود ولی چند نفر ازسایر شاکیان

چنانچه خوانین اینجا و دولت ایران اظهار میدارند یا آنکه بواسطه حرکت دادن قشون از طرف شیخ بوده است چنانچه مخبرین غیر رسمی اطلاع داده اند ..

از قراری که نایب السلطنه مرا اطلاع داده است شیخ اطمینانات بسیار صادقانه بدولت ایران داده و درحالتیکه از تجاوزات بختیاری ها شکایت نموده اظهار میل کرده است که منتظر فیصله قطعی مسائل جاریه بوده واز روی یقین عنوان نموده است که بهیچوجه میلی ندارد بضرر بختیاری‌ها مقام مهم عمده در عربستان برای خود تحصیل نماید و بطور پروتست اظهار میل نموده است که صادقانه با حکمران عربستان همراهی خواهد کرد واو چنانچه بمن وعده داده شده بلا تأخیر بمقر خود خواهد رفت والا حضرت دراین موقع بمن اظهار داشت که رؤسای بختیاری که نسبت بحکومت مرکزی دارای چنین اهمیت مقامی میباشند اوامر بسیار صریحه برای خوانین محلی فرستاده اند که دست از مخاصمه بردارند واو بانهایت اعتماد یقین داشت که کار اصلاح خواهد شد من مدتی است اخبار قطعی از آن نقطه ندارم واین مسئله مرا امیدوار میسازد که خطر در هرصورت حالیه برطرف شده است .

اخبار مجادلات در راه بین بختیاری‌ها و کهکلوئیها هم رسیده و بوکیل اداره لینچ اطلاع داده شده است که تمام کاروانسراهای راه را ازمال التجاره‌های جمع شده خالی سازند این نیز باطلاع رؤسای بختیاری رسانیده شده و آنها مرا اطلاع داده اند که احتیاطات لازمه

برای حفظ راه بعمل خواهد آمد .

امضاء (والترتنلی)

(نمرهٔ ۱۲۸)

(مکتوب مروالترتنلی بسرادوارد گری)

طهران ۱۴ مه ۱۹۱۲ —

آقا چنانچه مفتخراً در تلگراف ۲۹ ماه گذشته خود راپورت دادم نایب السلطنه درضمن صحبتی که در ۲۸ آوریل باایشان داشتم بمن اظهار داشتند که دستگیری بعضی اشخاص لازم شده است چراکه بسمع دولت رسیده است که نقشهٔ خطرناکی کشیده میشود ومقصود طرفین آن این است که ترتیبات و اوضاع موجوده را برهم زده ومعدوم سازند ناصرالملک بعلاوه اظهار نمود که یکی ازحوادث غیر مطبوع این هیجان وجود احساسات عموم برضد خارجه بوده که تا اندازهٔ زیادی بواسطه هیجان مذهبی است که از بمباردمان مقامات متبرکه مشهد تولید گردیده اظهار داشتند که چون این احساسات چندان جلوهٔ نداشته نباید تصور شود که این حادثه نامساعد باعث تولید تنفر وتکدر کلی بوده (چراکه در حقیقت اینطور نبوده است)

یکی ازعلمای یزد که لیدر این هیجان بود اول کسی بود که موردعقوبت وارد گردید وشخص مزبور دستگیرو بمازندران تبعید شد درابتدا اینطور مذکور گردید که دستگیری این شخص برای آرام نمودن اغتشاشیکه تهدید می‌نمود کافی بود ولی چند نفر ازسایر شاکیان

معروف را که دارای عقاید مختلفهٔ پلتیکی بودند ازقبیل سردار محیی و دو برادرهای او وسلیمان میرزا لیدر حزب دموکرات وبسیاری دیگر از اعضای معتبر دموکرات مجلس سابق دستگیر شدند وبه وحیدالملک و حسینقلی خان نواب نصیحت داده شد که باروپا مسافرت نمایند

ظاهراً دلیل صحیحی بدست نیست که تصور شود این اعضای حزب ترقی خواه مستقیماً در نقشهٔ که باعث دستگیریهای اولی شد شریک بوده‌اند ولی آشکار می‌نماید که تصور شده‌است این موقع موقع مناسب ومساعدی بوده است برای آنکه تلافیٔ خصومتهای سابقه شده واز جولانگاه پلتیک تمام اعضای رئیسه ومعتبره آن حزبی‌را که بواسطهٔ پیروی وهمراهی نقشه شوستر و خصومت غیر قابل اصلاح با روسیه خودرا انقدر معروف وقابل اهمیت ساخته بود اخراج نمایند

علاوه براینکه اشخاصیکه دستگیر شده‌اند بنقاط مختلفهٔ مملکت تبعید شده‌اند شخصاً بانها صدمه وارد نیامده ودر مورد آنهائیکه محتاج کمک مالی بودند دولت مقرری ماهیانه برایشان معین نموده است اینطور تصورمیشود که اکثر آنهارا میگذارند درصورتیکه مجلس منعقد گردد بطهران مراجعت نمایند (در مکتوب علیحده درخصوص انتخابات شرحی مذکور شده است)

(امضاء) والتر تنلی

(نمرهٔ ١٢٩)

تلگراف سر والتر تنلی بسر اد وارد گری

طهران ١٥ مه ١٩١٢ —

آقا — افتخاردارم که ترجمهٔ دستخط ٣٠ آوریل نایب‌السلطنه را که بموجب آن والاحضرت وزرارا دعوت بشروع انتخابات برای مجلس جدیدی بروفق قانون اساسی مینماید ایفاددارم دراین دستخط بعلاوه توضیح شده است که بواسطهٔ اوضاع مغشوش بسیاری از نقاط مملکت ممکن است انتخابات دربعضی از نقاط بعمل آید ولی اهمیت تکمیل انتخابات طهران‌را هرقدر زودتر که امکان دارد تاکید می‌نماید

این دستخط تا چند روز پس ازامضا منتشر نگردید ولی‌در غره شهر جاری وزیر امور خارجه بامن دراین موضوع صحبت نموده اظهار داشت که عقیدهٔ دولت بر این است خیلی خوب است که انتخابات هرقدر زودتر که‌مناسب باشد بانجام برسد و صحبت او عموماً مبنی برمفاد دستخط مذکور بود جناب معظم‌له یك نکتهٔ دیگر قابل اهمیت ذکر نمود که‌در اعلان رسمی مذکور بدان اشاره نرفته بود و آن قصد دولت ایران بود که پس از انعقاد مجلس هرقدر زودتر که مناسب باشد مجلس سنارا تشکیل دهند ونوق‌الدوله اشعار نمود که مجلس سنا بروفق‌مواد قانون اساسی از اعضائی تشکیل خواهد گردید که نصف آنها را قوه مجریه ونصف دیگررا مجلس انتخاب خواهد نمود بطوریکه تازمانیکه مجلس جدید شروع بکارهای خود ننموده آن مجلس هم نمیتواند داخل درعملیات شود وممکن است اوضاع طوری پیش آید که لازم شود تمام اعضای مجلس در طهران باید انتخاب‌شوند ووکلای نقاط دیگر مملکت را هم اهالی پای‌تخت انتخاب نمایند واظهار عقیده نمود که ممکن خواهدبود یك نفر علاوه بر نصف عدهٔ وکلائیکه

برای مجلس لازم است انتخاب نمود بطوریکه آنها قانوناً حق اخذ رای داشته باشند

از اول واضح بود که این اظهار اشتیاق برای شروع بانتخابات فقط برای آرام نمودن افکار عموم بود واز آنوقت تا کنون چندان مساعی برای تهیه کاندیداها یا اقدام درطریق تعیین روزی برای انتخابات بکار برده نشده واین خود یک نوع بازی بود وخیلی شک میرود از اینکه بتوان عدهٔ مکفی بدست آورد که حق اخذ بتوانند داشته باشند اگر در امورات همدان پیشرفتی حاصل نشود ممکن است کار بر دولت سخت شود چرا که کمیتهٔ مرکزی ارامنه انتخابات سریع را یکی از شرایطی قرار داده است که در تحت آن فدائیان که در تحت امر یفرم خان برای استقرار اوضاع حاضره آنقدر زحمت کشیده اند راضی خواهند بود که با سالار الدوله جنگ کنند

دولت اطمینان کتبی داده اند که انتخابات بعمل خواهد آمد ولی عبارت این نوشته بطوری از حیث تاریخ و شرایط مبهم وغیر معلوم است که کمیتهٔ مذکور از سابق بیشتر نسبت بمقاصد حقیقی دولت سوء ظن برده اند ومایل نیستند این اطمینانات غیر معلوم را بپذیرند

(امضاء والتر تنلی)

(ترجمهٔ ملفوف نمره ۱۲۹ دستخط نایب السلطنه)

(راجع بانتخابات)

۳۰ آوریل ۱۹۱۲ — خدمت کابینه وزراء — شما آگاه هستید که بنا بر احتیاجات قانونی من فرمان ودستخطی برای انتخابات جدیده

درموقع اختتام دورهٔ تقنینیهٔ مجلس ملی صادر نموده توسط وزارت داخله آنهارا منتشر نمودم بدبختانه بعلت بعضی حوادث وغیاب حکام بعضی از ایالات وولایات وعدم نظم و آرامی کامل که درموقع انتخابات لازم است تا کنون دراجرای آن تاخیری بوقوع رسیده است

اگرچه واضح است که چنانچه درسایر ممالک مرسوم است مقصود دولت ابتداءً تهیهٔ زمینه واساس وسپس پس ازمدت قلیلی شروع بانتخابات است ولی از انجائیکه تاخیر دراین امر جایز نمیباشد و چنانچه فعلا مذکور است بعضیها ازروی جهل وبعضی ازروی ضدیت شخصی این را حمل بغفلت وبی اعتنائی ازطرف دولت مینمایند من توجه وزرارا باین نکته جداً جلب مینمایم وبانها توصیه میکنم که باکمال مراقبت دراین مسئله مداقه نموده وبدون تاخیر در نقاطیکه امکان انتخاب آزاد میباشد و انتخابات درانجاها امکان پذیر است مخصوصاً در پایتخت که اهمیت آن نسبت بسایر نقاط زیادتر است شروع به انتخابات نمایند

اگر در بعضی جاها بعلت اوضاع فوق الذکر تا اندازهٔ در انتخابات تاخیری روی دهد البته درموقع انتخابات در سایر نقاط مساعی بعمل خواهد آمد که هرقدر زودتر که ممکن است اوضاع آن نقاط هم همینطور مساعد گردد

چون انچه لازم بود دراین موضوع مذکور شود در فرمان مرقوم وصادر گشته من فقط دراین یادداشت تکرار میکنم وتاکید میکنم که منافع وسعادت آتیه مملکت تماماً بسته به نتیجهٔ انتخابات

این دوره تقنینیه میباشد

من انتظار دارم که بلاتاخیر تصمیم قطعی شده ونتیجهٔ آن اعلان شود که قبل از حرکت برای مسافرتی که در نظر دارم برمن معلوم شود که وزراء جداً وبطور واضح اهمیت این وظیفه‌را در نظر داشته ودراین باب اقدام نموده‌اند ودرنقاطیکه اوضاع مساعد بوده اقدامات مقدماتی شده ودر جاهائیکه نظم وآرامی اعاده خواهد شد اقدامات بموقع برای انجام انتخابات بعمل خواهد آمد

از انجائیکه شرط اول برای سعادت وخوشنودی اهالی وترقی مملکت انجام این وظیفه مهم واجرای صحیح آن است وزرای کابینه بوسیلهٔ انجام آن‌موجبات مسرت وآسودگی خیال مرا فراهم خواهند آورد واز انجائیکه این‌مسئله مستقیماً مربوط بوزارت داخله است امیدوارم که ایشان نظر باطلاعات خود باجدیت وحدت مخصوص عمل نموده واین یادداشت را برای استحضار خاطر عموم مردم انتشار خواهند داد

ازخداوند مسئلت می‌نمایم که وزرارا تایید فرماید که ازعهدهٔ این مسئولیت مهم هرقدر زودتر که ممکن است برآمده بطوریکه کمکی برای حصول سعادت و خوشنودی اهالی مملکت بنمایند

(امضاء) ابوالقاسم

(نمره ۱۳۰)

(مکتوب سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۱۵ مه ۱۹۱۲ —

آقا اوضاع کرمان درمرض ماه گذشته بسیار نامساعد بوده ولازم شد اتصالا اظهارات بدولت ایران بشود در۲۲ آوریل قونسول اعلیحضرتی تلگرافاً خبرداد که میرزا حسین خان که با استعداد زیادی وچندین عراده توپ برای وصول مالیات باطراف فرستاده شده بود بخوانین جیرفت ورودبار ملحق گردیده و فراشباشی ایالت‌را که نیز مشغول مالیات بوده دستگیر و انچه داشته‌است برده‌اند وبقصداخراج ایالت وغارت شهر بطرف کرمان حرکت کرده‌اند

من وزیر امور خارجه‌را از این‌اوضاع در۲۴ آوریل مستحضر داشته واهمیت زیاد نظم وآرامی کرمان‌را بمناسبت تجارت انگلیس و استقرار نظم درراه کرمان الی بندرعباس را بایشان خاطرنشان نمودم وزیر امورخارجه اظهارداشت که‌دراین‌موضوع چندان اطلاعی نداشته ولی وعده داد که‌تحقیقات فوری بنماید

در ۲۸ آوریل من بهمین مضمون با نایب السلطنه مذاکره کرده وبعلاوه اظهار داشتم که‌ازقرار معلوم کلنل هیك رضایت‌دارد از اینکه امیر اعظم وظایف خودرا بخوبی بانجام رسانیده و میرساند ومن‌هم مجبور بوده‌ام که این عقیدهٔ مخالفیرا که‌درطهران شیوع‌داشت تکذیب نمایم من بعلاوه اظهار داشتم که منشاء این آنتریکها چنانچه مکشوف گردیده سردار نصرت نایب الایاله بوده که فعلا در طهران حضوردارد من درباب اقدامات سردار نصرت تا اندازه بطور سخت مذاکره نموده اظهار داشتم از ورود گستاخانهٔ او بسفارت که سعی نموده است مارا برضد امیر اعظم برانگیزاند بسیار

متغیر هستم

جناب معظم له درجواب اظهار داشت که راپورتهای مشروح برای وی رسیده مشعر براینکه تمام اغتشاشات کرمان بواسطهٔ اجحاف و زیادروی ایالت بوده است که ازهمه‌طرف ماموریتهای رسمی را در معرض بیع و شری در آورده وهرقدر توانسته ازاهالی جبراً پول گرفته ست ایشان ازمن درخواست نمودند که از کلنل هیک تحقیق نمایم که آیا این حکایات وروایات اساس صحیحی دارد یانه

من جواب کلنل هیک‌را درغره مه برای وزیر امور خارجه نوشتم جواب مشار الیه مشعر بود براینکه اگرچه ایالت آدم کاملی که شاید وباید نیست ولی لااقل از اسلاف خویش بهتر است من موقعی بدست آورده بوزیر امور خارجه توضیح نمودم که تا زمانیکه این سیستم نامساعد وغیر مستحسن فروش حکمرانی ایالات و ولایات بحکام در کار باشد بایستی انتظار داشت که حکام مزبوره وجهی‌را که میدهند از حکام جزو دریافت نمایند این مطالب‌را بازبان دیپلوماسی بایشان اظهار داشتم ولی طوری که بایشان خوب فهمانیده شد که من مطلع بودم از اینکه امیر اعظم پول فوق العاده برای تعیین خویش بایالت کرمان داده است این اشاره که من کردم خیلی مؤثر واقع گردید وبجای نزدیکی برخورد چراکه وزیر امور خارجه برادر وزیر داخله است که تعیین حکام ایالات وولایات با او میباشد

وزیر امور خارجه وعده داد که انچه لازمهٔ اقدامات است برای منع پیشقدمی یاغیان بعمل واهد آمد ولی اصرر باظهارات

خود دراینکه ایالت یکی از حکام فاسد است می‌نمود متعاقب آن سواد مراسله‌ئیرا که ازقرار مذکور یحتمل درموقعیکه فراشباشی ایالت‌را میرزا حسین‌خان یاغی دستگیر نموده بود نزداو یافت شده بود برای من فرستاد امیر اعظم دراین مراسلات باو دستور العمل داده‌بود که هرقدر میتواند از اهالی پول دریافت نماید وزیر امور خارجه بعلاوه مرا اطلاع داد که دولت درنظر دارند مامور بیطرفی برای تحقیق در آن‌محل بفرستند و ایالت و سر کرده‌های یاغیان‌را از این اقدام مستحضر داشته و بانها امر داده‌اند منتظر نتیجهٔ این‌تحقیق باشند

اینکه دولت دعوی می‌نمود قادر است براینکه بیاغیان فشار مؤثری بیاورد دلیل خوبی بود برای آنکه ثابت کنند که‌خوددولت پیشرفت این هیجان‌را استقبال می‌نموده‌است

قونسول اعلیحضرتی راپورت داده است که‌در عرض چند روزهٔ اخیر اتصالا بین شهر و یاغیان مذاکرات در میان بود و خود او برحسب خواهش ایالت اوضاع‌امور‌را برای اهالی‌توضیح نموده بود

تا مدتی ظاهراً امید میرفت که بطور دوستانه قرار مداری داده خواهد شد ولی اطلاعات اخیره ظاهراً معلوم میدارد که از مذاکرات نتیجه حاصل نگردیده و یاغیان بسرعت بطرف شهر میایند و ایالت از دفع آنها عاجز است (امضاء) والتر تنلی

(نمره ۱۳۱)

(مکتوب سروالترتنلی بسرادوارد کری)

طهران ۱۶ مه ۱۹۱۲ —

آقا درباب مراسلهٔ ۱۱ شهر جاری من افتخار دارم سواد تلگرافیرا که از کفیل قونسولگری شیراز انگلیس درموضوع وضعیت ایلات داخل ونزدیك آنشهر رسیده لفاً ایفاد دارم

(امضاء) والتر تنلی

(ملفوف بك نمرهٔ ۱۳۱)

تلگراف کفیل قونسولگری مستر اسمارت بسر والترتنلی

شیراز ۱۵ مه ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۹ مه من —

دردهم مه ایلات خمسه با رؤسای خود بامظفریت تمام بااسرا وغارتهائیکه از اردوی صولة الدوله آورده بودند وارد شهر شدند در ۱۱ مه ایلخانی با استعداد خود بهچنار راهدار رسید ۱۲ مه ایلخانی تمام کلانتران قشقائی‌را احضار نمود که آمده وبخدمت قوام مشرف گردند قوام الملك آنهارا در باغ خارج شهرخود ملاقات نمود و کلانتران یك‌یك آمده موجبات تعظیم وتکریم باورا بعمل آوردند این اجتماع خیلی تازه‌گی داشت و نظیر آن تاکنون دیده نشده بود چراکه کلانتران قشقائی تاکنون بهیئت اجتماع بشیراز ورود ننموده بودند پس از انجام این مراسم وتشریفات رؤسای ایلات خمسه وقشقائی که ازانجابودندمشغول خوشگذرانی شدند عدهٔ از کلانتران قشقائی وارد شهرشدند وازچندروز باین‌طرف شهر پرازقشقائیهای

مسلح بود کهازروی نظم وترتیب حرکت میکردند عدهٔ کثیری ازایلات‌قشقائی که‌بواسطهٔ نزاع اخیر عقب مانده بودند ازچنار راهدار عبور میکرده‌اند ونقل‌مکان آنها بطرف ییلاق بزودی بهآخر خواهد رسید ازقراریکه راپورت داده‌شده ایازکیخای دره‌شولی که‌برای‌خیانت دوم‌مه مسئول بود باتفاق صولة‌الدوله بادستهٔ کوچکی ازسواران‌خود بطرف شمال رفته‌است ایلخانی برای‌انکه شاید اغتشاشی درقیوم باشد بطرف انجا حرکت کرده است اگر صولة الدوله بطرف شمال برود ممکن است قصدش این باشد که دره‌شولیها وعناصر غیر قشقائی‌را برای جنك دربیضا دورخود جمع آوری نماید

زن صولة الدوله کهاز کشکولیها است ازقراریکه راپورت‌داده شده است در ۳۰ میلی جنوب شیراز بایکی ازخوانین کشکولی توقف دارد ولی بچه‌هایش معلوم نیست کجا هستند

(نمرهٔ ۱۳۲)

(مکتوب سروالتر تنلی بسرادوارد گری)

طهران ۱۶ مه ۱۹۱۲ — آقا راجع بمکتوب دیروز من افتخار دارم سواد مراسلهٔرا که در ۹ مه بدولت ایران‌نوشته وآنهارا ازمسئولیت برای امنیت جان ومال اتباع انگلیس درکرمان مستحضر داشتم لفاً ایفاددارم (امضاء) والتر تنلی

(ملفوف نمره ۱۳۲)

مکتوب سروالتر تنلی بدولت ایران

طهران ۹ مه ۱۹۱۲ — آقای وزیر — افتخار دارم

(نمره ۱۳۱)

(مکتوب سروالتر تنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۱۶ مه ۱۹۱۲ —

آقا درباب مراسلهٔ ۱۱ شهر جاری من افتخار دارم سواد تلگرافیرا که از کفیل قونسولگری شیراز انگلیس درموضوع وضعیت ایلات داخل وتزدیك آنشهر رسیده لفاً ایفاد دارم

(امضاء) والتر تنلی

(ملفوفیك نمرهٔ ۱۳۱)

تلگراف کفیل قونسولگری مستر اسمارت بسر والترتنلی

شیراز ۱۵ مه ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۹ مه من —

دردهم مه ایلات خمسه با رؤسای خود بامظفریت تمام بااسرا وغارتهائیکه از اردوی صولة الدوله آورده بودند وارد شهر شدند در ۱۱ مه ایلخانی با استعداد خود به چنار راهدار رسید ۱۲ مه ایلخانی تمام کلانتران قشقائی را احضار نمود که آمده وبخدمت قوام مشرف گردند قوام الملك آنهارا در باغ خارج شهر خود ملاقات نمود و کلانتران یك یك آمده موجبات تعظیم وتکریم باورا بعمل آوردند این اجتماع خیلی تازه‌گی داشت و نظیر آن تا کنون دیده نشده بود چرا که کلانتران قشقائی تاکنون بهیئت اجتماع بشیراز ورود ننموده بودند پس از انجام این مراسم وتشریفات رؤسای ایلات خمسه وقشقائی که از انجا بودند مشغول خوشگذرانی شدند عدهٔ از کلانتران قشقائی وارد شهر شدند واز چندروز باینطرف شهر پر از قشقائیهای

مسلح بود که از روی نظم وترتیب حرکت میکردند عدهٔ کثیری از ایلات قشقائی که بواسطهٔ نزاع اخیر عقب مانده بودند از چنار راهدار عبور میکرده‌اند ونقل مکان آنها بطرف ییلاق بزودی به آخر خواهد رسید ازقراریکه راپورت داده شده ایاز کیخای دره‌شولی که برای خیانت دوم مه مسئول بود باتفاق صولة الدوله بادستهٔ کوچکی ازسواران خود بطرف شمال رفته است ایلخانی برای انکه شاید اغتشاشی درقیوم باشد بطرف انجا حرکت کرده است اگر صولة الدوله بطرف شمال برود ممکن است قصدش این باشد که دره‌شولیها وعناصر غیر قشقائی را برای جنك دربیضا دورخود جمع آوری نماید

زن صولة الدوله که از کشکولیها است ازقراریکه راپورت داده شده است در ۳۰ میلی جنوب شیراز بایکی ازخوانین کشکولی توقف دارد ولی بچه‌هایش معلوم نیست کجا هستند

(نمرهٔ ۱۳۲)

(مکتوب سروالتر تنلی بسرادوارد گری)

طهران ۱۶ مه ۱۹۱۲ — آقا راجع بمکتوب دیروز من افتخار دارم سواد مراسله‌را که در ۹ مه بدولت ایران نوشته وآنهارا ازمسئولیت برای امنیت جان ومال اتباع انگلیس درکرمان مستحضر داشتم لفاً ایفاددارم (امضاء) والتر تنلی

(ملفوف نمره ۱۳۲)

مکتوب سروالتر تنلی بدولت ایران

طهران ۹ مه ۱۹۱۲ — آقای وزیر — افتخار دارم

جنابعالی را مستحضر بدارم که تلکرافی از قونسول اعلیحضرتی مقیم کرمان برای من رسیده مشعر بر اینکه یك دسته از یاغیان بطرف شهر درحرکت بوده‌اند وایالت درتهیهٔ فرار بوده است

وظیفهٔ من این است که دولت ایران را بالسان بسیار سخت متذکر سازیم ازمسئولیتی که برای امنیت جان ومال اتباع انکلیس در مقابل اغتشاشیکه تهدید می‌نماید برعهده دارند

(امضاء) والتر تنلی

(نمره ۱۳۳)

(مکتوب کمپانی حمل ونقل ایران بوزارت خارجه)

لندن ۲۸ مه ۱۹۱۲ - آقا از طرف هیئت رئیسه تعلیم دارم که وصول مکتوب ۲۲ شهر جاری شما را اطلاع داده وازشما استدعا نمایم ازطرف آنها برای اقداماتیکه سروالتر تنلی نموده ولزوم محافظت مکفی قوافل را که در راه اهواز الی اصفهان ایاب و ذهاب می‌نمایند برخوانین تاکید نموده اظهار تشکر و امتنان نمائید

اما ازبابت متارکهٔ تعمیرات پل گدار من تعلیم دارم شما را اطلاع دهم که مستر شانم مهندس ما در ۱٤ شهر جاری تلگرافاً خبر داد که تعمیرات لازمه پل را بطوریکه بعقیده وی تا اقلا دوازده ماه دیگر آنرا از خرابی را محفوظ خواهد داشت بعمل آورده است وبعلاوه این طور تلگراف میکند :—

ازطرف بختیاریها بمن تقویتی نشده است اگرچه خوانین طهران اوامر مؤکده فرستاده‌اند وخودشان در ولایت نیستند و اقتداری

ندارند مستحفظین کار را برای من خیلی مشکل کرده‌اند وبرای انکه تا چند ساعتی پل را مسدود نمایند پول گزاف بانها میدهم

بهمراهان من حمله شده وجانم تهدید شده است در پیش بردن کارخود اشکال زیاد داشته‌ام انتظار میرود که کهکلوئیها بهمین زودی هجوم بیاورند راه هنوز نا امن است دو قاصدهای اهواز را درراه زده‌اند وانچه داشته‌اند برده‌اند

بعلت غفلت رؤسا درعمل نمودن بروفق نصایحی که مستر شانم درماه دسامبر گذشته بانها داده بود که بایستی ایاب وذهاب قوافل را ازروی پل موقتاً موقوف دارند خمیدهگی پل انقدر زیاد شده بود که بورود او بانجا درماه مارس درشرف خراب شدن بود واین خمیدگی را فقط بواسطهٔ ازهم باز کردن پل میتوان تعمیر کرد ودراینصورت تا اقلا دوماه ایاب وذهاب قوافل ازروی آن موقوف خواهد بود

میل صمیمی ما براین بوده است که دراین موقع تمام این کار را کاملا بانجام برسانیم ونظر باینمقصود وکلای ما مکررا ازخوانین درخواست نموده‌اند که اقدامات برای محافظت انجاها بنمایند بطوریکه مهندس ما بتواند کار خودرا بسرعت وبدون انکه صدمه باو وارد آید بانجام رساند چون این اقدامات بعمل نیامده وهوا انقدر گرم شده است که دیگر کار کردن غیر ازشب و صبح زود مشکل است ماجبور شده‌ایم که مهندس واجزاء اورا باز بخواهیم

(امضاء) پری معاون رئیس

(نمره ١٣٤)

(مکتوب سروالتر تنلی بسرادوارد گری)

طهران ١٩ مه ١٩١٢ —

آقا افتخار دارم ترجمهٔ دستخطی را که نایب السلطنه اخیراً بنام شاه صادر نموده وبامضای صدر اعظم ووزیرمالیه ووزیر داخله رسیده وکفیل خزانه داری کل‌را مجاز میدارد که شروع بجمع آوری و انبار کردن غلهٔ دولتی در نواحی طهران وسایر نواحی مجاور که بنظر او مقرون بصرفه است نماید لفاً ایفاد دارم

از اجرای این دستخط دو مقصود بعمل خواهد آمد اولا مردم از سیستم معمول حالیه که بوسیلهٔ آن نرخ اولین لازمهٔ زندگی باین قیمت گزاف میرسد محفوظ خواهند شد وثانیاً بوسیله آن مقدار زیادی غله برای احتیاجات پای تخت فراهم خواهد شد

بنا برتخمین مسیو مرنارد مقدار غله که ازمنابع فوق‌الذکر در عرض سال گذشته که زراعت خوب بود برای فروش وارد شهر شد متجاوز از ١٥٠٠٠ خروار بود وحال آنکه بنا بر تخمینی که او میزند باسیستم صحیح جمع آوری‌غله مقدار آن بایستی اقلا ٦٠٠٠٠ خروار بحتمل ٨٠٠٠٠ خروار باشد

بعلاوه فواید مادی بسیاری که انتظار میرود اهالی طهران از این اقدام بدست اورند صدور این دستخط ممکن است برای اجرای وظایف خزانه داری کل مؤثر ومستحسن باشد و تا اندازه ممکن تصور شود که این اقدام درواقع از سیستمی جلوگیری نمود

که بوسیله آن وزرای کابینه در صدد برمیامدند که این گونه مشاغل پردخلی‌را از قبیل وصول وجمع آوری غله دولتی بدست خود گیرند که در سال گذشته آن‌را احتکار کرده وباکمال بی شرمی به‌آن وسیله بمقاصد شخصی خود نایل میگردیدند واین خود یکی ازقبایح اعمالی بود که من در اول دفعه که از وزیر امور خارجه ملاقات نمودم دقت ایشان‌را بان جاب کردم واین نیز علامتی است ازاین که دولت بخوبی درك میکنند که‌وظیفه خزانه داری‌کل دارای‌کمال اهمیت بوده و سفارتین از صمیم قلب باهم متفق‌اند در این که خواهان پیشرفت مادی آن شوند .

برای قبولانیدن پیشنهاد خوش بختانه هیچ فشاری لازم نبود ولی شکی نیست که اطلاع اتفاق دولتین در این امر اثر خیلی زیادی بر کابینه داشت

عقیدهٔ مسیو مرنارد براین است که این دستخط بطور غیر مستقیم اختیارات خزانه داری کل را در تحت قانون ٢٣ جوزاء سنهٔ تنکوزئیل تصدیق مینماید وبك سابقه بسیار مفیدی خواهد بود برای توسعه اختیارات اداری او درسایر نقاط مملکت ومحتمل مطلوب خواهد بود که بهمین زودیها وظایف خزانه‌داری‌کل معین ومشخص شود ولازم نخواهد بود که بقانون فوق‌الذکر مجلس چندان اهمیتی داده شودمگر اینکه‌قانون مذکوردستخط‌مزبوررا بموجب قوانین‌اساسی قانوناً تصویب وتصدیق مینماید

امضاء (والترتنلی)

ملفوف نمره ۱۳۴

(ترجمه دستخط نایب السلطنه)

(بنام اعلی حضرت اقدس شهریاری)

برای آنکه باهالی طهران مثل سال گذشته از کمی غله صدمه وارد نیاید بروفق تصمیم کابینه بقرار ذیل مقرر میداریم

ماده اول — خزانه داری کل بروفق وظایف معینه خود به موجب قانون ۲۳ جوزای سنه تنگوزئیل از حالا اقدامات برای جمع آوری غله دولتی در ناحیه طهران و نواحی مجاوره آن یعنی در هر نقطه که مقرون بصرفه باشد چه ازاملاك اربابی یاخالصه بعمل آورده و آن را برای خوراك اهالی پایتخت در انبارهای دولتی انبار خواهد کرد .

ماده دوم — مأمورین مالیاتی دراول موسم حصاد مالیات نقدی وجنسی خالصجات را جمع آوری خواهند نمود بطوریکه در آخر میزان (۲۱ سپتامبر) تمام آن وصول شده باشد ومأمورین مذکور مواظب خواهند بود که بنا برمعمول عمل نموده و اشخاصیکه مالیات نقدی باید بدهند وبهمین طور مستأجرین املاك خالصه نباید بهیچ عذر وبهانه پرداخت وبدهی خود را که مأمورین مالیاتی مطالبه مینمایند بتأخیر انداخته یا امتناع ورزند .

ماده سوم — صاحبان املاك اربابی و مستأجرین خالصجات یاوکلای آنها مباشرین بمحلات خواهند فرستاد که غله دولترا بضباط تحویل دهند واگر وکلای آنها حاضر نباشند اخطار کتبی فرستاده

خواهد شد واگر این اخطاریه تاپانزده‌روز موردتوجه واعتنا نگردید ضباط حق خواهند داشت که غلهٔ دولتیرا از محصول آن محل بردارند

ماده چهارم — در صورتیکه مالیات دهندگان یامستأجرین املاك خالصه از مأمورین خزانه شکایاتی داشته باشند یا آنکه مقدار ومبالغی‌را که از آنها مطالبه میشود خلاف قانون بدانند شکایات خود را کتباً برای خزانه داری کل خواهندفرستاد خزانه داری کل پس از دقت کامل اگر صلاح داند عمل را بکمیسیونی که برای انجام این مقصود در طهران تشکیل خواهد گردید رجوع خواهد کرد .

ماده پنجم — اشخاصیکه مقصر خیانت یا دزدی در اموال دولت باشند دستگیر گردیده ومجبور باسترداد آن خواهند شد خزانه داری کل پس از استرداد اموال دولت مقصرین را مورد مؤاخذه قرار داده ودر محکمهٔ صحیحی آنهارا محاکمه نموده تقصیرات آنها را بروفق قانون اشاعه خواهد داد .

مادهٔ ششم — اشخاصیکه برخلاف قانون یابدون اجازه صحیح ازطرف دولت در امور عایدات دولتی مداخله نموده ویا دراین‌کار برای خسارت وارد آوردن بدولت باقدامات آنها کمك نمایند خواه مالیات بده باشند یانباشند با آنها بروفق ماده پنجم عمل خواهد شد هرگاه دستگیری این مقصرین ممکن نباشد خزانه‌داری کل از اموال آنقدری که جبران خسارت وارده بدولت را بنماید ضبط خواهد کرد

ماده هفتم وزیر داخله و مأمورین نظامی دولتی ضباط

ملفوف نمره ۱۳۴

(ترجمه دستخط نایب السلطنه)

(بنام اعلی حضرت اقدس شهریاری)

برای آنکه باهالی طهران مثل سال گذشته ازکمی غله صدمه وارد نیاید بروفق تصمیم کابینه بقرار ذیل مقرر میداریم

ماده اول — خزانه داری کل بروفق وظایف معینه خود به موجب قانون ۲۳ جوزای سنه تنگوزئیل از حالا اقدامات برای جمع آوری غله دولتی در ناحیه طهران ونواحی مجاوره آن یعنی در هر نقطه که مقرون بصرفه باشد چه ازاملاك اربابی یاخالصه بعمل آورده و آن را برای خوراك اهالی پایتخت در انبارهای دولتی انبار خواهد کرد .

ماده دوم — مأمورین مالیاتی دراول موسم حصاد مالیات نقدی وجنسی خالصجات را جمع آوری خواهند نمود بطوریکه در آخر میزان (۲۱ سپتامبر) تمام آن وصول شده باشد ومأمورین مذکور مواظب خواهند بود که بنا برمعمول عمل نموده و اشخاصیکه مالیات نقدی باید بدهند وبهمین طور مستأجرین املاك خالصه نباید بهیچ عذر وبهانه پرداخت وبدهی خود راکه مأمورین مالیاتی مطالبه مینمایند بتأخیر انداخته یا امتناع ورزند .

ماده سوم — صاحبان املاك اربابی و مستأجرین خالصجات یاوکلای آنها مباشرین بمحلات خواهند فرستاد که غله دولترا بضباط تحویل دهند واگر وکلای آنها حاضر نباشند اخطار کتبی فرستاده

خواهد شد واگر این اخطاریه تاپانزده‌روز موردتوجه واعتنا نگردید ضباط حق خواهند داشت که غلهٔ دولتیرا از محصول آن‌محل بردارند

ماده چهارم — در صورتیکه مالیات دهندگان یامستأجرین املاك خالصه از مأمورین خزانه شکایتی داشته باشند یا آنکه مقدار ومبلغی‌را که از آنها مطالبه میشود خلاف قانون بدانند شکایات خود را کتباً برای خزانه داری کل خواهندفرستاد خزانه داری کل پس از دقت کامل اگر صلاح داند عمل را بکمیسیونی که برای انجام این مقصود در طهران تشکیل خواهد گردید رجوع خواهد کرد .

ماده پنجم — اشخاصیکه مقصر خیانت یا دزدی در اموال دولت باشند دستگیر گردیده ومجبور باسترداد آن خواهند شد خزانه داری کل پس از استرداد اموال دولت مقصرین را مورد مؤاخذه قرار داده ودر محکمهٔ صحیحی آنهارا محاکمه نموده تقصیرات آنها را بروفق قانون اشاعه خواهد داد .

مادهٔ ششم — اشخاصیکه برخلاف قانون یابدون اجازه صحیح ازطرف دولت در امور عایدات دولتی مداخله نموده ویا دراین‌کار برای خسارت وارد آوردن بدولت باقدامات آنها کمك نمایند خواه مالیات بده باشند یانباشند با آنها بروفق ماده پنجم عمل خواهد شد هرگاه دستگیری این مقصرین ممکن نباشد خزانه‌داری‌کل از اموال آنقدری که جبران خسارت وارده بدولت را بنماید ضبط خواهد کرد

ماده هفتم وزیر داخله و مأمورین نظامی دولتی ضباط

را درانجام وظایف خود برای وصول مالیات‌های دولتی وحمل ونقل
غله دولت بانبارهای دولتی کمک خواهند کرد

ماده هشتم — وزرای داخله ومالیه موظف باجرای این
دستخط میباشند امضاء ومهر (ناصرالملک نایب السلطنه)

امضاء (نجفقلی بختیاری صدراعظم)

محتشم السلطنه وزیر مالیه

قوام السلطنه وزیر داخله

(نمرهٔ ۱۳۵)

(مکتوب سروالتر تنلی بسرادواردگری)

طهران ۳۰ مه ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲۷ مه خود — از منابع رسمی بمن اطلاع
رسیده که عساکر دولتی یاغیان را در جنگهای متوالی در حدود
کرمانشاه در ۲۸ مه ودیروز شکست داده تلفات زیاد به آنها وارد آورده
بطوریکه یاغیان سپس بطرف لرستان حرکت کرده‌اند وراه تا کرمانشاه
فعلا باز است

معلوم نیست که آیا سالارالدوله هنوز در کرمانشاه است
یاآنکه بطرف لرستان فرار کرده است .

(نمرهٔ ۱۳۶)

(تلگراف سرادوارد گری بسروالتر تنلی)

وزارت خارجه ۳۰ مه ۱۹۱۲ —

راجع بتلگرافات ۲ و ۲۵ مه شما — شیراز — آیا بری

دولت ایران جواب مساعدی از علماء رسیده است و درصدد
چه اقدامی هستند .

(نمره ۱۳۷)

(تلگراف سروالتر تنلی بسرادوارد گری)

طهران ۳۱ مه ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۳۰ مه خود — قونسول روس مقیم
کرمانشاه تلگرافاً خبر میدهد که سالارالدوله مصمم دفاع از شهر
است ومجلل السلطان هم نزد او آمده ۲۰۰۰ نفر از ایلات کلهر و
ایلیاتیهای والی پشتکوه باو ملحق شده اند

من متمایل هستم در تخمینی که از بابت استعداد ایل کلهر
زده شده تردید داشته باشم وخیلی غریب است که والی پس از
شکست باو ملحق شده باشد در صورتیکه اطلاعاتیکه برای ما رسیده
مشعراست براینکه درموقعیکه ترتیبات کار اومقتضی ومناسب این اقدام بود
از این کار امتناع ورزید .

(نمره ۱۳۸)

(تلگراف سروالتر تنلی بسرادواردگری)

طهران ۳۱ مه ۱۹۱۲ —

جنوب ایران — راجع به تلگراف دیروز شما — یکهفته
قبل وزیر امور خارجه مرا اطلاع داد که تلگرافیکه علماء وعده
داده بودند مخابره نماید باو نرسیده بود

مأمورین محلی شیراز فقط کسانی هستند که میتوانند

مقصرین‌را گرفتار وتسلیم نمایند برای این مقصود مساعی بکار برده میشود ومجدداً برای حرکت فرمانفرما تهیه دیده میشود

تایك یادو روز دیگر وزیر امور خارجه را ملاقات کرده و باز هم‌راپورت خواهم‌داد چندروز است که بعلت‌بحران‌کابینه‌نتوانستم جناب معظم‌له را ملاقات نمایم از قراری که معلوم شده بحران حالیه به‌اختتام رسیده است .

(نمره۱۳۹۰)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۳۱ مه ۱۹۱۲ —

راجع به تلگراف قبل از این — بحران کابینه بانتها رسیده فقط وزیر داخله استعفا میکند

(نمرهٔ ۱٤۰)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۲ ژون ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۳۱ مه من — وزیر جنك وسفارت روس بمن اطلاع داده اند که عساکر دولتی بدون خالی کردن یك‌تیر تفنك بکرمانشاه وارد شده اند

آخرین اخباری‌که ازقونسول انکلیس رسیده مورخه۲۸مه‌میباشد

(نمره ۱٤۱)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ٤ ژون ۱۹۱۲ —

راجع به تلگراف دوم ژون من — هنوز از طرف قونسول‌خانه اخبار قبضهٔ کرمانشاه تصدیق نشده ولی واضح مینماید که شهر مذکور قبضه شده وسالارالدوله نزد والی پشت‌کوه پناهنده شده است داود خان کلهر وپسرش هردو مقتول گردیده‌اند

(نمرهٔ ۱٤۲)

(تلگراف سرادواردگری بمستراوبرن)

وزارت خارجه ٤ ژون ۱۹۱۲ —

راجع به‌تلگراف ۲۵ مه سروالترتنلی — خزانه داری کل من شرایط تعیین‌خزانه‌دار کل‌را غیر قابل اعتراض میدانم وخوشوقت خواهم شد که‌نظریات‌وزیرامور خارجهٔ روس‌را مخصوصاً ازبابت مدت تعیین او بدانم .

(نمره ۱٤۳)

(مکتوب سرادواردگری بسروالترتنلی)

وزارت‌خارجه٤ژون۱۹۱۲ — آقا راجع بتلگرافات ۱۸و۱۹ شهرماضی درباب‌راه‌اهواز‌الی‌اصفهان اینك‌سوادمکتوبی که ازطرف کمپانی‌حمل‌ونقل ایران درجواب مکتوبی که من واداشتم بانها نوشته شده مفاد تلگرافات فوق‌الذکر شما در آن مندرج گردد برای من رسیده لفاً ایفاد دارم

اوضاع راه بطوریکه در این مراسله شرح داده اند تقریباً تحمل نشدنی‌است ومن باید ازشما خواهش‌کنم بانهایت سختی بخوانین بختیاری مقیم طهران اصرار نمائید که نمایندگان محلی خود درخاك بختیاری و حریم ایلات خود امر بدهند بگذارند تعمیرات لازمه بانجام

رسیده و بهر نحوی که امکان داشته باشد مهندس کبانی را همراهی نمایند امضاء (گری)

(نمرهٔ ۱٤٤)

(تلگراف مستر ابرن بسرادواردگری)

سنت پطرزبورغ ۵ ژون ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ٤ ژون شما — خزانه دار ایران — وزیر امور خارجه روس مرا اطلاع میدهد که برعلیه شرایطی که برای تعیین خزانه دار پیشنهاد شده اعتراض نخواهد داشت

اما از بابت مدت آن گمان میکنند بنجسال مناسب باشد

(نمرهٔ ۱٤۵)

(تلگراف سرادوارد گری بسر والترتنلی)

وزارت خارجه ۵ ژون ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۱۵ مه شما — مساعده مشترك — خزانه‌واداره هند پیشنهاد قسمت پنجم تلگراف شمارا تصویب مینماید — بنا براین استرداد مساعده که دولت اعلیحضرتی و حکومت هندوستان داده‌اند ممکن است بعهده تعویق انداخته شود .

(نمرهٔ ۱٤٦)

تلگراف سر والتر تنلی بسرادواردگری

طهران ۷ ژون ۱۹۱۲ — تلگراف ذیل بتاریخ ۳۱ مه از قونسول کرمانشاه رسیده است :—

در ۲۹ مه درنزدیکی صحنه جنگی بوقوع پیوست داودخان

ویسر ارشداو وبسیاری ازدیگران بانضمام سرکردگان کلهر مقتول گردیدند سالارالدوله وعملل وهمراهان آنها همینکه این‌را شنیدند بطرف لرستان فرار کردند فرمان فرما ۳۰ مه وارد شد شهر آرام است

تلگراف فوق اولین راپورت رسمی است که‌ازطرف‌قونسول کرمانشاه درموضوع شکست سالارالدوله برای من رسیده است

(نمره۱٤۷)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۷ ژون ۱۹۱۲ — نایب السلطنه و بحران کابینه —

راجع بتلگراف ۲۷ مه شما — سفیر روس ومن دیروز نایب السلطنه‌را ملاقات نمودیم از انجائیکه برای مسیو پوکلیوسکی در این‌موضوع ازطرف دولت متبوعه خود تعلیمی نرسیده بود من از بابت رضایت ومسرت دولت اعلیحضرتی ازتاخیر مسافرت‌او بطرف اروپا مخصوصاً اظهاری نمودم

نایب السلطنه باوجود اینکه بحران کابینه فقط بطور موقت باتمام رسیده مصمم است در ۱۱ ژون از طهران حرکت نماید ازانجائیکه محتمل نمی‌نماید که‌ازحضور وی درایران درامورات بهبودی حاصل گردد ما بوالاحضرت اصرار بتوقف ننمودیم

(نمره۱٤۸)

تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری

طهران۷ ژون ۱۹۱۲ — رئیس کل نظمیه طهران —

همکار روسی و من دیروز از نایب السلطنه ملاقات نموده ووالا حضرت ضمناً درموضوع قائم‌مقامی برای مرحوم یفرم‌خان صحبت نموده وبما اصرار نمود نظریات دولتین متبوعتین خودرا دراین‌باب استفسار نمائیم

حضور یک رئیس نظامیه مقتدری درموقعیکه فدائیان و بختیاریهائیکه از جنگ سالار الدوله بپایتخت مراجعت می‌نمایند و محتمل انوقت اوضاع سخت شود بسیار مطلوب است

ازقرار تقریر والاحضرت دولت ایران مصمم شده‌اند که مقام مزبوررا بیک نفر اجنبی واگذار نمایند واظهارداشتند که هنوز قرار نشده است که در این مسئله بطور رسمی مذاکره شود و اصرار داشت کما قبل ازانکه مسئله صورت رسمیت حاصل کند بطور خصوصی نظریات دولتین متبوعتین خود را استفسار کنیم

(نمره ۱۴۹)

(تلگراف سر ادوارد گری بسر والتر تنلی)

وزارت خارجه ۷ ژون ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۲۵ مه شما —

شرایطی که برای تعیین خزانه‌داری کل پیشنهاد شده ظاهراً غیر قابل اعتراض است گمان میکنم تعیین وی ممکن است برای مدت ۵ سال باشد اگر تعیین وی رضایت بخش شد ممکن است این مدت‌را زیادتر کرد

آیا مسیو مرنارد درنظر دارد که بعلاوه تقبل وظایف خزانه‌داری کل کنترل اداره گمرک‌را هم بعهده گیرد لطف نموده راپورت دهید که آیا بعقیدهٔ شما برای انجام این کارها شخص

دیگری هم لازم است آیا درباب این نکته با همکار روسی خودمذاکره نموده‌اید

(نمرهٔ ۱۵۰)

تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۹ ژون ۱۹۱۲ — جنگ سختی بین ۵۰۰ نفر از عساکر روس وعدهٔ از شاهسونهای سیار در ۲۰ میلی اردبیل بوقوع رسیده از شاهسونها عده زیادی مقتول شدند عده تلفات روسها ۳۰ نفر است بانضمام دو نفر صاحب منصب که مقتول شده‌اند

حسب الخواهش برای قشون امدادی شش دستهٔ صدنفری ازرشت فرستاده شده اند بنابراین دررشت حالیه دویست نفر پیاده نظام و ۳۰۰ نفر قزاق میباشند

(نمره ۱۵۱)

(تلگراف سر ادوارد گری بسر والتر تنلی)

وزارت خارجه ۱۰ ژون ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۷ ژون شما رئیس کل نظمیه — آیا ممکن نخواهد بود که از میان صاحب منصبان سوئدی شخص مناسبی‌را برای این کار تعیین کرد

(نمره ۱۵۲)

تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۱۱ ژون ۱۹۱۲ — نایب السلطنه امروز صبح بطرف اروپا حرکت نموده روز ۱۳ ژون درکشتی جنگی روسی ازانزلی حرکت خواهد کرد

(نمره ۱۵۳)

(تلگراف سروالتر تنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۱۲ ژون ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۷ ژون شما —
هیئت مامورین بلجیکی که برای اداره گمرکات استخدام شده اند در تحت امر مرنارد میباشند بنا براین مطلوب خواهد بود که او اسماً بمقام مدیر کل گمرکات وخزانه داری منصوب باشد یکی ازاجزاء او (موسوم به وببر) درتحت نظارت مرنارد بمقام مدیر کل گمرکات تعیین خواهد شد او ازچندی باینطرف این مقام را بعهده داشته است همکارروسی ومرا عقیده براین است که این بهترین ترتیبی است که امکان داشته است داده شود

کنترات علیحده برای عهدهٔ خزانه داری کل مرناردازطرف وزیر مالیه بامضا خواهد رسید مدتیکه در کنترات تعیین خواهدشد پنجسال خواهد بود

نایب السلطنه دیروز قبل از انکه حرکت کند دستخطی برای تعیین مرنارد بامضا رسانید ازقراریکه فهمیده ام درعبارت آن قبلا بعضی تغییرات غیر مهم داده شده است والا ازحیث دیگر دستخط مذکور شبیه است با آنکه ما بدولتین متبوعتین خود ارائه نمودیم

(نمره ۱۵۴)

(تلگراف سروالتر تنلی بسرادواردگری)

طهران ۱۲ ژون ۱۹۱۲ — رئیس کل نظمیه طهران —

راجع بتلگراف ۱۰ ژون شما — — هیچیک ازصاحبمنصبان سوئدی را نمیتوان ازمشاغل ژاندارمری معاف داشت وکسی دیگرهم که برای این کار مناسب باشد نیست

ممکن است دولت ایران ریاست نظمیه را بشخصیکه بعد از یفرم لیاقت این کاررا دارد بدهند

(نمرهٔ ۱۵۵)

(تلگراف سرادواردگری بسر والتر تنلی)

وزارت خارجه ۱۵ ژون ۱۹۱۲ — راجع بقسمت آخر تلگراف ۳۱ مه شما — سربازخانه های شیراز — لطف نموده راپورت دهید — ما باید در ظرف سه هفته ازبابت سربازخانه های شیراز تصمیمی بنمائیم آیا دولت ایران اهمیت این مسئله را خوب میدانند

(نمره ۱۵۶)

(تلگراف سر والتر تنلی بسر ادواردگری)

طهران ۱۷ ژون ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۹ ژون من
حرکت عساکر روس برضد ایلات شاهسون که تهدید شده است زیاده اسباب توحش دولت ایران شده است ومیترسند که قصد دولت روس این باشد که این ایلات را بکلی معدوم سازند

همکار روسی مرا اطلاع میدهد که قرار شده قشون امدادی از تبریز بسراب فرستاده شود و صدراعظم روس از مامورین محلی قفقاز درخواست اعزام قشون کرده اند این عساکر البته باضافه دستهٔ خواهد بود که ازرشت فرستاده شده است سفیر روس اظهار

میدارد که مقامات نظامی ظاهراً مایل نیستند عساکر بایران بفرستند ومایلند آنها ئیرا که تا کنون بان مملکت فرستاده‌اند باز بخواهند

(نمره ۱۵۷)

(تلکراف سر والتر تنلی بسر ادوارد کری)

طهران ۱۷ ژون ۱۹۱۲ — راجع به تلکراف ۱۵ ژون شما

همینکه کابینه مجدداً تشکیل کردید وزیر امور خارجه استعفا نمود بنابر این حصول پیشرفتی در مسئلهٔ جبران حمله بر عساکر ما امکان پذیر نیست

علاء السلطنه امروز بطور قطع بجای وثوق الدوله بوزارت امور خارجه تعیین شده‌است

وزیر داخله امروز صبح بملاقاتمن آمده اطمینان داد کاین مسئله از سه هفتهٔ قبل ازاینکه داخل کار شده است جلب توجه دقیق ویرا نموده ومکرراً بشیراز تلکراف کرده اصرار بردستکیری مقصرین نموده است وبعلاوه اظهار امیدواری کرد که ممکن است پس ازورود مخبر السلطنه فرمانفرمای جدید بانجا در امورات بهبودی حاصل کردد ازقرار تقریروی مخبر السلطنه پس از چند روز دیکر بطرف شیراز حرکت خواهد کرد

من شک دارم از اینکه حکومت حاضره انقدر قدرت داشته باشد که بتواند اسباب دستکیری مقصرین را فراهم آورد وزیر امور خارجهٔ سابق بطور یقین اظهار میداشت که مقصرین نزد صولة الدوله میباشند ولی ازقرار معلوم این مسئله واقعیت ندارد

عقیدهٔ من بر این است که دولت اهمیت اوضاع را خوب شناخته‌اند ولی بدبختانه نمیتوانند اقدام مؤثری بنمایند وروبه‌ووضع سلوک دوستانه دولت اعلیحضرتی را بسیار قدر میدانند

(نمره ۱۵۸)

(تلکراف سر والتر تنلی بسر ادوارد کری)

طهران ۱۹ ژون ۱۹۱۲ — کرمان —

راجع بتلکراف ۲۸ مه من — یاغیان متفرق شده‌اند ودو سرکرده آنها هم دستکیر ومحبوس شده‌اند کلنل هیك راپورت میدهد که ایالت قصد کشتن دو نفر مذکور را دارد اینها ازمقصرین قدیمی هستند و در جنك آشکارا برضد دولت مشروطه دستکیر شده‌اند ومسئول خیلی از بدبختیها ومصیبات این ایالت بوده اند عقیدهٔ کلنل هیك باایالت موافق است وکمان میکنند تعقیب طریق دیکری صلاح نخواهد بود

اکرچه من خیلی بیمیل باین اقدام هستم ولی مجبورم با این عقیده موافقت نمایم چراکه بااین اوضاع درهم ومغشوش مملکت چنین اقدامی برای عبرت سایرین بعقیدهٔ من لازم است

چون ایالت عقیده مرا در این موضوع نخواسته است من نصیحتی باو نموده‌ام

(نمره ۱۵۹)

(تلکراف سر ادوارد کری بسر والتر تنلی)

وزارت خارجه ۱۹ ژون ۱۹۱۲ — از تلکراف ۱۷ ژون شما

مشهود میگردد که مانمیتوانیم انتظار داشته باشیم که مقصرین حمله بعساکر انگلیس از این تاریخ تا سه هفتهٔ دیگر چنانچه شما میدانید ما عودت دستهٔ قشون بوشهررا مشروط به تسلیم اینها نمودیم

اگر باید قشون خودرا درشیراز نگاهداریم بایستی برای آنها منزل بسازیم ومگر انکه دولت ایران تعهد نمایند که قیمت عمارات ومنزلهای مذکوره را پس از تخلیهٔ آنها مسترد دارند مانمیتوانیم بانها مهلت دهیم تا انکه باتقاضای ما موافقت نمایند

از قراریکه فهمیده‌ام دولت ایران بکلی قادر بر دستگیری مقصرین نمیباشند ولی باید راپورت دهید که آیا آنها برای این مقصود با ایلات حقیقتاً درمقام مذاکره برآمده اند یانه

لطف نموده نظریات خودرا پس ازمشورت باجنرال قونسول بوشهر و کلنل دوکلاس هرقدر زودتر که ممکن است تلگراف کنید

(نمره ۱٦۰)

(تلگراف سرادوارد گری بسروالترتنلی)

وزارت خارجه ۲۰ ژون ۱۹۱۲ — راجع بمراسلهٔ ٤ ژون من وتلگراف ۱۹ مه شما — راه لینج — خوانین اشکال تراشی نموده‌اند واز لینج درخواست نموده‌اند که برای اجرای لوازم حفظ راه مبلغ ۸۰۰۰ لیرا قرض بدهند

شما باید سعی کرده خوانین بختیاریرا وادارید قراردادهای خودرا بانجام رسانیده واختیارات زیاد به یوسف‌خان بدهند

(نمره ۱٦۱)

(تلگراف سروالترتنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۲۳ ژون ۱۹۱۲ —

راه اهواز — راجع بتلگراف ۲۰ ژون شما —

امید زیاددارم که بواسطهٔ قرار مداریکه از چند روز باینطرف درباب آن باخوانین مشغول مذاکره بوده‌ام بطور دائم در اوضاع امنیت راه اهواز بهبودی حاصل گردد

یوسف‌خان بانجام این کار موفق نشده وسردارجنگ بجای وی منصوب خواهد شد وجوهات لازمه‌را خود خوانین تحصیل خواهند نمود الحال که دیگر مسئلهٔ تهدیدی درمیان نیست اداره لینج ممکن است نایل باشند که خودشان وجوهات لازمه‌را فراهم آورند ومن اینطور فهمیده‌ام که درصورتیکه اوضاع تغییر کند آنها حتی حاضر دادن مبلغی بطور قرض باشند

(نمره ۱٦۲)

(تلگراف سروالترتنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۲۳ ژون ۱۹۱۲ — جنوب ایران —

راجع بتلگراف ۱۹ ژون شما — ازانجائیکه حکومت مرکزی را درفارس نمی‌شناسند آنها بهیچوجه قادر بردستگیری مقصرین حمله بعساکرما نمیباشند حتی اگر واقعاً اقدامی برای این امر بنمایند مشکل است بگوئیم چنین اقدامی ازطرف دولت شده است یانه

صدراعظم که دیروز باوی مذاکره طولانی داشتم مرا اطمینان

داد که علماء نجف یقیناً تلگراف مذکوررا مخابره نموده اندو بعلاوه اظهارداشت درنظر دارد عالم بزرك شیرازرا که آدم بسیار مطلوبی است ازانجا اخراج نماید ووعده داده است که فرمانفرمای جدیدفارس بمجرد انکه مشغول رتق وفتق امور گردید باید متمردین را دستگیر نماید و خزانه داری کل را ملامت مینمود ازاینکه باعث تاخیر حرکت جناب معظم له گردیده است

کفیل قونسولگری شیراز وکاپتن دوگلاس چنان می نماید تصور کنند که عساکر بایستی درانجا بمانند با انکه دولت اعلیحضرتی باید اقدامات برای سر کوبی اشرار نمایند

جنرال قونسول بوشهر فعلاحضورندارد وبوسیلهٔ تلگراف هم نمیتوان باو مخابره نمود در غیاب او مستر بیل ارائهٔ طریق میکند که ممکن است دولت اعلیحضرتی مجبور شوند همینکه نتیجهٔ نقشهٔ ژاندارمری سوئدیها درفارس مشهود گردید تجدید نظاری در پلتیك خود در جنوب ایران نمایند واین مسئله بنابراین بیشتر بسته بموفقیت یاعدم پیشرفت نقشهٔ مذکورخواهد بود

(نمرهٔ ۱٦۳)

(تلگراف سروالتر تنلی بسرادوارد گری)

طهران ۲٦ ژون ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۱۲ ژون من —

وزیر داخله دراین تازه گی ارائهٔ طریق نمود که یکی از اهالی هلند بجای یفرم خان بمقام ریاست کل نظمیه منصوب شود — سفیر روس مرا اطلاع میدهد که دولت متبوعهٔ او این عقیده را

تصویب میکنند

(نمره ۱٦٤)

(تلگراف سرادوارد گری بسروالتر تنلی)

وزارت خارجه ۲۷ ژون ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲٦ ژون شما — درتعیین یکی از اتباع دولت هلند بریاست نظمیه ازطرف ما اعتراضی نخواهدشد

(نمرهٔ ۱٦۵)

(تلگراف مستر اوبرن بسر ادواردگری)

سنت پطرزبورغ ۳۰ ژون ۱۹۱۲ —

مسیو سازانف دیروز تلگرافیرا که کفیل قونسولگری روس مقیم تبریز راجع بمنصب سپهدار بمقام شجاع الدوله برایش فرستاده بود بمن داد بخوانم کفیل قونسولگری بطور سخت این اقدام را تقبیح نموده واظهار یقین نموده بود که این کار باعث تحریك اغتشاشات خواهد شد او بعلاوه راپورت داد که شجاع الدوله حالا اظهار میدارد دیگر میل ندارد مقام دیگری بوی تفویض شود

جناب معظم له اظهارداشت که فعلا کاری نمیتوان کرد واز قرار معلوم او عقیدهٔ کفیل قونسولگری را ذی قیمت میدانست

(نمره ۱٦٦)

(مکتوب سروالتر تنلی بسرادواردگری)

طهران ١٤ ژون ۱۹۱۲ —

آقا افتخار دارم اینك سوادهای مراسلاتی را که قونسول

اعلیحضرتی مقیم کرمانشاه فرستاده وراپورت داده است وقایع نظامی اخیره‌را که بمظفریت عساکر دولتی وقبضهٔ کرمانشاه وشکست وفرار قشون سالار الدوله ومجلل السلطان خاتمه پذیرفت لفاً ایفاد دارم

چنانچه ملاحظه خواهید فرمود مُراسلهٔ اولی متضمن اطمینانانی است که سالار الدوله ازبابت احساسات خود دوستانه نسبت بدولت انکلیس بمستر مکدول داده‌است باوجود انکه اقدامات دولت انکلیس درایام کذشته نسبت بخانوادهٔ او خصومت آمیز بوده است مستر مکدول این مطلب‌را تلکرافاً بمن خبرداد ولی جوابی برای‌او نفرستادم وجواب تلکراف دیکری‌را که‌سالار الدوله مستقیماً برای‌من فرستاده وازمن درخواست نموده بود ازدولت ایران درخواست نمایم عساکر خودرا در ۱٦ میلی همدان برای مقابلهٔ‌او بفرستند مخابره ننمودم سالارالدوله در این تلکراف اظهار داشته بود که هرگاه‌دولت غیرازاین بکنند او قادر نخواهد بود که امنیت جان ومال اهالی شهررا که داخل جنك نبودند ضمانت نماید

پیشرفت حرکات نظامی‌را هرزمان که تازهٔ بوده تلکرافاً راپورت داده‌ام حرکت عساکر فرمانفرما که دراوائل آوریل از طهران حرکت نمود خیلی بطور تانی بود وتقریباً تاآخرماه بهمدان نرسید اول دفعه که باعساکر سالارالدوله درتحت امر مجلل‌السلطان مقابله نمود قشونش بطور سخت شکست خورده چند توپ ازدست دادند وزیر امور خارجه سپس بمن اظهارداشت که این جنك‌جنك خائفانه بوده است

قشون طرفین همینکه باهم مقابل شدند بیکدیکر شلیك نموده وبدون انکه بتوانند ازخود جلوکیری نمایند فرار کردند وعلت انکه‌عساکر مجلل السلطان غالب آمدند این‌بود که‌اواول ملتفت‌شد که‌قشون‌طرف مقابل‌هم پس‌از شلیك رو بفرار کذارده‌اند

اکرچه کاملا انتظار میرفت که فرمانفرما مغلوب کردد و اغلب شکست اورا مورد سخریه ومزاح قرارداده‌بودند وصول‌اخبار شکست‌او بطهران خیلی اسباب تغیروتشدد کردید یفرم‌خان‌مشهور فوراً فرستاده شد که بسر کردکی فدائیان ارامنه که باکمال عجله از همدان اعزام کردیده بودند باخصم مقابل شود وبه‌بختیاریهائیکه ازطرف زنجان رفته بودند امر داده شد که باکمال عجله بمحل جنك بروند وخود یفرم دراتومبیلهائیکه برحسب اتفاق ازباد کوبه برای مسافرت نایب السلطنه تاانزلی جمع آوری شده بود بطرف همدان حرکت نمود

بورود یفرم امورات تا اندازه نظم وترتیبی کرفت ٬وفوراً بطرف مجلل که‌پس ازوصول خبر نزدیك شدن‌او تامسافتی قشون خودرا عقب کشیده بود ومقام دفاعی محکمی دربعضی کوهها بدست آورده بود حرکت کرد جنك در ساعت نه قبل ازظهرشروع شده درساعت چهارونیم بعدازظهر آن‌روز اینطور مینمود که عساکر دولت فتح قاطعی نموده باشند که یفرم باکمال بی‌باکی بیرج خشتی وطی که‌درعرض جنك یك‌عایق نامطبوعی برای‌او شده بود نزدیك‌شد ظاهراً این اقدام‌او هیچ سبب وجهی نداشت چراکه

مردان او بخوبی می‌توانستند این نشانه‌زنیهای قابل برج مذکور را دستگیر و تنبیه نمایند از قرار معلوم همینکه یفرم نزدیک به ان برج رسید یک دکتر ایرانی که اعمال حالیهٔ او نشانهٔ یک آتیهٔ خوبی بود پهلوی وی بضرب گلوله مقتول گردید پس از قتل او یکی از همراهان یفرم فریاد برآورد و خواست یفرم را از جلو رفتن منع نماید که یفرم سر خود را بالا کرده و از بالای برج گلوله بر گوشهٔ دهان او خورده از پس گردنش عبور و مغزش را ازهم متلاشی نمود و همانجا جان سپرد گفتگوئی نیست دراینکه پیش رفتن یفرم کار خوبی نبود چراکه بضرب گلوله دشمن فوراً جان سپرد ممکن است که خود او خواستگار مرگ بوده والا توضیح اینکه چرا او بدون هیچ گونه قصدی سوار شده بطرف برجی رفته است که از انجا گلوله باو انداخته شود مشکل است

همینکه یفرم بزمین افتاد عساکر را وحشت فرا گرفته و اگر بواسطهٔ جرئت و عزم گری‌خان ارمنی که بجای یفرم بفرماندهی منصوب گردید نبود ممکن بود مصیبت بزرگی آنها را فرا گیرد چراکه مجلل‌السلطان عساکر امدادی خود را که بقصد حمله به یفرم ذخیره نگاه داشته بود که پس از خستگی یک روز جنگ همراهی نمایند احضار نمود

گری بوسیله تیرباران کردن آنهائیکه از جنگ فرار کرده بودند از فرار سایرین جلوگیری کرده سپس ارامنه و بختیاریها با کمال شجاعت جنگ کرده پس از سه ساعت جنگ سخت بعقب

نشانیدن کامل عساکر مجلل موفق گردیدند

آفتاب طالع سالارالدوله رو بغروب نهاد و عساکر دولتی استفادهٔ خود را با عزمی ثابت بر خلاف معمول جنگهای ایرانیان تعقیب نموده و مجلل‌السلطان را متدرجاً بعقب نشانیدند تا آنکه با هشتاد نفر از همراهان خود بطرف کرمانشاه فرار نمود بعد از آن دیگر چندان با عساکر دولتی مخالفتی بظهور نرسید تا آنکه بدو منزلی آن شهر رسیدند در اینجا ایلات کلهر و سایر ایلاتی که بسالارالدوله ملحق گردیده بودند توقف داشتند ولی از قراریکه حالا معلوم میشود خود شاهزاده در هیچیک از این جنگها حضور نداشته است دوباره بخت با عساکر دولتی مساعدت نموده و عساکر مذکور شکست خورده داود خان کلهر و پسرش مقتول گردیدند

راه کرمانشاه حالا مفتوح گردیده و عساکر دولتی با وجود تهدید تو خالی سالارالدوله که تا آخرین دقیقه دست از دفاع برنداشته و دولت مسئول هرگونه خساراتی که در موقع بمباردمان وارد آید خواهد بود بشهر وارد گردیدند

بخوبی معلوم نیست در مورد شخص سالارالدوله چه واقعه رخ داده است ولی بعضی‌ را عقیده بر این است که او و مجلل‌السلطان فرار کرده و نزد والی پشت کوه رفته اند بختیاریها و فدائیان فعلا برای مراجعت بطهران داد و فریاد میکنند و این مسئله خود ظاهر میسازد که دیگر چیزی در کرمانشاه برای غارت نمانده است اهالی حضور بختیاریها را در طهران مایل نمیباشند و خیلی خطر دارد

که هرگاه قبل از آنکه کار سالار الدوله بجائی ختم شود قشون دولت آنجا را تخلیه نمایند شاهزاده دوباره آنجا را در حیطهٔ تصرف خود در آورد   امضاء (والترتنلی)

(ملفوف یك نمره ۱۶۶)

(مکتوب قونسول مکدول بسر والترتنلی)

کرمانشاه ۱۵ مه ۱۹۱۲ —

آقا — افتخار دارم راپورت دهم که سالار الدوله دیروز مکتوبی بمن نوشته دعوت نمود از وی ملاقات نمایم من دعوت او را قبول نموده و در موقع ملاقات بمن اظهار داشت میخواهد برای شما توضیح نمایم که او خودرا وطن پرست دانسته و فقط مقصودی که دارد این است که در ایران انتظامات اعاده گردیده و حکومت مقتدری که آنهائیکه فعلا زمامدار امور هستند بحصول آن بهیچوجه موفق نخواهند گردید در طهران قائم گردد و او میتواند بیشتر از سردار اسعد که مقید بوعدهائی است که در آخرین مسافرت خود بپاریس بمسیو ایسولسکی وزیر مختار دولت روس مقیم پاریس داده بدولت انگلیس فایده برساند و او (شاهزاده) شخصاً جهة و سببی برای دوست داشتن انگلیسها ندارد که در موقعیکه در قونسولخانه انجا بناهنده شده بود او را تسلیم برادرش نمودند و باعث حبس و تبعید و از دست دادن املاکش گردیدند ولی از آنجائیکه خودرا وطن پرست میداند بخوبی درك نموده است که دولت انگلیس حقیقتاً مایل حفظ تمامیت ایران بوده و گذشته از آن صرفهٔ دولت مشار

الیها در این است که تمامیت و استقلال ایران محفوظ باشد او بنا بر این بسیار مایل است که آنچه بتواند در راه تقویت و حمایت منافع دولت انگلیس بانجام رساند و از اول تاکنون اوامر برای حفظ اموال انگلیسها داده است من اظهار داشتم که بموجب اخبار واصله از همدان مجلل السلطان شهرت داده بود که وزرای طهران ایران را بدولتین فروخته و علماء کردستان حکم جهاد برضد دولتین داده اند و اول اقدامی که خواهد شد غارت اموال اتباع خارجه خواهد بود او در جواب گفت که این نشریات نتیجهٔ حیله و تزویر دشمنان او بوده و مجلل بدون امر او نمیتواند چنین حکایات را اشاعه دهد من وعده دادم که اظهارات ویرا برای شما مخابره نمایم او سپس بمن اظهار داشت که علی اکبر خان سنجابی با ۸۰۰ نفر بطرف اردوی مجلل حرکت کرده و عده دیگر بوی ملحق خواهند شد از قرار اطلاعاتیکه بمن رسیده آنها هنوز حرکت نکرده اند

(امضاء) مکدول

(ملفوف دوم نمره ۱۶۶)

(مکتوب قونسول مکدول بسر والترتنلی)

کرمانشاه ۱۶ مه ۱۹۱۲ —

آقا — افتخار دارم در تعقیب مراسلهٔ دیروز خود راپورت دهم که از قرار اطلاعات دیگری که بدست آمده معلوم میشود که کاظم خان سنجابی و سالار ارشد کردستانی که در موقع شکست خوردن فرمانفرما با مجلل السلطان بودند همینکه اخبار نزاع بین

ایلات مذکور را شنیدند مراجعت کردند این کار از روی کمال احتیاط بود چرا که عدهٔ قشون فرمانفرما خیلی کم بود مجلل به سالارالدوله نوشت که عوض آنکه قشون امدادی برای وی برسد عده از عساکر وی برای شرکت درجنك ایلات کرمانشاه حرکت کردند و باو تاکید نموده بود که کارها را مرتب نموده و عساکر امدادی اعزام نماید سالارالدوله بعضی از علماء و سایرین را نزد سنجابیها فرستاده نتیجه این شد که صمصام‌الممالك نزد وی آمده شاهزاده او را پدر خود خطاب کرده در آغوشش گرفت و مبلغ سه هزار تومان بانضمام انعامات دیگر باو داد صمصام‌الممالك اظهار داشت که ایلات قبول اینکه در تحت حکمفرمائی کلهرها قرار داده شوند نمی کنند و اگر آنها با ایلات کلهر تلاقی شوند جنك بوقوع خواهد رسید و در آنصورت غیر ممکن است بتوانند باتفاق کلهرها در قشون جنك کنند سالارالدوله وعده داد که در صورتیکه آنها از وی تقویت نمایند بهیچوجه در تحت امر و حکمفرمائی سردار مظفر قرار داده نخواهند شد و خواهش نمود که ۸۰۰ نفر در تحت امر علی اکبر خان و کاظم خان بکردستان اعزام کردند که به عساکر مجلل مدد رسانند و سردار مظفر با قشون تحت امر خود بهمراه آنها حرکت خواهد کرد از قرار معلوم صمصام‌الممالك این ترتیب را قبول کرده و برای ملاقات پسرش علی اکبر خان که سرکرده حقیقی این قشون متحده‌است بده خود رفته‌است ولی هنوز معلوم نشده‌که آیا او اینکار را قبول‌خواهدنمود یانه یحتمل انها منتظر

وصول اخبار ازطرف فرمانفرما میباشند واکراوقبل از حرکت آنها مجلل‌را شکست‌دهد نخواهند رفت سردار مظفر مکتوبی‌باحتشام‌الممالك کرندی نوشته اقدام او را درتنبیه کلهرها برای‌سوء رفتارشان‌تصدیق کرده‌است واز قراری که مشهود کردیده او از قوه قشون متحده ترسیده و مگر آنکه باو حمله شود با آنها جنك نخواهد کرد انتظار میرود که در ظرف یکی‌دو روز دیگر باینجا وارد شود که متفقاً به طرف کنکاور پیشقدمی نمایند ولی حرکات وی غیر معلوم بوده و هست ایلخانی که حالیه با ۳۰۰ الی ۴۰۰ نفر درسنندج توقف‌دارد سالارالدوله را اطلاع که ایل قزل حدود خود را حفظ نموده و مینمایند وسالارالدوله اورا تعلیم داد که حرکت نکرده وسنندج را حفظ نمایند

امضاء (مکدول)

(ملفوف سوم نمرهٔ ۱۶۶)

(مکتوب مکدول قونسول بسروالتر تنلی)

کرمانشاه ۲۲ مه ۱۹۱۲ —

آقا در تعقیب مراسلهٔ ۱۶ مه خود — افتخار دارم شمارا اطلاع دهم که رئیس ایل سنجابی در جواب توسط قاصد سالارالدوله پیغام داده است که از آنجائیکه باکلهرها نزاع دارد تا زمانیکه دستجاتیکه آنها اعزام نموده اند از کرمانشاه جلوتر نرفته‌اند و چونکه فعلا بواسطهٔ تحریك کلهرها اغتشاشی درسرحد بظهور رسیده است او بهیچوجه نمی‌تواند حتی یکنفر برای او بفرستد هیچیك از پسران او بکردستان مراجعت نکرده اند .

علی اکبرخان سنجابی همینکه از جنك بین باجلان و شیخ نصرالدین مستحضر گردید باپنصد نفر برای همراهی با باجلان حرکت کرد سردار مظفر بسالارالدوله اطلاع داده است که تا زمانیکه دستجات سنجابی از کرمانشاه حرکت ننموده‌اند نمی‌تواند برود وبعلاوه میگوید که تازمانیکه والی پشتکوه حرکت نکرده اونخواهد رفت والی پشتکوه درجواب اظهارداشته‌است که حرکت خواهد کرد ولی در هریك از مراسلات خود یك عذر وبهانه برای تاخیر حرکت خود ارائه می‌دهد .

از آنجائیکه پیشرفت اقدامات سالارالدوله بسته بکمك ایلات است فعلا کاربروی‌مشکل شده مجلل السلطان اتصالا بسالارالدوله کاغذ نوشته و درخواست اعزام قشون امدادی وحرکت شخص اورا میکند ولی شاهزاده کاری از دستش برنمی‌آید وپیغامات دروغی بسالارالدوله محض تشویق و ترغیب برای طرفداران و تقویت کنندگان خود فرستاده رابورت ورود رؤسای ایلات مختلفه را میدهد

من ازروی دلیل عقیده‌ام براین است که اودرتهیهٔ فرار است

امضاء (مکدول)

ملفوف ٤ نمرهٔ ۱٦٦

(مکتوب مکدول قونسول بسروالترتنلی)

کرمانشاه ۳۱ مه ۱۹۱۲ —

آقا — افتخار دارم رابورت دهم که در ۲۷ ماه ایلخانی بسالارالدوله رابورت داد که دسته پیش قراول عساکر دولتی‌راشکست

داده وقشون امدادی طلب نمود

داود خان کلهر (سردار مظفر) طرف عصر روز ۲۸ بوی‌ملحق گردیده پس از جنك مختصری پیش قراولان مذکور به صحنه مراجعت نمودند صبح آنروز عساکر دولتی باتوپخانه وماکزیم ها بقشون داودخان حمله برده داودخان‌مجروح وپسر ارشدش‌علی‌اکبر خان باپسیاری دیگر بانضمام اشخاص معتبر ازایل کلهر مقتول‌گردیده بقیه فرار اختیار نموده عساکر دولتی تابیستون آنها را تعاقب نموده از آنجا بخاك خود فرار کردند داود خان از زخمی که برداشته بود جان سپرده حاجی زاده‌های ایلخانی بطرف کوه ها فرار کردند سالارالدوله که گمان نمی‌کرد کسی جرأت حملهٔ به او را خواهد داشت مجلل‌السلطان‌را بایك عراده توپ و قشون امدادی می‌فرستاد که اخبار شکست وفرار قشونش بوی رسید کاظم‌خان سنجابی نزداو بود ولی دفعتاً اوهم باهمراهان خود وبعضی از کردستانیها بطرف دهات خود حرکت نمود

سالارالدوله ومجلل بایك عراده توپ وآنچه که قشون همراه داشتند بطرف لرستان فرار کردند ولی ممکن است بولایت ایلات‌کلهر رفته باشند عده قشون آنها کم است ولی نتوانسته‌ام تخمین عدهٔ آنرا بدست بیاورم .

بعد از ظهر ۳۰ مه فرمانفرما باقشون خود بکرمانشاه وارد شده شهر آرام است .

(امضاء مکدول)

(نمره ۱۶۷)

(مکتوب سروالترتنلی بسر ادواردگری)

طهران ۱٤ ژون ۱۹۱۲ —

آقا — از حضور کاپیتان کری ویس‌قونسول اعلیحضرتی مقیم اهواز استفاده شده است که در تمام مسائلی که مربوط بخوانین بختیاری است مداقه وتحقیقات کامل نماید

مهمترین این مسائل کدورتی‌است که بین بختیاری‌ها و شیخ محمره موجود بوده ومنجر به مخاصمات آشکارا گردیده است

شما آگاه هستید که بهار سال گذشته بواسطه فشاری که سفارت طهران به‌بختیاری‌ها وارد کرده ونصایح قونسول اعلیحضرتی در محمره بشیخ که میانه روی واعتدال را رویهٔ خود قرار دهد نزاع بزرگی که ممکن بود بین آنها بوقوع رسد برطرف گردید بدبختانه نتیجهٔ تمام این وساطتها این بوده‌است که طرفین تصور کرده‌اند بواسطهٔ بذیرفتن نصایح مذکوره خسارات مادی بسیار به آنها وارد آمده است

خوانین بختیاری ادعا میکنند که بنا برتعلیماتی که ازدولت ایران رسیده بود وحسب‌الخواهش سفارت شوشتررا تخلیه نمودند وپس از انجام اینکار عساکر شیخ نه فقط شهرمذکور را اشغال نمودند بلکه تمام محصول ودهات عقیلی‌را آتش زده خسارت‌زیاد قریب ۱۰۰۰۰۰ تومان (۲۰۰۰۰لیرا) باموال سردار محتشم وزیرجنگ‌وارد آوردند وبعلاوه اظهار میدارند که اعراب با بعضی ازهمراهان و

بستگان آنها که در شوشتر مانده بودند بدرفتاری نموده و آنهـا را حبس کرده بودند

خوانین مخصوصاً سردار محتشم ازاین اقدام که بتصور آنها تخلف از قرار وی بوده که درتحت سرپرستی دولت ایران فیمابین داده شده خیلی خشمگین میباشند و از سفارت اعلیحضرتی هم متغیر هستند چرا که میگویند اگر بآنها اطمینان داده نشده بود که شیخ شرایط قرار داد مذکور را پای بند خواهـد بود بهیچوجه من الوجوه رویهٔ مصالحت آمیز نسبت به او اتخاذ نمی‌نمودند سردار محتشم باکمال تأکید اظهار میـدارد که اگر غرامت تمـام برای خسارات وارده داده نشود او قریب پنجهزار سوار در پائیز جمـع آوری نموده عساکر شیـخ را تالب دریا خواهدراند

از طرف شیخ بطور یقین اظهار شده است که بختیاریها شوشتررا تخلیه ننموده بلکه همینکه اعراب نزدیك شدند فرار کرده مبلغ پنجهزار تومان (۱۰۰۰لیرا) که متعلق بهمراهان شیخ مقیم آنشهر بود بردند محقق است که قسمتی از اراضی عقیلی را اعراب خراب نموده اند ولی اینطور دعوی می‌شود که این اقدام برخلاف اوامر شیخ بعمل آمده وتصور میشود که محتملا چنانچه سابقاً در مواردی که اینگونه هجومها بوقوع میرسیده معمولش بوده‌است شیخ تلافی این خسارات‌را خواهد کرد ولی برای این خسـارات پنجهزار تومانی را که بختیاری‌ها از شوشتر برده‌اند محسوب خواهد داشت این طور ظاهر میگردد که شیخ ازناصحین انکلیسی خود ناراضی‌است چرا

که اگر برای خاطر آنها نبود او در موقعی که افراد اعراب حاضر برای انجام اوامرش بودند آنهارا برای مقابله با بختیاریها به آن نقاط میفرستاد

اوضاع درهم برهم حالیه تا اندازه که توانسته ام بکسب اطلاعات موفق کردم بقراری است که مذکور کردید و حق با کمک بیطرف مأمورین قونسولخانه اعلیحضرتی پی بردن بحقایق امر چندان سهل نیست چرا که اطلاعات آنها طبعاً از منابع مبهمه است از قراری که مفهوم مازور هاورت شده است بختیاریها شوشتررا تخلیه نمودند تا آنکه همینکه قشون اعراب که درعده زیادتر بودند نزدیک شده آنهارا مجبور باین کار نمودند وعلیهذا بختیاریها چنانچه خودشان اظهار میدارند بمیل خود بر وفق شرایط قرار دادی که در تحت سر پرستی دولت ایران بین آنها منعقد کردیده عمل نمودند بکاپیتان کری اطمینان داده شده است که قسمت معظم استعداد بختیاریها قبل از آمدن اعراب از شوشتر حرکت نموده وفقط یکدستهٔ کوچکی برای نظم شهر درآنجا توقف نموده بودند مازور هاورت تصور میکنند که شیخ بواسطهٔ کثرت قشون خود میتواند بختیاریها را مغلوب سازد ولی کاپیتان کری را عقیده بر این است که بختیاریها بواسطهٔ مهارت خود در جنگ بقشون اعراب حمله برده وغلبه خواهند نمود .

حدس اینکه آیا کدام طرف غالب یامغلوب خواهد شد مهمل وبی ثمر است چرا که مقصودی که ما در نظر داریم این است که از وقوع مصادمه که باعث تسویه عمل شود جلوکیری کنیم وبرای این مقصود ما درموقع ملاقات کاپیتان کری بخوانین تاکید نموده ایم راضی شوند

در پائیز اجلاسی در نقطهٔ نزدیک شوشتر منعقد کردیده از طرف شیخ وبختیاریها وکیلی به آنجا فرستاده شود

مازور هاورت وکاپیتان کری هم در آنجا حضور بهم رسانیده ومساعی جداً بکار برده خواهد شد که تمام مسائل معوقه بامید اینکه صلح بادوامی برقرار شود حل وتسویه شود .

خوانین اظهار میل نموده اند که وکیلی از طرف خود بفرستند ولی میکویند نمی توانند بوکیل خود اختیارات تامه برای اتمام قرار دادی در آن محل بدهند و شرایط چنین قرار دادی که در مد نظر است بایستی بطهران فرستاده شود که در آن مداقه نموده و آنرا تصویب نمایند این طور پیشنهاد شده است که مجلسی درماه دسامبر آینده منعقد کردد و تصور میشود که مذاکرهٔ تمام مسائل جاریه اقلا یکماه طول خواهد کشید من از روی دلیل عقیده ام براین است که قونسول جنرال مقیم بوشهر انعقاد چنین مجلسی را کاملا تصویب خواهند نمود و بحتمل خودشان بمدت کمی آنجا حضور پیدا کنند من این ارائه طریق را باطلاع سرپی کاکس رسانیده ام ودر صورتیکه شما تصویب نمائید پیشنهاد میکنم سعی کنیم خوانین را وا داریم کتباً قبول فرستادن نماینده در آنجا نمایند .

من خیلی امید وارم که تبادل نظریات نتایج مستحسنه خواهد داشت ولی عقیده ام براین است که درصورتیکه برای دولت ایران ممکن باشد حکمرانی بیطرفی بعربستان بفرستند که دائماً درشوشتر

اقامت نماید این اقدام مادآ برای برقرار داشتن مناسبات حسنه فی مابین دوطرف مدد وکمکی خواهد بود دراینصورت اگر ممکن باشد حکمران قراولان ومستحفظین را که لازم دارد از هیچیك از دوفرقه متخاصم نخواهد گرفت واگر انجام این کار امکان پذیر نشد من ارائهٔ طریق میکنم که قراولان او باید نصف ازاعراب و نصف از سواران بختیاری باشد واعراب را برای مأموریتهای راجع به اعراب و بختیاریها را برای مأموریتهای راجع بختیاریها بفرستند البته این مسئله مسلم است که نه بستکان شیخ و نه بستکان بختیاریها نباید در عمل حکومت شهرشوشتر و دزفول سرکشی داشته باشند بسیاری ازمنازعات سابقه بعلت فاصله طولانی بین عزل حکمران و تعیین حکمران دیگری بوده که در غیاب مأمورین صحیح دولتی حکومت این نقاط به شیخ یابختیاریها سپرده شده است

من عقاید خود را باطلاع سربی کاکس و ماژور هاورت رسانیده وامیدوارم که در صورتیکه شما تصویب بنمائید بوسیلهٔ آنها بتوان این اوضاع امور را که متضمن بسیاری پیش آمدهای غیر مطبوع است خاتمه داد که از آنجمله مسدود کردیدن راه بختیاری که فقط راهی است که تجارت انکلیس از جنوب بشمال بوسیلهٔ آن ممکن است خواهد بود چنانچه ملاحظه میشود تخمین مقدار خسارتی که سردار محتشم نموده باتخمینی که ماژور هاورت نموده است فرق کلی است بحتمل ماژور هاورت فقط خساراتیرا که وارد آمده تخمین نموده است وحال آنکه سردار محتشم اصرار دارد براینکه رعایای

دهات او از آنجا رانده شده ودیکر جرأت مراجعت ندارند و باین طریق تاچندین سال دیکر زراعت در آن دهات نخواهد شد واین اراضی در ۱۹۱۲ بشانزده هزار تومان اجاره داده شده بود (۳۲۰۰ لیرا)

خیلی غیر محتمل است که سردار محتشم بتواند پنجهزار نفر برای جنك تهیه کنند چرا که عدهٔ قوهٔ جنکی بختیاریها فقط به ۸۰۰۰ هزار نفر تخمین شده که دوهزار نفر آنها خارج خاك بختیاری بطهران واصفهان فرستاده شده‌اند اکر جنکی بین بختیاریها وشیخ بوقوع رسد اثرات بسیار عمیق براوضاع پلتیکی ایران وتجارت انکلیس خواهد داشت

یك مسئله مسلم است وآن این است که بختیاری‌ها از اوضاع پلتیکی حالیه استفاده نموده هرقدر بتوانند اسلحه ومهمات جنکی بخاك خود وارد میکنند . (امضاء والترتنلی)

(نمرهٔ ۱۶۸)

(مکتوب سروالتر تنلی بسرادوارد کری)

طهران ۱٤ ژون ۱۹۱۲ —

آقا — مکتوب سابق من در باب امورات بختیاری راجع بمسئلهٔ مناسبات این ایل مقتدر و متنفذ و شیخ محمره میباشد در این مکتوب سعی من در این خواهد بود که اوضاع راه اهواز الی اصفهان را که براه بختیاری مشهوراست توضیح نمایم اکرچه بواسطه اینکه کمپانی لینچ این راهرا تعمیر نموده اند وموسوم براه لینچ میباشد از چندی باین طرف غالباً شکایت میکردند که خوانین

بختیاری که مسئول حفظ راه میباشند اقدامات لازمه برای تأمین آن نمی نمایند ودر این باب اتصالا بخوانین طهران اظهار میشد وآنها تعلیمات مکرره برای خوانین محلی میفرستادند که اقدامات لازمه برای حفظ قوافل راه بنمایند و باین مسئله خیلی اهمیت داده میشد که یوسفخان امیر مجاهد برای حکومت بهبهان تعیین شده واومی تواند از کهکلوئیها که در بعضی ازمواقع سال هنگامیکه برای بختیاری‌های چادر نشین به‌محلات دیگر که‌دارای‌مراتع وآب فراوان باشد نقل مکان می کنند مشغول راه زنی می شوند جلوگیری نماید .

در موقع باریکی که خیلی لازم‌بود اقدامات برای جلوگیری کهکلوئیها بعمل آید خبر رسید که امیر مجاهد بطرف بهبهان حرکت نموده وبعلت مخالفت سردار اشجع بسرعموی او که کنترل راه‌را بدست خود میدانست وبازرنگی مخصوصی که بهیچوجه مقتضی و مناسب منافع راه‌نبود عمل مینمود دست از مأموریت خود کشیده است

سردار اشجع تاهمین اواخر بحکمرانی اصفهان منصوب بود وعدم کفایت خودرا در آنجا ثابت نمود مقارن وصول اخبار بدرفتاری او نسبت به بسر عمویش این طور راپورت داده شد که او از مفتشین راه که‌اداره‌ٔ لینچ فرستاده بود جلوگیری کرده وآنها را به اصفهان مراجعت داده است سفارت فورا بخوانین پروتست نموده وسردار اشجع بپای تخت احضار شد که اعمال خودرا توضیح

نماید ازقراری‌که مذکوراست او فعلا در راه‌است ولی در عرض اینمدت‌سارقین کهکلوئی راه‌را کاملا‌اشغال نموده‌وکمی شك‌میرود ازاینکه تا چند هفته دیگر عبور ومرور قوافل در آن بکلی موقوف شود

اینمسئله فعلا جلب توجه مخصوص خوانین اینجارا نموده و موضوع مذاکرات موقع ملاقات کابیتان‌کری شده است پس ازتفکرات بسیار آنها بوکیل لینچ پیشنهاد کرده‌اند که اداره‌ٔ لینچ بایستی مبلغ (۴۰،۰۰۰ تومان) قریب (۷۵۰۰لیرا) بآنهاقرض‌دهد که باقساط درمدت پنجسال وجه مذکوررا مسترد دارند وعذر آنها این است که پول برای محافظت راه موجود ندارند واظهار میدارند که در صورتیکه وجه مذکور داده شود در نظر دارند سردار جنگ یکی ازبرادران سردار اشجع‌را برای حکومت بهبهان نامزد نموده اختیارات تامه در راه ودر تمام خاك بختیاری بوی بدهند و چنانچه اظهار میدارند در تحت کنترل او انتظار اعادهٔ انتظامات‌را دارند خوانین‌در نظر دارند که اقساط ومنافع قرضه مذکوررا از باج پلها بپردازند وحاضرند در صورتیکه درپرداخت بدهی خود ازبابت قرضه تعویق روی دهد وصول باجهارا به اداره‌ٔ لینچ واگذار نمایند و میگویند که‌در صورتیکه وجه نرسد نمیتوانند خودرا مسئول امنیت راه‌قرار دهند چراکه وجه برای انجام‌اینمقصود ندارند .

سردار جنگ در ۱۴ شهر جاری از من ملاقات نموده مرا اطمینان داد که آنچه بتواند برای ضمانت امنیت راه واعاده انتظامات در تمام خاك بختیاری اقدام خواهد کرد او مشهور بفعالیت و

داشتن خصوصیات زیاد نظامی و جدیت و عزم میباشد و ملاقات او برمن اثر خوبی نمود در جواب سئوال من که آیا باجهائی که امساله وصول شده چه شده است سردار جنك اظهار داشت که این پول برای خرید اسب و ملبوس لازمه برای بختیاریهائیکه در اقدامات نظامی اخیره شرکت داشتند به مصرف رسیده است .

من اهمیت زیادی را که دولت اعلیحضرتی بمفتوح بودن دائمی راه و خالی بودن آن از سارقین میدهند بسردار جنك تأکید کردم واومرا اطمینان داد که اگر ادارهٔ بلنیج پولی که لازم است بپردازند یکهزار نفر برای قراولی راه تعیین خواهد کرد ولی غیر از قول خوانین وثیقهٔ دیگری نمیتوانند بدهند که آیا این پول در صورتیکه داده شد برای مقصودی که در نظر است بمصرف خواهد رسید یانه . امضاء (والترتنلی)

(نمرهٔ ۱۶۹)

(مکتوب سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۱۷ ژون ۱۹۱۲ —

آقا — درجواب تحقیقاتی که صلاح دانستم ازمأمورین قونسولگری اعلیحضرتی مقیم بوشهر وشیراز در باب اوضاع امنیت راه های بزرك جنوبی در عرض چند هفته اخیر و احتمالات بهبودی در آتیه بنمایم برای من تلکرافاتی رسیده که افتخار دارم اینك سواد آنها را جوفاً ایفاد دارم .

چنانچه ملاحظه خواهید فرمود اگرچه بیش از چند فقره سرقتهای مهم

راپورت داده نشده ولی اشکالاتیکه بواسطه اجحافات سارقین و در خطر بودن جان و مال قوافل و مسافرین را دوچار شده و میشود ظاهراً رو بهازدیادات ونه مستر بیل ونه مستراسمارت نمیتوانند آثار و علائم بهبودی نزدیکی را نشان دهند .

اما از بابت قسمت راه شیراز الی اصفهان از غرهٔ آوریل الی هفتم ژون مستر جنرال قونسول گری هم اینطور تلکراف میکند روز ۲۸ مه قریب۴۰۰راس حیوان محمول مال التجاره ازشیراز باصفهان وارد شد و قریب ۴۰۰ رأس در ۷ ژون از اصفهان بطرف شیراز حرکت کردند علاوه براین دیگر قافله وارد و خارج نشده است امنیت قسمت راه از اصفهان الی آباده بهتر شده است واز طرف ادارات تجارتی انگلیس راپورت داده سرقتی نشده است .

مراتب فوق و لزوم مستحفظین زیاد در هر موقعی که قافلهٔ حرکت میکنند وضع غیر معمول راه را نشان میدهند برخلاف معمول سابق قاطرداراتیکه از شیراز بشهر وارد میشوند از مراجعت بطرف جنوب امتناع میورزند و ایاب و ذهاب در راههای دیگررا ترجیح میدهند واین یك مسئله قابل ملاحظه است

از تلکرافات مستر بیل و مستر اسمارت ملاحظه میشود که محمد علی خان و دو نفر دیگر که مسئول حمله بر مستر اسمارت و مستحفظین او میباشند باشتعال نایرهٔ این اعمال وحشت انگیز و دهشت آمیز درراه بوشهر الی شیراز دامن میزنند و قوام الملك خودرا از آنها مقتدرتر نمیداندکه این رؤسارا دستگیر یا ازانها جلوگیری

نمایند از بابت این مسئله تا کنون موفقی بدست نیاورده‌ام که زیادتر فشاری بحکومت مرکزی بیاورم چرا که بحران کابینهٔ که در تلگراف ۳۱ مه خود رجوع بان کردم بواسطهٔ مساعی که برای ترغیب نمودن وثوق الدوله بعدم استعفایش بکار برده میشود و تلون مزاج وزیر مذکور هنوز امتداد دارد

درباب وضعیت ایلات جنوب و کشمکش بین صولة الدوله و ایلخانی جدید قشقائیها افتخار دارم سواد مراسله اخیررا که مستر اسمارت کفیل قونسولگری در ۲۸ مه در اینموضوع برای من فرستاده لفاً ایفاد دارم ازاین مراسله معلوم میگردد که عدهٔ قشون صولة الدوله خیلی کم شده و قابل اهمیت نمیباشند ولی مغلوب نمودن کامل او مشکل است

اگرچه حرکت ایلات بدون وقوع حادثهٔ نامساعدی که وقت انتظار آن میرفت باتمام رسید ولی مدیر اداره تلگرافخانه هند و انگلیس بطور سخت از خرابی که عمداً بخطوط تلگرافی ایالت فارس وارد شده و باعث قطع مخابرات و انفصال مذاکرات تجارتی گردیده است شکایت میکند

یك مسئله رضایت بخش که دراوضاع فارس مشاهده میشود و مستر اسمارت کفیل قونسولگری راپورت آنرا داده بهبودی زیاد رویه و سلوك علما نسبت بانگلیس و تبادل اظهار تهنیت و مبارکباد روز تولد پادشاه انگلستان ازطرف امام جمعه بود

(امضاء) والتر تنلی

مجدداً عرض میشود جنرال قونسول اعلیحضرتی مقیم اصفهان تلگرافا خبر میدهد که قافلهٔ (قافله ۲۸ مه) از راه سرحد وارد اصفهان گردید

(ملفوف یك نمره ۱۶۹)

(تلگراف مستر بیل کفیل قونسولگری بسر والتر تنلی)

بوشهر ۸ ژون ۱۹۱۲ -

فقط شکایتی که ازبابت سرقت اجناس انگلیس دراینجا شده ازبابت سرقت تریاك کمپانی و کسن است که قیمت آن معادل ۴۰ لیرا میشود که علی کارجی متمرد که یکی ازمسؤلین حمله دسامبر گذشته است آنرا در کاروانسرای خواجه ابراهیم سرقت نموده است ولی بعضی‌را عقیده براین استکه از کنارتخته در امتداد راه خورده دزدیهای زیاد شده ثانیاً آثار و علائم بهبودی مشهود نیست وبرخلاف اوضاع راه از همیشه برای قوافل و مسافرین اروپائی بدتر شده است وبرای اتباع انگلیس خطرناك میباشد معاون رئیس بانك چون عدهٔ زیادی مستحفظ از شیراز همراه برده بود توانست سالماً بمقصد برسد ولی اظهار میدارد که تفنکچیها برای هر قاطری ۷ تومان اخذ نمودند دردیرین یکی از تجار آلمانی قرب همان تاریخ شلیك شد و تهدیداً تا تنك ترکان برده شد ومجبور به پرداخت یکصد تومان گردید ببعضی از تجار فرانسوی نیز درماه اوریل شلیك شد و مجبور بدادن چهل تومان گردیدند یکی دیگر ازتجار آلمانی که چند روز قبل از این وارد شد مجبور بدادن ۱۵ تومان .

شده و بزن او در جمفرجن بی احترامی شد اجزاء اردوی سواره هندی و شتر داران بلوچ را که چند سال قبل در نزدیکی یزد غارت نموده بودند دو هفتهٔ قبل مراجعت نموده و سرقتی را که در کاروانسرای خواجه ابراهیم بوقوع رسیده و یك مسلمانیکه متهم شده بود هندو است پس از آنکه بده آورده شده و آنجا توقیف گردیده بود و مجبور بخواندن نماز نموده بودند راپورت دادند

سایر اشخاصی هم که متعلق بان دسته بودند در جمفر جن غارت شدند ثالثاً پولهائیکه بعنوان راهداری نامشروع در اوایل آوریل ۱۹۱۱ گرفته شده از ۱۵ قران الی ۷ تومان هر راس قاطری میرسد و در ماه سپتامبر ۱۹۱۱ از ۱۷ قران الی نه تومان و نیم و در عرض دو ماه گذشته از ۲۱ قران الی ۲۷ قران بوده است الحال تفنکچیان در متجاوز از ۳۰ محل بزور پول میگیرند وقند و چای زیادی برده‌اند قاطرداران بطور سخت شکایت دارند

رابعاً یکی از بدترین چیزهائیکه از زمان اقتدار حاصل نمودن رؤسای کشکولی بظهور رسیده فروختن قسمتهای راه بمزایده و بکار بردن آن برای منافع خویش میباشد وحق لخت کردن واجحاف بقوافل ومسافرین را آشکارا خرید وفروش مینمایند کشکولیها راه خود را بطرف دره قادون منحرف نموده‌اند برای آنکه از کازرون عبور نمایند و کاروانسرای بد نام منزل اول را به محمود علی که با حسان کازرج دشمنی دارد سپرده‌اند در اواخر آوریل واوایل مه کاروانسراها بواسطهٔ جنك ایلات نزدیك زینان تعطیل شد

خامساً در عرض ده هفتهٔ اخیر فقط ٤٠٢٤ راس قاطر بموجب ثبت وارد بوشهر شدند و فقط ۱۰۷۰ راس در ۱۸ روز گذشته وارد گردیدند این عده روی‌هم رفته غیر مکفی است قوافل مجدداً از راه شیف که راه تجارتی نیست و ایاب وذهاب در آن اشکال دارد عبور و مرور میکنند مظنهٔ کرایه هر ۷۷۰ پوندی از بوشهر الی شیراز به ۳٤ تومان رسیده است سادسا کاروانسرا و ده جمفر جن فعلا مغشوش ترین نقاط راه میباشند ولی اجحافات آزادانه بعمل میاید و مردان مسلح روز بروز جسورتر میشوند

(ملفوف دوم نمره ۱٦۹)

(تلگراف مستر اسمارت کفیل قونسولگری بسر والتر تنلی)

شیراز ۹ ژون ۱۹۱۲ —

در عرض ده هفته اخیر راه معظم از شیراز الی سرحد اصفهان برای عبور ومرور قوافل مسدود گردیده است در اوایل آوریل قوام الملك بحرکت دادن دو نفر مسافرین فرانسوی از سر حد خاك یزد الی شیراز ارادهٔ نمود بسلامت موفق گردید پس از مذاکرات بسیار بارؤسای ایلات خمسه و تاخیر زیاد و با مستحفظین زیاد که در بعضی از منازل عدهٔ آنها به ۲۰۰ نفر در تحت امر چهار رئیس میرسید ما توانسته ایم مال التجاره را با کاری محمول مال التجاره انگلیسی و اجناس اهل محل در عرض سه هفته به آباده بفرستیم این مال التجاره‌ها فعلا در آنجا معطل مانده و حکمران آباده تصور میکند عده کثیری مستحفظین کشکولی لازم است و من فعلا

در این باب مشغول مذاکره میباشم در عرض ده هفتهٔ اخیره قسمت راه از آباده الی اصفهان خیلی امن تر شده است و مفتش ادارهٔ تلگراف انگلیس و هند میتوانست باکمال امنیت برای تفتیش خط تلگراف در امتداد راه حرکت کند بهبودی راه محتمل بیشتر بواسطهٔ این بود که چون درراه قوافل عبور ومرور نمینمودند راهزنان دیگر راه را ترك نموده بودند وورود قشقائیهائیکه بطرف شمال نقل مکان میکنند چون جلو راه کهکلوئیها را خواهند گرفت ممکن است این راه را باز نگه دارد قوافل وبسته حالا از راه سرحد عبور و مرور میکنند و محتمل است تا زمستان هم وقتیکه ایلات خمسه در موقع حرکت خود بطرف جنوب از راه معمولی بروند قوافل و بسته ازاینطریق عبور ومرور نماید

راه بوشهر برای قوافل باز است ولی اوضاع امنیت آن رضایت بخش نیست ایالت فارس همین حالا مرا اطلاع داده اند که قوافل میتوانند از پشت کازرون خود را براه معمولی برسانند ولی راپورتهائیکه از کازرون رسیده از قرار معلوم نشان میدهند که این خبر قدری زود داده شده و بی موقع است تاکنون بعضی ازقوافل برای آنکه ازدست قراولان وحشی صفت‌یعنی بستگان محمد علیخان که در راهدار محل وقوع حمله بعساکر ما باشد خود را مستخلص سازند از گردنهٔ سرازیری از راه بردون از کازرون بطرف کازرج میروند و محافظت این راه حالیه بدست خورشید خان کازرجی وکلانتر کازرون است ولی قراولان کاشغری که راه شمال کتل

دختر را محافظت میکنند برای آنکه چیزا این قوافل ازراه نودان نرفته‌اند آنهارا زیاده برمعمول زحمت‌داده وجبراً از آنها پول میگیرند سایر قوافلی که براهدار میایند قراولان راهدار آنهارا بضرب سر تفنك مجبور برفتن ازراه نودان میکنند اگرچه‌گاه‌گاهی ازقرارمعلوم آنهارا پس از گرفتن مبالغ گزاف گذارده اند ازراه معمول بروند بزرگترین این وحشی‌های راهدار یکی ازمرتکبین حمله بعساکرماست قوام‌الملك باوجود اطمیناناتی که بمن داده‌است هنوز نتوانسته‌است اورادستگیر کرده ویا ازراه دفع نماید درتمام راه قراولان قشقائی‌قاطرداران‌را زیاده ازحد تحمل اذیت کرده وجبراً از آنها پول می‌گیرند وجعبه های مال‌التجاره‌را باز کرده و خورده دزدی میکنند میانهٔ آنهائیکه در طرفین راه سکنی دارند با قشقائیها خوب نیست و خورشید خان تهدید میکند که دهات شاه پور وراهدار را که محمد علی خان تابستان گذشته پس از تعدیهای عمدی بر او به زور گرفته است پس بگیرد اگر خورشید خان که باستر داد این نقاط موفق گردد قسمت راه از کازرج بمیان کتل امن خواهدشد او از من درخواست تقویت نموده مادامی که باکمال شدت خورشید خان و همدستان او را برای منع جنك و جدال که ممکن است‌راه شیراز موقتاً بواسطهٔ آن مسدود گردد نصیحت مینمایم من نظر به مصالح راه بقوام‌الملك تاکید میکنم که تقاضا های حقهٔ خورشید خان را قبول نموده و قشقائیها را از تلافی کردن ممانعت نماید قوام‌الملك خود را قادر بر جلو گیری از محمدعلیخان مقتدر که بزرگترین سبب شرارت‌است نمیداند

بعلت همراهی قوام‌الملك و رویه دوستانه خوانین کشکولی نسبت بقونسولخانه من توانسته ام پنجنفر از مسافرین اروپائی را در راه بوشهر حرکت دهم ولی با ترتیبات و تشویش خیال زیاد این کار را کرده و آنها را بدست ایلیاتیهائیکه مربوط به حمله بعساکر ما بودند سپردم دو نفر از این مسافرین مورد بی احترامی سخت واقع شده و وحشی های راهدار از آنها جبراً پول گرفته و تفنگ بانها قراول رفته وحتی برای تخویف آنها تیر هوائی خالی کردند

از غرهٔ آوریل تا کنون راپورت یك فقره سرقت شش لنگه اجناس انگلیسی در جنوب دشت ارجن که قیمت آن معادل ۱۸۰ لیرا میباشد و سه فقره خورده دزدی داده شده است تمام اطلاعات راجع به قطع شدن سیمهای تلگراف بدفعات مکرره و و سرقت اموال غلامهای مامور تعمیر خطوطرا میتوان ازمدیر کل در طهران بدست آورد

من چندان امید بهبودی امنیت قسمت شمالی راه را تا زمستان ندارم چرا که مطیع ساختن ایلات خمسه فعلا غیر ممکن است و از قسمت جنوبی‌هم تازمانیکه در اقتدار خودسرانه قشقائیها در راه اعتدالی حاصل نشده امید بهبودی نمیرود ایالات فارس در موقع نبودن قوهٔ نظامی از روی زرنگی تمام بواسطهٔ اتحاد ایلات اداره میشود

محمد علیخان و کشکولی ها فعلا عضو اعظم این اتحاد ایلات میباشند و تاوقتیکه دولت بتواند از تقویت آنها صرف نظر کرده

وترتیب اتحاد آنهارا طوری دهد که درتحت اطاعت و انقیاد دولت وارد شوند مدتی وقت لازم است

ملفوف سوم نمره ۱۶۹

(تلگراف مستراسمارت کفیل قونسولگری بسرروالترتنلی)

شیراز ۲۸ مه ۱۹۱۲ —

صولت‌الدوله دوباره در بیضا بدره شولیها ملحق شده و به وسیلهٔ سرزنش نمودن آنها را که از کشکولیها شکست خورده اند سعی نمود که تقویت آنهارا مجدداً جلب نماید ایلات مذکوره از قبول این کار سر باز زده و همینکه ایلخانی با استعداد وارد شد صولت الدوله بطرف شمال مراجعت نمود ایلخانی اورا تعاقب نموده در دزکرد باو برخورده و آنجا جنگی بوقوع رسیده صولت الدوله بدون آنکه مقاومت سختی بکند فرار اختیار نمود و دوباره بطرف جنوب رفته و ازقراریکه راپورت داده شد مجدداً به بیضا رفته است دو نفر از رؤسای کشکولی و فارسیمدان را که دائماً در شیراز اقامت گزیده اند قوام‌الملك روز ۲۶ مه با سی نفر از سواران فارسی مدان برای تحقیق و تفتیش به بیضا فرستاد اینها شب اول را در بوزه کوشان که فقط پنج میل از شهر مسافت دارد توقف نموده و در عرض شب صولت‌الدوله با رؤسا وقریب ۲۰۰ سوار بلاانتظار وارد شد فارسیمدانیها حمله برده بعضی از عساکر صولت الدوله را با عدهٔ اسبها مقتول نمودند صولت الدوله و همراهانش متفرق گردیده و تصور میشود شبانه بفیروز آباد رفتند رؤسا بمن اظهار داشتند

که آنقدر بصولت الدوله نزدیک شدند که صدای او را میشنیدند بحمله کنندگان قشقائی خود ملتمس شده بود که چون زن وبچه همراه او بوده شلیک نکنند

صولة الدوله از انجائیکه گله و رمه و اهل خانه زیادی همراه ندارد میتواند با کمال سرعت از نقطهٔ بنقطهٔ دیگر حرکت کند و بوسیلهٔ این قسم جنگهای غیر منظم ایلیاتی گرفتاری او خیلی سخت است بحتمل فقط یک استعداد دولتی در تحت امر یک نفر صاحبمنصب دولتی بهمراهی ایلات متحده بتواند بانقشهٔ که ازروی دقت طرح شده باشد وپیش بینی کامل اورا مغلوب سازد

(نمره ١٧٠)

(مکتوب سروالترشتلی بسر ادوارد گری)

طهران ١٧ ژون ١٩١٢ — آقا درباب تلگراف ١٢ شهر جاری خود، افتخار دارم اینک ترجمهٔ دستخطی را که نایب السلطنه قبل از حرکت بسمت اروپا امضا نموده ومرناردرا بمقام خزانه داری کل ایران تعیین نموده است لفاً ایفاد دارم

مسیو مرنارد این نوشته‌را برای‌من فرستاده وجلب توجه مرا باین‌مسئله می نماید که از تعیین وی باین‌مقام تغییری در اداره نمودن گمرکات حادث نخواهد گردید و اداره نمودن آن در تحت نظارت ومسئولیت مستقیم وی بعمل خواهد آمد

چنانچه در تلگراف فوق الذکر من اشاره رفته مفاد عبارت این دستخط شبیه بهمان است که من در تلگراف ٢٥ مه خود برای

تصویب شما مخابره نمودم شاید بموجب این نوشته از اختیارات خزانه‌داری کل ازبابت پرداخت وجوهات راجع بقروض خارجه قدری کاسته شده باشد ولی درصورت لزوم همیشه میشود اختیارات زیادتر مخصوصاً بمناسبت هر گونه قرضهٔ خارجی در آتیه باو داده شود همکار روسی من با این عقیده شریک است مسیو مرنارد مرا اطلاع میدهد که کنترات علیحده که‌مدت استخدام اورا تا پنجسال تعیین نماید ازطرف وزیری که‌مربوط باین کار است بامضا خواهدرسید

(امضاء) والتر تنلی

(ملفوف نمرهٔ ١٧٠)

(ترجمهٔ دستخط نایب السلطنه)

(بنام اعلیحضرت سلطان احمد شاه قاجار)

نظر بمواد قانون ٢٣ جوزای سنهٔ تنکوزئیل و نظر بلزوم تعیین قطعی شخصی بمقام خزانه داری کل وبنا بر پیشنهاد وزیر مالیه وتصویب شورای وزرا مقرر میداریم :—

١ — مسیو جاکس جزف مرنارد مدیر کل گمرکات ایران بمقام خزانه‌داری کل ایران تعیین میشود

٢ — تمام وظایف مشاغل معینه بموجب قانون ٢٣جوزای تنکوزئیل بعهدهٔ مسیو مرنارد خواهد بود که در تحت اختیاروزیر مالیه بروفق قوانین اداری که خزانه‌داری کل بامشورت وزیرمالیه وتصویب شورای وزرا تدوین باید بانجام برساند

٣ — خزانه‌داری کل برتمام اداراتیکه وزیر مالیه مسئول

آن است بانضمام ادارهٔ گمرکات بطوریکه درقانون فوق الذکر معین شده نظارت خواهد داشت و این ادارات را برحسب شرایط ماده دوم تشکیل خواهدداد

۴ — یکی از وظایف مخصوصه خزانه داری کل این است که پرداخت تمام بدهی‌های دولترا که با خارجه‌ها قرارداد نموده‌اند از قبیل پرداخت منافع و استهلاك یا استرداد قروض دولتی و حقوق و وظایف و غرامات وجبرانها وهر قسم پولهای دیگری که دولت قانوناً میپردازند سر وقت و درموعد هریك تامین نماید

۵ — دولت سالیانه مبلغ ۲۰,۰۰۰ فرانك تامدتیکه مسیو مرنارد بمقام خزانه‌داری منصوب است بوی خواهد داد این حقوق علاوه بر حقوق اصلی او میباشد

۶ — وزیر مالیه اقدامات لازمه برای اجرای این دستخط خواهد نمود

(امضاء) ابوالقاسم ناصر الملك نایب السلطنه
نجفقلی بختیاری رئیس شورای وزرا
معاون الدوله وزیر مالیه

طهران ماه جمادی الاخری سیچقان ئیل ۱۳۳۰

(نمره ۱۷۱)

(مکتوب سروالتر تنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۱۷ ژون ۱۹۱۲ —
آقا درباب تلگراف ۵ شهر جاری شما افتخار دارم اینك سواد

مکتوبیرا که در۷ شهرجاری درموضوع استرداد ۱۰۰,۰۰۰ لیرا استقراضی دولت ایران ببانك شاهنشاهی طهران نوشته وازبابت وصول منافع ۳۵۰۰۰ تومان (۷۰۰۰ لیرا) که‌دولت اعلیحضرتی قبلا بطورمساعده داده‌بودند دستور العمل داده‌ام لفا ایفاد دارم

سواد مکتوبیکه رئیس کل بانك درجواب بمن نوشته‌است نیز درجوف است (امضاء) والترتنلی

(ملفوف نمره ۱۷۱)

(مکتوب سروالتر تنلی ببانك شاهنشاهی)

طهران ۷ ژون ۱۹۱۲ — آقا درباب مکتوب ۲۸ مارس سرجارج بارکلی بعنوان شما در خصوص مساعده ۱۰۰,۰۰۰ لیرا بدولت ایران در تحت تعلیمات دولت اعلیحضرتی بایدازبانك شاهنشاهی استدعا نمایم که پس از پرداخت وجوهات بابت قرضه انگلیس وهند ۱۹۰۳ و ۱۹۰۴ ووجوهات بابت قرضهٔ صدی پنج ۱۹۱۱ دولت ایران از حالا ببعد از عایدات گمرکات جنوبی ماهیانه مبلغی که برای پرداخت منافع سالیانه صدی هفت بر وجه قرضه مذکور کافی باشد نگاهدارید وبرای دولت اعلیحضرتی بفرستید منافع صدی‌هفت هم ازبابت ۳۵۰۰۰ تومانیکه بطور مساعده دردوم مارس بدولت ایران داده شده برای مدت قبل ازاسترداد آن نیز باید وصول‌شده و معادل آن بلندن فرستاده‌شود محاسبات این فقرات بایستی از حساب قرضه انگلیس و هند ۱۹۰۳ و ۱۹۰۴ علیحده نگاهداشته شود

این مسئله‌را باینتی اظهار نمایم که چنانچه آگاه هستید بنا بر قرارداد بادولت ایران اضافه عایدات گمرکات جنوبی بایستی بالتمامه برای استرداد قرضه ۱۰۰،۰۰۰ لیرا نگاهداشته شود دولت اعلیحضرتی تصمیم نموده اند که تا ۱۲ ماه دیگر یعنی از ۲۸ ماه مارس الی ۱۲ ماه استهلاك این وجه‌را بعهدهٔ تعویق اندازند و شما ممکن است این اضافه عایداترا باختیار دولت ایران واگذارید البته بشرط اینکه این اضافه عایدات درصورتیکه عمل قرضه بانجام نرسید محل تامین پرداخت قرضه مذکور بوده وپس از مدتیکه ذکر شد از آن بابت پرداخته شود

امضاء (والترتنلی)

(ملفوف دوم نمره ۱۷۱)

(مکتوب بانك شاهنشاهی بسر والترتنلی)

طهران ۱۳ ژون ۱۹۱۲ —

آقا افتخار دارم وصول مکتوب ۷ شهر جاری شمارا اطلاع داده ازمیل واراده دولت اعلیحضرتی درباب استرداد اصل وجه قرضه ۱۰۰،۰۰۰ لیرائیکه در ۲۸ مارس گذشته بدولت ایران داده شده و وصول و ایصال منافع و مسئله تامین آن اطلاع حاصل نمایم

ما خزانه‌داری کل را ازشرایط فوق الذکر (بموجب سواد مکتوب خود که درجوف است) مستحضر داشته وروز ۲۰ شهر جاری درنظر داریم که‌درصورتیکه پول برای مصارف مکفی باشد وجه منافعی را که از ۲۸ مارس تعلق میگیرد بفرستیم ولی در تحت اوضاع

حاضره بهیچوجه محتمل نمینماید که پول مکفی باشد چراکه خزانه‌داری کل وجوه عایدات گمرکات جنوبی را بکلی بدون ملاحظه مصارف مختلفه که درمقابل آن تعیین شده‌است هنوز بمصرف میرساند

(امضاء) وود مدیر کل

(ملفوف سوم نمره ۱۷۱)

(مکتوب بانك شاهنشاهی ایران بخزانه داری کل)

طهران ۱۳ ژون ۱۹۱۲ —

آقا درباب مساعده ۱۰۰،۰۰۰ لیرا که در ۲۸ مارس گذشته بدولت ایران داده‌شد ازطرف جناب سفیرانگلیس حالا بما دستورالعمل داده شده که فقط منافع ماهیانه‌را بلندن بفرستیم ومسترد داشتن اصل وجه‌را از تاریخ پرداخت این مساعده تایکسال بتعویق اندازیم علی ای‌حال این مسئله را باید متذکر شد که اضافه عایدات گمرکات جنوبی برای تامین پرداخت اصل و منافع این مساعده نگاهداشته میباشند ما بنا براین پیشنهاد میکنیم که روز ۲۰ شهر جاری منافع صدی ۷ سالیانه ۱۰۰۰۰۰ لیرا را از ۲۸ مارس بفرستیم

(امضا) وود مدیر کل

(نمره ۱۷۲)

(مکتوب سروالترتنلی بسر ادواردگری)

طهران ۱۸ ژون ۱۹۱۲ —

آقا چنانچه سابقاً در تلگراف ۱۷ ژون خود مفتخراً بشمااطلاع داده‌ام از چندین هفته باینطرف پیشرفتی در مذاکرات راجع بحملهٔ

بمستر اسمارت وعودت عساکر انکلیس حاصل نگردیده است از ۲۲ مه بحران کابینه دوام داشته وحالیه بیك طوری رفع شده که دوباره حادث نگردد وزیر امور خارجه سابق خیلی مربوط باین بحران بود بطوریکه توجه او باین مسئله تمام مسائل دیگررا مستثنی داشته نتیجه این شد که مشکل بود بتوان با او مذاکره حتی در باب مسئله که فعلا راپورت میدهم نمود

وثوق الدوله باالاخره بطور قطع استعفا نموده وقائم‌مقام وی تعیین شده است محتشم السلطنه وزیر داخله دیروز ازمن ملاقات نمود در ضمن صحبت اظهار داشتکه بمجرد آنکه زمام امور را بدست گرفت فوراً کاغذجاتیرا که راجع باین قضیه بود خواست او خیلی خوشوقت بوده است ازاینکه دولت اعلیحضرتی بطور معمول ازروی احساسات خالصانه ونیات حسنه خود نسبت بدولت ایران شرایط خودرا هرقدر که ممکن بوده سهل نموده‌اند و بمن اطمینان داد که بنایب الایاله شیراز تلگراف نموده و اورا دستورالعمل داده است که مرتکبین مذکوررا دستگیر نماید و اظهار داشت که این اشخاص چنانچه وثوق الدوله بمن اظهار داشته بود نزد صولة الدوله نبوده بلکه با کمال فعالیت درتحت امر برادر صولة الدوله که ایلخانی حالیه قشقائی است مشغول جنك وجدال بوده‌اند و او بقوام الملك تاکید نموده است که این مسئله نباید مانع از دستگیری آنها وفرستادنشان بشیراز باشد که در آنجا محاکمه شوند

محتشم السلطنه بعلاوه اظهارداشتکه مخبر السلطنه فرمانفرمای فارس

حالیه مشغول تهیه استکه بزودی حرکت کند و اظهار امیدواری بسیار نمود که همینکه زمام اموررا بدست گیرد فوراً دراوضاع محلی بهبودی حاصل خواهد گردید جناب معظم له باز اظهار داشت که ازقرار معلوم اشکالات بین نایب الایاله ومازور سیفرت صاحب‌منصب درجه دوم سوئدی تسویه شده وتعلیمات مخصوص بایالات داده‌خواهد شد که صاحب‌منصبان سوئدی را در مشاغل خود کمك نماید

اظهارات وزیر مذکور درباب محل ومقام حالیه اشخاصیکه مستقیماً مسؤل حمله بمستر اسمارت و مستحفظین او بوده‌اند بواسطهٔ اخبار اخیره که از طرف کفیل قونسولگری انکلیس از شیراز رسیده تصدیق شده است ممکن استکه ایالت جدید که نفوذ بختیاریها حامی او خواهد بود پس از گرفتن زمام امور بدست خویش خودرا بطور کفایت مقتدر بداند که اقدامات برای دستگیری رؤسائی که در این امر شریك بوده‌اند بنماید من لزوم این اقدام‌را قبل از آنکه ایالت حرکت کند بوی تاکید می‌نمایم

ونیز توجه جدی ایشانرا باهمیتی که دولت اعلیحضرتی بمشاغل ووظایف صاحب‌منصبان سوئدی میدهند جلب خواهم نمود و امید است نتیجه این شود که راه تجارتی مهم بین طهران وبوشهر دوباره مفتوح گردیده وبطور صحیح محافظت شود من درنظردارم که بطور خیلی سخت با مخبرالسلطنه در این موضوع صحبت کنم چراکه بادلیل عقیده‌ام براین است که تقویت روسای بختیاری که اقتدار تام دارند در مورد این نقشه چندان ازروی خلوص عقیدت نمیباشد

مستر اسمارت راپورت میدهد که اتصالا برای گرفتاری و تسلیم مرتکبین رؤسا فشار میاورد ولی میگویند انجام این کار از قوهٔ ما خارج است چرا که تمام آنها فرار کرده و نزد صولت الدوله یا جای دیگر که دسترسی بانها ممکن نیست رفته اند این بلا شك عذری بود که بوثوق‌الدوله ارائه شده و بمن اظهار داشت کمی میتوان شك داشت از اینکه رؤسا حقیقت امر را اظهار نداشته اند ولی عقیده مستر اسمارت بر این‌است که محتمل نیست آنها مقصرین را گرفته وتسلیم نمایند مگر تهدید سخت بانها بشود

میترسم از آنکه بااین اوضاع بایستی برای قشون تهیه دید که تمام زمستان را بمانند مگر آنکه دولت اعلیحضرتی حاضر شوند که چنان اقدامات تهدید آمیزی نمایند که دولت ایران را وادار به فشار آوردن بمامورین محلی شیراز نمایند

(امضاء) والترتنلی

(نمره ۱۷۳)

(مکتوب سروالترتنلی بسرادوارد گری)

طهران ۱۸ ژون ۱۹۱۲ —

آقا افتخار دارم که خلاصهٔ وقایع پنج هفتهٔ اخیر ایران را بطریق معمول ماهیانه لفاً ایفاد دارم

(امضاء) والترتنلی

(ملفوف نمره ۱۷۳)

(خلاصهٔ وقایع ایران از پنج هفتهٔ قبل لغایت ۱۸ ژن ۱۹۱۲)

(طهران)

نایب‌السلطنه و کابینه — نایب‌السلطنه در ابتدا قصدداشت در آخر مه بطرف اروپا حرکت کند ولی بحران کابینه که تهدید بوقوع آن شده بود بانضمام اظهارات سفرای دولتین انگلیس و روس سبب تاخیر حرکت وی تادو هفتهٔ دیگر گردید

در ۳ ژون کابینه مجدداً بقرار ذیل تشکیل گردید —

صدر اعظم	صمصام‌السلطنه
وزیر امورخارجه	وثوق‌الدوله
وزیر جنگ	سردار محتشم
وزیر داخله	محتشم‌السلطنه
وزیر معارف	علاء‌السلطنه
وزیر مالیه	معاون‌الدوله
وزیر عدلیه	ممتازالدوله
وزیر پست وتلگراف	مستشارالدوله

نایب‌السلطنه روز ۱۴ ژون از طهران برای مسافرت به اروپا حرکت کرد ولی در این موقع وثوق‌الدوله از مقام وزارت خارجه بعنوان اینکه نمیتواند باصدر اعظم بختیاری سازش نماید استعفا نمود

خزانه داری کل — مسیو مرنارد بمقام خزانه داری کل تصدیق شده و در ۱۰ ژون کنترات استخدام پنجسالهٔ او داده شد

حزب دموکرات — چنانچه در خلاصهٔ وقایع آخری

راپورت دادم عدهٔ ازرؤسای حزب دموکرات دستگیر وتبعید شدند وحیدالملك و حسینقلی خان نواب حالا برای اروپا حرکت کرده‌اند و میتوان کفت که حزب دموکرات فعلا در طهران از هم متفرق شده اند

مجلس — فعلا آثار و علائمی پدیدار نیست که برای‌مجلس جدیدی در آتیه نزدیك شروع بانتخابات شود

یفرم خان — رئیس نظمیه و سر کرده مجاهدین مشهور ارمنی که روز ۱۹ مه خصم او را در نزدیکی همدان بضرب کاوله مقتول نموده بودند در عرض دو سال کذشته خدمات بی اندازه بدولت کرده و مشکل است کسی دیگر بجای او پیدا شود جسد ویرا برای دفن بطهران آوردند

روز تولد شاه — در سوم ژون مراسم عید مولود شاه بطریق معمول بعمل آمد صبح سفیر اعلیحضرتی بالباس رسمی هیئتی را از طرف شاه و دولت بذیرفت و بعد از ظهر جماعت انکلیسها و اعیان ایرانی و هیئت دیپلوماسی در کاردن پارتی سفارت حاضر شده و طرف عصر بکابینه و اعضاء عمده جماعت انکلیسها برای صرف شام حضور بهم رسانیدند

(ایالات و ولایات بحر خزر)

در اولین هفته ماه ژون در اردبیل بین عساکر روس و بعضی ازغارتکران‌شاهسون که مشغول‌چپاول‌دهات دور وحوالی‌بودند جنکی واقع کردید از روسها ۳۰ نفر بانضمام دو نفر صاحب منصب

مقتول کردید ویس قونسول روس مقیم اردبیل قشون امدادی خواسته و در ٦ ژون شش دستهٔ صد نفری از رشت حرکت کرد دو دسته پیاده نظام و ۳۰۰ نفر قزاق در انزلی و رشت کذاردند

در طالش روسها از زمان عودت قشون اولی خود در ابتدای ماه کذشته اقدام دیکری ننموده اند

والاحضرت نایب‌السلطنه در ۱۳ ژون در یك کشتی جنکی روسی از انزلی حرکت کرد

(مشهد)

عدم امنیت عمومی در این ایالت دوام دارد و چندین صاحبان املاك افغان و بربر از قرار مذکور مشغول فروش املاك خود و مهاجرت بافغانستان میباشند

یوسف خان هراتی‌را ایرانیها نزدیك فریمان ٤٠ میلی جنوب مشهد دستکیر نموده و بطرق ۸ میلی مشهد آورده او را در آنجا مقتول داشتند روز بعد که ۲٤ مه بود بدنش را بشهر آورده ودرمعرض نظاره عموم قرار دادند

متولی باشی مسجد کوهر شاه در اواخر مه از مشهد برای ملاقات شاه مخلوع بطرف ادسا رفت

نیر الدوله ایالت جدید خراسان روز ٥ ژون به‌مشهد وارد کردید

(اصفهان)

این‌ولایت کمافی‌السابق مخصوصاً درناحیهٔ سلطان آباد مغشوش

است و از اوایل ژون بعلت بودن سارقین در راه ایاب و ذهاب بسته بکلی موقوف شده و بر مصیبت عمومی شهر افزوده شده مخصوصا بواسطهٔ آنکه حکمران و بعضی از دوستان او غله را احتکار نموده اند

جناب معظم له از آنجائیکه اختیارات وکیل خزانه داری کل را نمیشناسد خودش شروع بوصول مالیاتها نموده و مالیات دهندگان را تحریك میکنند که باقدامات ژاندارمری خزانه در وصول مالیات مقاومت نمایند

(یزد)

دستجات سارقین اتصالا در این ولایت مشغول میباشند چونکه حکمران برای حفظ انتظامات قشون مکفی ندارد

اعرابیکه در خلاصهٔ ماه گذشته راپورت دادم بطرف یزد در حرکت میباشند بدستجات کوچك منقسم شده وشروع بغارت این ناحیه نمودند

بهارلو ها که شهر بابك را بقبضه در آوردند یکدسته از قشون حکمران آنها را از آنجا خارج نمودند ولی از آنجائیکه قشون مزبور آنقدر قوت نداشت که آن جماعت را از هم متفرق سازد اهالی سایر دهات دور وحوالی در صدمه و اذیت میباشند

در ۷ ژون انتظام‌الملك حکمران سابق یزد که حالا یکی از مرتجعین شمرده میشود باردستان هجوم آورده ولی عالم بزرك آنجا او را از غارت شهر منع نموده یك راس مادیان و یك قبضه‌تفنك

لیل باو بطور رشوه داد از قرار اخبار جدیده یکدسته ازعساکر دولتی درتعاقب او هستند

(شیراز)

صولة الدوله پس از شکست خوردن از اعراب و قشقائیها در کوهستان دور شیراز پناهنده شده است دستجاتی که او را تعاقب میکردند ماه گذشته دومرتبه باو رسیده ولی در هر دو موقع موفق بفرار گردید

(کرمان)

در ۱۷ مه امیر اعظم ایالت نظر بنزدیك شدن یاغیان دست از مقام خود کشیده و در قونسولخانه پناهنده گردید ولی سپس اورا ترغیب نمودند بشهر رفته ومشغول انجام وظایف مقتضی مقام خود گردید

روز ۲۶ او بیاغیان حمله نموده نتیجه این شد که یاغیان از حدود شهر خارج شده و بناحیهٔ بردسیر که در جنوب غربی کرمان است رفتند

امیر اعظم پس از قدری تردید راغب به تعاقب یاغیان گردید در ۸ ژون از قراری که راپورت داده شد او (۳۰ میلی جنوب‌غربی کرمان) با ۱۰۰۰ نفر بیاغین رسید

(کرمانشاه)

در ۱۹ مه عساکر دولتی در تحت امر یفرم بیاغیانی که در تحت امر مجلل بودند حمله برده و آنها را در نزدیکی همدان شکست

داد از طرف مجلل از قراریکه راپورت داده شد ۳۰۰ نفر مقتول گردیدند که ۱۲۰ نفر اسیر هم در جزو آنها بودند تلفات عساکر دولتی ۳۰ نفر مجروح ومقتول بود یفرم در عرض جنك کشته شد و کری که در فرماندهی تالی یفرم بود جای اورا گرفت

عساکر دولتی قشون یاغیان را که در حال مراجعت بودند تعاقب نموده و در ۲۹ مه جنك دیگری در نزدیکی کرمانشاه بوقوع رسیده داود خان سر کرده بزرك و یکی از طرفداران عمدهٔ سالار الدوله مقتول گردیدند روز بعدعساکر دولتی درتحت امر فرمانفرما حکمران جدیدالتعیین کرمانشاه وارد شهر گردید

سالارالدوله و مجلل السلطان از قراریکه راپورت داده شده بطرف لرستان فرار کرده اند

(بوشهر)

از قراریکه راپورت داده شده طاعون در اینجا بدتر شده و اهالی بواسطهٔ شیوع آن شروع بخارج شدن از شهر مینمایند

از ۲۹ مه تا کنون در موقعی که باندازه چهار میل سیم تلگراف و تیرها را بعضی از ایلیاتیهای محل بردند مخابرات تلگرافی با اهواز موقوف شده است

(بندر عباس)

دسته غارتگران که در خلاصهٔ وقایع ماه گذشته ذکر کردم همینکه قریب سیصد نفر از اهل محل بانها اضافه شدند روز ۱۵ مه تا ۸ میلی شهر پیشقدمی نموده و دسته پیش قراول خود را که

عدهٔ آنها قریب بهفتاد نفر بود ببعضی از جاهائیکه در ۲ میلی قونسولخانه واقع است رسانیدند

صبح روز ۱۵ مستحفظین قونسولخانه پیش قراول غارت گران را بعقب نشانده همان روز بعد از ظهر نظر باینکه مبادا اوضاع بدتر شود ۱۲۰ نفر را با چهار توپ ماکزیم از کشتیها وارد نموده وروز ۱۷ ــ ۳۰ نفر ویك ماکزیم از دسته هفتم راجپوتها وارد گرد غارتگران ازورود این عساکر ترسیده متفرق شدند

روز ۱۹ مه این عساکر دوباره برای مراجعت بکشتی سوار شدند

(نمرهٔ ۱۷٤)

(مکتوب سروالتر تنلی بسراد وارد گری)

طهران ۱۸ ژون ۱۹۱۲ —

آقا — در تلگراف ٥ مارس سفیر سابق مفتخراً عین تلگرافی را که مستر اسمارت کفیل قونسولگری برای وی فرستاده و راپورت مداخله که در امر بعضی از صندوقهائیکه برای عساکر اعلیحضرتی مقیم شیراز در ماه ژانویه و فوریهٔ گذشته از بوشهر بطرف داخله حمل شده بود شده و جزئی اشیاء از آن صندوقها بسرقت رفته بود مخابره داده است

تازمان وصول مکتوب ۱٤ ژون ازمستر اسمارت که خلاصه آن در جوف است جزئیات کم وکیف وقیمت اشیاء مسروقه درست معلوم‌نبود وعلیهذاسفارت ازدولت ادعائی دراین‌باب ننموده‌است

الحال ظاهر میشود که قیمت اموال مذکوره که عبارت از ۲۰۰ لیرا باشد زیاد تر از آن مبلغی است که از مضمون تلگراف اولی مستر اسمارت انتظار میرفت بایستی بدانید که کانل دوکلاس از اولیاء امور هندوستان درخواست نموده است این وجه را باو بدهند تا آنکه از دولت ایران گرفته شود برای صاحبمنصبان و افراد قشون صدمه وارد نیاید

من از مستر اسمارت خواهش نموده ام که جزئیات کم و کیف اشیاء مسروقه را کاملا بمن خبر دهد

(امضاء)　والترتنلی

۲۰ ژون ۱۹۱۲ — مجدداً عرض میشود از زمان نوشتن مراسله فوق تلگرافی از مستر اسمارت برای من رسیده مشعر بر اینکه اشیائیکه از صندوقهای مذکوره سرقت شده چند دور بین و رکاب و چکمه و پتو و دهنه بوده است که برای صاحبمنصب مامور مهمات و حمل و نقل بشیراز فرستاده شده و یك فقره لباس هم برای لیوتنان فرازر از دسته سواره هند مرکزی بوده است

مستر اسمارت بعلاوه اظهار میدارد تحقیق تمام نقاط راه که در آنجاها صندوقهای مذکوره باز شده غیر ممکن است اگرچه خورشید خان کارچی و تفنگچیهای تنك ترکان و راهدار ظاهراً از مرتکبین عمده بوده اند

(امضاء)　و ت

(ملفوف یك ۱۷٤)

(خلاصه مکتوب مستر اسمارت کفیل قونسولگری بسر والترتنلی)

من به جلب توجه مخصوص شما بادعای نمرهٔ ۱۱۲ مبادرت می ورزم کیفیت وقوع این سرقت یا سرقت های یك نوع شدت و سختی مخصوص داشته است ازقراریکه دریافته ام کانل دوکلاس از اولیاء امورهند درخواست نموده است مبلغ این ادعارا باو بپردازند تاآنکه ازدولت ایران گرفته شود میخواهم عرض کنم که صاحب منصبان و افراد سواره هند مرکزی بایستی ازاینگونه سرقتها محفوظ باشند و ظاهراً انصاف نیست آنها درصدمه واذیت بیفتند گذشته ازصدماتیکه ازنرسیدن اشیاء بسیار لازمه وخسارات نقدی که ازتعویق جبران دعاوی انگلیسهای فارس روی داده است

من امیدوارم که شما بتوانید جبران این خسارات وارده را ازدولت ایران بخواهید بطوریکه در پرداخت آن مثل سایر دعاوی انگلیسهای این ایالات تعویقی روی نداده عمل آن زودتر فیصله شود

این را ممکن است اظهار نمایم که چندفقره خورده دزدیهای دیگر شبیه بخورده دزدی هائی که از اجناسی که ازبوشهر برای دستهٔ سواره هند مرکزی فرستاده شده بود بوقوع رسیده بود و در طی ادعای نمره ۱۱۲ مرقوم است درعرض ماه گذشته بوقوع رسیده و در صورتیکه من نتوانم عمل این ادعاها را در اینجاها تمام کنم من آنها را در سیاههٔ ربع سالهٔ خود شامل خواهم ساخت

(ملفوف دوم نمره ۱۷٤)

(نقل ازادعای نمره ۱۱۲)

نمره	ادعاازطرف	مبلغ	تاریخ	ملاحظات
۱۱۲	صاحبمنصبان وافراد دستهٔ سواره ۳۹ هندمرکزی	قران ۱۰٤٤۳	از ماه زانویه‌الی فوریه ۱۹۱۲	سرقتهای اسبابهای شخصی و متعلق برژیمانها ازصندوق هائیکه‌ازبوشهر حمل‌شده‌از طرف قراولان‌راه‌در ۲ مارس ۱۹۱۲ بمامورین محلی شیراز اطلاع داده شد

(نمره ۱۷۵)

مکتوب سروالترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۱۸ ژون ۱۹۱۲ — آقا مراسلهٔ شما مورخه ٤ ژون درباب راه بختیاری و تعمیراتی‌که کمپانی لنج از پل گدار کرده اند واصل گردید

مستر سانم مهندس کمپانی لنج پس از آنکه پل‌را بطوری تعمیر کرده است که لااقل تادوماه‌دیگر خراب نخواهد شد ازخاك بختیاری بطهران مراجعت کرده‌است بعلت اوضاع مغشوش خاك بختیاری و تا اندازهٔ زیادی بواسطهٔ رویه خلاف دوستانه سردار اشجع یکی از خوانین عمده که سابقاً هم مورد شکایت ازطرف سفارت واقع شده

بود نتوانست تعمیرات پل را بروفق دلخواه بانجام برساند

من از اینکه اهمیت اوضاع را بخوانین طهران اظهار نمایم قصور نورزیده بطور سخت از سردار اشجع شکایت کرده‌ام و او را فعلا بطهران خواسته اند ولی نظر باینکه خوانین عمده در طهران وجاهای دیگر بمقامات وزارت وحکومت ایالات وولایات منصوب میباشند خیلی کم احتمال میرود که درآتیه نزدیك آنها بتوانند در خاك خود جلوگیری ازاین اوضاع بنمایند

من البته بانها فشار می آورم که اقدامات مؤثره بعمل آورده و از بختیاریهای خود و کهکلوئیها جلوگیری نمایند ولی‌نمیتوانم باین امر خیلی امیدوار باشم که در صورتیکه اوضاع باینطور باقی باشد بهبودی خوبی در آتیه نزدیك حاصل شود

امضاء والترتنلی

(نمره ۱۷٦)

مکتوب سر والترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۲۰ ژون ۱۹۱۲ — آقا چنانچه مفتخراً در تلگراف ۱۷ مه خود راپورت دادم اوضاع کرمان غفلتاً دو روز ۱۷ مه بدتر شده و ایالت در قونسولخانه اعلیحضرتی بناهنده شد

بواسطه مخابرات و مذاکرات طولانی تلگرافی در نیمهٔ شب با جناب معظم له و کلنل هیك من بترغیب ایالت موفق شدم که بخانه مراجعت نموده و مشغول رتق وفتق امور گردد

چند روز بعد جناب معظم‌له بباغیان حمله برده و خوش

بختانه بر آنها فایق آمده آنها را شکست داد و اگرچه کانسل هیگ تصور میکنند که درصورتیکه جناب معظم الیه چند روز قبل بآنها حمله نموده بود البته کاملا آنها را مغلوب میساخت یاغیان اگرچه مجبور بفرار گردیدند ولی متفرق نشدند جناب معظم له اصلح چنان دانست که آنهارا تعاقب ننماید بلکه بامید تفرقه دراردوی آنها صبر نماید والبته اقدامات فعالهٔ او اسباب تفرقهٔ آنها را فراهم میاورد

آخرین اخباری که بما رسیده مشعر است بر اینکه او فعلا میرزا حسین خان ورفعت نظام سرکردگان یاغیان را دستگیر نموده و باقی مطیع شده اند سرکردگان فوق را بدار زده اند

وقتیکه این اشخاص شکایات دیگری نداشتند بغیر از آنکه ایالت احکامی صادر نموده بود که بایستی دست از غارت کشیده ومیخواست آنها را از اینکار محروم ومایوس سازد که باعث ایجاد این حرکات اخیره شده واسباب بدبختی ومصیبت اهالی ایالات را وخسارات بدولت را فراهم آورده و تحت السلاح رفته با ایالت مقاومت نموده و پس از آنکه مامورین محلی آنها را متنبه نمودند که درصورتیکه متفرق نشوند آنها را یاغیان دولت خواهند دانست باز هم ازخود خلع اسلحه ننمودند چنان بنظر میرسد که آنها مستحق قتل بوده و این اقدام برای سایرین لازم بود که بدانند کسی نمیتواند چنین اقدامات بر ضد مامورین محلی بنماید بدون اینکه باو سرکوبی داده نشود

در مسئله رفعت نظام این اول دفعه نبوده که او برضد دولت یاغی گری نموده است سه سال قبل او بطرف کرمان حرکت نموده

و قبل از آنکه قشونش شکست خورده و از هم متفرق شوند بماهون رسید

بدبختانه با این اوضاع مغشوش مملکت لازم است که اینگونه اقدامات برای عبرت سایرین بعمل آید از روی کمال بی میلی من غیر از آنکه تصمیم ایالات را که بدون آنکه با من مشورت نماید بانجام رسانید تصویب نمایم کار دیگری نمیتوانم کرد

(امضاء) والتر تنلی

(نمره ۱۷۷)

مکتوب سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۲۰ ژون ۱۹۱۲ — آقا با نهایت تاسف اظهار میدارم که تا کنون ممکن نشده است درملاحظه اوضاعی که درتحت آن بتوان قرضه با شرایط مناسب بدولت ایران داد پیشرفتی حاصل شود

مسیو پوکلیوسکی ومن مکرراً بمسیو مرنارد اصرار نموده ایم که در موضوع وکم وکیف عایداتی که ممکن است برای تامین این قرضه قرار داد مداقه نماید چرا که واضح است که بموجب صورت عایداتی که سر جارج بارکلی در مراسله ۹ مارس خود بشما ارائه نموده است عایداتیکه مطمئناً بدست میاید برای تامین قرضه بمبلغیکه نقشهٔ آن طرح شده مکفی نمیباشد باوجود آنکه مسیو مرنارد درصورت فوق الذکر اظهار عقیده نموده استکه ۱,۸۱۹,۰۰۰ تومانیکه بدست میاید برای قرضه بمبلغ ۳۳,۰۰۰,۰۰۰ تومان یا قریب ۶,۰۰۰,۰۰۰ لیرا مکفی خواهد بود

هم مدیر بانک شاهنشاهی و هم مدیر بانک روس و مسیو بوکلیوسکی با عقیده من شریک هستند که این مبلغ برای تامین قرضه بکلی غیر مکفی خواهد بود و بمسیو مرنارد گفته شده استکه قبل از آنکه بتوانیم طرفدار اینمسئله باشیم که عایدات حتمی سالیانه مملکت برای تامین مکفی قرضه ۶۰۰۰,۰۰۰ لیرا خواهد بود لازم استکه ۳۰۰۰,۰۰۰ تومان دیگر بر عایدات افزوده شود

خزانه‌دار کل هنوز نتوانسته است صورت عایداتیکه مبلغ آن ۳۰۰۰,۰۰۰ تومان ازصورت اولی زیادتر باشد ارائه دهد

ما درمسئله امکان رفورم قوانین قضائی وتغییر قوانین راجع بحقوق اجانب درمالک بودن املاک در ایران را بانایب السلطنه مذاکره نموده‌ایم که آنرا برای تامین قروض قبول نمائیم

والاحضرت اظهار عقیده نمود که رفورمی درراه بهبودی اعمال قضاوتی و اجرای دستخطجات واحکام قضائی ممکن ومطلوب است ودرموقع حرکت خود بطرف اروپا این‌مسئله را درجزو یادداشت تعلیماتیکه برای کابینه نوشته بود که درزمان اقامت وی دراروپا ازروی آن عمل نمایند شامل نمود

مسئلهٔ مالک بودن املاک ظاهراً مسئله مشکل تری است چراکه نایب السلطنه اشعار داشتکه اگر یک نفر اروپائی در ایران دارای املاک شود نه فقط تا اندازهٔ که بملک وی مربوط است ازحدود اختیارات قضاوتی ایران خارج شده بلکه اینطوردعوی خواهد شد که تمام اشخاصیکه درآن املاک بشغل و کاری داخل شوند دولت

ایران حق اجرای اعمال قضاوتی درحق آنها نخواهد داشت اتباع عثمانی بواسطهٔ قراردادی که بموجب آن مامورین قونسولخانه‌ها ازدخالت محروم میباشند میتوانند دارای املاک باشند ولی چنین قراردادی‌را نمیتوان بیک نفر اروپائی متعلق بیک دولت مسیحی قبولانید نایب السلطنه را ظاهراً عقیده براین بود که بهتر است این‌مسئله‌را بحال خود واگذاریم چرا که با اوضاع موجوده بانکها واین قبیل ادارات املاک‌را بطور رهن قبول میکنند و بسیاری از مسلمانان تبعه روس و انگلیس و هند باوجود این قانون مخالف صاحب املاک میباشند

ما باکمال احترام خواهش میکنیم قبول بفرمائید که این اظهارات فقط نتیجه تحقیقات اولیه است چرا که بعلت غیر معلومی مدت بقاء حکومت سابقه ممکن نبوده‌است دراین مسئله مداقه ومذاکره کامل بعمل آید

(امضاء) والترتنلی

(نمره ۱۷۸)

(تلگراف سروالترتنلی بسر ادوارد گری)

طهران غره ژویت ۱۹۱۲ —

سفیر روس مراسله برای دولت ایران نوشته و بموجب آن حرکت سپهداررا مشروط نموده است به تشکیل یک قوه ازقزاقان ایرانی در تبریز درتحت امر دونفر صاحب‌منصب روسی و چهار نفر از صاحب‌منصبان خارج ازفوج وظیفهٔ این استعداد که مرکب از ۷۰۰ نفر خواهد بود وصول مالیاتهای آن ایالت است از قراریکه

مسیو پوکلیوسکی اظهار میدارد بین نایب السلطنه ووزیر امورخارجه سابق وثوق الدوله قراردادی بسته شده بود که ورود سپهدار ب تبریز وتشکیل استعداد مذکور بایستی مقارن باشد بنابر شرایط مراسله مذکور عدهٔ که اخیراً پیشنهاد شده بود به بریکاد طهران افزوده شود افزوده نخواهدشد

چنانچه وعده داده‌اند جواب مساعدی بهمین زودیها ازطرف دولت ایران داده خواهدشد ودرآن اظهار امیدواری خواهند نمود که دولت روس عساکر خودرا که فعلا آذربایجان‌را اشغال نموده اند عودت خواهند داد اگرچه ممکن است بواسطه تعویق افتادن حرکت سپهدار فرستادن جوابیه مذکور بتاخیر افتد

(نمره ۱۷۹)

(تلگراف سروالتر تنلی بسرادوارد گری)

طهران غره ژویت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۱۷ ژون من — مسیو پوکلیوسکی مرا اطلاع میدهد که جنرال روسی مجبور شده است فقط استعدادکی در اردبیل قرار دهد برای آنکه عساکر درتحت امراو اتصالا مجبور باقدامات برضد شاهسونها نشوند برای تامین این دسته قشون او لازم دانسته‌است آنها را در ارک که چنانچه اظهار میدارد خالی است قرار دهد این عساکر فقط بطور موقت در ارک مانده و بیرق روس‌را برپانخواهند کرد

این اقدام جنرال روسی‌را دولت ایران مناقض حقوق سلطنتی

ایران تصور میکنند چراکه میگویند ارک محل حکومت‌شهرمیباشد ونیز اظهار میدارند که شجاع الدوله کار گذاررا که فقط تقصیری‌که داشت این بود که سعی داشت قرار مصالحت آمیزی با شاهسونها بدهد محبوس وتبعید نموده‌اند

(نمره ۱۸۰)

(تلگراف سروالتر تنلی بسرادوارد گری)

طهران ۲ ژویت ۱۹۱۲ — جنوب ایران — راجع به تلگراف ۲۳ ژون من — ایلخانی قوام‌را اطلاع داده که او دیگر بهیچوجه امیدوار نیست محمد علی‌خان‌را ترغیب نماید که بمیل و رضای خود اشخاصیرا که مقصر حمله بر عساکر ما بوده اند تسلیم نماید

من در این باب دیروز مفصلا باوزیر امور خارجه مذاکره کرده ایشانرا متذکر ساختم که‌دولت اعلیحضرتی مایلند بدانند که آیا دولت ایران اقدامی برای‌اصلاح این‌مسئله نموده اند و اگر کرده‌اند کیفیت اقدام آنها چیست

جناب معظم‌له در جواب مرا اطمینان داد که درانخصوص حکومت مرکزی تاکید زیاد بمامورین محلی فارس نموده‌اند و در این‌موقع نامساعد حالیه اوضاع طوری استکه نمیتوانند اقتدار خودرا درخارج پای‌تخت مؤثراً بکار برند ومرا اطمینان داد که اختیارات نامه و تعلیمات لازمه بفرمانفرمای جدید که تاچند روز دیگر حرکت میکنند داده خواهد شد که بطور بسیار سخت دراین‌مسئله عمل

نماید واظهار داشت مطمئن استکه فرمانفرمای جدید بدستگیری مقصرین موفق خواهد گردید او بعلاوه اظهار داشتکه تعلیمات مخصوص بفرمانفرمای جدید داده خواهد شد که صاحب‌منصبان سوئدی ژاندارمری‌را تقویت نماید و اصرار داشت براینکه بایستی به ایالت مهلت داده شود که کفایت خودرا در تسویهٔ امر مقصرین بمنصه شهود وثبوت برساند

اگرچه تلگراف علمای نجف بهیچوجه درشیراز اشاعت نیافته وزیر امور خارجه‌مرا رسماً اطلاع میدهد که تلگراف‌مذکور درموقع خودفرستاده شد

(نمره ١٨١)

(تلگراف‌سروالتر تنلی بسر ادوارد گری)

طهران ٤ ژویت ١٩١٢ — بموجب تلگرافیکه همین حالا ازکیفل قونسولگری اعلیحضرتی مقیم تبریز رسیده است انتظار میرود که ورود سپهدار باعث آن خواهد شد که شجاع الدوله در خانهٔ که دریك ده (نعمت آباد که ییلاق قونسول روس است مترجم) روسی در حوالی تبریز ساخته است انزوا جوید واینکار مساوی بابست اختیار کردن است مستر استونز بعلاوه اظهار میدارد که انتظار میرود سالارالدوله بهمین زودیها بانجا ورود نماید و محلل سرکردهٔ قشونی او در انجا پناهنده شده است از قراریکه راپورت داده شده سالار الدوله در سقز کردستان است ولی دولت ایران دعوی میکند که باین راپورت اعتمادی نمیکنند و اظهار

میدارند که آخرین اخباری که بایشان رسیده مشعر است باینکه سلسله قاجاریه سالار الدوله را بطور کاندیدای سریر سلطنت شناخته اند

با این اوضاع حضور سپهدار در پای تخت بعقیدهٔ من خطر دائمی برای امنیت عمومی است

(نمره ١٨٣)

تلگراف سروالتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ٣ ژویت ١٩١٢ — اقدامات شاه مخلوع — راجع بتلگراف دیروز من — رئیس کابینهٔ وزارت خارجه امروز صبح از طرف وزیر امور خارجه از من ملاقات نمود که اضطرابی را که دولت ایران از اخبار جدیدهٔ حرکات شاه مخلوع و طرفداران تبریز او احساس مینمایند اظهار کرده و از من استدعا نماید که اهمیت اوضاع را خاطر نشان دولت اعلیحضرتی بنمایم که بعقیدهٔ علاء السلطنه اگر محمد علی مجدداً بورود بخاك ایران موفق شود عواقب وخیمه برای دولت ایران متضمن خواهد بود حضور شجاع الدوله درتبریز وحضور برادرش در زنجان و بودن فرمانفرما که امانت و صداقت او مشکوك است مینمایاند که باکمال احتیاط برای پذیرفتن شاه مخلوع نقشه ریزی شده و انتظار میرود که دولتیان به گیلان ومازندران وخراسان با اینها دست بدست داده ودر بخت خود با آنها شریك خواهند شد وچنانچه علاء السلطنه اشعار مینماید بواسطهٔ آنکه مقدار اسلحه و پول نقد دولت ایران خیلی

کمتر از سال گذشته است اهمیت این اوضاع خیلی زیادتر شده است

وزیر مشارالیه خیلی مایل است که دولت اعلیحضرتی حتی القوه از مراجعت محمدعلی ممانعت نموده واستفسار میکند که آیا رویهٔ دولت اعلیحضرتی از بابت این مسئله به همانطور سابق خواهد بود یا نه و صمیمانه اظهار میداشت که دولت میل دارند حرکت سپهدار را برای تبریز تسریع نمایند در جواب من اظهار داشتم دلیلی بدست ندارم از اینکه تصور کنم در عقاید دولت اعلیحضرتی تغییری حاصل شده باشد و اورا اطمینان دادم که من بزودی مضمون اظهارات وی را باطلاع شما خواهم رسانید

(نمره ۱۸۳)

مکتوب سرادوارد گری بسرو التر تنلی

وزارت خارجه ۳ ژویت ۱۹۱۲ — آقا سفیر ایران روز غره شهره جاری باین وزارتخانه آمده و مضمون تلگرافیرا که بموجب آن دولت متبوعه او جلب توجه دولت اعلیحضرتی را باقدامات بر ضد شاهسونها و اعزام متوالی عساکر باردبیل و خواستن ارك برای منزل دادن عساکر را نمودند بمستر ملت اظهار نمود

جناب معظم له اظهار امیدواری نمود که من از دولت روس درخواست خواهم کرد که عساکر را عودت دهند وبرعلیه تعیین ارك را برای منزل آنها پروتست خواهم کرد

سرملت در جواب اظهار داشت که شما را از بابت این

خواهشات مستحضر خواهد ساخت

(امضاء) گری

(نمره ۱۸٤)

تلگراف سرو التر تنلی بسرادوارد گری

طهران ٥ ژویت ۱۹۱۲ — جنوب ایران — مستر اسمارت از شیراز تلگرافا خبر میدهد که گمان نمیکنند ما حق داشته باشیم عالم بزرك شیراز را مسئول طبع نکردن و انتشار ندادن تلگراف علمای نجف بدانیم مستر اسمارت شنیده است که تمام رؤسای قشقائی و علمای بزرك سواد تلگراف مذکور را وصول نموده اند و بعلاوه اظهار میدارد که تلگرافات علمای عراق ممکن است بیشتر اسباب تهیج افکار ایلات شود تا آنکه آنرا تسکین نماید

(نمره ۱۸٥)

تلگراف سرو التر تنلی بسرادوارد گری

طهران ۷ ژویه ۱۹۱۲ — جنرال قونسول اعلیحضرتی مقیم بوشهر لطفاً عین تلگراف ٥ ژویت ذیل را که برای حکومت هندوستان مخابره نموده برای من تلگراف کرده است —

از انجائیکه مامورین حالیه فارس بطور واضح نمیتوانند برای دستگیر مرتکبین حمله بر عساکر ما به کشکولیها فشار بیاورند ظاهراً احتمالی نمیرود که دولت ایران باین زودیها بتقاضای ما موافقت نمایند بنا براین گمان میکنم که ما خوب است شروع بساختن سرباز خانه ها بنمائیم هنگامیکه شیراز را تخلیه

میکنیم ما میتوانیم قیمت مصارف تعمیر آنرا از دولت ایران بگیریم
و البته این سربازخانه ها برای استعداد ژاندارمری که در شیراز
تشکیل خواهد شد مفید خواهند بود

(نمره ۱۸٦)

مکتوب سروالترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۲۲ ژون ۱۹۱۲ — آقا از مراسله ۲۰ شهر
جاری من که توسط قاصدهاروز فرستاده شد بر شما ظاهر خواهد شد
که اوضاع حالیه کرمان از چه قرار و اقداماتیکه برای شکست و
تفرقه یاغیان شده چه بوده است

اینک مفتخراً سواد دو مراسله قابل توجهی را که کنسل
هیگ برای من فرستاده و شرح منشأ این طغیان و پیشرفت آنرا
تا ۲۲ مه نگاشته است لفاً ایفاد میدارم

امضاء والترتنلی

ملفوف یک (نمرهٔ ۱۸٦)

مکتوب قونسول هیگ بسراوالترتنلی

کرمان ۱۵ مه ۱۹۱۲ — آقا افتخار دارم شمارا ازمنشأ
و پیشرفت طغیان برضد ایالت کرمان و بلوچستان را که در عرض
دوهفتهٔ اخیر اسباب اضطراب فوق العاده در میان طبقات بسیاری
از اهالی شهر کرمان شده است مستحضر بدارم

۲ — هنگامیکه امیر اعظم درماه دسامبر گذشته بسمت
یالت کرمان بدانجا وارد گردید میرزا حسینخان که سابقاً

ریاست نظمیهٔ کرمان را داشت و وزیر داخله اورا بامیر اعظم
معرفی نموده بود بهمراهی او وارد گردید

سپس اینطور مکشوف گردید که درتعیین سابق خود آنقدر
از اهالی شهر با او دشمن شده بودند که دیگر تعیین وی بمقامی صلاح
نبود وتامدتی باینطور بیکار مانده آخر الامر بحکومت بم تعیین
گردید اهالی بم که سوء خلق وطمع ورزی اورا شنیده بودند به
ایالت تلگرافاً برعلیه تعیین وی پروتست نموده بعلت آن معزول گردید میرزا
حسینخان را ایالت به بم فرستاد که درمحل مذکور واطراف آن اعاده
انتظامات نماید

تازمانیکه آنجا بود امیر اعظم وی را بارفعت متحد ساخت
که یک وظیفهٔ عمدهٔ را بانجام رسانند این دو نفر مأمور بودند که
آنجا عساکر منظمه وغیر منظمه که جمع آوری آن ممکن بود جمع
آوری نموده واز راه نرمشیر وجیرفت ورودبار واقطاع افشار و
سیرجان برای اعاده انتظامات ومالیاتهای عقب افتاده حرکت کرده اند
از سیرجان بکرمان مراجعت نمایند اینها در اوایل مارس ۱۹۱۲
با عده زیادی پیاده نظام و سوار ودو عراده توپ ازبم برای نرمشیر
حرکت کردند .

۳ — انتخاب این دونفر برای انجام چنین وظیفه بسیار
نامساعد بود فقط صفتی که میرزا حسین خان داراست جرات است
از حیثیات دیگر برای تعیین شدن درمقام مسئولیتی بکلی نامناسب
میباشد بسیاری هم اظهار داشته اند که امیر اعظم را متنبه نمودند

از اینکه کار مهمی بدست میرزا حسین‌خان ندهد ومخصوصاً توبهای دولتی را بوی نسپارد ولی نتیجه نبخشید رفعت نظام شخصی‌است که خودرا بسیار آدم مهمی میداند وتاریخ شخصی او بخوبی مشهور ومعلوم است بدون آنکه ازخانوادگان نجیب وبامکنت باشد درموقعیکه مشروطیت اول دفعه اعطا گردید خودرا یکی ازقوای عامله وناشرین عقاید مشروطیت قلمداد نموده بدینواسطه شهرت ونفوذی دربم حاصل نمود

پس از آن در نفوذ او تغییری حاصل گشته ولی مجدداً نفوذ خود را دربم بدست آورده وآن را برای انجام مقاصد خود خواهانه بکار برده است وحاجی اختیار السلطنه بدون آنکه تصوری در حق‌وی کند اورا بامیر اعظم معرفی نمود که کار عمدهٔ که مسئولیت داشت باو بسپارد

پدر رفعت نظام بپدر اختیارالسلطنه خدمتی کرده بود نظر بوساطت وخدمات حسنهٔ او بود که اختیارالدوله این‌طور حسن‌ظن درحق رفعت‌نظام پیدا کرده بود

٤ — بمجرد آنکه میرزا حسین‌خان و رفعت نظام مشغول بوظیفهٔ که بانها سپرده شده بود شدند بعضی ترتیبات رخ داد که امیر اعظم نقشهٔ اولیهٔ خودرا که وصول عایدات بهترین قطعات کرمان را بدست آنها بسپارد تغییر داد محمدعلی‌خان که یکی ازملاکین درجهٔ اول جیرفت بوده وسابقاً حکومت آن ناحیه‌را داشت بکرمان آمده وامیراعظم‌را ترغیب نمود که اورا بمقام اولش نصب نماید ووعده داد

که بدون مداخله میرزاحسین‌خان ورفعت نظام تمام‌مالیاتهای عقب افتاده را وصول نماید میتوان بادلیل یقین داشت که مبلغی برای تعیین این‌مقام پرداخت. باوعده داد بدهد و وزیر داخله این معامله را موضوع شکایت خود از امیر اعظم قرار داده است مثل این که خرید وفروش حکومتها یکی از عادات غیر معموله مملکت بوده و هیچ شیوع نداشته‌است

بهادرالملك حاکم معزول جیرفت که بیش ازیك ثمن یاعشر مالیات بدهی خودرا نداده بود ازتعیین محمدخان بسیار مشوش شده و میترسید مبادا مجبور شود مالیاتی را که بلعیده بود پس بدهد در همانوقت امیر اعظم رویه ووضع سلوك خود را نسبت بضرغا نظام رودباری که‌تامدتی مالیات‌خودرانداده ومیرزاحسین‌خان‌ورفعت‌نظام‌بایستی جبراً ازاو گرفته‌باشند‌تغییرداد تحفه وخلعت نزد وی فرستاد اورا وکیل مالیاتی رودبار قرار داد که مالیات آنجارا وصول کند

۵ — دراین اثنا میرزا حسین‌خان ورفعت نظام درزمشیر شروع بغارت اهالی کرده امیر اعظم آنهارا تهدید نموده امر داد که آنچه غارت نموده بودند بصاحبان آنها مسترددارند وبانها اطلاع داد که چون ترتیبات دیگربرای وصول مالیات جیرفت‌ورودبار داده شده‌است دیگر آنهارا لازم ندارد از آنجائیکه این دو نفر فهمیدند که از آنها جلوگیری میشود از اینکه بدون فرق وامتیاز هرکس‌را غارت نمایند ودستشان از دو ناحیه که امید برداشتن حصاد زیادی از کاشته‌های خود داشتند کوتاه گردید وپیغام بی ادبانه برای امیر اعظم فرستادند

که در کار آنها مداخله نموده و مشغول کار خود باشد فقط راهی که برای آنها باز بود یاغیگری بود وباداشتن دو عراده توپ وملحق بهادرالملك ومعین دیوان حاکم‌سابق جبل‌بارز که ایالت اورا تنبیه نموده بود جرأت یافته اعلان کردند میخواهند امیر اعظم را که ایالت مخالف مشروطه وتعدیکاری است از کرمان خارج کنند واز راه جبل‌بارز و جیرفت بطرف کرمان حرکت نموده بعنوان جمع وصول مالیات وجمع آوری سیورسات برای قشون ملی بنای غارت در راه را گذاردند

اموال محمدخان جیرفتی‌را تاراج نموده و خود اورا مجبور کردند بیاغیان ملحق شود وهمراهان او ازهم متفرق شده بغیر ازدو نفر سوارشخصی دیگر کسی برای‌وی باقی نماند ضرغام نظام رودباری اگرچه اسماً دولتخواه بود اینطور صلاح دانست که دسته کوچکی برای همراهی بایاغیان فرستاده وباآنها اظهار دوستی وملاطفت کند ولی از اینکه شخصاً به‌آنها ملحق شود استنکاف نمود

در جیرفت یاغیان حیدرخان فراشباشی امیراعظم را باپیست یاسی نفری‌را که برای وصول مالیات فرستاده شده بودند دستگیر نمود حیدرخان مستخلص نمودند ولی‌سایر محبوسین‌را هنوز یاغیان‌در توقیف خود دارند

ازجیرفت تمام استعداد مذکور بطرف بفت رفته و درآنجا بواسطه نفوذ بهادرالملك دو دسته افشارها درتحت امر رؤسای خود گنج علیخان وصولةالملك ترغیب بملحق شدن بانها شدند

بلوچهادرتحت‌امر شکوه‌السلطان وشجاع‌السلطان نیز به‌اینهاملحق شده‌و وچون این ایل با افشارها دشمنی دارند بطریق معمول باآنها متفقاً عمل نمی‌نمایند کم میتوان شك داشت که آنها بتحریك سردار نصرت که بهمن آقای بلوچ تاطهران همراهش رفت وچند تلگراف رمز از آنجا برای رؤسای ایل خودش فرستاد عمل نموده بودند یاغیان که عدهٔ آنها قبلا خیلی اغراق شده بود ظاهراً از ۸۰۰ تا ۱۰۰۰ نفر بیش نبود دردور وحوالی بفت خرابی زیاد کرده مردم‌را غارت ومحصولات سبزرا برای چهارپایان خود درو میکردند و املاك کار گذار را در داخل و دور لاله زار خراب و ویران نموده دو نفر از اجزاء اورا کشتند سپس بناحیهٔ بردسیر رفته دهات فرمانفرما را غارت نمودند واعلام‌نمودند میخواهند فوراً بطرف کرمان بروند امیر اعظم که بیش از یکصد نفر عساکر قابل اعتماد همراه خود نداشت که باآنها مقابله نمایند ازاحتمال‌پیش آمدن آنها بسیارترسیده واسبابهای منقولهٔ خودرا حاضر ساخته وپولهای خودرا از بانك گرفته مهیای فرار گردید من کوشش فوق‌العاده نمودم که او را دوباره مطمئن ساخته ووادار بتوقف نمایم ومکتوبی بیاغیان نوشته آنهارا ازمسئولیتی که از ورود خود بکرمان بعهده خواهند گرفت متنبه نموده و آنهارا متذکر ساختم که درصورتیکه عساکر وهمراهانشان وارد شوند حتماً اهالی‌را برای اخراج ایالت غارت خواهند کرد و اقدامات اورا حمل بر هرچه کنند دولت ایران او را باین مقام نصب نموده وتمام رعایای دولتخواه بایستی اورا اطاعت نمایند تااز مرکز معزول

گردد این مکتوب‌را هم من و هم کفیل قونسولگری روس امضاء
نموده و من نیز مراسلاتی چند برؤسای دو ایل مذکور نوشته و آنهارا
متنبه ساختم از خطری که برای خود دعوت مینمایند درصورتیکه
درانجام چنین مقصودی بادونفری شریک شوند که هیچ علاقهٔ در
آن نقاط نداشته ودر صورت عدم پیشرفت این اقدامات فوری خود
را از جرگه خارج کرده وآنهائیرا که خانه و املاکشان در این
ایالت است بحال خود میگذارند که مورد عقوبات دولت واقع شوند

درجواب این مکتوب یاغیان مکتوبی را که امضای ۳۱نفر
را داشت فرستاده ازقصد عدم‌اطاعت‌دولت‌یا اذیت ومزاحمت اهالی کرمان
تحاشی نموده واظهار داشتند مقصود عمده‌شان این است عریضهٔ باولیای
دولت عرض کرده عزل ایالت تعدی‌کار ظالمرا بخواهند

از ما درخواست نمودند ایالترا از جلوگیری ورود آنها
ممانعت نمائیم ما در جواب اظهار داشتیم که هرگاه ناراضی هستند و
میخواهند تظلمی نمایند بایستی محبوسین خود را مستخلص نموده
وعساکر خودرا متفرق سازند ایشان در جواب کاغذ مختصری
فرستاده مارا اطلاع دادند که کاغذ مفصل مشروحی در این باب
بکارگذار فرستاده واز ما خواهش نمودند فیما بعد توسط کارگذار
برحسب قانون باآنها مکاتبه نمائیم در جوابیکه برای کارگذار فرستاده
بودند اظهار نموده بودند حاضرند اوامر قانونی دولت ایران را
پذیرفته وظاهراً حق امتیاز دادن بین اوامر قانونی و غیر قانونی را
برای خود محفوظ داشته بودند و مجدداً از ما استدعا نموده بودند

ومجدداً ازما استدعا نموده بودند که ایالترا از جلوگیری آنها منع
نمائیم ومخصوصاً نگذاریم توپخانه درمقابل آنها بفرستد ودر خاتمه
جوابیهٔ خود ایالترا دعوت نموده بودند که حرکت کرده ودر محلی
قریب ۵۰ میلی دور از شهر با آنها مقابله نماید

۶ — در ۸ مه ایالت همین که وجوهات خود را از بانک
دریافت نمود ومرا بطور صریح اطمینان‌داد که صبح روز بعد قصد حرکت
دارد خزانهٔ بانک شاهنشاهی‌را بقونسولخانه اعلیحضرتی نقل نموده
در آنجا محفوظ داشتند وباروباشیان اطلاع داده شده‌بود که برای آنها
لازم است بقونسولخانه بیایند و آنها حاضر بحرکت شده بودند و
بملاحظهٔ اینکه شاید لازم شود اجزاء تلگرافخانه آنجارا تخلیه نمایند
دو سیم تلگراف در عرض دو سه روز بعد تاقونسولخانه وصل نمودند
صبح روز ۹ مه ایالت مرا خواسته ومن باتفاق همکار روسی به
عمارت ایالتی رفتیم امیر اعظم تصمیم نموده بود حرکت خود را
تاچندی‌روزی به‌تعویق اندازد ولی هنوز متوحش بود

من مجدداً کوشش نمودم اورا مطمئن سازم ولی برمن مکشوف
گردید که او بهمان اندازه که از قشون یاغیان میترسد از حزبی
که در شهر خود را بدموکرات موسوم نموده بودند بیم و وحشت
داشت دموکراتها درتحت امر آقامجتبی رئیس سابق انجمن محلی
مخفیانه مشغول ترغیب یاغیان بودند که پیش آمده وشهررا اشغال
نمایند وچون در موقعیکه من ورود نمودم عدهٔ آنها آنجا حضور
داشتند ودراطاق جنب اطاقیکه امیراعظم مرا پذیرفت نشسته‌بودند او

بمن ارائهٔ طریق نمود با آنها صحبت نمایم و میخواست من آنهارا تخویف نموده و تهدید بوارد کردن فوری عساکر انکلیس نمایم ولی البته من میل به این کار نداشتم من آنهارا اطلاع دادم که اتباع انکلیس وسایر خارجیها بی اندازه از مزاحمت یاغیان ترسان وهراسان میباشند وسئوال کردم درنظر دارند چه اقدامی بکنند بمن اطمینان داده شد که اهالی برای حفظ اتباع خارجه جنك خواهند کرد ولی من این وعدهها را سخریه نموده به آنها اشعار داشتم که یاغیان عساکر بانظام ودیسیپلینی نبوده غارتکرانی هستند که درتحت کنترل صحیحی نمیباشند واز قراریکه برمن معلوم شده بسیاری از اهالیدر تهیهٔ فرار ازشهر بااموال خود میباشند وآنهائیکه درشهر بمانند حتی در صورتیکه مایل بجنك شوند (که مشکوك است) فقط کاریکه میتوانند بکنند دفاع ازاموال خود خواهدبود وچطور میتوانند درمقام دفاع از اتباع خارجه برآیند همینکه دومرتبه مرا اطمینان دادند من اصرار نمودم که فقط یك راهی برای محافظت اموال خارجی بنظر میرسد وآن اینست که غارتکران را خارج شهر نکاهدارند و بالاخره رؤسارا بطور سخت وادار بتعهد انجام اینمسئله نمودم اکر چه هیچ اعتمادی نداشتم آنها این کاررا بانجام رسانند چون اشخاصی که این تعهدرا نمودند من مجبور نمودم مقر بحماقت خود شوند اینمسئله اثر خوبی نموده اسباب تشجیع و جرأت یافتن ایالت کردید وبدینواسطه از خیال فرار بکلی منصرف کردید

۷ — بموجب خبریکه ازاردوی یاغیان برایمن رسید امید

وار شدم که ترس آنهارا فرا کرفته ویحتمل بین خود جنك کرده ومتفرق خواهند شد ولی بدبختانه این امید بجائی نرسیده ونتیجهٔ از آن بظهور نرسید وآنها مجدداً پیش آمدهاند وچنانچه شنیدم امروز بباغین که در یك منزلی شهراست رسیدهاند یحتمل صدمات خیلیزیاد از طرف یاغیان که در موقع حرکتشان این نقاط را خراب و ویران وغارت نمودهاند اشخاصیرا که درمقام دفاع ازاموال خودبر آمده کشته وزنانرا بیسیرت نمودهاند وارد خواهد آمد از قراریکه اطلاع یافتهام سرکردکان آنها درمواقعیکه سرکرم باده هستند باکمال غرور میکویند قونسولها وسایر اروپائیان را خواهند کشت ولی همینکه حرارت مستی از سرهای آنها خارج کردید ازاین اظهارات و مقاصد تحاشی مینمایند من نمیتوانم باور کنم که آنها جرأت حمله بقونسولخانه را داشته باشند

لکن انتظار ندارم که اموال اروپائیان وهندوهای شهر امن باشد چهار ادارههای قالی بافی قالیهای خود را بقونسولخانه آورده ومن درنظر دارم اروپائیانرا فرداصبح بقونسولخانه دعوت تمام هندوها درخواست تحصن درقونسولخانه نمودهاند ولی من وسیله برای حفظ اموال شهر آنهارا که بچندین هزار روپیه میرسد بدست ندارم

۸ — فعلاً لازم نیست در باب حسن وقبح اقدام برضد امیر اعظم پیش ازاین چیزی کفته شود که اکرچه او درمقامایالت خود بیتقصیر بوده است کاری نکرده است که یاغیکری برضد او لازم شود بعقیدهٔ من عقاید مختلفی یاغیان را بحرکت در آورده و

یك عقیده که امید غارت باشد در همه عمومیت دارد

امضاء (هیك لیوتنان کلنل)

(ملفوف دوم نمرهٔ ۱۸۶)

(مکتوب قونسول هیك بسروالترتنلی)

کرمان ۲۲ مه ۱۹۱۲ —

آقا — در تعقیب مراسلهٔ ۱۵ مه ۱۹۱۱ خود مفتخراً شمارا از پیشرفت اقدامات برعلیه شاهزاده امیر اعظم ایالت کرمان و بلوچستان اطلاع میدهم

۲ — بین ساعت ۹ و ۱۰ بعد از ظهر روز ۱۶ مه یکی از اجزاء معتمد شاهزاده که عموماً به اسم مسیو ژان مشهور است وادعای تبعیت دولت فرانسه را مینماید و بعقیدهٔ من ارمنی است بقونسولخانه آمده ومرا اطلاع داد که شاهزاده بفوریت برای پناهنده شدن بقونسولخانه وارد میشود چونکه تامدتی وارد نشد من چراغهای قونسولخانه را خواموش نکرده برختخواب رفتم صبح برمن معلوم شد که در عرض شب بدانجا نیامده ولی قبل از آنکه بیرون روم وارد شده درباغ مجاور باغ قونسولخانه که متعلق بنور الله خان است وعموم آنرا درتحت حفظ قونسولخانه میدانند آمده آنجا چادر زد او برای ملاقات من آمده ومن سعی نمودم اورا ترغیب بمراجعت به شهر نمایم و مجدداً به او اطمینان دادم که برمن مسلم است حضور او در آنجا برای جلوگیری از حمله کافی است ولی این کار دیگر فایده نداشت

از قراری که راپورت داده شد باغیان آن وقت در باغین یك منزلی کرمان بودند همینکه روز شد من دوباره برای دیدن او رفتم واعلام نمود قصد دارد دوباره زمام اموررا بدست گیرد واز من درخواست نمود فوراً بشهر رفته و با کارگذار قراری برای اجتماع اشخاص معتبر شهر داده و همین که او را اطلاع دهم هیئت مزبور حاضر برای پذیرائی وی میباشند همراه من بدانجا رود من هنوز درخانهٔ کارگذار مشغول ترتیب جزئیات کار بودم که خبر رسید ایالت بامستحفظین شخصی خود از خیابان بطرف ارك رفت تقریباً فوراً بعد از آن دو نفر از سواران او رسیده وازمن درخواست نمودند تاتلگرافخانهٔ ایرانی که یکی از عمارات بزرگ خوب ارك بود نزد وی بروم من این کار را قبول نموده و همینکه آنجا رفتم اورا مشغول کار دیدم

پس از مشورت برما این طور مکشوف گردید که اول اقدامیکه لازم است این استکه بشارت الممالك رئیس جدید التعیین تلگرافخانه توقیف گردد این شخص را دولت ایران نزد باغیان فرستاده بودند که به آنها امر دهد از هم متفرق شوند و اوامر دولترا اطاعت نمایند ولی برای ما اطلاع رسید و از جای موثق این خبر تصدیق گردید که آنها رشوه بمبلغ یکهزار تومان به او داده واو وعده داد باباغیان همدست شود بنا براین من امیر اعظم را وعده دادم که تقاضای وی را برای اخراج بشارت الممالك که مسئلهٔ خیلی لازمی است تقویت خواهم نمود

٤ — در این اثنا یاغیان از باغین تا دو یاسه فرسخی شهر پیش آمده وطرف عصر روز ۱۷ برمن معلوم گردید که تمام سیمهای تلگرافی از دوطرف مقطوع گردید وبه‌من اطلاع داده شد که یاغیان قصد حملهٔ شهررا درشب دارند من این‌را قبول نمودم ولی بتمام اروپائیان اطلاع دادم که درصورتیکه متوحش گردند درب قونسولخانه برایشان بازاست و احتیاطات لازمه بعمل آمد عدهٔ کمی از آنها قبول دعوت مرا نمودند وحمله بوقوع نپیوست صبح روز بعد من مجدداً ایالترا ملاقات نموده وتمام روزرا با او بودم و مکتوبی بیاغیان نوشته از آنها استفسار نمودم چرا اوامر دولت خودرا قبول ننموده‌اند وچرا خطوط تلگراف را خراب کرده‌اند

درجواب آنها درنهایت جسارت امیر اعظم را بسبب شدن قطع سیمهای تلگراف متهم نموده واز من استدعا نمودند رفته وآنهارا معاینه نمایم قاصد من اطلاع داد که بعقیدهٔ وی مقصود آنها ازاین سئوال این بود که مرا ترغیب نمایند که دیگر از ایالت تقویت ننموده واز آنها همراهی نمایم و از آنجائی که تصور میکردم عدم اطلاع آنها ازحدودی که برای وظایف من معین است ممکن است آنهارا امیدوار بتغییر رویه از طرف من نماید و چون سوء ظن داشتم از اینکه آنها سعی خواهند نمود تلگرافیرا که وزیر داخله اخیراً برایشان مخابره نموده بود ساختگی از طرف امیر اعظم نمایانند من صلاح دانستم که رفع شبهه ازبابت این دو نکته نمایم وتصمیم نمودم روز یکشنبه آنهارا ملاقات نمایم

من ارائهٔ طریق نمودم که کارگذار بایستی به اتفاق من بیاید چرا که او بمقام مأموریت خود از جانب دولت ایران میتوانست آنهارا ازرویه حکومت مرکزی مطمئن ساخته وهرگونه پیغامی که ایالت برای آنها داشته باشد بتواند ابلاغ نماید و گذشته از آن من بموجب اطمینانیکه از طرف شما برایم رسیده بود میتوانستم به‌آنها اطمینان دهم که اظهارات کارگذار در موضوع رویه حکومت مرکزی صدق وصحیح است این پیشنهاد که کارگذار باتفاق من بیاید مورد قبول واقع گردیده واو زیاده برآنچه من انتظار داشتم بامن همراهی نمود

در وقتیکه تمام حضور داشتند من باکمال جدیت مشغول شدم باطمینان دادن بیاغیان به اینمضمون که از آنجائیکه خودرا قنسول دولت خارجی میدانم مجبورم مأموریرا که ازطرف دولت ایران تعیین گردیده بشناسم وهیچکس مبادرت نخواهد ورزید بمن آشکارا ارائهٔ طریق نماید که من بایستی رویهٔ خودرا تغییر دهم اگرچه بسیاری در موقع مشورت خصوصی بمن اصرار کردند اینکار را بکنم بزودی مشهود گردید چندان احتمال نمیرفت بتوان ازسرکردگان یاغیان شرح مختصری از شکایات وتظلماتشان بدست آورد

شکایات میرزا حسین‌خان ورفعت نظام درقسمت پنجم مراسلهٔ من مرقوم است شکایت معین دیوان حکمران سابق جبل بارز این است که ایالت اورا تنبیه نموده است ولی بموجب تمام تفصیلاتی که دربارهٔ او بسمع من رسیده او سزاوار تنبیه بوده‌است بهادرالملک

از این متغیراست که چرا از حکومت جیرفت معزول گردیده واز آن میترسد مبادا مالیات عقب افتاده از وی مطالبه شود گنجعلیخان ایلخانی ایل افشار سه سال‌است مالیات خود را نداده است وطبعاً میترسد از اینکه مبادا از او باز خواست مالیات بشود ولی اکثر آنها اعتراف نمودند که هیچگونه شکایت یاتظلمی نداشته و فقط بهمراهی دوستان خود آمده‌بودند من آشکارا آنهارا یك‌یك بطورخصوصی اطلاع دادم که هیچیك از شکایات آنهارا نمیتوان برای عزل ایالت قبول نمود و تظلمات آنها برای اثبات مظلومیتشان کافی نخواهد بود و بعضی از آنها بعد کوشش نمودند که متعذر بمعاذیر شده ونسبتهای بی‌اساس مهمل اجحاف وتعدی بامیر اعظم دادند   من بآنها اطلاع دادم نمیتوانم اظهاراتشان‌را باور کنم ولی ایالت هرچه کرده باشد او هزاریك بدبختیها و مصیبتهائیرا که یاغیان باهالی این نقاط وارد آورده او بآنها وارد نیاورده است وقتیکه در حضور تمام از آنها جهة خراب کردن سیم‌هارا سؤال نمودم آنها اظهارات سابق خودرا تکرار نمودند که امیر اعظم باعث آن شده و همینکه پرسیدم چرا او این کار مهمل‌را کرده است در جواب گفتند برای این بوده که آنهارا از مخابره باطهران ممانعت نماید   من بآنها اظهار داشتم لازم نبود او برای این مقصود سیمهای تلگراف‌را قطع نماید چرا که اداره تلگراف خانه در ید اختیار وی بود و هیچ تلگرافی را بدون تصویب وی مخابره نمی‌نمودند   این اظهار تا اندازهٔ آنهارا ساکت نموده بعد یکی

از آنها عنوان نمود که سیمهای تلگراف‌را قطع نموده‌اند مبادا آنها توسط تلگراف‌خانه انگلیس مخابره نمایند

من در جواب گفتم که این مسئله‌را هم من وهم آنهابخوبی میدانند که تلگراف خانه انگلیس بهیچوجه من الوجوه تلگرافی برای مخابره از آنها نمی‌پذیرد   این جواب تا مدتی اسباب سکوت آنها شده وبعد گفتند سیمها را برای این قطع نموده‌اند که اسم و آبروی مارا ضایع کنند   من در جواب اظهار داشتم که‌تلگراف خانه ایرانی بکلی در تحت امر امیر اعظم بوده و می‌توانست بوسیله مخابره باطهران مؤثرا وزیادتر اسم آنها را خراب کند تا انکه وسایل مخابراتیرا که دایر داشتن آن برای وی صرفه دارد مقطوع بدارد   این جواب باز آنها راساکت نمود و میرزا حسین خان بعد از آن درضمن صحبت شخصی بمن‌اعتراف نمود که خوداو سیمهای مذکوررا قطع نموده است کمی قبل از غروب کار گذار ومن از اردو خارج شده وبشهر مراجعت نمودیم و شرح گذارشات‌را برای ایالت نقل نمودیم پس از قدری مذاکرات اینطور تصمیم شد که کار گذار ومن روزبعد مجدداً باردو رفته و ۵ نفر از رؤسا را من امنیت داده آنها را ترغیب نمائیم باما مراجعت نموده وشکایات خودرا بعرض امیر اعظم برسانند

۵ — روز دو شنبه کارگذار و من باردو رفته و این پیشنهادرا برؤسا نمودیم ولی اینها ظاهراً بخوبی درك نموده بودند که برای ایشان غیر ممکن است شکایاتیرا که بمن اظهار داشته بودند

بطور تظلم بعرض ایالت برسانند و کوشش نمودند با معاذیر مختلفهٔ
متعدده این پیشنهادرا رد نمایند و اصرار داشتند بر اینکه اگر
۵ نفر از رؤسا بروند آنهائیکه میمانند برای استقرار انتظامات
میان ایلات کافی نخواهند بود و ارائهٔ طریق نمودند که فقط یک
نفر نماینده بفرستند من در جواب اظهار داشتم که‌چون هریک
از آنها شکایات و تظلمات مخصوص داشتند یک نفر نماینده مکفی
نخواهد بود و ۵ نفر یا اقلا ۴ نفر کمترین عده‌ایست که امیر اعظم
قبول خواهد کرد و پس از آنکه شکایت نمودند اگر ۵ نفر از
سرکردگان حرکت کنند ممکن است اسباب خطر گردد
اظهار نمودند خوب است تمام سرکردگان که عده‌شان به ۱۲ یا
۱۳ میرسید حرکت کنند من در جواب اظهار داشتم درصورتیکه
میگوئید اگر ۵ نفر از سرکردگان حرکت کنند ممکن است
خطری پیش آید پس اگر تمام حرکت کنند بطریق اولی ممکن
است خطر بظهور برسد سپس ارائهٔ طریق نمودند که کنفرانس
عوض آنکه بنا بر پیشنهاد امیر اعظم درچادر منعقدشود در قونسول
خانه منعقد گردد من باین ارائهٔ طریق اعتراض نموده گفتم
این کار یک قسم بی احترامی نسبت بدولت ایران است و بآنها اطمینان
دادم که در چادرهم مثل قونسول‌خانه امنیت خواهندداشت و وعده
دادم که بمحض آنکه سالماً بآنجا بروند با ایشان همراهی نموده و
در تمام مدت کنفرانس حضور بهم خواهم رسانید ولی در مذاکرات آن
شرکت نخواهم نمود و آنها را سالماً بهاردو خواهم رسانید

سپس پیشنهاد شد که من یک قسم محکمه تشکیل داده
و بین آنها قضاوت نمایم من از این کار امتناع ورزیده‌واظهار
داشتم حاضر نیستم چرا که این کار یک‌نوع بی احترامی بایالت است
بعد ازمن درخواست نمودند ضمانت کنم که انعقاد این کنفرانس
سبب تصفیهٔ امور بطور دلخواه خواهد شد من در جواب
اظهار داشتم که با اینکه بنظر من برای تصفیهٔ امور جز بوسیلهٔ
کنفرانس بطور دیگری نمی‌توان بدان نائل شد نمیتوانم چنین ضمانتی‌را
بنمایم پس از آن آشکارا ازمن استدعا نمودند که از تقویت
ایالات صرف نظر نموده و از آنها حمایت نمایم من امکان پذیر
نبودن چنین امری‌را برای آنها توضیح نموده اظهار داشتم که
چون فقط پیشنهادرا که ممکن بود بوسیلهٔ آن امور تصفیه شود
رد نمودند من بایستی نتیجه بگیرم که خود آنها میل بفیصلهٔ امر
نداشته و لذا میل ندارم دیگر در این باب با ایشان مذاکره نمایم
آنها بهیچوجه نمیخواستند بگذارند من بروم ظاهراً باین
امید که دوباره مرا ترغیب بهمراهی خود نمایند وازاین می‌ترسیدند
که کناره جوئی من اسباب تفرقهٔ کسانی باشد که بیک طوری
مجبور بهمراهی با آنها شده‌اند
آخر الامر من بکناره جوئی موفق شده حرکت کردم
وبرمن مکشوف گردید که خوف و بیم آنها صورت حقیقت یافته
و بر اظهارات خصوصی من بکسانیکه میدانستم تا اندازهٔ با سایرین
میانه‌شان خوب نبود اثراتی مترتب گشت چنانچه صولة السلطان با

۲۰۰ نفر از همراهان خود قبل از حرکت من بطرف شهر حرکت نموده و هنوز دو یا سه میل نرفته بودم یکدسته را دیدم سواره عقب من میایند من تا مسافتی بجلو رانده و همینکه نزدیک شدند خودرا بیک طرف راه کشیدم تا آنها عبور کنند

این دسته مرکب بود از قریب ۵۰ نفر از ایل افشار در تحت امر صولة الملك و محمد خان جیرفتی پدر زن صولة الملك هم که یکی از رفقای قدیم من و یکدفعه در قونسولخانه مهمان من بود همراه آنها بود من از آمدن وی اظهار مسرت کرده و تبریک گفتم واو درجواب اظهار داشت نمی‌تواند بگذارد من تنها بشهر بروم من باتفاق کارگذار ورود بشهر نموده امیر اعظم‌را دیدم با بشاشت تمام با دو نفر از سرکردگان افشار که قبل ازمن وارد شده‌بودند مشغول صحبت بود و در موقعی که محمدخان و صولة الملك نزد او آمدند حضور داشتم و کمی بعد از آن از حضور او خارج شدم

۶ — شاهزاده فعلا در حمله ببقیه یاغیان تردید دارد و حالا از آنها قوی‌تر است و اگر بانها حمله نماید یقیناً بقیهٔ عساکر دولتی که در اردوی آنها هستند بوی ملحق خواهند شد ولی هنوز مردد است ومشغول پیغام فرستادن برای آنها است و امروز مرا اطلاع داده است که خیال دارد فردا بانها حمله نماید

۷ — اینک باید تفصیل ۵ هزار تومانیرا که از بانك شاهنشاهی

برای ایالت گرفتم بنویسم شرح آن این استکه ازطرف شما اطمینان برای من رسیده بود که قرار است پولی برای او فرستاده شود و تلگرافی‌را که وزیر داخله مخابره نموده باو اطلاع داده بود که مسیو مرنارد حواله آن‌را داده است ملاحظه نموده‌بودم تازمانیکه سیم تلگراف مقطوع بود از طرف مسیو مرنارد تلگرافی نرسید و چون مدتی بود حقوق عساکر داده نشده وبیم آن میرفت عدهٔ از آنها دست از خدمت کشیده متفرق شوند رسیدن پول کمال لزوم‌را داشت ومعلوم نبود چه‌وقت خط تلگراف دائر خواهد گردید من بطور رسمی ببانك شاهنشاهی اطمینان دادم که دولت ایران امر پرداخت وجه‌را بایالت داده و اوهم قبول کرد وجه مذکور را داده امیر اعظم رسید باو بدهد من پول را دریافت کرده و در ادارهٔ خود نگاهداشته‌ام وازمامورین تقسیم پول قبوضیکه بامضای خود انها و پیشکار مالیه و ایالت است گرفته و متدرجا میپردازم و این کاررا محض آن کرده‌ام که درهر روز و ساعتی که پول لازم باشد موجود باشد درصورتیکه این پول در بانك بود غیراز ساعاتیکه بانك مفتوح بود و روزهای جمعه یا یکشنبه تحصیل آن امکان‌پذیر نبود هنگامیکه انتظامات کاملا اعاده شود من در نظر دارم بقیهٔ پول را انچه باشد در حساب حکومت محلی ببانك انتقال داده و صورت حسابی بانضمام اوراق راجع بان توسط کارگذار برای حکومت محلی بفرستم

در مسئلهٔ پول شاید من از حدود وظایف خود تجاوز

نموده باشم و مسلم است که از منظور داشتن بعض ترتیبات مرسومه
صرف نظر نموده‌ام ولی تا آنکه لزوم هر امری برمن مفتحتم نشود
در انجام آن اقدام نموده‌ام وهر قسم احتیاطات لازم‌را برای آنکه
وجه مذکور بمصرف صحیح برسد مرعی داشته‌ام

۸ — امیدوارم که هفتهٔ دیگر بتوانم شما را از تفرقه یا
دستگیری بقیهٔ یاغیان و اعادهٔ کامل انتظامات مطلع کردانم
این یاغیان شرارت فوق الطاقه نموده و اهالی آن‌قسمت ایالت را که
از آنجا و از حدود کرمان عبور نموده‌اند و فعلا در انجا اردو
زده‌اند دچار بدبختیهای بسیار نموده‌اند درهر موقعی که باردو
رفته‌ام دهاتیهای بیچاره دور مرا گرفته و میگویند انچه داشته‌اند
بغارت رفته است و ازمحل موثقی بمن اطلاع رسیده که همین
یاغیان عدهٔ از زنان‌را بی‌عصمت نموده و بهیچوجه از جان ومال‌مردم
دریغ نداشته‌اند باین جهات و برای استرداد تفنك و مهماتیرا
فعلا در دست دارند بسیار بموقع است که ازطرف امیر اعظم اقدامی
بعمل آید و من باو تاکید میکنم اقدامی بکنند

درطی مراسلهٔ دیگر خود توضیح خواهم نمود کهاین‌هیجان
و اقدامات رؤسا که تا این اندازه غلیان نمود برعلیه بدرفتاری امیر
اعظم نبود بلکه برای آن بود که هیچ قسم حکمران لایق کافی
در این حدود نماند

(امضا) هیك لیوتنان کلنل

(نمره ۱۸۷)

(مکتوب سر والتر تنلی بسر ادوارد کری)

طهران ۲۳ ژون ۱۹۱۲ —

آقا افتخار دارم اینك سواد تلگرافیرا که کفیل قونسولگری
شیراز در ۲۰ ژون مخابره نموده و راپورت ورود و فروش مقدار
زیادی فشنك در میان ایلات فارس آنجا را داده است لفاً
ایفاد دارم

مراسلهٔ هم از مستر اسمارت در تاریخ ۲۳ مه برای‌من رسیده
دران ارائهٔ طریق میکنند که چون‌مسئلهٔ برقرار داشتن یك حکومت
مقتدری در فارس القدر برای دولت اعلیحضرتی دارای اهمیت‌است
خوب است دولت مشار الیها در عوض اینکه بدولت مرکزی پول
دهد مستقیما بحکومت محلی رسانیده و در این کار همراهی نماید

(امضاء) والتر تنلی

(ملفوف نمره ۱۸۷)

(تلگراف کفیل قونسولگری اسمارت بسر والتر تنلی)

شیراز ۲۰ ژون ۱۹۱۲ —

مقدار زیادی فشنك از خلیج فارس تازکی بشیراز وارد
شده بدانواسطه قیمت فشنك موزر که یك ماه قبل در بازار ازدانه
سی شاهی الی دو قران بفروش میرسید بدانه یازده یا شانزده شاهی
تنزل کرده است خیلی افسوس است که درموقعیکه کار بر ایلات
قدری سخت شده است این فشنك مثل سیل وارد شود تجار
شیراز مقدار زیادی فشنك برؤسای ایلات میفروشند

(نمره ۱۸۸)

(تلگراف سر ادوارد گری بسر والتر تنلی)

وزارت خارجه ۸ ژویت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲۷ ژون من — رئیس نظمیه —

آیا اقدامی برای تعیین رئیس هلندی برای نظمیه بعمل آمده است

(نمره ۱۸۹)

(تلگراف سروالتر تنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۹ ژویت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۸ ژویت شما — سفیر هلند درخواست دولت ایرانرا برای استخدام یك نفر صاحب‌منصب کل و دو نفر صاحب‌منصب جزو برای نظمیه در ۲۷ ژون بدولت متبوعهٔ خود ارائه نمود

(نمره ۱۹۰)

(تلگراف سرادوارد گری بسر والتر تنلی)

وزارت خارجه ۱۰ ژویت ۱۹۱۲ —

سفیر ایران مقیم اینجا از بست اختیار نمودن مجلل السلطان نزد روسها (رجوع بتلگراف دوم ژویت خودتان نمائید) شکایت کرده و اصرار دارد بر اینکه دولت اعلیحضرتی باید مواظب اجرای مواد پروتکل ۱۹۰۹ (ماده ۱۰) باشند

یقیناً ظاهر است که سفیر معظم تا اندازه حق شکایت دارد

و شما باید در این موضوع باهمکار روسی خود مذاکره نمائید

(نمره ۱۹۱)

(تلگراف سروالتر تنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۱۲ ژویت ۱۹۱۲ —

مجلل السلطان — راجع بتلگراف ۱۰ ژویت شما —

همینکه خبر ورود مجلل السلطان بنعمت آباد بسفارت روس رسید همکار روسی من بقونسول روس مقیم تبریز تعلیم داد که اورا دستگیر نماید و بمجرد آنکه از طرف دولت متبوعه او برایش تعلیمات رسید فوراً امر صادر نمود که اورا بروسیه تبعید نمایند و تا زمانیکه تبعید نشده نباید باو اجازه داده شود باهمراهان خود که در تبریز هستند مراوده و مخابره نماید و بمجرد آنکه تعهد کتبی نماید که بدون اجازهٔ دولت ایران بایران مراجعت نخواهد نمود باید اورا اخراج نمایند انتظار میرود یکی دو روز دیگر این کار بانجام برسد

چنانچه فهمیده‌ام وزیر امور خارجه ایران از اقدامات سفارت روس در این امر اظهار رضایت نموده است

(نمره ۱۹۲)

(تلگراف سروالتر تنلی بسرادوارد گری)

طهران ۱۲ ژویت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲۳ ژون من —

افتخار دارم راپورت دهم که قراردادی باتمام رسیده باین

شرایط که سردار جنك برای اعادهٔ انتظامات وضمانت امنیت راه بخاك بختیاری برود یکی از پسران صدراعظم هم همراه او خواهد رفت

دولت ایران و خوانین فرمانی بمدت ۵ سال بامیر جنك داده و اورا به ایلخانی گری بختیاری و حکومت بهبهان منصوب داشته‌اند وبانك شاهنشاهی مبلغ ۸ هزار لیرائیکه برای انجام این‌کار لازم بود داده است و اسهام معادن نفت خوانین این قرضه را تامین می‌نماید

بهگمان من میتوان امیدوار شد که ازتعیین وی نتایج مستحسنه بظهور خواهد رسید و سردارجنك اهمیت کاری‌را که بوی‌سپرده شده خوب درك میکنند مشار الیه چند روز دیگر حرکت خواهد کرد وبنا بر خواهش مخصوص وی کاپیتان گری که‌حالا در اصفهان منتظر ورود او است همراهش خواهد رفت

(نمره ۱۹۳)

(مکتوب سرادوارد گری بسر والترتنلی)

وزارت خارجه ۱۲ ژوییت ۱۹۱۲ —

آقا مکتوب ۱٤ ژون شما که‌در آن راپورت نزاع بین‌شیخ محمره و بختیاری را از بابت حکومت شوشتر داده بودید واصل گردید

من پیشنهاد شمارا تصویب میکنم که سعی کرده خوانین‌را ترغیب نمائید که کتباً اظهار میل کنند باینکه دراجلاسیکه‌نوشته‌اید درماه دسامبر آتیه در محلی نزدیك شوشتر منعقد گردد نمایندگی

بهمرسانند برای آنکه مساعی جدی بکار برده شده وتمام مسائل معوقه بین شیخ و خوانین تصفیه گردد

(امضا) گری

(نمره ۱۹٤)

(مکتوب سرادوارد گری بکنت بنتینك)

وزارت خارجه ۱۲ ژوییت ۱۹۱۲

آقا اینك سواد مراسلاتی که با سفیر اعلیحضرتی مقیم‌طهران درخصوص تعیین احتمالی یکی از اتباع دولت هلند برای ریاست کل نظمیه رد وبدل شده‌لفاً انفاد میدارم

این‌را ممکن است بعلاوه اظهار نمایم که درصورتیکه وزیر امور خارجه در این‌موضوع بشما اظهاری نماید بگوئید که دولت اعلیحضرتی و دولت روس تعیین اورا تصویب خواهند نمود

(امضاء) گری

(نمره ۱۹۵)

(تلگراف سر والترتنلی بسرادوارد گری)

طهران ۱۳ ژوییت ۱۹۱۲ —

بریکاد قزاق در تبریز — راجع بتلگراف غره‌ژوییت من دیروز جواب دولت ایران بسفارت روس داده‌شده تشکیل یکدسته قزاق‌را در تبریز تصویب نموده‌اند سپهدار هنوز انجا بلیت ولعل میگذراند و برای آنکه بصوب ماموریت خود حرکت‌نکند عذر تراشی میکنند ازطرف دولت ایران مؤکداً اظهار میشود که

حضوراو در اینجا امنیت عمومی‌را بسیار تهدید میکند و اظهار میکنند که طرفداران شاه مخلوع باوی سر کار دارند واین مسئله بهیچوجه پوشیده و پنهان نمیباشد

گمان میکنم تا زمانیکه سپهدار اینجا توقف دارد امنیت بهیچوجه احساس نمیشود و از پیشرفت امورات حکومت مرکزی جلوگیری میشود یکی از شرایطی که وزیر امور خارجه درموقع قبول مقام خود قرار داد حرکت سپهدار بود

(نمره ١٩٦)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری)

طهران ١٤ ژویت ١٩١٢ —

کفیل قونسولگری تبریز راپورت میدهد که ٦٠٠ نفر پیاده نظام روس با دو عراده توپ ١٤ ژویت وارد اینجا شدند و فعلا کلیهٔ عساکر روس در آنجا ١٥٠٠ نفر است

(نمره ١٩٧)

(مکتوب سرادوارد گری بمیرزامهدیخان)

وزیر امور خارجه دولت اعلیحضرتی بسفیر ایران سلام رسانیده و افتخار دارد در باب اظهارات وی بسر نیکلسن روز ٩ ژویت در موضوع مجلل السلطان ایشان‌را مطلع سازد که بموجب تلگرافیکه از سفیر اعلیحضرتی مقیم طهران در تاریخ ١٢ ژویت واصل گردیده سفیر روس بمجرد وصول اخبار ورود مجلل السلطان به‌نعمت آباد برای قونسول روس تعلیم داد اورا دستگیر نماید و

بعدازآن در تحت تعلیمات سنت پطرزبورغ حکم داد اورا از روسیه تبعید نموده و اجازه اش ندهند باهمراهان تبریز خود مخابره و مکاتبه نماید

بعلاوه در این تلگراف مذکور است که مجلل السلطان پس از آنکه تعهد کتبی نموه بدون اجازهٔ دولت ایران بایران مراجعت نماید اخراج خواهد گردید

علاء السلطنه اظهار داشت که از اقدامیکه در این باب شده رضایت دارد   وزارت خارجه ١٥ ژویت ١٩١٢

(نمره ١٩٨)

(تلگراف سر والترتنلی بسرادوارد گری)

طهران ١٦ ژویت ١٩١٢

راجع بتلگراف ٣ ژویت من — بموجب خبریکه اینجا شیوع دارد شاه مخلوع از وینه برای تبریز حرکت کرده‌است این‌اشتهار که من چندان آن‌را باور نمیکنم از وزارت امور خارجه نشر شده است

چنانچه معلوم میشود جسارت و قدرت طرفداران مراجعت شاه مخلوع روزبروز زیاد میشود

(نمره ١٩٩)

(تلگراف سر والترتنلی بسرادوارد گری)

طهران ١٦ ژویت ١٩١٢ —

رئیس نظمیه —   راجع بتلگراف ٩ ژویت من —

از طرف دولت هلند درباب درخواست دولت ایران برای استخدام صاحب‌منصبان هلندی برای نظمیهٔ طهران هنوز جوابی برای همکار هلندی من نرسیده است

حالیه ریاست نظمیه بایکی از خوانین بختیاری است که به مقام وزارت جنگ منصوب است بادلایل صحیحه تصور میکنم که او کوشش خواهد نمود یکی از خوانین جزء را برای این مقام تعیین نماید

خوانین فعلا ناراضی هستند وچنین تعیینی ممکن است حل اشکالاتی‌را نماید بحتمل سفیر روس مخالف چنین اقدامی باشد وعقیدهٔ من نیز براین است که تعیین بختیاری باینمقام غیر مطلوب است

همکار روسی من شکایت دارد از اینکه دولت ایران میل ندارند بعضی ازفدائیان‌را که اخیراً ازخارج وارد طهران کردیده‌اند و مشهورند باینکه در حملات ماه ژانویه برعساکر روس در تبریز شرکت نموده‌اند دستگیر نمایند

(نمره ۲۰۰)

تلگراف سرادوارد گری بسرجارج بوکانان

وزارت‌خارجه ۱۶ ژویت ۱۹۱۲

راجع بتلگراف ۱۳ ژویت سروالترتنلی — تبریز —

نظر به تشویشی که بواسطه حضور سپهدار در طهران بدولت ایران عارض شده آیا وزیر امور خارجهٔ روس مایل خواهد بود بسفیر روس مقیم طهران تأکید برای حرکت سپهدار نماید

اگر مایل باشد من هم تعلیمی شبیه باین بسروالترتنلی خواهم داد

(نمره ۲۰۱)

(تلگراف سرادوارد گری بسرجارج بوکانان)

وزارت خارجه ۱۶ ژویت ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۱٤ ژویت سروالتر تنلی —

عساکر روس — خیلی خوشوقت خواهم شد بدانم که این قشون امدادی هستند یا آنکه فقط بجای آنهائیکه مدت خدمتشان سرآمده وارد شده اند

(نمرهٔ ۲۰۲)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری)

طهران ۱۷ ژویت ۱۹۱۲ —

اشکالات مالی دولت ایران — امروز وزیر مالیه از من ملاقات نموده خواهش نمود که چون دولت ایران بسیار محتاج پول است مسئلهٔ مساعدهٔ را از طرف دولتین درتحت ملاحظهٔ جدی شما آورم او اظهار داشت که یکی ازکارهائی که پول برای آن خیلی لازم است تهیهٔ قشونی برای لرستان است که الوار در آنجا آشکارا علم طغیان بلند کرده ودولترا تهدید میکنند عساکری که در کرمانشاه هستند برای مراجعت بطهران داد و فریاد میکنند او اظهار داشت که اگر عساکر کرمانشاه را تخلیه کنند آنشهررا بلا شبهه سالارالدوله مجدداً اشغال خواهد نمود واول کسیکه از آنجا حرکت خواهد کرد فرمانفرما حکمران آنجا باعساکر خواهند بود

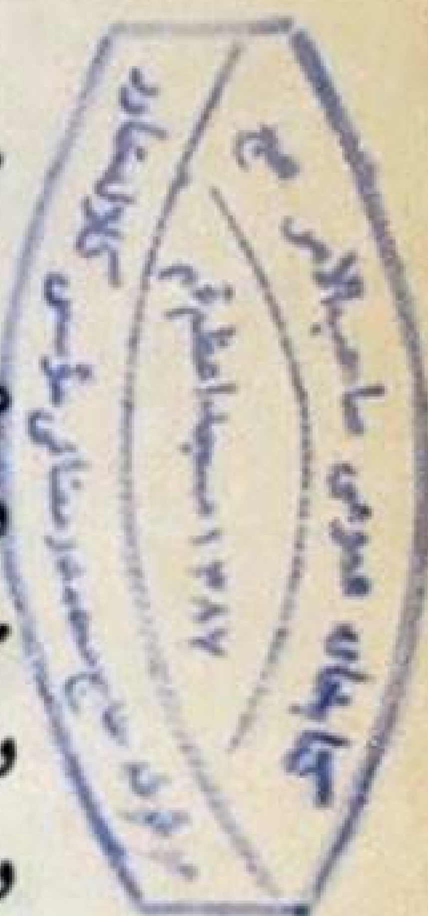
از قرار تقریر وزیرمالیه همکار روسی من موافقت نموده

است که بدولت متبوعهٔ خود دراین باب تلکراف کند

(نمرهٔ ۲۰۳)

(تلکراف سرجارج بوکانان بسرادوارد گری)

سنت پطرزبورغ ۱۷ ژویت ۱۹۱۲ —

راجع به‌تلکراف ۱٦ ژویت شما — امروز بعد از ظهر در ضمن مذاکره بامسیو زاتف درموضوع سپهدار صحبت نموده واو اظهار داشت که تااندازه که براو معلوم است حضور او در طهران چندان اسباب تشویش زیادی برای دولت ایران نبوده‌است ودرحقیقت جناب معظم له از این میترسید که اگرسپهدار به‌تبریز ورود نماید بیشتر اسباب اضطراب دولت ایران خواهد گردید چرا در آنصورت اعمال اورا کمتر درتحت مراقبت و نظارت خود توانند داشت بنا برعقیدهٔ دولت روس بهتر این بود که شجاع‌الدوله درتبریز نگاهداشته‌شود شجاع‌الدوله که نفوذش زیادترازسپهدار بود بیشتر از سپهدار طرف وثوق واعتماد آنها بود

من بجناب معظم اشعارنمودم که یقیناً عساکر روس که در تازکی ۵۰۰ نفر برعدهٔ آنها افزوده شده استقرار انتظامات آنجارا ضمانت خواهند نمود (رجوع به‌تلکراف ۱٦ ژویت خود نمائید)

مسیو زاتف توضیح نمود که مقصود دولت روس در فرستادن این قشون تنبیه کردن شاهسونها بوده ومیل آنها براین‌است که‌حتی‌المقدور از مداخلهٔ جبری احتراز نمایند

اما در باب اینکه آیا صلاح است بسپهدار تأکید شود از

طهران بطرف تبریز حرکت نماید مسیو زاتف وعده داد که عقاید مسیو پکلوسکی را استفسار نماید

(نمرهٔ ۲۰٤)

(تلکراف سرجارج بوکانان بسرادوارد گری)

سنت پطرزبورغ ۱۷ ژویت ۱۹۱۲ —

راجع به‌تلکراف ۱٦ ژویت سروالترتنلی — شاه مخلوع — امروز در ضمن صحبت مسئلهٔ شهرت یافتن حرکت محمدعلی را برای تبریز به‌مسیو زاتف اظهار نموده مذکور داشتم که ظاهراً طرفداران وی درایران باکمال جدیت مشغول طرح ریزی برای مراجعت او میباشند

مسیو زاتف درجواب کفت که او ازاین حرکات بهیچوجه اطلاعی نداشته وبعقیده وی محمدعلی چندان بتقویت شدن مقاصد خود در ایران پشت گرمی نداشته و بنا براین اقدامی نخواهد کرد

من بجناب معظم له اظهار داشتم که امیداست دولت روس احتیاطات لازمه حتی‌المقدور بنمایند که نگذارند مخفیانه شاه مخلوع از خاك روس عبور کند و بعلاوه مذکور داشتم که در صورتیکه احتیاطات لازمه بعمل نیاید دفعهٔ دیگر ممکن است دولت روس را متهم نمایند که برای مراجعت او به‌ایران قرار وترتیبی داده‌اند و در آن‌صورت وضعیت دولت اعلیحضرتی بسی اسباب تشویش واضطراب خواهد گردید

مسیو زاتف در جواب اظهار داشت که در صورتیکه

شاه مخلوع از اودسا حرکت نموده بود این اقدامات سهل بود ولی
اگر او باتذکره جعلی و لباس مبدل از خارج بروسیه وارد شود
جلوگیری از وی تااندازه مشکل خواهد بود برجناب معظم‌له
مسلم‌است که نظر باخطارات وانتباهاتیکه از طرف دولت روس در
اودسا باو شده احتمال نمیرود واقعات‌جسورانهٔ سال گذشته تکرار شود

(نمره ۲۰۵)

(تلگراف اسمیت ژنرالقونسول بسرادواردگری)

اودسا ۱۷ ژویت ۱۹۱۲ —

محمدعلی هنوز اینجا است من نتوانسته‌ام تحقیق کنم چه‌وقت
خیال حرکت دارد

(نمرهٔ ۲۰۶)

(تلگراف سرادواردگری بکنت بنستینک)

وزارت خارجه ۱۷ ژویت ۱۹۱۲ —

آیاخبر دارید که دولت هلند حاضر هستند برای نظمیهٔ طهران
صاحبمنصبان بدهندیانه — رجوع بتلگراف ۱۶ ژویت طهران نمائید
خیلی مسرور خواهم شد از اینکه‌بشنوم دولت مشار الیها
به این امر رضا دهد

(نمره ۲۰۷)

(تلگراف سرجارج‌بوکانان بسرادواردگری)

سنت بطرز بورغ ۱۸ ژویت ۱۹۱۲ —

رجوع بتلگراف ۱۷ ژویت من کنید — شاه مخلوع

کفیل وزارت امور خارجه بعد از آن تاریخ بمن مکتوبی نوشته
اطلاع داد که شاه مخلوع تاچند روز قبل هنوز در اودسا بوده
ولی در نظر دارد برای معالجه بفرانسه برود بنا براین او تصور
میکند که اشتهاری که من مذکور داشتم نمی‌شود اساسی داشته باشد

(نمره ۲۰۸)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۱۸ ژویت ۱۹۱۲ —

وزیر امور خارجه مرا اطمینان داده‌است که مخبرالسلطنه
روز شنبه ۲۰ ژویت هفتهٔ آتیه حتماً از طهران برای شیراز
حرکت خواهد کرد عساکر لازمه به همراه او خواهندرفت
وتوپ هم همراه خواهند برد وبمن اطمینان داده شده که تلگراف
علمای نجف که برای علمای شیراز مخابره شده بود منتشر گردیده
گردیده ومجتهد بزرك شیراز شرحی درتوضیح تلگراف مذکوربه آن
منضم نموده است

کفیل قونسولگری اعلیحضرتی مقیم شیراز اظهار داشته است
که‌لازم‌است قوام نایب‌الایالهٔ ایلات‌اغتشاش‌طلب‌عرب‌را حمله‌نماید حکومت
مرکزی درنظر داشت که تاورود ایالت بشیراز صبر کند لیکن
علاء السلطنه حالا وعده داده است که تعلیمات برای قوام بفرستد که
فوراً بطریقیکه پیشنهاد شده عمل نماید

حکومت مرکزی بعلاوه مرا اطلاع میدهد که برحقوق
راولان بین شیراز وبوشهر از ۱۰۰۰ تومان تا ۱۴۰۰تومان افزوده

شده علاء السلطنه اظهار امید واری میکنند که ممکن است بوسیلهٔ این اقدام از حرص وطمع ورزی قراولان راه دراجحافات واخذ راهداری‌های گزاف جلوگیری شود بمن اینطور معلوم میشود که رؤسای ایلات بواسطه آنکه نمیگذارند قوافل بدون پرداخت راهداریهای گزاف عبور نمایند مسئول رفتار قراولان راه میباشند من این مسئله را بعلاء السلطنه اشعار داشته‌ام

چنان بنظر میرسد که محمدعلیخان قوام را اطلاع داد که فعلاً موسم مقتضی نیست که دستگیری مرتکبین حمله بعشتر اسارت بعمل آید واظهار میدارد که حاضراست مرتکبین‌را تسلیم نماید ولی برای نیل به این قصد دوماه وقت لازم است

(نمرهٔ ۲۰۹)

(تلگرافی سرادوارد گری بسرجارج بوکانان)

وزارتخارجه ۱۸ ژوییت ۱۹۱۲ —

نظر به اوضاع ایران که شرح آن درتلگراف ۱۷ ژوییت سروالترتنلی مذکوراست مطلقا لازم‌است که قدری وجه بدولت ایران داده شود.

دولت اعلیحضرتی میتواند درهروقع ۵۰،۰۰۰ لیرا قرض بدهند و بوصول تلگراف ۲۰ آوریل سروالترتنلی اقدامات لازمه برای تهیهٔ وجه مذکور نمودند

از کفیل وزارت امور خارجه استفسار نمائید که آیابرای دولت روس امکان ندارد که پرداخت وجه مذکوررا باختیار دولت

روس گذارده آنرا نگاهدارند تا آنکه بلاتأخیر مشترکاً قرضه داده شود

درصورتیکه اتخاذ رویهٔ دیگری غیر ممکن باشد خوب است دولت‌روس بگذارند تا ۲۵۰۰۰ لیرا علاوه ببانك روس حواله بدهند فقط باین شرط که میزان منافع که در موردِ قرضهٔ سابق محسوب میشد برای این وجه محسوب گردد

(نمرهٔ ۲۱۰)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۱۹ ژوییت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۱۶ ژوییت شما بسنت بطرزبورغ — سپهدار دیشب از راه‌قزوین بطرف تبریز حرکت نمود ویحتمل یکهفته الی ده‌روز آنجا توقف خواهد نمود

سپهدار پس از فشار سخت سفیر روس باکمال بی میلی حرکت نمود

(نمرهٔ ۲۱۱)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۲۰ ژوییت ۱۹۱۲ —

مالیهٔ ایران — راجع بتلگراف ۱۸ ژوییت سنت‌بطرزبورغ مسیو مرنارد دیروز بملاقات من آمد مقصود ازملاقات این بود که اشکالات مالی دولت ایرانرا توضیح نماید ظاهراً او خیلی مکدر بود از اینکه بانك روس اضافهٔ عایدات گمرك‌را که به ۴۰،۰۰۰ لیرا میرسد برای استرداد قرضهٔ اخیر نگاهداشته است و اینکار برحسب

دستورالعمل از سنت پطرزبورغ بعمل آمده است

(نمرهٔ ۲۱۲)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۲۰ ژوئت ۱۹۱۲ —

روسیه وشاهسونها — راجع بتلگراف غرهٔ ژوئت من — کفیل‌ویس قونسولگری رشت در ۱۹ ژوئت بقرار ذیل تلگراف میکند :—

ازقراریکه دریافته‌ام ۲۰۰۰نفر ازپیاده نظام روسها بامرقریب ۴۰ میلی شمال غربی اردبیل رسیده است اینها از روسیه آمده‌اند از قراری که مذکوراست عساکر روس از مغان وتبریزهم برای مقابله باشاهسون‌ها حرکت کرده اند

(نمرهٔ ۲۱۳)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۲۰ ژوئت ۱۹۱۲ —

اوضاع کرمانشاه — راجع بتلگراف۱۸ ژوئت‌من — بسفارت روس از قونسول کرمانشاه خبر رسیده که بختیاری‌ها ومجاهدین از آن‌شهر خارج شده وآن نقطه‌را سالارالدوله مجدداً تهدید نموده است

در مراکز بختیاری‌ها این خبر تصدیق شده ونیز راپورت داده شده است که والی پشت کوه باعده زیادی بطرف کرمانشاه نزدیک میشود مقاصد او درست واضح نیست وتاکنون معلوم نمی‌باشد که او طرفدار دولت ایران یاسالارالدوله خواهد بود

قونسول روس تأکید میکند براینکه ۲۵۰نفر مجاهدین و دوعراده توپرا بایستی امر داد فوراً بکرمانشاه مراجعت نمایند نظر بخالی‌بودن خزانه این حکم بی‌ثمر خواهد بود

قونسول روس اظهار میدارد که قونسول انگلیس هم همین مطلبرا تلگراف خواهد کرد

(نمرهٔ ۲۱۴)

(تلگراف سرجارج بوکانان بسرادواردگری)

سنت.پطرزبورغ ۲۰ ژوئت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف امروز سروالترتنلی — عساکر روس درشمال ایران

مسیو نراتف بمن اظهار میدارد که علاوه بر ۶۰۰ نفری که سروالترتنلی در تلگراف ۱۴ شهر جاری خود بدان رجوع‌مینماید دیگر از روسیه قشونی بایران حرکت داده‌نشده است واو بنابراین گمان میکند که ۲۰۰۰ پیاده نظامی که در تلگراف امروز طهران مذکور شده مرکب از اشخاصی است که در ایران بوده و ازتبریز یا سایر نقاط گرد آمده‌اند — ممکن است اغتشاشات شاهسونها مستلزم اعزام عساکر امدادی باشد

(نمره ۲۱۵)

(تلگراف سرادواردگری بسرجارج بوکانان)

وزارت خارجه ۲۰ ژوئیه ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف امروز سر والتر تنلی —

نظر بتلگراف فوق‌الذکر لزوم پول که در تلگراف ۸ ژویت خود ذکر نموده‌ام بسیار اهمیت پیدا کرده وصمیمانه امید وارم که وزیر امور خارجه کاری کنند که در امور گشایشی حاصل گردد

(نمره ۲۱۶)

(تلگراف سر جارج بوکانان بسر ادوارد گری)

سنت پطرزبورغ ۲۰ ژویت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۱۸ ژویت شما — مساعدهٔ مشترك باپران — مسیو نراتف باوزیر مالیهٔ روس مشغول مشورت است و سعی میکنند که جناب معظم له را باخود همراه نماید

جناب معظم‌له بنا بر خواهش من وعده داد که بمسیو کوکوتسکف تاکید نماید که دولت روس* را راضی کنند مطالبهٔ اضافهٔ عایدات گمرکات جنوب را (٤۰،۰۰۰ لیرا) که در تلگراف امروز سر والتر تنلی بدان اشاره شده بتاخیر اندازند من مفاد تلگراف مذکوررا برای او تبلیغ نمودم

(نمره ۲۱۷)

(تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۲٤ ژویت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲۰ ژویت من — بدولت ایران اطلاعات بسیار اطمینان بخشی در باب کرمانشاه و سالار الدوله رسیده است نظر رئیس الوار و والی پشت کوه که ازطرفداران عمدهٔ سالارالدوله هستند مطیع دولت ایران شده‌اند خود شاهزاده فعلا از نقطهٔ

بنقطهٔ دیگر در حرکت است و از قرار مذکور در راه بطرف تبریز است

(نمره ۲۱۸)

(تلگراف سر ادوارد گری بسر والتر تنلی)

وزارت خارجه ۲٤ ژویت ۱۹۱۲ —

راجع به‌تلگراف ۱٦ ژویت خودتان — میترسم در استخدام یك نفر از اهالی هلند برای ریاست کل نظامیه اشکال داشته باشد

(نمره ۲۱۹)

(مکتوب کنت بنتینك بسرادوارد گری)

هیك ۲٤ ژویت ۱۹۱۲ —

آقا راجع بتلگراف ۱۷ شهر جاری شما افتخار دارم راپورت دهم که معاون وزارت خارجه همین حالا مرا اطلاع داده است که بمسیو اودندیج تلگرافاً خبر داده است که دولت هلند نتوانسته‌اند کسیرا برای ریاست نظمیه طهران معرفی نمایند

(امضاء) بنتینك

(نمره ۲۲۰)

(تلگراف سر جارج بوکانان بسر ادوارد گری)

سنت پطرزبورغ ۲٦ ژویت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۱۸ ژویت شما — درجواب مراسله من که جواب آنرا مؤکداً خواستم کفیل وزارت امور خارجه نوشته

است که با وزیر مالیه و سفیر روس مقیم طهران در خصوص قرضه پیشنهادی بدولت ایران مشغول مذاکره است و جناب معظم منتظر وصول اطلاعات دیگر ازانهـا است و تأسف دارد از اینکه نمیتواند بسؤال شما جواب بدهد و نمیتواند تعیین نماید که درچه‌تاریخی بهمین زودیها بایستی منتظر جواب شد ولی وعده میدهد که هرقدرزودتر مرا از تصمیم دولت روس مستحضر بدارد

(نمره ۲۲۱)

(تلگراف سر جارج بوکانان بسرادوارد گری)

سنت بطرزبورغ ۲۷ ژویت ۱۹۱۲ —

مساعده بدولت ایران — رجوع بتلگراف ۲٦ ژویت‌من کنید — من دیروز در این موضوع بامسیو نراتف مذاکره نموده از صحبت ایشان برمن معلوم گردید که مسیو کوکوتسکف محتمل راضی خواهد شد که دولتین بریطانیای عظمی و روس‌فوراً هریك ۲۵۰،۰۰۰ لیرا بدهند ولی چون حتمی استکه دولت ایران پس از صرف این ۵۰۰،۰۰۰ لیرا بازهم پول خواهند خواست مسیو کوکوتسکف گمان میکند که بایستی بدولت ایران اظهار شود که از آنها انتظار میرود بهثبوت برسانند که اعتماد دولتین‌را سوء اعمال ننمـایند

(نمره ۲۲۲)

(تلگراف سر ادوارد گری بسروالترتنلی)

وزارت خارجه ۲۷ ژویت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲٤ ژویت من — دولت هلند حالا با اطلاع صریح داده اند که نمی‌توانند کسی‌را برای مقام ریاست نظمیه معرفی نمایند

(نمره ۲۲۳)

(تلگراف سرادوارد گری بسر جارج بوکانان)

وزارت خارجه ۲۷ ژویت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲٦ ژویت شما — بکفیل وزارت امور خارجه اظهار نمائید که مسئله مهم است و لازم است که فوراً به اشکالات مالی که ایران‌را دچار شده گشایشی داده شود و ازاو استدعا نمائید که لااقل باراٸهٔ طریقی که در قسمت آخری تلگراف ۱۸ ژویت من شده موافقت نماید

بسیار مطلوب است که دولتین در یك موقع و مشترکا مساعده بدهند ولی درصورتیکه دولت روس نتوانند باین زودیها تصمیمی بنمایند من حاضرم در این مسئله تدقیق نمایم که آیا ما میتوانیم تمام این‌پول‌را خودمان بدهیم و بگذاریم سهم دولت روس بعد داده شود

(نمره ۲۲٤)

(مکتوب سر والترتنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۷ ژویت ۱۹۱۲ —

آقا افتخار دارم سواد شرحیکه جنرال قونسول اعلیحضرتی مقیم اصفهان ازبابت ناامنی راههای تجارتی آن‌ولایت در عرض سه

ماهه الی آخر مارس که به تجارت صدمه زده است نوشته لفاً ایفاد دارم

(امضاء) والتر تنلی

(ملفوف نمره ۲۲٤)

(راپورت تجارت اصفهان برای سه ماهه)

(الی ماه مارس ۱۹۱۲)

(راهها)

برفهائیکه در اوایل ماه ژانویه در تمام راهها و نقاط این ولایت بارید و سرمای بسیار شدیدی که در آخر ماه مذکور شد اسباب منع حمل و نقل مال التجاره شده و تقریباً در تمام راهها پست از حرکت افتاد ولی از انطرف سبب دور رفتن ایلات شده و باین طریق تا مدتی سرقت بوقوع نرسید

همینکه از شدت سرما قدری کاسته شد در اوایل ماه فوریه در اوضاع حمل و نقل مخصوصاً درطرف شمال بهبودی حاصل گردید ولی سارقین درراه شیراز بنای خود نمائی گذارده و لازم گردید مستحفظین زیاد همراه قوافل فرستاده شود در عرض ماه فوریه در راه طهران و یزد و همدان امنیت برقرار بود وبعلت حضور دائمی سارقین درراه شیراز و مسدود بودن راه اهواز از برف ورود مال التجاره باصفهان ازطرف جنوب موقوف شد

در اوایل مارس اوضاع راه شیراز خیلی اسباب تاسف گشته و تا آخر ماه مذکورهم بهمان حال باقی بود راه همدان تا مدتی امنیت نداشت و راه طهران هم بکلی از حوادث و اتفاقات

خالی نبود

در اواخر سه ماه اوضاع مادی راه اهواز بهتر شد

دردهم فوریه ماژر پیطرسن یکی ازمعلمین ژاندارمری سوئدی که تشکیلات مقدماتی ژاندارمری خزانه سپرده باوست باتفاق چهار ژاندارم از شیراز حرکت نمود

در ۲۰ مارس سه نفر ازصاحب منصبان سوئدی ژاندارمری (ماژر سیفورت و ماژر نون راندل و کاپیتان میسترم) با ۱۵۰ نفر پیاده و ۳۰ نفر ژاندارم سواره و ۱۷ واکن آذوقه و مهمات از اصفهان بطرف شیراز حرکت کرد

(راه اهواز)

درعرض ماه ژانویه و فوریه بعلت برف بسیاری که در راه بود مال التجاره تقریباً هیچ حمل و نقل نشد قاصدهای پستی که با تانی و اشکال از آن راه رفتند راپورت امنیت راه را دادند در اواخر فوریه حمل و نقل تجدید شد لکن مقدار مال التجارهٔ که باصفهان وارد و از آنجا در عرض مارس خارج شد نسبتاً کم بود قوافلی که وارد میشدند راپورت دادند راه عموما امن است لیکن در اواخر مارس ازقراری که معلوم شد چند فقره سرقت جزئی در کاو پیسه یا نزدیک انجا بوقوع رسید برف بازهم مانع از ایاب و ذهاب قوافل بود تعمیرات پل گدار بلوطك هم توسط مهندس ادارهٔ لینچ در ماه فوریه و مارس تا اندازه باعث تقلیل عبور و مرور قوافل مال التجاره گردید

بموجب راپورتیکه مفتش راه اداره لینچ در دوم مارس از دهدز داده بود خوانین در آن موقع در نظر داشتند برای تامین قسمتهای کوهستانی راه در سر راك و قلعه مدرسه و بلوطبلند و لقم کیر و شلیل (دو) شش قلعه بنا نمایند و برای تعیین ۲۰۰ نفر مستحفظ برای قراولی راه و پرداخت حقوق آنها توسط مفتش اداره لینچ ترتیبی بدهند

(راه شیراز)

در اولین هفته ماه ژانویه تجار محلی که خالی بودن راه بطور موقت از سارقین اسباب تشویق آنها شده بود (نتیجه سختی و سردی هوا) چند قافله برای حمل قند و چای وغیره بشیراز فرستادند اخبار حملهٔ سرحدیها در ۱۴ ژانویه بکاری بسته در کردن کیر نزدیك بروجرد (حدود فارس) درموقعیکه از قرار راپورت تمام چاپارخانههارا خراب کرده و ٤ راس اسبهای پستیرا برده بودند سبب این شد که دیگر قوافل فرستاده نشود

قریب ۲۰ ژانویه قوافل شیراز شروع بورود نموده و بهمینطور در عرض ده یا پانزده روز بعد از آن دستجات زیاد وارد شدند قوافل بزرك محمول محصولات اصفهان در اواخر ژانویه و اوایل فوریه از اصفهان بطرف جنوب حرکت کردند مقارن تجدید ایاب و ذهاب قوافل دستجات سارقین در راه آمدند یکی از ایشان (که از قرار مذکور از اهل معیار بود) ٥ فوریه نزدیك قلعهٔ احمد آباد بیکی از قوافل اصفهان زده و دیگری (از

کهکلوئیها) برج بین یزدخواست و شلکستان را اشغال نموده و آنرا تاچندروزی در تصرف داشت و باین طریق تامدتی ازحرکت قوافل جلوگیری شد

قوافلی که بطرف شمال عازم بوده و تا آباده سالماً رسیدند خیلی در آنجا معطل شده و برای تحصیل قراول محلی مصادف با اشکالات زیاد گردیدند

حضور اینها فقط مانع نبود در ۲۳ فوریه یکدسته مرکب از شصت نفر کهکلوئیها بیك قافلهٔ بزرکی که باتفاق مستحفظین مخصوص از آباده حرکت کرده بود در نزدیك برج یزدخواست حمله برده و منهزم گردیدند

تقریباً در همانوقت بیك دسته از تجار ایرانی و یك قافله زوار نزدیك قلعه احمد آباد بطرف جنوب گردنه ارجینی حمله برده و آنهارا غارت کرده یکی از زواررا مقتول داشتند

در جنوب آباده چنانچه راپورت داده شد ایلات باصری قوافل واهالی دهاترا میچاپیدند

همینکه هوای کرم نزدیك شد اوضاع راه شیراز بدترشد ودر آخر فوریه از راپورتهای واصله معلوم گردید که راه شمال و جنوب ایزد خواسترا دستجات مسلح اشغال نموده اند درعرض هفتهٔ اول مارس بیك قافلهٔ بزرکی محمول مال التجاره انکلیس از طرف بوئر احمدیها در شمال آباده حمله شد و قریب ٦٠ بار شتر مال التجارهٔ یکی از ادارات انکلیس بغارت رفت وبیك قافلهٔ بزرك

محمول اجناس محلی که از اصفهان بطرف جنوب حرکت کرده بود دستهٔ از سرحدیها و کهکلوئیها و نفرها در نزدیکی قمشه حمله برده و گله‌های آنجارا هم بردند   سارقین کهکلوئی بهبسته و ٤ نفر مسافر ایرانی درگردنه ارجینی زدند   این سارقین یك قسمت راه‌را در جنوب تنگ مذکور اشغال نموده بودند

دستجات سارقین کهکلوئی سپس دهات حدود راه را غارت نموده و مزاحم بختیاریهای بین اصفهان و قمشه‌هم شده و در موقعی بنایب الحکومه بختیاری آن‌نقطه حمله نمودند   حکومت اصفهان برای جلوگیری از آنها مجبور شد یکدسته از بختیاریهارا بطور دائم در معیار قرار دهد

حضور متوالی این ایلیاتیها در عرض ماه مارس درحدود آباده و گردنه ارجیق باعث تقلیل اياب وذهاب قوافل گردید و فقط قافلهٔ مهمی که عبور نمود   در ۲۲ و ۲۳ مارس بود واز قرار مذکور عدهٔ آنها از ۶۰۰ تا ۷۰۰ راس میشد واینها بعقب یکی از مامورین قونسول خانه انگلیس (مستر ناکس) و در تحت حفاظت مستحفظین ایرانی که برای او تعیین شده بود وارد شدند

(راه طهران) .

در اوایل ژانویه تا اندازهٔ بواسطهٔ برفهای سخت و تا اندازهٔ هم بواسطهٔ نبودن اسب در چاپار خانه‌ها مراوده بین اصفهان و طهران مقطوع بود و فقط بوسیلهٔ تلگراف مخابره امکان داشت

قونسول‌خانه‌های روس و انگلیس در باب مقطوع بودن متوالی مراودات با اصفهان بسفارت‌خانه‌های خود شکایت نمودند

ظهور متمرد مشهور نایب حسین نزدیك اردستان بیشتر بی‌نظمی حرکت پسته شده ولی همینکه خبر رسید قرار و مدار دوستانه بین دولت ایران و نایب حسین داده شده و مقدارزیادی مال التجارهٔ محلی برای حمل بطرف شمال که ازترس این متمرد تا مدتی در اصفهان معطل مانده بود در اواخر ماه ژانویه حمل گردید اطمینان اعاده شد سرمای شدید آخر ماه مجدداً مانع تردد شده و اشغال قسمتی از کاشان توسط نایب حسین و همراهان‌او در اوایل فوریه موجب قدری سوءظن گردید

تغییر هوا و تعیین نایب حسین بحکومت نطنز باعث تجدید اياب و ذهاب گردیده و مامورین محلی‌را تشجیع نمود دوباره اسب پستی برای راه از کاشان الی اصفهان تهیه نمایند

باقی ماه فوریه و نصفه اول ماه مارس اوضاع راه خوب‌بود و اياب و ذهاب قوافل بطریق معمول شده و درعبور ومرور پسته بهبودی حاصل گردید   سرقتی که در ۱۷ مارس نزدیك گندیاباد در راه قافله‌رو تاطهران بوقوع رسیده و ۸ بار مال التجاره بانك دوپره روس بسرقت رفت و راپورت اجحافات دستجات بختیاریها و در حدود قم باعث تقلیل اياب و ذهاب قوافل و قدری بی نظمی در عبور و مرور پسته درنصفهٔ آخری ماه مارس گردید

آخر ماه در حرکت بودند تا آنکه سرمای زیاد مانع از ایاب و ذهاب آنها گردید در ۳۰ ژانویه سارقین بقافله بی باری که ازخی‌میامد بین تیران ونجف آباد زده پولهایش‌را بردند

همینکه در اوایل فوریه هوا تغییر نمود ایاب و ذهاب مجدداً شروع گردید از ۱۸ تا ۲۳ فوریه مال التجاره زیادی از همدان و مقدار کمی از کرمانشاه وارد شد از آنوقت تا اواسط مارس هم عبور و مرور دوام داشت ولی تلگرافیکه ازهمدان واصل گردیده بود و سرقتی که در ۱۴ مارس نزدیک کلپایکان واقع شده و بست سلطان آباد زده شد باعث قطع آمدوشد قوافل گردید

راپورتهای دیگر راجع باجحافات همراهان سالار الدوله در کرمانشاه و حدود آنجا قبل از آخر ماه ایاب و ذهاب آنها را بدرجهٔ صفر رسانید

(نمره ۲۲۵)

(مکتوب مستر والترتنلی بسرادوارد گری)

طهران ۸ ژوئن ۱۹۱۲ —

آقا افتخاردارم خلاصهٔ‌واقعهٔ چهار ماههٔ اخیر ایرانرا بطریق معمول ماهیانه لفاً ایفاد دارم (امضاً) والترتنلی

(ملفوف نمرهٔ ۲۲۵)

(خلاصهٔ وقایع چهار هفتهٔ ایران)

(لغایت ۸ ژوئن ۱۹۱۲)

(راه یزد)

درعرض ماه ژانویه بنا براپورت این راه امن بود ولی سردی هوا در ایاب وذهاب قوافل تخفیف‌داده وازعبورومرورپسته جلوگیری نمود

دراوایل ماه فوریه همینکه درهوا تغییری حاصل گردید قوافل شروع به آمدوشد گذارده و پسته‌هم بسرعت میرسید در تمام راه بنا براپورت واصله راه امن بود ولی قافلهٔ که در دوم مارس از یزد واردشد راپورت داد که بین نائین و نو گنبد دستهٔ ۳۰ یا ۴۰ نفر از باصریها بانها حمله نموده لیکن مستحفظین که همراه آن قافله بودند آنها را مغلوب ساخته و مجبور بفرارشان نموده بودند

درعرض ماه مارس قوافل و پسته ومسافرین بدون‌مزاحمت درراه عبور ومرور کرده ولی در اواخر ماه خبر حضور سارقین در نقاط مختلفه داده شد

قوافلی که در آخرین هفته ماه مارس بطرف اصفهان میامدند بارهای خود را در یکی دو منزلی خارج شهر گذارده و برای یزد بار گرفتند محض آنکه حکمران اصفهان قاطرهای انهارا برای حمل غله ازچهارمحال باصفهان نگیرند

(راه‌های سلطان آباد و کرمانشاه و همدان)

درعرض ماه ژانویه تمام راهها امن بودند باوجود برف خیلی سخت وسرمای شدید قوافل ومسافرین در آن راه‌ها

(طهران)

کابینه — چنانچه در خلاصهٔ وقایع آخری راپورت داده شد وثوق الدوله ازمقام وزارت خارجه استعفا کرده علاء السلطنه بجای او منصوب کشت و مقام وزارت معارف فعلاً خالی است

ادارهٔ نظمیه — سردار محتشم یکی از خوانین بختیاری که حالیه وزیر جنك است ادارهٔ نظمیه فعلا سپردهٔ او است و برای استخدام یك نفر برای ریاست نظمیهٔ طهران بدولت هلند رجوع شده است

حکومت ایالات و ولایات — سپهدار که تعیین او بمقام ایالت آذربایجان متجاوز از سه ماه قبل رسما اعلام شد هنوز در طهران است

مخبر السلطنه فرمانفرمای منتخب فارس هنوز بعذر اینکه خزانه‌داری کل وجوهات لازمه‌را نداده حرکت خودرا از طهران بتاخیر میاندازد

بعلت اقدامات و بیکار بودن ایلات راه بختیاری ایاب وذهاب قوافل مسدود کردیده و چنانچه معلوم میشود اغتشاش زیادی در خاك بختیاری وجوددارد سفارت بخوانین فشار آورده است کهیکی از خوانین مسؤل‌را برای اعادهٔ انتظامات آنجابفرستند امیداست که این کار مهم عنقریب بسردار جنك سپرده خواهد شد نظر باین مقصود بانك شاهنشاهی مشغول ترتیبات دادن قرضهٔ ۸۰۰۰ لیرا ازقرار منافع صدی ۷ سالیانه‌بخوانین استواسهام کمپانی نفت انکلیس

و ایران خوانین این قرضه‌را تامین می‌نماید

(ایالات وولایات بحر خزر)

بعلت وضع ورفتار خصومت آمیز ایلات شاهسون مامورین محلی دولت روس لازم دانستند قشونی برای سرکوبی آنها اعزام دارند برای انجام این مقصود فرمانده قشونی روس در اردبیل در آخر ماه گذشته قسمت معظم قشون خود را بانطرف حرکت داده و فقط یك‌دستهٔ کوچك را در شهر کذاشت وهمینکه‌عساکر مزبوره حرکت نمودند این دسته در قلعهٔ حکومتی منزل گرفتند در ٤ ژوییت ۵۰ نفر از پیاده نظام روس از عساکر قزوین از انزلی برای بادکوبه حرکت کردند

(مشهد)

درعرض سه هفتهٔ اخیر شهر مشهد و دور و حوالی آن ارام بود ولی سارقین هنوز آن‌ایالت‌را مخصوصاً کازر و قوچان‌و عباس آباد‌را اشغال نموده بودند از قرار مذکور قریب یکصد خانواده در آخر ماه بافغانستان مهاجرت نموده بودند

بواسطهٔ ورود ٦۰ نفر از ترکستان دراین اواخر برعده عساکر روس درمشهد افزوده شد

(اصفهان)

این ولایت هنوز کما فی السابق نا امن است و سرقتهای در راه لینج در چهار محل که تا کنون تصورمیشد نسبتاً محل امن است راپورت داده شد

اوضاع امور در شهر و حدود آن کما فی‌السابق رضایت‌بخش نیست و علت آن گرانی قیمت ارزاق و نزاعهای جزئی دائمی بین اتباع حکمران و ژاندارمهای خزانه میباشد یهودیهای شهر هم بواسطهٔ قتل دو نفر آنها در خارج شهر که ظاهراً سهواً و بدون قصد کشته شدند تا اندازهٔ مضطرب و پریشان بودند

جنرال مالتا که دولت ایران دوسال قبل اورا برای تشکیل ژاندارمری بفارس فرستاده بودند در ۱۶ ژون از اصفهان عبور نمود که بطهران برود

(یزد)

در چند هفتهٔ اخیر در اوضاع یزد و اطراف آن بهبودی حاصل نشده باوجود مساعی قوام‌الملك شیرازی در ترغیب رؤسای عرب محلی که غارتگران را از خاك یزد بر گردانند دهات ده میلی شهر مذکور غارت شده و قوافل بانضمام قافلهٔ دکتر کار متعلق بهیئت دعاة غارت شد حکمران در صدد استحکام مقامات دفاعیهٔ شهر میباشد و تا اندازهٔ که میتواند برای حفظ آن مشغول ترتیبات است یکدسته از بختیاریها بانتظام الملك که در ۷ ژون به اردستان هجوم آورد حمله نموده واورا مجبور بمراجعت بکوههای بیابانك نمودند

همینکه ازنایب حسین حکمران نطنز درخواست شد که با بختیاریها متفق شده بمقابله انتظام الملك بروند ۲۰۰ نفر سوار به اردستان فرستاد این سوارها در عوض کمك بختیاریها خانه‌های آن

شهررا غارت نموده وبا یغمای خود به نطنز مراجعت نمودند

بختیاریها باردستان مراجعت نمودند و انتظام الملك وهمراهان او فعلا غلبه دارند

(کرمان)

امیر اعظم ایالت کرمان یاغیانیرا که در اوایل ماه شهر را تهدید نموده بودند تا ناحیهٔ بردسیر تعاقب نموده و آنهارا متفرق نمودند

رفعت نظام ومیرزا حسین‌خان دو نفر از سر کردگان یاغیان که نزد ایلات محلی پناهنده شدند بایالت تسلیم شده وبرحسب امر او بدار زده شدند

(کرمانشاه)

اززمان ورود شاهزاده فرمان فرما در این شهر اغتشاشی نبوده است ولی درخارج اغتشاش وجود دارد چرا که برضد بقیهٔ همراهان سالارالدوله که هنوز چند دهات اطراف را اشغال نموده‌اند اقداماتی بعمل نیامده است

(نمره ۲۲۶)

(مکتوب سر والترتنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۹ ژویت ۱۹۱۲

آقا در ۲۴ ژون کابینهٔ که هیئت دیپلوماسی برای جشن افتتاح رسمی مدرسه ژاندارمری در یوسف آباد دعوت شدند

این‌مدرسه مشکل ازیك دار التعلیم صاحب‌منصبان ویك‌شعبه

برای تعلیم صاحب‌منصبان برای فرماندهی درطهران وقزوین میباشد
(رجوع به‌مراسلهٔ ۳۰ آوریل ۱۹۱۲ من کنید)

دراین‌موقع ۴۰۰ نفر ازژاندارمها برای مشق حاضربودند ووضوح وطریقهٔ ورزشهای مختلفه نظامی نشان میداد که از زمان افتتاح مدرسه مذکور در ۱۵ آوریل گذشته تاچه اندازه ترقی و پیشرفت حاصل شده‌بود

منزلهای آنها راحت و خوب بود و ازبشرهٔ آنها استنباط میشد که استخدام در این اداره مطبوع خاطر ایشان است

شعبات مختلفهٔ‌تعلیمات ازقبیل تیر اندازی و ورزش‌ژیمناستیک و مشق سواره وغیره هریك در تحت نظارت یکی ازصاحب‌منصبان سوئدی است

قوه و بنیه و هیکل افراد آنها هنوز خوب نیست ولی بلا شبهه ترقی خواهد کرد چرا که سوئدیها بمشقهای ژیمناستیك اهمیت زیاد میدهند

(امضاء) والتر تنلی

(نمره ۲۲۷)

(مکتوب سروالترتنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۹ ژوئن ۱۹۱۲ —

آقا در تلگراف دوم شهر جاری خود باکمال افتخار بشما اطلاع دادم که بموجب رابورت تبریز مجلل السلطان که‌در این اواخر بفرماندهی کل عساکر سالار الدوله شهرت یافته بنعمت آباد رفته و در این ده نزدیك تبریز که ییلاق جنرال قونسولگری روس در آن

واقع است پناهنده شده‌است

این رابورت را همکار روسی من تصدیق‌نموده بعلاوه اظهار داشت که او بجنرال قونسول روس تعلیم داده است‌که فوراً در صدد دستگیری مجلل السلطان برآید و متعاقب آن همینطورکه از سنت پطرزبورغ باو اجازه داده شد این کاررا بانجام رساند اسباب تبعید سر کردهٔ مذکوررا بروسیه فراهم آورد

رئیس کابینهٔ وزارت امورخارجه بمجرد شنیدن خبر ورود مجلل بنعمت آباد ازمن ملاقات نموده اظهار داشت که دولت ایران در نظر دارند از سفیر روس تقاضای تسلیم پناهنده مذکور را نمایند باین دلیل که درموقعیکه قرار حقوق محمدعلی داده شد اینطور موافقت حاصل گشته بود که درمورد هریك از همراهان او که‌بایران مراجعت کرده و برضد دولت حمل سلاح نماید بطور متمرد باوی عمل خواهد شد

من باشدد معین الوزاره را ازاین اقدام بازداشتم اولا بجهة اینکه برای دولت روس امکان ندارد پناهنده‌را تسلیم نمایند که حتما بقتل خواهد رسید و ثانیاً بجهة اینکه بواسطهٔ این تقاضا ناچار بسیاری از اروپائیانیکه سعادت ایران را خواهانند مأیوس خواهند شد

ازقراری که فهمیده‌ام چنین تقاضائی نشده است

(امضاء) والترتنلی

(نمره ٢٢٨)

(مکتوب سروالتر تنلی بسر ادوارد گری)

طهران ٩ ژوئن ١٩١٢ —

آقا در تعقیب مراسلهٔ ٢٢ ژون خود افتخار دارم اینک سواد مراسلهٔ دیگر یراکه قونسول اعلیحضرتی مقیم کرمان فرستاده و شرح شکست یاغیان را نگاشته است لفاً ایفاد دارم

(امضاء) والتر تنلی

(ملفوف نمره ٢٢٨)

(مکتوب قونسول هیك بسر والتر تنلی)

کرمان ٢٨ مه ١٩١٢ —

آقا در تعقیب مراسله ٢٢ مه ١٩١٢ من افتخار دارم بشما اطلاع دهم که یاغیان در ٢٥ مه از حوالی کرمان رانده شدند

٢ — در ٢٤ مه شاهزاده امیر اعظم برای ملاقات یاغیان و مذاکرهٔ شرایط صلح نزدیك اردوی آنها رفت و این اجلاس را دو نفر از ملاها ترتیب داده بودند ولی همینکه با عدهٔ زیادی از مستحفظین خود از شهر خارج گردید یاغیان ترسیده وازملاقات وی امتناع ورزیدند روز دیگر او با ٦٠٠ نفر و یك توپ ٩ سانتیمی از شهر خارج گردید یاغیان قبلا شروع بعقب نشستن کرده بودند ولی درموقعیکه عساکر ایالت از فتح آباد بطرف یاغین در حرکت بودند بیاغیان برخورده و یکی از توپهای یك سانتیمی را که داشتند باتمام غارتیهای آنها گرفتند

در جنگی که واقع شد توپ ٧ سانتیمی دیگر قبضه و یاغیان فرار اختیار نمودند ولی تمام آنها فرار کرده کسی از آنها دستگیر نشد تلفات عساکر امیر اعظم ٤ نفر مجروح بود که یکی از آنها تا کنون مرده است وتلفات یاغیان که تحقیق عده آنها ممکن نبود بقرار تخمین مختلف دو نفر را بعضی از اشخاص بدکاری که از او کناره گرفته بودند بقتل رسانیده بودند و ٧٠ نفر راهم بعضی از طرفداران بسیار امیدواروی مقتول ومجروح نموده بودند

من میخواهم باور کنم که تلفات بین ده و بیست بوده است

یاغیان سبس بیردسیر که املاك بهادر الملك در آن واقع است رفته و عجالة خودرا ازدست امیر اعظم مستخلص داشته اند وحال انکه اگر شاهزاده امیر اعظم قبل از طلوع آفتاب در فتح آباد به اردوی آنها در وقتیکه چندان حرارتی نداشتنند حمله برده بود عقیدهٔ من بر آن است او میتوانست تمام آنها را دستگیر و توپهارا از آنها بگیرد او مرا اطلاع میدهد که در نظر دارد دو سه روز دیگر تا بردسیر بتعاقب آنها برود ومن سعی خواهم کرد که اورا وادار بانجام قول خویش نمایم زیرا اگرچه گمان نمیکنم آنها دیگر شهررا تهدید نمایند لیکن تا زمانیکه در تحت سلاح و دور هم جمعند اسباب بدبختی اهالی ایالت خواهند بود

٣ — در مراسلات سابق خود عقایدی که محرك انهائی شد که بطرف شهر برای یاغیگری بیایند توضیح نموده ام و در قسمت ٨ مراسلهٔ ٢٢ مه خود مرقوم داشتم که در شهر دستهٔ هستند

که با یاغیان همدردی داشته و اتصالا با آنها مراوده و مکاتبه نموده و بانها اصرار میکردند آمده و کرمان‌را اشغال نمایند

اینها کسانی هستند که خودرا دموکرات نامیده و چندان کفایت یا عقاید ثابت پلتیکی ندارند   شاهزاده امیر اعظم چندان کاری نکرده که اسباب خصومت وعداوت آنها شود ولی آنها مخالف بودن حکمران مقتدری در کرمان میباشند وهمین اشخاص بودند که در آنتریکهائیکه بعزل جلال الدوله خاتمه یافت بسردار نصرت همراهی کردند که پس از آن برضد تعیین سردار محیی پروتست واعتراض نموده و در ۵ ماه قبل تحریك بهیجان ضد خارجه نمود و امیراعظم پس از ورود خود هیجان مذکور را خوابانید

نسخ انتخابات انجمن محلی — که بعضی این اقدامرا بشاهزاده نسبت میدهند — اسباب رنجش آقا یحیی رئیس سابق انجمن گردیده و او با همراهانش ازچندی باینطرف مشغول انتریك برعلیه امیراعظم بوده‌اند   چیزیکه آنها میخواهند تعیین یکی از اشخاص بی کفایت محلی برای کفالت ایالت کرمان وتقسیم مشاغل حکومتی بین خودشان است   فرستادن سردارنصرت بطهران سبب اتحاد طرفداران او بادموکراتها شد   عدل السلطان برادر سردار نصرت که از برادرش که درطهران بود تلگرافات متعدده برایش میرسید حرکات آنهارا تقویت نمود   بشارت الممالك که تازه‌گی بریاست ادارهٔ تلگرافخانهٔ ایرانی منصوب شده پس از ورود خود با آنها متحد شده و انتخاب وی ازطرف دولت ایران برای مذاکرهٔ با یاغیان

بسیار نامساعد واقع گردید چراکه همینکه باردوی آنها رسید مبلغ زیادی گرفت که ایشان‌را تقویت نماید   در مراسلات سابق هزار تومانیکه گرفته بود اطلاع دادم از آن ببعد سیاههٔ پولیرا که گرفته است دیده‌ام و بموجب آن خود اعتراف میکند که ۹۷۵ تومان گرفته است و از این مبلغ صد تومانش را سید باقر یکی از اجزاء ادارهٔ مالیه که بیاغیان ملحق گردید داده است

رئیس این اداره که میرزا مهدیخان کرمانی باشد ابتداءً با این هیجان همدردی داشت ولی او آدم عصبانی مزاج ترسوئی است وهمینکه براو معلوم گردید پیشرفتی نخواهد کرد ازمن سؤال نمود ببیند در موقع لزوم اورا در قونسولخانه پناه خواهم داد یانه   من در جواب اظهار داشتم که نه او نه هیچیك ازمخالفین ایالت‌را پناه نخواهم داد و لذا رویهٔ خودرا تغییر داده است لیکن بهیچوجه مناسب مقام خود نیست و کسی دیگررا که از اهل کرمان نباشد باید بجای وی نصب نمود   امیر اعظم نمیدانست ازکه استعانت جسته یا بکه اعتماد نماید و حتی آنهائیکه بامقاصد او همراه بودند چندان باو تقویت نمی‌نمودند و می‌ترسیدند از آنکه مبادا منفور مخالفین ایالت گردند ولی چیزیکه بیشتر اسباب یاس او بود رفتار دولت ایران بود همینکه روز ۱۹ مه باردو رفته و بانها اظهار داشتم که‌درصورتیکه متفرق نشوند دولت آنهارا یاغی خواهد شمرد   آنها بسیار متغیر گشته و نسبت دوروئی بوزیر داخله دادند و تلگرافات یاس آمیزی که ازطرف او برایشان مخابره شده بود ارائه نمودند

دولت ایران امیر اعظم‌را متهم ساخته بودند باینکه کتباً بفراش باشی
خود امر داده است که هرقدر میتواند از اهالی جیرفت جبراً پول
بگیرد   دانستن این مسئله خیلی قابل ملاحظه خواهد بود که
چطور این اطلاع بدولت ایران رسیده بود

باغیان در جیرفت این فراش‌باشی‌را دستگیر نموده وکاغذهای
اورا گرفتند و گمان نمیکنم ازموقع دستگیر شدن وی تا زمانیکه
دولت ایران این نسبترا باو دادند چندان طولی کشید که این کاغذ
از جیرفت بطهران برسد و اگر اینطور باشد معلوم میشود که
دولت نه فقط برای وجود داشتن چنین خطی بلکه برای کم و کیف
مندرجات آن بر اطلاعات تلگرافی که از باغیان رسیده اعتماد نموده
است و درهر صورت مستقیماً باباغیان مخابره می‌نموده است

درحقیقت حکمران معزول جیرفت که یکی از سرکردگان باغیان بود
فقط یك ثمن یا عشر مالیات بده سال گذشتهٔ خودرا پرداخته و
بسیار ممکن است که باغیان حکم سختی‌را که برای وصول تمام
مالیاتهای عقب افتاده داده شده بود برای غارت عمومی بکار برده
بودند   (امضاً) هیك لیوتنان کلنل

(نمرهٔ ۲۲۹)

(مکتوب سر والترتنلی بسرادوارد گری)

طهران ۱۰ ژویت ۱۹۱۲ —

آقا رجوع بمراسلات سابقه در موضوع اوضاع حالیه راه
شیراز الی بوشهر و قصور دولت ایران در انجام شرایط مراسله ٤

آوریل سرجارج بارکلی در باب حمله بر مستر اسمارت ومستحفظین‌وی
در ماه دسامبر گذشته افتخار دارم اینك ترجمهٔ مراسله‌را که وزیر
امور خارجه برای من فرستاده و اقداماتیرا که دولت ایران برای
من فرستاده و اقداماتیرا که دولت ایران برای موافقت باتقاضاهای
دولت اعلیحضرتی نموده‌اند درآن توضیح نموده‌اند لفاً ایفاددارم

جنانچه ملاحظه خواهید فرمود علاء السلطنه اظهار میدارد
که تلگرافی بعلما و رؤسای فارس مخابره شده و بآنها نصیحت
داده شده است که نسبت بانگلیسها و تجارت آنان رویهٔ دوستانه
اتخاذ نمایند   ازقراریکه تحقیق نموده‌ام این‌تلگراف درموقع‌خود
منتشر گردیده ولی مامورین‌قونسول خانه اعلیحضرتی شیراز بمن خبر
داده است که این‌قبیل تلگرافات ازهیئت علمای نجف و کربلادیگر
مثل سابق اثری برای جلو گیری از شرارت کاری ندارد
اگرچه کما فی السابق مستمسك خوبی برای تولید اغتشاشات
میباشد

راست است که قرار برای حرکت ایلات جدید داده شده
و هرروز از منابع مختلفه بمن اطمینان داده میشود که تا چند
روز دیگر حرکت خواهد کرد   تا کنون مکرراً مسیومرنارد
را باینکه مایل یا قادر نیست وجوهات لازمه برای این‌مقصود تهیه
نماید باعث این تاخیر دانسته‌اند   من مکرراً بمسیو مرنارد اهمیت
اصلاح اشکالات مالی‌را تاکید کرده‌ام و تاکنون بمن اطمینان داد
شده استکه ترتیب آن داده شده و باوجوداین حرکت مخبر السلطنه

هنوز بعهدهٔ تعویق است و دیروز مسیو مرنارد بمن اطلاع داد که مجدداً تلگرافی به پیشکار مالیهٔ شیراز فرستاده وتاکید بارسال وجوهات لازمه نموده است این مسئله ثابت میکند که باوجود اطمینانانیکه داده شده ازطرف خزانه‌دار کل قدری مخالفت با این امر شده ومن علت آنرا نمیدانم

در ضمن مذاکرات اخیره علاء السلطنه اظهار اعتماد کامل نسبت بکفایت مخبر السلطنه در اعادهٔ انتظامات و دستگیری مرتکبین جمله بستر اسمارت نموده است و سردار اسعدهم بهمین طور نسبت باو اعتماد دارد ویقین دارد که درصورتیکه سردار جنگ بحکومت بختیاری و بهبهان و ایلات کهکلوئی و امیر مفخم بایالت کرمان منصوب باشند انتظامات کامل در جنوب اعاده خواهد شد

شما ملاحظه خواهید فرمود که علاء السلطنه در مکتوب خود درباب تنبیه مقصرین می‌نویسد که از قراریکه سرجارج بارکلی بوزیر امور خارجهٔ سابق اعلام نموده است قبول نمودن دولت‌ایران پرداخت ۴۷۴۴ لیرا برای جبران باین غائله خاتمه داده و دیگر برای تنبیه مقصرین اصرار نخواهند کرد

از نوشتجات سابق معلوم نمیشود که سرجارج بارکلی چنین اظهاری کرده باشد وچندی قبل که وثوق‌الدوله در این باب بامن مذاکره نمود من باو اظهارداشتم به کمان‌من مقصود سرجارج بارکلی براو مشتبه شده باشد چرا که مقصودوی فقط این میتواند باشد که ازطرف خود و ازطرف دولت اعلیحضرتی اظهار رضایت بنماید

از اینکه دولت ایران باین زودی حاضر شده‌اند این مبلغ معتدل‌را که مطالبه شده بپردازند اینطوراظهار شده که مذاکره مذکور در سفارت روس شده درموقعیکه سرجارج بارکلی و وثوق الدوله منتظر سفیر روس بوده‌اند ووثوق الدوله درست زبان نمیداند و ممکن است بدون غرض او اظهارات مذکوررا زیاده بر انچه از ظاهر الفاظ مستفاد میشده دوستانه و تعارف فهمیده است

من اخیراً در باب اوضاع راه بوشهر الی شیراز وقصور در دستگیری مقصرین مفصلا با علاء السلطنه مذاکره نموده و بجناب معظم‌له اوضاع امور سخت حالیهٔ ایالت فارس‌را خاطرنشان نمودم و معلوم ساخته‌ام که اوضاع با سرعت تمام غیر قابل تحمل میشود و محرمانه بطور خصوصی ایشان‌را متنبه ساختم که بنظرمن ناچاردولت اعلیحضرتی مجبور خواهند گردید که رویه دوستانه و مصالحت‌آمیز خودرا تغییر دهند مگر آنکه معلوم گردد که دولت ایران قادر به‌اعادهٔ انتظامات راه که اوضاع مغشوش آن انقدر خسارت بتجارت انگلیس وارد آورده است میباشند

جناب معظم له مرا اطمینان داد که دولت ایران رویه و سلوك دوستانهٔ دولت اعلیحضرتی را قدر دانسته و بکلی سختی اوضاع را میدانند و اظهار داشتند که اوضاع مخصوص محلی که به هیچوجه مربوط بقضیهٔ که در مکتوب مذکور شرحی از آن نوشته شده نبوده‌است باعث این اوضاع‌امورالم انگیز بوده است‌واظهارتاسف و تالم صمیمانه نمود برای‌انکه دولت‌ایران‌چون‌دراین موقع قوهٔنظامی

قابل اعتمادی نداشته واز طرف دیگر مشغول جلوگیری از هجوم یاغیانه شخص عاصی بوده اند نتوانسته‌اند برای اعادهٔ انتظامات اقدامات لازمه بنمایند وزیر مذکور برای آتیه خیلی اظهار امیدواری نمود وظاهراً منتظر نتایج مستحسنه از استعداد ژاندارمری که در تحت امر صاحب منصبان سوئدی تشکیل میشود بود جناب معظم‌له بعلاوه اظهار داشت که تعلیمات مخصوص قطعی بمخبر السلطنه داده شده است که هرقدر می‌تواند با صاحب منصبان سوئدی همراهی ومعاونت نماید

مسئلهٔ اتحاد بهترین طریقهٔ برای حصول نظم و امنیت در راه شیراز که انقدر برای تجارت انگلیس در ایران دارای اهمیت است کار بسیار مشکلی است مسئلهٔ دستگیری مقصرین حمله بامسمارت با مسئلهٔ انتظامات راه مذکور ارتباط بسیار نزدیک دارد زیرا که اگر انتظامات اعاده شود دستگیری و تسلیم مقصرین حتمی خواهد بود حالا که این‌را می‌نویسم ازطرف وزارت امور خارجه مکتوبی خصوصی برایم رسیده مرا اطمینان داده استکه راپورتهای اوضاع امور که ازطرف جنوب برای‌من فرستاده‌شده اغراق است واخباریکه بدولت رسیده مشعر است براینکه امید کامل میرود که بطور مسالمت حل اشکال شده و بمجرد ورود مخبر السلطنه تصفیهٔ امور بروفق دلخواه بعمل آید علاء السلطنه بعلاوه اظهار میدارد که حکومت جدید همین تازه‌گی زمام اموررا بدست گرفته‌اند واوضاع مغشوش فارس بسیار جلب دقت آنها را نموده و صمیمانه اظهار

امیدواری نمود باینکه دولت اعلیحضرتی فرصت بدولت خواهند داد که کفایت خودرا بعرصه شهود و بروز برسانند ومکرراً میگوید که مخبر السلطنه درشرف حرکت است

من عقیدهٔ محکم دارم بر اینکه تااندازهٔ که امکان داشته‌باشد باید از اشغال جنوب توسط دولت انگلیس احتراز شود اگرچه این مسئله‌را بخوبی درك میکنم که این اوضاع غیر قابل تحمل حالیه را نمی‌توان تامدت غیر محدودی بحال خود گذارد بعقیدهٔ من تعیین مدتی برای این قسم اشغال غیر ممکن است وممکن است منتج نتایج دور ودراز شود ونیز شك دارم از اینکه آیا اظهار این مطلب که نفوذ معنوی دولت انگلیس درجنوب ازمیان رفته ومعدوم شده است اساس و محقق دارد یانه مراسلات مستر اسمارت ظاهراً می‌نمایاند که باوجود انکه موقع بسیار مشکل وشخصی مثل محمد علی خان کشکولی ظاهراً سر از هر قسم نفوذ و اقتدار ایرانی یا اروپائی می‌پیچد هنوز او نفوذ خودرا فوق العاده مؤثراً بکار میبرد

(امضاء) والتر تنلی

(ملفوف نمره ۲۲۹)

(ترجمهٔ مراسلهٔ وزیر امور خارجه بسر والتر تنلی)

۲ ژوئت ۱۹۱۲ —

جنابا — در جواب مکتوب ٤ آوریل سر جارج بارکلی افتخار دارم اظهار بدارم که دولت علیه اظهارات دوستانه دولت اعلیحضرتی را ذیقیمت دانسته ولازم میدانند مساعی فوق العاده برای

استحکام اساسی مودت موجوده بکار برده و به پیشنهادات دولت اعلیحضرتی که در طی این مکتوب مندرج است توجه مخصوص نموده اند اززمان وصول این مکتوب دولت ایران در بکار بردن مساعی قصور نورزیده ودر اکثر اقدامات خویش موفقیت حاصل نموده‌اند و برای ملاحظهٔ آن جناب شرح اقدامات مذکوررا ذیلا مینگارم

چنانچه شفاها بجناب عالی اطلاع داده شده توجه علمابابن مسئله جلب شده که بنا بر مطالبی که درطی این مراسله مذکور است باتیك دولت انکلیس مبنی بر عدم مداخلهٔ در جنوب میباشد و تلکرافات بعلما و رؤسای فارس مخابره و بایشان نصیحت داده شده است نسبت به‌اتباع انکلیس و تجارت آنان رویهٔ دوستانه اتخاذ نمایند

۲ — برای تشکیل ژاندارمری تحت امر صاحب‌منصبان سوئدی اقدامات مؤثره بعمل آمده ومدرسه در شیراز تاسیس شده در انجا متجاوز از ۳۰۰ نفر درتحت سلاح رفته و مشغول تعلیم یافتن میباشند و بر این عده افزوده خواهد شد تا آنکه نقشهٔ تشکیل ژاندارمری جنوب بموقع اجرا آید امید استکه ممکن باشد اکثر طرق مهمه‌را همین ژاندارمها در پائیز آتیه قراولی نمایند

۳ — ترتیبات برای حرکت فرمانفرمای جدید فارس‌داده شده و تا چند روز دیگر حرکت خواهد کرد

درباب تنبیه مرتکبین حمله بمستر اسمارت افتخار دارم‌اشعار

بنمایم که پس از آنکه دولت ایران راضی شدند مبلغ ۴۷۴۴ لیرا بپردازند جناب سر جارج بارکلی از وزیر سابق اظهار تشکر نموده و اورا اطمینان داده است که اصرار برای تنبیه آنها نخواهد شد وبنا براین اوتصور کرده است که باین‌مسئله خاتمه داده شده ودیگر مذاکره در آن‌باب نخواهد شد

چنانچه شفاهاً اظهار داشته‌ام امیدوارم که پس از ورود فرمانفرمای فارس اشکالات محلی رفع گردیده و ژاندارمری بهتر و مؤثر ترکار توانند کرد دولت ایران بنا بر این امیدوارند که دولت بریطانیای عظمی کمافی‌السابق ابرازحسن نیت و وداد خودرا نموده و چنانچه وعده داده‌اند عساکر هندی خودرا که در اصفهان و شیراز و بوشهراند عودت خواهند داد

(امضاء) محمد علی

(نمرهٔ ۲۳۰)

(مکتوب سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۱۰ ژویت ۱۹۱۲ —

آقا — رجوع به مراسلهٔ ۱۸ ماه کذشته من — افتخار دارم راپورت دهم که قرار دادی حالا بعمل آمده وبه موجب آن کنترل راه اصفهان الی اهواز وتمام خاك بختیاری بسردار جنك واکذار شده است یکی از پسران صمصام السلطنه صدراعظم باسردار جنك متفق است چهار نفر ازخوانین بزرك فرمانی امضا نموده و بسردار جنك داده و اختیارات تامه به او اعطا کرده

و مدت مأموریت او را تا پنجسال معین کرده اند حکومت بهبهان و کهکلوئیها که بیشتر مشغول هجومهسای در راه بوده اند باوی خواهد بود و ۸۰۰۰ لیرائیرا که خوانین برای حرکت دادن سردار جنك لازم دارند ازطرف بانك شاهنشاهی بطور قرضه‌را داده شده واسهام کمپانی نفت بختیاری خوانین این قرضه‌راتامین مینماید

کاری که سردار جنك بعهده کرفت کار آسانی نیست چرا که خوانین کوچك که نزد ایلات مانده اند آنجاها نیستند بنا بر خواهش خوانین اینجا من توسط جنرال‌قونسول کری اعلیحضرتی در اصفهان پیغام سختی برای آنها میفرستم وکاپیتان کری را تعلیم داده‌ام‌که همراه سردار جنك برود چرا که حضور وی ممکن است برای او مفید باشد ومیتواند برای منافع تجارتی انکلیس با خوانین بزرك مذاکره نماید

من خیلی امیدوارم که‌ماموریت سردار جنك که آدم فعال باکفایتی‌است مثمر ثمرات خوب کردیده منتج باستقرار نظم و امنیت راه بشود لیکن امورات ایرانیان اغلب یاس آور بوده و وعدهائی که در طهران داده شده ممکن است بطاق نسیان کذارده شود یاآنکه در کوههای بختیاری بکلی از نظر محو کردد

برای اینکه سردار جنك برای انتظامات راه تعیین‌شود من راضی شده‌ام که برادر کهتر وی امیرمفخم بهایالت کرمان منصوب‌شود واز روی دلایل امید وارم که ایالت او خیلی خوب ومقتدرخواهد بود و در آن نقاط باعاده نظم موفق خواهد کردید او یکی از

اداره کنندکان وحکام باکفایات است. ومن از نقطهٔ نظر منافع‌انکلیس اهمیت این‌مقام‌را که میخواهد اشغال نماید بوی خاطر نشان نموده‌ام وبه‌او اظهار داشته‌ام که انتظار دارم راه بندر عباس‌را مفتوح‌داشته آن‌را از سارقین پاك سازد اوشخصی‌است که چندان بحرف نمی‌پردازد ودارای عزم زیادی است و اطمینانانی که بمن داده‌است بسیار رضایت بخش است

اکر این دوبرادربنا بوعده های خود عمل نمایند ممکن‌است بتوانند همراهی ذی قیمتی به مخبرالسلطنه نمایند چرا که محلاتیکه ایلات سیار راهزن اشغال مینمایند و آنها باید امنیت بدهند تاایالات فارس امتداد دارد

امضاء (والتر تنلی)

(نمرهٔ ۲۳۱)

(تلکراف سروالترتنلی بسرادواردکری)

طهران ۲۸ ژویت ۱۹۱۲ —

اوضاع تبریز — کفیل قونسولکری تبریز در ۲۶ ژویت تلکراف ذیل را مخابره نموده است :—

شجاع الدوله دیروزبعنوان مذاکره مسئله‌حل قالیهای رنك جوهری تجار را احضار نموده بورود آنها جنرال قونسول روس که آنجا حضور داشت آنهارا اطلاع داد که دولت روس خیال دارند تنبیه سختی بشاهسونها بکنند سپس شجاع‌الدوله در حضور جنرال قونسول روس عقیده آنهارا در باب تعیین سپهدار استفسار نمود آنها البته در جواب اظهار داشتند حکومت شجاع الدوله‌را ترجیح

میدهند بعد از آن مذاکرهٔ مختصری درباب قالیهای جوهری شد امروز صبح مجدداً از تجار خواهش نمودند که به تلگراف خانهٔ انکلیس بروند همین که وارد آنجا شدند تلگرافی بطهران در تعریف و تمجید شجاع‌الدوله مخابره نموده واز دولت ایران خواهش نمودند سپهدار را به تبریز نفرستند وکاغذی هم قریب بهمین مضمون بجنرال قونسول انجا نوشته وفرستاده‌شد تجار درامضای این مراسله خیلی بی میل بودند ولی مجبور به‌این کارشان کردند من شکی ندارم که ترتیب تمام این کارها قبل از وقت داده شده بود وهرگونه مساعی برای منع‌ورود سپهدار بعمل می‌آید

(تلکراف‌دیگری که در ٢٧ ژویت مخابره)
(شد بقرار ذیل است : —)

لطف نموده رجوع به تلگراف دیروز من کنید — سادات امروز صبح بازارهارا بستند من بعقیدهٔ خود شکی ندارم که شجاع‌الدوله آنهارا امر باین اقدام نمود ملاها سپس نطقهای هیجان آمیز برای ازدهامی که در مسجد نزدیك قونسولخانهای انگلیس وروس بودند ایراد نمودند نطقهای ایشان برضد مشروطیین و آنهائی که مسئول تعیین سپهدار بودند بود چنانچه معلوم میشود اهالی بهروسیله که باشد میخواهند از ورود سپهدار جلوگیری کنند نتیجهٔ این نمایشات حالیه ممکن است تقاضای عودت دادن محمد علیشاه باشد ممکن است اغتشاشات بسیارسخت دراینجا بظهوررسد مگرآنکه جنرال قونسول روس بشجاع‌الدوله تعلیم دهد که فوراً دست از

تمام این آنتریك‌ها بردارد

شجاع‌الدوله آن قدر باسپهدار مخالف‌است که اگر او باینجا وارد شود مطلوب خواهد بود که شجاع‌الدوله مجبور بخارج شدن از این ایالت گردد

جنرال قونسول روس در جواب کاغذ دوستانهٔ که درباب رفتاروکردار شجاع‌الدوله بوی نوشته واظهار تعجب نموده بودم مرا اطلاع میدهد که بشجاع‌الدوله تاکید نموده است وادارد بازارهارا دوباره باز کنند و ارائهٔ طریق نمود که منهم اقدام مشابهی بنمایم بنا براین منهم مکتوبی بهمین مضمون بشجاع‌الدوله نوشتم

مستر استونز کفیل قونسول گری در تلگراف قبل از این مرا اطلاع داد که شجاع‌الدوله مامور بلجیکی گمرکات را که خزانه داری کل برای تبریز فرستاده بود از پیشکاری مالیهٔ تبریز معزول نموده است

(نمره ٣٦٢)
(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ٢٨ ژویت ١٩١٢ —

راجع بتلگراف امروز من — رئیس کابینهٔ وزارت امور خارجه امروز صبح از من ملاقات نموده اظهار داشت که‌تلگرافات زیادی برضد تعیین سپهدار برای دولت ایران رسیده واصرار بابقای شجاع‌الدوله به‌مقام ایالت تبریز نموده‌اند واظهار داشت شکی نیست که شجاع‌الدوله ترتیب مخابرهٔ این تلگرافات را داده است و دولت از

آن میترسند مبادا اقدامات برای بستن بازارها ودادن نمایشات سخت
تر بشود وبیم آن میرود که سپهدار همینکه از این نمایشات برضد خود
مجبر شود از مقام خویش استعفا کرده باملاك مازندران خود برود
او فعلا در قزوین است و اگر سپهدار اینکار را بکنـد
شجاع الدوله که حالا مستقلاً عمل نموده و از ید اختیار حکومت
مرکزی خارج است باایالت آذربایجان باقی مانده و درحقیقت آن ایالت
ازبقیهٔ مملکت مجزا خواهد گردید ودولت ایران مسئولیت این اوضاع
را بعهده نخواهند گرفت وکابینه صلاح دراستعفا خواهند دید اگر
سپهدار بجای شجاع الدوله منصوب نگردد دولت ایران در انظار اهالی
مملکت بحماقت منصوب خواهند گشت چرا که توسعهٔ دایره بریگاد قزاق
فقط به این شرط صریح قبول شد که سپهدار به مقام ایالت آذربایجان
منصوب گردد

وزیر امور خارجه بسیار متشکر خواهد شد که شما به
دولت روس تأکید نمائید فوراً تعلیمات برای نمایندهٔ تبریز خود
بفرستند که تمام مساعی خودرا بکاربرده واز شجاع جلوگیری نماید
که برضد ورود سپهدار مخالفت نورزد

(نمرهٔ ٢٣٣)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ٢٨ زویت ١٩١٢ —

مساعده مشترك — رئیس کابینهٔ وزارت امورخارجه امروز
صبح به ملاقات من آمده اظهار داشت که دولت روس امتیاز

احداث خط آهن جلفا الی تبریز وارومیه را شرط مساعدهٔ دیگری
که دولت ایران درصدد تحصیل میباشند میخواهند قرار دهند دولت
ایران استدعا مینمایند که ما نفوذ خودرا در سنت پطرز بورغ بکار
برده وطوری کنیم که عمل هریك از این دو مسئله علیحده فیصله شود
وانجام یکیرا مشروط ومربوط بدیگری ننمایند ومخالفت سخت دولت
ایرانرا بانقطه نظر دولت روس برای من توضیح نمود

علاوه بر آن درصورتیکه دولت روس در رویهٔ حالیهٔ خود
مداومت نمایند دولت ایران صمیمانه امید وارند که دولت انگلیس
سهم مساعده خودرا بدون اینکه منتظر سهم روس شوند بپردازند
پول برای پرداخت حقوق عساکر کرمانشاه بسیار لزوم پیدا کرده
و موقع مساعد برای اتمام عمل انتظامات نقطهٔ مذکور از دست
خواهد رفت

درموقعیکه مطالب فوق بمن اظهار شد من از تلگرافیکه
شما بسفیر کبیر دولت اعلیحضرتی مقیم سنت پطرزبورغ مخابره نموده
بودید مسبوق نبودم

(نمرهٔ ٢٣٤)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ٢٨ زویت ١٩١٢ —

جنرال قونسول اعلیحضرتی مقیم مشهد درتاریخ ٢٧ زویت
تلگراف ذیلرا مخابره نموده است : —
از منابع موثقه شنیده ام که دولت روس بهمین زودیها

جنرال ردکو وتامان و قزاقهای قفقازیه وباطری کوبان و سربازهای دستهٔ ۱۳ ترکستان را از اینجا عودت خواهند داد

بردستهٔ قوچان یکصد نفر از سربازهای دستهٔ ۱۸ ترکستان افزوده خواهد شد وتمام عده آنها در آنجا ۲۵۰ نفر خواهد بود وعده آنهائیکه در مشهد حاضر خواهند بود تخمیناً ۸۵۰ نفر خواهد بود

(نمره ۲۳۵)

(تلگراف سر والترتنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۲۹ ژویت ۱۹۱۲ —

تلگراف ذیل از کفیل قونسولگری انگلیس مقیم تبریز در ۲۸ ژویت مخابره شده است : —

مراسلاتیکه جنرال قونسول روس ومن بشجاع الدوله نوشتیم مفید واقع گردید اوضاع بحالت معمول اعاده شده وبازارها بازاست

از طرف کفیل ایالت اعلانی شده مشعر براینکه اداره مالیه را به بلجیکیها واگذار نموده ورتق وفتق امور کما فی السابق با اواست واین اقدامرا فقط وقتی کرده است که مأمورین بلجیکی به او اطمینان داده اند که وجوهات لازمه‌را برای اعزام عساکر خواهند رسانید

ازقراری که میشنوم عساکر روس شاهسونهارا بطور سخت مغلوب نموده وآنها بطرف شمال مراجعت مینمایند

امروز ۸۰۰ نفر از عساکر روس باینجا وارد خواهند شد عده تمام قشون روس درتبریز تخمیناً ۲۸۰۰ نفراست

(نمره ۲۳۶)

(تلگراف سرجارج بوکانان بسرادوارد گری)

سنت پطرزبورغ ۲۹ ژویت ۱۹۱۲ —

تبریز — راجع بتلگراف ۲۸ ژویت طهران — من از مسیو نراتف امروز استفسار نمودم که آیا نمی‌تواند بجنرال قونسول روس تعلیم دهد که نفود خودرا بکار برده وشجاع الدوله را ترغیب نماید دست از تهییج برضد سپهدار بردارد مخصوصاً نظر به اینکه دولت ایران بتوسعه دایره بریگاد قزاق رضاداده‌اند بشرط آنکه سپهدار برای تبریز تعیین شود

کفیل وزارت امور خارجه در جواب اظهار داشت که جنرال قونسول تاکنون هرقدر توانسته است اقدام نموده وخواهد نمود شجاع الدوله اظهار داشته بود که حاضر است در موقع ورود سپهدار برای احترام اظهارات جنرال قونسول از شهر خارج شده وتامسافتی توقف نماید ولی عقیده جنرال قونسول براین بود که بهتر است او درشهر مانده وشخصاً زمام امور را بدست ایالت جدید خود بدهد واشعار نموده بود باینکه دادن شهر بدست اهالی کار خطرناکی است

(نمره ۲۳۷)

(تلگراف سر ادوارد گری بسر جارج بوکانان)

وزارت خارجه ۳۰ ژویت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲۸ ژویت سر والترتنلی — احتیاج دولت ایران بپول حالیه آنقدر شدت نموده است که امید وارم دولت روس اصرار نخواهند نمود براینکه اعطای امتیاز راه آهن‌را شرط پرداخت پول

قرار دهند برای جناب عالی لازم نخواهد بود که علاوه بر آنچه در تلگراف ۲۷ ژویت خود مذکور داشته‌ام اظهاری بنمائید ولی اگر موقعی بدست آمدباید این نکته‌رابطور غیررسمی به مسیو سازانف تذکار نمائید

(نمرهٔ ۲۳۸)

(تلگراف سرجارج بوکانان بسرادوارد گری)

سنت پطرزبورغ ۳۱ ژویت ۱۹۱۲ —

مساعده بدولت ایران — راجع بتلگراف ۳۰ ژویت — من امروز مسیو نراتف را ملاقات نمودم جناب معظم‌له مرا اطلاع داد که سفیر روس مقیم طهران تلگرافاً برای ترتیبی ارائهٔ طریق نموده که بعقیده وی دولت ایران میتوانند آن‌را قبول نمایند کفیل‌وزارت‌خارجه کم‌وکیف آن‌ترتیبرا افشا نمود واظهارداشت که‌در هر صورت بایستی قبل از ارسال جواب باوزیر مالیه مشورت نماید

من بجناب معظم‌له اظهار داشتم که شما امید وارید که دولت امپراطوری حالیه برای‌تحصیل‌امتیاز خط آهن‌از جلفا الی‌تبریز فشار نخواهند آورد چرا که دولت ایران بسیار محتاج پول میباشند بعد من‌استفسار نمودم که آیا اطمینانی از طرف دولت ایران‌بانکه بهمین زودی درباب خط آهن داخل مذاکرات خواهد شد اسباب رضایت دولت روس خواهد بود وبعلاوه اظهار داشتم که همان روز صبح دراین موضوع باسفیر ایران مذاکره نمودم واز قرار معلوم عقیده وی براین بود که دولت ایران حاضر خواهند بود

که‌چنین اطمینانی بدهند مخصوصاً اگر دولت روس به‌آنهابفهمانند که خواهند گذارد یك قسم شرکتی در عمل احداث خط آهن نمایند

مسیو نراتف مرا اطلاع داد که وزیر مالیه مصمم است که این مسئله را باید بطور دائمی فیصل داد واوتصور میکرد که ترتیبی شبیه به آنچه من پیشنهاد نموده ام ممکن است داده شود چرا که دولت روس حاضرند شرایط مساعدی قرار بدهند ولی قبل از آنکه‌تصمیمی بنماید بایستی باوزیر مالیه مشورت نماید

(نمره ۲۳۹)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۳۱ ژویت ۱۹۱۲ —

اوضاع تبریز — کفیل قونسولگری انگلیس درتبریز در ۳۰ ژویت بقرار ذیل تلگراف میکند ؛ —

تجار واشخاص متنفذ تلگرافات و مراسلات متعدده بامضاء رسانیده وبرای وزیر امور خارجهٔ روس وفرمانفرمای قفقاز وسفیر روس مقیم طهران وقونسول فرانسه فرستاده واز آنها جداً استدعا نموده‌اند نگذارند سپهدار باهمراهان رولسیونر زیاد خود وارد تبریز شود و بگذارند شجاع الدوله به مقام ایالت آذربایجان باقی باشد

این اطلاع از منبع موثق برای من رسیده تجاروسایرین مجبور بامضای این نوشتجات شده‌اند و نمی‌توانسته اند عقیدهٔ باطنی

خودرا ابراز نمایند

این را باید تصدیق نمود که عدهٔ کثیری از اهالی شجاع الدوله را ترجیح میدهند

(نمرهٔ ۲٤۰)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری)

طهران ۲ اوت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲۹ ژویت سنت پطرز بورغ — همکار روسی مرا اطمینان میدهد که سپهدار در حرکت بسمت تبریز است واز قزوین بطرف زنجان حرکت نموده است

اقدامات شجاع الدوله هنوز اسباب تشویش فوق العادهٔ دولت ایران میباشد و از قراری که رابورت داده شده مخفیانه توپخانه به میانج که در راه طهران واقع است فرستاده وتلگرافات اطمینان بخشیرا که سپهدار برای اهالی تبریز مخابره نموده است نگذارده است به صاحبانش برسد

(نمره ۲٤۱)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری)

طهران ۳ اوت ۱۹۱۲ —

منزل برای متحفظین قونسول خانهٔ شیراز — تلگراف ذیل که راجع بتلگراف کفیل قونسول گری شیراز است وعین آنرا مخابره نمودم مجدداً از طرف او در ۲۵ مه مخابرهٔ شده است :—

تاخیر خوب ترتیبی پیش می آورد تاخیر زیاده براین باعث

عجله در کار خواهد شد وعجله مورث خسارات نقدی برای دولت اعلیحضرتی خواهد گردید گذشته از مضار دیگر

کلنل دوگلاس از من درخواست میکند که اظهار نمایم که اوماه رمضان را که باعث تاخیر کار است ازنظر انداخته است ولزوم شروع بکار را تاکید نمایم

فرمانفرمای جدید فارس مرا اطمینان می دهد که در ٤ اوت برای مقر خود حرکت خواهد کرد

(نمره ۲٤۲)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری)

طهران ۳ اوت ۱۹۱۲ —

اوضاع تبریز — کفیل قونسول گری انگلیس در دوم اوت تلگراف ذیل را مخابره نموده است :—

اجلاسات یومیه که در آنها نطقهای مهیجه ایراد میشود در مجلس منعقد میشود ازقراری که بمن اطلاع رسیده به اشخاصیکه برای ممانعت سپهدار از ورود بشهر تهیه شده اند اسلحه و مهمات برای این مقصود داده شده است

(نمره ۲٤۳)

(تلگراف سرادوارد گری بسرجارج بوکانان)

وزارتخارجه ۳ اوت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف دوم اوت طهران — آیا دولت روس مایل خواهند بود بجنرال قونسول خود مقیم تبریز تعلیم دهند که بطور

سخت شجاع الدوله‌را متنبه نماید از اینکه از ورود سپهدار به آنجا
جلوگیری نموده برضد تعلیماتیکه برای او فرستاده میشودایستادگی نماید

(نمرهٔ ۲٤٤)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ٥ اوت ۱۹۱۲ —

بسفیر روس حالا از تبریز اطلاع داده شده که شجاع الدوله اطمینانات کامله برای همراهی باسپهدار داده است

(نمره ۲٤٥)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ٥ اوت ۱۹۱۲ —

اوضاع تبریز — کفیل قونسولگری انگلیس در ٤ اوت تلگراف ذیل را مخابره نموده است : —

جنرال قونسول روس بشجاع‌الدوله اطلاع داده‌است که امپراطور روسیه میخواهد سپهدار مقام خود را اشغال نماید و شجاع الدوله باید راضی بهمراهی باوی شود شجاع الدوله علیهذا امروز اظهار نمود حاضراست باسپهدار همراهی نماید واز اجلاسات در مساجد جلوگیری کرده‌است

(نمره ۲٤٦)

تلگراف سرجارج بوکانان بسرادواردگری

سنت پطرزبورغ ٥ اوت ۱۹۱۲ —

تبریز — راجع بتلگراف ۳ اوت شما مسیو ژانف

مرا اطلاع داد که شجاع‌الدوله تلگرافاتیکه سروالترتنلی بدان رجوع نموده‌است نگذاشته است بصاحبانش برسد ولی تمام کارها حالا به طور رضایت فیصله شده است شجاع الدوله وعده داده بود که سپهدار را بورود بطور دوستانه پذیرائی نموده وهرقسم کمکی بوی خواهد کرد وبنا بود جنرال قونسول روس وساطت نماید که حد وحدودی برای مقام شجاع الدوله تعیین کردد مسیو ژانف نمی‌توانست بطور یقین اظهار بدارد که آیا شجاع‌الدوله در تحت امر سپهدار در تبریز خواهد ماند یا آنکه حکومت محل دیگری بوی داده خواهد شد

(نمرهٔ ۲٤۷)

(تلگراف سرجارج بوکانان بسرادواردگری)

سنت پطرزبورغ ٦ اوت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۳۱ ژویت من — خط آهن از جلفا الی تبریز — مسیو ژانف مرا اطلاع داد که دولت ایران یقیناً پیشنهادات مسیو بکلیوسکی‌را درباب نقشهٔ مزبور قبول خواهند کرد ولذا او امید واراست که به همین زودیها مسئلهٔ مساعده فیصله خواهد شد

(نمره ۲٤۸)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ٦ اوت ۱۹۱۲ —

کفیل قونسولگری شیراز تلگراف میکند که یک دسته ٥٠٠

نفوی غارتکران در تحت امر صولة الدوله که یك محل محکمی را در نزدیك راه شیراز الی بوشهر اشغال نموده بودند و بدانواسطه راه مذکوررا مسدود نموده بودند اطمات وصدمات بهژاندارمری وارد آوردند کفیل قونسولگری راپورت میدهد که استعداد ژاندارمری مرکب بود از ۸۰ سوار و۱۸۰ پیاده ویك توپ کوهستانی در تحت امر دونفر ازصاحبمنصبان سوئدی وعده زیادآنها بدون اینکه تیری خالی کنند فرار نموده متعاقب آن خصم آنها را محاصره کرده وبلا مقاومت تسلیم آنها شدند وتمام اسلحه خود را از دست دادند قاباق توپ مذکور هم ترکیده وبیکار ماند یك قسمت کوچك از این قشون بادو نفر از صاحب منصبان خود تامدتی بلانتیجه جنك نموده لیکن موفق به مراجعت بشیراز شدند

و زخم کمیهم به ماژور سیفورت فرمانده عساکر مذکور وارد آمد

معلوم میگردد که قصد اولی ژاندارمری این بود که در یك منزلی شیراز بچنار راهدار رفته واز آنجا باقشونی در تحت امر قوام الملك به مقابلهٔ صولةالدوله بروند لیکن ماژور سیفورت بدون مذاکره باقوام‌الملك به تنهائی باوجودتأکیدات سخت که دست ازاین کار بردارد به مقابلهٔ آنها رفت و بجنك در نزدیکی ورنجان واقع کشت

(نمرهٔ ۲۴۹)

(مکتوب وزارتخارجه به اداره هند)

وزارتخارجه ۶ اوت ۱۹۱۲ —

آقا — ازطرف سرادواردگری وزیر امور خارجه تعلیم دارم که رجوع بمراسله ۲۳ ماهژوئن سروالترتنلی نموده و عقایدمارکس‌اف کرو و حکومت هنــد را در باب پولتیك قرض دادن بفرمانفرمای فارس برای استقرار انتظامات فارس استفسار نمایم

(امضاء) لوئیس ملت

(نمره ۲۵۰)

(تلگراف سر والترتنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۷ اوت ۱۹۱۲ — رئیس نظمیه —

راجع بتلگراف ۲۷ ژوئن شمــا — دولت ایران چون نتوانسته‌اند رئیس نظمیــه از هلند استخدام نمایند از دولت سوئد درخواست نموده اند اشخاصی را که برای این کار لازم است معرفی نمایند

این اقدام بدون مشورت بادو سفارتخانه‌ها بعمل آمد من دیروز بوزیر امور خارجه خاطر نشان نمودم که دولت نبایستی باینطریق عمل نموده باشند جنــاب معظم‌له پس از متعذر شدن به بعضی معاذیر اظهار داشت که قبل از اینکه این اقدام بعمــل آید باکلنل ژاندارمری در این باب مشورت شد کلنــل یالمارسن اظهار عقیده نموده بود که هردو اداره باید بدست سوئدیها باشد و صرفهٔ هردوهم در این میباشد

سفیر روس اظهار میدارد که کلنل یالمارسن باوهم همین مطلبرا

اظهار نموده است

(نمره ۲۵۱)

(تلگراف سر ادوارد گری بسر والتر تنلی)

وزارت خارجه ۷ اوت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۳ اوت شما

کلنل دو کلاس و قونسول دولت اعلیحضرتی باید برای منزل دادن عساکر به بهترین وجهی که می توانند ترتیبی بدهند تا انکه تصمیم قطعی بشود لطف نموده برطبق این بانها تعلیم دهید

(نمرهٔ ۲۵۲)

(تلگراف سر ادوارد گری بسر والتر تنلی)

وزارت خارجه ۷ اوت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۶ اوت شما —

اخبار لطمه که بعساکر تحت امر ماژر سیفورت وارد آمده سخت و مهم است ودرموقع بسیار نا مناسبی بوقوع رسیده است شما اجازه دارید که فوراً ۱۰،۰۰۰ لیرا ازبابت سهم قرضهٔ مشترك بدولت ایران بدهید بشرط آنکه آنرا برای پرداخت حقوق عساکر و تهیهٔ قشونی برای مقابلهٔ باصولت الدوله به شیراز بفرستند

(نمره ۲۵۳)

(تلگراف سرادوارد گری بسر جارج بوکانان)

وزارت خارجه ۷ اوت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۶ اوت سر والتر تنلی —

شکست دادن صولت الدوله ژاندارمری را —

بسیار لازم است که بدولت ایران پول رسانیده شود ومن بسر والتر تنلی تلگراف میکنم که فوراً ۱۰،۰۰۰ لیرا بدهد که برای مامورین محلی شیراز فرستاده شود شما باید سبب این کاررا توضیح نموده اظهار امیدواری نمائید که دولت روس هم سهم خودرا خواهند پرداخت

(نمرهٔ ۲۵۴)

(تلگراف سر جارج بوکانان بسر ادوارد گری)

سنت پطرز بورغ ۸ اوت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۷ اوت شما —

کفیل وزارت امور خارجه برعلیه مساعدهٔ ۱۰،۰۰۰ لیرائی که قرار است سر والتر تنلی بدهد اعتراضی نمود واظهار داشت که بسفیر روس اجازه داده شده است که بمجرد انکه دولت ایران رضا دهند داخل مذاکرات راه آهن جلفا شوند ۲۵،۰۰۰ لیرا را بپردازند

از آن می ترسم که تا زمانیکه این شرط قبول نشود دولت روس بهیچوجه قرضه نخواهند داد

(نمره ۲۵۵)

(تلگراف سر ادوارد گری بسر جارج بوکانان)

وزارت خارجه ۸ اوت ۱۹۱۲

دسته برای خرید جواهرات دولتی ایران تشکیل شده است و بماهم در اینباب رجوع شده است اگر دولت ایران مایل بفروش باشند تکلیف دولتین این نیست که از آنها ممانعت کنند بلکه خود ممد این کار شده ومعاملهٔ مذکور را درتحت بعضی شرایط تسهیل نمایند وگرنه فروش آنها ازروی تقلب بعمل آمده وبهیچکس فایدهٔ نخواهد رسید

فعلا بطور بد درامور دور و تسلسلی حاصل شده هیچکس حاضر پول دادن بدولت ایران نیست مگر انکه دولت مشار الیها خانه خودرا نظم دهد و دراوضاع مملکت بهبودی حاصل نتواند شد مگر برسیدن پول دولتین ممکن است ترتیب فروش جواهرات را داده مساعده‌های جزئی خودرا ازآن برداشته و برای مصرف باقی پول بعضی شرایط قرار دهند

این مسئله‌را بامسیو نراتف مذاکره نمائید من ازلطمهٔ که بژاندارمری در نزدیکی شیراز زده‌شده بسیار مشوش هستم وبسیار میل دارم که ازاقدامات فوری سخت احتراز شود

(نمره ۲۵٦)

(تلگراف سرجارج بوکانان بسر ادوارد گری)

سنت پطرزبورغ ۹ اوت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۸ اوت شما — —

جواهرات دولتی — مسیو سازانف ارائه طریق شما را کاملا تصویب میکنند و حاضر است بسفیر روس تعلیم دهد که

با سر والترتنلی درباب بهترین طریقی‌که بنا برمیل شما ترتیب اثری بر آن داده شود مشورت نماید اگر دولت ایران بر مداخلهٔ دولتین اعتراض داشته باشند ما می‌توانیم خاطرنشان نمائیم که اگر فروش آنها بما واگذار شود جواهرات مذکور بقیمت بهتری بفروش خواهد رسید تا آنکه خود دولت با این ورشکستگی حالیه درصدد تحصیل خریداری برآیند

(نمره ۲۵۷)

(مکتوب اداره هند بوزارت خارجه)

اداره هند ۱۰ اوت ۱۹۱۲ —

آقا ازطرف وزیر هندوستان تعلیم دارم که وصول مراسلهٔ ٦ شهر جاری شما را درخصوص پیشنهاد کمک مالی به فرمانفرمای فارس در عوض دولت ایران اطلاع داده و اظهار بدارم که بنظر مارکس اف کرو باینطریق بیشتر محتمل است پول بمصارف لازمه برسد ولی شاید ملاحظهٔ وضعیت دولت ایران ومخصوصاً وضعیت خزانه‌دار لازم باشد لرد کرو ارائهٔ طریق میکند که بایستی درمسئله این پلتیك با سروالترتنلی مشورت نمود لیکن بتعلیماتیکه درتلگراف ۷ شهر جاری سر ادوارد گری مندرج است بذل توجه نموده است و بعلاوه تا زمانیکه در اوضاعی که بواسطهٔ شکست ژاندارمری پیش امده گشایشی حاصل نگردد او شك دارد ازاینکه بتوان کاری انجام داد

(امضاء) ریچی

(نمره ۲۵۸)

(تلگراف سروالتر تنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۱۰ اوت ۱۹۱۲ —

مساعده ۱۰،۰۰۰ لیرا برای فارس —

خیلی مسرور خواهم شد اگر تعلیم دهید که پولیرا که بموجب تلگراف ۷ اوت خود تصویب نموده بودید بدولت ایران داده شود درچه حساب مخصوصی ثبت کنم

بعقیدهٔ من بهترین تدبیر این خواهد بود که وجه مذکور بخزانه داری کل داده شود وباو قرار ومدار داده شود که وجوهاتیرا که اسمارت لازم دارد و بتخمین او ۵۰۰۰ لیرا مکفی خواهد بود برساند و درتحت نظارت اسمارت وجه مزبور بطور صحیح تقسیم شده انچه باقی بماند درورود فرمانفرما برای ادامه اقدامات قوام الملك بمصرف رسد

(نمرهٔ ۲۵۹)

(تلگراف سر والتر تنلی بسرادوارد گری)

طهران ۱۲ اوت ۱۹۱۲ —

ژاندارمری سوئد — رجوع بتلگراف ۶ اوت من —

حادثهٔ نامساعدی که همین حالا درشیراز بوقوع رسیده کلنل ژاندارمری‌را مجبور خواهد نمود که نقشه‌های خود را تغییر دهد او درنظر دارد ۳۰۰ نفری را که حالیه تعلیم میدهد در شیراز نگاه دارد و امیدوار است بتواند بهار آینده ۷۰۰ نفر از عساکر

تعلیم یافتهٔ اینجارا برای حفاظت راه بفرستد

مشار الیه مرا اطمینان میدهد که درحقیقت موقع ازدست داده نشده است چرا که او درهرصورت در این پائیز نمی‌توانسته است زمام حفظ وحراست راه‌را بدست گیرد کلنل ظاهراً ازموفقیت آتیهٔ ژاندارمری بسیار امیدوار است اگرچه طبعاً از وقوع این حادثه بسیار مشوش ومضطرب است

(نمره ۲۶۰)

(تلگراف سرادوارد گری بسروالترتنلی)

وزارت خارجه ۱۲ اوت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۱۰ اوت شما —

من تصور میکنم بانك شاهنشاهی ایران امروز ۲۵،۰۰۰ لیرائی‌را که مبلغ تمام سهم قرضهٔ دولت اعلیحضرتی و حکومت هندوستان میباشد بحساب شما منتقل خواهد نمود چرا که از قراری که ما فهمیده‌ایم دولت روس درنظر دارند قرضهٔ مشترك ۵۰،۰۰۰ لیرا داده شود

(نمره ۲۶۱)

(تلگراف سرادوارد گری بسر والتر تنلی)

وزارت خارجه ۱۲ اوت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۹ اوت سر جارج بوکانان —

فروش جواهرات — شما مجاز هستید که در این باب با همکار روسی خود و خزانه‌داری کل مذاکره نمائید —

من بسیار طرفدار این پیشنهاد بوده و امیدوارم بتوان آنرا بموقع اجرا گذارد

(نمره ۲۶۲)

(تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۱۳ اوت ۱۹۱۲

تلگراف ذیل از مامور قونسولگری مشهد رسیده است :—

بنا براپورتیکه داده شده تخفیف داده خواهد شد بغیر از آنکه دستهٔ سیزدهم تفنگدارها بجای دستهٔ هیجدهم در مشهد خواهند آمد و این دسته به ترکستان مراجعت خواهند نمود عدهٔ آنها مثل سابق خواهد بود انتظار میرود که عساکر مذکور روز ۱۸ اوت و ۲۱ اوت حرکت کنند

تلگراف ذیل در ۱۲ اوت از کفیل ویس قونسولگری رشت رسیده :—

۶۰۰ نفر قزاق و پیاده نظام در ۱۰ اوت وارد انزلی شدند نصف آنها دیروز اینجا وارد شدند محتمل اینهارا برای طالش میخواهند

(نمره ۲۶۳)

(تلگراف سر جارج بوکانان بسر ادوارد گری)

سنت پطرز بورغ ۱۳ اوت ۱۹۱۲ —

صاحب منصب سوئدی برای نظمیه طهران —

لطف نموده رجوع بتلگراف ۷ اوت طهران کنید

من دیشب دراینباب با مسیو سازانف مذاکره نموده جناب معظم له اظهار داشت که او اعتراضی نخواهد داشت بر اینکه این مقام بعهدهٔ یک نفر ازاتباع سوئد واگذار شود

(نمرهٔ ۲۶۴)

(تلگراف سر ادوارد گری بسر والتر تنلی)

وزارت خارجه ۱۳ اوت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۱۲ اوت من —

من تصمیم درخصوص موقع و کم و کیف مساعده را که باید پرداخته شود باختیار شما واگذار خواهم نمود مبلغی که مساعده داده خواهد شد نباید زیاده بر آنچه لازم است باشد و فقط در مواقعی که لازم میشود بدولت ایران داده شود

(نمرهٔ ۲۶۵)

(تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۱۷ اوت ۱۹۱۲ —

قشون ایران — دولت ایران از سفیر هلند خواهش نموده اند که ببینند دولت متبوعهٔ وی مایل خواهند بود که ۲۷ نفر صاحب منصب برای تشکیل قشون کوچکی برای ایران بفرستند ازقراریکه مذکور است این قشون باید مرکب از ۶۰۰۰ نفر باشد ولی نقشهٔ برای آن بسفارتین ارائه نشده است

سفیر روس و من در مراسلهٔ مشترکی ازدولت ایران درخواست نموده ایم که نقشهٔ قشونی خودرا بلاتاخیر بما ارائه نمایند وخاطرنشان

نموده‌ایم که اقدام آنها در این موضوع با قرارداد آنها که قبل از
استخدام مامورین خارجه با سفارتین مشورت نمایند موافقت ندارد

ازقراری‌که بر من مفهوم میشود سفیر هلند در موقعیکه
دولت متبوعهٔ خودرا ازخواهش دولت ایران مستحضر داشت نصیحت
نمود که پیشنهادات مذکوررا رد نمایند باین دلیل که اولا رسانیدن
وجوهات ازطرف دولت ایران بسیار غیر معلوم است وثانیاً چون
بعقیدهٔ او تحصیل افراد صحیح برای قشونی که باید تشکیل شود
مشکل است لذا مساعی ومشاغل صاحب‌منصبان اجنبی چندان جلوه
ننموده وپیشرفتی نخواهد کرد

او با پسته خواهش دولت ایران‌را باطلاع دولت متبوعهٔ
خود رسانیده است

(نمره ۲۶۶)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری)

طهران ۱۹ اوت ۱۹۱۲ —

جنوب ایران — مخبرالسلطنه دیروز بعد از ظهر از من
ملاقات نمود و مذاکرات طولانی و رضایت بخش باهم داشتیم
جناب معظم له حقیقتاً انتظار دارد تا چند روز دیگر بسمت شیراز
حرکت کند و در خارج شهر چادر زده است وضع گفتگو
و حالت او اسباب اطمینان من شد نظریات و عقاید وی در باب
اداره کردن امور فارس قطعی است و ظاهراً میتوان اعتماد داشت
باینکه بتواند انتظامات آنجارا اعاده نماید

(نمره ۲۶۷)

(تلگراف سرادوارد گری بسروالترتنلی)

وزارت خارجه ۱۹ اوت ۱۹۱۲ —

رجوع بمراسله ۲۳ ژون شما —

عقیدهٔ شما در باب اینکه مستقیماً بمخبرالسلطنه پول رسانیده
شود چیست

(نمره ۲۶۸)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری)

طهران ۲۱ اوت ۱۹۱۲ —

ژاندارمری سوئدی — رجوع بتلگراف ۱۲ اوت من —
کلنل یالمارسن مسودهٔ نقشه قشونیرا که درنظر دارد در
بهار سال ۱۹۱۳ بفارس بفرستد بمن نشان داد این قشون
مرکب خواهد بود از ۳۳۴ سوار و ۵۶۴ پیاده و ۲ توپ‌میترالیوز
با ۲۷ توپچی و مرا اطمینان میدهد که کثرت قشون شیراز بهیچ
وجه از عدهٔ قشونی که باید دور و حوالی طهران بکار برده شوند
نخواهد کاست ومیگوید که درظرف دو ماه قشون مذکور میتوانند
۱۰۰۰ کیلم راه‌را قراولی نمایند و او بسیار امیدوار بموفقیت
ژاندارمری مذکوراست ولی شکایت میکنند از اینکه بواسطهٔ عدم
پول ازپیشرفت حالیهٔ ژاندارمری جلوگیری میشود

من از آژانس‌روتر درخواست کرده‌ام که تلگراف اطمینان
بخشی درباب حادثهٔ شیراز انتشار دهد جهت اقدام من این است که

چون مطبوعات سوئد اخباری انتشار میدهند که از ان مستفاد میشود نقشهٔ ژاندارمری کلیتاً پیشرفتی حاصل نموده است کلنل بسیار مشوش و متالم است

(نمره ۲۶۹)

(تلگراف سروالتر تنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۲۱ اوت ۱۹۱۲ —

رئیس کل نظمیه — رجوع بتلگراف ۱۳ اوت سنت پطرز بورغ — کمال انتظار را داریم که بزودی جوابی در باب رئیس نظمیه از سوئد برسد دولت ایران اظهار میدارند که تا زمانیکه سفارتین رسماً رضایت خودرا ابراز نمایند نمی توانند دران موضوع اقدامی نمایند — و نظمیه فعلا بدست ارمنیها است و این ترتیب ناموافق است

(نمره ۲۷۰)

(تلگراف سر ادوارد گری بسروالتر تنلی)

وزارت خارجه ۲۲ اوت ۱۹۱۲ —

رجوع بتلگراف ۱۷ اوت شما — قشون ایران — من اقدام شما را تصویب میکنم

(نمره ۲۷۱)

(تلگراف سر ادوارد گری بسر والتر تنلی)

وزارت خارجه ۲۲ اوت ۱۹۱۲ —

رجوع بتلگراف ۱۳ اوت سنت پطرز بورغ نمائید —

مابرعلیه استخدام رئیس نظمیه از اتباع سوئد اعتراضی نداریم — تصور میکنم بهمکار روسی شما هم تعلیمات مشابهی داده شده باشد

(نمره ۲۷۲)

(تلگراف سرادوارد گری بسروالتر تنلی)

وزارت خارجه ۲۲ اوت ۱۹۱۲ —

رجوع بتلگراف ۲۱ اوت شما — ژاندارمری —

اگر تمام مبلغ ۱۰۰،۰۰۰ لیرارا نداده‌اید قدری از آن ممکن است بمصرف ژاندارمری رسانیده شود — آیا کلنل چقدر لازم دارد

(نمره ۲۷۳)

(تلگراف سروالتر تنلی بسرادوارد گری)

طهران ۲۲ اوت ۱۹۱۲ —

عساکر روس در خراسان — راجع بتلگراف ۱۳ اوت من — تلگراف ذیل در ۲۱ اوت از جنرال قونسول اعلیحضرتی مقیم مشهد رسیده است :—

در باب عودت عساکر روس ازمشهد افتخار دارم راپورت دهم که چنانچه بموجب تلگراف سابق خود پیش بینی کرده بودم عساکر حرکت کرده‌اند

(نمره ۲۷۴)

(تلگراف سر والترتنلی بسرادوارد گری)

طهران ۲۳ اوت ۱۹۱۲ — مساعده بدولت ایران —

راجع بتلگراف ۲۲ اوت شما — بولیکه کلنل یالمارسن لازم دارد برای توسعه و ترقی ژاندارمری بطور عموم است او می‌ترسد ازاینکه بعلت وضع حالیهٔ مالیه حقوق آنها عقب خواهد افتاد در هرصورت گمان میکنم کلنل مذکور زیاده بر آنچه از ۱۰۰۰۰۰ لیرا باقی می‌ماند پول لازم دارد عاقبت تمام این مبلغ حتماً برای فارس لازم خواهد شد

(نمره ۲۷۵)

(تلگراف سروالترتنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۲۳ اوت ۱۹۱۲ — مالیه ایران —

بعلت اظهار رسمی که در مجلس مبعوثان شده که با اوضاع حالیه مالیه و وضع مملکت برای دولت ایران مشکل است بدون ضمانت دولتین انگلیس وروس قرضه تحصیل نماید تنفر وتغیرزیادی انجا محسوس میشود

دولت ایران تصور میکنند که اوضاع مملکت بر دولت اعلیحضرتی مشتبه شده و مرا مسؤل این سوء تاثیر میدانند خزانه‌داری کل امروز درموقعیکه درباب اوضاع مالی بامن مذاکره نمود اظهار داشت که بعقیدهٔ وی عایدات مملکت برای تحصیل قرضه ۶۰۰۰۰۰۰ لیرا مکفی خواهد بود واگر وجوهات قرضهٔ مذکور بمصرف توسعه و ترقی عایدات مملکت نرسد و دعاوی خارجه‌ها به تعویق انداخته نشود تا زمانیکه اثرات کمک مالی که داده میشود

محسوس گردد چندان پولی برای مصارف یومیه باقی نخواهدماند

و اگر بحصول چنین نتیجه بایستی نائل شد بعقیدهٔ من باید ازطرف اروپائیها کنترل کاملتر و بیشتر از حالیه بر مالیهٔ ایران بشود

(نمره ۲۷۶)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۲۴ اوت ۱۹۱۲ —

دولت ایران تقاضاهای دولت روس را درباب امتیاز خط آهن جلفا الی تبریز و ارومیه قبول نموده‌اند بطوریکه دولت‌روس میتواند درباب آن داخل مذاکرات شوند و از مذاکرات خود بدون رجوع بمجلس متوالیاً نتیجه بگیرند سفیر روس راعقیده بر این است که دولت متبوعهٔ وی جواب دولت ایران را کافی خواهند دانست اگرچه راست است اطمینانات آنها درباب قسمتی که راجع بمجلس است قدری مبهم میباشد محتمل برای دولت روس امکان خواهد داشت که هر زمان که مقتضی باشد درباب این‌نکته فشار بیاورند

درباب خط محمره‌هم بعلاوه فرمان شاه ازطرف وزرامور خارجه بمن اطمینان شفاهی داده شده است که درمذاکرات راجع بان همان‌قسم منافعیکه برای خط روس منظور گردیده برای ماهم منظور خواهد بود با این اوضاع بسیار مطلوب خواهد بود که هرقدر زودتر که ممکن است در مذاکرات آن عجله شود

(نمره ۲۷۷)

(تلگراف سر والترتنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۲۴ اوت ۱۹۱۲ —

اوضاع تبریز — تلگراف ذیل از کفیل قونسول گری انگلیس در تاریخ ۲۳ اوت از تبریز واصل گردیده است :—

سپهدار که بتاریخ ۲۱ اوت بباسمج وارد شد اعلام نمود که تا آخر ماه رمضان در آنجا توقف خواهد نمود تصور میشود که او این اقدامرا برای آن نموده است که مامورین محلی روس فرصت خارج شدن از عمارت حکومتی داشته باشند وضع سلوک و رویهٔ شجاع فعلا اسباب تشویش و اضطراب نمی‌باشد او اعلانی انتشار داده و مردمرا مطلع میسازد که دولت ایران سپهداررا بمقام ایالت آنجا فرستاده اند و آنهارا نصیحت و دعوت میکنند که ازاو اطاعت نمایند چرا که مقاصد وی شامل مصالح عامهٔ مسلمانان است لیکن مساعدت یا مخالفت آتیهٔ شجاع الدوله نسبت بسپهدار بیشتر بسته بوضع رفتار سپهدار باوی میباشد

همکار روسی من مرا اطلاع میدهد که تلگرافاتی از اهالی تبریز برای سپهدار رسیده از مخابرهٔ تلگرافات سابق خود که باعث اشکال کاراو میشد اظهار ندامت و پشیمانی نموده و برای تعیین وی عرض تبریک گفته‌اند

(نمره ۲۷۸)

(تلگراف سر والترتنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۲۴ اوت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۱۲ اوت شما — فروش جواهرات —

برای همکار روسی من تعلیمی نرسیده خزانه‌دار کل یقین دارد که دولت ایران قصد فروش جواهرات دولتی‌را ندارند و گمان میکنند که چنین پیشنهادی نخواهند کرد خوداو فروش بعضی از جواهرات غیر مهم بیفایده‌را تصویب نموده ولی بانجام این کار موفق نشده است

(نمرهٔ ۲۷۹)

(تلگراف سر والترتنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۲۵ اوت ۱۹۱۲ —

کرمانشاه و سالار الدوله — تلگراف ذیل در تاریخ ۲۲ اوت از قونسول اعلیحضرتی مقیم کرمانشاه واصل شده است :—

در ۱۹ اوت یارمحمدخان و مصیب قلیخان بکرمانشاه وارد گردیدند و حکمران‌را دریک منزلی سنندج ول کرده بودند و بهمراه آنها ۳۰۰ نفر از مجاهدین مسلمان بودند وخودرا طرفدار سالار الدوله میدانند که وعده میدهد پارلمان را در مرکز منعقد دارد همراهان سابق سالار الدوله‌هم باینها ملحق شده‌اند

نظم در شهر برقرار است

از اطلاعات دیگری که دردست دارم ظاهر نمی گردد که آیا مجاهدین فوق الذکر خودرا طرفدار سالار الدوله اعلان نموده یا آنکه بطهران تلگراف نموده و تغییر حکومت و انعقاد مجلس را

تقاضا نموده‌اند لیکن در هر صورت ظاهراً شهر کرمانشاه در ید
تصرف آنها است

(نمره ۲۸۰)

(مکتوب سر والتر تنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۷ اوت ۱۹۱۲ —

آقا افتخار دارم اینك صورت خلاصه وقایع ماهیانه ایران را
برای چهار هفتهٔ گذشته بطریق معمول ماهیانه لفاً ایفاد دارم

(امضاء) والتر تنلی

(ملفوف نمره ۲۸۰)

(خلاصهٔ وقایع چهار هفتهٔ گذشته ایران)

(طهران)

حکومت ایالات و ولایات — سپهدار اعظم در ۱۸ ژویت
از طهران بطرف تبریز رهسپار گردید و پس از جزئی توقف در
قزوین از راه زنجان بصوب مقر خود حرکت نمود

امیر مفخم بختیاری بمقام ایالت کرمان تعیین گردیده و در
۱۶ ژویت از طهران بطرف آن ایالت حرکت نمود و از راه کمره
مسافرت نموده تا کنون باصفهان نرسیده است

سردار جنك در ۱۹ ژویت از طهران حرکت نمود که
رفته مشاغل خودرا بمقام ایلخانیگری بختیاریها بعهده گیرد

مخبر السلطنه که برای فرمانفرمائی فارس انتخاب گردیده
اکنون از طهران خارج شده و ظاهراً آخر الامر قرار مدار

موافقی با خزانه داری کل نموده است

انتخابات اعضای مجلس — تازگی در مطبوعات محلی و عموم
مردم هیجان مختصری مشهود گردیده مقصودشان این است که
برای مجلس جدید اعضا انتخاب نمایند کابینه اجلاسات مختلفی
منعقد داشته‌اند که در این باب با نمایندگان اعیان و سایر طبقات
مردم مذاکره نمایند ولی تا کنون تصمیمی بعمل نیامده است

(تبریز)

بوصول اخبار اینکه سپهدار که تعیین وی بمقام ایالت
آذربایجان ٤ ماه قبل رسماً اعلام شده بود از طهران حرکت نموده
که مشاغل خودرا بعهده گیرد شجاع الدوله شروع به تحریك بر
ضد وی کرد

و بتحریك وی تجار آنجا تلگرافی بر ضد تعیین سپهدار
بطهران مخابره نمودند و بازارها مسدود گردیده و در مساجد
نطقهای مهیجه بر ضد مشروطیت ایراد شده و اسلحه و مهمات
جنگی در میان مردم تقسیم نمودند که بتوانند بقوهٔ قهریه باورود
سپهدار مخالفت ورزند

همینکه مامورین انگلیس و روس اظهاراتی نمودند شجاع
الدوله دست از اقدامات خود در تحریك مردم بر ضد حکومت
مرکزی برداشته و راضی شد بورود سپهدار زمام امور را باو
بسپارد

سپهدار که در ۱۸ ژویت ازطهران حرکت نمودتازمانیکه

نمایشات برضد وی دوام داشت درقزوین ماند ولی همینکه شنید اوضاع تبریز بحال عادی رجعت نمود در غره اوت از زنجان حرکت نمود

در عرض ژویت ۲۰۰۰ نفر دیگر قشونیکه برای جنگ شاهسونها بمیدان فرستاده شده بودند از عساکر قزوین امداد رسید و عساکر جدید از روسیه وارد و بجای آنها قرار داده شد

(مشهد)

اوضاع این ایالت وشهر بهمان طوری است که در خلاصهٔ وقایع آخری راپورت داده شده است

(اصفهان)

در عرض ماه گذشته اوضاع شهر و حدود آن کما فی السابق رضایت بخش نبود ولی بر بی‌نظمی این ولایت افزوده شد مخصوصاً در دور و حوالی قم که در آنجا تازگی سارقین بچندین قوافل زده‌اند

در ۱۰ ژویت یکدسته از کهکلوئیها کاروانسرای ملمیررا که درراه لینبج واقع است غارت کرده آتش زدند و از قراریکه راپورت داده شده دستجات دیگر از ایل مذکور بعضی از دهات خاك بختیاری را غارت نمودند

در ۱۹ ژویت قریب ۱۰۰ نفر مرد و زن متعلق بیکی از ایلات محلی در اداره تلگراف هند و انگلیس درقم پناهنده

شده محض آنکه حکمرانرا مجبور کنند اقدامی برعلیه شخص موسوم بهمیرزا رضا خان که آنهارا ازمراتعشان خارج نموده‌بود نماید ایلیاتیهای مذکور هنوز در بست هستند چراکه حکمران ظاهراً چندان اقتداری بر میرزا رضا خان ندارد حکومت مرکزی درصدد اصلاح این امر میباشند

(یزد)

اگرچه غارتگری دیگری در حدود نزدیك یزد راپورت داده نشده دستجات سارقین بازهم این ناحیه‌را اشغال نموده اند

در دوم اوت دستهٔ بزرگی از بهارلوها بهبهرام آباد که در راه یزد و کرمان واقع است حمله برده و در شب دوم یا سوم اوت دستهٔ از ایلیاتیها بکاروانسرای اردکان که درمسافت ۴۰ میلی شمال غربی یزد واقع است حمله برده و ۲۵۰ بار مال التجاره‌را با ۷۰۰ شتر بغارت بردند

انتظام الملك که از زمان هجوم بر اردستان درماه ژون گذشته عدهٔ زیادی باخود همراه کرده بود بنا بر تعلیمات وزارت داخله بهیزد مراجعت نمود که با دولت ازدر مصالحت درآید

(شیراز)

بعلت عدم توانائی نایب الحکومه اعراب در برقرار داشتن حتی جزئی نظمی درمیان طوایف جنوب مشرق فارس و بواسطهٔ اقدامات و اشغال همراهان صولت الدوله قوام الملك مشغول جمع آوری قشون زیادی در شیراز گردید بقصد اینکه خود بشخصه رفته و در

این ایالات انتظامات را اعاده نماید

در اوایل اوت قشون قوام الملک حاضر کارزار نبودند ولی چون همراهان صولت الدوله خیلی نزدیک شیراز رسیده بودند ماژر سیفورت با یکدسته مرکب از ۸۰ نفر سواره و ۱۸۰ نفر پیاده ژاندارم بطرف چنار راهدار قریب ۱۰ میلی طرف مشرق شیراز واقع است حرکت نمود

قصد قوام الملک این بود که بمجرد آنکه او قشون مکفی جمع آوری نمود بوی ملحق شود در ۵ اوت ماژور سیفورت بدون آنکه منتظر ورود قشون قوام شود برای مقابله باهمراهان صولة الدوله حرکت نمود و شکست سختی خورده قسمت زیادی از قشون او هلاک گردیدند ماژور سیفورت نه مجروح گردید باتفاق کاپیتان نیسترم وعدهٔ قلیلی از ژاندارمها موفق بفرار بطرف شیراز شدند

(کرمان)

امیر اعظم چون بنا به امر حکومت مرکزی از مقام ایالت کرمان معزول گردید در اواخر ژویت از آنجا حرکت نمود

پس از حرکت وی عدل السلطان فرمانده عساکر بعضی از ایلیاتیهارا بشهر اورد بعنوان اینکه عساکر خود او را درحفظ نظم شهر کمک نمایند این ایلیاتیها شروع بغارت اهالی شهر مخصوصاً آنهائیکه در مدت این اغتشاشات مطیع ومنقاد بودند نمودند و نتیجهٔ این اقدام این شد که قریب سی نفر در قونسول خانهٔ اعلیحضرتی پناهنده شدند

(کرمانشاه)

سالارالدوله بنا بر اطلاعات اخیری که از طرف دولت ایران واصل گردیده هنوز درحدود کرمانشاه است

شاهزاده فرمانفرما چون پول برای پرداخت حقوق عساکر خود نداشت حکومت مرکزی‌را اطلاع داد که اگر پول بوی نرسد مجبور خواهد شد برای حقوق خود عایدات گمرک را ضبط نماید وگرنه آنها متفرق گشته وشهر بدست سالارالدوله خواهد افتاد

(نمره ۲۸۱)

(مکتوب سر والترتنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۶ اوت ۱۹۱۲ —

آقا در تلگراف ۱۲ ژویت خود احتشام قطعی قرار داد که شرح آنرا در مراسلهٔ ۱۰ ژویت خود مفصلاً نوشتم راپورت دادم که بموجب آن قرارداد سردار جنگ به ایلخانی گری کل طوایف بختیاری وحکومت کهکلوئیها وبهبهان بمدت پنجسال تعیین گردیده ست اکنون افتخار دارم ترجمهٔ مراسلهٔ را که سردار جنگ به من نوشته وسواد قرار داد مذکور را که مورخهٔ ۱۰ ژویت است لف آن فرستاده انفاد دارم این نوشته که ترجمهٔ آن در جوف است (ملفوف نمرهٔ ۲) برشما معلوم خواهد نمود که خوانین ظاهراً مصمم گردیده اند که اقدام سختی برای اعادهٔ انتظامات در خاک خود وبرقراری امنیت در راه اصفهان الی اهواز بنمایند

بنا برماده پنجم تمام عایداتیرا که خوانین عموماً وصول میکنند

بانضمام تمام وجوهاتیکه بایستی کمپانی نفت انگلیس و ایران بپردازند بایستی ایلخانی جدید و شریک او مرتضی قلیخان وصول نموده و برای مصارف داخلهٔ بختیاری از قبیل قراول راه و معادن نفت و تعمیر پلها و ترقی راههای قافله رو بمصرف برسانند

ملفوفهای نمره ۳ و ٤ راجع بقرضه ۴۵،۰۰۰ تومان (۹۰،۰۰۰ لیرا) بامنافع سالیانهٔ صدی هفت است که در مقابل سهامیکه خوانین از کمپانی نفت بختیاری در دست دارند بانک شاهنشاهی ایران برای تسهیل امورات سردار جنگ بخوانین داده است

من بعلاوه سواد جوابیکه بسردار اسعد نوشته‌ام (ملفوف نمره ۵) و سواد مکتوبیکه بسردار جنگ نوشته و از تعیین او تبریک گفته‌ام (ملفوف نمره ٦) و نیز سواد مکتوب ۱۳ ژوییت را که بکاپیتان گری نوشته (ملفوف نمره ۷) و اورا از ترتیباتیکه داده شده مطلع ساخته و دستورالعمل داده‌ام که بهمراهی ایلخانی جدید در موقعیکه از اصفهان حرکت میکند برود ایفاد میدارم

بنا برخواهش سردار جنگ بعد از آن با کلنل دوگلاس که فرمانده دستهٔ عساکر هندی ساخلوی شیراز و اصفهان بود قرار دادم که چهارده نفر بایک نفر صاحبمنصب از دستهٔ عساکر اصفهان بشش سوار مستحفظ کاپیتان گری اضافه شود که عده مستحفظین او روی‌هم رفته به بیست و یک نفر برسد اضافه کردن این عده به مستحفظین کاپیتان گری بطور موقت و تامدتی خواهد بود که در چهار محل اقامت دارد و همینکه از نزد سردار جنگ حرکت کند

باصفهان مراجعت خواهند کرد

باینوسیله بخوانین جزو که مایل بفراهم آوردن اسباب مزاحمت هستند بخوبی واضح خواهد شد که سفارت دولت اعلیحضرتی از سردار جنگ تقویت معنوی مینمایند و امیدوارم که ایلخانی جدید به اینطریق قادر خواهد شد که مقام خود را قوت داده و خود را مقتدر سازد

امّا درباب مناسبات بختیاریها باشیخ محمره که در طی مراسلهٔ سردار اسعد و جواب من بدان اشاره رفته و آن را اخیراً موضوع مخابرات زیاد تلگرافی بین خود و قونسول مقیم اعلیحضرتی در بوشهر قرار داده‌ام فعلا شاید لازم نباشد بشما تصدیع داده و شرح مبسوطی از مشاجرات مذکور و شکل حالیهٔ آن بنگارم فعلا بین این دوطرف مسائل بسیار مطرح مذاکره است و چنانچه سابقاً راپورت داده‌ام باموافقت شما درنظر دارم مأمورین قونسولخانهٔ محمره و اهواز اعلیحضرتی را تعلیم بدهم که دراین امر حکمیت اختیار کنند

تعیین سردار جنگ مرا وادار به امیدوار شدن باین مسئله میکند که نباید بیم داشت از اینکه گرفتاری‌های تازه بین شیخ و بختیاری‌ها بظهور رسد و فیصله این قبیل اختلافاتیکه تاکنون به ظهور رسیده تسهیل خواهد شد

اگر چنانچه بادلیل امیدوارم ترتیب حالیه منتج باعاده نظم و امنیت در راه اصفهان الی اهواز شود وقتیکه برای اینکار بمصرف رسیده و زحماتیکه تحمل شده بیهوده و مهمل نبوده است

حالا که میخواهم این مکتوبرا بفرستم تلگرافی از سردار جنك برای من رسیده ورود خودرا خبر داده واظهار میدارد در نظر دارد بهمین زودیها بطرف خاك بختیاری حرکت کند وباوجود آنکه عده سواریرا که حکومت مرکزی باو وعده داده‌اند نفرستاده‌اند اعتماد کامل بموفقیت خود دارد

چنانچه سابقاً بوسیلهٔ تلگراف سردار جنك‌را اطلاع داده‌ام اشکالات نقدی حالهٔ دولت آنهارا از انجام مواعید خود مانع گردیده است حقوقهای عقب افتاده کسانی را که سردار جنك خواسته است آن‌قدر زیاد است که فرستادن حق پنجاه نفر آنها مستلزم اخذ وجه معتنابهی از عایدات خزانه‌است چرا که این اشخاص تازمانیکه حقوق عقب افتادشان بالتمامه پرداخته نشود حرکت نخواهد کرد

امضاً (والترتنلی)

(ملفوف یك نمره ۲۸۱)

(ترجمهٔ مکتوب سرداراسعد بمسروالترتنلی)

۱۰ ژویت ۱۹۱۲ —

جناب اجل — مراسلات ۲۶ مه و ۲۷ ژون جنابعالیرا در خصوص امنیت خاك بختیاری واختلافات بین خوانین بختیاری وشیخ محمره مفتخراً وصول نمودم

چنانچه جنابعالی آگاه هستید من حق‌المقدور در راه حصول امنیت راه بختیاری کوشیده و حالیه که اساس این امنیت تا اندازه متزلزل گردیده اقدامات قطعیه بعمل آورده‌ام

بسردار جنك ومرتضی قلیخان اقتدار تامه و اختیارات لازمه داده شده و استقرار انتظامات خاك بختیاری وراه اهواز بعهده ایشان سپرده شده است ایشان یکی دو روز دیگر حرکت نموده و پس از ورود خود به خاك بختیای علل واسباب اضطراب بکلی رفع خواهد گردید

اینك سواد قرار دادی را که برای نیل به این مقاصد بعمل آمده لفاً ایفاد دارم

در باب کدورت بین شیخ محمره و خوانین میل من این استکه اختلافات فیمابین مرتفع گردیده و دوستی درعوض برقرار گردد لیکن برای نیل باین مقصود بعضی اقدامات از طرف شیخ لازم میباشد و این کار باید بالتفات شما بانجام برسد شرایطیرا که خوانین پیشنهاد میکنند بقرار ذیل است :—

۱ — شیخ باید از عهدهٔ غرامت تمام خساراتیکه باموال خوانین و ایل بختیاری وارد آورده برآید

۲ — بهای خون اشخاصی را که مقتول داشته اند باید تادیه نمایند

۳ — شیخ نباید در عمل شوشتر و دزفول مداخله نماید و تمام شوشتریها و بستکان خوانین را که محبوس نموده‌اند باید آزاد نموده و غرامت خسارات وارده بر آنهارا باید بدهند

هر گاه شیخ شرایط فوقرا بانجام رساند میتوانم شمارا مطمئن سازم که کدورت مرتفع گردیده ومیتوانم بین او وخوانین

طرح دوستی تمام بطوریکه در آتیه فیمابین اشکالاتی بظهور رسد

(امضاء) علیقلی بختیاری

(ملفوف دوم نمره ۲۸۱)

(ترجمهٔ قراردادیکه بسردار جنگ داده شده است)

(مورخه ۱۰ ژویت ۱۹۱۲)

(بسم الله الرحمن الرحیم)

ما امضا کنندگان این ورقه امروز که ۲۴ شهر رجب ۱۳۳۰ هجری میباشد برحسب امر دولت علیه و خانوادهٔ خود سردار جنگ را بحکومت کل بختیاری و چهار محال و کهکلویه و بهبهان از هذه السنه سیچقان ئیل تا آخر سنه لوی ئیل که ۵ سال تمام میشود تعیین می‌نمائیم و جناب ایشان در نهایت استقلال و درکمال اقتدار و با اختیارات تامه ایلخانی بالاستقلال ایل بختیاری بوده و شرایط مواد ذیل را بانجام خواهند رسانید

ماده اول — چنانچه فوقا ذکر شد جناب ایشان تا پنج سال تمام ایلخانی بالاستقلال و با اقتدار بوده معزول نخواهند شد در مدت این ۵ سال یکی از پسران یا انساب ایلخانی مرحوم همیشه بمقام ایل بیگی با ایشان شراکت خواهد داشت و در منافع یا خسارات شریک خواهد بود این شخص حالیه مرتضی قلی خان خواهد بود و تا زمانیکه سردار جنگ از او راضی است با او بوده و حفظ انتظامات خواهد کرد و هر وقتیکه سردار جنگ از او دلتنگ شود و دیگر نخواهد که مرتضی قلی

خان با او باشد حق خواهد داشت که مرتضی قلی خان را تغییر داده و یکی دیگر از پسران (یا انساب) ایلخانی مرحوم را بجای وی منصوب دارد که درعوض مرتضی قلیخان شرکت نماید و هیچکس حق اعتراض نخواهد داشت

ماده دوم — سردار جنگ و مرتضی قلی خان بر خوانین جزو که پسران یا انساب جعفر قلی‌خان باشند اختیارات تامه دارند و درصورتیکه بخواهند آنهارا دربختیاری وچهار محال نگاه خواهند داشت و میتوانند درصورتیکه لازم بدانند آنهارا از آنجا خارج نمایند دولت و خودما با آنها در این کار تقویت کامل خواهیم نمود هرگاه هریك از پسران (یا انساب) جعفر قلی خان مرحوم سر از اطاعت بپیچیده یا بنای یاغیگری گذارد آنها (ایلخانی و ایل بگی) حق تنبیه آنهارا بطور سخت و بقوهٔ ایلی خواهند داشت ودرصورتیکه کار سخت شود یا اینکه بانشخص نامطیع یا بستگانش خسارتی ازبابت مال یاجان وارد شود هیچیك از اعضاء خانواده حق شکایت نخواهد داشت

ماده سوم — برای استقرار نظم در خاك بختیاری و چهار محال بسردار جنگ ومرتضی قلی‌خان مجاز و مختار هستند که هرگونه اوامری بخواهند صادر نموده یا هرگونه تنبیهی یا جریمه درحق خوانین جزو و رؤسا و بختیاریها مجری و معمول دارند و همچنین آنها مجاز و مختار میباشند هرکه‌را معزول یامنصوب نموده و برای هرکسی حقوق تعیین نموده یا آن را قطع نمایند

بمام اوامری که درمدت این ۵ سال صادر نمایند صحیح و همیشه مجری و ممضی است و نسخ نخواهد شد

ماده چهارم — سردار جنك و شریك وی هرساله تمام عایدات بختیاری و چهار محال و کله داری فریدن و چهار محال و وجوهات برای حفظ کمپانی نفت و باجهای پل‌را وصول نموده و وجوهات مذکوره را برای مخارج داخلی بختیاری از قبیل خرج قراولان راه و معادن نفت و تعمیر پلها و ترقی راه قافله‌رو بمصرف رسانند و هیچیك از اعضای فامیل بهیچوجه حق مداخله یامطالبهٔ سهمی نخواهد داشت

مادهٔ پنجم — درخصوص مالیات بختیاری وچهار محال اینطور مقرر میشود که سردار جنك و مرتضی قلیخان هر ساله حقوق دولتی و وظایف فامیل (بختیاری) را بانضمام حقوق سوارهای سردار اشجع و سردار بهادر که بطریق معمول همیشگی دولت آن‌را می‌پرداخته بپردازند و اگر مبلغ کمی باقی بماند باید بسوارهای مخصوص بختیاری داده شود و اگر دولت باقی ماندهٔ مالیات بختیاری را ادعا کنند فامیل مسؤل آن خواهند بود وسردار جنك و مرتضی قلیخان مسئول آن نخواهند بود طلب حالیهٔ ادارهٔ لینچ را سردار جنك ومرتضی قلیخان هرساله بر طبق اقساط معینه خواهند پرداخت

ماده ششم — درباب ۸۰۰۰ لیرائی که ازبابت اسهام ازبانك شاهنشاهی قرض شده و ۱۰ آن‌را بسردار جنك و مرتضی قلیخان

داده‌ایم هرساله باید مبلغ دو هزار لیرا ببانك مذکور بپردازند و پرداخت مذکور از آخر سال اودئیل شروع شده و تا آخر سال لوی ئیل که چهار سال تمام میشود بانتها خواهد رسید و در این مدت حکومت بختیاری بدست سردارجنك ومرتضی قلیخان خواهد بود باینطریق تمام مبلغ ۸۰۰۰ لیرا بانضمام منافع آن در ظرف چهار سال مذکور باید پرداخته شود واگر اتفاقا یکی از این دو نفر خدا نکرده مرحوم شود فامیلهای آنها باید متعهد پرداخت بقیهٔ وجه لیرا بشوند و اگر اتفاقا در ظرف این چهار سال که باید سالی ۲۰۰۰ لیرا با منافع بپردازند سردارجنك ومرتضی قلیخان دست ازکار کشیده یا معزول شوند باید از سنهٔ اودئیل که ۲۰۰۰ لیرا با منافع باید پرداخته شود تاهمان سالی که مالیات و عایدات دیگر بختیاری‌را وصول نمودند وجه مذکوررا بپردازند واز وقتیکه دیگر مالیات و عایدات مذکوررا وصول ننمودند دیگر مسؤلیتی برعهده نداشته و کسانیکه وصول مالیات و سایر عایدات بختیاری و چهار محال و پل و کله داری وعایدات معادن نفت‌را وصول مینمایند باید از عهده برآیند

مادهٔ هفتم — درباب مالیات هذه السنهٔ سیچقان ئیل (۱۳ — ۱۹۱۲) بختیاری و باج پلها وکله داری چهار محال و فریدن که خوانین فامیل آنها را وصول می نموده‌اند هریك از اعضای فامیل مسؤل مبلغی خواهد بود که وصول میکنند وباید آن‌را بسردار جنك و مرتضی قلیخان تسلیم نمایند

اگر در پرداخت وجوهات مذکور ازطرف آنها اشکالی بظهور رسد سردار جنك و مرتضی قلیخان حق دارند وجوهات مذکوره را از املاك آنها اخذ نمایند

ماده هشتم — ونیز مقرر است که هر عده سوار از ۲۰۰ نفر الی ۲۰۰۰ نفر که لازم باشد سردار جنك و مرتضی قلی‌خان یا هرکه با سردار جنك شرکت داشته باشد تهیه نموده بفرستند بشرط آنکه قبل ازحرکت بهریك از آنها مبلغ ۱۵ تومان — برای هر عده که لازم باشد — بسردار جنك ومرتضی‌قلی خان داده شود که آنها را بطهران برسانند هریك از خوانین فامیل که بحکومتی تعیین گردد بایستی برای هر عده سواریکه میخواهد سردار جنك و مرتضی قلی‌خان بفرستند مبلغ پانزده تومان بپردازد و آنها خواهند برستاد

مرقومات و مسطورات این نوشته نقض نخواهد شد

نجفقلی بختیاری صمصام السلطنه

علیقلی خان بختیاری سردار اسعد

غلامحسین بختیاری سردارمحتشم

لطفعلی بختیاری امیر مفخم

(ملفوف سوم نمره ۲۸۱)

(ترجمه قرارداد)

نظر باینکه بانك شاهنشاهی ایران مبلغ ۴۵۰۰۰ تومان بمدت ۵ سال بما قرض داده‌اند ما امضا کنندگان این قرارداد خود را منفرداً

و مجتمعاً مسؤل استرداد مبلغ مزبور بانضمام منافع ازقرار سالیانه صدی هفت میدانیم پرداخت اصل وجه ومنافع آن بطریق ذیل خواهد بود

	تومان	جمع تومان
نوروز ۱۳۳۱ —		
اصل	هیچ	
فرع	۲۴٦۷۵وبجقران	۲۴٦۷۵وبجقران
۲۱ سپتامبر ۱۹۱۳ —		
اصل	۹۰۰۰	
فرع	۱۵۷۵	۱۰۵۷۵
۲۱ مارس ۱۹۱۴ —		
اصل	هیچ	
فرع	۱۲٦۰	۱۲٦۰
۲۱ سپتامبر ۱۹۱۴ —		
اصل	۹۰۰۰	
فرع	۱۲٦۰	۱۰۲٦۰
۲۱ مارس ۱۹۱۵ —		
اصل	هیچ	
فرع	۹۴۵	۹۴۵
۲۱ سپتامبر ۱۹۱۵ —		
اصل	۹۰۰۰	
فرع	۹۴۵	۹۹۴۵

	تومان	جمع تومان
۲۱ مارس ۱۹۱۶ —		
اصل	هیچ	
فرع	۶۳۰	۶۳۰
۲۱ سپتامبر ۱۹۱۶ —		
اصل	۹۰۰۰	
فرع	۶۳۰	۹۶۳۰
۲۱ مارس ۱۹۱۷ —		
اصل	هیچ	
فرع	۳۱۵	۳۱۵
۲۱ سپتامبر ۱۹۱۷ —		
اصل	۹۰۰۰	
فرع	۶۳۰	۹۶۳۰

نوروز ۱۳۳۱ (۲۱ مارس ۱۹۱۳)

(ملفوف چهارم نمره ۲۸۱)

(قرار داد)

ما صاحبان امضای این ورقه متعهد میشویم که بطور صحیح اسهام ذیل‌را که عبارت از ۱۱۶۷۰ سهم معدن نفت بختیاری و ۱۵۵۴۰ سهم کمپانی نفت باشد ببانک شاهنشاهی ایران برای تامین قرضه که بانک مذکور بما خواهند داد و سند علیحدهٔ در تحت مسؤلیت‌ما منفرداً و مجتمعاً برای آن نوشته شده منتقل نمائیم

و نیز کمپانی نفت انکلیس و ایران‌را مجاز میداریم که اسهام

فوق الذکر را ببانک شاهنشاهی ایران تسلیم نمایند ومقرر است که پس از استرداد کل وجوهات قرضه مذکور بانک شاهنشاهی اسهام مزبوررا بما مسترد نمایند

(مهر) علیقلی بختیاری سردار اسعد

(مهر) غلامحسین بختیاری سردار محتشم

(مهر) نصیر بختیاری سردار جنک

(مهر) نجفقلی

شهر رجب ۱۳۳۰ (۱۳ ژوئن ۱۹۱۲)

(ملفوف پنجم نمره ۲۸۱)

(مکتوب سر والتر تنلی بسردار اسعد)

طهران ۱۹ ژوئن ۱۹۱۲ —

جنابا مراسلهٔ شریف مورخهٔ ۱۰ ژوئن جنابعالی را که حاوی سواد قرارداد با سردار جنک که بموجب آن بااختیارات تامه بایلخانیگری کل بختیاری تعیین شده واصل گردید

من دولت متبوعه خودرا از اتمام این قرارداد مستحضر ساخته و یقین دارم که این مسئله خیلی اسباب رضایت ایشان شده است که خوانین بختیاری اقدام مجدانه برای استقرار انتظامات خاک بختیاری وراه اهواز نموده و می‌نمایند ماموربن قونسولخانه اعلیحضرتی بسردار جنک تقویت کامل خواهند نمود که مشاغل مهمهٔ خودرا بانجام برساند ومن ازصمیم قلب امیدوارم که موفقیت حاصل نماید وباید شمارا برای اتمام این ترتیب رضایت بخش تبریک بکویم

در باب شیخ محمره خیلی خوشوقتم از اینکه شما مایل بحفظ مناسبات دوستانه وصمیمی باوی میباشید و تکراراً عرض میکنم که استقرار صلح و مسالمت بین بختیاریها و شیخ نهایت درجه اهمیت دارد

ازدولت متبوعه خود درخواست اجازه نموده‌ام که دو نفر ازمامورین قونسولخانه جنوبی اعلیحضرتی‌را مامور کنیم برای رفع اختلافات بین بختیاریها و شیخ حکمیت نمایند و هروقتیکه اجازهٔ لازمه بمن رسید از سردار جنك درخواست خواهم نمود نماینده خودرا معرفی نماید و از شیخ هم خواهش کنند نمایندهٔ خودرا معرفی نماید

کمسیون تحقیق‌مذکور درتمام مسائلی‌که فعلا موضوع منازعه است باانضمام مسائلی‌که درکاغذ خود مرقوم داشته‌اید تحقیقات بعمل آورده و امیدوارم فیصله قطعی بعمل آید که دیگر درآتیه اشکالی بظهور نرسد (امضاء) والترتنلی

(ملفوف ششم نمره ٢٨١)

(مکتوب سر والترتنلی بسردار جنك)

ازطرف حضرت سردار اسعد سواد قراردادیکه بامضای صمصام‌السلطنه وسردار اسعد و امیر مفخم و سردار محتشم رسیده وشمارا بحکومت کل بختیاری و چهار محال و کهکلویه و بهبهان تامدت ٥ سال تعیین نموده‌اند برای‌من فرستاده شده

بسیار خوشوقتم از اینکه شما مستقلا و در نهایت اقتدار و

با اختیارات تامه ایلخانی مستقل ایل بختیاری بوده و ٨ مواد قراردادیکه برای‌من فرستاده شده اقتدار اختیارات تامهٔ که ممکن است بشما میدهد

این نوشتهٔ که ترجمه آنرا برای دولت اعلیحضرتی میفرستم بدولت‌ما ثابت خواهد کرد که رؤسای حاکمه ایل بختیاری مصمم استقرار امنیت وصلح ونظم در خاك بختیاری و حدود آن بوده‌اند ویقین دارم بسیار اسباب رضایت آنها خواهد گردید

از آنجائیکه بکفایت وامانت وجرئت وپشتکار شمااعتماد دارم درصورتیکه کسانیکه وظیفه‌شان تقویت شما است بشماهمراهی کنند برای شما اشکالی نخواهد داشت که خاك بختیاری و راه اهواز را که برای تجارت انگلیس آنقدر ذی منفعت است منظم دارید

مامورین قونسولخانه اعلیحضرتی شمارا تقویت‌کامل خواهند نمود و هرگاه محتاج بکمك من باشید من حتی‌المقدور بشما کمك خواهم کرد

امیدوارم بسلامتی رفته ودر کارخود موفق شوید

طهران ١٣ ژویت ١٩١٢ — (امضأ) والترتنلی

(ملفوف هفتم نمره ٢٨١)

(مکتوب سر والترتنلی بکاپیتان گری)

طهران ١٣ ژویت ١٩١٢ —

آقا درموقعیکه اخیراً بطهران آمدید بخوانین بختیاری فشار

آورده شد که اقدامات فوری برای انتظام خاك خود و مخصوصاً اعادهٔ وسایل امنیت راه بختیاری بعمل آورند چنانچه بخاطر داشته باشید خوانین مارا اطلاع دادند که درصدد این هستند این کاررا بعهدهٔ نصیرخان سردار جنك واگذار نمایند ولی برای انجام این مقصود برای او لازم خواهد بود که مبلغ ۴۰،۰۰۰ تومان در مقابل رهن باج راه قرض کنند کمی پس از حرکت شما ازطرف خوانین پیشنهاد تعیین لطفعلی خان امیر مفخم برای ایالت کرمان و بلوچستان اعلام شد من بآنها رسانیدم که درصورتیکه خوانین داخلهٔ خاك خود را نتوانند منظم بدارند واضح است که من بهیچوجه نمیتوانم پیشنهاد آنهارا بپذیرم آنها سپس حاضر شدند که اسهام کمپانی نفت بختیاری و کمپانی فرست اکپلایتی شن را برای تحصیل قرضه رهن گذارند که وجه آن برای تسهیل ماموریت سردار جنك بمصرف برسد ترتیب این کار فعلا داده شده و ازسواد دوسیه مذکور شرایطی‌را که درتحت آن خوانین ۴۵۰۰۰ تومان از بانك شاهنشاهی قرض نموده‌اند معلوم خواهدشد

من بعلاوه سواد اصل و ترجمه نوشته مذکور را که خوانین امضا نموده و سردار جنك‌را بمقام ایلخانی گری و مرتضی قلیخان‌را بسمت ایل‌بگی گری با اختیارات تامه تعیین نموده‌اند لفاً ایفاد میدارم

من بسردارجنك نوشته‌ام که ازتعیین‌وی بسیار خوشوقت گردید و موفقیت اورا خواهانم وبرای اطلاع شما سواد مراسله

مذکوررا لفاً ایفاد میدارم

اینطور مقرر شده است که شما باید درموقعیکه سردار جنك از اصفهان حرکت میکند همراه‌او بخاك بختیاری رفته و در ابتدای کار درموقع قرار ومدار خوانین جزو که‌ازقراریکه فهمیده‌ام فعلا آنجاها نیستند همراهی نمائید

شما اجازه دارید که اهمیت فوق‌العاده همراهی باسردار جنك را بآنها تأکید نموده و درصورتیکه لازم باشد آنهاراتهدید نمائید که اگر کاری کنند که مانع از اجرای وظایف ایلخانی و ایل‌بگی جدید شود دولت اعلیحضرتی دلتنك خواهندشد

امیدوارم شما بتوانید بدون اشکال بمقصود خود نائل گردیده و ماموریت سردار جنك موفقیت کامل حاصل خواهد کرد

شما خواهید دانست که اسهام خوانین بختیاری باید ببانك شاهنشاهی تسلیم شود و ازشما خواهش میکنم که‌این کاررا درموقع خود بانجام برسانید

(امضا) والتر تنلی

(نمره ۲۸۲)

(مکتوب سروالترتنلی بسرادوارد گری)

طهران ۷ اوت ۱۹۱۲ —

آقا در باب تلگراف دیروز من افتخار دارم اینك سه تلگرافیکه ازطرف کفیل قونسولگری شیراز برای‌من فرستاده شده و ازکم و کیف اتفاقاتیکه منجر بشکست قشون ژاندارمری تحت‌امر ماژر سیفورت و کاپیتان نیسترم در پنجم ماه جاری از طرف

۵۰۰ نفر قشون غیر منظم تحت امر صولت الدوله گردید لعاً اِفاد دارم .

(صولة الدوله موفق بجمع آوری دستهٔ کوچك قشون دور خود شده ومقامی‌را درسیاخ اشغال نموده و از آنجا بر عبور و مرور قوافل راه شیراز الی بوشهر استیلا دارد)

من دیروز درباب اوضاع شیراز مفصلا باوزیر امور خارجه مذاکره نموده وبجناب ایشان تاکید نمودم لزوم اینکه بفوریت مبلغ ۲۵۰۰۰ تومان برای قوام‌الملك برای مخارج صرف نظر نشدنی که برای اعزام قشون بر ضد صولة الدوله لازم شده است فرستاده شود واظهار داشتم که محتمل است بواسطهٔ مظفرتی که برای ژاندارمری تحت امر صاحب منصبان سوئدی یافته بر عده قشون وی افزوده شود

علاء‌السلطنه وعده داده که فوق العاده سعی برای تحصیل مبلغی پول خواهد کرد ولی باعدم امیدواری شانهای خودرا جنبانیده و اظهار داشت که برای آنکه وجوهات برای کرمانشاه فرستاده شود از هرجا ممکن بوده است پول جمع آوری شده و دیگر جائی باقی نمانده است وخزانه هم خالی است

امضاً (والترتنلی)

(ملفوف اول نمرهٔ ۲۸۲)

(تلگراف اسمارت کفیل قونسولگری شیراز)

شیراز ٤ اوت ۱۹۱۲ — .

صولة‌الدوله از غیاب قشقائیها در جنوب استفاده نموده با ۵۰۰ نفر که اکثر ایشان ازغارتگران غیرقشقائی‌هستنددرتحت امربرادر زن‌خوددرقشیر ازر اتهدیدنموده‌است‌وخود اوهمراه آنهانیست غارتگرانی که از طرف قجه بجلو می‌آمدند دیرنجان را از رئیس کشگولیها که با ۵۰ نفر بیك شب جنك کرد و بعد عقب نشست گرفتند دیروز هم در راه بوشهر نزدیك جنار راهدار هجوم آوردند لیکن قوافلی که تهدید شده بودند توانستند سالماً بمنزل برسند ولی قشقائیهای‌کله‌زن که خوش بختانه اتفاقاً در آن حدود بودند از خصم جلوگیری نمودند قوام‌الملك کدخدای دشت ارمن را امر داده‌است که قوافلی را که بطرف بالا میایند نگاهدارد و قوافلی را که از شیراز حرکت میکنند تاچند روزی نگاه خواهد داشت

خصم فعلا سیاخ را در تصرف دارند و!این محل روبروی اولین منزل راه بوشهر است قوام الملك تفنکچیان عرب را احضار کرده است استعداد قشقائی هم وارد شده و میشود این قشون همین‌که جمع شدند بطرف سیاخ خواهند رفت

ماژر سیفورث با ۲۰۰ نفر ژاندارم امروز حرکت میکند که جنار راهدار را اشغال نماید و هنوز تصمیم نموده‌است‌که باقشون دولت بطرف سیاخ خواهد رفت یانه و حرکت قوام‌الملك بطرف اعراب بدبختانه بعهدهٔ تعویق افتاده است

مامورین محلی پول بافشنث خیلی‌کم دارند وسربازها برای حقوق خود داد و فریاد میزنند و مدتی است در تلگرافخانه ایرانی

بست اختیار نموده‌اند وتهدید بورود قونسولخانه میکنند قوام‌الملك از آنها جلوگیری میکند لیکن در ۳۱ ژوییت سرازاطاعت پیچیده ویك‌یك از شهر بدر رفته وعقب قونسولخانه اجتماع نمودند بقصد آنکه بزور داخل شده بست اختیار نمایند

من صاحبمنصبان آنها را تهدید نموده و فقط باین وسیله موفق بتفرق ساختن آنها شدم واظهار داشتم که اگر سربازها داخل شوند مستحفظین ما شلیك خواهند کرد ووعده دادم که شخصاً بطور غیررسمی برای کشایش کار آنها نفوذ خود را بکار خواهم برد از آن میترسم که این مالیات جزئی هم که وصول میشود بایستی بسربازها داد که آنهارا ساکت نگاهدارد

کمال لزوم را دارد که دسته قشونی برای متفرق ساختن غارتگران وتصرف فیروز آباد فرستاده شود وبرای اینکار قدری کمك مالی لازم است وگرنه قوام‌الملك محتمل فقط بتواند آنهارا از سیاخ متفرق نماید که بخواجه بروند و البته همینکه عساکر دولتی بعلت عدم وجوهات لازمه نتوانند آنها را تعاقب کنند دو باره از آنجا مراجعت خواهند کرد

آیا دولت ایران میتواند ۲۵،۰۰۰ تومان به مأمورین محلی بدهد که قشونی فرستاده وغارتگران را متفرق ساخته فیروز آباد را تصرف نمایند البته ممکن است مبلغی زیاد از بابت مالیات فیروز آباد از اعراب گرفت و اقدامات برضد آنها را عقب انداخت اگر حالا ۲۵،۰۰۰ بمصرف برسد پس از آنکه کارها بدتر شد ۵۰،۰۰۰ تومان

باید خرج شود امید وارم شما بتوانید دولت ایران را ترغیب نمائید باآن مبلغ مامورین محلی را کمك نمایند و البته بدون آن مبلغ کاری از پیش نخواهند برد

(ملفوف دوم نمرهٔ ۲۸۲)

(تلگراف کفیل قونسولگری اسمارت بسروالتر تنلی)

شیراز ۵ اوت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف دیروز من —

قوام‌الملك همین حالا برای من پیغام فرستاده که ماژور سیفورت با ۲۰۰ نفر ژاندارم بدون اینکه قبلا باقوام‌الملك مشورت کند امروز صبح علی‌الطلوع برای سیاخ حرکت نمود ۵ نفر ازسواران قوام‌الملك که همراه سیفورت فرستاده که اورا درچنار راهدار کمك نمایند از ماژور مذکور استدعا نمودند قبلاً با قوام‌الملك مشورت نماید ولی او امتناع ورزید قوام‌الملك ازآن میترسید که سیفورت چون باجنك وگریز ایلیاتی آشنا نمیباشد ممکن است عساکر خودرا بشکست سوق‌داده اثربدی برای آتیه ژاندارمری وقشون‌کشی حالیه برضد غارتگران صولة‌الدوله داشته باشد تفنگچیان اعراب امروز بشهر وارد شده و انتظار میرود که قشون امدادی قشقائی فردا وارد شوند

اعراب خیلی خسته هستند و مشکل‌است فردا بتوانند حرکت کنند قوام الملك ارائهٔ طریق میکند که من نفوذ خود را بکار برده وسیفورت را به‌اعتدال و میانه روی نصیحت نمایم تا آنکه

قشون دولتی بعساکر او ملحق شوند

چون مأمور نظامی نیستم نمی‌خواهم در امور نظامی ماژور دخالتی کرده باشم که ممکن است از دخالت من متغیر شود به علاوه اگر حقیقتاً بسیاخ رفته باشند حالا بایستی داخل میدان جنگ باشند بنا براین من درنظردارم که اگر تاظهر ازطرف شماخبری برای من نرسد بقوام الملك اظهار نمایم که گمان نمی‌کنم مداخله صلاح باشد

(ملفوف سوم نمره ۲۸۲)

(تلگراف کفیل قونسولگری اسمارت بسروالتر تنلی)

شیراز ۶ اوت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف دیروز من —

ماژور سیفورت وکاپیتان نیسترم با ۸۰ نفر سوار و ۱۸۰ ژاندارم پیاده ویك عراده توپ بطرف دیزنجان حرکت کرده نزدیك آنجا باقشون صولةالدوله مقابل شدند قسمت معظم ژاندارمری بدون خالی کردن گلوله فرار نموده خصم آنها را احاطه نموده بدون مقاومت تسلیم شدند بقیهٔ قشون باصاحبمنصبان سوئدی خود تامدتی جنگیدند ولی اثری برآن مترتب نشد وتوپرا که مخزن باروتش ترکید ول کردند ژاندارمها بطورعموم متفرق‌شده وفرار کردند و صاحبمنصبان سوئدی مجبور شدند باعدهٔ کمی مراجعت نمایند همراهان صولةالدوله سعی دردستگیری آنهانمودندلیکن آنهاموفق بمراجعت بجنار راهدار شدند

اگرچه سه‌جای اسب سیفورت گلوله برداشت وشکم خود اوهم مجروح شد ولی زخمش مهلك نبود عده از طرفین مقتول شدند و ظاهراً خصم تمام تفنگ هارا گرفته و فقط چهارده قبضه از آنها باقی مانده است صاحب منصبان سوئدی دیشب مراجعت کردند و ژاندارمهای متفرق شده یکی‌یکی میآیند از قرار معلوم آنها برای مدت حرکت در آن نقاط بی‌آب آب همراه برنداشته بودند وبیم آن میرود که بسیاری از مجروحین آنجا خواهند مرد مگر آنکه خصم آنهارا نجات دهد همراهان صولةالدوله درکوههای کوچکی بودند که روی آنهارا سنگر بندی نموده وظاهراً دور ژاندارمهارا که عادت بجنگ نداشته واز آن نقاط بصیرتی ندارند باکمال سهولت محاصره نمودند محتمل خصم اسرارا مستخلص خواهد ساخت

این حادثه فجیعه هرقدر که ممکن است اثربدی بر اردوکشی حالیه خواهد داشت چرا که شکست فاحش عساکر دولتی اسباب تشویق خصم شده وباغیان جدید تولید خواهد نمود

(نمره ۲۸۳)

(مکتوب سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۱۷ اوت ۱۹۱۲ —

آقا — درباب تلگراف ۲۰ ماه گذشته من افتخار دارم اینك سواد مراسله را که از طرف قونسول اعلیحضرتی مقیم کرمانشاه رسیده ورابورت حرکت عساکر دولتی را از شهر میدهد لفاً ایفاد میدارم

امضاء (والترتنلی)

(ملفوف نمره ۲۸۳)

(مکتوب قونسول مکدوں بسروالترتنلی)

کرمانشاه ۱۶ ژویت ۱۹۱۲—

آقا — افتخار دارم راپورت دهم که تمام بختیاری‌ها و مجاهدین در ۱۲ برای بیستون حرکت کردند و فعلا در صحنه که یك منزلی آنجا است میباشند چیزی که اینجا باقی است رژیمان فدائیان همدان و قریب ۵۰۰ نفر از سواران شخصی فرمانفرما و عساکر محلی میباشد و انتظار میرود بیشتر آنهائیکه میمانند عساکر محلی باشند رؤسای قشونی ناراضی بودند از اینکه آنها را بیکار و متفرق در شهر نگاه دارند و شکایت داشتند از اینکه چرا در موقعیکه عده از آنها میخواستند نزد فرمانفرما رفته و درخواست عفو از وی نمایند او آنهارا حضور نداده و گفته بود وقت دیگر نزد او بروند و از حضور ندادن فرمانفرما استنباط می‌کنند که او بآنها نمی‌تواند اعتماد نماید روز ۱۴ من فرمانفرمارا در قونسل گری روس ملاقات نمودم او بمن اظهار داشت که عساکر مذکور بدون اجازه او حرکت نموده اند و حضور ۳۰۰ نفر از مجاهدین با یك توپ ماکزیم و دو عراده توپ لازم بود چرا بسیاری از عساکر محلی طرفدار یاغیان میباشند وحضور دسته کوچکی از عساکر قابل اعتماد از آنها جلوگیری خواهد نمود که به آنتریك‌های سالارالدوله تن در ندهند ما دو در لزوم این مسئله موافقت رأی حاصل نمودیم و در آن باب مخابراتی نموده و تلگرافات خودرا توسط پستهٔ همان روز بهمدان فرستادیم

از اطلاعاتی که از آن وقت تاکنون بمن رسیده میخواهم اظهارات فرمانفرمارا درباب اینکه عساکر مذکور بدون اجازه او حرکت کردند باور نکرده و باور داشته باشم که مقصودی در پرده دارند و عقیده من بر این است که حضور دسته از عساکر قابل اعتماد لازم باشد بسیاری از همراهان سالارالدوله از راههای مختلف خودرا بفرمانفرما میرسانند که از او درخواست عفو نمایند و مراجعت آنهائیکه متعلق بشهرند اگر حکمران عساکر قابل اعتمادی در آنجا نمیداشت ممکن بود سبب تولید انتریکهای دیگر گردد بعلاوه هرج و مرج در کردستان شیوع دارد

سالارالدوله با نظرعلیخان امرائی سردار اکرم در الیشتر لرستان است و قریب ۷۰۰ نفر همراه دارند لکن نظرعلی با فرمانفرما اتصالا مخابره مینماید و از قراری که مذکور است سالارالدوله‌را درعوض حکومت لرستان تسلیم خواهد نمود ولی نمیتوانم باین مسئله اطمینان داشته باشم و نیز میشنوم که سالارالدوله به فرمانفرما پیشنهاد نموده است که درصورتیکه حکومت لرستان با نقطه دیگر ایران‌را بوی بدهند مطیع دولت خواهد شد کسیکه این اطلاع‌را بمن داده است یکی از پناهندگان سابق است که برای فرمانفرما پیغام آورد

امضاء (مکدول)

(نمرهٔ ۲۸٤)

(مکتوب سروالترتنلی بسرادوارد گری)

طهران ۱٤ اوت ۱۹۱۲ —

آقا — درباب تلگراف ٦ اوت و مراسله ٧ شهر جاری خود درموضوع لطمه‌ئی که باستعداد ژاندارمری در ٥ شهر جاری نزدیک شیراز وارد آمده افتخار دارم اینک سوادهای مخابرات و مذاکرات تلگرافی را که بین سفارت وقونسولگری شیراز بعمل آمده لفاً ایفاد دارم

مذاکره هم باکلنل یالمارسن داشته‌ام واو بمن اظهار داشت که نظر بآنچه تاکنون بوقوع پیوسته تصمیم نموده است که تااندازه نقشه خودرا برای محافظت راه بوشهر الی شیراز تغییر دهد و او شخصاً همیشه مخالف تاسیس دسته علیحده ژاندارمری در شیراز بوده است لیکن دولت ایران اورا مجبور نموده‌اند که بر خلاف میل خود این رویه را اتخاذ نماید الحال درنظر دارد که بعقیده اصلی خود عطف نموده وقشون مخصوصی برای راه شیراز الی بوشهر در طهران تهیه نموده ٣٠٠ نفر که فعلا درشیراز هستند بگذارد دوره تعلیمی خودرا انجا باتمام برسانند کلنل یالمارسن امیدوار است که ٧٠٠ نفر عساکر تعلیم یافته با اسلحه صحیح در بهار آتیه در راه مذکور حاضر برای خدمت داشته باشد او بعلاوه اشعار نمود که حادثه فجیعه نزدیک شیراز درحقیقت باعث تاخیر اقدامات نخواهد گردید چراکه اوقبل از این میدانست که برای ژاندارمری ممکن نخواهد بود درماه آکتوبر چنانچه انتظار میرفت کنترل ومحافظت راه‌را بعهده گیرد

کلنل یالمارسن اگرچه ازلطمهٔ که در شیراز وارد آمده بسیار محزون بود از بابت کفایت آتیهٔ ژاندارمری ظاهراً امیدوار و از ترقی وپیشرفت عمومی آنها راضی بود

امضاء والترتنلی

ملفوف اول نمره ٢٨٤

تلگراف سروالترتنلی باسمارت کفیل قونسولگری

طهران ٧ اوت ١٩١٢ — من اهمیت زیاد فرستادن ٢٥٠٠٠ تومان را بفارس بحکومت مرکزی تاکید نمودم وزیر امور خارجه وعده میدهد که برای تحصیل وجه مذکور کوشش نماید و دولت سختی اوضاع را بخوبی درک میکنند لیکن تازمانیکه شرایط قرضه جدید انگلیس وروس بانجام نرسد پول در خزانه موجود نخواهد بود وکارهای بسیار نازکی رسیده است وعدم میل دولت ایران بقبول تقاضای دولت روس برای امتیاز احداث خط آهن ازجلفا بتبریز و توسعه شعبه از آن تاشمال دریاچه ارومیه اسباب تاخیر اتمام عمل قرضه جدید انگلیس وروس گردیده است

برای من امکان نداشت که برحسب تلگراف ٥ اوت شما که خیلی دیربمن رسید اقدامی بنمایم اقدام شما در اینکه سعی نکردید ماژر سیفورت را از حرکت بازدارید خیلی صحیح وبقاعده بود

(ملفوف دوم نمره ٢٨٤)

تلگراف اسمارت کفیل قونسولگری بسروالترتنلی

شیراز ١٨ اوت ١٩١٢ — اوضاع عمومی — تعویق حرکت قوام الملک بطرف ایلات خمسه همان اثری راکه انتظار میرفت ودر قسمت آخری تلگراف ٤ خود بدان رجوع نمودم ظاهر ساخته است میرزا فضل‌الله خان نایب‌الحکومه خمسه تلگراف میکنند که ماندن او در میان ایلات بیفایده است مگر آنکه قوام الملک تااول رمضان بدانجا برو

واعراب وباصریها وبهارلوها بدستجات یکصد نفری در راه بطرف اصفهان ویزد وکرمان هستند وکلا نتران مطیع دولت هم نمیتوانند وبیش از این ازمردان خود جلوگیری نمایند

قوام الملك فعلا قریب ۱۰۰۰ نفر از اعراب و ۴۰۰ نفر ازتفنکچیان قشقائی همراه دارد ولی پولی ندارد که بانها بدهد واوهنوز آنهارادرتحت سرخود نگاهداشته است اکرچه البته درداخل وخارج شهر مثل قشون غیر منظم دولت که برای جنك میروند مشغول دزدی میباشند

قوام الملك بامشورت بامن احتیاطات لازمه برای حفظ خانهای اتباع انکلیسی که دوراز قونسولخانه واقعند نموده لیکن فعلا انتظار هیچکونه خطری ندارد تفنکچیان باصری و عرب را احضار نمود انتظار دارد که تاچند روزدیکر ۴۰۰۰ الی ۵۰۰۰ نفردر شهر حاضر داشته باشد البته درذکر عده قشون بایستی اغراق کوئی شرقیان رادرمد نظر داشت لیکن حضور عده زیادی ازسارقین ایلیاتی درشهر مطبوع نمیباشد ازپیغامی که عسکرخان باتلفون امروز فرستاده ظاهراً معلوم میشود که ممکن است تحصیل عده دیکران اعراب برای قوام الملك اشکال داشته باشد ومحتمل است که بواسطه شکست خوردن ژاندارمها براین اشکال افزوده شود

عساکر کشکولیها وفارسیمد انها در حدود خانه زنیان جمع میشوند و فعلا توجه خودرا محصور بخوزد کردن مقره های تلکرافها مصروف داشته‌اند که

راه‌بوشهر هنوزمسدود است سیمهای تلکراف طرف شمال هم البته روزبروز بطور منظم ازکار میافتد

همراهان صولت الدوله تاکنون بی کار بوده‌اند و فقط کاری که کرده‌اند به قره باغ که بطرف ۵ میلی شهر واقع است هجوم آورده‌اند

قوام الملك تازمانیکه قشونش جمع نشده برای مقابله با خصم حرکت نخواهد کرد چراکه امیدوار است که درصورتیکه پول بتواند تحصیل نماید ایندفعه دیگر کاررا یکسره نماید

سربازانیکه حقوقشان داده نشده بود دیروز برای من پیغام فرستاده شکایت کردند از اینکه من در کمك آنها قصور ورزیده‌ام و مجدداً تهدید به بست اختیار نمودن کرده‌اند عادت قونسولخانها سابقاً براین بوده است که سربازهای بست را قبول نمایند لیکن باحضور سربازهای هندی داخل ودور قونسولخانه که زبان نمیدانند من نمیتوانم متحمل خطر قبول نمودن سربازها بشوم که ممکن است تولید نقار نموده ومنجر بحوادث تاسف انگیز شود بنا براین من در نظر دارم که اگر بتوانم بطفره و تعلل دیگر سربازهارا ساکت نگاهدارم چند نفر از صاحب منصبان آنهارا بطوری نمایندگی قبول نمایم بست اختیار کنند

(نمره ۲۸۵)

تلکراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۲۶ اوت ۱۹۱۲ —

اردو کشی روس برای شاهسونها —

تلکراف ذیل مورخه ۲۶ اوت از طرف کفیل قونسولکری

انکلیس مقیم تبریز رسیده است : -

در ۲۳ اوت قریب ۷۰ نفر از مقتولین و مجروحین روس را از اردبیل بانجا آوردند اکرچه شهرت دادهاند که روسها شاهسونهارا شکست دادهاند شیوع دارد که شکست فاحشی خورده و مجبور بحرکت و عقب نشستن از امر شدهاند

(نمره ۲۸٦)

تلکراف سر ادوارد کری بسر والترتنلی

وزارت خارجه ۲٦ اوت ۱۹۱۲ -

راجع بتلگراف ۲۱ و۲۳ اوت شما -

ممکن است اکر بخواهید اقساط دیگر ۲۵۰۰۰ لیرائیرا که بحساب شما منتقل شده بدهید بشرط آنکه وجه مذکور بمصرف ژاندارمری که فعلا درفارس هستند ویا انکه بایستی در بهار آتیه بانجا فرستاده شوند برسد

(نمره ۲۸۷)

تلکراف سر ادوارد کری بسر والترتنلی

وزارت خارجه ۲٦ اوت ۱۹۱۲ -

راجع بتلکراف ۲۳ اوت شما - اوضاع مالیه

اکر دولت ایران ازاظهارات من در پارلمان که خودرا کاملا مسئول آن دانسته و تازمانیکه اوضاع راههای جنوبی بحال حالیه باقی است حاضر تغییر آن نیستم متغیر میباشند بایستی پیشنهادات قطعی برای قرضه بنمایند.

(نمره ۲۸۸)

تلکراف سر ادوارد کری بسر جارج بوکانان

وزارت خارجه ۲٦ اوت ۱۹۱۲ -

راجع بتلکراف ۲۳ اوت سر والترتنلی - ژاندارمری -

چون بسیار لازم بود که در این موقع باریک نکذاریم بواسطه عدم پول فلجی عارض ژاندارمری شود من سر والترتنلی را اجازه دادهام که سهم مساعده دولت انکلیس را بدهد بتصور اینکه سهم دولت روس هم بهمین زودی داده خواهد شد

(نمره ۲۸۹)

تلکراف سر جارج بوکانان بسر ادوارد کری

سنت پطرزبورغ ۲٦ اوت ۱۹۱۲ -

راجع بتلکراف ۲٤ اوت طهران -

وزیر امور خارجه بمن اظهار میدارد که چون دولت ایران راضی شدهاند که درموضوع راه آهن جلفا داخل مذاکرات شوند او ازوزیر مالیه درخواست میکند که فوراً ۲۵۰۰۰ لیرا بدهند

جناب معظمله نیز اظهار داشت که اومیداند وزیر مالیه راضی بپرداخت وجه دیگری نخواهند شد تا آنکه امتیاز اعطا بشود

(نمره ۲۹۰)

تلکراف سر جارج بوکانان بسر ادوارد کری

سنت پطرزبورغ ۲٦ اوت ۱۹۱۲ -

جواهرات دولتی ایران - لطف نموده بتلکراف ۲۴ اوت طهران رجوع کنید - امروز مسیو سازانف را ملاقات نمودم و جناب معظم له وعده داد که فوراً برای مسیو پوکلیوسکی تعلیمات تلکرافی بفرستد واظهار تاسف نمود از اینکه بعلت فراموشی تعلیمات مزبور را قبل از این نفرستاده بود و اظهار داشت که از مطالبیکه من باو عنوان نمودم ظاهراً چندان احتمال تحصیل رضایت دولت ایران برای فروش جواهرات نمیرفت

(نمره ۲۹۱)

مکتوب سر والتر تنلی بسر ادوارد کری

طهران ۱۹ اوت ۱۹۱۲ -

آقا افتخار دارم که سواد مراسله را که کفیل قونسولگری انکلیس مقیم شیراز درموضوع اوضاع طرق فارس وژاندارمری که صاحب منصبان سوئدی تشکیل میدهند نوشته لفاً انفاد دارم

(امضاء) والترتنلی

(ملفوف نمره ۲۹۱)

مکتوب مسمارت کفیل قونسولگری بسر والترتنلی

شیراز ۱۵ ژویت ۱۹۱۲ -

آقا من میخواهم بتقدیم ملاحظات و نظریات خود در باب اوضاع راههای فارس و ژاندارمری که در تحت امر صاحب منصبان سوئدی تشکیل میگردد مبادرت ورزم

شیراز بسیار برای تجارت انکلیس دارای اهمیت است

بجهة اینکه مخزن و انباری تشکیل میدهد که صادرات ایالات از قبیل تریاك و کتیرا برای حمل ببوشهر بدانجا وارد میشود و مرکزی است که از آنجا مال التجاره که از راه بوشهر وارد میشود برای سایر نقاط تقسیم وحمل میگردد نقاط عمده آنکه این مال التجاره بدانجا ها میرود اصفهان و یزد و نواحی فارس است این دومحل زیادتر از سایرین مهم است وفعلا ابواب تجارت منظم با آن چه از حیث صادرات وچه واردات مسدود است با اوضاع رضایت بخش حالیه راه سرحد در تحت حفاظت ایلخانی قشقائیها خرید و فروش مقدار جزئی مال التجاره امکان دارد که با دهات امتداد راه جریان داشته باشد لیکن روی هم رفته مقدار این مال التجاره خیلی کم وبیمعنی است نقاطیکه اجناس خارجه را که وارد شیراز میشوند ممکن است درآنجا ها بفروش رسانید طرف مشرق و مخصوصاً جنوب شرقی فارس است حالیه دولت حق اسماً هم اقتداری در اکثر این نقاط که راه عبور ومرور قوافل عمومی بدانجا ها مسدود است ندارند و کاهکاهی یك قافله بواسطه دادن مبلغ زیادی بایلات خمسه با خطر زیاد میتواند در بعضی از نقاط این نواحی دور بزند لیکن میزان کران کرایه با این اوضاع بانضمام خطری که متلازم آن است این قسم خرید و فروش را غیر معلوم و کم فایده میکند از قراریکه در یافته ام محافظت و قراولی ژاندارمری محدود بخط عمده میباشد و مساعی آنها پیشرفت داشته باشد یا نداشته باشد

برای فارس شرقی وجنوب شرقی چندان فایده نخواهد داشت برای تجارت انکلیس چندان امید تجدید و توسعه نمیباشد مکر اینکه باب ایاب و ذهاب قوافل و خرید و فروش دوره کردها بنقاط مذکوره مفتوح کردد

موفقیت ژاندارمری در هر صورت باعث افتتاح دو مرکز ومحل فروش عمده تجارت فارس خواهد کردید که عبارت از اصفهان ویزد باشد زیرا که اگر ژاندارمری بتواند راه بسته اصفهان را منظم بدارد دیکر استقرار امنیت در قسمت کوتاه راه یزد که از راه اصفهان در شمال ده بید جدا شده تا ابرقوه میرود چندان اشکالی نخواهد داشت بعلاوه پیشرفت ژاندارمری در راه معظم هم بواسطه اقدامات سختی که لازم است در ابتدای امر بشود وهم بواسطه اثرات معنوی افتتاح راه تجارتی بوشهر الی اصفهان فوق العاده اقتدار دولت را در آن ایالت بطور عموم زیاد کرده و طبعاً باعث بهبودی اوضاع نواحی خاج آن خواهد کردید

راه معظم بین بوشهر و اصفهان حالیه بحالت تألم انکیزی است قسمت راه از شیراز الی اصفهان فعلا برای ایاب و ذهاب قوافل وحتی برای مسافرین مسدود است مکر آنکه عده زیادی مستحفظ یعنی یك قشون نظامی همراه ببرند در ماههای تابستان ایلات عرب که دست رسی بآنها امکان ندارد هرکونه ایاب و ذهاب منظم را در آن راه ممنوع مینمایند و در ماههای زمستان بواسطه ایلات نشینی وچهار راهی وسایر سارقین متفرقه از دهات قسمت

از شیراز الی ده بید بسیار نا امن میشود لیکن قوافل در تحت محافظت مستحفظین زیاد میتوانند عبور ومرور کنند اکر چه کاهکاهی بآنها هم دزد میزنند در بهار و پائیز قسمت از آباده تا امین آباد را اکر چه غارتکران کهکلوئی با نظم فوق العاده اشغال نموده و غارتکری زیاد مینمایند دهاتیان سرحدی و اهالی شلکستان و سایر دهات مجاور راه هم در پائیز وزمستان و بهار در این راه دست اندازی میکنند و همینکه قشقائیها بطرف ییلاق میروند عموماً سرقتهای تابستان بین آباده وامین اباد بدون رضایت باطنی آنها صورت نمیکیرد اکر قسمت راه از آباده الی امین آباد در تحت مراقبت یك ایلخانی باشد که مثل حالا با دولت دوستی دارد در ماههای تابستان نسبتاً امن خواهد بود حضور اعراب سیار در این ماهها بین آباده و شیراز قوافلیرا که از اصفهان ایاب و ذهاب مینمایند مجبور میکنند که فقط راه سرحد را اختیار کنند و حتی قوافلیکه از یزد ایاب و ذهاب میکنند در طریق سرحد عبور کرده و از راهیکه از ابرکوه بسورمق رفته و نزدیك اسپاس براه سرحد وصل میشود میروند از زمانیکه اقتدار دولت در فارس سلب شده فقط راههائیکه نسبتاً رضایت بخش بوده است راههائی بوده اند که از خاك قشقائی میکذرد وبکلی در تحت حفاظت ایل مذکور است راههای جره و فیروز آباد و سر حد حتی در تحت حفاظت ایلخانی که مخالف دولت باشد بطور عموم امنیت داشته و راهداری معتدلی میدادند و آن راهداریرا ایلی

که بیشتر از آن محافظت میکرد میگرفت در این تابستان حال راه سرحد هم همینطور بوده است و البته راهداری گرفته میشد ولی باندازه که در راه بوشهر اخذ میکردید و قوافل و بسته میتوانستند با امنیت عبور و مرور کنند و میزان کرایه اگرچه گران بود نسبت بمیزان گزاف راه بوشهر بهتر بود

اشکالات راه تلگرافی بوشهر الی شیراز در این است که در تحت حفاظت چند نفر است و عموما قسمت مابین کمارج و شیراز مغشوش است و این قسمتی که در تحت نفوذ قشقائیها است اسباب اشکال تامین راه مذکور میباشد درماه نوامبر ۱۹۱۰ حکومت مرکزی صولت الدوله را ترغیب نمودند که از پلتیك تغییردادن راه قوافل‌را براه‌های جزو صرف نظرنموده و مسئولیت راه تلگرافی بوشهر را از شیراز تاحدود خاك کمارج بعهده گیرد نتیجه این‌کار بسیار یاس آور بود و سرقتها فورا بوقوع پیوسته و صولت الدوله چون نتوانست بدون کمك رؤسای محلی راه را محافظت کند مجبور گردید که در اخذ راهداری با آنها شریك گردد اینکار البته بر اخذ راهداری غیر مشروع در قسمت راه از شیراز الی کمارج طبعاً افزوده و از کمارج تابوشهرهریك از خوانین محلی همین قبیل راهداری اخذ نموده نتیجه این شد که کلیه مبلغ راهداریهائی که در راه تلگرافی گرفته میشود خیلی زیادتر از وجوهاتی بود که در راه جره یا فیروز آباد ماخوذ میگردید پس از شکست کار صولت الدوله در ماه آکتوبر سال گذشته راه شیراز تا تنگه ترکان بخوانین کشکولی سپرده

شد و محمد علیخان رئیس آنها بحکومت کازرون منصوب گردید این خوانین هم درسهم بردن از منافع راهداری بارؤسای محلی ادامه دادند و مسئله راه بسیار درهم و برهم شد بواسطه دشمنی های سختی که از حکومت نظام السلطنه تولید گردید و از تجزیه قشقائیها که رؤسای جزو آنها همیکه روز بروز خود را از تحت امر ایلخانی مستقل دیدند ازمسؤلیت حفاظت آن دانسته و هرگونه اجحاف و زیادروی رامعمول داشتند خورشیدخان تابهار سال ۱۹۱۱ تنك ترکان و راهدار و ناحیه شاه پور را که مجاور آن است بعلاوه دره کمارج درتصرف خودداشت واین قسمت‌راه‌را در کمال نظم نگاهداشت اگر چه اوهم مثل سایر رؤسای امتداد راه راهداری میگرفت نظام السلطنه بتحریك صولت الدوله یك اقدام بی‌نتیجه وحمله بی ثمری در مورد کمارج بعمل آورده و خورشید خان را از انجا بیرون کرده محل مزبور بغارت رفت و محمد علیخان که دراین اقدامات زحمات زیادی متحمل شده بود شاه پور را تصاحب نمود خورشید خان در دره کمارج محل معتبری‌را اشغال نموده ولی نتوانست شاه‌پور را باز ستاند و این محل دریذ تصرف محمد علیخان باقی مانده و راهدار و منتها نقطه شمالی تنك ترکانهم در حیطه تصرف وی در آمد عده از کمارجیها که از روی خیانت با خورشید خان جنگیده بودند نزد محمد علیخان پناهنده گردیدند این‌اشخاصی که محمدعلیخان مجبورشد با آنها ازدر آشتی داخل شود یك منشاء

اغتشاش راه بودند و از روی اجحاف از قوافل راه پول گرفته و نسبت بانها و مسافرین بی احترامیهای فوق العاده مینمودند یکی از آنها موسوم بعلیمحمد کازرجی که هنوز کاروانسرای راهدار سپرده باوست در حمله بعساکرما در آن نقطه شرکت داشت از طرف دیگر خورشید خان که بواسطه تعدیات نظام السلطنه متحمل خسارات مالی زیاد شده سعی داشته است که جای خسارات مذکور را بوسیله اخذ راهداری و خورده دزدی قوافل پر نماید اینمسئله لازم نیست اظهار شود که خصومت موجود مابین محافظین دوقسمت مجاور راه بسیار بر غیر معلومی اوضاع راه مذکور افزود وبدتر ازهمه تغییر و تنفر روز افزون کازرونیها از قشقائیها منجربیك منازعه آشکار و استعفای اجباری محمد علیخان از حکومت آنجا گردید کشکولیها در مقام تلافی برآمده و عبور و مرور قوافل را از تنك ترکان بشاه پور و از آنجا از راه نودان بمیان کتل منحرف نموده باینطریق کازرونیه را از منافعی که بواسطه قوافل میبردند محروم ساختند بعلت شیوع مرض مگس عبور و مرور قاطر دراینراه در تابستان بسیار مشکل است خورشید خان و کازرونیها سبس برضد قشقائیها متحد شده وقافله را از معبرخیلی سرازیر پرتگاهی از راه بودن بکازرون عبورداده وباینطریق راه راهدار را بکلی ترك نمودند این قوافل همینکه از کازرون گذشته مجددا از نقاطیکه درتحت حکمفرمائی قشقائیها است عبور نموده برای آنکه از راه بوده

نیامده بودند مجبور بتادیه مبلغ گزافی شدند این خصومت بین اهالی و قشقائیها اسباب سد موقتی راه و اوضاع غیرمعلومی‌شده و اینمسئله بعلاوه اجحافات مستحفظین راه و رؤسا اسباب گرانی قیمت کرایه شد و میزان آن خیلی گزاف شده است قشقائیها از زمانیکه شروع کرده‌اند بطرف شمال بروند مجبور شده‌اند که راه‌را کاملا بدست رؤسای محلی واگذارند و آن را از راه تنك ترکان الی شیراز قطعه قطعه به‌آنها اجاره داده‌اند ورؤسای مذکور از قوافل آن‌قدر راه داری میگیرند که وجه اجاره خود را پرداخته ومداخل خودرا هم ببرند تعیین عین مبلغ راه داری که گرفته میشود آسان نیست زیرا که قاطر داران برای گران کردن میزان کرایه درمبلغ آن مبالغه واغراق میکنند گذشته از آن میزان راه‌داری نسبت باشخاص مختلف است و قشقائیها قاطر داران کازرونی‌را بیشتر از قاطر داران سایر نقاط اذیت میکنند روی هم رفته محتمل برای هردفعه که عبور میکنند قاطر داران باید برای هر رأس قاطر سه‌قران بدهند قراولان راه‌هم هرقدر بخواهند از بارها قند وچائی برمیدارند وحتی از هرگونه مال‌التجاره‌هم که میل کنند خورده دزدی میکنندوالبته علیق را هم در راه بقیمت گزاف بقاطر داران میفروشند

من در باب اوضاع الم انگیز مهمترین راه تجارت انگلیس در ایران بمأمورین محلی متوالیاً و صمیمانه اظهارات نموده ام مأمورین محلی بدون پول یا عساکر نمی‌تواند هیچگونه اقدام متهورانه بنمایند و فقط

امیدی که میتوان داشت که در این اوضاع متزلزل حالیه قدری تسکین
حاصل گردد و برای بهبودی دائمی خط معظم از شیراز تا قمشه آباده اقدام
بر ضد اعراب لازم است لیکن حکومت مرکزی اجازه نمیدهد
قوام الملک در نظر دارد که شخصاً حرکت کرده و این ایلات اغتشاش
طلب را سرکوبی دهد و امیدوار است که بکمک قوشقائی که نسبتاً مطیع
میباشند و استعدادی که از طرف ایلخانی فرستاده شود متمردین
آنها را تخویف نماید ولی مشکوک است که آیا هرگونه اقدامی از طرف
وی اسباب افتتاح راه یعنی شمال در تابستان خواهد شد یا نه برای
بهبودی دائمی قسمت از آباده تا امین آباد اقدامات شدید بر ضد طایفه بویر
احمدی لازم است و محتمل بنظر نمی آید که در آتیه نزدیک چنین اقدام
بعمل آید مگر آنکه بختیاریها این ایل اغتشاش طلب را
سرکوبی دهند

در باب راه بوشهر از قرار معلوم علل و اسباب طبیعی
فوق الذکر به انضمام فشار دائمی قوام الملک و پیش آمد راه بدون کاروان
بر کشکولیها سخت کرده است

محمدعلی خان بقوام الملک اعلام نموده است که قراولان را از
راه نودان برداشته است و علی محمد کازرونی در راهدار بقوافل اطلاع
داده است که از هر راهی که می خواهند میتوانند بروند از این معلوم
میشود که کشکولیها بالاخره راضی شده اند که عبور و مرور مجدداً
از راه معظم بشود در هر صورت قسمت راه از کازرون تا شیراز امنیت حاصل نخواهد
گرد مگر آنکه بین کازرونیها و قشقائیها اصلاحی بشود یا آنکه

کازرون مجدداً بقشقائیها واگذار شود برای نیل بمقصود اول لازم
است هر قدر زودتر حاکم بیطرفی بکازرون فرستاده شود نصیر دیوان
کلانتر کازرون که فعلا آنشهر سپرده باوست باخوانین کشکولی مخالفت
بسیار دارد در صورتیکه حاکم بیطرفی در کازرون باشد ممکن است در
خصومت ورزی و تکدر کشکولیها اعتدالی حاصل شده و دسترسی
به آنها آسانتر شود

و در هر صورت وضع سلوک و رویه محمدعلی خان که از زمان
حمله بلا تامیه بر عساکر بظاهر امر بروی مشتبه شده و زیاده از اندازه
بقدرت خود اعتماد میکند مشوق نمیباشد ممکن است بواسطه ترسی که
از محمد خان پسر عموی خود دارد بتوان به او فشار آورد
و بوسیله افتتاح موقتی راه جره بکمک قشقائیهای فارسیمدان که در
این تابستان در حدود شیراز نگاه داشته شده اند میتوان یک قسم دیگر
فشاری به او و سایر خوانین کشکولی و بهمین طور دشمنان آنها که در
جره اهالی نقاط واقعه در امتداد خط تلگرافی ساکنند وارد نمود
بواسطه افتتاح راه جره که ممکن است مذاکرات اصلاح را تسهیل نماید
خسارت مالی زیاد بهر دو طرف وارد خواهد آمد

و در صورتیکه باصلاح نتوان موفق گردید راه حل مسئله
ظاهراً این است که بقوه قهریه مجدداً شخصی از قشقائیها بحکومت
کازرون نامزد شود و منافع مخصوص اهالی فدای منافع عمومی راه گردد
بانجام رسانیدن این ترتیبات آسان نخواهد بود و ممکن است اسباب
اشکالات فوق الطاقه و مسدود گردیدن موقتی راه گردد بعلاوه انصاف

نیست که بواسطه این اقدام برقوه زیاده از اندازه حالیه قشقائیها افزوده شود که هم غیر مطلوب و هم مورد اعتراض میباشد باوجود این باید بخاطر داشته باشیم که از چندین سال باینطرف قشقائیها کازرون را در جزو اداره خود داشته و خوب میتوان فهمید که تغییر آنها از خارج شدن آنمحل از حکومتشان تاچه اندازه است

من در ضمن مذاکرات غیررسمی با ماژور سیفورت سعی کرده ام که اوضاع راه و ترتیبات پلتیکی آن ایالت را برای او توضیح نمایم البته ممکن نیست بتوان از صاحبمنصبان اروپائی که بزبان یا اوضاع و مقتضیات مخصوص مشرق آشنا و بصیر نیستند انتظار داشت که بفوریت از اوضاع درهم برهم فارس مسبوق و مستحضر گردند ماژور سیفورت ظاهراً آدم منصف فعال با کفایتی است و شکی ندارم که بمرور زمان آن تجربیات لازمه را که برای فهم اوضاع محلی لازم است کسب خواهد کرد

من امید وارم که شروع اقدامات و عملیات ژاندارمری موجب یاس و حرمان نخواهد گردید و خیلی بهتر است که ژاندارمری در شیراز نگاهداشته شده و روز بروز بعده و کفایت آنها افزوده شود تا آنکه بواسطه اقدام بیموقع و قبل از وقت دوچار خطرات مصیبت آمیزی نشود ودرصورتیکه درشیراز نگاهداشته شود متدرجاً یك قشون منظمی را تشکیل خواهد داد شبیه بریگاد قزاق که هم اسباب تقویت اقتدار دولت شده وهم در صورتیکه لازم باشد بامدد عساکر غیر منظم دولت برای قلع و قمع اشرار بکار برده خواهد

شد و بموقع برای حفظ راه تعیین خواهد گردید

(امضاء) اسمارت

(نمره ۲۹۲)

تلگراف سروالتر تنلی بسراد وارد گری

طهران ۲۹ اوت ۱۹۱۲ —

مالیه ایران — راجع بتلگراف ۲۶ اوت سنت پطرزبورغ وزیر امور خارجه دیروز بمن مؤکداً اظهار داشت که دولت اعلیحضرتی باید فوراً تمام مبلغ ۱۰۰۰۰۰ لیرائیرا که دولت ایران میداند برایش تهیه نموده‌اند بپردازند جناب معظم‌له صمیمانه احتیاج بسیار دولت ایران را برای کمك مالی متجاوز از ۵۰۰۰۰۰ لیرائی که ولی درصدد قرض دادن هستند بمن تاکید نمود اشعار داشت که ۱۰۰۰۰۰ لیرای سهم انگلیس را برای شیراز تخصیص نموده و ۱۵۰۰۰ لیرا ازسهم روس بعلت آنکه فرمانفرما عایدات گمرکات کرمانشاه را ضبط نموده بود توقیف شده است و بنابر این در هر صورت نصف وجه قرضه مشترك از میان رفته است

من درجواب اظهار داشتم که اگر دولت روس حاضر نباشد که بهمین قسم پول بدهند من خیلی کم میتوانم امید وار باشم باینکه دولت اعلیحضرتی راضی بپرداخت تمام ۱۰۰۰۰ لیرا بشوند و اشاره نمودم که دولت اعلیحضرتی شاید مسئله کمك رسانیدن بدولت ایرانرا بوسیله رفع اشکالات مالیه آندولت در

جنوب تحت توجه و ملاحظه خود قرار دهند

و اصرار نمودم که بایستی بدون فوت وقت پیشنهادات خودرا برای قرضه آرائه نمایند و بایشان اظهار داشتم که بعقیده من این پولهای کم که مکرراً بدولت ایران داده می شود چندان اسباب کمك نخواهد بود که رفع اشکالات مالی را نماید جناب معظم له درجواب اظهار داشت که خزانه دار کل میتواند محل مکفی که قرضه بزرگی را تامین نماید تعیین کند

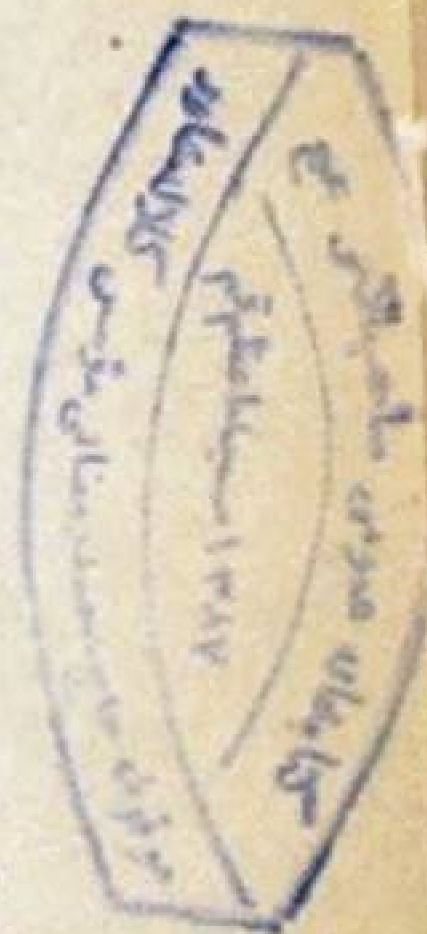
(نمره ٢٩٣)

تلگراف سر والتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ٢٩ اوت ١٩١٢ —

راجع بتلگراف ٢٥ اوت من — اوضاع کرمانشاه ظاهراً خیلی مغشوش است و از قرار معلوم دولت ایران نمیداند که مجاهدین یاغی بنام کی شهررا قبضه نموده اند که دولت میخواهند بکمك بختیاریها که ٥٠٠ نفرشان بافرمانفرما و ١٥٠ نفرشان در راه سلطان آباد و ٣٥٠ نفرشان را ازاین جا بایستی فرستاد آنرا باز گیرند اینمسئله قابل ملاحظه است که بحکمران یا عساکر معظم نمیتوان اعتماد نمود

از قرار اطلاعاتیکه بمن رسیده چنانچه معلوم میشود پول بطور معمول اولین وسیله حرکت دادن آنها است و فرمانفرما میگوید که اگر ٣٥٠٠٠ تومان بوی برسد کار اصلاح خواهد شد سر کرده یاغیان هم وعده میدهد که با ٤٠٠٠٠

حصول همان نتیجه امکان خواهد داشت از قرار معلوم طرفین می خواهند درصورت امکان از دولت پول درآورند

(نمره ٢٩٤)

تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ٣٠ اوت ١٩١٢ —

راجع بتلگراف ٢٦ اوت من — تلگراف ذیل در ٢٦ اوت از طرف قونسول تبریز مخابره شده است :

قبرت بخیروز قبل شاهسونهای قجه بگلو بقراجه داغ برای کمك طایفه دیگری که در کوهستان متفرق شده بودند آمدند که بمحافظت آنها تا اردبیل روند سر کرده روسی این طایفه را گذارد بکوهستان وارد شوند ودر مراجعت هردو آنها راحمله نموده تلفات زیاد وارد نمود و شاهسونها متفرقا بار دبیل فرار کردند

(نمره ٢٩٥)

تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ٣٠ اوت ١٩١٢ —

جنوب ایران — من باکمال دقت درمسئله پول رسانیدن بفرمانفرما مستقیماً غور رسی نمودهام (رجوع بتلگراف ١٩ اوت خودتان کنید) ازاین پلتیك نتایج بسیار صحیح میتوان بدست آورد از ١٠٠٠٠ لیرائیکه دولت اعلیحضرتی اخیراً بدولت ایران قرض دادند ما ١٠٠٠٠ تومان آنرا بفرمانفرمای جدید دادیم برای

اینکه بتواند بطرف ایالت فارس حرکت کند ومبلغ ٣٠٠٠٠ تومان
باقی میماند که بورود شیراز برای مصارفش موجود باشد اگر ما
مبلغ ٢٠٠٠ یا ٣٠٠٠ لیرا ماهیانه باو بدهیم میتواند یک قوه مفید
نظامی تشکیل دهد که بدان وسیله در ایالت مذکور انتظامات را مستقر
بدارد وتا آخر یکسال بایستی بتواند مقام خودرا محکم کند و
آنوقت میتواند آنچه مالیاتیرا که احتیاجات اداری وی لازم دارد
وصول نماید وبواسطهٔ پرداختن این پول توسط وکیل خزانه‌داری
کل در شیراز باو ممکن است طوری نمود که اسباب تکدر دولت
ایران فراهم نشود واین کاررا باید بمشورت قونسول اعلیحضرتی کرد

(نمره ٢٩٦)

تلگراف سر والترتنلی بسر ادوارد گری

طهران ٣٠ اوت ١٩١٢ —

راجع بتلگراف ٢٦ اوت شما —

دولت ایران صورت جمع وخرج مالیه خودرا بسفارتخانه‌های
خارجه خود فرستاده‌اند محض آنکه نمایانند که منابع عایدات ملی آنها
برای تامین قرضه ٥٠٠٠٠٠٠ لیرا بدون آنکه بمالیات دست بزنند
کافی بلکه زیاده از اندازه لزوم میباشد

خزانه‌دار کل امروز صبح بمن اظهار داشت که دولت
درنظر دارند همین زودیها پیشنهادات خودرا برای قرضه بسفارتین
ارائه نمایند

(نمره ٢٩٧)

مکتوب لیوتنان کاکس بسر ادوارد گری

بوشهر ١١ اوت ١٩١٢ —

آقا افتخار دارم برای استحضار خاطر شما یادداشتی را که مستر
چیک مستشار تجارتی من ازبابت تاریخ و کیفیت مسئله بسیار مهم
راهداری که عبارت ازاخذ وجوهات جبری ازقوافل توسط رؤسای
راه بوشهر الی شیراز باشد که بشکل حق العبور و اجحاف درقیمت
علیق گرفته میشود نوشته لفاً ایفاد دارم ازقراریکه حساب کرده است
مبلغ این وجوهات رویهم رفته سالیانه کمتر از ٢٠٠٠٠ لیرا نمیشود

(امضا) لیوتنان کاکس قونسول مقیم
انگلیس در خلیج فارس و جنرال قونسول
اعلیحضرتی فارس

(ملفوف نمره ٢٩٧)

یادداشت راجع بمسئله راهداری

این مسئله در این موقع باریک اهمیت اساسی دارد چراکه
شکی نیست که قبل از اعاده انتظامات با ژاندارمری ایران یا عساکر
خودما بایستی مسئله راهداری و جلوگیری از اخذ آنرا تصفیه نماید
راهداری یکی ازقوای عامله اوضاع موجوده امتداد راه است و
دیر یازود مارا مجبور باقدامات خواهد نمود

الحال مناسب میدانم که شرحی از تاریخ جدید این
خراج بنگارم

قبل از سال ۱۹۰۰ راهداری بشکل چند شاهی بعنوان باج قوافل فقط در قسمتهای پائین راه ودرچند مراکز از قبیل برازجان وغیره ماخوذ میگردید واخذ این باج موقتی بود وبهیچوجه خوانین محلی درمنازل راه انرا منظماً وصول نمی نمودند ودر مقابل این وجه برای حفظ قوافل درشب قراول تهیه شده و چند نفر تفنکچی تا منزل دیگر همراه آنهامیفرستادند واین مسئله قابل ملاحظه است که ایلات ساکن در امتداد راه تا سال ۱۹۰۰ چندان مسلح نبودند وبعد از آن تاریخ اسلحه کم وزیاد از مسقط برای آنها وارد شد

وصول علافی کهباج دیگری است و اصلا برای علف چرانی ماخوذ میشد بکمان من ازراهداری قدیم تر است ولی این باج را سابقاً دربعضی موسمها وصول نموده وبطور دائم اخذ نمیشد این باج هم حالا یکی دیگر از اجحافاتی شده است که خوانین توسط علافها درمنازل ازقاطرداران میگیرند وبطور عموم ترتیب اخذان این است که خرید وفروش علیق را منحصر بیك نفر می نمایند که برای هر راس قاطریکی دوقران متجاوز ازقیمت معمولی دریافت نموده منافع آنرا بخوانین میرساند و گاهیهم این دخلرا بواسطهٔ کسر وزن علیق برای هرراس قاطر که قیمت وزن تمامرا برای خرنده محسوب میدارند اخذ ودریافت میشود

حتی درسال ۱۹۰۳ راهداری وعلافی کهبطور غیر منظم از قوافل اخذ میشد یکی از آن مالیاتهای سنگینرا تشکیل میداد

کهموقوف داشتن آن برای دولت ایران منفعت داشت که در مقابل برمیزان تعرفه کمرکی بیفزایند وازنقطه نظر منافع دولت انکلیس هم ترك اخذ آن یکی ازمعاملات بسیار دقیقی بود

درحقیقت دولت ایران نمی توانستند تعهدات و وعدههای خودرا بانجام رسانند فقط کسانیکه میتوانستند بجلوگیری این اجحافات موفق شوند هفت هشت نفر از رؤسائی بودند که راه ازخاك آنها میکذشت وچون ازتعرفه جدید کمرکی بانها فایده نمیرسید بهیچوجه مایل نبودند که چیزیرا که بر عایدات آنها میافزود ازدست بدهند هنکامیکه بدولت ایران فشار آورده شد که راههارا بطور صحیح مواظبت ومحافظت نمایند ازروی سهو رؤسای مذکور دستور العمل دادند که تفنکچی تهیه نمایند و فراموش کردند حقوقی برای آنها معین نمایند عدم تعیین حقوق برای تفنکچیان برای خوانین عذر بقاعده شد برای آنکه حقوق آنهارا ازمداخل راه درآورده و این اجحاف بمیزان وسیله دخل وافر خود قرار دهند

از سال ۱۹۰۶ ازطرف قونسول مقیم اینجا پروتستهای بسیار بحکومت ایالتی وازطرف سفارت انکلیس درطهران بحکومت مرکزی شده حکومت مرکزی همیشه درجواب میکویند اوامر لازمه فرستاده شده است لیکن اگر این اوامر فرستاده شده باشد کسی بانها اعتنائی ننموده است و حتی حکومت ایالتی هم در بوشهر وهم در شیراز باشکال مختلفه از قاطرهائی که ببوشهر

و شیراز وارد میشده اند راهداری اخذ نموده وهرقدر دربوشهر پروتست میشده جواب میدادند که حکومت مرکزی این وجوهات را جزو دفتر مالیاتی شهر نموده و از حکام محلی آنرا مطالبه مینمایند و بانجهة آنها نمیتوانند تغییری در اخذان بدهند (این خود نقض اشکار قرار داد از طرف دولت ایران است)

پس از سال ۱۹۰٦ تزئید تدریجی و مهم اخذ راهداری بسیار اسباب خیال من شده وهرقدر توانسته ام اطلاعات لازمه در باب آن بدست آورده ام تزئید اخذ این وجوهات تاسال ۱۹۰۷ تدریجی بود واز آخر سال ۱۹۱۰ سریع کردید آنچه ذیلا نگاشته میشود اضافه شدن ماخوذات راهداریرا که جزو صورت های ماهیانه ما نوشته شده نشان میدهد وبموجب اطلاعاتی است که تجار محلی بما داده اند : —

	هراس قاطر
ماه ژون ۱۹۰۷	۷۰ – ۳ قران
ژون۱۹۰۹ تخمیناً	– ۱۵ «
ژانویه ۱۹۱۰	۱۵ – ۱۱ «
فوریه ۱۹۱۰	۷۵ – ۹ «
مارس ۱۹۱۰	۳۵ – ۹ «
آوریل ۱۹۱۰	۱۰ – ۷ «
ژون ۱۹۱۰	۸۰ – ۱۰ «
ژویت ۱۹۱۰	۵۰ – ۱۰ «

اوت ۱۹۱۰	۷۰ – ۱۰قران
اکتوبر ۱۹۱۰	۶۲ – ۱۳ «
ژانویه ۱۹۱۱	۲۵ – ۹ «
فوریه ۱۹۱۱	۹۰ – ۱۱ «
مارس ۱۹۱۱	– ۱۱ «
آوریل ۱۹۱۱	۳۰ – ۱۵ «
مه ۱۹۱۱	۹۵ – ۱۲ «
ژون ۱۹۱۱	۲۰ – ۱٤ «
ژویه ۱۹۱۱	۳۵ – ۱٦ «
سپتامبر ۱۹۱۱	۹۵ – ۱۷ «
ژانویه ۱۹۱۲	۱۲ – ۲۸ «
مارس ۱۹۱۲	۳۵ – ۲۱ «
مه ۱۹۱۲	۵۰ – ۲۷ «

مبلغهائی که ذکرشد فقط شامل حق راهداری وتفنگچی گری است وشامل علاقی نیست وروبهمرفته برای هر ۳۰۰ رطل مال التجار تخمیناً ده شلینك میشود باضافه قیمت کرایه که تاماه ژون ۱۹۱۲ برای مسافت ۱۸۰ میل راه هر ۷۷۰ رطلی ۳٤ تومان و آنچه خسارت ازخورده دزدی وارد شود علاوه براین خواهدبود

درتابستان سال ۱۹۱۰ طریقه اخذاین وجوهات تغییرکرد و خیلی بدترشد وبدی آنرا بهترمیتوان فهمید ازاینکه کفته شود که تامدت نوزده ماه یعنی ازماه مارس ۱۹۰۹ تاماه دسامبر ۱۹۱۰

صولت الدوله راه قافله رورا بجره و فیروز آباد منحرف نمود (ودر انراه باقوافل بطور مهربانی سلوك مینمودند) و در انتهای مدت مذکور خوانین و تفنکچیان راه کازرون مداخل منظم خودرا ازدست داده ودرصدد آن بودند که بهرطوری باشد بقوافل دسترسی پیدا نمایند

دراینوقت تفنکچیان از دهات کازرون که اسماً درتحت خوانین خود بودند ابتداء برای تحصیل معاش بوسیله غارت حرکت کردند خوانین میدانستند که تفنکچیان معاش خودرا تحصیل خواهند کرد و خودشان عایدات خودرا محدود ساختند بوجوهاتیکه بزور از دهات معظم هر ناحیه از قبیل احمدی وبرازجان میکرفتند

خراج قسمتهای راه قافله رو

همینکه ایلخانی قشقائی حفظ راهرا بعهده کرفت ترتیب فروش بمزایده حق العبور قوافل را خوانین جزو مخصوصاً درجاهائیکه ممکن بود از راههای دیکر عبور کنند معمول ومجری داشتند واکرچه چندین فقره ازاین قبیل خرید وفروش هارا ازما مخفی داشتند باز هم چندفقره آنرا فهمیدیم واین ترتیب ازقسمت انتهاء راه در بوشهر شروع کردید

درماه مارس ۱۹۰۷ خان انکالی پانصد تومان ویك اسب بطور رشوه بحکم ران بوشهر داد که راه را از برازجان بشیف منحرف نماید (درعرض راه خشکی از احمدی) درماه مه ۱۹۰۷ خان انکالی چهار هزار تومان برای راه شیف بحکم ران بوشهر داد که

(میخواست برای هرسه رأس حیوان یکقران اخذ نماید) درصورتیکه خان احمدی مبلغ ۱۵۰۰ تومان میداد بملاحظه اینکه ازراه خشکی عبور ومرور شود حکم ران مبلغ ۲۲۰۰ تومان دیکر از کلانتر مطالبه نمود (که ازقوافل اخذ ودریافت نماید) وآخرالامر خان احمدی مبلغ ۱۷۰۰ تومان پرداخت وحواله ۴۰۰۰ تومان (من شخصاً آنرا درماه مه ۱۹۰۷ دیدم) برای خان انکالی مرجوع کردید

درسال ۱۹۰۷ نیز خان برازجان از تفنکچیان خود مبلغ ۵۰۰۰۰ تومان از بابت راهداری کرفت ولی تازمانیکه حیدرخان کا بجی راه مذکوررا از کتل اول تا کازرون در تحت حفاظت خود داشت وفقط یکنفر دخیل این کار بود (یعنی تازمان فوتش در درماه سپتامبر ۱۰۰۹) میزان راهداری کم بود واز کنار تخته تاکازرون زیادتر از یکقران و پنجشاهی برای هررأس حیوانی کرفته نمیشد

درماه مارس ۱۹۰۹ صولة الدوله بنا برصوابدید بعضی از تجار شیراز وایالت فارس تعهد نمود که مال التجاره را از راه فیروزآباد وخاك خود سالماً عبور دهد ومبلغ هزار تومان ماهیانه بکیرد

بعضی از تجار ایرانی مقیم شیراز که برای صولة الدوله کار میکردند قرار دادند که از هررأس قاطری که بشیراز وارد میشود مبلغ دوقران و ده شاهی بکیرند واین مبلغ برای راه جره بچهار قران رسید ودوباره درماه مارس ۱۹۱۰ تخفیف یافت بعد راپورت داده شد که تجاری که مشغول دریافت این وجه در شیراز بودند دریافتند که از وصول چهارقران برای هررأس قاطر مبلغی زیادتر از ۱۰۰۰ تومان

ماهیانه اخذ شده و آن را به دو قران و ده شاهی تخفیف داده اند که ماهیانه ۱۰۰۰ تومان بصولة‌الدوله عاید شود یکی از تجار شیراز بصولة‌الدوله عنوان کرده بود که خوب است برای حفظ راه ماهیانه ۲۵۰۰ تومان دریافت نماید لیکن صولة‌الدوله درجواب کفته بود خیر ۱۰۰۰ تومان کافی است و نمیخواهد قاطر داران و تجار را مجبور بپرداخت وجوهات غیر لازمه نماید

وقتیکه حفاظت راه باصولة‌الدوله بود خوانین دالکی و برازجان مجبور شده بودند که دریافتی‌های خودرا تخفیف دهند در سابق خوانین دالکی برای هر رأس قاطری سه قران میگرفتند و تفنگ چی‌ها هم هر رأس قاطری دو قران از قاطر داران دریافت می‌نمودند حالیه خوانین دالکی برای هر رأس قاطری فقط دو قران ماخوذ داشته و غدغن کرده بودند تفنگچیهایشان از قاطر داران چیزی نگیرند به همین طور صولة‌الدوله بکلانتر فارسیمدان دستورالعمل داده بود که درسه منزل بین جره و دالکی هر رأس قاطری فقط پنجشاهی دریافت نماید

بین صولة‌الدوله وخان دشتی از بابت قیمت راه فیروز آباد که از دشتی میگذرد کدورتی بود و خان دشتی میخواست زیاد تر از نصف پولی که در شیراز دریافت می‌شد اخذ نماید

در این اثنا خوانین از دالکی الی بوشهر میل داشتند که هر کدام مبلغی بدهند برای آنکه راه تاجره را بخاک خود منحرف نمایند خوانین برازجان ودالکی مبلغ ۳۰۰۰ برای اینکار در ماه

فوریه ۱۹۱۰ بصولة‌الدوله دادند این دو خوانین (این‌را باید دانست که راههای شیف و احمدی الی بوشهر در برازجان منشعب می‌شوند ودر تحت حفاظت برازجان میباشند سپس بخان احمدی فشار آوردند که مبلغ ۷۰۰ تومان بایك قبضه تفنك بجهة سهمیه‌خود بدهد وهمینکه اوازپرداخت این مبلغ امتناع ورزید نزدخان انگالی بیغام فرستاد ازاو درخواست نمودند که هزار تومان گرفته راه را بشیف منحرف سازد

در اواخرماه دسامبر ۱۹۱۰ صولة‌الدوله ببوشهر آمد دریابیکی که در آن‌وقت حکمران آنجا بود اظهار داشت که صولة‌الدوله ۳۰۰۰ تومان ویك اسب از شیخ حسین خان گرفته و او را اجازه داده است راهداری اخذ نماید ومی‌خواهد ازمصطفی توله‌ای سپاهی دو هزار تومان گرفته‌و اورا اجازه اخذ راهداری دهد

در ماه سپتامبر ۱۹۱۱ حفاظت راه از صولة‌الدوله رسماً سلب وقراولی قسمت بالائی راه بدست رؤسای کشکولی افتاد که ایلات آنها درموقع نقل مکان از اکثر نقاط راه کازرون بین شیراز وکارج عبور مینمودند مقصود نظام‌السلطنه از اردو کشی ماه‌مارس ۱۹۱۱ برضد کارج این بود که این مقام مستحکم را که در راه قافله رو واقع است برای ایل قشقائی تحصیل نماید وصولة‌الدوله‌در سال ۱۹۱۰ این محل‌را خواسته بود وکشکولی‌ها هم از مدت زمانی به‌اینطرف آن‌راطمع می‌کردند ودرحالیکه راههائی‌را که صولة‌الدوله بخوانین ساکن آن نقاط میفروخت از دالکی به‌پائین بود قسمتهائی که برای کشکولی‌ها امکان داشت در آن برای خود پول تحصیل

نمایند از شیراز تاکازج باکنار تخته بود

درماه اکتبر ۱۹۱۱ محمد علی خان کشکولی بمن در شاه پور اظهار داشت که در نظر دارد راه‌را از دشت کازرون در کوهستان مشهور بکوه سیاه منحرف سازد بطوریکه از وسط کازج عبور کند و کشکولیها بتوانند در تمام راه الی کنار تخته راهداری اخذ نمایند در نوامبر ۱۹۱۱ کشکولیها چادرهای خود را تادشت خشت امتداد دادند به اینمقصود که برراه قافله رو بتوانند زیاده بر این دست اندازی کنند

درماه نوامبر نیز که مهمان محمدعلیخان کشکولی بودم خان دشمن زایری‌راملاقات نمودم خان کشکولی در آن وقت حفاظت راه از چنارتخته تانزدیك دشت ارژن‌را به او فروخت

ازماه آوریل ۱۹۱۱ خوانین کشکولی‌با وجودعداوت‌ورزی باخورشیدخان دشت کازج تمام قوافلی که از تنك ترکان عبور میکردند اصرار نمودند که در کاروانسرائی که در انتهاء سمت کازرون تنگهٔ مزبور واقع است راهداری بدهند

از آنوقت تا بحال یا خود کشکولیها در کار وانسرای مزبور استعداد نگاهداشته یا آنرا بزیر دستان خودمثل علی محمد متمرد کازج اجاره داده اند و چون این محل در مدخل آن گردنه واقع وبر آن استیلا دارد قوافل ناچار شکار تفنگچیان آنجا میشوند

جزئیات فوق در خصوص تزئید راهداری وخرید و فروش

بمزایده راه قافله رو از طرف رؤسای مقتدر امید وارم بخوبی واضح و آشکار بنماید که مسئله تامین راه بوشهر الی شیراز عمیق تر ومشکل تر از آن است که اقداماتیکه برای علاج اوضاع حالیه آن تا کنون پیشنهاد شده از عهده حل آن بتواندبرآید

شرح ذیل چند فقره اتفاقاتی است که رخ داده و نا امنی راه را واضح مینماید : —

۱ — اول اروپائی که پس از حمله ازاین‌راه مسافرت نمود یك جوان تاجر آلمانی موسوم بهر روز بود کهدر اوایل آوریل برای عروسی با نامزد خود ببوشهر وارد گردید از قرار اظهارات وی در دریس اورا توقیف نموده بودند ومحمد علیخان کشکولی باو گفته بود که پس از آنهمه خونها که ریخته شده اوخوشبخت است که انگلیسی نیست در کاروانسرای خواجه ابراهیم تفنگچیها با او بدرفتاری نموده و از آنجا تا گردنه تنك ترکان او را بانه تفنك تهدید نموده و مجبورش نموده اند ۲۵ تومان بدهد و از قراریکه میگفت رویهم رفته صد تومان از او گرفته بودند

۲ — چون قوام الملك برای آنکه لرد لمینگتن سالماً بشیراز برسد ۳۰ نفر سوار ایرانی همراه او نموده بود مستر لون یکی از دفتر دارهای بانك شاهنشاهی ایران که میخواست بشیراز برود توانست که در اوایل اوریل حرکت کند وبدون آنکه از طرف تفنگچی ها باو مزاحمتی موفق گردید با وجود این قاطر دارانی که همراه‌اوبودند ازقراریکه میگوید مجبور شدند قاطری‌هفت‌تومان‌بدهند

۳ - به کونت مستبر و مسیو ویولت که از طهران بطرف خلیج فارس میرفتند در دشت کازرون و در جعفر جن شلیك شده و تفنکچی‌ها بانها بسیار اذیت نموده ومجبور شدند چهل تومان بدهند و در راپورت کتبی که بعداز آن برای سفارت فرانسه فرستادند از خطرات راه شکایت نموده بودند

٤ - هر هانیکی وزن او که مادر هررور بود در ماه مه از شیراز وارد شدند آنها نتوانستند از طریق معمولی کارج از کازرون عبور کنند ومجبورشده بودند کهاز راه بردان ازروی کوهها بدشت کارج بروند بجهة آنکه ازکاروانسرای دهنه تنك ترکان عبور نکرده باشند ومجبور شده بودند از کارج باینطرف ۱۵ تومان بدهند و تفنکچیان جعفر جن بانها بی احترامی نموده بودند

۵ - در اواخر مه ببعضی از نوکرهای هندی و همراهان اردوی دسته سواره هند مرکزی که در شیراز هستند وچند نفر بلوچهائی که همراه آنها بودند ومتعلق بودند بقافله شتر داری که در سال ۱۹۰۹ نزدیك یزد بغارت رفت و پس از چند سال زحمت بی ثمر برای استرداد اموال خود بهندوستان مراجعت میکردند سارقین در کاروانسرای خواجه ابراهیم و تفنکچیها در جعفر جن زده اموالشان را بردند

(امضاء) چیك مستشار تجارتی قونسول مقیم خلیج فارس

نمره ۲۹۸

تلکراف سروالترتنلی بسرادوارد کری

طهران دوم سپتامبر ۱۹۱۲ -

تلکراف ذیل امروز از تبریز واصل کردیده است : —

سپهدار در غره سپتامبر بشهر وارد شد و درخانه کلانتر منزل نموده است

(نمره ۲۹۹)

تلکراف سروالترتنلی بسر ادوارد کری

دسته قشون اصفهان — کاپل دوکلاس در دوم سپتامبر بقرار ذیل تلکراف میکند : —

صاحبمنصب فرمانده اسکادرن اصفهان مرا اطلاع میدهد که مدت اجاره منزل های آنها در پنجم اکتوبر منقضی میشود و امکان ندارد دیکر بتوانند اجاره طویله را تجدید نمایند و اجاره عمارات دیکر هم غیر ممکن است و برای منزل سواران اکر عمل اجاره را که فعلا در کاریم باتمام نرسانیم از تجدید اجاره امتناع خواهد شد

(نمره ۳۰۰)

تلکراف سرجارج بوکانان بسر ادوارد کری

سنت پطرزبورغ ۳ سپتامبر ۱۹۱۲ -

راجع بتلکراف ۲٦ اوت من -

یاد داشتی که دیروز از طرف دولت روس فرستاده شده حاکی است بر اینکه نماینده روس تلکراف نموده است که مسئله فروش جواهرات دولتی فعلا در طهران مطرح مذاکره نمیباشد و

منصور او بهتر این است که این طریقه امداد مالیه بآنها از این طریق نشود

دولت روس با این نظریات موافقت دارند و گمان میکنند که نه فقط بایستی از مذاکره این مطلب احتراز نمائیم بلکه بایستی در صورتیکه دولت ایران خیال چنین اقدامی را بنمایند حتی المقدور جلوگیری و ممانعت نمائیم

(نمره ۳۰۱)

تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ٤ سپتامبر ۱۹۱۲ —

دولت روس و شاهسونها — راجع بتلگراف ۳۰ اوت من — سفارت روس مرا اطلاع میدهد که شاهسونها از میان قشون بین اردبیل و اهر عبور نموده وفعلا مجتمعاً در دور وحوالی میانج میباشند از قراریکه راپورت داده شده قصد آنهـا این است که از راه قزوین بطرف طهران حرکت کنند

سفارت روس نیز بمن میگوید که فعلا زیاد تر از ۵۰۰ نفر درقزوین ندارند

(نمره ۳۰۲)

تلگراف سر ادوارد گری بسر والتر تنلی

وزارت خارجه ٥ سپتامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۳ سپتامبر شما —

نگاهداشتن دسته قشون در اصفهان بیش از این مطلوب

نمیباشد شما باید باصاحبمنصب آن نقطه وبا کلنل دو گلاس مشورت نموده به بینید امکان دارد بدون آنکه تغییر بدی در اوضاع آنجا حادث گردد این دسته را بشیراز سالماً عودت داد اگر بعقیده آنها اینکار صواب است وشما هم موافقت داشته باشید من حاضرم اجازه دهم هر زمانیرا که کلنل دوگلاس صلاح بداند عساکر مذکور را عودت دهید

(نمره ۳۰۳)

تلگراف سر والتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ۸ سپتامبر ۱۹۱۲—

کرمانشاه — قونسول اعلیحضرتی در ٥ سپتامبر تلگراف ذیل را مخابره میکند : —

سالار الدوله با ۵۰۰ نفر وچندین تن از روسای کرد در سوم سپتامبر بکرمانشاه مراجعت نمود و یار محمد خان بامحبت تمام از او پذیرائی نمود یار محمد خان ۱۰۰۰ نفر با خود دارد و ممکن است عساکر دیگرخارج شهر داشته باشد لیکن حالا نمیتوانم بدانم که آیا اینمسئله صحیح است یانه

(نمره ۳۰٤)

تلگراف سر والترتنلی بسر ادوارد گری

طهران۱۱ سپتامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۸ سپتامبر من — وزیر امور خارجه امروز بمن اظهـار داشت که شخص ارمنی که باردوی فرمانفرما

فرستاده شده بود مراجعت نموده و موفق شده است باینکه شاهزاده مذکور و فرمانفرما و ارامنه و مجاهدین را ترغیب و تحریص نماید که متحداً بکرمانشاه حمله نمایند وشاهزاده اظهار داشته است که بفوریت شروع بحرکت خواهد نمود

(نمره ۳۰۵)

تلگراف سر والتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ۱۲ سپتامبر ۱۹۱۲ —

دولت ایران یاد داشتی بسفارتین عرضه نموده اند که مینمایاند قرضه ۵۰۰۰۰ لیرا برای رفع اشکالات مالی حالیه مفید نبوده و میخواهند به ۲۰۰۰۰۰ لیرا بالغ شود که هر یك از دولتین نصف آنرا بپردازند چنانچه در آن یاد داشت نوشته اند ۴۰۰۰۰ لیرا برای پنجماه ژاندارمری و ۲۵۰۰۰ لیرا برای نظمیه طهران و ۱۵۰۰۰ لیرا برای قشون طهران و ۱۲۰۰۰ لیرا برای دوماه قشون کرمانشاه و ۳۵۰۰ لیرا برای دوماه بریکاد قزاق در تبریز و ۳۰۰۰۰ لیرا برای حقوق عقب افتاده ادارات دولتی و ۳۰۰۰۰ لیرا برای خرید اسلحه و مهمات و ۴۰۰۰۰ لیرا برای تشکیل قشون لازم دارند.

چنانچه اشعار شده است تقریباً نصف ۲۰۰۰۰۰ لیرائی که در ماه مارس گذشته قرض داده شد برای ژاندارمری بمصرف رسیده و ۴۰۰۰۰ لیرای آنرا در ماه ژویت گذشته بدولت روس مسترد داشته اند واز روی دلیل نوشته اند که دولت ایران بدون

پول آنطوریکه شاید و باید اصلاحاتی را که شروع نموده نمیتواند بانجام رساند و اگر حالیه از کمك مالی محروم گردد پیشرفت این اصلاحاتی که شروع شده بطور سخت در خطر خواهد بود در خاتمه این یاد داشت نیز مذکور است که این مساعده را از قرضهٔ که در نظر دارند عمل آنرا بهمین زودی باتمام رسانند و در همین ماه آنرا خواهند خواست مسترد خواهند داشت

نقشه تشکیلات قشونی را هنوز بما ارائه ننموده اند اگردولت اعلیحضرتی بخواهند خواهش دولت ایرانرا بپذیرند تنزل درعایدات گمرکات جنوب بگمان من حق میدهد که خواهش نمایند اطمینان رضایت بخشی درباب راه آهن که وسیله ترقی و تزئید تجارت میشود داده شود

(نمره ۳۰۶)

تلگراف سر والتر تنلی بسراد وارد گری

طهران ۱۲ سپتامبر ۱۹۱۲ —

منزل زمستانی برای عساکر شیراز — کلنل دوگلاس در ۱۱ سپتامبر بقرار ذیل تلگراف میکند : —

تا اواسط ماه اکتوبر مدت اجاره منزلهای عساکر منقضی خواهد شد آیا شما مرا اجازه میدهید که از مستر اسمارت خواهش نمایم سعی کرده ترتیبی برای تجدید اجاره منزلهای مذکور تا مدت کمی بدهد و بهتر است قرار داده شود که اجاره آنها ماه بماه تجدید شود

مستر اسمارت علاوه اظهار میدارد که مستاجرین منزلهای مذکور از مدتی باینطرف باو اصرار میکرده اند که مقاصد خودرا در باب اجاره آنجاها اظهار بدارد و اگر زود باو دستور العمل برسد ممنون خواهد گردید

اگر زودتر دستور العمل بفرستید متشکر خواهیم شد چرا که مسئله دارد اهمیت پیدا میکند .

(نمره ۳۰۷)

مکتوب اداره هند بوزارت خارجه

اداره هند ۱۲ سپتامبر ۱۹۱۲ -

آقا در باب تعلیماتیکه بسفیر اعلیحضرتی مقیم طهران بموجب تلگراف ۵ سپتامبر سرادوارد گری داده شده من تعلیم دارم که سواد تلگرافیرا که از فرمانفرمای هندوستان رسیده ایفاد داشته و اظهار دارم که در صورتیکه نتوان دسته عساکر اصفهانرا عودت داد مارکس اف کرو با این نظریه موافقت دارد که چنانچه از طرف فرمانفرما پیشنهاد شده بدولت ایران اظهار شود که ترتیباتیرا که ادامه نگاهداشتن عساکر در آن نقطه متضمن است تسهیل نمایند

(امضاء) ریچی

ملفوف نمره ۳۰۷

تلگراف حکومت هندوستان بمارکیس اف کرو

۷ سپتامبر ۱۹۱۲ -

کلنل دو گلاس راپورت میدهد که در ۵ ماه آتیه مدت اجاره منزلهای اسکادران اصفهان منقضی میشود ودر صورتیکه عمل اجاره را که حالا ممکن است باتمام نرسانیم نمیتوان اجاره طویله هارا تجدید نمود و نیز نمیتوان عمارات دیگررا اجاره نمود و ممکن است تجدید اجاره منزلهای عساکر هم امتناع شود

ما ارائه طریق مینمائیم که بایستی بدولت ایران بطور سخت اظهار شود که مارا در این امر کمک نموده وهرگونه ترتیبات مقتضیه برای منزل دادن عساکر ما بعمل آورند و عساکر مذکور بایستی ترتیبات مزبور بعمل نیامده از آن منازل خارج نشوند وکمافی السابق وجه اجاره آنهارا بپردازند ونظر بحوادثی که در تحت آن باصفهان وشیراز اعزام شدند خیلی مضحک است که عساکر ما از بابت اجاره ومنزل زحمت بیفتند

(نمره ۳۰۸)

تلگراف سر والتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ۱۳ سپتامبر ۱۹۱۲ —

مخبر السلطنه بایستی فردا از اصفهان بطرف شیراز حرکت کند من باشدت تمام تاکید میکنم که باید باو مهلت وفرصت داد که تقاضای های مارا بانجام برساند قبل از حرکت از طهران او بمن اطمینان داد که در صورتیکه عساکر ما مجبور شوند زمستانرا در شیراز بگذرانند او حتی المقدور سعی در تهیه اسباب راحتی آنها خواهد نمود و خوب است که من بدولت ایران بفهمانم که تا زمانیکه عساکر ما در شیراز توقف دارند منزل مناسبی باید برای

آنها تهیه شده و برای تحصیل آن اقدامات بشود کلنل دو کلاس
در حالتیکه اظهار عقیده میکند باینکه دسته عساکر اصفهان باید
هرقدر زودتر که امکان دارد بشیراز عودت داده شوند امیدوار است
که این قشون مجبور نخواهند شد زمستانرا در شیراز بسر برند
راهها باستثنای مسدود بودن گاهگاه بمقتضای موسم تا اواخر
ماه نوامبر یا اواسط دسامبر برای حرکت عساکر باز است

(نمره ۳۰۹)

تلگراف سرادوارد گری بسرجارج بوکانان

وزارت خارجه ۱۳ سپتامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۱۲ سپتامبر سروالتر تنلی — قرضه بدولت
ایران — خیلی خوشوقت خواهم شد از اینکه نظریات دولت روس
را هرقدر زود تر بدانم

نمره ۳۱۰

تلگراف سرجارج بوکانان بسرادوارد گری

سنت پطرزبورغ ۱۴ سپتامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۱۲ سپتامبر طهران — قرضه بدولت ایران
مفاد تلگراف فوق الذکر شما را امروز در ضمن یادداشتی بمسیو
سازانف ابلاغ نمودم
جناب معظم له مرا اطلاع داد که دولت ایران هم اینمطلب را باو عنوان نموده
وقبل ازآنکه بتواند جواب قطعی بدهد میخواهد در این مسئله مداقه تمام نماید
اما درباب قرضه دیگر او اظهار داشت که بهیچوجه احتمال تحصیل رضایت

دولت روس نمی رود تا آنکه دولت ایران امتیاز احداث خط آهن از جلفا الی
تبریز را بدهند

(نمره ۳۱۱)

(تلگراف سرادواردگری بسروالترتنلی)

وزارت خارجه ۱۵ سپتامبر ۱۹۱۲ —

من منتظر جواب تلگراف ۵ سپتامبر خود میباشم — اگر
اسباب عودت دسته ازقشون ازاصفهان بشیراز فراهم نباشد دولت
اعلیحضرتی باعقیده که در تلگراف ۷ سپتامبر فرمانفرمای هند مذکور
شده موافقت دارند در آن صورت شما باید اظهارات سخت بدولت
ایران نمائید وکلنل دوکلاس را تعلیم دهید که اوامر لازمه برطبق آن
بصاحب منصب فرمانده در اصفهان صادر نماید ولی بهتر است که
قشون مذکور بشیراز فرستاده شود

(نمرهٔ ۳۱۲)

(مکتوب سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۱۶ سپتامبر ۱۹۱۲ —

کلنل دوکلاس مانعی برای عودت عساکر اصفهان بشیراز نمی بیند
ومن مشغول اقدام برای انجام اینکار هستم لیکن تاریخ معینی را نمیتوان
قرار داد چرا که فرمانفرمای جدید فارس در اصفهان معطل است
وصاحب منصب اسکادرون مذکور برای تهیه لوازمات من حتی القوه در
صدد حرکت فرمانفرما از اصفهان بشیراز هستم

(نمره ٣١٣)

(تلگراف سرادوارد گری بسروالترتنلی)

وزارتخارجه ١٦ سپتامبر ١٩١٢ —

راجع بتلگراف ١٣ سپتامبر شما — اوضاع شیراز — دولت اعلیحضرتی مصمم شده‌اند که حالیه عساکررا در شیراز نگاهدارند وبنا براین لازم‌است که برای منزل دادن آنها ترتیبات بعمل آید اگر در اینکار اشکالی بظهور رسید شما باید بدولت ایران اظهار بدارید که دولت اعلیحضرتی منتظرند که از طرف دولت مشار الیها هرگونه کمک وهمراهی بشود

عساکر اصفهان باید هر زمانیکه کلنل دوگلاس صلاح بداند بشیراز عودت داده شوند

(نمره ٣١٤٠)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری)

طهران ١٦ سپتامبر ١٩١٢

راه بختیاری — قونسول اعلیحضرتی مقیم اهواز که همراه سردار جنگ بمأموریت حرکت کرده‌است در ١٠ سپتامبر از چغاخور تلگراف ذیل‌را مخابره نموده است

مناسبات بسیار دوستانه بین سردار جنگ و امیر مجاهد برقرار گردیده و امیر مجاهد را ترغیب نموده اند که حکومت بهبهان را قبول نماید ودر اواخر همین‌ماه بمحل حکومت خود حرکت خواهد کرد واو فقط کسی است که محتمل است بتواند درمیان

کهکلوئیها که با آنها مربوط است نظم مستقر بدارد

گمان میکنم از طرف خوانین جزو که اختلافاتشان رفع شده اسباب زحمت واشکالی فراهم نخواهد آمد

دسته ٢٠٠ نفری از قراولان بختیاری (تحت امر یکی از خوانین جزء) که از طوایفی که اسلحه خوب دارند انتخاب شده اند همراه امیر مجاهد خواهند رفت وبااو خواهند بود تاآنکه کهکلوئیها را تحت اداره خود درآورد وبعد از عده آنها تاآن اندازه که برای قراولی درقراولخانه‌ها لازم‌است مکفی باشد کسر خواهد شد

ترتیبات فوق باید برای اعادهٔ انتظامات مکفی باشد و گمان میکنم بتوانم توصیه نمایم که قبل از آخر این ماه ایاب وذهاب قوافل تجدید شود

من کاپیتان گری‌را برای زحماتیکه در اصلاح ذات البین نموده است تبریک میگویم وظاهراً ترتیباتیکه داده شده رضایت بخش است وبرای آتیه راه بختیاری امیدواری میدهد در ابتدا چنانچه انتظار میرفت از بابت خوانین صغار اشکال زیادی بظهور رسید

(نمره ٣١٥)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری)

طهران ١٧ سپتامبر ١٩١٢ —

تلگراف ذیل ازقونسول اعلیحضرتی مقیم تبریز در ١٧ سپتامبر واصل شده‌است: —

چندین نفر از همراهان شاه مخلوع به اینجا وارد شده‌اند و

درمیان آنها سالار معزز وحاجب الدوله هستند که از راه قزوین از رشت آمده‌اند یکی از همراهان شاه مخلوع اظهار داشت که حاجب الدوله درظرف یکماه از ادسا باروپا رهسپار خواهد شد

از قراریکه راپورت داده شده شجاع الدوله بهمین زودیها برای روسیه حرکت خواهد کرد

حشمت الدوله چند روز قبل از این حرکت کرد بعنوان اینکه بطهران برود ولی عقیده عموم براین‌است که خیال دارد بشاه مخلوع ملحق گردد

مترجم اول محمدعلی بایستی بهمین زودیها از برلن باین‌جا وارد شود

(نمره ۳۱۶)

(تلگراف سروالتر تنلی بسرادوارد گری)

طهران ۱۸ سپتامبر ۱۹۱۲ —

تعلیماتی که در تلگراف ۱۶ سپتامبر شما مندرج بود مجری شده اند انتظار نمی‌رود در عودت اسکادرن ازاصفهان بشیراز اسباب زحمتی فراهم آید مخبرالسلطنه فعلا حرکت خود را بتعویق انداخته وتاریخ قطعی حرکت‌وی ازاصفهان غیر معلوم است چراکه عساکری که به او وعده داده شده است حاضر نمیباشند عقیده کلنل دو کلاس براین‌است که هرقدر زودتر که ممکن‌است بایستی آنهارا عودت داد وبامن همعقیده است که بدون ملاحظه تاریخ حرکت مخبر السلطنه باید تاریخی برای حرکت آنها معین شود من بقونسول جنرال مقیم اصفهان تعلیم داده‌ام که مخبرالسلطنه را نصیحت نموده و باو بگوید که ظاهراً این کار

صحیحی نیست که اسکادرن مزبور بهمراه او برود ولیکن حرکت آنرا نمیتوان تامدت غیرمعین بتعویق انداخت و آنهاباید یاقبل ازحرکت او یاده روز بعداز آن حرکت کنند مستر گراہم وصاحبمنصب فرمانده آنها ومخبرالسلطنه بهتر میتوانند تاریخ حرکت آنهارا تعیین کنند

(نمره ۳۱۷)

(تلگراف سروالتر تنلی بسرادوارد گری)

طهران ۱۸ سپتامبر ۱۹۱۲ — مالیه دولت ایران - راجع بتلگراف ۱۴ سپتامبر ازسنت پطرز بورغ - دولت روس بهمکار روسی من تعلیم داده‌اند که همین مطالبی راکه وزیر امور خارجه روس بسفیر ایران مقیم سنت پطرزبورغ عنوان نموده است بدولت ایران ابلاغ نماید مشعر براینکه هرزمانیکه دولت ایران اطمینانات رضایت بخش درباب امتیاز احداث راه آهن ازجلفا الی تبریز را بدهند خواهش دولت ایران برای قرضه بدولت روس ابلاغ خواهد شد

(نمره ۳۱۸)

(تلگراف سروالتر تنلی بسرادوارد گری)

طهران ۱۹ سپتامبر ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۸ سپتامبر من — قونسول اعلیحضرتی مقیم کرمانشاه تلگرافاً خبر میدهد که سالارالدوله ویار محمدخان ازشهر خارج شده وبا ۶۰۰ نفر بطرف کردستان حرکت نموده اندو فعلا سنندج راتهدید میکنند بطوریکه حکمران آنجا درقونسولخانه عثمانی بناهنده شده ومردم ازترس

فرار مینمایند

دولت ایران این اجازه را تصدیق میکنند ولی بهیچوجه نمیدانند عساکر دولتی تحت امر فرمانفرما که هفته قبل هنگامیکه بطرف کرمانشاه حرکت کردند سنندج را اشغال نموده بودند کجا هستند

اینطور تصور میشود که قشون طرفین متخاصمین از راههای مختلف ازهم گذشته و برحسب اتفاق یا برحسب نقشه خود بدون خالی کردن گلوله شهرهائی راکه اشغال کرده بودند مبادله نموده وهریک شهری راکه دیگری اشغال نموده بوده اشغال کرده است

(نمره ۳۱۹)

(تلگراف سروالتر تانلی بسر ادوارد گری)

طهران ۱۹ سپتامبر ۱۹۱۲ — مخبرالسلطنه وفارس — راجع بتلگراف ۱۸ سپتامبر من — قونسول جنرال اعلیحضرتی مقیم اصفهان راپورت میدهد که مخبرالسلطنه دیروز حرکت کرد وچنانچه مقرر شده اسکادرن روز ۳۰ سپتامبر حرکت خواهد کرد کلنل دوگلاس این ترتیب را تصویب میکند .

من دیروز وزیر امور خارجه را اطلاع دادم که اسکادرن مذکور درشرف حرکت از اصفهان است علاء السلطنه اظهار داشت که برای حتم است بمجرد ورود فرمانفرما بفارس تمام کارها اصلاح خواهدشد واظهار اعتماد نمود باینکه برای دولت اعلیحضرتی ممکن خواهد بود که تمام عساکررا قبل از زمستان عودت دهند وبعلاوه اظهار داشت که صولت الدوله اطمینانات صریحه ازبابت پشیمانی خود واطاعت وانقیاد

نسبت بدولت داده است واو وعده داده بود که راه بوشهر رامنظم نموده واسلحهٔ که درموقع شکست اخیر اززاندارمها گرفته شده بوده مسترد دارد علاء السلطنه ازمن استفسار نمود که آیا صولت الدوله اطمینان مشابهی بمن هم داده است یانه من جواب دادم بلی داده است ولی چون بعقیده من فقط کسیکه بتواند اختلافات فیمابین رؤسای ایلات را رفع نماید فرمانفرمای جدید خواهد بود من درجواب مخابرات صولت الدوله چیزی تلگراف نکرده ام

(نمره ۳۲۰)

(تلگراف سرجارج بوکانان بسرادوارد گری)

سنت پطرز بورغ ۱۹ سپتامبر ۱۹۱۲ — خط آهن جلفا وقرضه روس بدولت ایران — یادداشت دولت روس اطلاعی را کهمن بموجب تلگراف ١٤ سپتامبر خود داده ام تصدیق میکنند و مشعر است براینکه بمجردانکه دولت ایران بسفیر روس مقیم طهران کتباً تصمیم خودرادر اعطای امتیاز اطلاع دادند دولت روس مسئله قرضه را در تحت ملاحظه خواهند اورد

(نمره ۳۲۱)

تلگراف سرادوارد گری بسروالترتانلی)

وزارتخارجه ۱۹ سپتامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۱۸سپتامبر شما — من طریقهٔ را که پیشنهاد شده است درموضوع عساکر اصفهان عمل شود تصویب میکنم — شما حالا باید مراسلهٔ بمضمون ذیل برای دولت ایران بنویسید :—

هرگاه نظر باوضاع ایالت عودت عساکر صلاح بود و اگر شرایط معتدلی که‌درطی مراسله سرجارج بارکلی در ٤ آوریل گذشته ارائه شده بود پذیرفته گردیده بود دولت اعلیحضرتی قبل ازاین تاریخ عساکر خودرا از اصفهان و شیراز عودت داده بودند باوجود این دولت اعلیحضرتی مایل میباشند که حسن نیت و تحمل خودرا نسبت بدولت ایران ابراز داشته ومشغول ترتیباتی هستند که عساکر مزبوررا از اصفهان وشیراز عودت دهند ودولت اعلیحضرتی این‌اقدامرا باین قصد و اراده خواهند کرد که برای مخبر السلطنه مهلتی برای اماده انتظامات باشد و تلافیهای لازمه‌را که دولت اعلیحضرتی برای حمله بجهة بصاحب منصب انگلیسی و مستحفظین‌او مطالبه می‌نمایند بعمل آورد و اعتماد دارند که مساعی جناب معظم له برای انجام مقاصد مذکور موفقیت حاصل خواهد کرد

چون اعتماد داریم باینکه دولت ایران رویه دوستانه خود را شناخته و میشناسند دولت اعلیحضرتی از آنها خواهش میکنند که تعلیمات لازمه بمامورین محلی بدهند که برای تحصیل محل ومنزل صحیح برای عساکر هرقدر که ممکن است در شیراز همراهی و کمك بشودو بهمینطور برای دسته که قرار است ازاصفهان بشیراز عودت داده شوند اگر همراهی لازمه نشود دولت اعلیحضرتی مجبورند باینکه وادارند برای آنها سرباز خانه ساخته شود و دولت ایران را مسئول مصارف آن خواهند دانست

(نمره ٣٢٢)

تلگراف سر ادوارد گری بسر والترتنلی

وزارت خارجه ٢٠ سپتامبر ١٩١٢ -

راجع بتلگراف ١٢ سپتامبر خودتان —

شیراز — شما باید کلنل دو گلاس ومستر اسمارت را اجازه دهید که سعی نموده اجارهٔ منزلها را تجدید نماید که اگر لازم باشد این زمستان هم دراجاره ما باشد

(نمره ٣٢٣)

تلگراف سر والترتنلی بسر ادواردگری

طهران ٢١ سپتامبر ١٩١٢ —

تلگراف ذیل از جنرال قونسول مقیم اصفهان رسیده است :

صاحبمنصب فرمانده عساکر مرا اطلاع میدهد(پس از مشورت با کلنل دو گلاس) که تاریخ حرکت اسکادرن را پنجم اکتبر قرار داده است

(نمره ٣٢٤)

(مکتوب سر والترتنلی بسرادوارد گری)

طهران ٩ اوت ١٩١٢ —

آقا در باب تلگراف ١٧ شهر جاری‌من افتخار دارم که سواد نوتیرا لفاً ایفاد دارم که سفیر روس ومن بزبان انگلیسی در ١٧ شهر جاری برای وزیر امور خارجه نوشته و ایشان‌را اطلاع‌داده‌ایم که چنانچه بسمع‌ما رسیده دولت‌ایران از سفیر هائند خواهش نموده‌اند

که‌ازدولت هلند استفسار نماید که آیا مایل هستند برای ژاندارمری که درنظر دارند تشکیل دهند صاحب‌منصب بدهندوجناب معظم‌له را باین‌مسئله متذکر نموده‌ایم که چنین اقدامی باقرار و مداری که داده شده است که‌قبل از استخدام صاحب منصبان خارجه دولت ایران بایستی نصیحت سفارتین‌را تحصیل نمایند موافقت ندارد و درخاتمه خواهش نموده‌ایم که‌بنا بر قرار دادی که درموقع پرداخت مساعده مشترك درمارس گذشته بعمل آمده نقشه تشکیل قشون جدید که ظاهراً طرح شده بایستی بما ارائه شود

(ملفوف نمره ٣٢٤)

مکتوب سفرای انگلیس وروس بعلاء السلطنه

١٧ اوت ١٩١٢ —

حضرت اشرف — چنانچه بر سفارتین معلوم گردیده دولت ایران چنان صلاح دانسته‌اند که ازدولت هلند استمداد نمایند برای انکه ٢٧ نفر ازصاحب‌منصبان نظامی هلند را تعیین نمایند قشون کمی‌را که دولت علیه درنظر دارند تشکیل دهند

ما میخواهیم حضرت اشرف‌را متذکر نمائیم که در صورتیکه معلوم شود که اطلاع ما صحت داشته باشد چنین اقدامی ظاهراً باقرار دادی که‌داده‌شده‌موافقت‌ندارد‌وچنانچه خودحضرتعالی مسبوق میباشید دولت ایران بموجب قرار داد مذکور در باب استخدام مستخدمین وصاحبمنصبان‌خارجه‌اینطور قرار‌دادند‌که‌قبل از‌وقت‌با سفارتخانهای انگلیس و روس تبادل افکار نمایند

ما بعلاوه خاطر نشان مینمائیم که بموجب مراسلات ١٩ و ٢٠ ماه فوریه گذشته اینطور مقرر گردید که نقشه قشونیرا که دولت ایران در نظر دارند درموقع مناسبی تشکیل دهند بسفارتین ارائه شود برای آنکه در مواد لازمه آن تبادل نظریات بشود تصور میشودم که‌اگرقصددولت‌ایران‌این‌است که‌بهمین‌زودیهاازصاحبمنصبان خارجه استمداد نمایند بایستی چنین نقشه را تا کنون طرح نموده باشند بناءً علیهذا چنین نقشه بنا بر قرار ومدار دوستانه که داده شده و در مراسلاتی که مبادله‌شده مذکور ومسطور است باید هرقدرزودتربسفارتخانها ارائه‌شود (امضاء) بوکلیوسکی کزیل

والتر تنلی

(نمره ٣٢٥)

تلگراف سروالتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ٢٦ اوت ١٩١٢ —

آقا درباب تلگراف سفیر سابق و جواب شما مورخه ٢٤ و ٢٧ ژانویه افتخار دارم راپورت دهم که خزانه داری کل مرا اطلاع داده است که تعیین هشت نفر از بلجیکیها برای معاونت خزانه تصویب شده است مسیو مرنارد بعلاوه مرا اطلاع میدهد که دولت ایران تصمیم نموده اند دونفر بلجیکی دیگر برای اداره پستخانه استخدام نمایند و بهمین زودی با مسیو بویر یکی از اتباع روس باب مذاکرات مفتوح خواهند داشت که او را برای مفتشی مهندسی تلگرافات ایران تعیین نمایند مسیو بویر از چندین سال

باینطرف بهمین شغل در اداره تلگرافی هند و اروپا مستخدم بوده است

(امضاء) والترتنلی

(نمره ٣٢٦)

مکتوب سر والتر تنلی بسر ادوارد کری

طهران ٢٦ اوت ١٩١٢ —

آقا افتخار دارم راپورت دهم که نظر باغتشاشی که ممکن است از بابت نان درطهران بظهور رسد خزانه‌داری کل قراری با انجمن نانواها داده است و دعوی میکنند که این قرارداد بهر گونه بیم و وحشت اغتشاش در آتیه خاتمه داده ودیگر ممکن نیست وزراء بتوانند خرید و فروش گندم را وسیله دخل شخصی خود قرار دهند

این انجمن متعهد میشوند که چهل و پنج دکان نانوائی در نقاط مختلفه شهر راه انداخته نان یکساله را بدهند وفقط گندمی راکه ازطرف دولت به آنها داده میشود بکار ببرند وخزانه داری کل متعهد میشود که مقدار معین گندم یومیه به آنهابدهد بشرط آنکه آنرا فقط در دکاکین مذکور بمصرف برسانند اگردکاکین مذکور برای مصرف گندمی که دولت میدهد کافی نباشد انجمن مذکورمجازهستند که بعده انها بیفزایند وانجمن مذکور متعهد میشوند که آنچه گندمیکه از مصرف یومیه باقی میماند بانبارهای دولتی مسترد دارند در صورتیکه گندمی غیر از گندم دولت بمصرف رسد

یا آنکه گندمرا باچیزهای دیگر مخلوط کنند بعضی مجازاتها بعمل خواهد آمد

کنترات مذکور را کابینه تصویب نموده اند و بموجب آن تمام نانواها میتوانند از انبارهای دولتی غله بخرند خزانه داری کل حاضراست که یومیه ٢٥٠ خروار گندم بدکاکین مزبور برساند

امضاء (والترتنلی)

(ملفوف نمره ٣٢٧)

(مکتوب سر والترتنلی بسرادوارد گری)

طهران ١٣ اوت ١٩١٢ —

آقا — اظهاری که اخیراً در مجلس مبعوثان شد که ظاهراً محتمل نیست که هیئتی از سرمایه داران یافت شود که با این اوضاع مغشوش سیاسی و مالی ایران بدون وثیقه از طرف دولت انگلیس یاروس قرضه بدهند اسباب تغیر خیلی زیاد در اینجا شده است به موجب تلگرافیکه از سفیر ایران مقیم لندن رسیده مرا مسئول قرار داده اند که دولت اعلیحضرتی را از عایداتی که دولت ایران میتواند محل تامین قرضه قرار دهد درست مطلع نساخته ام بلکه سبب این شده ام که امر بر آنها مشتبه گردد

وزیر امور خارجه در اینموضوع بطور سر زنش وملامت با من صحبت نموده اظهار داشت که در صورتیکه بگذارند دولت ایران میتواند بسهولت از جاهای دیگر قرض کند

من برای علاء السلطنه توضیح نمودم که محتمل مقصود شما

از این اظهار غیر مکفی بودن تامیناتی است که خزانه داری کل برای قرضه ۶۰۰۰۰۰۰۰ لیرا ارائه نموده و اینمبلغ تصور میشد کمترین مبلغی است که برای احتیاجات ایران لازم میشود که بتواند قروض خودرا پرداخته و مالیه خودرا بر اساس محکمی استوار نماید که بتوان امید داشت از این پول نتایج منتظره حاصل شده و بوسیله آن عایدات دیگر تحصیل گردد من در این باب با مسیو مرنارد مذاکره نموده ام وعقیده او براین است که عایدات موجوده ایران بایستی کافی باشد که قرضه ۶۰۰۰۰۰۰۰ لیرا را تامین نماید ولی میگوید که چنین ترتیبی مستلزم مصرف کلیه وجوهاتی است که ایران برای مصارف لازمه احتیاج دارد دیگر برای مصرف یومیه چیزی باقی نخواهد ماند او بعلاوه اظهار داشت که از زمانیکه در باب امکان حصول قرضه در ماه مه گذشته مذاکره نمودیم پیشنهاداتی ارائه نموده است زیرا که براو محسوس بوده که وجوهات چنین قرضه بایستی بمصرف پرداخت دعاوی و تشکیل قشون وسایر مقاصد بیحاصل برسد و آنوقت اوضاع ایران ازحیث مالیه از حالیه بدتر خواهد شد

مسیو مرنارد تصور میکرد که : لیل میتوان امیدوار بود کههمینکه در عملیات اداره او استحکام زیادتری حاصل شدبهبودی تدریجی در مالیه پدیدار خواهد گردید ولی او موافق بود با این مسئله که تزیید احتمالی عایدات را نمی توان بسرمایه داران اروپائی بجای عایدات صحیح قلم داد که ممکن است بخواهند عایدات خالص را که ایران

میتواند محل قرضه قرار دهد بدانند چیست بتصور او نافعترین چیزی برای ایران قرضه کمتری خواهد بود که محل مصرف آن به طوروضوح تعیین شود بایستی مخصوصاً بمصرف نقشه‌هائی برسدکه بوسیله آن بتوان برعایدات افزود او ظاهراً چندان اهمیتی بقدروقیمت قشونی که موجب اعاده واستقرار نظم باشد نمی‌داد واظهار امید واری نمود که ممکن است امکان داشته باشد پرداخت وجوهات دعاوی را بتأخیر انداخت تازمانیکه مملکت بتواند از این سرمایه که داده میشود انتفاعی حاصل نماید عقیده من براین است که بسیار مشکل است که از کم و کیف عایداتی که قرضه را تامین نماید اطلاعاتی حاصل نمود مگر آنکه یکنفر یاچند نفری که در این کارها مهارتی داشته باشند و کمتر از مسیو بوکلیوسکی ومن در امورات اشتغال داشته باشند آمده ومداقه لازمه دراین کار بنمایند

در مملکتی که بودجه یا احصائیه وجود ندارد بسیار مشکل است که شخص بتواند عقیده صحیحی ازبابت اوضاع مالی آن داشته باشد از قرار معلوم خزانه داری کل بسیار امیدوار به پیشرفت نقشه اداری است که خیال دارد داخل وخارج طهران مجری و معمول دارد ومیگوید که این طریقه وصول مالیات هنگامیکه بشود آن را در سایر نقاط مملکت مجری و معمول داشت میتوان متدرجاً نتایج بهتری از آن بدست آورد .

از وقتیکه شروع بنوشتن این مراسله نمودم خزانه داری کل صورت عایدات دولت ایران را تهیه نموده است قصد دولت این

که سواد آنرا برای نمایندگان خارجه خود بفرستند — و من سواد آنرا برای اطلاع شما فرستادم — برای آنکه آنها بتوانند سوء تاثیری که نسبت باوضاع مالی این مملکت در اروپا و اتازونی از اظهار شما در مجلس مبعوثان شده و فوق اینمراسله بدان اشاره نمودم رفع نمایند قرائت این صورت نشان میدهد که بین آن و صورت عایداتی که در ماه مارس گذشته انتشار داده شد وسواد آنرا مسر جارج بارکلی در ۹ مارس برای شما فرستاد اختلاف وجود دارد

ونیز مشاهده خواهد شد که عایدات تخمینی گمرکات وتلگراف خانه و ضراب‌خانه ومسکرات وغیره وسایر منابع برای سال جاری ۱۰۰۰۰۰ لیرا میباشد وازمبلغی که درماه مارس تخمین شده‌بود زیادتر است و چند فقره عایدات تازه‌هم درصورت مذکور دیده میشود وحال انکه مالیات جنسی بامالیات نقدی که برای مصارف اداری تخصیص شده تقریباً مساوی است چنانچه ملاحظه خواهد شد بعلت گرانی قیمت نقره و کمی سکه عایدات ضرابخانه از سیصد هزار تومان بیکصد هزار تومان تخفیف یافته از طرف دیگر تخمین شده است که ازمالیات تریاك و مسکرات پانصد هزار تومان درعوض صدو چهل هزار تومان عاید خواهد شد مسیو مرنارد توضیح میکند که علت اضافه مالیات تریاك و مسکرات این استکه او حالا بهتر می‌تواند تحدید تریاك‌را اداره کند واظهار میدارد که از این منبع فیما بعد بهتر میتوان عایدات بدست آورد

اوضاع گمرکات شمالی کما فی‌السابق رضایت بخش است ولی

ازقراریکه فهمیده‌ام درعایدات گمرکات جنوبی تخفیف حاصل شده است درضمن تحقیق که تازه‌گی درمیان بود خزانه‌داری کل اظهار داشت که درفکر این استکه بر گمرك تمام واردات کمی بیافزاید و روی‌هم رفته گمرك تمام واردات از روی قیمت صدی‌هفت است درصورتیکه ازبعضی‌ء اجناس بکلی حقوق گمرکی اخذ نمیشود واظهارداشتکه این اضافه حقوق گمرکی را طوری ترتیب خواهد داد که در واردات نقصانی حاصل نشده یاقیمت آنرا برای خریداران زیاد نماید

مسیو مرناردرا عقیده بر این استکه‌حتی برای اوهم بسیار مشکل استکه ازروی صحت ابراز عقیده درباب اوضاع مالی نماید لیکن ازقرار معلوم بتخمین فقره اول عایدات اعتماد دارد اگرچه من ازبعضی فقرات آن مشکوك میباشم گویا تخمین عایدات مالیاتی بیشتر خیالی وقیاسی بوده است زیرا که مسیو مرنارد مکرر اعتراف نموده استکه از بسیاری ایالات و ولایات چیزی وصول نمیشود اگرچه در بعضی از ایالات و ولایات مذکوره از قبیل فارس قانون ونظم برقرار شود مبالغ زیادی عایدات بدست خواهد آمد که هم بمصرف اداره کردن انجاها رسیده وهم بمقاصد ملی صرف شود ازبعضی ایالات دیگر مثل آذربایجان و خراسان هم تا همین اواخر عایدات صحیح وصول میشد ولی حالا دیگر چیزی از انها وصول نشده و بکیسه دولت دیگر کمکی نمیرسانند

مسیو مرنارد بمن اظهار داشتکه قصد دولت ایران این‌استکه بهمین زودیها پیشنهاد قرضه ۵۰۰۰۰۰۰ لیرا بسفارتین عرضه بدارند

لیکن از صمیم قلب امیدوار استکه دولتین راضی خواهند شد قبلا ۲۰۰۰۰۰ لیرا بدهند برای انکه بتواند تا زمانیکه قرضه مذکور تحصیل نشده چند ماهی امورات را اداره نماید او بعلاوه اظهار داشتکه نمیخواهد مبلغ مساعده باندازه مساعده آخری باشد که پس از وصول آن او دیگر نتوانست پرداخت بعضی وجوهات‌را در عید نوروز بتعویق اندازد بلکه مجبور شد در ماه ژوئیه گذشته مبلغ ۴۰۰۰۰ لیرا — قریب سه‌ماه پس ازوصول مساعده مذکور — درموقعیکه ازحیث پول کار بروی سخت شده بود مسترد دارد

(امضاء) والتر تنلی

(ترجمه ملفوف نمره ۳۲۷)

(صورت‌عایدات ایران که ازطرف خزانه‌داری کل)

(تهیه شده است)

عایدات حالیه ایران که وصول آن بدست خزانه‌داری کل است راجع بسنه سیچقان ئیل میباشد :—

۱ — عایدات گمرك و تلگراف‌خانه و ضرابخانه و پاسپورت و تریاك ومسکرات و روده و تمبر و معادن وتنباکوی رژی و امتیاز نفت —

		تومان
حد اول	—	٤٥۰۰۰۰۰
حد اکثر	—	٥٧۰۰۰۰۰

۲ — مالیات املاك اربابی وخالصه

حد اول	—	۲٥۰۰۰۰۰

حد اکثر	—	٥۰۰۰۰۰۰

جمع عایدات

حد اقل تخمینی	—	٧۰٢٥۰۰۰۰
حد اکثر تخمینی	—	١۰٧۰۰۰۰۰

دولت‌ایران بایستی سالیانه استهلاك قروض ۱۹۰۰ و ۱۹۰۲ (روس) و ۱۹۰٤ (هندوستان) و ۱۹۱۱ (انگلیس) را که جمعاً ۱٤۰۰۰۰۰ تومان میشود بپردازند

اگر دولت قرضهٔ جدیدی ازقرار صدی پنج بدست آورندبایستی سالیانه‌ازبابت اصل‌وفرع مبلغ ۱٤٤۰۰۰۰ تومان‌بپردازند

کلیه وجوهاتیکه باید ازبابت قروض سابقه وقرضهٔ آتیه داده شود از ۲۸٤۰۰۰۰ تومان بالغ نخواهد شد وحال‌انکه عایدات گمرك فقطاز ۳۲۰۰۰۰۰ تومان تا۳٥۰۰۰۰۰تومان‌است‌درصورتیکه‌دولت ایران برای قرضهٔ ٥۰۰۰۰۰ لیرا کنترات نمایند ازوجوهات‌این قرضه باید مصارف ذیل‌را فوراً بپردازد

۱ — قروض مختلفه از زمان مظفرالدین شاه و محمد علی میرزا	٧۳۰۰۰۰۰ تومان
۲ — قروض جدیده	۱٤٧٥۰۰۰۰
۳ — دعاوی مختلفه که تاکنون داده نشده	۱٥۰۰۰۰۰
جمع	۱۰٤۸٧۰۰۰۰

پس از دریافت وجه قرضه مذکور و استرداد کلیه قروض

جاریه حد اقل مبلغ — ۱۲۵۰۰۰۰۰ تومان برای دولت باقی خواهد بود واین مبلغ برای اصلاحات تادو سال بخوبی کافی میباشد

عایدات سالیانه برای تامین قرضه

	حد اقل	حد اکثر
	تومان	تومان
گمرکات	۳۲۰۰۰۰۰	۳۵۰۰۰۰۰
تلگراف خانه	۱۰۰۰۰۰	۱۵۰۰۰۰
ضراب خانه	۱۰۰۰۰۰	۵۰۰۰۰۰
پاسپورت	۲۵۰۰۰۰	۳۵۰۰۰۰
تریاك ومسكرات	۵۰۰۰۰۰	۷۵۰۰۰۰
روده	۵۰۰۰۰	۷۰۰۰۰
جزیره هرمز	۳۰۰۰۰	٦۰۰۰۰
معادن مختلفه	٤۰۰۰۰	۵۰۰۰۰
تنباکوی رژی	۱۵۰۰۰	۲۰۰۰۰
تمبر	۱۰۰۰۰۰	۱۵۰۰۰۰
نفت	۱٤۰۰۰۰	۱٤۰۰۰۰
	٤۵۲۵۰۰۰	۵۷٤۰۰۰۰
	۲۵۰۰۰۰۰	۵۰۰۰۰۰۰
	۷۰۲۵۰۰۰	۱۰۷٤۰۰۰۰

(قروض)

قروض دولتی — پرداختهای سالیانه

قروض ۱۹۰۰ و ۱۹۰۲ صدی پنج از روس ۹۵۰۰۰۰ تومان

قرضه ۱۹۰٤ صدی پنج هندوستان } ٤۵۰۰۰۰

قرضه ۱۹۱۱ صدی پنج بانك شاهنشاهی } ۱٤۰۰۰۰۰

قرضه آتیه ۱۹۱۲ ۵۰۰۰۰۰۰ لیرا ازقرار صدی پنج

۱٤۱٤۰۰۰

۲۸٤۰۰۰۰

اوضاع مالی ایران پس از استرداد قروض جاریه بوسیله قرضه دیگر

قرضه ۱۹۱۲	۵۰۰۰۰۰۰ لیرا
صدی هشتادو پنج	٤۲۵۰۰۰۰۰ تومان
وجه لیرا بحساب قران	۲۳۰۰۰۰۰۰ تومان
منهای وجوهات استردادی	۱۰٤۸۷۰۰۰
وجوهاتیکه باقی می‌ماند	۱۲۵۱۳۰۰۰

قروض جاریه که باید مسترد شود	تومان	تومان
۱ — قرضه اشنیدر پاریس	۱۲۰۰۰۰۰	
قرضه بانك دسكونت	۲۲۵۰۰۰	
قرضه سابق بانك مذكور	۱۱۲۰۰۰	
قرضه تومانیانس	۱۵۰۰۰۰	۱٦۸۷۰۰۰
۲ — مبلغ تخمینی دعاوی كه پرداخته نشده		۱۷۰۰۰۰۰

٣ - مجموع قروض صدی هفت بانك روس ٦٠٠٠٠٠٠

مساعده اخری ١١٠٠٠٠٠ ٧١٠٠٠٠٠

جمع کل ١٠٤٨٧٠٠٠

(نمره ٣٢٨)

(مکتوب سروالتر تنلی بسر ادوارد گری)

طهران ٤ سپتامبر ١٩١٢ —

آقا افتخار دارم اینك صورت خلاصه وقایع چهار هفته اخیر ایرانرا بطریق معمول ماهیانه لفاً ایفاد میدارم

(امضاء) والتر تنلی

(ملفوف نمره ٣٢٨)

(خلاصه وقایع ایران لغایت ٤ سپتامبر)

(طهران)

حکام ایالات وولایات - مخبر السلطنه که درخلاصه وقایع آخری راپورت داده شد ازطهران خارج شد تا ٢٢ ماه اوت در حقیقت از حدود طهران حرکت نکرد و آنوقت با دو نفر از صاحب‌منصبان سوئدی و یکصد نفر از ژاندارمری خزانه وقریب دویست نفر سوار حرکت کرد

انتخابات مجلس - در تحت اوامر حکومت مرکزی کمیته؛ مرکب از وکلای سابق واعیان تشکیل گردید که در مسئله انتخابات جدید مداقه نموده مخصوصاً به‌بینند انتخابات جدیدرا بایست بموجب قانون انتخابات مجلس بعمل آورد یا انکه بواسطه حوزه‌های انتخابی

مثل سابق بانجام رسانند کمیته مذکور تصمیم نمود که تغییر سیستم انتخابیکه مجلس سابق اتخاذ نموده خلاف قوانین مشروطیت میباشدو چون حکومت مرکزی تصور میکنند غیر ممکن است حالیه ازروی سیستم مذکور انتخابات بشودتا مدتی انعقادمجلس جدیدرا بتعویق انداخته‌اند

مامورین دیپلوماسی - پرنس هنری ریس سفیر جدید آلمان دهم اوت بطهران وارد شد و روز بعد اعتبارنامه‌های خود را عرضه نمود

یوم تولد شاه - روز ١١ اوت مراسم جشن مولود شاه بعمل آمد روز بعد مامورین دیپلوماسی بحضور اعلیحضرت مشرف شده و غروب آنروزرا از طرف صدر اعظم رسماً بشام دعوت شدند

ژاندارمری دولت - شش نفر صاحبمنصبان سوئدی که درماه ژوئیت برای خدمت در ژاندارمری از استخهلم حرکت کرده بودند ماه گذشته وارد طهران شدند

تبریز

اقدامات نظامی برعلیه شاهسونها در تمام ماه گذشته درکار بود وبقرار راپورتهای اخیری که از قونسول اعلیحضرتی مقیم تبریز رسیده یاغیان در نیمه آخری ماه اوت شکست سختی خوردند تلفات روسها نیز زیاد بود چونکه در ٢٣ ماه قریب ٧٠ نفر مقتول و مجروح آنهارا از اردبیل به تبریز آوردند

در ۲۹ اوت سپهدار اعظم درپارك که خارج شهر واقع اند آمده مردم آنجا بدیدن او میرفتند

رشت وقزوین

در ۱۰ اوت ۶۰۰ قزاق وپیاده نظام از بادکوبه وارد انزلی شدند و از این عده ۲۰۰ نفر روز ۳۱ از طالش حرکت نمود

دسته ۱۰۰ نفری قشون روس که در همدان بودند در ۷ اوت بقشونی که درقزوین بود ملحق شدند

مشهد

در عرض ماه گذشته در اوضاع شهر و ایالت مشهد تغییری حاصل نشده است

عده قشون روس درمشهد و قوچان به ۸۵۰ و ۲۵۰ نفر تخفیف داده شده است

اصفهان

دراین تازگی سلطان آباد وقم مراکز عمده انقلاب بوده است حکام این دونقطه قشون ندارند ولذا برضد راهزنانی که این نواحی را اشغال نموده اند نمیتوانند اقدامی بنمایند

باوجود اظهارات مکرره که بحکومت مرکزی شده پناهندگانی که درماه ژوییت گذشته در تلگراف خانه بست اختیار نمودند هنوز از آنجا خارج نشده اند

سردار جنگ درغره اوت باصفهان وارد شد ودر ۲۳

حرکت نمود که مشاغل خود را بمقام ایلخانی گری ایل بختیاری بعهده گیرد

یزد

انتظام الملك که ازسه ماه باینطرف یکی از عناصر اغتشاش یزد بود وظاهراً صلاح خود را دراین ندید که درماه ژوییت گذشته بادولت از در صلح در آید (رجوع بخلاصه وقایع آخری کنید) در اوایل ماه گذشته وارد نائین شده وشروع باغتشاش کاری نمود

نایب الحکومه اردستان با دسته از بختیاری ها برای مقابله باانتظام الملك حرکت نموده در سرهنك آباد طرفین باهم بنای جنگ گذارده وانتظام الملك وپنجنفر از همراهان او بقتل رسیدند و باقی فرار اختیار نمودند

استاد محمد که یکی از سرکردگان هیجان رولسیونر سال گذشته بود از قراریکه در ۱۱ اوت راپورت داده شد با قشونی مرکب از ۴۰۰ سوار بطرف یزد در حرکت بود

(شیراز)

از ۵ اوت تاکنون دیگر جنگی رخ نداده لیکن عساکر صولةالدوله هنوز کوههای حدود شیراز را اشغال نمودند وایاب وذهاب در راه بوشهر بتعویق افتاده است و استعداد اعراب وقشقائی که در شیراز اجتماع نموده اندهنوز برای مقابله باصولةالدوله حرکت ننموده اند عده از سوارهای صولت الدوله چندصندوق متعلق بسوارهندمرکزی راکه ازراه فیروز آباد ازبوشهر فرستاده شده بود غارت نموده و

مقداری اموال شخصی متعلق بدوات وقشون معادل ١٦٥ لیرابغارت رفت

کرمان

امیر مفخم ایالت جدید کرمان در ٢٦ اوت واردیزد شدلیکن هنوز بکرمان وارد نشده است

کرمانشاه

بعلت غارتگری همراهان سالار الدوله و سایر دستجات سارقین در کردستان فرمانفرما شروع نمود بتهیه اینکه بان ناحیه رفته و انتظامات آنجارا اعاده نماید

در ١٥ اوت فرمانفرما همینکه شنید سالار الدوله در ٤٠ میلی کرمانشاه است باقشون خود برای سنندج حرکت نمود

در ١٩ اوت یار محمد خان و ٣٠٠ نفر از مجاهدین فرمانفرما را ول کرده بکرمانشاه مراجعت نمودند

بموجب تلگرافیکه از قونسول اعلیحضرتی واصل شد مجاهدین خود را طرفدار سالار الدوله اعلان نموده اند ولی اخباراتی که برای حکومت مرکزی رسیده مشعرند باینکه یار محمد خان اعلانی منتشر نموده است باینکه مراجعت او بهیچوجه بعلت خصومت بافرمانفرما نبوده بلکه او وهمراهانش خواهان افتتاح مجلس وتغییر حکومت میباشند

بقرار رابورتهای اخیره شهر بدست مجاهدین و آرام است

بندر عباس

دسته ١٠٠ نفری از سوار های بهارلو در ٢٤ اوت

بحدود بندر عباس آمده و یکی از اتباع انکلیس را درنی بند که بمسافت دومیلی شهر واقع است غارت نمودند روز بعد بکمرکخانه حمله نموده وشش تفنك و هشتصد تومان برده یك کلبه بزرك را هم غارت نمودند نایب الحکومه تفنکچیهای خود را برای دفع آنها فرستاد لیکن ظاهراً آنها از طرف شدن باایلیاتیهای مذکور احتراز نمودند

در غره سپتامبر غارتکران مذکور از آن ناحیه حرکت کردند

(نمره ٣٢٩)

مکتوب سروالتر تنلی بسرادوارد کری

طهران ٤ سپتامبر ١٩١٢ — آقا اشکالاتیکه حکومت مرکزی در ایالت فارس بان دوچار شده و میشوند در اوایل اوت بواسطه مخاصمات ایلات عرب دوره حوالی ده بید که منجر بقتل یکی از روسای عرب کردید زیاد تر شد

رؤسای عرب که بسر کردکی دستجات شیراز بودند تهدید نمودند که باهمراهان خود حرکت خواهند کرد که انتقام قتل خویش خود را بکیرند قوام الملك کوشش نمود که آنها را ترغیب نماید در شهر بمانند ولی برای آنکه مبادا از اصرار های او نتیجه کرفته نشود اعراب باصری وسایرین را احضار نموده است قریب همان تاریخ همراهان صولت الدوله یاغی مجدداً در راه بوشهر بین جنار راهدار و زینان حمله برده ویك قافله الاغی را که از

فارسیمدان حرکت کرده بود غارت نمودند و دفعه دیگر هم بقره باغ هجوم آورده و باینطریق قوام الملک را مجبور نمودند دسته کوچکی از کشکولیها را بانجا بفرستند قشقائیها هم درشب ۱۳ اوت یك قهوه خانه بزرگی را درشیراز عقب قونسولخانه انگلیس غارت نمودند و همانروز اعراب مقدار زیاد گندم را بورود شهر بردند بعلت این اقدام قوام الملک استعداد عرب خودرا تا دو میل از شهر حرکت داد بعلاوه این اغتشاشات چنانکه راپورت داده شد دسته از کشکولیها درشمال شیراز تا زرقان مشغول غارت می باشند .

مستر اسمارت راپورت داد که نه رؤسای خمسه ونه رؤسای قشقائیها هیچکدام نمیتوانستند از سواران خود داخل یا خارج شهر جلوگیری نمایند ورئیس عمده بهارلوها بقوام الملک نوشته بود که دیگر سعی نخواهد کرد که از ایلیاتیها خود که از اختیار وی خارج بودند جلوگیری نمایند و خبر داده بود که سیمهای تلگراف را هرروز قطع مینمایند

در ۱۴ اوت ۱۳۰ نفر سرباز بدون اینکه قبلا اطلاع دهند بقونسولخانه آمدند که در آنجابست اختیار نمایند مستر اسمارت ده نفر از آنها را پذیرفت تا آنکه ترتیب کارشان داده شود و بدینواسطه آنها را ترغیب نمود از آنجا خارج شوند

مستر اسمارت در طی راپورت این وقایع اظهار داشت که هرج ومرج این ایالات طوری است که با وسایلی که مامورین محلی

دارند علاج آن ممکن نیست و نه فقط اقتدار دولت بلکه اقتدار ایلی هم بکلی از میان رفته است فقط امیدی که برای افتتاح راه بوشهر هست این است که همراهان صولت الدوله از سیاخ خارج گردند وفقط وسیله حفظ انتظامات دره شیراز این است که قوه ایلیاتی ازصفحه دره مذکور پاك شود قوام الملک مشغول ترتیبی بود که قوافل ازمیان مراتع فارسیمدان عبور نموده وازمنزل چنار راهدار تازینان عبور نمایند ده روز بعداز آن مستراسمارت راپورت داد که دو دسته از همراهان صولت الدوله مجدداً بقره باغ هجوم آورده یك دسته آنها قصد غارت یك ده بزرگی را نمودند ولی دسته از کشکولیها آنها را منهزم نموده دسته دیگر در امتداد دره پیش رفته و در دو میلی چنار راهدار قافله را که در تحت حفظ دوازده نفر از تفنکچیان دهاتی بود حمله نمودند یکی از تفنکچیان مقتول گردید دسته آخری سی قاطر غارت نموده مقداری گندم غارتی بار کرده و بسیاخ مراجعت نمودند اینوقعه دو عیب بزرك داشت اول آنکه قافله مذکور که برای آوردن برف رفته بودند نتوانستند برف برای شیراز بیاورند و ثانیاً بخوبی واضح کرد که خصم خود را باینراه هم میتوانستند برسانند و بقوافل محمول مال التجاره انگلیس خبر دادند که بدون مستحفظین تحت امر رؤسائی که قوام الملک کامکاه ترتیب آنرا میدهد حرکت نکنند همراهان صولت الدوله چند صندوق را که از راه فیروز آباد از بوشهر برای دسته سواره هند مرکزی فرستاده شده بود غارت نموده و معادل ۱۶۵ لیرا اموال دولت و

قشون و اسباب شخصی را بردند و بقراریکه راپورت داده شد دهاتیهای جعفر جن و کنار تخته مقدار ۷۰۰۰۰ فشنگی را که از بوشهر فرستاده شده بود غارت کردند قوام الملك اظهارات سخت بخان دالکی که این دهات در قلمرو حکومتشان واقع بود برای استرداد فشنگ ها نمود ولی چون خان مذکور ده چیرون را که متعلق بکمارج بود ضبط نموده بود انتظار نمیرفت که از اظهارات مذکور اثری بظهور رسد و تصور میشد محتمل است بواسطه ضبط این ده خان شبانکاره که با خان کمارج دوستی دارد بخان دالکی حمله نماید از دست رفتن فشنگ ها مسئله مهمی بود برای اردو کشی فشنگ بقیمت گراف در محل بخرد و نیز از قراریکه راپورت داده شد کمارجیها و کازرونیها از تنگ ترکان تا نزدیك کازرون با علیمحمد کمارجی مشغول جنگ بودند علیمحمد شکست خورده و بشاه پور مراجعت نمود بعلت این اغتشاش قوافل مجدداً از راه بردون ایاب وذهاب نمودند

اعراب جباره و شیبانی تهیه جنگ میدیدند و دور مرغاب مقابل یکدیگر برای جنگ چادر زده بودند قوام الملك قاصدی فرستاده بود که قرار ومدار اصلاحی بدهد شیبانیها نایب الحکومه اعراب را متهم بتحریك این خصومت فیمابین نموده و تقاضا نموده بودند بشیراز که احضار شود بعلت این تکدر فیمابین مستر اسمارت تصور کرد که برای قوام الملك ممکن نیست باعراب اردوی خود اعتماد بنماید چون متجاوز از نصف اعراب از شیراز رفته بودند کمتر از ۱۰۰۰ نفر مرکب از ایلات خمسه وقشقائی برای قوام -

الملك باقی ماند محمدخان کشکولی در خانه زمستان بود ودر آنجا با یکی از رؤسای فارسیمدان قشون مرکب از کشکولیها وفارسیمدانیها جمع آوری مینمودند مستر اسمارت اظهار عقیده نمود که بر دولتخواهی وامانت محمد علیخان که از فشار قوام الملك و ایلخانی برای تسلیم نمودن مقصرین حمله بعساکر ماخیلی ترسیده بود نمیتوان اعتماد داشت و تصور میکرد که نظر باوضاع مغشوش حالیه و اشکالات اعراب فعلا تا مدتی صلاح نیست برای فیروز آباد اردو کشی شود وچون رؤسای دستجات مختلفه تماماً باهم مساوی میباشند در میان آنها سرکرده که همه از او اطاعت کنند بیدا نمیشود واگر قشون مذکور برای غارت در راه با همدیگر نزاع کنند نتیجه اردو کشی بسیار وخیم خواهد بود بعلاوه آن حقوق قشونی ایلیاتی که تا مسافتی از محل خود بنقطه فرستاده میشوند باید منظما پرداخته شود و در آنصورت مصارف آنها خیلی زیاد تر از مبلغی خواهد بود که بدست میاید

مستر اسمارت تصور میکرد که با وسایلی که قوام - الملك فعلا بدست دارد اصلح این خواهد بود که فقط قبضه سیاخ را در مد نظر داشته یك دسته کوچکی در آنجا قرارداده شود تا آنکه ایلخانی تا یکماه دیگر بتواند با ایلات حرکت کند و آنوقت رؤسای جزو اقتدار اورا شناخته وتفنگچیهای ایلیاتی را چون نزدیك بایل خود هستند با خرج کمتر ممکن است حرکت داد و آنوقت ایلخانی میتواند با امید موفقیت بهتری بطرف فیروز

آباد حرکت کند وحق درصورتیکه پیشرفتی حاصل نشود نتیجه آن برای دره شیراز دیکر چندان وخیم نخواهد بود چرا که در آن صورت ایلات مذکور باید آنوقت در اراضی پائین دره بمانند وبتصور مستر اسمارت اکر در کار حالا پیشرفتی حاصل نشود عده شیراز برای خصم مفتوح خواهد بود

مستر اسمارت تمام وقت خودرا روز ۲۲ اوت مشغول مذاکره باقوام الملك درباب قرضه ۲۰۰۰۰ تومان برای اردوکشی بودقشون ایلیاتی که برای حقوق داد وفریاد میزدند دور قوامرا کرفته بودند مستراسمارت بالاخره قوام الملك راترغیب نمود که باین ترتیب رضا دهد که از بیست هزار تومان مذکور دوازده هزار تومان در ۲۴ اوت وسه‌هزار تومان پس‌از قبضه سیاخ وپنجهزار تومان پس‌ازورود ایلخانی بمحل جنك باو داده شود مکر آنکه اتفاق غیر مترقبه روی دهد که درآنصورت مبلغ آخری زودتر داده خواهد شد قوام‌الملك وعده داد که سه روز پس‌از پرداخت دوازده هزار تومان مذکور هزار نفر بسیاخ بفرستد این‌عده مکفی تصور میشد چراکه عده‌قشون خصم تصور میشد ۵۰۰ نفر باشد

مستر اسمارت‌اظهار عقیده نمودکه اکرچه این نقشه اردوکشی یاس آور بود درصورتیکه بانقشه حرکت فوری بطرف فیروز اباد مقایسه شود اعمال آن اصلح بوده ودرصورتیکه موفقیت حاصل‌شودراه بوشهر را مفتوح داشته دره شیراز را ازوجودغارتکران‌پاك خواهد ساخت همین الان‌خبررسید که بلیوتنان فریزروسوارهمراه‌او و درموقعیکه ازمنزل یکی از

رفقایش که اورا بشام دعوت‌نموده بود مراجعت میکرد شب یکشنبه غره سپتامبر مراجعت میکرد حمله‌شد این حادثه بمسافت نصف میلی قونسولخانه بوقوع‌پیوست

خوش بختانه بواسطه شمشیری که سوارش دردست داشت توانست ازمیان شش نفری که به‌او میخواستند حمله نمایند عبور کند ونه‌او ونه سوارش مجروح نشدند اکرچه‌کلوله از کمر و آستین سوارش عبور کرد مستر اسمارت راپورت میدهد که اظهارات لازمه بمامورین محلی شده ولی تاکنون مقصرین دستکیر نشده‌اند

امید میرفت که این واقعه مسکوت عنه خواهد ماند لیکن من اهمیت چنین حادثه‌را بوزیرامور خارجه خاطر نشان نموده‌ام

امضاء (والترتنلی)

(نمره ۳۳۰۰)

(مکتوب سروالترتنلی بسرادواردکری)

طهران ۱۲ اوت ۱۹۱۲ —

آقا — درباب تلکراف امروز من افتخار دارم که سواد یادداشتی‌را که دولت ایران برای سفارتین فرستاده وعلت غیرمکفی بودن قرضه ۵۰۰۰۰ لیرا را برای احتیاجات فوری خود مدلل نموده وخواهش کرده‌اند که مبلغی که دولتین انکلیس و روس اخیراً در نظر داشته‌اند مشترکاً بپردازند ۲۰۰۰۰۰ لیرا باشد لفاً ایفاد دارم چنانچه‌ملاحظه خواهید فرمود دولت ایران اظهار امیدواری نموده‌اند که بهمین زودیها قرضه زیادتری خواهند کرفت که این مساعده

را از وجوهات آن بپردازند و مذکور داشته اند که قبل از آخر ماه جاری پیشنهاد آن‌را ارائه خواهند نمود

از زمان وصول یاد داشت من فرصتی بدست نیاورده‌ام که باهمکار روس خود مشورت نمایم لیکن ممکن است این مطلب‌را بنویسیم که بخوبی واضح است که دولت ایران فعلا واقعاً احتیاج بپول دارند و بیم میرود که بواسطه نرسیدن وجوهات از پیشرفت نقشه ژاندارمری که حالیه ظاهراً رو بترقی است جلوگیری شود

(ملفوف نمره ۳۳۰۰)

(یاد داشت)

درباب قرضه که دولت اعلیحضرتی درصدد پرداخت بدولت ایران میباشند لازم است تأکید شود که مبلغ آن کمتر از ۱۰۰۰۰۰ لیرا نباشد

از اطلاعاتیکه ذیلا نگاشته میشود ظاهراست که قرضه ۲۵۰۰۰ یرا یا حتی ۵۰۰۰۰ لیرا مکفی نخواهد بود که دولت ایران‌را درمقابل اشکالات مالی که حالیه خودرا دوچار آن می‌بینند تأمین نماید با وجود مساعی که حالیه بکار برده وپیشرفتی که در تشکیل و تنظیم مالیه خود بطور عموم حاصل نموده اند

سفارت دولت اعلیحضرتی بخوبی مستحضر است که از ده سال باینطرف دولت ایران برای توازن و تعادل بودجه سالیانه خود و پرداخت بعضی مصارف لازمه از قبیل خرید اسلحه و مهمات متوسل بقروض شده است قرضه‌های مذکور بقرار ذیل است :—

سال ۱۹۰۰	قرضه صدی پنج	۲۰۰۰۰۰۰۰ روبل
« ۱۹۰۲	قرضه صدی پنج	۱۲۵۰۰۰۰۰ روبل
« ۱۹۰۴	قرضه هندوستان صدی پنج	۳۰۰۰۰۰ لیرا
« ۱۹۱۰	مجموع قروض مختلفه	۶۰۰۰۰۰۰ تومان
« ۱۹۱۱	قرضه صدی پنج	۱۲۵۰۰۰۰ لیرا

که مجموع آنها ۳۲۰۰۰۰۰۰ تومان است که استقراض شده و در مدت دوازده سال بمصرف رسیده است

چنانچه ملاحظه خواهد شد در آخر سال ۱۹۱۱ تمام قرضه آخری ۱۲۵۰۰۰۰ لیرا بمصرف رسیده بود در آن تاریخ خزانه‌دار پول موجود نداشت وبرای مصارف جاریه بغیر ازعایدات مالیاتی وفروش غله دولت پول دیگر نمیرسید وقریب ۲۵۰۰۰۰ تومان‌هم اضافه عایدات گمرک درغره ژانویه ۱۹۱۲ وصول شد

راست است که درماه مارس دولتین انگلیس وروس راضی شدند مبلغ ۲۰۰۰۰۰ لیرا بدولت ایران قرض بدهند که نصف آن تاکنون صرف حقوق ژاندارمری شده وخمس آن دو ماه‌قبل از عایدات گمرک مسترد گردید

درحقیقت دولت ایران فقط ۱ ۰۰۰ ۰۰۰ تومان قرض نمودند در صورتیکه مخارج اردوکشی کرمانشاه راداده وبرای پرداخت حقوق ژاندارمری جدید پول رسانیده اند بنا براین بطور تحقیق میتوان گفت که اوضاع مالی امساله نسبت بسال قبل خیلی ترقی کرده است

البته اینمسئله ثابت نمیکند که دولت ایران برای اجرای نقشه

اصلاحاتی که تازکی طرح نموده اند میتوانند بدون توسل بقروض جدیده کاری ازپیش ببرند اقدام در این امر بدون حصول قرضه البته پیشرفت نخواهد نمود که بلکه بزودی نتایج عالیهٔ راکه فعلا ازبابت اداره کردن مالیات وتشکیل ژاندارمری بدست آورده‌اند ازمیان خواهد برد

نظر باینملاحظات مهمه دولت ایران تصورمیکنند که بسیار لازم و متحتم است که بشکل مساعده مبلغ ۲۰۰۰۰۰ لیرای دیگرقرض کنند که نصف آنرا دولت انگلیس ونصف دیگررا دولت روس بپردازند

اما از بابت مصرف این وجه ۲۰۰۰۰۰ لیرا دولت ایران میخواهد آنرا بمصارف ذیل بیفزایند :

۱ — حقوق ژاندارمری تاپنجماه	۲۰۰۰۰۰ تومان
۲ — حقوق نظمیهٔ طهران تاپنجماه	۱۲۰۰۰۰ «
۳ — حقوق قشون کرمانشاه تادوماه	۷۰۰۰۰ «
٤ — حقوق قشون ساخلوی طهران تاپنجماه	۷۵۰۰۰ «
۵ — حقوق دوماهه بریکاد قزاق درتبریز	۱۸۰۰۰ «
٦ — حقوق عقب افتاده ادارات مختلفه دولتی	۱۵۰۰۰۰ «
۷ — برای خرید اسلحه ومهمات	۱۵۰۰۰۰ «
۸ — تشکیل وتنظیم قشون	۲۰۰۰۰۰ «
۹ — مخارج مختلفه غیر مترقبه	۱۱۷۰۰۰ «
جمع	۱۰۰۰۰۰۰ «
یا	۲۰۰۰۰۰ لیرا

درباب شرایط استرداد قرضه مذکور دولت ایران متعهد استرداد کلیه مبلغ ۲۰۰۰۰۰ لیرا از وجه قرضه که بهمین زودی خیال دارند عمل آن را باتمام برسانند میشوند وپیشنهاد آنرا درعرض ماه سپتامبر حالیه بسفارت دولت اعلیحضرتی ارائه خواهند نمود

(نمره ۳۳۱)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۲۳ سپتامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۱٦ سپتامبر من تلگراف ذیل از کاپیتان گری از اصفهان رسیده : —

ترتیبات رضایت بخش برای حفاظت راه لینچ داده شده است وسردار جنك بطور رسمی مرا اطلاع داده است که ممکن است ایاب وذهاب قوافل مجدداً شروع شود من این مطلبرا باصفهان واهواز وبوشهر خبر داده‌ام

(نمره ۳۳۲)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۲٤ سپتامبر ۱۹۱۲—

تلگرافی بامضای امام جمعه وسایرین ازتبریز برای من رسیده خواهش اعاده محمدعلی میرزا را نموده‌اند

وزیر امور خارجه از من استدعا مینماید بشما بگویم که صاحبان امضای این تلگراف که بسفارت روس نیز فرستاده شده‌است کسان مهمی نیستند وسابقاًهم تلگرافات ومراسلاتی امضاء

نموده ودرخواستهائی نموده اند که باخواهشات حالیه ایشان کمال مباینت را داشته است

(نمره ۳۳۳)

مکتوب سر ادوارد گری بسر جارج بوکانان

بالمرال ۲٤ سپتامبر ۱۹۱۲ —

آقا — اینك سواد یاد داشتی را که مسیو سازانف در باب امتیازات خط آهن انگلیس در ایران امروز برای من فرستاده لفاً ایفاد میدارم

من درجواب اظهار داشتم که فقط امتیاز خط آهنی که ما برای آن اصرار داریم خط از محمره الی خرم آباد است ومن بخوبی میدانم که برای امتیاز خط آهن درمنطقه بیطرف باید با دولت روس مشورت کنیم واین مسئله راجع بخط آهنی ازبندر عباس الی کرمان یاخط دیگری درمنطقه انگلیس نمیباشد مسیو سازانف با این امر موافقت داشت وبخوبی درك مینمود که خط از محمره الی خرم آباد برای تجارت ما کمال لزوم را دارد وبا احداث آن مخالف نبود

من بمسیو سازانف اظهار داشته ام که عمل خط محمره الی خرم آباد از سایر خطوط در منطقه بیطرف مجزی میباشد اما ازبابت خطوط دیگر ما ممکن است از دولت روس بعدها خواهش کنیم که رضا شوند لیکن تازمانیکه خط آهن سر تا سر ایران از منطقه روس خارج نشده مانمیتوانیم آنرا حق خود تصور کرده واز دولت مشار الیها تقاضای قبول احداث آنرا کنیم و پس از آنکه خط آهن سرتاسر

ایران از منطقه روس خارج شد مسئله تا اندازه شکل بین المللی خواهد گرفت

امضاء (گری)

(ملفوف نمره ۳۳۳)

(یاد داشت)

یك سندیکای انگلیسی (مسترز سلیگمان وگرینوی ولینچ) برای احداث خطوط آهنی در جنوب ایران پیشنهادی بدولت ایران عرضه داشته اند که خلاصه آن بقرار ذیل است :—

فروش اسناد از طرف دولت ایران باعتبار و تأمین خط آهنهای مذکور وعایدات آنها وبهمین طور باعتبار وتأمین گمرکات و عایدات آنها باختیار سندیکا خواهد بود

۱ — احداث خطوط آهن —

۱ — از محمره یاخور موسی تاخرم آبادیابروجرد (نقطه آخری درمنطقه روس واقع است)

۲ — از بندر عباس الی شیراز

۳ — از بندر عباس الی کرمان

٤ — از بندر عباس الی محمره

۳ — حق ساختن بنادر هریك از نقاط فوق که لب دریا واقع باشد

٤ — حق توسعه شعبات این خطوط یا خطوط دیگر در جنوب ایران

این نقشه باعث ازدیاد فوق العاده دیون عمومیه ایران خواهد

شد واین مسئله نظر به تعهدات مالی دولت مشار الیها نسبت بروس وانکلیس اسباب زحمت زیاد خواهد شد در هر صورت انتشار اسناد باعتبار وتأمین عایدات کمرکات وسایر عایدات که محل تأمین قروض سابقه قرارداده شده فقط عایداتی است که بتوانند قرضهٔ بزرکی که حالا مذاکره آن درکار است تأمین نماید محل اعتراض زیاد میباشد

بدون آنکه درباب جزئیات نقشه مذکور که مداقه زیاد لازم دارد چیزی کفته شود باید ملاحظه نمود که چون راه احداث خطوط آهن درمنطقه بیطرف برای سرمایه هردو مملکت بالتساوی بازاست انحصار حق احداث آن در منطقه مذکور بامدلول معاهده ۱۹۰۷ توافق نخواهد داشت اما درباب پیشنهاد اینکه منتهای خطوط مذکور دربروجرد که واقع در منطقه روس باشد قرار داده شود این نیز بااصول معاهده مذکور مخالف میباشد

بنابراین بسیار مطلوب مینماید که نقشه سندیکای مذکور را قبلا دولتین انکلیس وروس درتحت ملاحظه ومداقه قرار دهند

(نمره ۳۳٤)

(مکتوب سروالترتنلی بسرجارج بوکانان)

وزارت خارجه ۲٤ سپتامبر ۱۹۱۲ —

آقا — اینک سواد یادداشتی را که وزیر امور خارجه روس امروز برایم فرستاده راجع بخط آهن سرتاسر ایران است لفاً افاده میدارم

امضا (کری)

(ملفوف نمره ۳۳٤)

سسیته دتود که برای احداث خط آهن سرتاسر ایران تشکیل شده اخیراً درنظر داشته است که بدون آنکه منتظر تصمیم قطعی درخصوص اجرا واتمام کلیه این نقشه شود قسمتی از آن را اجرا واعمال نماید و خیال آنها این است که فوراً تعهد باحداث خطی شود که از آلات در راه آهن ما وراء قفقاز شروع شده بطهران منتهی کردد و باینطریق قسمتی از راه آهن بزرک روس را که در مد نظر است تشکیل دهد دولت امپراطوری اساساً حاضر اند بگذارند مسئله باینطور حل شود

سسیته دتود ظاهراً خیال دارد که برای حصول این مقصود با دولت ایران داخل مذاکرات شده هم در باب تحقیقات مقدماتی در محل وهم درباب حق انتخاب خطوطی که برای آن ذی منفعت است مذاکره نماید چون حق انتخاب خطوط وقتیکه تحصیل شود متضمن حق احداث خطوط مذکوره نخواهد بود دولت امپراطوری امید وارند که دولت انکلیس هم ایرادی نخواهند داشت بر اینکه سسیته مذکور حق انتخاب مذکوررا تحصیل نماید چراکه اکر لازم باشد شرکت مزبور در اعمال حقوق خود نسبت بقیمت خطی که راجع بانکلیس است آزاد ومختار خواهد بود بنابراین دولت امپراطوری امید وارند که هیچ چیزی نمایندکان انکلیس وروس مقیم طهران را ممانعت نخواهد کرد که سسیته مذکوررا متفقاً در مراتب فوق الذکر همراهی نمایند

محض آنکه بتوان بیشتر امید وار بموفقیت این اقدام شد خوب است که سبینه دتود حاضر شود که هرگاه دولت ایران احتیاج داشته باشد قرضه بزرکی بانها بدهد

نمره ۳۳۵

مکتوب سرادوارد گری بسرجارج بوکانان

بالمرال ۲۵ سپتامبر ۱۹۱۲ —

آقا امروزدر موضوع ایران قدری صحبت بامسیو سازانف داشتم و از روی نقشه وسعت وبزرکی منطقه روس را نسبت بمنطقه انکلیس باو خاطر نشان نمودم

من اظهار داشتم که آنچه عموم مردم انجا احساس میکنند این است که تغییراتی که از زمان عقد معاهده ۱۹۰۷ حادث گشته برای ما نفعی نداشته است دولت روس حالیه بعضی از نقاط شمالی ایرانرا با قشون خود اشغال نموده و بدینوسیله در تمام شمال ایران بالهای نفوذ خودرا کسترده وبر نفوذ خود در طهران افزوده است و نفوذ ما نسبت بان کمتر است

و تمام اینها بیش ازسابق لازم میدارد کهما ازبابت باقی ایران اطمینان داشته باشیم مخصوصاً ازبابت منافع تجارتی خودمان در منطقه بیطرف وحکومت مرکزی باید حکام ایرانی‌را تقویت کنند که‌این منافع‌را حفظ نمایند وسفیر روس مقیم طهران بهیچوجه نباید برضد آن منافع عمل کند و تازمانیکه‌مسیو پوکلیوسکی انجا باشد یقین داریم منافع‌ما ایمن ومحفوظ خواهد بود

مسیو سازانف اظهار داشت که هر سفیریکه ازطرف روس آنجا باشد تعلیماتیکه باو داده میشود همیشه همان خواهد بود که درموضوع منافع انکلیس مثل مسیو پوکلیوسکی عمل کند

(نمره ۳۳۶)

تلگراف سروالتر تنلی بسرادوارد کری

طهران ۲۵ سپتامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۱۹ سپتامبرمن —

بواسطه عدم انقیاد بختیاریها و مجاهدین ارامنه که عده‌انها به ۸۰۰ نفر میرسد و از کرمانشاه برای طهران حرکت کرده‌اند بر اشکالات دولت ایران افزوده شده آنها ازجنك نمودن پیش ازاین امتناع ورزیده و بکنکاور رسیده‌اند و در انجا راضی شده‌اند که منتظر ورود قشون جدید باشند بدبختانه وضعیت دولت طوری نیست که بتواند ازپای‌تخت زیادتر از ۱۵۰ نفر بختیاری حرکت بدهد وازقراریکه مذکور است ازخاك بختیاری‌هم کسی نمیاید

اکر ترتیب این کار داده نشود کار خیلی سخت خواهد شد زیرا که بدون این قشون کمك قشون دولت چندان قابل برای جنك نخواهند بود ازقراریکه مذکور است چون این‌قشون ازجنك کردن امتناع نمودند سالار الدوله موفق بفرار از سنندج شد علت این حرکت‌را خودشان اینطور اظهار داشته‌اند که‌انها برای‌تحصیل مشروطیت و مجلس جنك میکرده‌اند و درصورتیکه مشروطیت شناخته نشده و امیدی برای انعقاد مجلس نیست دیکر جنك

نخواهند کرد

(نمره ۳۳۷)

تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۲۶ سپتامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲۰ سپتامبر شما —

تلگراف ذیل درجواب تلگرافیکه من بکلنل دو کلاس مخابره نموده ومضمون مراسلهٔ را که بدولت ایران نوشته بودم باطلاع رسانیدم مخابره شده است :—

تلگراف ذیل از کلنل دو کلاس رسیده است :—

بسیار لازم است که در محوطه‌هائیکه قشون ما فعلا در آن منزل کرده اند عمارات دیگر برای منزل آنها ساخته شود من تصور میکردم که از مراسلات و مکاتبات سابق این مسئله بخوبی واضح گردیده وبوصول تلگراف ۱۶ سپتامبر وزارت خارجه فوراً میتوان شروع بکار کرد برای اسکادرن اصفهان امیدوارم بتوانم درخارج شهر قریب یک میل دور از بقیه عساکر کاروانسرائی اجاره کنم این ترتیب اگرچه اسباب زحمت میشود ظاهراً بهترین وبا صرفه‌ترین ترتیبی است که ممکن است داده شود

ازقرار معلوم اقدام راه دیگری برای کلنل دو کلاس باز نیست ومن خوشوقت خواهم‌شد ازاینکه تعلیمات داده واقدامیرا که باید بعمل آید تصویب نمائید

(نمره ۳۳۸)

تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۲۸ سپتامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲۵ سپتامبر من —

اخباراتی که از کردستان و کرمانشاه و همدان رسیده بسیار اسباب تشویش است — از قراریکه راپورت داده شده سالار الدوله با استعداد ۷۰۰۰ نفر که اکثر آنها از ایلیاتیهائی هستند که زیر بیرق او رفته‌اند از سنندج حرکت کرده‌است و واضح نیست که آیا قصد دارد بطرف کرمانشاه یاهمدان برود خود فرمانفرما و عساکر دولتی‌هم معلوم نیست کجا هستند وبنا براپورتی درتهیه است که باتمام همراهانش در قونسولگری کرمانشاه تحصن اختیار کنند بموجب راپورت دیگر او با بختیاریها و مجاهدینش در کنکاور است

درهمدان بواسطه آنکه مجاهدین تحت امر کری از قراریکه راپورت داده‌شده بطهران تلگراف نموده‌اند که چون مجلس وجود ندارد دیگر جنگ نموده و بطهران مراجعت خواهند کرد اهالی وحشت دارند بختیاریها هم بهمان علت از جنگ کردن امتناع می‌نمایند

باهمکار روسی ومن اظهارات سخت نموده‌ایم که قشون امدادی بختیاری فوری درتحت امر سرکرده قابلی فرستاده شود

(نمره ٣٣٩)

تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ٢٩ سپتامبر ١٩١٢ —

راجع بتلگراف ١٩ سپتامبر من —

اخبار جدیدی که ازطرف جنوب رسیده است این است که مخبر السلطنه از قشه که در انجا برای‌ورود قشون خود توقف نمود حرکت کرده است   از قراریکه راپورت داده شده عده کثیری از بویر احمدیها درراه حاضر برای غارت هستند و دسته سواری‌را که باستقبال فرمانفرما به آباده میامدند غارت کرده وممکن است قدری جنگ واقع شود

کفیل قونسولگری شیراز تلگراف میکنند که انقلاب زیادی در آن محل وجود دارد وایلخانی قشقائی استعفا کرده وایل را بی سر کرده گذارده‌است ظاهراً انتظار نمیرود او نسبت بانگلیسها اقدام خصومت آمیزی نماید ولی راپورت میدهد که رجالهٔ که میگویند قشقائی هستند برئیس بانک وعیالش حمله برده‌اند

(نمره ٣٤٠)

مکتوب سر ادوارد گری بسر جارج بوکانان

وزارت خارجه ٢٩ سپتامبر ١٩١٢ —

آقا مار کس اف کرو مرا اطلاع میدهد که امروز بامسیو سازانف درموضوع راه آهن ایران صحبتی داشته است

مسیو سازانف ابتداءً درباب راه آهن سر تا سر ایران و

مسئله امتیاز سینه دتود که باو گفته بودم درخصوص آن بالرد کرو مشورت نماید مذاکره نمود لرد کرو درجواب اظهار داشته بود که ازقرارمعلوم امتیاز سینه مذکور امتیاز محدودی است و همینکه مسیو سازانف ازاو سؤال نموده بود که مقصود از این عبارت چیست درجواب گفته بود که درصورتیکه ما نتوانیم تامدت غیر محدودی احداث خط آهن‌را درمنطقه نفوذخود بتاخیراندازیم این امتیازرا نمیتوان امتیاز کاملی دانست   مسیو سازانف با این اس موافقت داشت که امتیاز مذکور فقط راجع به سینه دتود بوده و برای احداث خط آهن نمیباشد باین معنی که هرگاه قرار احداث آن داده شد کسی دیگر حق احداث نداشته باشد

لرد کرو اظهار داشت درصورتیکه اینطور باشد او اشکالی نخواهد داشت که موافقت نماید   اما درباب خط از محمره الی خرم آباد مسیو سازانف اظهار داشت که قراری باید بین‌دولتین بعمل آید

(نمره ٣٤١)

تلگراف سر ادوارد گری بسر والتر تنلی

وزارت خارجه ٣٠ سپتامبر ١٩١٢ —

من بنمایندگان جاعتی از انگلیسیها که برای احداث خط آهن سر تا سر ایران باسینه دتود شرکت کرده‌اند اظهارداشته‌ام که به‌کمان‌من میتوانند ازطرف خود و کیلی بطهران بفرستند که با سایر نمایندگان شرکت متفقاً تقاضای امتیاز احداث راه آهن

مذکوررا بنمایند بشرطانکه قبل از انکه درتوسعه خط آهن مذکور خارج از منطقه روس اقدامی بنمایند رضایت دولت اعلیحضرتی را تحصیل نمایند .

من شمارا مجاز میکنم که با مسیو پوکلیوسکی برای تحصیل امتیازی باین شرایط برای سندیکه دنود متفقاً عمل نمائید

هیئت انکلیسها که باین سندیکه شرکت دارند البته میدانند که خطیکه پیشنهاد شده از محمره الی خرم آباد احداث شود بکلی از این خط مجزی است شما حالا میتوانید ازدولت ایران درخواست تحصیل امتیازی برای خط آهن آخرالذکر بنمائید مسیو سازانف اعراضی نخواهد داشت که امتیاز آن بیك کمپانی انکلیسی داده شود

(نمره ٣٤٢)

تلکراف سر والتر تنلی بسر ادوارد کری

طهران غره اکتوبر ۱۹۱۲ —

تلکراف ذیل بتاریخ ۳۰ سپتامبر از تبریز رسیده است :—

ازطرف علما و تجار زنجان تلگرافاتی رسیده ودرخواست اعاده محمد علی میرزارا نموده‌اند من درجواب آنها کفته‌ام که مطالبشان را باطلاع شما میرسانم برای همکار روس من همین قسم تلکراف رسیده است بازارهای زنجان بسته است

من باین اظهارات اهمیتی نمیدهم چرا که حکمران زنجان یکی از برادران شجاع الدوله است و هرکه با اراده او موافقت نکنند محتمل صدمه خواهد دید

ازنقاط دیکر واقعه درمنطقه روس هم همین قسم تلکرافات رسیده است

(نمره ٣٤٣)

تلکراف سر والتر تنلی بسر ادوارد کری

طهران ٤ اکتوبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلکراف ۲۸ سپتامبر من —

تلکراف ذیل در سوم اکتوبر ازقونسول انکلیس مقیم کرمانشاه واصل شده است :—

قشون در غره اکتوبر بکرمانشاه مراجعت نمودند تمام متحصنین در سوم اکتوبر باطمینانات کتبی فرمانفرما واطمینانات شخصی سهام الدوله و صمصام الممالك از قونسولخانه خارج شدند

(نمره ٣٤٤)

مکتوب سر ادوارد کری بسر جارج بوکانان

وزارت خارجه ٤ اکتوبر ۱۹۱۲ —

آقا درباب مراسله ۲٤ شهر ماضی من اینك سواد یادداشت راجع بخطوط آهن انکلیس‌را در ایران که امروز برای وزیر امور خارجه فرستادم لفاً ایفاد میدارم

(امضاء) کری

(ملفوف نمره ٣٤٤)

سندیکای انکلیس که ازدولت ایران تقاضای امتیاز احداث بعضی خطوط آهن در جنوب ایران نموده موسوم بسندیکای راه

آهنهای ایران خواهد بود و اسم (مرز سلیگمان) را شامل نخواهد بود

از بابت راه آهنهای مذکور دولت اعلیحضرتی دراوایل سال ۱۹۱۱ دولت روس را از تقاضای خود در این موضوع مستحضر داشته وبعد از آن اظهار میل نمودند که اساساً باحداث خط آهن سر تاسر ایران رضا دهند مشروط بانکه ازجمله چیزهای دیگر دولت روس با تقاضاهای انگلیس راجع براه آهن‌های مذکور همراهی و تقویت نماید

اما درباب راه آهن از محمره الی خرم آباد این فقط راه آهنی است که دولت اعلیحضرتی برای آن فشار میاورند واطمینان مسیو سازانف را مورد توجه میدانند که نظر باهمیت حتمی آن نسبت بتجارت انگلیس او باآن مخالفت نخواهد نمود

درخصوص احتمال توسعه خط مذکور تا بروجرد که در منطقه روس واقع است اگر دولت روس محرک کمک سرمایه انگلیس برای احداث قسمت خط واقع درمنطقه روس یا خطی از خرم آباد باصفهان بشوند ممکن است بدان وسیله رفع هر گونه اشکالی شده و بدانواسطه از اهمیت شعبه از خانقین بطهران کاسته شود

درباب امتیازات خطوط دیگر در منطقه بیطرف دولت اعلیحضرتی کاملا حاضراند که بادولت روس درخصوص آن مذاکره نموده واز سندیکا درخواست کنند نماینده بسنت پطرزبورغ بفرستد ممکن است دولت اعلیحضرتی از دولت روس خواهش کنند که با

آنها موافقت نمایند و البته معلوم است تقاضای رضایت آنهارا حق خود تصور نخواهند نمود تاانکه خط آهن سر تاسر ایران از منطقه روس خارج شود

درخصوص راه آهنهای منطقه انگلیس از قبیل بندرعباس و کرمان دولت اعلیحضرتی شکی ندارند که دولت روس تصدیق خواهند داشت باینکه احداث آنها فقط مربوط بمنافع انگلیس میباشد لیکن دولت اعلیحضرتی همیشه باکمال مسرت دول امپراطوری روس را ازهر گونه نقشه وپیشنهاد احداث خط آهن درمنطقه انگلیس آگاه و مستحضر خواهند داشت

درباب هر گونه افزایش دیون عمومیه ایران که بعلت احداث خطوط آهن منطقه بیطرف ممکن است بظهور رسد دولتین میتوانند بایکدیگر مذاکره نمایند بطوریکه برای طرفین مناسب باشد

(نمره ۳۴۵)

مکتوب سرادوارد گری بسرجارج بوکانان

وزارت خارجه ٤ اکتوبر ۱۹۱۲ —

آقا درباب مراسله ۲۴ ماه گذشته من اینک سواد یاد داشتی را که در آن نظریات دولت اعلیحضرتی در باب خط آهن سر تاسر ایران مذکور است وبرای وزیر امور خارجه روس فرستاده‌ام لفاً انفاد میدارم

(امضاء) گری

(ملفوف نمره ٣٤٥)

(یاد داشت)

دولت اعلیحضرتی با نظریه دولت روس موافقت دارند باینکه خوب است برای سینه دتود امتیازی گرفته شود که بوسیله آن وضعیت دولتین طوری شود که بتوانند اظهار بدارند چه‌وقت و در کجا خط آهن سر تا سر ایران احداث خواهد شد

بنا براین دولت اعلیحضرتی اعتراض ندارند باینکه دولت روس خطی تا طهران احداث نمایند مشروط بحدود وشرایطی که ازبابت خط سیر راه آهن مذکور در منطقه روس مقرر شده و این شرط که خط مذکور بدون رضایت دولت اعلیحضرتی از منطقه روس خارج نشود و بناءً علیهذا بسفیر خود مقیم طهران تعلیم داده‌اند که بهمراهی همکار روسی خود امتیاز مذکور را برای سینه دتود تحصیل نمایند

بهیئت انگلیسهائیکه با سینه دتود شرکت دارند نیز اطلاع داده شده که حق دارند نمایندهٔ بطهران بفرستند که برای نیل باین مقصود با نمایندگان سایر هیئتهای سینه همراهی نمایند

ازبابت اینکه شرکت مذکور ترغیب و تشویق بشود که قرضهٔ بزرگی بدولت ایران بدهد چنین اقدامی تا اندازهٔ مشکل بنظر میاید چراکه از طرف انگلیس و روس چنین قرضه ضمانت نخواهد شد

(نمره ٣٤٦)

تلگراف سر ادوارد گری بسر جارج بوکانان

وزارت خارجه ٥ اکتوبر ١٩١٢ —

خیلی لازم است در ایران حکومت مقتدری مستقر گردد درموقعیکه مسیو سازانف انگلستان بود من بااو همرای بودم که فقط شخصیکه محتمل است بتواند درمملکت اعاده نظم نماید سعدالدوله است اگرچه میدانم سابقه اعمال او آنطوری که باید نبوده است

شما باید حالا از مسیو سازانف استفسار نمائید که آیا بمسیو پوکلیوسکی تعلیم خواهد داد که با سر والتر تنلی همراه شده و تعیین سعدالدوله را بمقام صدارت اعظم تقویت نماید

شرایط تعیین وی بعقیده من باید این باشد که اولا سعدالدوله متعهد شود که مانعی درراه ترقی مالیه ایران قرار ندهد و ثانیاً اطمینانی داده شود که دراینصورت دولتین و نمایندگان آنها مقیم تمام نقاط ایران ازاو و حکامی که تعیین خواهد کرد همراهی معنوی خواهند کرد

(نمره ٣٤٧) —

تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ٦ اکتوبر ١٩١٢ —

تلگراف ذیل از اصفهان رسیده است :—

اسکادرن ٥ اکتوبر حرکت نمود

(نمره ۳۴۸)

تلگراف سر والترتنلی بسر ادوارد گری

طهران ۷ اکتوبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ٤ اکتوبر من — بموجب خبر تلگرافی که برای دولت ایران رسیده جنگی در کرمانشاه بوقوع رسیده و قشون سالارالدوله بکلی شکست خورده اند و یار محمد خان مشغول گردید لیکن خود سالار الدوله که در جلو قشون مذکور حاضر نبود فرار کرد

(نمره ۳۴۹)

(مکتوب سر والترتنلی بسرادوارد گری)

طهران ۲۴ سپتامبر ۱۹۱۲ —

آقا درباب تلگراف ۱۹ شهر جاری شماافتخار دارم اینک سواد مراسله را ایفاد دارم که در ۲۰ سپتامبر برای دولت ایران نوشته و آنهارا از قصد دولت اعلیحضرتی مستحضر داشته ام که در نظر دارند اسکادرن انگلیس را که حالیه در اصفهان هستند بشیراز عودت دهند و از دولت مشار الیها برای عساکر اعلیحضرتی در شیراز استمداد نموده ام

امضا (والترتنلی)

(ملفوف نمره ۳۴۹)

(مکتوب سر والترتنلی بدولت ایران)

طهران ۲۰ سپتامبر ۱۹۱۲ —

حضرت اشرف — هرگاه اوضاع ایالت فارس مقتضی بود و اگر شرایط معتدلی را که سرجارج بارکلی بموجب مراسله ٤ آوریل خود ارائه نمود قبول گردیده بود دولت اعلیحضرتی قشون خودرا مدتی قبل از این از اصفهان و شیراز عودت میدادند

دولت اعلیحضرتی باوجود این مایل بابراز حسن نیت وتحمل خود نسبت بدولت ایران بوده و مشغول ترتیب عودت عساکر خود از اصفهان بشیراز میباشند و میخواهند بمخبر السلطنه فرصت داده باشند اعاده انتظامات را نموده و جبران حمله بیحقی که بر مامور قونسول خانه اعلیحضرتی و مستحفظاو شده بنماید و امید وارند که مساعی جناب ایشان بی نتیجه نخواهد ماند

امیدوارم که دولت ایران در رویه دوستانه خود ادامه داده و دولت اعلیحضرتی اطمینان دارند که تعلیمات لازمه بمامورین محلی داده خواهد شد که هر قدر ممکن است در شیراز برای تهیه منزل صحیح برای عساکر انگلیس کمک نمایند و نیز برای عساکری که از اصفهان بانجا فرستاده میشود در تهیه منزل کمک نمایند در صورتیکه از این قسم همراهی مضایقه شود دولت اعلیحضرتی مجبور خواهند شد که برای آنها سرباز خانه بنا نموده و دولت ایران را مجبورا مسئول مصارف آن خواهند دانست

امضاء (والترتنلی)

(نمره ۳۵۰)

(تلگراف سر والترتنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۸ اکتوبر ۱۹۱۲ —

صدر اعظم دیروز از سفیر روس و من جدا گانه ملاقات نموده عـا اظهار داشت میخواهد استعفا کند و ارائه طریق نمود که برای این مقام علاءالسلطنه بهتر از شخص دیگر خواهد بود

هم سفیر روس و هم من بایشان اصرار نمودیم که تا مدتی دیگردست ازکار نکشد و اوباین امر رضا داد گمان نمیکنم او واقعاً بخواهد استعفا کند لیکن اعضاء کابینه باهم متحد نیستند وحالیه موقع ابهام وغیرمعلوم و امور است

(نمره ۳۵۱)

تلگراف سر ادوارد گری بسر والتر تنلی

وزارت خارجه ۸ اکتوبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۵ من بسنت پطرزبورغ و تلگراف امروز شما — شاید اگر صمصام السلطنه استعفا کند تعیین سعدالدوله بمقام صدارت تسهیل گردد

(نمره ۳۵۲)

(تلگراف سرادوارد گری بسرجارج بوکانان)

وزارت خارجه ۱۰ اکتوبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۳ سپتامبر شما —

شما ممکن است بمسیو سازانف ارائه طریق نمائید که

جواهرات دولتی ایران‌را اگر در حصول تامینات قرضه اشکالی باشد میتوان برای تامین آن قرار داد

میخواهم بدانم نتیجه تحقیقاتیکه مسیو سازانف میخواست برای قرضه در پاریس بکند چه شد

(نمره ۳۵۳)

تلگراف سر جارج بوکانان بسر ادوارد گری

سنت پطرزبورغ ۱۰ اکتوبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۵ اکتوبر شما — صدر اعظم — وزیر امور خارجه قبول نمود و اظهار داشت که تعلیمات لازمه برای سفیر روس مقیم طهران خواهد فرستاد

(نمره ۳۵٤)

تلگراف سر ادوارد گری بسر والتر تنلی

وزارت خارجه ۱۱ اکتوبر ۱۹۱۲ —

نظر بتلگراف دیروز سر جارج بوکانان من شما را اجازه میدهم که به مجرد انکه برای مسیو پوکلیوسکی تعلیمات برسد من بطریقیکه در تلگراف ۵ اکتوبر خود بجناب معظم‌له پیشنهاد کرده‌ام عمل نمائید

نمره ۳۵۵

تلگراف سرجارج بوکانان بسراد وارد گری

سنت پطرزبورغ ۱۲ اکتوبر ۱۹۱۲ —

قرضه بایران — راجع بتلگراف ۱۰ اکتوبر شما —

مسیو سازانف مرا اطلاع داده است که هنگامیکه هفته گذشته درپاریس بوده درباب این مسئله بانمایندگان سه هیئت مذاکره نمود نمایندگان مذکور ابتداءً ازاو درخواست نموده بودند که دولتین انگلیس وروس باید وثیقه بدهند لیکن او درجواب گفته بود که این مسئله خارج ازموضوع است و بانها ارائه طریق نموده بود که درمسئله مالیه مخصصینی که ازطرف کمپنیه دتود برای تحقیقات راجعه براه آهن سرتاسر ایران میروند باید تحقیقات بعمل آورده وسعی کرده بهبینند منبع عایداتی وجود دارد که بتوان آنرا وثیقه قرار داد یانه نمایندگان هیئتهای انگلیسی و فرانسه درجواب گفته بودند که خوب است که وکلای مالی خودشان برای این کار بایران بروند مسیو سازانف در جواب اظهار داشت که در آن صورت بهتر این است که مخصصین مالیه با نمایندگان سیندیکه دتود فوراً فرستاده شوند اما درباب جواهرات دولتی جناب معظم له بر ارائه طریق شما اعتراضی نداشت ولی اظهار نمود که جواهرات مذکور بیش‌از سدس قرضه که درمد نظر است تامین نتواند نمود

(نمره ۳٥٦)

مکتوب سروالتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ۲٥ سپتامبر ۱۹۱۲ —

آقا افتخار دارم اینکه سواد مراسله‌را که در ۱۸ ماه جاری برای دولت ایران نوشته و دعاوی خودرا بمبلغ ۳۰٥ لیرا برای سرقت

چند صندوقیکه درسال جاری ازبوشهر برای عساکر اعلیحضرتی بشیراز فرستاده شده عرضه داشته‌ام ایفاد دارم

اکنون از طرف وزارت امور خارجه جوابی رسیده که برای فرمانفرمای جدید فارس تعلیمات تلگرافی مخابره شده که بمجرد ورود خود بان نقطه این عمل را تسویه نماید

(امضاء) والتر تنلی

(ملفوف نمره ۳٥٦)

مکتوب سر والتر تنلی بدولت ایران

طهران ۱۸ سپتامبر ۱۹۱۲ —

حضرت اشرفا — بانهایت تأسف توجه حضرت اشرف امجد فقره دعاوی دولت اعلیحضرتی ازدولت ایران از بابت سرقت صندوقهای عساکر شیراز جلب می نمایم

۱ — درعرض ماه ژانویه و فوریه گذشته بین بوشهر و منزل دیگر قراولان راه به بعضی صندوقها دست درازی کرده و بسیاری اشیاء متعلق بدولت اعلیحضرتی را سرقت نمودند

این اشیاء مسروقه مرکب بود از دوربین و رکاب و چکمه و پتو و دهنه و ملبوس وسایر لوازم که کلیه قیمت آن ۲۰۰ لیرا میشود

این مبلغ ازمامورین محلی شیراز در دوم مارس مطالبه شد ولی تاکنون پرداخته نشده

۲ — در ۳۱ اوت کفیل قونسولگری اعلیحضرتی مقیم

شیراز مرا اطلاع داد که چند صندوقی که ازراه فیروز آباد از بوشهر فرستاده شده بودغارت شد وتخمین خسارتی که از این غارت از بابت اموال قشونی وشخصی بدولت وارد آمده ۱۶۵ لیرابود واشیاء عمده مسروقه عبارت از زین و دوا و ماکولات در حلبی و شراب وملبوس وسایر لوازم وامانات مقداری از اموال مسروقه مسترد شده لیکن ۸۰ لیرا برای آنچه بکلی ازمیان رفته است تقاضا شده است

۳ — مقداری شراب وملبوس راهم متعلق بعساکراعلیحضرتی بود خورشید خان و قراولان راه درماه مارس گذشته در کازرج وکاروانسرای جعفرجن بسرقت بردند در ۵ و ۱۸ ماه آوریل ۱۰ لیرا برای این اموال از مامورین محلی مطالبه شد لیکن هنوز پرداخته نشده است

٤ — مقداری آذوقه وملبوس ونعل اسب را بقیمت ۱۵ لیرا قراولان راه درمیان کتل از صندوقهائی که برای عساکر اعلیحضرتی شیراز حمل شده بود دزدی کردند

از طرف دولت متبوعه خود تعلیم دارم که مبلغ ۳۰۵ لیرا ازبابت قیمت این اموال مسروقه متعلق بدولت وقشون از دولت ایران مطالبه نموده واز حضرت اشرف استدعا نمایم که لطف فرموده اقدامات لازمه برای پرداخت اینمبلغ بفرمائید

امضاء (والترتنلی)

نمره ۳۵۸

تلکراف سروالترتنلی بسرادواردگری

طهران ١٤ اکتوبر ۱۹۱۲ —

سالارالدوله — راجع بتلکراف ۱۷ — اکتوبر من — ازقراریکه راپورت داده شده سالارالدوله درنقطه بین همدان وقزوین است بموجب خبری اوتنها است ودر صدد تحصن درقونسولخانه روس است بقرار راپورت دیگری اوبسر کردگی ۲۰۰۰ نفر میباشد

(نمره ۳۵۸)

(تلکراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۱۷ اکتوبر ۱۹۱۲ —

مخبرالسلطنه دیروز بشیراز وارد شد

(نمره ۳۵۹)

تلکراف والترتنلی بسرادواردگری

طهران ۱۸ اکتوبر ۱۹۱۲ سالارالدوله — برای همکارروسی من که هنوزازرزرکنده شهرنیامده اطلاع رسیده است که سالارالدوله بطرف طهران حرکت کردوتاچندمیلی شهررسیده است مسیوپوکلیوسکی میترسد ازاینکه مبادااغتشاشات فوق العاده بوقوع رسدچراکه اوتصورمیکندا گر سالارالدوله درشهر طهران حامی و طرفدار نداشت بهیچوجه جرات نمیکرد چنین اقدام متهورانهٔ را بنماید واز دموکراتها و مجاهدین سوء ظن دارد از اینکه باو همراه باشند علیهذا جناب معظم له ژنرال روسی قزوین را اطلاع داده است که مهیای حرکت بطهران باشد و باو گفته است که در صورتیکه مخابرات تلگرافی ویاتلفون مقطوع گردد بدون تعلیمات فوری حرکت کند او تمام اینمطالب را دیشب

بمن نوشت .

من بجناب معظم له گفتم که شخصاً انتظار ندارم اغتشاش مهمی روی دهد ولی با تعلیماتی که بژنرال روسی داده است که احتیاطاً حاضر ومهیا باشد کمال موافقت را دارم

خود دولت ایران نمیداند سالارالدوله درجه محل وعده قشون او چقدر است ولی چون ظاهراً او بایستی در نهایت سرعت حرکت کرده باشد محتمل عده آنها خیلی کم خواهد بود اطلاعی که بمن رسیده این است که او در نقطه منائی است که بواسطه همدان وقزوین وطهران تشکیل میشود هیجان اهالی بواسطه اشتهار نزدیک بودن شاهزاده بشهر طبعاً زیاد است واز حکومت حاضره چندان رضایت ندارند لیکن اگرچه باکمال سهولت ممکن است اینموقع برای اقدامات بر علیه بختیاریها وحکومت بکار برده شود من نمیتوانم یقین داشته باشم که اقدام عمومی مهمی بمصالح شاهزاده مذکور بعمل آید دولت مشغول حفظ نظم شهر واقدامات نظامی میباشند

(نمره ۳۶۰)

(تلگراف سرو الترتنلی بسرادوارد گری)

طهران ۱۸ اکتوبر ۱۹۱۲ —

تلگراف ذیل در ۱۷ اکتبر از تبریز رسیده است بجنرال عساکر روس شروع بعودت نموده اند قریب ۲۳۰۰ نفر در ظرف این دو روز حرکت کرده اند

(نمره ۳۶۱)

(تلگراف سرادواردگری بسروالترتنلی)

وزارت خارجه ۱۸ اکتوبر ۱۹۱۲ —

بموجب اطلاعی که بمسیو سازانف رسیده است که مسئله انعقاد مجلس را جماعتی از اعیان که بهمین زودیها در طهران اجلاسی خواهند داشت مذاکره خواهند نمود

مسیو سازانف تصور میکنند انعقاد مجلس مطلوب نمیباشد تا آنکه حکومت مستحکم تری منعقد گردد

من میخواهم نظریات شمارا دراینباب بدانم مسیو پوکلیوسکی تعلیم دارد که دراین باب باشما مذاکره نماید

(نمره ۳۶۲)

(تلگراف سرادوادگری بسرجارج بوکانان)

وزارت خارجه ۱۹ اکتوبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۱۸ اکتبر طهران من باید از جنابعالی خواهش کنم مسیو نراتف را اطلاع دهید که بموجب راپورتهائیکه برای ما رسیده معلوم نیست که خطری در طهران متصور باشد واظهار امید واری کنید باینکه دولت روس از اعزام عساکر اجتناب خواهند نمود مگر آنکه موقع حتماً مستلزم چنین اقدامی باشد

(نمره ۳۶۳)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۲ اکتوبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲۰ سپتامبر شما — قونسول شیراز راپورت میدهد که صاحب باغی که عساکر فعلا در آنجا منزل دارند مبلغ یکصد تومان اجاره ماهیانه میخواهد و میگوید که در صورتیکه شرایط او قبول نشود یاآنکه آن محل تخلیه نشود بلندن تلگراف میکنند که برخلاف میل او ملکش تصرف شده است

کفیل قونسولگری اظهار میکند که وجه اجاره که تقاضا شده خیلی زیاد است لیکن اگر تاشش ماه دیگر باید عساکر از آن محل خارج شوند قبول این اجاره باصرفه تر خواهد بود از اینکه پیشنهاد حالیه که بصاحب ملک ارائه شده ومتضمن طرفیت با او میباشد مجری گردد او در هرصورت اجازه میخواهد که شرایط صاحب ملک را رد کند ومنتظر باشد تا آنکه مبلغی را که حاضر است بدهد صاحب ملک قبول کند

من بکفیل قونسولگری تعلیم میدهم که فرمانفرما را وادار بوساطت در این امر نماید و خیلی امید وارم که بتوان عساکر را تاشش‌ماه دیگر از آن محل خارج کرد وبرای تفاوت خرجی که قریب بیست‌لیرا میشود نباید اسباب تولید احساسات سوء را در شیراز فراهم آورد

(نمره ٣٦٤)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۲۰ اکتوبر ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف

اکتوبر شما — کمیسیونی مرکب از ٥٦ نفر منتخب از طبقات مختلفه برای مذاکره انتخابات جدیده چندین دفعه جلسات داشتند سردار اسعد بریاست کمیسیون مزبور نامزد شده است گمان نمیکنم پیشرفت زیادی حاصل شده باشد چراکه ظاهراً عقاید درباب اینکه چه نوع اقدامی بشود مختلف است و عده زیادی از اهالی گفتگو دارند دراینکه آیا کمیسیون منعقده از روی قوانین مشروطیت حق تغییر قانون انتخابات را دارد یانه طرفداران تغییر قانون انتخابات اصرار دارند براینکه تغییرات مخصوص اوضاع حق اقدامیرا که در صورت ظاهر خلاف قوانین مشروطیت است میدهد

صدر اعظم سعد الدوله را دعوت بمراجعت کرده و بنایب السلطنه اصرار نموده است که ازقصد آمدن یانیامدن او خبر دهد

(نمره ٣٦٥)

تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۲۰ آکتوبر ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف قبل از این من — سعد الدوله در جواب صدر اعظم اظهار تشکر نموده و اظهار داشته است که بهمین زود یها بایران مراجعت خواهد کرد

(نمره ٣٦٦)

تلگراف سر والترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۲۰ آکتوبر ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۱۸ آکتوبرمن — سالار الدوله آخر الامر پس از دوروز که گم شده

الجزاء لاستوت عند الله حال الصالح والطالح والمحسن والمسيء ومن سوّى بينهم لم يكن

... عظها و

ما هو جواب له كان قايلاً قال فاذا قال سليمن لانه موضع مقتضى للسؤال اقتضاءً ظاهرًا

وهو اشتغال نبي الله بامر الدنيا حتى يفوت الصلوة عن وقتها وقيل انما ذبحها تقربًا

بود درسا وجبلاغ که بمسافت ۴۰ میلی شمال راه قزوین واقع است دیده شده استعدادی مرکب از بختیاریها و ژاندارم فردا بانصوب برای دستگیری او حرکت خواهند کرد غیر محتمل نیست که او بطرف مازندران حرکت کرده وبا بعضی اشخاص مخالف دولت در آن ایالت همدست خواهد شد

(نمره ۳۶۷)

مکتوب سر والتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ۲۹ سپتامبر ۱۹۱۲ — آقا در مراسله ٤ سپتامبر خود مفتخراً شرح اوضاع هرج ومرج دور وحوالی شیراز را در مدت قبل از ٤ ماه نوشتم باکمال تأسف اظهار میسازم که از زمانیکه راپورت مذکور نوشته شد در اوضاع آن ایالت بهبودی حاصل نشده که شرح آن نکاشته شود وفرقه های متنازع ایل قشقائی کما فی السابق یکی از قوای عامله عمده اوضاع بسیار منقلب فارس بوده اند

در ۷ سپتامبر مستر اسمارت راپورت داد که صولت السلطنه کوشش نموده است ایل شخصی خود را بکمک صولت الدوله برادر یاغی خود بیاورد سالار حشمت برادر ایلخانی او را در نزدیکی اسپاس حمله نموده وشکستش داد وبدینوسیله ازاین اقدام او اثری بظهور نرسید و صولت السلطنه با چند نفری بطرف بیضا فرار کرده چندین ایلات جزو که برای آنکه ایلخانی میخواست از آنها مالیات بگیرد طغیان نموده بودند با او همدست شدند واز بیضا شروع

بانزیك برعلیه سر کرده آشوبی صولت الدوله که درسیاخ بود نمود مستر اسمارت اظهار عقیده نمود که تمام این طغیان برای مالیات بود و ایلاتی که طغیان نموده بودند ظاهراً صولت السلطنه را که میدانستند چندان قدرتی نخواهد داشت که برای اخذ مالیات فشار آورد برای ایلخانی گری بر سردار احتشام ترجیح میدادند

از قراریکه معلوم میشود مذاکرات بین صولت السلطنه و سردار احتشام ایلخانی آنوقت در بیضا که ازآنجا محمدعلی مشهور هم با استعدادی حرکت کرد بعمل میامد

اگرچه معلوم نبود که محمدعلی نخواهد باصولت الدوله همدست وهمخیال شود لیکن او ازشکست خوردن صولت السلطنه وپیشقدمی ایلخانی بسیار ترسیده بود درصورتیکه مذاکرات در بیضا بعمل میامد او ظاهراً باتمام استعداد خود باصولت السلطنه همدست شده وشرایط قبول نشدنی بسردار احتشام پیشنهاد نموده است که بعلت آن از استعفای سردار احتشام ازمقام ایلخانی گری این اوضاع جدید غیر مترقبه پیش آمده است

چند روز قبل ازاین حادثه مدیر السلطنه نایب الایاله شیراز ومستشیر الملك که یکی ازملاکین بزرك فارس و در پلتیك این نقطه دخالت تامی داشته است بقوام رفتند برای آنکه بین صولت السلطنه و ایلخانی را صلح بدهند ولی باین امر موفق نشدند در ۲۵ سپتامبر بمراجعت بشیراز کشکولیها که ظاهراً از طرفداران صولت السلطنه بودند بآنها حمله نمودند مدیر السلطنه فرار کرده مستشیر

الملك دستگیر گردید الحال که ایلخانی استعفا نموده است محمد علی وصولت السلطنه اطمینات صریحه از بابت اطاعت و انقیاد خود بقوام الملك داده واز او درخواست تعلیمات نموده ووعده جبران حمله بجهة بمدبر السلطنه را داده اند صولت السلطنه نیز قوام را اطلاع داده است که پیشنهاد صولت الدوله را برای اتحاد باخود رد نموده است

درباب ایلخانی گری حاجی محمد کریم خان که باصولت السلطنه ومحمد علی است بقوام الملك نوشته است که ایل قشقائی بیش از این شخصی را که ازخانواده ایلخانی باین مقام انتخاب شود اطاعت نخواهند کرد وتعیین نصر الدوله را که یکی از پسران قوام الملك و مادرش قشقائی است خواسته اند قوام الملك این پیشنهاد را رد نموده وبحکومت مرکزی تلگراف نموده است که ایل قشقائی بایستی بصولت السلطنه سپرده شود بدون انکه برای ایلخانی گری نامزد شود تا آنکه فرمانفرمای جدید وارد شده و دراین باب تصمیم صحیحی بنماید

عقیده مستر اسمارت براین است که ایل قشقائی فعلا بکلی تجزیه شده است و اقدام سردار احتشام برای اعاده اقتدار ایلخانی گری ووصول مالیات مثمر ثمری نگردیده است وحالیه ظاهراً شخص مقتدری نیست که مجدداً برای اعاده اقتدار مذکور اقدامی نماید ومحتمل دولت مجبور خواهد شد که ایلات مذکوررا حکم چند رئیس قرار دهد

بدتر ازهمه اینکه ظاهراً محمدعلی آنچه سابقاً ازدست داده بود بازیافته است چرا که تاکنون دو ایلخانی را مغلوب ساخته و خود را ایلخانی درست کن جلوه میدهد

در باب وضعیت قشون دولتی که قرار بود باصولت الدوله مقابله نماید این قشون که بیشتر از قشقائیها مرکب بود در ۷ سپتامبر دور چنار راهدار اردو زده و برای آن در آنجا توقف نموده است که راه ایلات طاغی را مسدود سازد قوام الملك اصرار داشت براینکه قشون بطرف سیاخ حرکت نکنند تا آنکه ایلخانی به بیضا برسد که در آن نقطه از حرکت ایلات بطرف جنوب جلو گیری شود

در ۲۷ سپتامبر مستر اسمارت راپورت داد که قشون دولتی چون امتناع نموده اند ازاینکه بدون حقوق دیگر توقف نمایند بشیراز مراجعت نموده اند وصولت الدوله عساکر خود را درنقطه نیمه راه بین چنار راهدار و خانه زینان جمع نموده است راهها و معبر های شیراز فعلا محفوظ نمیباشد ولی امید میرود که بواسطه سردی هوا ایلات قشقائی با کمال عجله بدون تولید اغتشاشات سخت در دره شیراز بطرف جنوب حرکت خواهند کرد واین مسئله که ایلات مذکور ظاهراً مصمم شده اند که برای هیچیك از اعضای خانواده ایلخانی جنك نکنند بیشتر اسباب این امید واری است

از آخرین اخبار معلوم میشود که تفنکچیان قشقائی در داخل و دور شهر مشغول غارت میباشند اگرچه بعقیده مستر سمارت بواسطه حضور قریب شش نفر از رؤسای قشقائی در شیراز که با انکلیسها دوستی دارند وقوع خطر مهمی برای انکلیسهای این نقطه محتمل نمیباشد

با وجود این دیروز در شیراز دو قضیه بوقوع پیوست چنانچه در تلگراف ۲۹ سپتامبر خود راپورت دادم رئیس بانك شاهنشاهی با زن وبچه اش غروب ۲۸ سپتامبر بخانه مراجعت میکردند بیرون دروازه شهر قریب بیست نفر که ظاهراً قشقائی و با تفنك وچوب مسلح بودند بانها حمله نمودند و انها را از الاغهائیکه سوار بودند بپائین آورده الاغهایشان را بردند سربازان ایرانی در خانه رئیس مذکور مشغول قراولی بوده در آنمحل حاضر شده و بسارقین کلوله خالی کردند و دو راس الاغرا از انها گرفتند مستر اسمارت با جازه کانل دو گلاس ۱۵ نفر از سپاهیان را در خانه رئیس بانك (که در یك میل ونیمی قونسولخانه واقع است) وخانه ذیقلر قرار داده است خانه رئیس کمپانی ذیقلر و زنش پهلوی خانه رئیس بانك است

همانروز عصر در موقعیکه نوکر ایرانی یکی از انکلیسها که با مستر اسمارت هم منزل بود بشهر مراجعت میکرد قریب شش نفر تفنکچی خارج قونسولخانه باو حمله نموده ولی موفق بفرار کردیده خودرا بقونسولخانه رسانید

مستر اسمارت اظهارات لازمه بمامورین محلی نموده است ولی بیم آن میرود که مامورین مذکور مثل قضیه لیوتنان فریزر (رجوع بمراسله ٤ سپتامبر من کنید) آنقدر قدرت نخواهند داشت که مقصرین رادستگیر نمایند

در مدتیکه این حوادث در جنوب شیراز بوقوع میرسید پنجاه نفر سواری را که قوام الملك باستقبال فرمانفرمای جدید بباده فرستاد وسی نفر دیگر را که برای همانمقصود فرستاده شدند دسته بزرگی از بویر احمدیها در خانه حوزه حمله نموده اسباب وتفنك و مهمات آنها را غارت کرده وفرار نمودند

سوارهای غارت‌شده بدون تلفات وارد سورمق شدند بویر احمدیها خانه‌حوزه‌را اشغال نموده‌وسیمهای‌تلکراف انجارا قطع نمودند

مخابرات تلگرافی از قراریکه راپورت داده شده بیش از پیش در این تازکی مقطوع بوده قشقائیهای فارسیمدان سیمهای بین دشت ارجن و میان کتل را مقطوع داشته اند و با وجود آنکه مکرراً بخوانین آنها امر داده شده از آنها جلوکیری شود ثمری نبخشیده چرا که دست رسی بایلات مذکور ممکن نیست اعراب و باصریها خطوط بین سیوند وشیراز راقطع میکردند و همینطور سیمهای بین شیراز وخانه زنیانرا قشقائی مقطوع میداشتند وبغلامهائی که برای تعمیر خطوط مذکوره بشمال و جنوب فرستاده میشد بد رفتاری کرده و آنهارا لخت میکردند

مقره ها و تیرها وسایر اسباب های تلگرافی را تماماً

میبردند و باینطور سیمهای مسافتهای زیاد مقطوع میگردید

در ۲۸ سپتامبر مستر اسمارت راپورت داد که راههای اصفهان و بوشهر بکلی مسدود گردیده و دو هفته است که بسته ازبوشهر وارد نشده

قافله بزرك زوار که بطرف بوشهر حرکت کرده بود مجبور شد بشیراز مراجعت نماید .

از مراتب فوق ملاحظه خواهید نمود که اوضاع ایالت فارس بهیچوجه رضایت بخش نیست اینمسئله را باید متذکرشد که حالا موقعی است که باید انتظار اغتشاشات را داشت چرا که ایلات از ییلاق بقشلاق در شرف حرکت هستند و دیگر آنکه ورود ایالت جدید در ایران غالباً یا باعث رفع یا تجدید اغتشاش میباشد

(امضاء) . والترتنلی

(نمره ۳۶۸) .

مکتوب سروالترتنلی بسرادوارد گری

طهران غره اکتوبر ۱۹۱۲ —

آقا در باب مراسله ۱۴ ژوییت شما در موضوع تصفیه امور شیخ محمره خوانین بختیاری با کمال افتخار راپورت میدهم که دو تلگراف از قونسول اعلیحضرتی مقیم محمره رسیده مشعر بر اینکه مناسبات بین دو طرف فوق الذکر چنان خوب شده که دیگر لازم نیست اجلاسی که پیشنهاد شده منعقد گردد زیرا از روی هر گونه دلیلی میتوان امید وار بود که آنها اختلافات

فیمابین را بطریق دوستانه ومرضی الطرفین تصفیه خواهند نمود

ماژر هاورت اظهار میدارد که عقیده شیخ بر این است که هرگونه قراری داده شود باید با اطلاع مامورین قونسولگری اعلیحضرتی باشد و میگوید خوب است در موقعیکه طرفین قرار داد را امضا میکنند آنرا توسط قونسول انگلیس رد و بدل نموده سواد آنرا بقونسول بدهند و عقیده ماژر مذکور این است که چنین اقدامی زحمت و اشکالی برای ما فراهم نیاورده بلکه بواسطه آن برای طرفین مشکل خواهد شد که فیمابعد از قول وقرار خود تخلف ورزند و الا ممکن است تا زمانیکه برای هریك از طرفین صرفه داشته باشد پای بند بقول وقرار خود بود و در موقع عدم صرفه آنرا نقض نماید سر پرسی کاکس عقیده خودرا تلگرافاً اظهار داشته است که ممکن است نوشته مذکوررا در قونسولگری محمره و اهواز ثبت دفتر دولتی نمود که سواد آن از آنجاها برای مقامات عالیه فرستاده شود

بنظر من مکفی خواهد بود که سواد قرار داد مذکوربرای دو قونسول فرستاده شود لکن ممکن است لازم باشدکه بیش از آنچه من تصور میکنم باین اقدام اهمیت داد من مشغول مذاکره با سرپرسی کاکس هستم

ماژر هاورت نیز تلگراف میکند که بواسطه مناسبات حسنه بین شیخ و امیر مجاهد که از طرف سردار جنك بحکومت بهبهان و کهکلوئیه تعیین شده شیخ بتمام رؤسای ایلات خود که

در سرحد خاك بختیاری هستند دستور العمل داده است که هر گونه همراهی با امیر مجاهد بنمایند و یکصد نفر باستقبال امیر مجاهد فرستاده است که تا هرجا که میخواهد همراه او بروند شیخ علاوه بتمام رؤسای کهکلوئیهای سرحد که با او مناسبات دوستانه دارند نوشته است که اگر بامیر مجاهد همراهی نکنند او بامیر مجاهد کمك کرده و آنهارا قلع وقمع خواهد نمود

اینمسئله برای بقای نظم وامنیت راه اهواز الی اصفهان بسیار میمون است در صورتیکه حسادت و رقابت سایر خوانین اسباب اغتشاشات ایلی نشود

در تلگراف ۲۳ ماه گذشته خود جنابعالی را مفتخراً اطلاع دادم که راه فعلا برای ایاب وذهاب قوافل مفتوح است

(امضاء) والتر تنلی

نمره ۳۶۹

مکتوب مستر والتر تنلی بسرادوارد گری

طهران غره اکتوبر ۱۹۱۲ —

آقا مفتخراً خلاصه وقایع چهار هفته اخیر ایرانرا بطریق معمول ماهیانه لفاً ایفاد میدارم

(امضاء) والترتنلی

ملفوف نمره ۳۶۹

خلاصه وقایع ایران در ماه سپتامبر

تبریز

درعرض ماه گذشته جنگی بین عساکر روس و شاهسونها بوقوع نرسیده عده از ایل مذکور اسلحه خودرا تسلیم نموده‌اند لیکن هنوز هم قریب ۱۵۰۰ نفر در صدد این هستند که از میان قشون روس عبور کرده ودرخاك عثمانی پناهنده شوند ایالت آذربایجان ۴۰۰ نفر سوار وپیاده بساوجبلاغ فرستاده است که آنهارا قلع وقمع نمایند

سپهدار اعظم در ۱۹ سپتامبر به تبریز وارد شد

گیلان و مازندران

مستر ورال در ۱۱ سپتامبر برشت وارد شد ومشاغل ویس قونسولگری را بعهده گرفت

قسمت عمده از عساکر روس از قشون استراباد درقرسو ۲۰ میلی طرف مغرب شهر بارد و وارد شده ودر آنجا مشغول ساختن سرباز خانه وتهیه برای زمستان میباشند

همدان

در ۲۲ سپتامبر ماژور برل بااستعدادی مرکب از ۹۰ ژاندار ودو توپ که از حکمران گرفته بود از همدان برای متفرق نمودن دسته بزرك سارقین که در کوه های مجاور جمع شده بودند حرکت نمود وروز ۲۷ سپتامبر باسارقین مقابل شده و در جنگی که بوقوع رسید مجروح گردید روز بعد او قشون خودرا برحسب امر فرمانده ژاندارمری بعقیده وی امر از فرمانده ژاندارمری بود بهمدان عودت داد

مشهد

بعد از آن معلوم شد که حکمران همدان از ترس حمله بعضی از همراهان سالار الدوله عوض آنکه بر حسب امر فرمانده ژاندارم دستور العمل بدهد که توپها را پس بفرستند تعلیم داده بود که تمام عساکر بهمدان مراجعت نمایند

این ایالات بحال انقلاب معمولی باقی است مخصوصاً درحوالی شاهرود که راههای آنجارا از ده روز باینطرف دسته بزرگی از سارقین ترکمن مسدود نموده اند

درعرض هفته آخری ماه اوت پرنس دابجا وژنرال ردکو بطرف روسیه حرکت کردند و وقتیکه ژنرال ردکو حرکت کرد کلنل در نزدوسکی بسر کردگی عساکر خراسان مستقر گردیده ومرکز قشون خود را درمشهد قرار داد

امیر اعظم که سابقاً بایالت کرمان منصوب بود بشاهرود وارد شده است

ماژر سایکس جنرال قونسول اعلیحضرتی در غره سپتامبر از مشهد برای گردش درناحیه بوجنورد حرکت نمود

اسفهان

درناحیه قم وسلطان آباد بهبودی حاصل نشده است بعلاوه سرقتهای قوافل چندین دهات حدود سلطان آبادرا دستجات غارتگر الوار درعرض ماه گذشته غارت نمودند در ناحیه فریدن نیز از قرار مذکور مصیبت رعایای ارمنی بواسطه تعدی نایب الحکومه

و سادات معتبر آنجا خیلی زیاد است

مخبر السلطنه که برای ایالت فارس انتخاب شده در ۱۸ سپتامبر بایکصدو هشتاد نفر ژاندارم از اصفهان حرکت نمود ووقتیکه در قمشه توقف داشت شب ۲۳ و۲۵ سپتامبر بر ژاندارمهای مذکور شلیك شد صاحبمنصب سوئدی انها بسارقین حمله برده آنهارا متفرق ساخت وسر کرده آنها که موسوم بعلیخان بود دستگیر و محبوس گردید

سردار جنك حالیه با کاپیتان گری وسط خاك بختیاری است قونسول اعلیحضرتی مقیم اهواز راپورت اطمینان بخشی از بابت پیشرفتی که درعمل اعاده انتظامات شده میدهد امیر مجاهد که در ابتدای امر با سردار جنك مخالف بود حالا با او صلح نموده وبحکومت بهبهان تعیین گردیده است

یزد

استاد محمد که درخلاصه وقایع ماه آخر راپورت حرکتش بسمت یزد داده شد از آن ناحیه حرکت کرده است دسته بزرگی از بوئر احمدیها درنیمه آخر سپتامبر بناحیه اردکان وارد شده واز آنوقت تا کنون در آنجا مشغول غارت بوده اند

اسد الله میرزا حکمران آنجا استعفا نموده لیکن کسی بجای او تعیین نشده است

(شیراز)

همراهان صولت الدوله هنوز درحدود شیراز هستند و ره

بوشهر مسدود شده است

چندین دسته از بویر احمدی‌ها از قراریکه راپورت داده شده درناحیه آباده‌اند در ۲۵ سپتامبر یکی از دستجات که عده‌شان ۵۰۰ نفر بود بعضی از دهات درراه عمده بین آباده و ده‌بید حمله برده دهاتیان آنهارا منهزم نموده وانوقت بطرف ده بید حرکت کرده وچندین دهات عرض راه‌را غارت نمودند

(کرمان)

دستجات مختلفه سارقین که نواحی شمال ومغرب کرمان را ازچندی باینطرف غارت می‌نمودند امیر مفخم هنگامیکه بسمت ایالت کرمان میرفت آنهارا بکرات شکست داد ومقدار زیادی مال‌التجاره را مسترد داشته و درجنگ‌های مختلفه با انهـا ازقراریکه راپورت داده شده یکصد نفر از سارقین بقتل رسیده‌اند

امیر مفخم حالیه در رفسنجان است و قصد دارد بمجرد آنکه ناحیه رفسنجان را منظم نمود بطرف کرمان حرکت کند

(کرمانشـاه)

در سوم سپتامبر سالار الدوله در کرمانشاه بیار محمد خان ملحق شدلیکن در ۱۶ سپتامبر همینکه‌شنید فرمان فرما در ۲۵ میلی شهر است سالار الدوله بدون جنگ حرکت کرده وفرمان فرما حکمران انجا چند روز بعد بانجا وارد شد

در ۲۳ سپتامبر بختیاریها ومجاهدین که قسمتی ازقشون‌دولت را تشکیل میدادند فرمان‌فرمارا رها کرده وبطرف همدان رفتند

سفارتین بحکومت مرکزی فشار آوردند که به‌بختیاریها ومجاهدین امر دهند بکرمانشاه بروند و ازقراری که راپورت داده شده حالا بطرف آن‌نقطه حرکت کرده اند

سالار الدوله از کرمانشاه به سنندج رفته ودر انجا هرقدر ممکن بود قشون جمع آوری نموده است ازقراریکـه راپورت داده شده او بایار محمد خان وقریب ۱۲۰۰ نفر بطرف کرمانشاه مراجعت نموده است

(نمره ۳۷۰)

مکتوب سروالتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۲ اکتوبر ۱۹۱۲ —

آقا اوضاع کرمانشاه و حدودآن دلیل خوبی است ازعدم توانائی دولت ایران و قوه نظـامی آن در اعاده استقرار انتظامات حتی در قسمتی از مملکت که ظاهراً عساکر دولتی در انجا قریب‌سه چهار ماه قبل موفقیت کامل حاصل نمودند ازقرار معلوم درموقع تصرف کرمانشاه اقدام مهمی برای دستگیری سالار الدوله بعمل نیامده ودرعرض ماههای گذشته راپورت ظهور این مدعی سیـار از نقاط مختلفه لرستان و کردستان داده شده است بعلت قطع‌مخابرات تلگرافی و غیاب اشخاص قابل اعتماد درنواحی که اشغال شده خیلی مشکل است بتوان محل شاهزاده مذکور رامعین داشت

البته بخاطر دارید که بمجرد انکه کرمانشاه قبضه وسالار الدوله از آن نقطه خارج گردید که در میان ایلات وحشی لرستـان

و کردستان سرگردان و آواره شود استعداد بختیاری و مجاهد که با فرمان فرما بودند شروع بداد و فریاد زیاد برای اجازه مراجعت بطهران کردند چرا که دیگر انتظار نمیرفت جنکی بوقوع رسد در ماه ژویت راپورت داده شد که آنها برای مراجعت بطهران از کرمانشاه حرکت کرده اند قشون مزبور در بیستون توقف نموده و بوصول پول از حکومت مرکزی راضی بمراجعت بکرمانشاه شدند در آنوقت نیز شکایت شد که فرمانفرما تمام غارتیها را برده و دولت و آنهائی که در جنکها فتح نموده اند قسمتی مرده اند

در اوایل اوت فرمانفرما با تمام قشون خود بسنندج پای تخت کردستان که ایالات انجاهم بعهدهٔ او است حرکت کرده استعداد غیر مکفی در کرمانشاه قرار داد درموقعیکه استعداد دولتی بطرف سنندج درحرکت بودند شخصی موسوم به یارمحمدخان فرمانفرما را رها کرده و بسر کردکی ۳۰۰ نفر از مجاهدین مسلمان بکرمانشاه مراجعت نمود از قرار معلوم یارمحمدخان بتدبیر جنکی شهر مذکوررا قبضه نموده و از آن نقطه بطهران تلکراف کرده است که چون میخواستهاند نایب السلطنه خلع و کابینه تغییر داده شود و مشروطیت برقرار و مجلس منعقد کردد فرمانفرما را رها نمودهاند در ابتداء شهرت داشت که یارمحمدخان در نظر داشت خودرا طرفدار سالار الدوله اعلان کند و این مسئله وقتی ثابت شد که شاهزاده مذکور درسوم سپتامبر بسر کردکی ۵۰۰ نفر

بکرمانشاه مراجعت نمود ویارمحمدخان که سابقاً دموکرات بود وحالا یاغی وخائن دولت شده بود با کمال محبت از طرف سالار الدوله پذیرفته شد

قبل ازانکه بخوبی واضح شود که یارمحمدخان حامی کدام طرف خواهد بود دولت جوان ارمنی موسوم به میرزا یانس را که سابقاً مدیر و مترجم قشونی یفرم خان بود فرستاد بامید اینکه او بتواند اختلافات بین مجاهدین مسلمان و ارمنی هائیکه هنوز در تحت امر کریخان بودند رفع نماید میرزایانس دیر رسید ونتوانست بمقصودی که درنظر کرفته بود نائل شود و ازقراری که معلوم شد از فرستادن او بکلی کاری ازپیش نرفت چراکه او نه فقط نتوانست خطا و سهو مجاهدین یاغیرا بانها بفهماند بلکه خود اوبامجاهدین دولتخواه و بختیاریها شریك شده و عریضه بدولت نوشته است که عساکری که برای جنك فرستاده شده اند چند ماهی برای اعاده مشروطیت و مجلس جنك نموده ودولت درمسئله مجلس مستدعیات آنهارا اصغا نموده و بهیچوجه علامت شروع انتخابات مجلس ظاهر نیست

اینك مفتخراً ترجمه این عریضهرا بانضمام اعلانیکه از طرف انجمن مخفی انتشار یافته مشعر براینکه اهالی ایران دوباره مطیع سلطنت استبدادی محمد علی میرزا نخواهند شد (باوجود آنکه در بعضی مراکز ایرانیان اظهار شده است که اهالی مایل بمراجعت شاه مخلوع میباشند) لفاً انفاد میدارم این نوشتجات را شخصی که

زبان انکلیسی میدانست ومستر چرچیل اورا نمی‌شناخت باو داد

پس از تردید زیاد عساکر تحت امر فرمانفرما ترغیب شدند برای قبضه کرمانشاه مراجعت کنند همینکه نزدیك کرمانشاه رسیدند سالار الدوله و یار محمدخان بطرف سنندج که بعد از آن اشغال شد حرکت کردند ازبابت عبور دو استعداد متخاصم از یکدیگر بدون خالی کردن کاوله دو حکایت نقل شده است حکایت اول این است که دو قشون از دوراه حرکت کردند قشون دولت ازراه معمولی و یاغیان که‌عده‌شان ٦٠٠ نفر بود ازراه غیر معمولی کوهستان عبور نمودند حکایت دیکر این است که این دو استعداد باهم‌مقابل شده لیکن بختیاریها و مجاهدین که فقط می توانستند جنك کنند امتناع نمودند از اینکه با سالار الدوله و قشونش طرف شوند

بمجرد انکه دوباره فرمانفرما درکرمانشاه مستقر کردید بختیاریها و مجاهدین اظهار نمودند دیکر جنك نخواهند نمود و بقصد مراجعت بطهران اورا رها کردند همینکه بکنکاور رسیدند خوانین طهران بانها امر داده تاکید نمودند که درآنجا بمانند تاورود قشون امدادی بختیاری که وعده داده شده بود بزودی فرستاده میشود برسد بدبختانه این قشون امدادی فرستاده نشد چراکه زیادتر از ١٥٠ نفر نتوانسته‌اند درطهران جمع آوری نمایند و در این موسم سال ازخاك بختیاری‌هم نمی توان قشون تحصیل نمود

ازقراریکه میکویند قشون کرچك بختیاری بین سلطان آباد و همدان هستند وزیر امور خارجه مرا اطلاع داده است که بانها

امر داده شده است برای جنك حرکت کنند لیکن اهالی از وجود داشتن آنها مشکوك میباشند

بااین اوضاع همکار روسی ومن صلاح دانستیم بصدر اعظم بختیاری و وزیر جنك بطور سخت اظهار نمائیم که اکر نمی توانند ایلیاتیهای خودرا که بجنك رفته‌اند ترغیب نمایندکه وظایف خودرا بانجام برسانند ودر سیاسیات دخالت نکنند ما مجبور خواهیم شد که دست از حمایت بختیاریها در پای‌تخت و ایالات و ولایات برداریم ازقرار معلوم اظهارات ما مثمر ثمر شده است زیرا که بما حالا اطمینان داده شده است که قسمتی از قشون کنکاور بکرمانشاه مراجعت خواهند نمود وبقیه بهمدان خواهند رفت که‌باستعدادساخلوی آنجاملحق شوند راپورتهائی که ازبابت جنك رسیده بسیار متضاد است ولی ظاهراً مسلم است که‌سالار الدوله دوباره موفق بجمع آوری قشون زیاد ایلیاتی دور خود شده و از سنندج برای کرمانشاه یا همدان حرکت کرده است عده قشون‌او به ٧٠٠٠ نفر تخمین‌شده است بحتمل این تخمین اغراق باشد او یك توپ کوهستانی‌هم دارد از قرار معلوم سالار الدوله عنوانات خودرا تا اندازهٔ تغییر داده‌است و ازقرار مذکور دست از دعاوی‌خود نسبت بسریر سلطنت برداشته وخودرا خواهان وحافظ استقلال و مشروطیت ایران اعلان نموده است

(امضاء) والترتنلی

(ملفوف‌اول نمره ٣٧٠)

سواد مکتوب هیئت اتحادیه ایرانیها

(این مکتوب برای کابینه وسردار اسعد وهیئت)
(دیپلوماسی توسط حزب داشناکسیون)
(فرستاده شده)

البته بکابینه بخوبی واضح است که هر فردی از افراد قشونی از ابتدای مشروطیت همه جا ودر هر وقت طرفدار استقلال مملکت وحفظ مشروطیت بوده است و برای این مقصود مقدس دست از جان خود کشیده‌ایم و جنگها کرده و فتح‌ها ازقبیل فتح طهران و گیلان و زنجان قراجه‌داغ و اردبیل و مازندران و استراباد و ارشد الدوله و سالار الدوله وغیره کرده‌ایم فرد فرد این قشون دارای یك عقیده بوده و خودرا حاضر فدا کاری میداند وما یقین داریم که عقاید کابینه هم مثل عقاید قشون است

هفت ماه قبل دولت بعلت اشکالات خارجی مجبور به بستن مجلس گردید و دستجات قشونی هم چون این اقدام را مقتضی و صلاح میدانستند آنرا تصویب ودر اجرای آن کمك نمودند مجلس منفصل گردید وکابینه وعده صریح داد که پس از انقضای سه ماه مفتوح خواهد شد این اسباب یاس ما شده و علیهذا فرد فرد قشون بطور عموم وصاحب منصبان کل وجزء خصوصاً ازدولت درخواست افتتاح پارلمان را می‌نمایند و استدعا میکنند که اوامر بسیار مؤکده برای شروع بانتخابات داده و پارلمان را پس از مدت قلیلی مفتوح سازند این اقدام ازطرف آنها اسباب رضایت اهالی مملکت

وتشکر قشون خواهد گردید (امضاء) ضیاء السلطان میرزا یانس شهاب السلطنه گری غفار قزوینی سالارمنصور جوادخان غلامحسین خان حبیب بهادر الدوله و قریب ۳۰ نفر دیگر

بتاریخ دهم شوال ۱۳۳۰

(ملفوف دوم نمره ۳۷۰)
(مکتوب کمیته مرکزی اتحادیه ایرانیها)
(بسفارت انگلیس)

میل ما این است که اظهاراتیرا که از بعضی مراکز درباب اعاده محمد علی میرزا منتشر میشود صراحتاً تکذیب نموده بگوئیم که این جعلیاتی است که محرکین انقلاب و اشخاصیکه تاکنون مانع سلامت وسکون مملکت بوده‌اند انتشار میدهند اهالی ایران دوباره مطیع سلطنت جابرانه محمد علی نخواهند شد امیدواریم کسانیکه با انسانیت همدردی دارند ادامه رولوسیون و خونریزی را درایران روا نخواهند داشت ویقین داریم که سفارت انگلیس دولت انگلیس را از احساسات ملت ایران مستحضر خواهد داشت

(بدون امضا) (مهر) کمیته مرکزی اتحادیه ایرانیها
طهران ۱٦ شوال ۱۳۳۰

(نمره ۳۷۱)

مکتوب سر والتر تنلی بسر ادوارد گری
طهران ۳ اکتوبر ۱۹۱۲ —

آقا کلنل یالمارسن فرمانده ژاندارمری سوئدی اخیراً بعضی

نوشتجات مربوط به تشکیل و تنظیم ژاندارمری دولتی ارائه نموده است

اینک مفتخراً خلاصه این نوشتجات‌را که آتاشه میلیتر سفارت اعلیحضرتی تهیه نموده برای شما لفاً انفاد میدارم

(امضاء) والتر تنل

(ملفوف نمره ۳۷۱)

رابورت راجع بتشکیل ژاندارمری دولتی

حوادث اخیره فارس و عدم پیشرفت انتقال صاحبمنصبان از قشون بژاندارمری ولزوم عدم مرکزیت بیش از این در شمال تشکیل دستجات منظم قشونی‌را لازم میدارد کلنل یالمارسن فرمانده ژاندارمری در اوایل سپتامبر نقشهٔ بحکومت مرکزی ارائه نمود

تغییراتیکه توصیه شده بود از انجمله اضافه مصرف ۳٦۹٤٤ تومان ازطرف وزارت داخله تصویب شد و در ۲٤ سپتامبر مجری گردید

تحت تشکیلات جدیده مراکز قشونی تغییر نموده ومدارس صاحب‌منصبان کل و جزو در طهران تخلیط شده و از عساکر قزوین و طهران وفارس سه رژیمان تشکیل خواهد شد

(مراکز قشونی)

مراکز قشونی‌مرکب خواهد بود ازفرمانده کل و رؤسای اداره‌های حقوق و مهمات و بنائی نظامی و بیطاری واجزاء آنها

(مدارس صاحب منصبان کل وجزو)

ابتداءً در نظر بود که از صاحبمنصبان قشونی برای ژاندارمری تعیین شود و زمستان گذشته همینکه مدرسه صاحبمنصبان مفتوح گردید کلنل یالمارسن از وزیر جنگ درخواست نمود که اعلانی درمیان صاحب منصبان قشونی منتشر نموده و شرایط دخول‌را برای آنها توضیح کند وزیر جنگ این اعلان‌را منتشر نمود وفقط عده‌کمی از صاحب منصبان قشونی داخل‌ژاندارمری شدند جون دیگر از این ممر صاحب‌منصب بدست نمیاید کلنل یالمارسن تصمیم نموده است که صاحب‌منصبان خودرا ازصاحبمنصبان جزو ژاندارمری انتخاب کند و برای انکه دوره تعلیمات متوالی باشد مدارس صاحب‌منصبان کل و جزو را تخلیط نموده‌است

(تشکیل رژیمانها)

برحسب سیستم جدید امر رژیمان مرکب خواهد بود از یکی یا جند باطالیان افراد تعلیم یافته برای حفظ راهها و یك باطالیان مرکزی برای تعلیم افراد جدید

(قسمت شمالی)

رژیمان اول از سه باطالیان تشکیل خواهد شد باطالیان اول و دوم با مراکز خود درطهران و قزوین برای حفظ راههای دور و حوالی پای‌تخت و راههای از طهران الی قزوین و انزلی وازقزوین الی همدان تعیین خواهند شد مرکز باطالیان سوم یا باطالیان برای تعلیم افراد جدید طهران خواهد بود

رژیمان دوم مرکب از دو باطالیان و مراکز هردو در طهران خواهد بود باطالیان اول در راه از طهران الی قم و پاسنکان و راههای از طهران الی ورامین تقسیم خواهد شد باطالیان دوم برای تعلیم افراد جدید خواهد بود

(قسمت جنوبی)

تشکیل رژیمان سوم که عده آنها فعلا ۲۵۰ نفر ست وبرای تعلیم صاحب‌منصبان جزو آن مدرسهٔ تاسیس شده تا بهار آتیه باتمام نخواهد رسید

کانل یالمارسن در نظر داشت که تمام افراد اولین قسمت ژاندارمری فارس را درطهران تعلیم دهد بهار گذشته قبل از انکه عده مکفی تعلیم بیابند و باوجود اعتراضات اوحکومت مرکزی باو دستور العمل دادند که بلا تاخیر درشیراز شروع بکار کنند بنابر این ۱۳۰ نفر از ژاندارمهای طهران تحت امر سه نفر صاحب‌منصبان سوئدی در ماه مارس گذشته بدانجا فرستاده شد که مرکز ژاندارمری فارس‌را تشکیل دهد لیکن بعلت مخالفت مامورین محلی عده مکفی داخل ژاندارمری نمیشدند لطمهٔ که درماه اوت از همراهان صولت الدوله بانها وارد آمد تحصیل افراد جدیدرا بیش‌از پیش مشکل نموده است وچون تا زمانیکه استعداد ژاندارمری باندازه نرسیده که درهر نقطه مورد احترام باشد احتمال نمیرود که از این حیث بهبودی حاصل گردد فرمانده کل تصمیم نموده است که ۹۲۵ نفر رادر مراکز رژیمان اول ودوم تعلیم داده

و دربهار آتیه آنهارا بشیراز بفرستند

و آنوقت از این رژیمان باطالیانها منشعب شده ودر راه ازبوشهر الی شیراز و ایزدخواست تقسیم خواهند شد ودرصورت امکان مدرسه صاحب‌منصبان کل و جزو شبیه بمدارس طهران تاسیس خواهد گردید

(رژیمان اصفهان)

سال آتیه درصورتیکه پول برسد فرمانده کل امیدوار است بتواند رژیمانی تشکیل داده مرکز آنرا در اصفهان قراردهد که راههای از پاسنکان ایزدخواست را محافظت نموده بدینواسطه بتوانند قسمت شمالی ژاندارمری‌را با قسمت جنوبی مربوط سازند

(مصارف تخمینی)

مصارف تخمینی رژیمان اول و دوم و سوم ۱۲ ماهه از اول ماه اکتوبر ۶۱۶۳۰۷ تومان ویکقران و مصارف تشکیل و نگاهداشتن رژیمان اصفهان ۱۲ ماهه ۴۰۷۲۴۲ تومان و پنج‌هزار خواهد بود

(تحصیل افراد ژاندارم)

کانل یالمارسن درضمن ملاحظات خود در مسئله تشکیل ژاندارمری جلب توجه باشکالاتی که مخصوصاً از بابت تحصیل افراد با آن مقابل شده می‌نماید

در شمال وجنوب اولیاء امور مخالف پیشرفت و ترقی تشکیلات ژاندارمری بوده‌اند

مثلا حکمران قزوین ازدسته ژاندارمی که تحت امر صاحب منصب خود در بهار گذشته برای تحصیل افراد در ناحیه قلمرو حکومتش رفتند مطالبه ۲۰۰۰ تومان بطور رشوه نمود

چون این تقاضا قبول نشد او برؤسای ایلاتی که درقلمرو حکومتش بودند تعلیم داد که باصاحب‌منصب آنها همراهی ننمایند و لذا دسته مذکور بمقصود خود نایل نشدند

بعد از آن صاحب منصب قشون قزوین ازهمان نقطه ۲۰نفر را داخل ژاندارمری نمود لیکن همینکه وزیر جنگ این را شنید امر صادر کرده غدغن نمود از آن ناحیه ژاندارم نگیرد

در ناحیه قم رؤسای محلی و نقاطیکه در آن میتوانست تحصیل افراد نماید ازطرف‌دولت‌ایران تحت امر و اختیار ژاندارمری قرار داده شد و فرمانده‌کل تحصیل افراد را بصاحب منصبان رؤسای مذکور سپرد لیکن اینها عوض آنکه باکمال جدیت مشغول تحصیل افراد شوند از هرکه می‌توانستند بعنوان استخدام اجباری جبراً پول میگرفتند

نظر باینکه برای اعزام‌ژاندارم بشیرازدرپائیز گذشته‌لازم است زیاده برمعمول افراد داخل ژاندارم شود بوزیر داخله اظهار شده‌است که اقدام برای این سوء رفتاربنماید

محاکم عدلیه

کاتل یالمارسن نیز شکایت دارد از اینکه طریقهٔ درمحاکم عدلیه ایران که اداره ژاندارمری باید مقصرین خودرا برای تنبیه

بآنجاها بفرستد مکفی و مطلوب نمیباشد

او بوزیر عدلیه ارائهٔ‌طریق‌نموده که بصاحب‌منصبان ایرانی ژاندارمری اجازه داده شود که خود تنها مجازات های جزورا بعمل آورده ودر نقاطیکه صاحب‌منصبان سوئدی هستند تحت ریاست آنها محاکم برای محاکمه مقصرین خطاهای مهمه تشکیل گردد

وزیر عدلیه اظهار داشت که چون این مسئله باقوانین مملکتی مخالف میباشد نمی‌تواند انرا تصویب‌نماید وکلنل‌یالمارسن را اطمینان داد که اشخاص صحیح برای محاکم صلحیه مخصوصا برای محاکمه مقصرینی را که‌ژاندارمری تسلیم بنماید تعیین خواهد نمود

احتمال و امید موفقیت

باوجود مخالفت بعضی از وزرای کابینه وحکام ایالات وولایات و حکایات اغراق آمیزی که در باب سختی دیسیپلین در اطراف منتشر گردیده کانل یالمارسن مطمئن به پیشرفت کار است

علما که او بوسایل مختلفه انهارا بااین امرموافق‌ساخته تا کنون باژاندارمری مخالفت ننموده اند و عقیده او بر این است که تازمانیکه حقوق منظماً داده شود مردم برای استخدام دراداره ژاندارمری حاضر خواهند بود

کانل یالمارسن اظهار میدارد که اشخاصیکه‌داخل ژاندارمری میشوند در ابتدا باهوش ومایل بتعلیم یافتن هستند لیکن‌همینکه بتحصیلات عالی تر میرسند اغلب تنبل میشوند وامید وار است که بمرور ایام صاحب‌منصبان بتوانند این نقص را از انها رفع کنند.

او تصور نمیکنند که ایرانیان از صفات و خصوصیاتی که برای نظام لازم است عاری باشند و میگوید که در جنگ ماه اوت گذشته نزدیک شیراز ژاندارمری تحت امر صاحبمنصبان خود جنگ خوبی کردند و آنهائیکه فرار کردند تحت امر صاحبمنصب ایرانی بی جرأتی بودند که نتوانسته بود بواسطه ابراز رشادت و جرأت برای آنها سرمشقی بشود

(نمره ۳۷۲)

مکتوب سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۹ اکتوبر ۱۹۱۲ —

آقا با کمال افتخار پروگرام جوف را که امروز علی قلی خان معاون وزارت خارجه بنام دولت ایران برای سفیر روس و من فرستاده ایفاد میدارم

بعقیده او در پروگرام مذکور فقط سه مسئله مندرج است که دارای اهمیت مخصوص است و آن مسائل راجع به تشکیل قشون ۸۰۰۰ نفری و قرضه ۳۰،۰۰۰،۰۰۰ تومان واحداث راه آهنی از بحر خزر یا از نقطه در سرحد آذربایجان تا خلیج فارس میباشد من از علی قلی خان سئوال نمودم که دولت ایران چه اقدام دیگری در نظر دارند در مسئله قرضه بنمایند او ابتدا میخواست به گوید که آنچه در این باب اظهار شده مکفی است و دولتین باید عمل را بگذرانند پس از قدری فکر او با تردید ارائه طریق نمود که خزانه دار کل بسفارت آمده وجزئیات عایداتی را که برای تأمین قرضه مذکور ممکن است بدست آورد عرضه خواهد داشت

وبعلاوه اظهار داشت که صورت مالیهٔ را که مسیو مرنارد نوشت و سواد آنرا من باکاغذ ۳۱ اوت خود فرستادم بخوبی واضح میکنند که عایدات گمرکات شمالی و جنوب فقط برای پرداخت وجوهات ازبابت قرضه مذکور مکفی میباشد

من در جواب گفتم این مسئله چنانچه بنوشتجات نظر کنیم صحیح است لیکن تجربیات اخیره بما نشان میدهد که عایدات گمرکات جنوب ظاهرا برای پرداخت اصل و منافع قروض موجوده مکفی نبوده است و اظهار داشتم بخوبی میدانم که عایدات گمرکات جنوب باید بخوبی برای پرداخت وجوهات معینه که بر آن تحمیل شده کافی باشد ولی بدبختانه خزانه دار کل اصرار دارد بانکه این وجوهات را بمصارفی برساند که این که تا زمانیکه شرایط قرضه ۱۹۱۱ بانجام نرسیده نمیتوان آنرا مصرف نمود و گفتم که این مراتب اسباب اطمینان نخواهد شد و گمان میکنم قبل از آنکه امکان دادن قرضهٔ را که پیشنهاد شده بتوان دانست که لازم است که از روی بصیرت در صورت مالیهٔ که فوقاً بدان اشاره رفته مداقه شده و عقیده صحیحی از بابت آن حاصل شود

من سپس از علی قلی خان پرسیدم که مقصود از احداث خط آهن از شمال تا جنوب چیست و باو اظهار داشتم که شما برای من تعلیمات فرستاده اید که با همکار روس خود متفقا از طرف سینه دنود که سندی کای انگلیس و فرانسوی و روسی است تقاضای امتیازی برای احداث خطی شبیه بآن که مذکور شد

ننمائیم

علیقلیخان در جواب اظهار داشت که بعقیده او خط آهنی که من ذکر کردم همان است که او بدان اشاره نموده و بگمان او تحصیل امتیاز خط آهن اشکالی نخواهد داشت و بعلاوه گفت که در مسئله نقشه های خط آهن انگلیس و روس که بدولت ایران عرضه گردیده اخیراً پیشرفت زیاد حاصل نشده وانتظار دارد که مسائل مذکور بزودی بر وفق دلخواه تصفیه شود

من نیز اظهار داشتم که واضح است قسمت پنجم و ششم این یادداشت مربوط بمن نمیباشد لیکن اظهار امیدواری نمودم باینکه اگر بگویم که شامل نمودن این دو فقره در این قسم نوشته پلتیک بسیار بدی است مرا معذور خواهد داشت. دولت روس اگر بخواهند بفقره ششم جواب بدهند بطور سهولت میتوانند طوری جواب بدهند مثل اینکه هیچ جوابی نداده باشند و اشاره بمطلبی که ممکن است اسباب کدورت شود چه فایده وچه ثمر دارد نفوذ و قدرتی که شجاع الدوله را باین مقام تعیین نموده بکنار درهر صورت ایالت اورا بدین مقام منصوب نموده و اگر ایالت بگذارد کسی که تابع وزیر دست اوست مشاغل ایالتی را از دستش بگیرد دولت روس میتواند شخص ایالت را مورد ملامت قرار دهد اما از بابت شاهسون ها خوب نیست گفته شود بگذارند ایالت آنهارا سرکوبی دهد وقتی که تمام عالم میدانند ایالت آنقدر

قشون ندارد که باشاهسونها جنگ کند حتی در صورتیکه این خواهشی که از دولت روس شده آن دولت را از انجام مقصود خویش باز داشته و اسباب کدورت دولت مشار الیها نمیشد دولت روس میدید که عادت غارت گری ایل مذکور منشاء دائمی خطر جانی ومالی اهالی دور و حوالی میباشد و بنا براین محتمل از روی بیمیلی زیاد تصمیم نمودند بقسمی که دولت ایران باوضاع موجوده نمی توانست آنهارا سر کوبی دهند

(امضاء) والترتنلی

(ملفوف نمره ۳۷۲)

(اظهاریه دولت ایران)

چندین سال است که دولت ایران هر گونه مساعی برای انجام اصلاحات لازمه بکار برده وچون مجبور شده اند که تمام اوقات و پول خودرا صرف جلوگیری و رفع اغتشاشات غیر مترقبه نمایند نتوانسته اند مقصودیراکه درمد نظر داشته اند بانجام رسانند

لیکن اصلاحات راکه درمد نظردارند بیش ازاین نمیتوان بعهده تعویق انداخت ودولت علیه باعزم جزم مصمم اند بدون جزئی تاخیر نقشه راکه طرح شده است باجرا رسانند

علیهذا دولت علیه جلب توجه دولتین همسایه را بدومسئله ذیل مینمایند باميدانكه كمك وهمراهی دوستانه آنهارا تااندازه كه مربوط بانها است تحصیل نمایند —

۱ — اعاده و استقرار نظم وامنیت در راههای تجارتی اول

چیزی است که توجه دولت بان معطوف است برای انجام این مقصود درنظر دارند اقدامات ذیل را بنمایند ! —

(۱) توسعه ژاندارمری بهمراهی صاحبمنصبان سوئدی

(۲) تشکیل نظمیه کمك صاحبمنصبان سوئدی

(۳) تشکیل قشون ۲۸۰۰۰ نفری با اسلحه خوب قسمت ۷۰۰۰ نفری کمك صاحبمنصبان اروپائی که از یکی از دول صغار استخدام شود درطهران تشکیل خواهد گردید این صاحبمنصبان درطهران مشغول تعلیم خواهند شد ومتدرجاً تمام دستجات دیگر قشونی که برای استقرار نظم در ایالات وولایات داخلو میباشند توسط انها تعلیم خواهند یافت

۲ — برای فراهم آوردن وسایل لازمه برای اعاده استقرار نظم وخرید اسلحه کافی واجرای اصلاحات اداری وتزئید وتوسعه ثروت طبیعی مملکت وبالاتر ازهمه اجرای اصلاحات مالی دولت علیه مجبورند ازروی شرایط اقتصادی صرف متوسل بیك قرضه بزرگی شوند وحاضرند برای نیل بانمقصود فوراً داخل مذاکرات شوند

عایدات حالیه مملکت باستثنای مالیات املاك وپس ازوضع وجوهاتیکه برای استهلاك قروض سابقه ومصارف لازمه مقرر شده برای تامین قرضه ۳۰۰۰۰۰۰۰ تومان مکفی میباشد

تازمانیکه عمل این قرضه بزرك باتمام نرسیده دولت ایران برای شروع اجرای نقشه خود ازدولتین تقاضای مبلغ ۲۰۰۰۰۰ لیرا بطور مساعده مینمایند

۳ — چون حضور قشون اجنبی درخاك ایران بطوروضوح برای نفوذ معنوی حکومت مرکزی مضر است دولت علیه مستدعی است دولتین بمحل این اشکال مساعداً جلب توجه بنمایند که حکومت مملکت بااقتدار لازمه بتواند بوظایف خود عمل کنند

٤ — چون ترقی تجارت وسعادت مملکت بدون احداث خطوط آهن میسر نگردد دولت علیه مصمم شده اند که بحر خزر بانقطه در سرحد آذربایجانرا بواسطه راه آهن بین‌المللی باهم مربوط ومستقل سازند

۵ — انعقاد پارلمانهم یکی ازمقاصد دولت میباشد

٦ — چون اعاده واستقرار نظم درایالات آذربایجان مخصوصاً مطلوب است دولت علیه توجه مساعد دولت روس را بقصد نیل بانمقصود واستحکام اقتدار ایالت آن نقطه بمسائل ذیل جلب مینمایند ؛ —

(۱) که شجاع الدوله از دخالت درحکومت مرکزی آذربایجان اجتناب نماید

(۲) که تصفیه امرشاهسونها بکلی بدست ایالت واگذار شود

۷ — نظر باینکه شهرت مراجعت شاه مخلوع هنوزگاهگاهی اسباب تشویش اذهان مردم شده وسبب تشویق عناصر اغتشاش طلب میشود دولت علیه خواهش خودرا تکرار میکنند که دولتین صاحبان امتیاز پروتکل ۱۹۰۹ اطمینان رسمی بدهند که هرقسم علل خطری راکه ازاقدام جدید شاه مخلوع برای مراجعت بایران

متصور است رفع نمایند

نمره ۳۷۳

تلگراف سرجارج بوکانان بسرادوارد گری

سنت پطرز بورغ ۲۱ اکتوبر ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۱۹ اکتوبر شما — من مفاد تلگراف مذکور را دیروز در کاغذ خصوصی بمعاون وزارت امور خارجه نوشتم

جناب معظم له مرا اطلاع داد که بسفیر روس اجازه داده شده است که در صورتیکه خطر حتمی متصور باشد عساکر بطهران احضار نماید چراکه اوفقط شخصی است که میتواند بلزوم آمدن یا نیامدن عساکر در انجا حکم کند

من اظهار داشتم که ازقرار معلوم سفیرروس باوضاع اهمیت زیاد میدهد وصمیمانه اظهار امیدواری نمودم که چنین اقدامی در آخرین دقیقه که چاره دیگر نباشد بعمل خواهد آمد

جناب معظم الیه درجواب اظهار داشت که خوب است ماازاین مسئله مطمئن باشیم و گفت که سروالترتنلی البته باسفیرروس مشورت نموده وعقاید دولت انگلیس راباو ابلاغ خواهد نمود

(نمره ۳۷۴)

(تلگراف سرادواردگری بسروالترتنلی)

وزارت خارجه ۲۱ اکتوبر ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۲۰ اکتوبرشما — عساکر شیراز — من باعقایدی که در قسمت آخرمذکور شده کمال موافقت را دارم

(نمره ۳۷۵)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۲۲ اکتوبر ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۲۰ اکتوبر من — وزیر امور خارجه دیروز بملاقات من آمد بعلت کسالت وعلل مختلفه دیگر من نتوانسته بودم عقائد حضرت معظم الیه راازبابت اوضاع حاضره استفسار نمایم

بعقیده حضرت معظم الیه عین الدوله بهترین کسی است که کابینه جدیدی تشکیل دهد حضرت معظم الیه اظهار داشت که تازمانیکه غیر معلومی امور دوام دارد کابینه حالیه ازامضای امتیازات امتناع خواهد داشت

بختیاریها مخالف تعیین عین الدوله خواهند بود لیکن وقتی ببینند سفارتین متفقاً عمل مینمایند بلاشك دیگر مخالفت نخواهند نمود سفیرروس حامی قوی عین الدوله است لیکن چنانچه میدانید ازچندین سال باینطرف مناسبات شاهزاده مذکور باسفارت دولت اعلیحضرتی دوستانه نبوده است ولیدر صورتیکه اورا بهترین شخص برای استقرار نظم درمملکت بدانند خوب نبودن اوباما بعقیده من نباید سبب ضدیت ماباو شود

(نمره ۳۷۶)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۲۲ اکتوبر ۱۹۱۲ —

تلگراف ذیل در ۲۱ اکتوبر ازشیراز مخابره شده است :—

ایالت شیراز مرا اطلاع میدهد که راه از شیراز تا کازرون را به ١٥٠ ژاندارم و ١١٠ نفر تفنکچیان محلی از دهات امتداد راه سپرده است صاحب‌منصب سوئدی آنها در نظر دارد روز ٢٤ اکتوبر با ژاندارمها حرکت کرده مامورین مخصوص از فرمانفرما همراه بردارد که با کدخداهای دهات مذکور قرار بدهند او مستقیماً بکازرون خواهد رفت و از انجا مراجعت نموده ژاندارمهای مذکوررا در امتداد راه تقسیم خواهد نمود تفنکچیان محلهم تحت امر صاحب‌منصبان ژاندارمری بوده و حقوقشان را آنها می‌پردازند و راهداری نیز مرفوع میشود ایالت در نظر دارد برای محافظت راه ازمدد ایلات صرف نظر کنند

مامور مخصوص از کازرون به‌بوشهر رفته و سعی خواهد کرد که با کدخداهای محلی که تازمانیکه ایالت فارس بتواند ترتیبات اساسی برای آن‌قسمت راه‌بدهد راه سپرده بانها است قرار بدهد

برای موقوف داشتن راهداری در این قسمت‌راه اقدامی نخواهد شد ولی ازقراریکه فهمیده ام برای تخفیف دادن آن اقدام خواهدشد

وزیر امور خارجه بمن اظهار داشت که اهالی با شوق و ذوق زیاد ایالت‌را در شیراز استقبال نموده اند و تصور میشود که قبل از انکه چنین اقدام خطرناکی‌را بنمایند بمجرد ورود از ایلات مطمئن گردیده است

(نمره ٣٧٧)

تلکراف سر والتر تنلی بسر ادوارد کری

طهران ٢٢ اکتوبر ١٩١٢ —

قونسول اعلیحضرتی مقیم محمره راپورت میدهد که نماینده ازطرف خوانین با شیخ محمره ترتیب رضایت‌بخشی ازبابت اختلافات فیمابین داده است

قرارداد فیمابین هنگامیکه سردار جنک وامیر مجاهد باهم ملاقات خواهند کرد تصدیق خواهد شد

(نمره ٣٧٨)

تلکراف سر ادوارد کری بسر والتر تنلی

وزارت خارجه ٢٢ اکتوبر ١٩١٢ —

راجع بتلکراف ٢١ اکتوبر سر جارج بوکانان

شما باید بطریقیکه در قسمت آخر ارائه طریق شده عمل نمائید اکر عساکر روس بطهران روند مگر آنکه در موقع لزوم حتمی و خطر واضح باشد اسباب تشویش افکار عمومی شده و تصور خواهند نمود که‌مقصوددولت روس الحاق شمال ایران است

بسیار مستحسن است که امتیاز احداث خط آهن از محمره الی خرم آباد تحصیل شود ومیتوان آنرا درموقعی که یکی از امتیازهای‌خط آهنی که روس در شمال میخواهد داده شود تحصیل نمود آیا شما و همکار روسی خودتان نمی توانید ترتیب این کار را بدهید

(نمره ٣٧٩)

تلکراف سر والتر تنلی بسر ادوارد کری

طهران ٢٣ اکتوبر ١٩١٢ —

اوضاع شیراز — کفیل قونسولگری اعلیحضرتی مقیم شیراز دیروز بقرار ذیل تلگراف کرده است :—

من با ایلات چندین مرتبه صحبت داشته‌ام و از قراری که فهمیده‌ام چون مسئله ایلخانی گری در زمستان وقتیکه ایلات ازهم متفرقند کمتر دارای اهمیت است جناب معظم له در نظر دارد که حالیه در آنباب اقدامی نماید و تا آنوقت ایل اسماً سپرده بصولت الدوله خواهد بود

مخبر السلطنه صولت‌الدوله‌را بشیراز خواسته ولی درصورتی که او از قبول دعوت جناب معظم له امتناع نماید مخبر السلطنه تعجب نخواهد نمود

جناب معظم له درنظر دارد که درصورتیکه قوام الملك وعده بدهد ازروی صداقت و امانت عمل نماید اورا بمقام خویش مستقر داشته و همراهی وکمك اورا بسیار ذی‌قیمت خواهددانست و ظاهراً تا اندازهٔ قوام الملك ازاو اطمینان حاصل نموده است

جناب معظم له درنظر دارداقدامات سختی در زمستان نکندوامیدوار است بتواند دربهار وقتیکه قشونیکه دریابیگی حالا تشکیل میدهد حاضر شود ایلات‌را سرکوبی دهد ومایل است که ازپارتی‌بازی اجتناب نماید و اعلام نموده است که باهمه‌کس بدون ملاحظهٔ پارتی در صورتیکه حاضر به‌همراهی دولت باشند تقویت خواهد نمود

جناب معظم له قبل از انکه اقدام سختی برای دستگیری

مقصرین حمله بعساکرما نماید اصلح میداند صبر کند تا تشکیل قشون دریابیگی باتمام برسد ولی عقیده‌اش بر این است که اگر بقتل رسانیدن آنها تقاضا نشود دستگیری آنها سهلتر است آیا ممکن است شما دستور العمل بدهید که آیا من میتوانم راضی بعدم تقاضای قتل آنها بشوم

(نمرهٔ ٣٨٠)

تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری

طهران٢٣ اکتوبر ١٩١٢ —

تلگراف ذیل را دوگلاس از شیراز مخابره نموده‌است :

اسکادرن از اصفهان ٢٠ اکتوبر بدون حادثه وارد شد

(نمره ٣٨١)

تلگراف سرادوارد گری بسر جارج بوکانان

وزارت خارجه ٢٣ اکتوبر ١٩١٢ —

راجع بتلگراف ٢٢ اکتوبر سر والتر تنلی

جنابعالی باید بوزیر امور خارجه روس اطلاع دهید اگر دولت روس طرفدار تعیین عین الدوله باشند ماهم حاضریم با آن موافقت نمائیم

(نمره ٣٨٣)

تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ٢٤ اکتوبر ١٩١٢ —

راه آهن از محمره الی خرم آباد — وزیر امور خارجه

که مفاد تلکراف ۲۲ اکتوبر شمارا باو ابلاغ نمودم مرا اطمینان داد که دولت ایران با نقشه این خط آهن بسیار موافق میباشند و اطمینان سابق خودرا تکرار نمود که امتیاز این خط وقتی که امتیاز خط آهن از جلفا الی تبریز روس داده شود اعطا خواهد کردید او امیدوار بود که بهمین زودی تصمیم قطعی خواهد شد

درجواب خواهش حضرت معظم له که من از بابت امتیاز روس نصیحتی بوی بدهم من مؤکداً اظهار داشتم که دولت ایران باید آنرا بدهند

(نمره ۳۸۳)

(تلکراف سر والترتنلی بسر ادوارد کری)

طهران ۲۴ اکتوبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلکراف ۲۲ اکتوبر من —

کلنل ژاندارمری بمن میکوید که وقتیکه از صاحب منصب فرمانده شیراز خبر رسید که رؤسای ایلات اطمینانات رضایت بخش بایالات داده اند او راضی شد که ژاندارمری بطرف کازرون حرکت کنند سه نفر از صاحب منصبان سوئدی همراه آنها میباشند

کلنل اجازه میطلبد که دو نفر صاحب منصب دیگر بخواهد یکی بجای آنکه نزدیك همدان مجروح شد و بوطن خود رفت و دیگری بجای کلنل مری که استعفا نموده است

(نمره ۳۸٤)

تلکراف سر ادوارکری بسر والتر تنلی

وزاوت خارجه ۲٤ اکتوبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلکراف ۲۳ اکتوبر شما —

شما می‌توانید قونسول اعلیحضرتی مقیم شیراز را تعلیم دهید که بکوید ما وقتیکه مقصرین دستگیر شوند برای آنها اصرار نخواهیم نمود

(نمره ۳۸۵)

تلکراف سر ادوارد کری بسر والتر تنلی

وزارت خارجه ۲٤ اکتوبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلکراف ۲٤ اکتوبر شما —

صاحب منصبان سوئدی — اعتراضی نیست

نمره ۳۸٦

(تلکراف سر والترتنلی بسر ادوارد کری)

طهران ۲۷ اکتوبر ۱۹۱۲ —

ویس قونسول یزد راپورت خیلی مهمی از بابت اوضاع انجا میدهد ماشاء الله خان پسر نایب حسین راهزن مشهور شهر را قبضه نموده و کوشش دارد خودرا حکمران انجا قرار دهد و محبوسین را آزاد نموده و تهدید بغارت انجارا میکند او بعلاوه اظهار میدارد که از قراریکه شنیده است ماشاء الله خان کفته است که اول بویس قونسولکری و آژانس روس و بانك حمله خواهد

نمود و در صورتیکه ماشاء الله خان بحکومت منصوب نشود جان او و رئیس بانك در خطر خواهد بود

من دولت ایرانرا از این خطر متذکر نموده ام و دولت مشار الیها را مسئول جان ومال اتباع انکلیس میدانم

سردار فاتح بختیاری بحکومت نامزد شده وبا عده قشون زیاد از اصفهان بطرف یزد حرکت کرده است

من ویس قونسول را از اقداماتیکه شده مستحضر داشته وپس از مشورت با سفیر روس باو اظهار داشته ام که ما نمیتوانیم حکومت ماشاالله خانرا تصویب نمائیم و اورا تعلیم داده ام بماشاء الله خان بگوید که تا زمانیکه حکومت قانونی برای یزد نرسیده سفیر روس ومن اورا مسئول جان ومال اجانب میدانیم

نمره ٣٨٧

تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری

طهران ٢٨ آکتوبر ١٩١٢ —

راجع بتلگراف ٢٧ آکتوبر من —

ماشاء الله خان معتدل تر شده واز یزد خارج شده است

نمره ٣٨٨

تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری

طهران غره نوامبر ١٩١٢ —

با کمال تاسف شمارا اطلاع میدهم که لیوتنان بولاك متعلق بدسته ٢٧ راجپوتها در راه بختیاری نزدیك دوپلان غارت شده

و اورا زده اند

اقدامات برای تنبیه مرتکبین نموده ام بطوریکه عبرت سایرین شود و مستحفظ تهیه نموده ام تا اصفهان همراه او بروند

نمره ٣٨٩

تلگراف سرادوارد گری بسروالترتنلی

وزارت خارجه ٢ نوامبر ١٩١٢ —

راجع بتلگراف دیروز شما —

من اقدام شمارا تصویب میکنم — آیا صدمه سختی بلیوتنان بولاك وارد آمد — لطف نموده از سلامتی او اطلاع دهید

نمره ٣٩٠

تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری

طهران ٤ نوامبر ١٩١٢ —

راجع بتلگراف دوم نوامبر شما —

من از لیوتنان بولاك که تصور میکنم صدمه زیادی نخورده باشد دیگر خبری ندارم با تلگراف نمیتوان از راه استخبار نمود جنرال قونسول اصفهان راپورت میدهد که دوا و ملزومات دیگر توسط سواری که حکومت تعیین نموده فرستاده شده است

نمره ٣٩١

تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری

طهران ٥ نوامبر ١٩١٢

کفیل قونسولگری شیراز پروگرام مالی که ایالت آنجا باو

داده است برای من فرستاده است مسئله مهم پروگرام مذکور این است که دولت باید تعهد پرداخت ۶۰۰۰ لیرا ماهیانه برای مصارف اداری ایالت بنماید مخبر السلطنه در نظر دارد با بانک شاهنشاهی محاسبه جاری داشته باشد که بتواند تا ۶۰۰۰ لیرا حواله دهد تمام عایدات فارس در حساب او ببانک داده خواهد شد و هرچه از ۶۰۰۰ لیرا کسر باشد دولت باید آنرا برساند

خزانه داری کل نمیتواند اطمینان لازم برای پرداخت وجه مذکور را بدهد چرا که پول برای اینکار ندارد رئیس بانک هم با شعبه بانک در شیراز مشورت نموده و او نیز نمیتواند این پیشنهاد را قبول کند

اگر اطمینان لازم از بابت ایصال وجه که بوسیله آن بتواند اداره خود را بگرداند بایالت داده نشود البته حکومت او پیشرفتی نخواهد کرد و اگر یکدفعه با عاده نظم در فارس موفق گردید این مبلغی را که لازم است میتواند درظرف چندماهی ازعایدات فارس بدست آورد عایدات فارس معمولا سالیانه ۱۵۰۰۰۰ لیرا میباشد

خزانه داری کل در صدد فرستادن نماینده اروپائی از طرف خود بشیراز است و او در ظرف سه هفته بانجا میرسد که وصول و مصرف عایدات را کنترل کند و وقتیکه فرصت داشته باشد درمسئله مالیه مداقه ومطالعه نمایدمیتواندبگوید که در صورتیکه مالیه فارس بطور صحیح اداره شود مبلغ عایدات چقدر خواهد بود

پول بسیار لازم است اوضاع آتیه تا اندازه زیاد بسته

بتحصیل پول است گمان میکنم اگر شما بتوانید ترتیبی تا چند ماه توسط بانک بایالت کمک مالی برسانید محتمل اثرات بسیار عالی خواهد داشت

نمره ۳۹۲

تلگراف سرادوارد گری بسروالترتنلی

وزارت خارجه ۶ نوامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲۴ آکتوبر شما —

هر قدر میتوانید اقدام کنید اعطای امتیاز خط آهن از محمره الی خرم آباد تسریع شود بسیار مستحسن است که بیش از این اینکار بعهده تعویق نیفتد

نمره ۳۹۳

مکتوب سروالتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ۱۷ آکتوبر ۱۹۱۲ —

آقا در باب تلگراف ۲۳ سپتامبر من افتخار دارم اینک سواد مراسله ویس قونسولگری اهواز راکه در آن اقدامات سردار جنگ رئیس بختیاری را که برای اعاده و استقرار نظم در خاک بختیاری و تامین راه لنج نموده راپورت داده است لفاً انفاد میدارم

من جلب توجه شما را برضایت بخش بودن این راپورت نموده و از روی دلیل میدانم که حضور کاپیتان گری و نصایح او کمک معنوی ومادی بسیار بسردار جنگ نموده است گمان میکنم

کاپیتان گری برای ارائه نقشه که وسائل امنیت دائمی راه بختیاری را فراهم نموده است مستوجب تحسین و تمجید زیاد است واز روی دلایل میتوان امید وار شد که در این مملکت که نتیجه هر کاری جز یاس چیزی نیست این اقدام را نتایج مستحسنه ملازم باشد

والترتنلی (امضاء)

ملفوف نمره ۳۹۳

مکتوب گری ویس قونسول بسروالترتنلی

جغاخور ۲۳ سپتامبر ۱۹۱۲ —

آقا افتخار دارم راپورت ذیل را از بابت مسافرت خود باتفاق سردار جنگ بجغاخور و اقدامات رئیس مذکوررا برای اعاده و استقرار انتظامات در خاك بختیاری و تامین راه لنج معروض دارم : —

چنانچه راپورت داده شده سردار جنگ و مرتضی قلیخان در ۲٤ اوت از اصفهان بطرف جغاخور که مرکز حکومتی ییلاقی است حرکت نمودند همانروز سردار فاتح وسردار معظم بامراسلاتیکه من و سردار جنگ بامیر مجاهد نوشته بودیم بطرف چهار محال فرستاده شدند من در کاغذ خود پیغامی را که شما بموجب تلگراف ۱۳ ژوییت خود بمن اجازه داده بودید باو نوشته وتوضیح نمودم که مخصوصاً مامور شده ام بهمراه سردار جنگ رفته و اورا کمك نمایم و دولت ما تعیین سردار جنگ را بمقام ایلخانی گری بختیاری تقویت نموده وهرگونه اقدامی از طرف او یا خوانین جزو برای منع اجرای

وظایف او بشود بی اندازه اسباب کدورت و دلتنگی دولت اعلیحضرتی خواهد گردید

و مقرر شد که ما آهسته آهسته تا سامان برویم که در آنجا سردار فاتح جواب امیر مجاهد را برای ما بیاورد و سردار جنگ حکم داده بود ۲۰۰ سوار آنجا جمع شوند

در ۲٤ اوت بنجف آباد رسیدیم و روز بعد را در آنجا بسر بردیم روز ۲٦ بعزیز آباد رسیدیم و آنجا بما خبر رسید که امیر مجاهد باچندتن از خوانین جزو و ۱۵۰۰ نفر بختیاری از خانه خود (شمس آباد) بطرف دهکرد حرکت کرده که در شمال آنجا از ورود ما جلو گیری نماید

روز ۲۷ بطرف سامان حرکت کردیم ۲۰۰ نفر سواری که ذکر شد بما ملحق گردیده عده همراهان ما ۵۰۰ نفر سوارو پیاده بود همانروز سردار فاتح باردو مراجعت نموده از امیر مجاهد جواب آورد مشعر بر اینکه او و خوانین جزو قصد جلو گیری از ما را نداشته و در صورتیکه با تقاضاهای حقه آنها سردار جنگ همراهی کند حاضر اند حتی المقدور باو همراهی و معاونت نمایند

روز ۲۸ ما بطرف دهکرد حرکت کردیم و در آنجا چندین دفعه از امیر مجاهد وخوانین جزو ملاقات شد سردار جنگ وعده داد که باامیر مجاهد در تحصیل حکومت محلی باو همراهی کند لکن ما تصمیم نمودیم که کوشش کرده و اورا ترغیب نمائیم حکومت بهبها نرا که بعلت نسبت او باطوایف بهمه کهکلو نی

برای آنمقام مخصوصاً مناسب بود قبول کند سردار جنگ نیز وعده داد که برای خوانین جزو هم کاری بکند و در عوض این وعده خوانین جزو متعهد شدند با او همراهی نمایند

روز ۳۰ اوت اردو متفرق شده و تمام خوانین بمنازل خود رفته و چادرها و اذوقه های ایشان در چقاخور جمع شد

روز ٤ سپتامبر ما تماما مجدداً در چقاخور جمع شده و در این نقطه بترغیب نمودن امیر مجاهد در قبول حکومت بهبهان موفق شدیم و مقرر شد که او بخانه خود رفته و تهیات لازمه برای سفر خود ببیند و آخر ماه سپتامبر بچقاخور مراجعت کرده آنوقت مستقیماً بمقر حکومت خود برود

روز ۱۵ سپتامبر خوانین طهران سردار جنگ و امیر مجاهد را اطلاع دادند که امیر مجاهد برای حکومت یزد تعیین شده است خوانین قرار تعیین اورا بحکومت یزد در موقعیکه ما صلاح دانسته بودیم هر قدر زودتر که ممکن باشد امیر مجاهد را از خاک بختیاری خارج کنیم و قبل از انکه ما بتوانیم اورا ترغیب بقبول حکومت بهبهان نمائیم بنا بتوصیه سردار جنگ داده بودند بوصول این اخبار امیر مجاهد فوراً بچقاخور خواسته شد و باو توضیح شد که تعیین وی بحکومت یزد از روی سوء تفاهم عمل آمده و چنانچه مقرر شده باید بطرف بهبهان حرکت کند و قرار شد او از طرف خود منتظم الدوله را بیزد فرستاده خودش ببهبهان رفته پس از این که از ایلات کهکلوئی برای حسن رفتار شان گروی گرفت و همه

وعده خوش رفتاری دادند یکی از خوانین جزو را بانجا فرستاده خود برای حکومت یزد حرکت کند امیر مجاهد باین ترتیبات رضا داد ترتیباتی که برای تامین راه لنج داده شد بقرار ذیل بود ۲۰۰ نفر از طایفه زراسوند و اسموند برای قراولی راه انتخاب شده اند این طایفه راه از تمام طوایف بختیاری اسلحه بهتر دارند وصد و هشتاد نفر آنها دارای تفنگهای مکزین هستند بهریك از آنها ۱۲ تومان در حضور من داده شده و بانها وعده داده شده است که تا زمانیکه لازم باشد ماهی ۱۲ تومان بانها منظماً داده خواهد شد بهادر السلطنه پسر هژبر السلطنه که بزرگترین خان خانواده حاجی ایلخانی است سرکرده آنها است وجوهات مکفی بدست این خان داده شده بعلاوه سرکردگی قراولان راه بعضی اختیارات بطایفه دنیارنی که در خاك مجاور راه سکنا دارند داده شده و بیست نفر از آنها امر داده شده که در حدود راه اقامت بنمایند و مسئول امنیت ایاب و ذهاب قوافل میباشند

بهادر السلطنه با قراولان تحت امر خود روز ۱٦ سپتامبر از چقاخور برای راه حرکت کرد روز ۱۸ سپتامبر ایلخانی رسماً افتتاح راهرا بمن اعلام نمود من این مسئله را باصفهان و اهواز اطلاع دادم امید است که همینکه امیر مجاهد بحکومت بهبهان مستقر گردید و طوایف کهکیلوئیه را خوب اداره کرد ممکن باشد از قراولان عده زیادی کاست و آنوقت عده کافی برای قراولی در شش برجی که تازه ساخته شده و چند نفری در هر یك از قراولخانهای دور

دست بحتمل برای جلو گیری از هرگونه ممانعت ایاب و ذهاب قوافل مکفی خواهد بود

سردار جنك وعده داده است که مسئله تهیه و ترقی منازل در نقاط مختلفه راه و ترتیب علیق و تعمیرات لازمه راه همینکه از بابت باج پلها وعایدات پلی پول برسد جلب توجه اورا خواهد نمود

بعقیده من این ترتیباتی که بعمل آمده نتایج مستحسنه خواهد داشت و بایستی از آنچه سردار جنك در اینمدت قلیل انجام داده اورا تبریك گفت مرتضی قلی خان از وقتیکه مصمم قبول مقام ایل بیگی گری شد با سردار باطناً همراهی و تقویت نموده و همراهی او در وقتیکه سردار جنك با خوانین جزو طرف بود بسیار ذیقیمت بود

سردار در حکومت ایل بختیاری کفایت بخرج داده و میدهد صرفه شخص خود را ملحوظ نمیدارد و با کمال سرعت ایل باو اعتماد نموده و اورا دوست میدارند

نظر باقدامات عالیه سردار جنك و میل صمیمی او برای اعاده نظم در خاك بختیاری من بتذکار این مسئله مبادرت میورزم که ما باید حتی المقدور اورا تقویت نموده و مراقب باشیم که در اقتدارات وسیعه که بموجب سند باو داده شده است در مدت تعیین او کم و کسری حادث نشود

(امضا) کاپیتان گری معاون قونسول مقیم اهواز

نمره ٣٩٤٥

مکتوب سروالتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ١٧ آکتوبر ١٩١٢

آقا در باب تلگراف غره آکتوبر من اینك مفتخراً سواد مراسله را که مستر گوان برای من فرستاده واز بابت احساسات ارتجاعی که فعلا در آذربایجان وجود دارد و پیشرفت آتیه کار شاه مخلوع شرحی نگاشته لفاً ایفاد میدارم

(امضاء) والترتنلی

ملفوف اول نمره ٣٩٤

مکتوب ستوان کسفیل قونسولگری بسروالتر تنلی

تبریز غره اکتوبر ١٩١٢

ـ آقا افتخار دارم اینك ترجمه تلگرافیرا که تجار و علمای زنجان برای من مخابره نموده و مفاد آن تلگرافرا برای شما مخابره نموده ام لفاً ایفاد دارم من وصول تلگراف مذکور را بآنها خبر داده صاحبان امضای آنرا اطلاع داده ام که مضمون او را بشما ابلاغ خواهم نمود و همکار روسی من هم که برایش تلگرافی شبیه باین رسیده بهمین قسم جواب داده است

من بهیچوجه شکی ندارم که شجاع الدوله تحریك بمخابره تلگراف مزبور و بستن بازار ها نموده است واگر دلیلی برای این لازم باشد میتوان گفت که قبل از وصول این تلگراف به تبریز شجاع الدوله از او خبر داشت بعلاوه سردار مؤید حکمران زنجان یکی از برادران و همدستان شجاع الدوله است و ظاهراً باندازه شجاع الدوله آدم متنفذی است علیهذا نمیخواهم این اظهارات

و نمایشات را علامت و اثر میل اهالی آذربایجان برای اعاده محمد علی قرار دهم

و نیز باید دانست که در افکار عمومی تبریز تغییر بینی حادث گشته و میتوان حالا بدون اغراق گفت که مولد و مأمن سابق مشروطیت و مشروطه خواهی تبدیل بمسکن و ماوای ارتجاع و استبداد برسمی گردیده است از این مسئله نباید تعجب کرد اگر فکر کنیم که قسمت معظم اهالی تبریز مرکب از تجاری میباشد که در مدت اغتشاشات چند ساله اخیر متحمل صدمات زیاد شده اند اشخاصیکه از مدت زمانی باین طرف در این شهر اقامت داشته اند وشخصاً با هرطبقه مردم آشنائی دارند بطور یقین بمن میگویند که تجاریکه قلیل مدتی قبل از این مشروطه خواهان صمیمی بوده اند حالا صمیمانه طرفدار اعاده محمد علیمیرزا شده اند وحالا حساس میکنند که حکومت مشروطه برای ایران قدری زود بیموقع بوده است لیدرهای پلتیکی آنها یا مرده ویا باسلامبول وسایر نقاط رفته اند افراد قشون آنها یا متفرق شده ویا در خفیه هستند و فقط چیزی که بتواند اسباب نظم و امنیت فراهم آورد و باعث بهبودی حال و وضع زندگی آنها شود رجعت بسلطنت استبدادی است الحال که مذاکره در اینموضوع میشود بایستی در نظر داشت که محمد علی هنگامیکه بمقام ولایت عهد در آذربایجان بود بقدرت و تعدیکاری مشهور بود وحفظ انتظامات را خوب مینمود

از طرف دیگر در میان طبقه مامورین دولتی و کسبه

و اشخاص بیکار بلاشك بسیاری از مشروطه خواهان پر حرارت وباکله وبا جرات یافت میشود ولی محل گفتگو است که آیا این اشخاص اگرشاه مخلوع ظهور کند بهمان عقیده خود باقی خواهند بود ویا آنکه در صدد اقدامی خواهند بر آمد افکار وعقاید پلتیکی آنها فقط در اذهان شان جای دارد و گمان نمیکنم در میان آنها کسی پیدا شود که بتواند در اینموقع لیدر و راهنمای هیجانی برای مشروطیت باشد بعلاوه چون شجاع الدوله وهمراهانش در شهر هستند این اشخاص میترسند

(امضاء)   پاتریك کوان

ملفوف دوم نمره ۳۹۴

ترجمه تلگراف زنجان مورخه ۲۷ سپتامبر ۱۹۱۲ —

(توسط سفارت انگلیس بسفیر انگلیس)

جنابعالی میدانید که در این چند سال گذشته اگر چه عده از اشخاص منقلب تقاضای مشروطیت کرده اند مقصود اصلی آنها تولید مفسده ومخالفت بوده که نتایج آن مملکت را برهم زده وباعث خونریزی زیاد گردیده است برای اهالی دیگر چیزی باقی نمانده و دیگر بیش از این طاقت صبر ندارند واضح است مملکت بدون پادشاه مثل قالب بی روحی است و فقط چیزی که عموم اهالی ایران را تسلی میدهد اعاده شاه مخلوع است

ما طبقه علماء وتجار ومامورین دولتی واهالی زنجان ازاول بدین نکته پی برده و بهیچوجه تا کنون نخواسته ایم با سلطان خود

مخالفت ورژیم وعقیده خودرا اظهار کرده ومنتظر شدیم تامه اینمطلب را درك نمایند حالیه دیگر برای مملکت علاجی بجز اعاده شاه که پدر مهربان تمام ایرانیان است بر سریر سلطنت اجدادی خود متصور نمیباشد

ماهم خودرا از جنس انسان میدانیم و منتظر نیستیم دول معظمه بیش از این خدمات در حق ما روادارند و امیدواریم که دولت امپراطوری نظر بهمسایگی خود با شخص محمد علی شاه همراهی خواهد نمود و توجه خودرا برفع مصیبات ما معطوف خواهند داشت

(امضای ۶۰ نفر از علما وتجار و سایرین زنجان)

نمره ۳۹۵

مکتوب مسر والتر تنلی بسر اداورد گری

طهران ۲۰ اکتوبر ۱۹۱۲ —

آقا درباب تلگراف ۷ ماه جاری خود افتخار دارم . اینك سواد مراسله را که قونسول اعلیحضرتی مقیم کرمانشاه برای من نوشته و راپورت حمله ۵ آکتوبر یار محمد خانرا بشهر وشکست وقتل اورا میدهد لفاً ایفاد دارم و نیز سواد مراسله دیگری را که مستر مکدول نوشته و شرح حوادث قبل از حمله یار محمد را نوشته لفاً ایفاد میدارم

(امضا) والتر تنلی

ملفوف اول . نمره ۳۹۵

مکتوب مکدول قونسول بسر والتر تنلی

کرمانشاه ۲۸ سپتامبر ۱۹۱۲ —

آقا افتخار دارم راپورت دهم که با وجود تلگرافات سخت از طهران قشون بطرف اسد آباد رفتند و امروز بعداز ظهر بعلماء تلگراف کرده اندکه سه روز دیگر وارد خواهند شد سالار الدوله بمن تلگرافاً خبر داد که روز ۲۷ سپتامبر بطرف کرمانشاه حرکت خواهد کرد و امروز راپورت داده شده است که یار محمد با استعداد خود بکامیاران که تا اینجا ۲۵ میل مسافت دارد آمده است فرمانفرما با قشون کمی ممکن است تحصن اختیار کنند لیکن اگر بشهر حمله شود و او در مقام مقاومت برآید شهر مجدداً غارت خواهد شد

او چندین دفعه با من وهمکار روسی من از بابت لزوم فرستادن پول از دولت برای تشکیل قشون در محل صحبت نموده و گفته است اگر بقشون محلی حقوق منظمی داده شود برای او جنگ خواهند کرد ومسلم است که اگر بقشون ایلیاتی پول منظماً داده نشود برای او جنگ نخواهند کرد واگر قشون دیگری از قبیل بختیاریها نداشته باشد جنگ کردن ایلیاتی ها محل شبهه است ۱۵۰ نفر قزاقی که همراه دارد وقابل اعتماد نمیباشند وشکستی که نزدیك همدان بقشون او وارد آمد ظاهراً بواسطه خائف بودن آنها واقع شده است سالار الدوله اینمطلب را همیشه گفته است که قزاقها با او جنگ نخواهند کرد

روز ۲۶ جنانچه تلگرافاً راپورت داده شد اهالی شهر

بقونسولگری انگلیس و روس آمده و عریضه جوف را بما دادند ترجمه آنهم در جوف است نماینده علما وشاهزادگان وکسبه وصنعت گران وغیره آنرا امضا نموده اند شکی نیست که این اقدام را اصلا فرمانفرما تحریك نموده است لیکن پس از چندین جلسه و قسم خوردنها این نوشته بامضا رسیده است اهالی بلاشك حق شکایت دارند عده طرفدار سالار الدوله و عده طرفدار دولت میباشند لیکن اکثر مردم فقط امنیت میخواهند که بکسب وکار خود مشغول شوند وحشی های سالار الدوله شهر را در ماه فوریه غارت کردند و قشون طرفین دهات را غارت نموده اند سالار الدوله پولهای گزاف از مردم گرفته فرمانفرما هم کمتر گرفته است اهالی میگویند اموالشان از دست رفته و امنیت وجود ندارد که آنچه را که باقیمانده حفظ نموده وبزراعت مشغول شوند فقط چیزی که برایشان باقیمانده عصمت و ناموسشان است واگر هریك از طرفین متخاصمین بشهر حمله نمایند زنها و بچهایشان در خطر خواهند بود و حاضرند مطیع هر سلطانی که طهران در قبضه او باشد باشند ولی میخواهند بی طرف بمانند بفرمانفرما اوامر رسیده که شهررا از دست نداده در تصرف خود داشته باشد بگمان من تا زمانیکه قشون برسد قشون او فقط برای حفظ ارك کافی باشد من بصمصام الممالك رسانیدم که چون حالیه دولتین حامی حکومت مرکزی میباشند وقت آن است که او ابراز دولتخواهی خودرا بنماید اوهم بایستی ان و سواران خود که از سنجاب وگوران میباشند آمده است اگر

بیقین بداند که اهالی شهر از عقب باو حمله نخواهند نمود گمان میکنم بتواند با خصم مقابله نماید لیکن نمیتواند بقول اهالی شهر اطمینان داشته باشد امروز صبح هیئتی بملاقات من آمده استدعا نمودند که دو قونسول نزد سالار الدوله فرستاده و از او در خواست نمائیم در شهر جنك نکنند و نیز در خواست نمودند که خانوادهای آنهارا حفظ نمائیم پس از مشورت باهمکار روسی خودما جواب دادیم که فقط آنهائیرا که تحصن اختیار نموده‌اند میتوانیم حفظ نمائیم و حفظ خانوادها و املاك شهری آنها برای ما ممکن نیست و بفرمانفرما و سالار الدوله نوشته ایم که اگر در شهر جنك کنند مسئول تمام خسارات وارده بر اموال اجانب خواهند بود

۲۹ سپتامبر — فرنفرما جواب داده است که قشون او امروز از اسد آباد برای کرمانشاه حرکت خواهند کرد و بمراجعت قشون بآنها امر خواهد داد برای حمله بیاغیان بیرون روند و حتی المقدور از جنك در شهر اجتناب نمایند لیکن اگر بر خلاف انتظار بشهر حمله شود او باید از ارك دفاع نماید

(امضاء) مکدول

(ملفوف دوم نمره ۳۹۲)

ترجمه عریضه متحصنین بقونسولهای انگلیس و روس

امضاء کنندگان اهالی کرمانشاه که هریك نماینده طبقه و صنفی میباشیم مدت زمانی است که صاحب جان و مال و آبرو

و شرف خود نبوده ایم هر کس از هر کوشه این یك مشت خاك را حمله نموده است و بجز قتل و غارت عاقبت نتیجه دیکری برای اهالی بدبخت کرمانشاه نداشته است و مخصوصاً این روزها می بینیم شرف وجان ومال مادر حقیقت در خطر است بنا بر این مجبوریم در قونسولخانه تحصن اختیار کنیم ما ازشما که نماینده دولت معظم و همسایه ما بد بختان هستید استدعا میکنیم بهر طریقی که میدانید امنیت جان و شرف و آبروی مارا حفظ کنید بیش از این طاقت صبرو تحمل نداریم و تا زمانیکه امنیت جان ومال و ابروی مارا تحصیل نکنید از این قونسولخانه خارج نخواهیم شد استدعای ما اینست که عساکر دولتی و قشون سالار الدوله در شهر داخل نشده در خارج جنك کنند

(امضاء) سلطان العلما امام جمعه
شجاع العلماء معین الممالك صمصام السلطان آقا محمدمهدی
آقا شمس الدین ظهیرالعلماء سرداراجلال اکرم الدوله اقاشیخ هادی
اقا ابوالحسن آقا محمد صادق معتضد الدوله امیر
مقتدر آقا رحیم حاجی آقای والی نایب الصدر
سرداراشرف معتضد السلطان نصر الدیوان شکوه السلطان
حاجی حسین خان کلانتر قلیخان اسعدالدوله (و بسیاری دیکر)

(ملفوف سوم نمره ۳۹۵)

مکتوب مکدول قونسول بسروالتر تنلی

کرمانشاه ٦ اکتوبر ١٩١٢ —

آقا افتخار دارم راپورت دهم که باغیان تحت امر یار محمد خان مجاهد ساعت دو نیم بعد از نصف شب ٥ اکتوبر بشهر حمله نمودند فرمانفرما عمارات دولتی را سنکر کرده بختیاریها و سنجابیها جبه سرخ را که یکی از نقاط کوهستانی است و اکراد در انجا سکنی دارند با دو عراده توپ سنکر نمودند قریب سه ساعت قبل از ظهر یار محمد خان که تامحل مربع جلو عمارت حکومتی خودرا رسانده بسرش کلوله خورده مقتول کردیده ایلیاتیهای کلهر که قریب پنجاه نفر بایار محمدخان بودند فوراً فرار اختیار نموده و سواره بقونسولخانه آمده استدعای تحصن نمودند من بانها کفتم نمیتوانم وعده حفظ انهارا بدهم انوقت به استثنای سه نفر مجروح و پنجنفر از مجاهدین تمامشان رفتند پنجنفر مجاهد مذکور استدعا نمودند که انهارا بسرکردهای خوشان بسپارم در میان انها کریم اقا نماینده دموکراتها بود کفت من در جنك دخیل نیستم لیکن برای انجام صلح آمده ام من باو اجازه دادم در قونسول خانه بماند بشرط انکه اکر معلوم شد درجنك شرکت داشته است برای او کاری نکنم

باغیان متدرجا فرار نمودند ولی تابعد از ظهر کاه کاهی صدای شلیك شنیده میشد قریب ظهر ۲۰۰ نفر از اکراد که اکثر شان از جوانرود بودند در اراضی قونسولخانه آمده و عساکردولتی باتفنك و ماکزیم بانها شلیك کرده بسیاری از کلولها بمنزل مستحفظین که از قونسولخانه ۲۰۰ ذرع مسافت دارد شلیك شد من از

اینواقعه خبر نداشتم ورفتن بمنزل مستحفظین هم صحیح نبود تا انکه منشی من از طرف فرمانفرما پیغام آورد که عدهٔ از یاغیان در اراضی قونسول خانه آمده اند و اگر من از انها خلع اسلحه نمایم او تعهد امر جان انهارا خواهد نمود من پائین رفته واجازه دادم باصطبل وارد شوند و اسلحه خود را تسلیم نمودند بعضی ها فقط چماق داشتند و مقررشد کهفرمانفرما انهارا بامستحفظین از طرف خود بخاك خودشان عودت دهد این دویست نفراستدعا نمودند که انهارا سالما از خاك سنجابی ها بگذرانند قرار این کار توسط کار گذار داده شد و امروز عصر حرکت خواهند کرد مجروحین کهعدهشان دوازده نفر است بمریضخانه فرمانفرما برده خواهند شد من نیز بابختیاریها و مجاهدین مشغول مذاکره هستم از بابت مجاهدین این مسئله را باید تصدیق نمود که اگر موقعی به دستشان آمده بود یار محمد خانرا رها میکردند حسینقلی خان که دوم شخص اردوی یار محمد خان بود از قرار معلوم با همراهان خود فرار کرده است از قرار مذکور دویست نفر از هفتصد نفر اکراد مقتول شده اند پس از دفن اجساد انها میتوان تخمین صحیحی بدست آورد پس از شکست یاغیان دسته از کلهرها از ماهی دشت بقصد ملحق شدن بانها حرکت کرده بودند و بختیاریها با انها مصادف شده آنها را منتهزم نمودند

عموم را عقیده بر این است که قتل یار محمد خان ضربت قطعی بر یاغیگری یار محمد خان میباشد

(امضاء) مکدول

(نمره ٣٩٦)

مکتوب سروالترتنلی بسراد وارد گری

طهران ٢٠ اکتوبر ١٩١٢ —

آقا در باب مراسله ٢٤ ماه گذشته من افتخار دارم ترجمه جوابیه دولت ایران را بمراسله ٢٠ سپتامبر خود که در آن اقداماتی را که برای جبران حمله دسامبر گذشته بر عساکر ما نموده اند شرح داده و اطمینان داده اند که ترتیبات لازمه برای آسایش و راحتی عساکر اعلیحضرتی در شیراز داده شده است رفعاً ایفاد میدارم

(امضا) والتر تنلی

(ملفوف نمره ٣٩٦)

ترجمه مکتوب علاءالسلطنه بسروالتر تنلی

١٧ اکتوبر ١٩١٢ —

جناب اجل مفاد مکتوب ٢٠ سپتامبر گذشته شمارا بدولت علیه ایران ابلاغ نموده و افتخار دارم اکنون شمارا از مسرتی که از وصول ان برای دولت علیه حاصل شده و اعتمادی که دولت ایران همیشه بدوستی وحسن نیت دولت اعلیحضرتی داشته اند مستحضر بدارم و نیز باید بجنابعالی خاطر نشان نمایم که دولت ایران مضامین مراسله ٤ آوریل گذشته سر جارج بار کلی را قابل دقت بسیار دانسته و اقدامات کافیه که بعمل آمده از قبیل ارسال تلگراف مصالحت آمیز علمای بزرك وجلو گیری از تحریك بعضی اشخاص

وفرستادن فرمانفرما بشیراز وتقویت وهمراهی با او تماماً موفقیت حاصل نموده است مسئله که هنوز تصفیه نشده محل مقصرین قضیه تاسف آمیز حمله بمستر اسمارت است با وجود اطمینانات شفاهی سر جارج بارکلی که پس از آنکه دولت ایران قبول پرداخت ٤٧٤٤ لیرا را نمودند دیگر این مسئله تعقیب نخواهد شد دولت ایران مصمم شده اند که مقصرین را تنبیه نمایند و تعلیمات مخصوص برای این اقدام بفرمانفرمای فارس داده‌اند وامید وارند که پس از ورود جناب معظم بشیراز و بعد از انجام اقدامات لازمه در این کار موفقیت حاصل خواهد نمود

درباب مستحفظین قونسولخانه شیراز ودسته که از اصفهان بانجا میرود از فرمانفرمای فارس خواهش نموده‌ایم که همراهی نموده و برای فراهم آوردن اسباب آسایش آنها ترتیبات لازمه بدهد

(امضاء) محمدعلی علاء السلطنه

(نمره ٣٩٧)

مکتوب سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ٢٣ اکتوبر ١٩١٢ — آقا چنانچه در تلگرافات ومراسلات سابقه بجنابعالی اطلاع داده‌ام عساکر سالار الدوله در پنجم ماه جاری شکست سختی در کرمانشاه خورده ودر آن جنگ یارمحمدخان دموکرات که تازه با او متحد شده بود مقتول گردید خود شاهزاده که در جلو صفوف قشون خود نبود فوراً بطرف کردستان فرار نموده چنانچه مذکور شد بواسطه اتفاق غیر منتظره که عساکر همدان دولت را مانع آمد از فرار او جلوگیری نمایند جان خود را مستخلص ساخت

عساکری که در همدان بودند اکثر آنها از مجاهدین ارامنه تحت امر کریخان بودند ودر موقعیکه در شرف حرکت برای تعاقب سالار الدوله بودند خبر رسید که میرزا یانس وکیل سابق ارامنه در موقعیکه از محل ماموریت مخصوص خود نزد فرمانفرما بطهران مراجعت مینمود در قزوین دستگیر شد ارامنه تحت امر کری چون سوء ظن بردند مبادا در حق او خیانتی بشود فوراً از حرکت امتناع نمودند ووقتیکه خبر استخلاص میرزا یانس برحسب امر طهران رسید دیگر موقع دستگیری سالار الدوله ازدست رفته وبشاهزاده مذکور دیگر دسترسی امکان نداشت

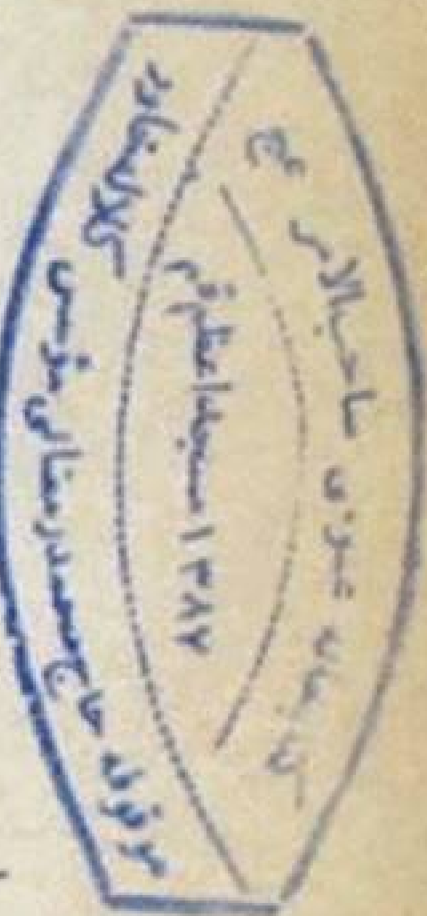
شاهزاده آواره ظاهراً ابتدا تاگروس بطرف کردستان فرار کرد ومعلوم نشد از انجا بکجا رفت بعد غفلتاً شهرت یافت که بیراب که در عرض راه بین همدان وقزوین واقع است دیده شد وعقائد درباب مقاصد او اختلاف داشت بسیاری از مردم را عقیده بر این بود که درصدد بست اختیار نمودن در قونسولخانه روس در قزوین بوده وسایرین را عقیده بر این بود که قشون زیادی در خیال حمله بشهر بوده است بموجب خبر دیگری راپورت داده شد که در راه زنجان است لیکن حرکات او در پرده بود تا آنکه غفلتاً شهرت یافت که در حصارك که تا طهران ٣٥ میل مسافت دارد در شب ١٦ ماه جاری دیده شده است و فوراً تهیه برای دفاع از شهر دیده شد وهیچکس از عده همراهان شاهزاده اطلاع درستی نداشت و بصاحبمنصبان روسی بریگاد قزاق اجازه داده شد که در دفاع شهر همراهی کنند و آنها

باینمقصود باژاندارمهای تحت امر صاحبمنصبان سوئدی و سواران بختیاری متفقاً عمل مینمودند

تا سه روز بهیچوجه اطلاعی ازبابت محل وماوای سالار الدوله وعده قشونش نرسید تاآنکه دسته ازبختیاریها ئیکه بطرف قزوین در حرکت بودند خبر دادند که اوباکمال عجله بطرف کوههائی که تا مازندران امتداد دارد درحرکت است

وعده قشونش متجاوز از ۲۸۰ نفر است فوراً باکمال عجله برای فرستادن عده سوار بتعاقب او تهیه دیده شد لیکن تاکنون کاری ازپیش نرفته وآخرین خبری که رسیده این است که او بکوههای شمال شرقی شهر طهران رفته وقریب یکهزار نفر با او میباشند در عده آنها گویا مبالغه واغراق شده باشد ظاهراً هیچکس نمیداند مقصود او از آمدن نزدیک طهران چیست وازنقشههای آتیه اش هم کسی مطلع نمیباشد ازقرار معلوم عموم را عقیده براین است که بطرف استراباد وخاك ترکمن خواهد رفت

نزدیك شدن سالار الدوله بپای تخت وبی اعتنائی توضیح نشدنی دولت اسباب گفتگوی زیاد شد ومردم تا اندازه مشوش ومضطرب شدند زیراکه میگفتند اگرشاهزاده اعتماد بتقویت اهالی شهر نداشت حتماً آنقدر بپای تخت نزدیك نمیشد کسانیکه برای همدردی با او مورد سوء ظن واقع شدند حزب دموکرات ومجاهدین بودند دولت چون میدانست طرف میل اهالی نبود یکی دوروز مضطرب شده میترسیدند مبادا کسانیکه ازدولت کدورت داشتند موقعرا مغتنم شمرده

وتولید مفسده نمایند من تحقیقات لازمه کرده ام واینطور نتیجه گرفتهام که خربی درشهر پیدا نمیشود که بامدعیات شاهزاده همراهی داشته باشد

هنگامیکه نزدیك شدن سالار الدوله بپایتخت معلوم شدوهمکار روسی من بجنرال قزوین تعلیم داد که در صورتیکه طهران مغشوش شود حاضر ومهیای حرکت دادن قشون باشد همکار روسی من اهمیت موقع راخوب فهمیدهبود درجواب کاغذیکه مسیو پوکلیوسکی برایمن نوشته ومرا ازاین اقدام مطلع نمود من نوشتم که چون این اقدام برای احتیاط است من موافقت میکنمو بعلاوه اظهار داشتم که شخصاً گمان نمیکنم اغتشاشی بظهور برسدچراکه تاکنون برمن معلوم نشده است عده زیادی درشهر طرفدار وهمدرد سالار الدوله باشند

(امضاء) والترتنلی

(نمره ۳۹۸)

تلگراف سرادوارد گری بسرجارج بوکانان

وزارت خارجه ۷ نوامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۵ نوامبر سروالترتنلی — من پیشنهاد میکنم که بسروالترتنلی اجازه داده شود وجه کافی ماهیانه تا ۶۰۰۰ لیرا باقساط بدولت ایران داده شود که برای مصارف حکومت فارس بفرمانفرمای انجا داده شود شما باید اینمطلب را باطلاع مسیوسازانف رسانیده واظهار امیدواری نمائید که اوهم اعتراضی نخواهد داشت

چرا که جناب معظم درهمین قسم موارد چند هفته قبل اظهار مخالفت نمود

بسیار برای ما لازم است که هرقدر میتوانیم بادولت ایران برای اعاده انتظامات خوب همراهی نمائیم

(نمره ۳۹۹)

تلگراف سرجارج بوکانان بسر ادوارد گری

سنت پطرزبورغ ۸ نوامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۷ نوامبر شما — وزیرامورخارجه اظهار داشت که اعتراضی نخواهد داشت وجهی که پیشنهاد شده پرداخته شود

(نمره ۴۰۰)

تلگراف سروالترتنلی بسر ادوارد گری

طهران ۹ نوامبر ۱۹۱۲ — سعد الدوله امروز بطهران وارد شد

(نمره ۴۰۱)

تلگراف سر ادوارد گری بسر والتر تنلی

وزارت خارجه ۱۲ نوامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۵ نوامبر شما —

شما مجاز هستید که از ۱۵۰۰۰ لیرائیکه موجود دارید تامبلغ ۶۰۰۰ لیرا ماهیانه برای مصارف حکومتی فرمان فرمای فارس بدهید درمصارف باید ازروی دقت مواظبت و مراقبت شود که بمصارف صحیح برسد

(نمره ۴۰۲)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۱۲ نوامبر ۱۹۱۲

کلابخان سپاهی بولاک متعلق بدسته ۲۷ سنجابیها درمریضخانه اصفهان از ضعف قلبی که پس از مرض ذات الریه و ورم صفاق که اززخم گلوله که برداشته بود وفات نمود در صورتیکه تصویب فرمائید مبلغ ۱۰۰۰ لیرا چنانچه درمورد سواری که همراه بیل در آوریل ۱۹۱۰ مقتول شد مطالبه شد برای این شخص هم مطالبه شود این مبلغ بعلاوه مطالبات دیگری است که ازبابت لیوتنان بولاک ازدولت ایران مطالبه شده است

نمره ۴۰۳

تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۱۲ نوامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۱۱ نوامبر شما —

برحسب تعلیمات تلگرافی ۲۶ اوت شما و بنابرخواهش خزانه داری کل من روز ۲۴ آکتوبر برئیس بانک شاهنشاهی ایران تعلیم دادم که بقیه مساعده ۲۵۰۰۰ لیرا را در حساب خزانه‌داری کل بپردازد سهم مساعده روس قبلا داده شده است و باو فهمانیدم که اینوجه برای مصارف ژاندارمری در جنوب است

نمره ٤٠٤

تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ١٣ نوامبر ١٩١٢ —

بموجب خبری که از آژانس انگلیس مقیم استراباد رسیده سالار الدوله در قجه نجف است و از قرار مذکور ١٠٠٠ نفر بااو هستند و قشون سواره هم بطرف شاهرود فرستاده است

نمره ٤٠٥

تلگراف سرادوارد گری بسروالترتنلی

وزارت خارجه ١٣نوامبر ١٩١٢ —

من پیشنهاد شما را درباب جبران قتل سپاهی بولاك تصویب میکنم

نمره ٤٠٦

تلگراف سرادوارد گری بسروالترتنلی

وزارت خارجه ١٣ نوامبر ١٩١٢ —

راجع بتلگراف ١٢ نوامبر شما —

مساعده بفرمان فرمای شیراز — آیا تمام وجه بمصرف رسیده یا چیزی از آن هنوز موجود است

(نمره ٤٠٧)

تلگراف سر ادوارد گری بسر جارج بوکانان

وزارت خارجه ١٣ نوامبر ١٩١٢ —

جنابعالی باید بمسیو سازانف اشعار نمائید که دولت ایران تا وجوهات لازمه برای اعاده نظم نداشته باشند نمی‌توانند مالیات وصول کنند و سرمایه‌داران هم تازمانیکه وصول مالیاتها تامین نشود مایل بدادن قرض نیستند بنظر من این اشکال را فقط دولتین انگلیس و روس می‌توانند رفع نمایند باینطور که ضمانت پرداخت مبلغی برای اعاده انتظامات نموده ووصول مالیاتها رابواسطه‌ژاندارمری یا استعداد دیگر تحت امر صاحب‌منصبان اجنبی تامین نمایند چنین مبلغی نباید متجاوز از ١٠٠٠٠٠٠ لیرا باشد

لطف نموده ازمسیو سازانف استفسار نمائید که آیا دولت روس حاضرند ضمانت پرداخت نصف این مبلغ را بنمایند اگر حاضرند دولت اعلیحضرتی هم حاضر ضمانت پرداخت نصفه دیگر خواهند مشروط بشرایطی که مناسب بنظر میاید

شاید بهترین طریقه این باشدکه‌سرمایه داران بتامین جواهرات دولتی پول قرض بدهند درآن‌صورت ضمانتی که دولتین باید بکنند فقط ازبابت جواهرات خواهدبود

نمره ٤٠٨

تلگراف سر جارج بوکانان بسرادوارد گری

سنت پطرز بورغ ١٤نوامبر ١٩١٢ —

مسیو سازانف وعده میدهد که با مشورت وزیر مالیه در پیشنهادی‌که بموجب تلگراف دیروز خود کرده بودید دقت کامل بنماید جناب معظم ابتداءً چندان موافقت نداشت لیکن با دلایل و

واميق كه مى‌توانستم اقامه نمايم با پيشنهاد مزبور تقويت نمودم

نمره ۴۰۹

تلگراف سر والتر تنلى بسر ادوارد گرى

طهران ۱۶ نوامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۱۳ نوامبر شما —

مساعده بفرمانفرماى شيراز — تمام وجه بخزانه دار كل داده شده و آنچه كه بمصرف نرسيده است براى ژاندارمرى جنوب كه بى اندازه محتاج بپول است تخصيص شده است كلنل ژاندارمرى اتصالا تهديداً ميگويد كه اگر خزانه دارى نتواند منظماً حقوق ماهيانه ژاندارمرى را برساند اجراى نقشه ژاندارمرى براى او ممكن نيست

نمره ۴۱۰

تلگراف سر والتر تنلى بسر ادوارد گرى

طهران ۱۷ نوامبر ۱۹۱۲

راجع بتلگراف ۱۳ نوامبر من —

دولت ايران راپورتى را كه شيوع دارد مشعر بر اينكه عساكر دولتى تحت امر امير اعظم سالار الدوله را نزديك شاهرود بكلى شكست داده اند تصديق ميكنند خود شاهزاده فرار كرده است

نمره ۴۱۱

تلگراف سر والتر تنلى بسر ادوارد گرى

طهران ۱۷ نوامبر ۱۹۱۲ —

مسيو پوكليوسكى ومن ديروز از سعدالدوله ملاقات نموديم واو چند نفر را معرفى كرده گفت اگر اين اشخاص را ترغيب بقبول مقام وزارت نمايند بعقيده او بریاست او كابينه مقتدرى تشكيل خواهد شد

سعدالدوله ظاهراً با انعقاد مجلس موافق است ودرنظر دارد كنستى توانتى مركب از ۳۰ نفر اعضا تشكيل دهد كه ازطرف دولت در مجلس سناتى كه او خيال دارد پس از انعقاد مجلس تشكيل دهد نمايندگى داشته باشند

صدر اعظم حاليه باتفاق وزير جنگ بملاقات من آمدند كه نمايندگى تمام ايل بختيارى در باب اوضاع مذاكره نمايند و بمن فهمانيدند كه درصورتيكه وعده داده شود كه ابراز خصومتى نسبت به بختياريها نشود و حكام بختيارى معزول نشوند صدر اعظم به وصول اطلاع و اعلام ازطرف مسيو پوكليوسكى و من باينكه كابينهٔ ازطرف سعد الدوله تشكيل شده كه طرف اطمينان دولتين ميباشد حاضر است استعفا نمايد

نمره ۴۱۲

تلگراف سر والتر تنلى بسر ادوارد گرى

طهران ۱۷ نوامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۱۳ نوامبر شما بسر جارج بوكانان —

درضمن ملاقات با سعد الدوله كه درتلگراف امروز خود

راپورت دادم او توجه مرا جلب بلزوم پول رسانیدن بایران نمود ازبابت ۱۵۰۰۰۰ لیرائیکه او خیال کرده بود پس از امضای امتیاز خط آهن جلفا پرداخته خواهد شد به گمان او این وجه برای دولت ایران ممکن نخواهد بود که بتوانند بوسیله آن اعاده انتظامات بنمایند وسعد الدوله اظهار داشت تا کمك مالی از طرف دولتین نشود تشکیل کابینه او بی فایده خواهد بود و برادرش در اروپا توقف نموده است ببینید میتوان از محلی استقراض نمود و اگر دولتین انگلیس و روس نتوانند مساعده معتنابه از بابت قرضه بلا تاخیر بدهند امیدی برای پیشرفت کار او نخواهد بود

ما بسعدالدوله اظهار نمودیم خوب است از مسیو مرنارد صورت مبلغی را که فوراً لازم است گرفته و برای ما بفرستد و آنوقت در این باب بدولتین متبوعتین خود رجوع خواهیم کرد

من بهمراهی صمیمانه سفیر روس بسعد الدوله فهمانیدم که دولت اعلیحضرتی انتظار دارند دولت ایران امتیاز خط آهن از محمره الی خرم آباد را همانوقتیکه امتیاز راه آهن جلفا رامیدهند اعطا نمایند. وباو خاطر نشان نمودم که وزیر امور خارجه حالیه مکرراً بمن اطمینان داده است که امتیاز مذکور داده خواهد شد سعد الدوله درجواب گفت بخوبی آگاه است که اعطای امتیاز خط آهن مذکور قبول شده است

نمره ٤١٣

(مکتوب سروالتر تنلی بسراد وارد گری)

طهران ۲٦ اکتوبر ۱۹۱۲ —

آقا ـ افتخار دارم شما را اطلاع دهم که روز ۲٤ ماه جاری ببانك شاهنشاهی تعلیم دادم که مبلغ ۱۵۰۰۰ لیرا بقیه ۲۵۰۰۰ لیرائیرا که دولت اعلیحضرتی اخیراً بدولت ایران مساعده داده اند باختیار خزانه داری کل نگاهدارد و حسب الحواله او بپردازند

همینکه اینمطلب را باطلاع مسیو مرنارد رسانیدم باو اظهار داشتم که از طرف دولت اعلیحضرتی اجازه دارم که این مساعده جدید را بدهم مشروط بانکه بمصارف ژاندارمری که حالیه در ایالت فارس است یا ژاندارمری که بنا بر نقشه کلنل یالمارسن بهار آینده بانجا فرستاده خواهد شد برسد

من کلنل یالمارسن را نیز اطلاع دادم که مساعده جدیدی داده شده و طریقه مصرف آنرا نیز باو گفتم

مسیو مرنارد مرا اطمینان داد که وجه مذکور بطوریکه معین شده بمصرف خواهد رسید

اینك مفتخراً سواد مکتوبیرا که همانروز بوزیر امور خارجه نوشته و جناب معظم را اطلاع داده‌ام که مبلغ ۱۵۰۰۰ لیرا بخزانه داری کل داده شده‌است لفاً انفاد میدارم

(امضاء)　　　والتر تنلی

ملفوف نمره ۳۱۴

(مکتوب سروالتر تنلی بعلاء السلطنه)

طهران ۲۴ آکتوبر ۱۹۱۲ —

حضرت اشرفا — راجع به مراسله ۸ اوت من و جوابیکه حضرت اشرف در تاریخ ۱۲ اوت دادید در موضوع ۱۰۰۰۰ لیرائیکه من حسب التعلیم وزارت امور خارجه دولت اعلیحضرتی قرار بود برای مصارف لازمه ایالت فارس بدولت ایران بدهم افتخار دارم حضرت اشرف را اطلاع دهم که امروز ببانک شاهنشاهی ایران تعلیم دادم که مبلغ ۱۵۰۰۰ لیرا بخزانه داری کل به پردازد

مبلغ اخیر بقیه مساعده ۲۵۰۰۰ لیرائی است که دولت اعلیحضرتی اخیراً راضی شدند بدولت ایران بدهند

من مسیو مرنارد را از اینمسئله مستحضر داشته بعلاوه باو نوشته‌ام که از دولت اعلیحضرتی اجازه دارم این مساعده را بدهم مشروط باینکه برای ژاندارمری که تا کنون بفارس فرستاده شده یا بنا بر نقشه کلنل یالمارسن قرار شده است در بهار آینده بان ایالت فرستاده شود بمصرف برسد

اکنون برای اطلاع اولیاء مالیه دولت علیه با کمال افتخار حضرت اشرف را اطلاع میدهم که این ۱۵۰۰۰ لیرا بتامین گمرکات جنوب داده میشود و شرایط و میزان منافع ان مثل ۱۰۰۰۰ لیرائی است که در ماه اوت مساعده داده شد و در تحت شرایط مساعده ایست

که دولت اعلیحضرتی در ماه مارس بدولت علیه قرض داده اند

(امضاء) والترتنلی

نمره ۴۱۴

مکتوب سروالتر تنلی بسراد وارد گری

طهران ۲۹ اکتوبر ۱۹۱۲ —

آقا افتخار دارم خلاصه وقایع چهار هفته گذشته ایرانرا بطریق معمول ماهیانه لفاً ایفاد دارم

(امضاء) والترتنلی

ملفوف نمره ۴۱۴

خلاصه وقایع ماه آکتوبر ایران

(طهران)

کابینه — کابینه صمصام السلطنه هنوز مشغول رتق وفتق امور مملکتی است لیکن بر همه معلوم است که بهمین زودیها تغییری حاصل خواهد شد زیرا که صدر اعظم سعد الدوله را دعوت نموده است بطهران بیاید صدر اعظم روز ۲۰ آکتوبر بسعد الدوله تلگراف نمود و جواب او روز ۲۲ رسید

سالار الدوله — چنانچه در مراسله علیحده مفصلا راپورت داده شده سالار الدوله روز ۱۸ آکتوبر با قشون کمی تا ۳۰ میلی طهران آمد تا یکی دو روز تصور میشد او خیال دارد بشهر حمله نماید و تهیه دفاع شهر با عجله تمام دیده میشد لکن شاهزاده بشهرستانك که در شمال کوهستانی طهران واقع است رفته و روز ۲۲ و ۲۳

آکتوبر را آنجا بود و بعد از طرف شمال بمازندران رفت دولت اقدام مهمی برای تعاقب او ننمود ند تا روز ۲۷ و ۲۸ آکتوبر انوقت قشون کمی مرکب از ۳۰۰ نفر بختیاری و ۱۰۰ نفر سوار عصانلو و ۵۰ نفر قزاق و دو عراده توپ بعقب اوفرستادند شخص موسوم بحیدر قلیخان روز ۲۵ آکتوبر بسفارت متحصن شد و تصور میشد یکی از طرفداران سالار الدوله است لیکن خود او اینمسئله انکارنمود

محبوسین پلتیکی ـ محبوسین پلتیکی را که در خلاصه وقایع ماه مذکور داشتم روز ۱۹ آکتوبر از قم بطهران آوردند و فعلا در باغ شاه محبوس میباشند سردار محیی و برادران اووسلیمان میرزا لیدر حزب دموکرات جزو آنها هستند

انتخابات مجلس ـ کمیته که در خلاصه وقایع سپتامبر بدان اشاره شد چندی بعد اظهار داشتند که بعقیده آنها مسئله لزوم تغییر قانون انتخابات را باید بهیئتی که بیشتر سمت نمایندگی داشته باشند رجوع نمود بنا بر این کمیته بزرگتری مرکب از ۵٦ نفر از منتخبین تمام طبقات تشکیل گردید و سردار اسعد را بریاست انتخاب نموده ودر ماه آکتوبر چند دفعه جلسه نمودند و باکثریت آراء تصمیم شد که قانون انتخابات مصوبه مجلس سابق را با اوضاع حاضره نمیتوان بموقع اجرا گذارد سپس کمیته تشکیل شد که قانون انتخابات جدیدی تدوین نماید و فعلا کمیته مذکور مشغول کاراست

(تبریز)

چون اقدامات نظامی برضد شاهسونها علی العجاله بمهده تعویق میباشد روسها عده زیادی از عساکر خودرا ازناحیه اردبیل عودت داده اند بعض از عساکر مذکور بروسیه عودت نموده وبعضیرا بناحیه ارومیه فرستاده اند

(مشهد)

باستثنای راه ازمشهد الی عشق آباد کهروسها آنرا محافظت میکنند درعرض ماه گذشته تمام راههای خراسان برای اياب و ذهاب قوافل مسدود بوده است

بترکمنها که در خلاصه وقایع ماه گذشته راپورت داده شد درحوالی شاهرود مشغول شرارت میباشند دستجات دیگر ازهمان ایل ملحق شده و عده حالیه آنها بقریب ۱۰۰۰ نفر تخمین شده است راه تا طهران مسدود است و بسته را از راه روسیه حمل میکنند

(اصفهان)

در اوضاع راههای معظم این ولایت اخیراً قدری بهبودی حاصل شده است لیکن از قراریکه راپورت داده شده چند دسته سارقین نواحی خارج شهررا اشغال نموده اند

شهر بطور معمول ارام بوده لیکن شبها گاهگاهی گلوله خالی میشد شب ششم و هفتم اکتوبر بواسطهٔ ورود عده سارقین مسلح دربعض نقاط شهر تیر اندازی زیادی بوقوع رسید و چون

بعضی از کلوله‌ها از نزدیک مریضخانه انکلیس عبور نمود جنرال قونسول اعلیحضرتی مجبور شد مکتوبی بمامورین محلی نوشته و آنهارا متنبه سازد

اسکادرن سواره هند مرکزی روز ٥ اکتوبر بطرف شیراز حرکت نمود

(یزد)

اسدالله میرزا حکمران سابق روز ٩ اکتوبر پس از آنکه زمام اموررا بدست نایب الحکومه داد از یزد حرکت کرده بطرف طهران رهسپار کردید نایب حسین وماشاء الله پسر او که با ٤٠٠ نفر سوار روز ٤ اکتوبر بیزد وارد شدند پس از حرکت اسدالله میرزا زمام حکومت شهر را بدست کرفته و بهمراهان خود که در قم و کاشان بودند تعلیم داد در یزد باو ملحق شوند که با عزم راسخ با حکمران جدید در مقام مقابله برآید

روز ٢٥ همینکه از طهران تلکراف تعیین سردار فاتح بختیاری بحکومت آنجا رسیدماشاء الله خان ازشناختن اقتدار حکومت مرکزی امتناع نموده و شروع بتهیه نمود که بورود سردار فاتح با او مخالفت ورزد و محبوسین را مستخلص و مسلح نموده و از دهات دور و حوالی چند نفر از اشرار را خواسته و اعلان کرد که میخواهد بانك شاهنشاهی و ویس قونسولکری انکلیس و آژانس قونسولکری روس را حمله و غارت نماید

شهر بکلی در قبضه اختیار او بود و چندین نفر ازتجار وغیره

در ویس قونسولکری تحصن اختیار نمودند و همینکه از مقامات مختلفه باو فشار داده شد طریقه اعتدال پیش کرفته و روز ٢٩ اکتوبر از یزد حرکت کرد

سردار فاتح روز ٢٥ آکتوبر با دویست سوار و دو توپ از اصفهان برای یزد حرکت کرد

مستر لیین یکی از اجزاء اداره تلکرافی هند و اروپا را سارقین بوئر احمدی روز ٢٧ آکتوبر در راه نزدیک نائین غارت نمودند و تفنکچیهائی که همراه بودند در موقع حمله در مقام مدافعه برنیامدند

(شیراز)

مخبر السلطنه ایالت جدید فارس روز ١٦ آکتوبر بشیراز وارد شد از مدت زمانی باینطرف بین قشقائیها نفاق بوده وصولت السلطنه باتفاق صولت الدوله و بعضی از ایلات جزو اسباب استعفای سردار احتشام ایلخانی سابق ایل را فراهم نموده بودند

دسته مرکب از چند نفر اروپائی و بعضی از اجزاء سواره هند مرکزی روز ٢٤ آکتوبر از شیراز بطرف بوشهر حرکت کردند و مخبر السلطنه تعهد نمود که آنها را سالماً ببوشهر برساند

(کرمان)

امیر مفخم ایالت جدید روز ٣٠ سپتامبر بکرمان وارد شداززمان ورود او شهر و حوالی ان آرام بوده است و راه یزد که قراولان بختیاری آنرا محافظت میکنند برای ایاب و ذهاب قوافل مفتوح کردیده است

کرمانشاه

سالار الدوله و یار محمد خان با قریب ۱۰۰۰ نفر روز سوم آکتوبر از کرمانشاه بمیان کتل وارد شد و بملاحظه مکتوب متحد المآلی که قونسول روس و انکلیس باو نوشته و خواهش کردند جنك را در خارج شهر قرار دهد راضی شد دو روز صبر کند تا آنکه فرمانفرما از کرمانشاه خارج شده و با او مقابله نماید.

فرمانفرما بقشون خود امر داد که روز ٦ آکتوبر از شهر خارج شوند ولی در ساعت دو بعد از نصف شب روز پنجم آکتوبر که در ارك بودند بانها هجوم آوردند و در ان جنك یار محمد مقتول و همراهانش از ترس دیگر تاب مقاومت نیاورده فرار اختیار نمودند و بختیاریها و مجاهدین آنهارا تعاقب نمودند

در این جنك از طرف یاغیان ۲۵ نفر مقتول و مجروح هشت نفر اسیر کردید

سالار الدوله که خود در آنجنك شرکتی نداشت از دست عساکر دولتی بدر رفته و با ۲۵ نفر از همراهان خود از کرمانشاه حرکت نمود حرکات بعد او را در این خلاصه درضمن اخبار طهران راپورت داده‌ام .

(نمره ٤١٥)

(مکتوب سروالتر تنلی بسرادوارد کری)

طهران ۲۹ آکتوبر ۱۹۱۲ — آقا ـ از مدتی باینطرف حکومت مرکزی در صدد تحصیل کاندیدای مناسبی برای حکومت یزد بوده‌اند عاقبت تصمیم نمودند که سردار فاتح بختیاری را تازمان

ورود امیر مجاهد بختیاری که فعلا کفالت حکومت بهبهان بعهده او است و بودن او در آنجا لازم است برای حکومت یزد بفرستند

در این اثناء نایب حسین متمرد مشهور با پسرش ماشاء الله و قریب ۵۰۰ سوار بطرف یزد حرکت کرده در انجا نفوذ و قدرت کامل حاصل نموده و حاضر شد که با هر حکمرانی که تعیین شود در مقام مخالفت بر آید و بنای مالیات کذاری نموده و شروع بساختن و تعمیر قلاع نمود

روز ۲٤ ماه جاری بوصول خبر تعیین سردار فاتح کار سخت شد و ماشاء الله محبوسین را مستخلص نموده با اسلحه تمام بشهر وارد شده و اهالی شهر و کبرها را تهدید نمودند و از قراریکه راپورت داده شد تهدید بقتل ویس قونسول انکلیس و آژانس روس و رئیس بانك شاهنشاهی و غارت تمام ادارات اروپائی نمودو تا اندازه مقصودش این بود که دولت ایران را با دول خارجه مشغول و سرکرم بدارد.

از قرار معلوم تمام شهر بکلی منقلب شده عده کثیری از تجار و غیره بسر کردکی علمای بزرکشان حرکت کردند که در ویس قونسولکری انکلیس و اداره تلکرافخانه هند و اروپا پناهنده شوند و از همه طرف ارائه طریق میشد که با دولت ایران در باب تعیین ماشاء الله خان بحکومت مذاکره شود که شهر از این انقلابات و تهدیدات آسوده و مستخلص شود

پس از تفکر زیاد و از روی دقت کامل جسارت اقدام و اعمال ماشاء الله بر من معلوم شده دریافتیم که بوسیله تهدیدات جسارت

آمیز خود میخواهد دولت را قهراً مجبور بقبول حکومت خود نماید و در حالتیکه اهمیت موقع را بخوبی درك کرده و دولت ایرانرا از جزئیات ان مطلع مینمودم ملاحظه نمودم که برای من بهیچ وجه ممکن و میسر نیست که با شخص متمرد یاغی برای تحصیل حکومت ولایتی همراهی نمایم و البته همراهی من با او باعث سلب اعتبار دولت اعلیحضرتی میگردید

پس از مشورت با همکار روسی خود بویس قونسول انگلیس تعلیم دادم که در غیاب مامورین دولتی ماشاء الله را ملاقات نموده و باو بگوید که چون بقوه قهریه یزد را اشغال نموده سفیر روس و من شخص او را مسئول جان و مال اجانب یزد میدانیم تا زمانیکه حکمران جدید برسد و بویس قونسول تعلیم دادم که قرار بدهد از انس روس هم باتفاق او برود

از قرار معلوم این اظهارات بی ثمر نماند و چنانچه در تلگراف ۲۸ اکتوبر خود راپورت دادم ماشاء الله طریقه اعتدال و حسن رفتار پیش گرفته و تصمیم نمود از یزد حرکت کند و برای انچه تاکنون کرده بود بوزیر داخله تلگراف نموده و متعذر بمعاذیری چند شده
سردار فاتح حکمران روز ۲۶ اکتوبر با ۲۰۰ نفر سوار و ۲ توپ و ده نفر توپچی بطرف یزد حرکت کرد (امضاء) والترتنلی

(نمره ٤١٦)

(مکتوب سر والتر تنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۲۹ اکتوبر ۱۹۱۲ — آقا افتخار دارم سواد تلگراف ذیل

قونسولگری شیراز را در باب پروگرامی راجع بامور مالیه که ایالات اجرای آنرا برای اداره امور فارسی لازم میشمارد لفاً ایفاد دارم

من با خزانه داری کل در باب مطالب تلگراف مستر اسمارت مذاکره نموده ام و میگوید حق المقدور حاضر است بتقاضاهائیکه درقسمت اول درج است موافقت نماید درصورتیکه اوراز اقداماتیکه بعمل میاید متدرجاً و متوالیاً مستحضر بدارند مسیو مرنارد بمن اطلاع داد که یك نفر ایرانی لایق کافی را تازگی برای مالیه شیراز فرستاده و در نظر دارد مسیو استاس را بهمین زودی به شیراز بفرستد

اما از بابت قسمت دوم پروگرام مذکور مسیو مرنارد اظهار داشت که حق المقدور سعی خواهد نمود که بتقاضای مخبر السلطنه موافقت نماید لیکن بفقر حالیه ملی جلب توجه نموده و اشعار نمود که ۳۰،۰۰۰ تومان برای مصارف ماهیانه حکام ایالات بسیار زیاد بنظر میاید و اظهار داشت برای دولت ایران هرقدر هم مایل باین کار باشند ممکن نیست برای مصارف تمام ایالات و ولایات که باید مبالغ زیاد برای خزانه دولتی پول بفرستند (در عوض انکه این ایالات و ولایات تحمیلی در عایدات ملی باشند) مشار الیه وعده داد که کوشش نموده و با بانك شاهنشاهی ترتیبی بدهد عایدات و شیراز را محل تامین قرار دهد و قرار بدهد که تمام عایدات ایالات فارس ببانك شاهنشاهی در شیراز سپرده شود

مسیو مرنارد نیز اظهار داشت که بعقیده وی این پلتیك خوبی

نیست که در افکار و اذهان حکام ایالات و ولایات جایگیر شود که
آنچه در ماه از مصارف اداری و حکومتی خود کسر بیاورند دولت
انرا خواهد پرداخت در صورتیکه چنین فکری در اذهان آنها جایگیر
شود دیگر برای وصول مالیات از ایالات متمرد خودرا بزحمت جنگ
وجدال نخواهند انداخت و بضرر دولت شهرت پیدا میکنند که در
حکومت انها جنگ و جدال روی نداده و نظم و امنیت تامه حکمفرما
بوده است مسیو مرنارد تصور میکرد که محتمل است مخبر السلطنه
فعلا چندان از تزئید عایدات آتیه ایالات فارس اطلاعی نداشته باشند
و خود مسیو مرنارد هم در این موضوع چندان اطلاعی نخواهند
داشت تا انکه وکیل اروپائی او بانجا رفته و از روی دقت تام در
امور مالیهٔ انجا تدقیق نماید

من توجه مسیو مرنارد را بفقره سوم تقاضاهای مخبر السلطنه
جلب نموده و اورا متذکر ساختم که چنانچه آگاه است دولت اعلیحضرتی
بتوسعه و ترقی ژاندارمری اهمیت زیاد میدهند یا مخصوصا تا آن اندازه
که براههای جنوب مربوط است الحال که مذاکره در این موضوع
میشود من جنابعالی را بتلگراف ۲۲ شهر جاری خود متذکر مینمایم
در تلگراف مذکور راپورت دادم که چنانچه مستر اسمارت بعین
اطلاع داد مخبر السلطنه عدهٔ ژاندارم و تفنگچی محلی فرستاده است
که راه از زرقان الی کازرون را که از دو منزلی شمال شیراز الی
کازرون باشد متصرف شوند از قراریکه از کلنل یالمارسن استفسار
نموده ام او پس از انکه از صاحب منصب فرمانده دسته ژاندارم

شیراز تحقیق نموده است که رؤسای ایلات این قسمت راه بایالت اطمینانات
لازمه داده اند که بدون احتمال خطر بیجهته میتوان قشون فرستاد
ژاندارمها را فرستاده است کلنل یالمارسن بعلاوه اظهار داشت که امر
نموده است یکنفر صاحب منصب سوئدی بهمراه قشون زرقان
و دو نفر بطرف کازرون بروند و ماژر سیفورت را در شیراز
بگذارند چرا که بواسطه زخمی که در جنگ پنجم اوت گذشته با
همراهان صولت الدوله باو وارد شد هنوز صحت نیافته است

ممکن نیست بتوان چندان بنتایج اقدامات مخبر السلطنه که در اول
وهله اقدامات متهورانه بنظر میاید امیدوار بود لیکن جناب معظم بعقیده من آن
قدر آدم با حزم و محتاطی است که نمیتوانم امید وار نباشم باینکه
بدلایل صحیحه بقول و اطمینان اشخاصیکه چنانکه از مراسلات و
مکاتبات اخیره معلوم میشود فوق العاده در این مدت گذشته مشغول
اغتشاشات بوده اند اعتماد نموده است از تلگراف مستر اسمارت
که در جوف است بر جنابعالی مکشوف خواهد شد که او هم طبعا از
پیشرفت و موفقیت نقشه های مخبر السلطنه تردید داشته است

گمان میکنیم خیلی اسباب امید واری است که مخبر السلطنه
پس از ورود بشیراز خواسته است قوام الملک در شیراز بماند چراکه امید
هست حضور و نصایح قوام الملک برای جناب معظم مفید باشد
مخبر السلطنه صولت الدوله را نیز بشیراز خواسته است و در نظر دارد
تعیین ایلخانی جدیدی را بجای سردار احتشام که استعفا نموده به
تعویق اندازد تا بعد از زمستان که با وقت زیادتر مدعیات کاندیداهای

رقیب ایلخانی گری‌را در تحت ملاحظه آورده وشخصی را انتخاب نماید که‌مورد قبول تمام باشد

چنانچه ملاحظه میفرمائید کـه بعقیده مستر اسمارت کارمخبر السلطنه بسیار سخت و مشکل است وفقط چیزی کـه وسیله پیشرفت کار او شود تقویت کامل ما است و چنانچه بطور وضوح مبرهن گردیده است انتظار کمك مالی از طرف ما میرود قبل از حرکت مخبر السلطنه از طهران من نتوانستم عقیده قطعی اورا در این باب بفهمم لیکن دیروز در این موضوع با خزانه داری کل مذاکره نمودم که درصورت امکان کمك مالی بهترین طریقه برای انجام آنچیست بطوریکه اسباب کدورت دولت ایران نشود عقیده مسیو مرنارد بر این بود که بهترین طریقه برای انجام این امر اجرای نقشه ایست که در باب ان به بانك شاهنشاهی مذاکره شده و در فوق این مراسله اشاره‌بدان شد و اگر دولت اعلیحضرتی صلاح بدانند با مدیر کل بانك در لندن میتوان قراری داد که بدانوسیله در مقابل تامین عایدات شیراز پول بمخبر السلطنه رسانیده شود بنظر من اینکار را رسماً باید در تحت مراقبت وسرپرستی خزانه داری کل بانجام رسانید و وکیل مالی او که بلجیکی خواهد بود ... ی مصارف آنرا تاحدی کنترل بنماید

اگردر کار ایالت پیشرفت حاصل شود عایداتی که وصول آن ممکن خواهد بود بیش از ان مبالغی خواهد بود که برای مصارف و احتیاجات حکومتی لازم میباشد و در ظرف یکسال یا چند ماه جناب

معظم قادر خواهد بود که بدون اشکال عایدات مکفی برای مصارف حکومتی بدست آورد

مستر اسمارت اظهار نمیکند که پول جداً لازم شده ولی خیلی احتمال میرود که ایالت بهمین زودیها تقاضای پول خواهد کرد و پول هم در خزانه موجود نیست مگر آنکه مساعده ٢٥٠٠٠ لیرای اخیر ١٠٠٠٠٠ لیرا بالغ شود دولت ایران انتظار دارند که در صورتی که امتیاز خط آهن از جلفا الی تبریز داده شود مساعده مطلوب داده خواهد شد و غیر محتمل نیست که طولی نکشد بتوان بر اجرای این نقشه فایق آمد

(امضا) والتر تنلی

ملفوف نمره ٤١٦

تلکراف کفیل قونسلگری اسمارت بسر والتر تنلی

شیراز ٢٧ آکتبر ١٩١٢

نقشه ایالت را برای حفظ راه از زرقان تا کازرون وژاندارمها وتفنك چیان ملی تحت امر ژاندارمری مخبر السلطنه تلگرافا برای دولت ایران توضیح نموده است و نیز تلگرافا نقشه خود را برای تهیه قشون منظمی که بتواند در بهار آتیه جلوگیری از اغتشاش ایلات بنماید برای دولت مشار الیها توضیح نموده است این قشون باید مرکب از ١٨٠٠ نفر باشد

مخبر السلطنه انجام شرایط ذیل را برای اجرای نقشه خود لازم میداند : —

۱ — بوکیل خزانه داری کل در شیراز اجازه داده شود که بتصویب ایالت و بدون رجوع بطهران عمل مالیات سنوات گذشته را با ایلاتی که مبلغی از ان را نرسانیده اند از روی انصاف و بر حسب اقتضای موقع فیصله نماید جهته اینکه ایالت میخواهد بدون رجوع بطهران این عمل بگذرد بواسطه ان است که رجوع بطهران سبب تاخیر زیاد و اختلاف آرا بین اولیاء امور طهران که از اوضاع محل ربط صحیحی ندارند میشود و نتیجه این خواهد شد که حق ان مبلغ جزئی مالیات هم که حالا بدست میاید دیگر وصول نخواهد شد

۲ — برای پرداخت ماهیانه ۳۰۰۰۰ تومان ببانك شاهنشاهی اعتبار داده شود وبایالت اجازه داده شود که درمقابل این اعتبار ببانك حواله داده وصورت مصارف را بوکیل خزانه داری که در شیراز ست ارائه دهد وتمام مالیاتی که وصول میشود برای استردادوجوهی که حواله شده ببانك داده شود واگر چیزی باقی بماند دولت از بانك بپردازد ایالت امیدواراست که متدرجاً همینکه نظم اعاده شد وبرعایدات مالیاتی افزوده شد درمدت کمترازیکسال دیگر کسری باقی نخواهد ماند

۳ — حکومت مرکزی باید مصارف استعداد ژاندارمری حاضره ومصارف عده را که فیمابعد بر آن افزوده میشود منظماً بپردازد

قبول تقاضای اولی ممکن است اسباب بی نظمی وبی ترتیبی شود لیکن من بتقویت آن مبادرت میورزم واگرچه تقاضای سومی هم

موجب بی نظمی وبی ترتیبی خواهد بود لیکن چون مدتی است به دولت از ایالت فارس پول نرسیده است آن بی ترتیبی چندان قابل اهمیت نخواهد بود

درباب تقاضای دوم از آن میترسم که بیشتر آن پول تلف خواهد شد مگر آنکه ازطرف اروپائیان کنترل شود و غیر محتمل نیست که حتی درصورتیکه پول بمخبر السلطنه برسد بکار خود موفقیت حاصل نتوان نمود جناب معظم ظاهراً منتظر است که مبلغ مذکور راماقرض بدهیم درباب کسر بود ماهیانه نمیتوانم مبلغ آنراحالا تعیین کنم ونمیدانم تاچوقت دیگر کسری باقی نخواهد ماند

فقط امید پیشرفت کار ایالت همراهی ماست واینمسئله را باید تصدیق کرد که درهرصورت امیدی برای پیشرفت کارلو نیست مخبر السلطنه اصرار دارد براینکه بفوریت ترتیبی داده شود محض آنکه درشروع باجرای نقشه او تاخیری بوقوع نرسد

من مبادرت ورزیده وقت جنابعالی را بتقاضای دوم جلب نموده وصلاح میدانم که وجه مذکوررا خودمان قرض بدهیم ونیز توجه جنابعالی را بعضرات اینکار جلب مینمایم

(نمره ٤١٧)

(مکتوب سروالترتنلی بسرادوارد گری)

طهران ۳۰ آکتوبر ۱۹۱۲ —

آقا راجع بمراسله ۲۵ سپتامبر من افتخاردارم اینك سواد مراسله کفیل قونسولگری شیراز را که در جوف ان مراسلاتیراکه

بین او وصولت الدوله یاغی ردو بدل شده ونتیجه مکاتبات مذکور استرداد نصف اموال غارت شده قافله سوار هند مرکزی بوده است لفاً ایفاد دارم

(امضاء)　　والترتنلی

(ملفوف اول نمره ۴۱۷)

مکتوب اسمارت کفیل قونسولگری بسرو الترتنلی

شیراز ۱۰ سپتامبر ۱۹۱۲ —

آقا افتخاردارم اینك ترجمه مکاتباتیرا کهمابین من وصولت الدوله ردوبدل شده ایفاد دارم قبل از انکه کاغذ خودرا بفرستم مسوده انرا برای مامورین محلی فرستاده توضیح نمودم کهعدم توانائی آنهـادر استرداد اموالیـکه سرخی‌ها غارت نموده اند مرا مجبور نمود کـه باصولت الدوله مستقیماً دراینباب مذاکره نمایم و مامورین محـلی هم بااین امر موافقت نمودند نتیجه مذاکرات من این شد که حسن خان سرکرده قشون صولت الدوله که درسیاخ بود قریب نصف اسبابها ئیراکه ازقافله سواره هند مرکزی غارت شده بود مسترد داشت

من هر قدر توانسته ام مراسلات سولت الدوله را برای آنـکه درخواندن آسان باشد مختصر نموده‌ام آنچه راکه درباب قشونی که میگوید برای جنك با او فرستاده شده نوشتـه است من نمی‌فهمم زیراکه قشونی فرستاده نشد بااوجنـك کند تاآنـکه خود اوشروع بخصومت ورزی نمود وواضح نیست که آنچه درباب معایب وارد کردن ایلیاتیها بشهر نوشته بدوست خود نظام السلطنه یا دشمن

او قوام الملك است　　(امضاء)　　اسمارت

ملفوف دوم نمره ۴۱۷

مکتوب صولت الدوله باسمارت کفیل قونسولگری

(بدون تاریخ)　　پس از آنکه قوام الملك تحریك بضبط تمام املاك من نمود من محض اینکه کاری نکرده باشم که برای انجام مقاصد شریرانه او بهانه باشد ازپس گرفتن املاك خود احتراز نموده و تامدتی درگوشه انزوا اختیار نمودم قوام الملك همینکه مرا آرام دید قانع بغارت اموال من نشده چندی قبل قشون بزرگی برای غارت وقتل ایلیاتیها که نزد من مانده بود فرستاد ولی چون خدا همیشه حافظ بیگناهان است قشون اوشکست خورده وفرار کردند وچنانچه دیده شده جمعی اراذل واوباش را دسته دسته درمیان بستگان خود فرستاده که مردم رادر هرجا غارت نمایند علیهذا اینك بموجب این نوشته بقونسولخانه اطلاع میدهم که بااین اوضاع برای آنکه از اقدامات مخـالفت آمیز قوام الملك جلو گیری شود ومحض استقرار امنیت برای محافظت تجار وقوافل من حاضر هستم که اقدامات برای آسایش وامنیت اهالی بدبخت نمایم البته شما سواد اینمراسله رانزد حکومت مرکزی خواهید فرستاد که اگر بخواهید بنابر آنچه دراینمراسله ذکرشده اقدامات بعمل آید مرحمت نموده همیشه زسلامتی حالات خود مرامستحضر بدارید

ملفوف سوم نمره ۴۱۷

مکتوب صولت الدوله باسمارت کفیل قونسولگری

۳۰ اوت ۱۹۱۲ —

وظیفه هر ایرانی عموماً واین خادم دولت وملت خصوصاً آن است که اینمسئله را باطلاع مامورین دولت انکلیس که دعوی دوستی ووداد با ایران میکنند وباطلاع شما که بمقام نمایندکی درفارس وجنوب بایران معرفی شده‌اید برسانند اکرقصد اعلیحضرت امپراطوری و مامورین آن این است که این قسمت مملکت را جزو متصرفات دولت انکلیس قرار دهند هیچ طریقی برای انجام اینکار بهتر از طریقه که اتخاذ شده که عبارت از تصمیم همراهی باشخص خائنی وعزل وتضعیف شخص خادمی نمیباشد اکر مقصود شان غیراز این است واکرمیخواهند مال التجاره شان سالماً بمقصد برسد این طریقه خوب نیست مقصود اصلی دنیای متمدن امروزه تزئید وتوسعه تجارت است بنابر این انهدام شخصی که دوستی وخدمت خودرا بثبوت رسانیده وباید ازاو همه کونه خدمت بخواهند واورا تقویت کامل نمایند بکلی خلاف تعلیمات تجربی وطبیعت وعقل است وهمینطور تقویت ازکسی که قادر بر حفظ مال التجاره داخله وخارجه نمیباشد و حتی از حفظ خود هم عاجزاست خلاف عقل وطبیعت است وقتیکه راه بوشهر بامن بود واسماً ماهی هزار تومان بمن داده میشد آیامال التجاره سالماً وبدون خسارت وارد نمیشد آیا کرایه هرصدمنی ۱۷ تومان نبود آیاقوافل بوقت نمیرسیدند باوجود تمام این خدمات. کسی قدر مرا ندانسته ازروی بی انصافی بامن عمل نمودند من تاانداره که ممکن بود از ایلات قشقائی و سایر ایلات جلوکیری کردم آیا پس چه واقع شد که میخواهند از اقتدار من بکاهند طبیعی است که وقتیکه ایلات وحشی می‌بینند دار

آنها جلو کیری نمیشود وایالات باآنها همراهی کرده وآنهارا بشهر وارد کرده تحریك باغتشاش درشیراز مینماید ومال التجاره مردم را دربازارها غارت میکنند ودور وحوالی شهر بنای غارت رامیکذارند البته تمام نقاط مغشوش میشود ومیزان کرایه صدمن پنجاه تومان میشود وراهها مسدود میکردند تقویت بجبهه وبیفایده بخائنین دولت همین نتایج را خواهد داشت بعلاوه همینکه ایل خود را که بجای بچه‌های من محسوب میشوند از دست داده ام اوقات خودرا درقشلاق بسر بردم و املاك و بستکان من بغارت رفتند وباز هم مرا آرام و آسوده نکذاردند و قشونی بجنك ایل من بسیاخ فرستادند همراهان من این قشون را از هم متفرق نمودند و مواظب سیاخ بودند بعد ژاندارمری بجنك آنها فرستاده شد همراهان من مجبور بدفاع شده این قشون را نیز منهزم نمودند ابتداء نمیدانستند مخالف آنها کیست ولی همینکه دریافتند که ژاندارمری با آنها طرف شده است با کمال ملاطفت با آنها رفتار کردند چرا باید اتصالاً قشون بجنك ایلات بیطرف فرستاده شود خائنین ظاهراً میخواهند دولت را بمخرجهای کزاف بیندازند وهمینکه یکدفعه پول بدست آوردند باز هم خواهند خواست و اینکار را بهانه پول کرفتن قرار داده اند مقصود آنها خدمت بدولت نیست بلکه همان است که کفته شد الحال بشرط تقویت و همراهی با من رفع تمام سهوهای پلتیکی سهل است من حاضرم که آنچه انسانیت بمن حکم میکند در راه خدمت و استقرار نظم بانجام

رسانیده و تلافی مافات را کرده و اسباب آسایش و آسودگی شمارا فراهم آورم بدون اینکه پولی بخائنین دو دولت (دولت انگلیس و ایران) داده شود منتظر جواب هستم

ملفوف چهارم نمره ۴۱۷

مکتوب اسمارت کفیل قونسولگری بصولت الدوله

۳ سپتامبر ۱۹۱۲ —

مراسلات شما واصل و از مضامین آنها مستحضر گردیدم شما خودتان مینویسید که من بدولت ایران معرفی شده ام همین مطلب جواب من است شما البته خودتان میدانید که مامورین انگلیس که بنا بقول شما بدولت ایران معرفی شده اند نمیتوانند با مامورین محلی مخالفت نمایند بلکه باید هرکه را که از طرف دولت ایران مصدر امور باشد تقویت نمایند یقین دارم شما آنقدر از مناسبات بین المللی اطلاع دارید که این جواب برایتان مکفی باشد اما در باب آنچه راجع بحفظ مال التجاره نوشته اید البته شما شنیده اید که سرخه ها که قسمتی از قشون حسن خان در سباخ میباشند قافلهٔ را که ۳۶ بار برای قونسولخانه میاورده است غارت نموده اند اگر شما بقدریکه ادعا میکنید میتوانید مال التجاره خارجه و داخله را حفظ کنید خوب است این اموال را گرفته و مسترد دارید من صورت جزئیات اموال مسروقهٔ را نزد حسن خان فرستاده ام که شما هر گونه اقدامیرا که لازم میدانید برای استرداد آنها بنمائید دیگر زیاده بر این چیزی نمی نویسیم و

امیدوارم که شما چنانچه وظیفه هر ایرانی وطن خواهی است لزوم اطاعت دولت خود و سختی حالیه امور مملکت خود را بخوبی خواهید فهمید

(نمره ۴۱۸)

مکتوب وزارت خارجه باداره هند

وزارت خارجه ۱۸ نوامبر ۱۹۱۲ —

آقا از طرف سراد وارد گری وزیر امور خارجه تعلیم دارم که رجوع بمخابرات تلگرافی با سفیر اعلیحضرتی مقیم طهران در موضوع مساعده بایالات شیراز بنمایم سواد اینمخابرات و مذاکرات که انتها آن تلگراف ۱۶ ماه جاری سروالترتنلی است برای اداره شما تا کنون فرستاده شده است

در صورتیکه وزیر امور خارجه تصویب نماید پیشنهاد شده است که مساعده دیگری بمبلغ ۱۵۰۰۰ لیرا برای دوماه ونیم پرداخته شود ومن باید استدعا کنم که از آنوزارت خانه مبلغ ۷۵۰۰ لیرا بحساب سفارت اعلیحضرتی با بانك شاهنشاهی ایران منتقل شود از اینجا هم مبلغ ۷۵۰۰ لیرا داده خواهد شد

امضاء لوئیس ملت

(نمره ۴۱۹)

تلگراف سرجارج بوکانان بسراد وارد گری

سنت پطرز بورغ ۱۹ نوامبر —

راجع بتلگراف ۱۷ نوامبر از طهران —

وزیر امور خارجه تصور میکند که خوب است ما بنایب السلطنه ارائه طریق کنیم سعدالدوله را بریاست وزرا تعیین نماید اگر نایب السلطنه از اینکار امتناع نماید وزیر خارجه تصورمیکند خوب است رئیس الوزرای حالیه سعد الدوله را تعیین نماید که پس از او مقام ریاست وزراء را اشغال نماید

وزیر امور خارجه بمن اظهار داشت که چون شاه مخلوع قصد دارد تا مدت دو ماه بخارجه رود یکی از مامورین بزرك را بادسا فرستاده است جناب معظم خیلی مایل است که شاه مخلوع در همان محلی که هست بماند چرا که ممکن است اقدامات سال گذشته خودرا تکرار نماید ومایل است بشاه مخلوع گفته شود که خوب است خیال عودت بسریر سلطنت را از سر بدر کند مگر آنکه قبلا از طرف دولتین انگلیس و روس با او همراهی شود

(نمره ٤٢٠)

تلگراف سرجارج بوکانان بسرادوارد گری

سنت پطرزبورغ ١٩ نوامبر ١٩١٢ —

راجع بتلگراف ١٤ نوامبر من —

. وزیر امور خارجه مرا اطلاع میدهد که دولت روس نمیتوانند تعهد تادیه قرضهٔ یا پرداخت هر گونه مساعده بدولت ایران بنمایند تا آنکه دولت مشارالیها امتیاز احداث خط آهن جلفا را بدهند

(نمره ٤٢١)

تلگراف سر والترتنلی بسرادوارد گری

طهران ٢٠ نوامبر ١٩١٢ —

پیشنهاداتیراکه شماموجب تلگراف ١٣ نوامبر خودبسنت پطرزبورغ کرده بودید از سنت پطرزبورغ برای سفیر روس مخابره شده است عقیده او بر این است که اگر دولتین مایل دادن قرضه‌هستند بایدحاضر برای‌دادن‌قرضه بزرگتری‌شوند چرا که بنظراو تامینات قرضه مذکور موجب‌خطری برای دولتین نمیباشد و تعهد دادن چنین قرضهٔ فواید مالی برای ایران خواهد داشت که حصول فواید مذکوررا از راه‌دیگری نمیتوان امیدوار بود و در صورتیکه اسرار بنظارت وصول ومصرف آنوجه شود من موافقت مینمایم

مصارف یك قشون کوچکی سالیانه به ٣،٥٠٠،٠٠٠ تومان تخمین شده و مصارف ژاندارمری به ١،٠٠٠،٠٠٠ تومان بطوریکه تمام وجه قرضه در ظرف یکسال بمصرف خواهد رسید و با این مالیه جلب صاحب‌منصبان خارجی چندان صلاح نخواهد بود

وضعیت ژاندارمری خیلی غیر معلوم و مبهم میشود تا کنون مصارف آن از پولهای مساعده ها داده شده وحال که غیر از عایدات مملکتی از محل دیگر بخزانه داری کل پول نمیرسد از بابت‌حقوق ماه گذشته ژاندارمری مبلغ ٥٠٠٠ لیرا عقب افتاده و از بابت مصارف ماه جاری هم چیزی داده نشده است اگر چه باید قبل از وقت داده شود

(نمره ٤٣٢)

تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ٢٠ نوامبر ١٩١٢ —

از قرار معلوم اطلاعی که بموجب تلگراف ١٧ نوامبر خود داده ام صحیح نیست سر کرده قشونی سالار الدوله گرفتار و مقتول گردیده لیکن خود شاهزاده در جنگ نبوده است

(نمره ٤٣٣)

تلگراف سر ادوارد گری بسر جارج بوکانان

وزارت خارجه بسر جارج بوکانان

فقط چیزی که مارا باقدام برای تعیین سعدالدوله بمقام ریاست وزرا وامیدارد این است که پول کمال لزوم را برای دولت ایران پیدا کرده و ظاهراً امکان ندارد کسی دیگر را باینمقام منصوب نمود تا دولتین بتوانند مساعده بدولت ایران بدهند و بعد از آن سرمایه داران قرضه بزرگتری بدهید

چنانچه ما فهمیده ایم امتیاز خط آهن جلفا را دولت روس تقاضا نموده اند که بشرط پرداخت مساعده بدولت مشار الیها داده شود دولت اعلیحضرتی انتظار دارند که امتیاز خط آهن محمره هم در موقع امتیاز خط آهن مذکور بروس بما داده خواهد شد بنا بر این اگر سعد الدوله این دو امتیاز را بدهد گمان می کنم دولتین روس و انگلیس تعهد تحصیل یا پرداخت قرضه بمبلغ ١٠٠٠٠٠٠ لیرا تحت شرایط صحیح بنمایند که بمصارف معینه برسد

و گمان میکنم دولتین نیز باید با نظریات سعد الدوله از بابت انعقاد مجلس و تشکیل مجلس سنا همراهی نمایند (رجوع بتلگراف ١٧ نوامبر کنید)

میخواهم بدانم که آیا دولت روس هم باین نظریات موافقت دارند یا نه اگر موافقت دارند ما بوزیر مختار اعلیحضرتی مقیم پاریس تعلیم خواهیم داد که با همکار روسی خود متفقاً از نایب السلطنه استدعا نمایند سعد الدوله را بمقام ریاست وزرا تعیین نمایند

لطف نموده تلگرافا راپورت بدهید

(نمره ٤٣٤)

(مکتوب اداره هند بوزارت خارجه)

اداره هند ٢١ نوامبر ١٩١٢ — آقا در جواب مراسله ١٨ نوامبر ١٩١٢ شما درباب مساعده ١٥٠٠٠ لیرا ازطرف دولت اعلیحضرتی بدولت ایران برای مصارف ایالت فارس تعلیم دارم بشما اطلاع دهم که وزیر هند حاضر خواهد بود که نصف اینمبلغ را بحساب سفارت اعلیحضرتی یابانک شاهنشاهی منتقل نماید و اینکار را پس از آنکه دولت اعلیحضرتی نصف دیگر را بحساب سفارت یا بانک منتقل نمودند خواهد کرد

تصور میشود که شرایط این مساعده تماما شبیه بمساعده ٢٥٠٠٠ لیرائی خواهد بود که در مراسله ١٤ اوت این اداره اشاره بدان رفته است

(امضاء) هادرنس

(نمره ۴۲۵)

(تلگراف سروالتر تنلی بسراد وارد گری)

(طهران ۲۱ نوامبر ۱۹۱۲

ـ راجع بتلگراف ۱۷ نوامبر من ـ بسیار مطلوب است که بدون تاخیر محقق شود که آیا اگر صدر اعظم استعفا کند نایب السلطنه حاضر خواهد بود سعد الدوله را بجای او تعیین کند

(نمره ۴۲۶)

(تلگراف سر جارج بوکانان بسراد وارد گری)

(سنت پطرز بورغ ۲۱ نوامبر ۱۹۱۲)

ـ راجع بتلگراف دیروز شما ـ بعلت شورای کابینه وزرا مسیو سازانف تا فردا نمیتواند مرا ملاقات نماید من اینمسئله را تذکار مینمایم که جناب معظم تاکنون بهیچوجه بطور قطع اظهار نداشته است که در صورتیکه امتیاز احداث خط آهن جلفا داده شود دولت روس مساعده را که پیشنهاد شده بدولت ایران خواهند داد یا تعهد پرداخت آنرا خواهند نمود مسیو سازانف فقط اظهار داشت (رجوع بتلگراف ۱۹ نوامبر من کنید) که تا زمانیکه این امتیاز داده نشود دولت روس اینمسئله تحت ملاحظه نتوانند آورد

(نمره ۴۲۷)

(تلگراف سراد وارد گری بسر والتر تنلی)

وزارت خارجه ۲۳ نوامبر ۱۹۱۲

ـ راجع بتلگراف ۱۶ نوامبر شما ـ آیا کلیه مبلغی که دولت روس امسال مساعده داده اند چقدر است و چقدر از آن مسترد شده است بخزانه اجازه داده شد که مساعده بدولت ایران بدهد بشرط آنکه عام وجوهات باتفاق دولت روس با المناصفه و تحت شرایط مشابه داده شود

در باب مراسله ۱۲ سپتامبر شما آیا عایدات دیگری که بعنوان محل تامین قرار داد بدست میاید

(نمره ۴۲۸)

(تلگراف سروالتر تنلی بسراد وارد گری)

طهران ۲۴ نوامبر ۱۹۱۲

ـ قونسول اعلیحضرتی مقیم شیراز تازگی راپورتی از بابت اوضاع امور شیراز برای من نفرستاده لیکن از اطلاعاتیکه از منابع موثقه برای من رسیده اوضاع روز بروز بدتر میشود پول برای ایالت انجا موجود نمیشود و تا پول نرسد ایالت نمیتواند از تجدید اوضاع مغشوش سابق جلو گیری نماید

لطف نموده بتلگراف ۵ نوامبر من رجوع بفرمائید من اصرار میکنم که هر قدر زودتر که امکان دارد باید اقدامات بشود که بایالت اطمینان داده شود ماهیانه ۳۰۰۰۰ توسط بانک بشرایطی که پیشنهاد شده است پرداخته شود

اگر در این کار تاخیری واقع شود دیگر امیدی برای موفقیت ایالت نیست

(نمره ۴۲۹)

(تلگراف سروالتر تنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۲۵ نوامبر ۱۹۱۲

ـ راجع بتلگراف ۲۳ نوامبر شما ـ دولت روس مبلغ ۱۲۵۰۰۰ لیرا امسال بدولت ایران بطور مساعده داده است دولت روس اضافه عایدات گمرکات شمال را تا ۱۴ ژوییت گذشته که ۴۰۰۰۰ لیرا میشود برای استرداد مساعده اولی که در ماه مارس گذشته مساعده داد برداشت بنا بر این قرض دولت ایران بروس از بابت مساعده های امساله قریب ۸۵۰۰۰ لیرا است

صورتیکه جوف مراسله ۳۱ اوت خود فرستادم تمام عایدات را بغیر از مالیات که خزانه داری کل انرا برای تامین قروض نگاه خواهد داشت نشان میدهد ممکن نیست که از بابت فقرات وجوهاتیکه در آن صورت مذکور است بطور تحقیق چیزی فهمید

(نمره ۴۳۰)

تلگراف سرادوارد گری بسرجارج بوکانان

وزارت خارجه ۲۵ نوامبر ۱۹۱۲ —

اطمینان دارم که وزارت خارجه بخوبی اینمطلب را درک میکنند که برای کسی ممکن نیست اداره حکومتی را بگرداند مگر انکه فوراً باو پول برسد که بمصارف لازمه رسانیده و حکومت مستحکمی برقرار داشته و اعاده انتظامات در ایالتی بنماید اینها مقدمات لازمه قرضه بزرگتری خواهد بود ما برای بتعیین کسی بمقام ریاست وزرا اصرار

نتوانیم نمود مگر انکه اطمینان داده شود که وجوهات لازمه در تحت شرایط و تامینات صحیحه داده خواهد شد ومن بسیار میترسم که اگر بگذاریم اوضاع الم انگیز حالیه دوام کند بر هرج ومرج عمومی ایران افزوده خواهد شد من صمیمانه اعتماد دارم که دولت روس بطریقیکه از طرف دولت انگلیس پیشنهاد شده راهی برای رفع اشکالات موقع حالیه پیدا خواهند کرد

(نمره ۴۳۱)

تلگراف سرادوارد گری بسر والتر تنلی

وزارت خارجه ۲۵ نوامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲۰ نوامبر شما ـ

گفتگو در این است که آیا بچه وسیله میتوان وجه مکفی تهیه نمود که دولت ایران‌را قادر باداره کردن امور مملکتی بنماید وبچه وسیله وجوهاتیکه دولتین انگلیس و روس مساعده داده‌اند مسترد خواهد گردید

هرقسم اقدامی که برای نیل باین‌مقصود بشود اززمان اصلاح چرخهای امور مملکتی تاوقتیکه عایدات بخزانه ایران وارد شود مدتی خواهد گذشت

در این مدت برای استقرار انتظامات پول لازم خواهد بود وتا آنوقت ممکن نیست قرضهٔ داد

اینطور پیشنهادشده است که‌دولتین انگلیس و روس مبلغ ۱۰۰۰۰۰ لیرا بتامین جواهرات‌دولتی مساعده بدهند تا آنکه‌در مدت

مذکور امور اداره شود شما باید در این باب با مسیو بوکالیوسکی مذاکره نموده وراپورت بدهید آیا هنوز بهمان عقیده باقی هستید که پول کافی نیست

(نمره ۴۳۲)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری)

طهران ۲۶ نوامبر ۱۹۱۲ —

کانل دوکلاس بتاریخ ۲۵ نوامبر از شیراز تلگراف ذیل را مخابره نموده است : —

در ضمن ملاقاتی که دیروز از ایالت کردم او بمن اظهار داشت که تا پول نرسد نمیتواند مالیاتهای عقب افتاده را وصول کند ونههم میتواند مقاصد خودرا برای اعاده انتظامات بعمل آورد فقط جوابیکه از برای دولت ایران برای او رسیده است این است که مسیو استاس بورود خود بشیراز در این مسئله تحقیقات خواهد نمود رؤسای ایلات از ضعف مالی ایالت واقف میباشند و همین مسئله مانع از مذاکره وقرار داد باانها میباشد

ایالت از من خواهش نمود که این مسئله را باطلاع شما برسانم و گفت که هیچکس دراینجا از حرکت مسیو استاس خبری ندارد

(نمره ۴۳۳)

تلگراف سرجارج بوکانان بسرادوارد گری

سنت پطرزبورغ ۲۶ نوامبر ۱۹۱۲ —

وزیر امور خارجه دیروز یاد داشتی بمن داد مشعر بر اینکه دولت روس بانظریات مندرجه در تلگراف ۲۰ نوامبر شما در باب پرداخت مساعده بدولت ایران نمیتوانند موافقت نمایند وبتصور دولت روس مقصود اول این است که در ایران حکومتی تاسیس شود که قادر بر اداره کردن امور مملکت باشد بطوریکه دولتین روس و انگلیس بدون خوف یاس بتوانند بر ان اعتماد نمایند این مسئله واضح است که هیچ قسم حکومتی بدون پول نمیتواند در ایران کاری از پیش ببرد بلکه ابتداءً باید حکومتی تشکیل شود وچنین حکومتی هم پول لازم دارد مسئله مساعده باید پس از تشکیل کابینه جدیدی در طهران مطرح مذاکره شود و دولت روس نظر یات خودرا در باب اینمسئله بعد بمن اظهار خواهند داشت دولت روس پیشنهاد میکنند که بدون تاخیر بوزرای مختار انگلیس و روس مقیم پاریس تعلیم داده شود کهاز نایب السلطنه استدعا کنند که سعد الدوله را مامور تشکیل کابینه نمایند اگر شما قبول میکنید که باین طور بسر برتی تعلیم بدهید تعلیمات مشابه به مسیو الیولسکی داده خواهد شد

دولت روس خاتمهٔ اظهار امیدواری نمودند که در این باب تاخیر نخواهد شد وفورا با نایب السلطنه در این باب مذاکره خواهد شد

من جناب معظم را متنبه نمودم که شما فقط باین شرط وعده داده بودید در باب تعیین سعد الدوله با نایب السلطنه مذاکره نمائید

که دولت روس طرفدار نظریات مندرجه در تلکراف فوق الذکر شما باشند

جناب معظم در جواب اظهار داشت که همینکه دولت ایران امتیاز احداث خط آهن جلفا را دادند او مسئله مساعده را باوزیر مالیه ترتیب خواهد داد همینکه سئوال نمودم آیا دولت روس باما شرکت در تعهد پرداخت قرضه ۱۰۰۰۰۰۰۰ لیرا خواهند نمود یانه جناب معظم اظهار داشت که این مبلغ خیلی زیاد است و کذشته از ان دولت ایران نمیخواهند جواهرات دولتی را محل تامین قرضه قرار دهند فقط کاری که دولت روس میتواند بکند این است که راضی به پرداخت مساعده شود که بوسیله ان دولت ایران بتواند تامدتی امور خود را اداره کند جناب معظم این مطلب را میتوانست بمن اظهار کند که نماینده روسی کمیته دتود نقشه برای تادیه قرضه بزرکی که میخواهد با وزیر مالیه پس از یکماه دیکر بسنت پطرز بورغ میاید مذاکره نماید طرح نموده است

(نمره ٤٣٤)

(تلکراف سر جارج بوکانان بسراداوارد کری)

(سنت پطرز بورغ ٢٦ نوامبر ١٩١٢)

راجع بتلکراف ۱۹ نوامبر من — وزیر امور خارجه بمن نوشته است کهمسیو برسیانی ماموریکه از طرف وزارت خارجه بادسا فرستاده شد اطمینانات از شاه مخلوع بدست آورده است که رفع تشویش خیال را میکنند شاه مخلوع بایران وعده میدهد که

دیکر بایران مراجعت نخواهد کرد مکر انکه تمام اهالی اورانخواهند و دولتین انکلیس و روس رضایت داشته باشند ثانیا انکه بدون رضایت دولت روس در اروپای غربی مسافرت نخواهد کرد شاه مخلوع امید وار است که باو اجازه داده خواهد شد هر زمان که دولت روس مناسب بداند — مثلا بهار اینده — بخارجه برای معالجه برود

(نمره ٤٣٥)

(تلکراف سرادوارد کری بسر والتر تنلی)

وزارت خارجه ٢٦ نوامبر ١٩١٢

راجع بتلکراف ٢٤ نوامبر شما — ١٥٠٠٠ لیرا توسط بانک شاهنشاهی بحساب شما منتقل شده است طریقه پرداخت و نظارت مصارف آن از طرف قونسول اعلیحضرتی و منافع و تامین و استرداد آن بموجب تعلیمات سابقه است

(نمره ٤٣٦)

مکتوب وزارت خارجه باداره هند

وزارت خارجه ٢٦ نوامبر ١٩١٢ —

آقا از طرف سر ادوارد کری وزیر امور خارجه تعلیم دارم وصول مراسله ۲۱شهر جاری شمارا در باب مساعده ۱۵۰۰۰ لیرا بدولت ایران برای مصارف ایالت شیراز اطلاع بدهم

و شمارا مستحضر بدارم که امروز نصف این مبلغ بموجب حواله که بخزانه دار اعلیحضرتی شده توسط بانک شاهنشاهی

ایران بحساب سفارت اعلیحضرتی منتقل شده است

در باب قسمت آخر مراسله شما تعلیم دارم که توجه شمارا بسواد مراسله ۲۶ آکتبر برجوف جلب نمایم که در آن شرایطیکه در مقابل ان مساعده ۱۵۰۰۰ لیرا روز ۲۴ اکتوبر بدولت ایران داده شد نوشته شده است و نیز تعلیم دارم سواد تلگرافی را که امروز در باب شرایط پرداخت ۱۵۰۰۰ لیرا بسروالتر تنلی مخابره شده است انفاد دارم

سواد تلگراف ۲۴ شهر جاری سروالتر تنلی که در آن دلایل پرداخت فوری وجه مذکور نوشته شده است سابقا برای شما ارسال شد

(امضاء) لوئیس ملت

(نمره ٤۳۷)

تلگراف سر والترتنلی بسراد وارد کری

طهران ۲۷ نوامبر ۱۹۱۲ —

راجع به تلگراف ۲۶ نوامبر من — کلنل یالمارسن بمن اطلاع داده است که از صاحب منصب فرمانده ژاندار مری در شیرازراپورتی رسیده است کهچون مخبرالسلطنهقلعه هائیراکه وعده داده بود درشمال شیراز بسازد نساخته است صاحب منصب ژاندار مری مجبور شده است پست های ژاندار مری را که تازکی در ان نقطه تاسیس نموده موقوف بدارد

من از اینکار تعجبی ندارم چرا که این اقدام بنظر من زود

و بیموقع میامد لیکن اینکار اسباب زحمت ایالت و ژاندارمری خواهد شد مخبرالسلطنه اخطاری بمن نموده است که اگر مبلغ ۲۰۰۰۰ تومان فوراً برای او نرسد مجبور است استعفا کند من از مسیو مرنارد درخواست میکنم که کوشش نموده و این وجهرا بایالت برساند

(نمره ٤۳۸)

تلگراف سر ادوارد کری بسر والتر تنلی

وزارت خارجه ۲۷ نوامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف امروز شما —

شما میتوانید رفع اشکالات حالیهرا بوسیله پولی که بحساب شما منتقل شده بنمائید (رجوع بتلگراف دیروزمن کنید)

(نمره ٤۳۹)

تلگراف سروالتر تنلی بسر ادوارد کری

طهران ۲۸ نوامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲۱ نوامبرمن —

ازقرار معلوم سعد الدوله بکلی نتوانسته است کابینه تشکیل دهد اثرات غیر معلومی پیش آمد امورات حکومتی الم انگیزاست و اگر اوضاع حالیه بیش ازاین بطول انجامد در حقیقت اوضاع ایالات و ولایات سخت خواهد شد

جون تصمیمی تا کنون نشده این مسئله اسباب تشویش صدر اعظم حالیه شده و سعی میکند در عوض اعضای غیر مطلوب

حالیه کابینه اشخاص بهتر از قبیل عین الدوله وغیره منصوب شوند
تصور میکنیم برای مصالح نظم و امنیت ما حالا بایداقدام قطعی دراین باب بنمائیم

واضح است که ممکن نیست بدون اینکه اقدام خلاف قوانین مشروطیت که منجر باغتشاشات گردد بتوان عملا تعیین سعد الدوله را بانجام رسانید و من نمیتوانم مسئولیت بعهده گرفته و توصیه تقویت تعیین اورا از طرف دولت اعلیحضرتی بنمایم

(نمره ۴۴۰)

تلگراف سرادوارد گری بسروالترتنلی

وزارت خارجه ۲۸ نوامبر ۱۹۱۲ —

برای دولت اعلیحضرتی امکان ندارد که بطور غیر محدود اتصالا پول بدولت ایران بدهند وقتیکه پولی که بحساب شما منتقل شده با تمام رسید بسیار خوب خواهد بود که شما ترتیبی بدهید که مبلغ ۳۰۰۰۰ تومان چنانچه در تلگراف ۲۴ نوامبر خود پیشنهاد کرده اید بایالات داده شود

(نمره ۴۴۱)

تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۲۹ — نوامبر ۱۹۱۲ —

تلگراف ذیل از طرف نماینده انگلیس مقیم بوشهر مخابره شده است : —

روز ۲۲ نوامبر بقافله که از بوشهر میامد بین میان کتل

و دشت ارجن حمله شد یکی از تفنگچیان محلی بقرار راپورت واصله مقتول گردیده هفت بار مال التجاره متعلق بکمپانی ساسون غارت شد تصور میشود سارقین از سرحدها بوده اند

(نمره ۴۴۲)

تلگراف سرادوارد گری بسروالترتنلی

وزارت خارجه ۲۹ نوامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲۸ نوامبر شما —

جون دولت اعلیحضرتی را عقیده بر این است که تاسیس حکومت محکمی در تحت ریاست سعد الدوله بیشتر محتمل است تا آنکه کسی دیگر بمقام ریاست وزرا منصوب شود با کاندیدا بودن او برای اینمقام همراهی میکنند اگر کابینه بریاست او تشکیل شود مساعده مکفی میتوان داد تا آنکه از طرف سر مایه داران قرضه داده شود

و اینطور تصور نمودیم که اگر وعده کمک مالی ندهیم حق نخواهیم داشت از نایب السلطنه درخواست نمائیم سعدالدوله را تعیین نماید تلگرافات سرجارج بوکانان که عین آن ها برای شما مخابره شده البته بشما واضح نموده است که اینطریقه را دولت روس تصویب نخواهند نمود و فقط وعده کمک مالی اقدام دیگری را در اینباب از طرف ما ممتنع میدارد بعلاوه از مطالبیکه شما میگوئید ما را یقین حاصل است که برای آنکه ایرانیان سعدالدوله را قبول نمایند اعمال قوه لازم است و دولت اعلیحضرتی باین امر بهیچوجه

من‌الوجوه رضا نتوانند داد

بنا بر این کار دیگری نمیتوان کرد،مگر آنکه سعی کرده و کوشش نمائیم که بوسائلی دیگر هر قدر زودتر حکومت لایق کافی تشکیل دهیم و شما باید باتفاق همکار روسی خود در اینباب اقدام بنمائید

اگر یک حکومت مقتدر کافی زمام اموررا بدست گیرد من مجدداً با دولت روس در باب پرداخت مساعده بشرایط مناسبی مذاکره خواهم نمود

(نمره ۴۴۳)

تلگراف سرادوارد گری بسرجارج بوکانان

وزارت خارجه ۲۹ نوامبر ۱۹۱۲

لطف نموده مسیو سازانف را از مطالب تلگرافی که امروز بطهران مخابره نمودم اطلاع دهید

نمره ۴۴۴

تلگراف سرجارج بوکانان بسر ادوارد گری

سنت پطرزبورغ ۳۰ نوامبر ۱۹۱۲ –

راجع بتلگراف ۲۹ نوامبر شما بطهران –

وزیر امور خارجه از من استدعا نمود شما را اطمینان بدهم که دولت روس قصد ندارد سعدالدوله را جبراً بایرانیها بقبولانند و او موافقت داشت با اینمسئله که هر دو سفرا باید در اینباب مشورت نموده و ازیکدیگر خبردارباشند وزیرخارجه از من استدعا نمود بشما

اطلاع دهم که تا نماینده اولی کمپنه دتود وارد نشود هیچ کاری نمیتواند بکند و اگر امتیاز احداث خط آهن جلفا داده شود او ترتیب مساعده کوچکی را خواهد داد در باب اوضاع جنوب ایران جناب معظم اظهار داشت که در عایدات گمرکی دوازده ماهه آنجا از قرار محاسبات رسمی – ۱۰۰۰۰۰ تومان افزوده شده است

(نمره ۴۴۵)

تلگراف سرجارج بوکانان بسر ادوارد گری

سنت پطرزبورغ غره دسامبر ۱۹۱۲ –

راجع بتلگرافات ۱۳ و ۲۰ نوامبر شما –

یادداشتی که از طرف دولت روس رسیده مشعر است باینکه دولت روس با نظریات دولت اعلیحضرتی کمال موافقت را دارند که تعیین شخص با جدیت فعالی بریاست کابینه مملکت بدون رسانیدن پول برای اصلاحات لازمه ممکن نخواهد بود دولت روس تصور میکنند که لازم است با دولت ایران برای تحصیل قرضهٔ پنج باشش ملیون لیرا همراهی شود مساعدهٔ بمبلغی که دولت اعلیحضرتی پیشنهاد کرده اند فقط اسباب تاخیر اتمام عمل قرضهٔ بزرگی خواهد شد و دولت روس بعلاوه نمیتوانند مبلغ زیادی را که پیشنهاد شده است بدولت ایران مساعده بدهند

دولت روس تصور میکنند که فقط راهی که برای رفع احتیاجات ایران باز است این است که حتی المقدور عمل راه آهن سرتاسر ایران بین دولت مشار الیها و سینه دتود با تمام برسد

چنانچه بر دولت روس معلوم شده است سندیکای مذکور چند نفر نماینده انتخاب نموده که بهمین زودیها بطهران رفته و بهمراهی سفارتین با دولت ایران برای تحصیل امتیاز احداث خط آهن مذکور و تحصیل اجازه شروع باقدامات مقدماتی که در عوض آن قرضه بزرگی بایران داده شود مذاکره نمایند امید است که این نمایندگان از وثیقه هائی که دولت ایران میدهند راضی خواهند شد و برای آنها لازم نخواهد شد که از دولتین روس وانگلیس تقاضای وثیقه دیگری بنمایند محتمل آنوقت سرمایه داران تعهد تادیه قرضهٔ نمودهٔ و فوراً مبلغی بدولت ایران مساعده بدهند دولت روس بنا براین تصور میکنند که خوب است بسر برتی و وزیر مختار روس مقیم پاریس فوراً تعلیم داده شود که بامدیران سندیکای مذکور مذاکره بنمایند برای اینکه حرکت نمایندگان خودرا بطهران هر قدر زودتر که ممکن است تسریع نمایند و دولت روس حاضر است که همینکه امتیاز احداث خط آهن جلفا اعطا گردد مساعده بدولت ایران بدهد که دولت مشار الیها بتواند تا وقتیکه ترتیبی باسندیکای مذکور داده شود امور خودرا اداره نماید و بالاخره دولت روس امیدوار است که چنانچه در فوق ذکر شده بسر برتی تعلیم داده شود

(نمره ۴۴۶)

تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۲ دسامبر ۱۹۱۲ —

سعد الدوله امروز ازمن ملاقات نموده اظهار داشت که از سنت پطرز بورغ برایش خبر رسیده است که از لندن راپورت داده شده است که او بامن در باب محمد علی میرزا بطوری حرف زده که از آن مفهوم شده است او برای رجعت و اعاده محمد علی میرزا کار میکرده است سعد الدوله از من درخواست نمود این خبررا تصحیح نمایم

من اظهار داشتم که بامیل تمام این کار را خواهم کرد بهمین دلیل بسیار خوب که هیچیک از ما درضمن صحبت اسمی از محمد علی میرزا نبردیم وبعلاوه باو اظهار داشتم که گمان نمیکنم این خبر از منبع رسمی بمخبراو رسیده باشد

سعد الدوله از آنتریک هائی که برضداو شده ومیشود شکایت زیاد نمود

(نمره ۴۴۷)

تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۲ دسامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲۹ نوامبر شما — وزیر امورخارجه امروز ازسفیر روس ومن ملاقات نمود وبما پیشنهاد کرد که خیلی مطلوب است بحکومت حاضره یاتقویت بشود ویاآنکه تغییر یابد لیکن دراینمسئله تاکید داشت که سعدالدوله راهیچکس قبول نمیکند وزیر خارجه تصور میکرد شاید ممکن باشد اورا جزو کابینه کرد حضرت معظم مرا اطمینان داد که احساسات اوشخصاً برضد سعد الدوله نمیباشد و از

گفتن اینکه سعدالدوله را کسی قبول نمیکنند اوفقط نظریات افکار عامه را اظهار داشته است حضرت معظم اظهار داشت که اگر لازم باشد تایکروز دیگر میتوان بجلب همراهی تمام اشخاص خوب مملکت موفق گردید واظهار داشت که کابینه مصمم شده است حتی‌المقدور درمقابل تعیین سعدالدوله‌مقاومت نماید تاانکه مجلس افتتاح بشود و انوقت هیئت وزرا استعفای خودرا تقدیم بدارند

چون همکار روسی من‌تعلیم نرسیده بود که رویه خودرا تغییر دهد من فقط بوزیر امور خارجه اطلاع دادم که دولت اعلیحضرتی اوضاع حاضره را تحت ملاحظه آورده اند وقصد ندارند مردم را مجبور بقبول او بنمایند

(نمره ٤٤٨)

(تلگراف مسروالترتنلی بسرادوارد گری)

طهران ۲ دسامبر ۲۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲۷ نوامبر شما — من‌بوزیر امور خارجه اطلاع داده‌ام که دولت اعلیحضرتی بمن تعلیم داده‌اند که مبلغ ۱۵۰۰۰لیرای دیگر برای احتیاجات مالی‌فارس بدولت ایران مساعده بدهم ومن به خزانه داری کل قرار داده‌ام که حساب علیحده دربانك برای این پول نگاهداشته شود وفقط برای مصارفی داده شود که ایالت و قونسول انگلیس ووکیل مالیه خزانه داری ازبابت مصرف‌ان اتفاق آراء حاصل کرده باشند وپس از انکه خزانه داری کل ومن انرا تصویب کرده باشیم

وزیر امور خارجه از این حسن نیت دولت اعلیحضرتی نیز تشکر کرده وگفت یقین است که مخبر السلطنه بوسیله این‌کمك مالی بموقع میتواند درکار خود موفقیت حاصل نماید جناب‌معظم این ترتیبات را قبول نموده وگفت بروی معلوم است که مساعی‌بکاربرده خواهد شد که اسباب رنجش و کدورت دولت ایران فراهم نیاید

نمره ٤٤٩

تلگراف سرادوارد گری بسرجارج بوکانان

وزارت خارجه ۲ دسامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۳۰ نوامبر شما — امروز در ضمن صحبت باکنت بنکندرف من اظهار داشتم که اعتراضی برتعیین سعدالدوله بمقام ریاست وزرا ندارم لیکن حاضر نیستم برای تعیین او اعمال قوه نمایم وچنانچه بمن اطلاع رسیده است برای تعیین و ابقای او اعمال قوه لازم میاید

واظهار داشتم بنظر من بهترین طریقه آن‌است که بدو سفیر مقیم طهران تعلیم داده شود که تحقیق کنند چه‌قسم کابینه بیشتر طرف قبول ایرانیان میباشد ونظریات خودرا تلگراف کنند

نمره ٤٥٠

تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۳ دسامبر ۱۹۱۲ —

راجع براه آهن ازمحمره الی خرم آباد — وزیر امورخارجه درضمن صحبت دیروز بمن اطمینان داد که امتیاز خط آهن فوق در حقیقت داده

شده است تمام وزرا قرار داده‌اند که دو امتیاز خط آهن بدهند
وچیزی که فقط لازم است تصمیم قطعی ایشان است و آنهم درظرف
چند روزی باتمام خواهد رسید

من درجواب گفتم که اگر اطمینـان کتبی ازبابت اعطای
امتیازات مـذکور داده شود دولت اعلیحضرتی بسیار خوشوقت
خواهند گردید و اگر امتیازات بطور قطع داده شود جزئیـات آنرا
میتوان ترتیب داد

نمره ۴۵۱

تلگراف سرادوارد گری بسروالترتنلی

وزارت خارجه ۳ دسامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف دوم دسامبر شما وتلگراف ۲۸ نوامبر من —
امیدوارم بتوانید ترتیبی بدهید که ماهیانه مطمئناً اقلا مبلغ ۶۰۰۰
لیرا بامالیات داده‌شود بطوریکه دیگر محتاج بوصول پول بدفعات از
دولت اعلیحضرتی نباشد نظر باینکه امنیت حاصل نمودن جنوب برای
ما و دولت ایران اهمیت دارد اینمسئله ایست که میخواهم شما برای
آن تاکید نمائید

نمره ۴۵۲

تلگراف سرادوارد گری بسر جارج بوکانان

وزارت خارجه ۳ دسامبر ۱۹۱۲ —

رجوع بتلگراف ۲ دسامبر سروالترتنلی که عین آن برای شما
مخابره شده بنمائید :—

البته نایب السلطنه ازتعیین سعدالدوله امتناع خواهد نمود
بعلت اینکه چون اوقبول عامه ندارد ممکن است اغتشاشی بظهوررسد
درجواب اینمسئله ماچیزی نداریم بگوئیم جز اگراطلاعات واصله‌از
طهران این امررا تصدیق میکنند اگر سعدالدوله تعیین گردد ظاهراً
لازم خواهد بود که مقابل احساسات ایرانیها ازاو همراهی بشود
یقین دارم وزیر امورخارجه روس میل ندارد چنین اوضاعی پیش
آید من پیشنهاد میکنم که ازسفرای انگلیس وروس مقیم طهـران
استفسـار شود که آیا عقاید ونـظریات آنها درخصوص تأسیس
حکومت مقتدرتری درطهران چه میباشد وچه نصیحتی دراینباب
میتوانند بکنند چنان بنظر میاید که تشکیل کابینه که سعدالدوله‌هم
جزو باشد ولی نه بمقام ریاست وزرا حل اشکال‌را خواهد نمود

(نمره ۴۵۳)

تلگراف سرادوارد گری بسرجارج بوکانان

وزارت خارجه ۳ دسامبر ۱۹۱۲ —

راجع غره دسامبر شما — دولتین اتفاق آرا حاصل نموده‌اند
که آخر الامر قرضه پنج‌یاشش ملیون برای‌دولت ایران‌لازم‌خواهد‌بود
که بتواند امور خودرا بطور صحیح‌اداره کرده قروض موجوده
خودرا مسترد بدارد لیکن چون سرمایه‌داران انجا نمیتوانند قرضه
بدهند تاآنـکه اقدامات برای حصول انتظامات ووصول عایدات
بعمل آید دولتین انگلیس وروس باید مقدمتاً وجهی بطور مساعده
بدولت مشار الیها بدهند وتازمانیکه دولتین اساساً دراین امرمتفق

میباشند که اولین مقصود که باید بدان نائل شد همراهی با دولت ایران است که بتواند امور را طوری اداره بنماید که ترتیب مساعدی برای تامین قرضه بزرکتری بدهد من نمیخواهم که زیاده بر آنچه لازم است مساعده داده شود وراضی میشوم که هریك از دو رقیب مبلغ ۲۵۰۰۰۰ لیرا مساعده بدهند واین وجه هم پس از اعطای امتیازات هر دو خط آهن باقساط ودر موقع لزوم داده شود

(نمره ٤٥٤)

تلکراف سر والتر تنلی بسر ادوارد کری

طهران ٤ دسامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلکراف دیروز شما —

کمك مالی بایالت فارس — اگر پولی که برای فارس تخصیص میشود بوسیله آن مخبر السلطنه می‌تواند درعرض سه چهار ماه دیکر در اوضاع آنجا بهبودی دهد کمان میکنم ممکن باشد با بانك ترتیبی داد که منظماً وجه باو داده شود

(نمره ٤٥٥)

تلکراف سر والتر تنلی بسر ادوارد کری

طهران ٤ دسامبر ۱۹۱۲ —

بواسطه هجوم ترکمنها ایاب و ذهاب در راه از طهران الی مشهد مقطوع شده است

مرآبین یکی از مفتشین اداره تلکراف هند و اروپا دیروز نزدیك میامه دستکیر وباو بد سلوکی نمودند یکی از غلامهای

که همراه او بود و درشکه‌چی او مقتول کردیدند او دیروز ٦ بعد از ظهر به میامه رسید تلسن از اجزاء بانك ...می با اهل خانه او که بطرف مشهد میرفتند از شاهرود ...د جلوتر بروند

مامورین محلی میکویند نمیتوانند اقدام مساعدی بنمایند

من در اینباب بدولت ایران اظهار میکنم چون دولت ...ند مساعدت بقاعده بکنند من برئیس بانك تعلیم میدهم که بکوید باینجا مراجعت نموده و از راه رشت و خط آهن ما بحر خزر به مشهد برود

(نمره ٤٥٦)

(تلکراف سر جارج بوکانان بسر ادوارد کری)

سنت پطرز بورغ ٤ دسامبر ۱۹۱۲ —

...اجع بتلکراف ۲ و ۳ دسامبر شما — وزیر امور خارجه اظهار ... نمیخواهد سعد الدوله را جبراً بمقام ریاست وزرا تعیین نماید ...اب معظم بسفیر روس تعلیم خواهد داد که با سر والتر تنلی درخصوص ...ن طریقه که اتخاذ شود مشورت نماید بتصور او ممکن است ... ترتیبی داد که سعد الدوله بمقام وزارت داخله منصوب کردد ...ط شخص کافی لایقی است که بتواند نفوذ خود را محسوس ... و اغتشاشات حالیه را مبدل بنظم و امنیت نماید دولت روس از حرکت سعد الدوله از سویس اورا متنبه نموه بودند که نباید ...ر کنند مراجعت او باران برای تامین رجعت دادن شاه مخلوع

میباشند که اولین مقصود که باید بدان نائل شد همراهی با دولت ایران است که بتواند امور را طوری اداره بنماید که ترتیب مساعدی برای تامین قرضه بزرگتری بدهد من نمیخواهم که زیاده بر آنچه لازم است مساعده داده شود و راضی میشوم که هریك از دولتین مبلغ ۲۵۰۰۰۰ لیره مساعده بدهند و این وجه هم پس از اعطای امتیازات هردو خط آهن باقساط و در موقع لزوم داده شود

(نمره ٤٥٤)

تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ٤ دسامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف دیروز شما —

کمك مالی بایالت فارس — اگر پولی که برای فارس تخصیص میشود بوسیله آن مخبرالسلطنه می‌تواند درعرض سه چهار ماه دیگر در اوضاع آنجا بهبودی دهد گمان میکنم. ممکن باشد با بانك ترتیبی داد که منظماً وجه باو داده شود

(نمره ٤٥٥)

تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ٤ دسامبر ۱۹۱۲ —

بواسطه هجوم ترکمنها ایاب و ذهاب در راه از طهران الی مشهد مقطوع شده است

مرتین یکی از مفتشین اداره تلگراف هند و اروپا دیروز نزدیك میامه دستگیر و باو بد سلوکی نمودند یکی از غلامهای

…ی که همراه او بود و درشکه‌چی او مقتول گردیدند او دیروز …ن ٦ بعد از ظهر به میامه رسید تلفن از اجزاء بانك …شاهی با اهل خانه او که بطرف مشهد میرفتند از شاهرود …انند جلوتر بروند

ماموری محلی میگویند نمیتوانند اقدام مساعدی بنمایند

من در اینباب بدولت ایران اظهار میکنم چون دولت …انند مساعدت بقاعده بکنند من برئیس بانك تعلیم میدهم که …ی بگوید باینجا مراجعت نموده و از راه رشت و خط آهن ما …ء بحر خزر به مشهد برود

(نمره ٤٥٦)

(تلگراف سر جارج بوکانان بسر ادوارد گری)

سنت پطرز بورغ ٤ دسامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲ و ۳ دسامبر شما — وزیر امور خارجه اظهار …ت نمیخواهد سعدالدوله را جبراً بمقام ریاست وزرا تعیین نماید جناب معظم بسفیر روس تعلیم خواهدداد که با سر والتر تنلی درخصوص …ن طریقه که اتخاذ شود مشورت نماید بتصور او ممکن است …ن ترتیبی داد که سعدالدوله بمقام وزارت داخله منصوب گردد فقط شخص کافی لایقی است که بتواند نفوذ خود را محسوس …رد و اغتشاشات حالیه را مبدل بنظم و امنیت نماید دولت روس …از حرکت سعدالدوله از سویس اورا متنبه نموده بودند که نباید …ور کنند مراجعت او بایران برای تامین رجعت دادن شاه مخلوع

است و جناب معظم اظهار داشت که از تعیین سعد الدوله بمقام ریاست وزرا بهیچوجه خطر رجعت شاه مخلوع متصور نمیباشد ودر صورتیکه شخص مقتدری مثل او داخل کار باشد شاید برای دولت روس امکان متدرجا داشته باشد که قشون خود را عودت دهند لکن تا زمانیکه اوضاع حاضره دوام داشته باشد اشغال شمال ازطرف روس تازمان غیر محدودی بطول خواهد انجامید واگر قشون روس در آن نقطه حضور نداشت تجارت امکان نمیداشت

(نمره ۴۵۷)

(تلگراف سرادوارد گری بسروالتر تنلی)

(وزارت خارجه ۵ دسامبر ۱۹۱۲)

— راجع بتلگراف ٤ دسامبر سرجارج بوکانان بنظر میرسد که تعیین سعد الدوله برای عضویت در کابینه ولی نه بمقام ریاست وزرا بهترین طریق برای حل مشکل خواهد بود شما باید در باب وزارت داخله سعد الدوله را با همکار روسی خود مشورت نمائید وبه بینید آیا وسیلهٔ دیگری برای تقویت حکومت موجود میشود

(نمره ۴۵۸)

(تلگراف سرادوارد گری بسر جارج بوکانان)

(وزارت خارجه ۵ دسامبر ۱۹۱۲)

— راجع بتلگراف ٤دسامبر شما — شما باید برای رویه که وزیرامور خارجه اتخاذ نموده از طرف من اظهار تشکر و قدر دانی بنمائید شاید او تعلیمات شبیه بتعلیماتی که من امروز برای سروالتر تنلی

میفرستم برای سفیر روس خواهد فرستاد آیا وزیر امور خارجه مایل است که بنمایندهٔ دولت روس اجازه دهد که امیدواری بدهد که در صورتیکه بعضویت سعد الدوله در کابینه حکومت بهتری تاسیس شود عساکر روس متدرجاً عودت داده خواهند شد

(نمره ۴۵۹)

(تلگراف سروالتر تنلی بسرادوارد گری)

(طهران ۵ دسامبر ۱۹۱۲)

— وزیر امور خارجه دیروز مرا اطلاع داد که کابینه قبول نموده است که امتیازات خطوط آهن را بدهند جناب معظم مرا اطلاع داد که اگر دولتین رضا بتجدید کابینه حالا بدهند او مرا میتواند اطمینان بدهد که تمام امتیازاتیکه تقاضا شده داده خواهد شد

(نمره ۴۶۰)

(تلگراف سرجارج بوکانان بسرادوارد گری)

سنت پطرز بورغ ٦ دسامبر ۱۹۱۲

— راجع بتلگراف ۵ دسامبر شما — وزیر امور خارجه تعلیمات شبیه بتعلیماتیکه شما موجب تلگراف نمره ۷۰۹ پنجم دسامبر برای سروالتر تنلی فرستاده اند برای سفیر روس مقیم طهران خواهد فرستاد و او نیز سفیر روس را اجازه خواهد داد که بدولت ایران اطلاع دهد همینکه حکومت مقتدری بر قرار گردید و انتظامات شمال اعاده شد دولت روس شروع بعودت عساکر خود خواهند کرد

جناب معظم اظهار داشت که علت اینکه ارائه طریق برای سعد الدوله بمقام ریاست وزرا نموده این است که بعقیده او سعد بهترین شخصی است که لیاقت اینکار را داشته باشد لیکن چندان باینکار نخواهد داشت و اگر ایرانیان اورا نخواهند هر کس را حقیقتاً مناسب اینمقام بدانند او قبول خواهد کرد

(نمره ٤٦١)

(تلگراف سراد وارد گری بسروالتر تنلی)

وزارت خارجه ٦ دسامبر ۱۹۱۲

— راجع بتلگراف ٥ دسامبر شما — شما باید از طرف اعلیحضرتی برای اظهاری که وزیر امور خارجه بشما کرد تشکر و اظهار امیدواری بنمائید که کابینه کافی لایقی تشکیل خواهد

(نمره ٤٦٢)

(تلگراف سروالتر تنلی بسراد وارد گری)

طهران ۱۰ دسامبر ۱۹۱۲

— پس از مشورت با خزانه داری کل و موافقت وزیر امور خارجه من دیروز برئیس بانک شاهنشاهی تعلیم دادم که ۱۵۰۰۰ لیره که در تلگراف ۲٦ نوامبر خود رجوع بان کرده بودید بحساب تحت عنوان خزانه داری کل در دفتر خود منتقل نماید

خزانه داری کل در صورتی میتواند از بابت اینوجه حواله بدهد که من تصویب نموده باشم و همینکه از طرف ایالت بمشورت باقونسول

انگلیس مقیم شیراز و وکیل مالیه لزوم وجه برای مصارف ایالتی معین کرده اید از این پول میتواند دریافت نماید

قونسول انگلیس مقیم شیراز مرا اطلاع میدهد که ایالت این طریقه نظارت را قبول نموده است

(نمره ٤٦٣)

(تلگراف سروالتر تنلی بسراد وارد گری)

طهران ۱۱ دسامبر ۱۹۱۲

— وصول تلگراف ذیل از شیراز بسیار اسباب تعصب گردیده است .. —

دسته بزرگی از ایلیاتیها که تخمیناً عده انها از ۲۰۰ الی ۳۰ نفر بود بدسته ٦۲ نفر از سوار های هند مرکزیکه باتفاق ماژر کنل ول و کاپیتان اکفورد بقصد شکار بطرف دشت ارجن میرفتند صبح ۱۱ دسامبر بین خانه زینان و دشت ارجن قریب ۳۰ میلی شیراز حمله نمودند با کمال تاسف راپورت میدهم که کاپیتان اکفورد مقتول شد و یکی از سواره ها کمی مجروح گردیده نه راس قاطر متعلق برژیمان برده شد و تمام قافله مال التجاره که حرکت کرده بود بغارت رفت این هیئت با رضایت ایالت حرکت کرده بودند و در حدود نقاطی بودند که ژاندارمری محافظت میکرد ماژر کنل ول و دسته او فعلا در خانه زینان هستند و بواسطه ترتیباتیکه کنل دو کلاس داده است فردا مراجعت خواهند کرد هنوز معلوم نشده است که سارقین از چه محل بوده اند لیکن بعد جزئیات واقعه را تلگرافا

خبر خواهم داد

من اخبار این حادثه فجیعه را بوزیر امور خارجه داده‌ام او ازمن استدعا نمود که اظهار تأسف فوق‌العاده نمایم جناب معظم ازاین میترسید که مبادا این خبر اثرات بدی در لندن داشته باشد مخصوصاً درموقعیکه قتل مامور کمرك بلجیکی در سرحد خاك ایران و عثمانی بوقوع رسیده است جناب معظم اظهار داشت که باز هم بدوستی ثابت و تحمل دولت اعلیحضرتی اعتماد کامل دارم

(نمره ٤٦٤)

یاد داشت مستر شیپلی در باب وقایع تبریز در عرض ماه دسامبر ۱۹۱۱ و ژانویه ۱۹۱۲ حسب لمراجعه به کتابچه که بر فسر برون تألیف نموده و در ماه آکتوبر ۱۹۱۲ بطبع رسانیده است

در صفحه پنجم این کتابچه در باب اقداماتیکه شجاع الدوله از ماه اوت ببعد برای استیلای به تبریز نمود مسطوراست که عساکر روس که دور تبریز بودند ظاهراً اظهار بیطرفی مینمودند این مطلب تفصیل صحیح اقدامات روسها را نمیرساند حقایق و اتفاقات بقراری است که ذیلا نگاشته میشود

همینکه شجاع الدوله در ماه اوت بنزدیك تبریز رسید روسها اعلان نمودند که تا زمانیکه عساکر انها بحال بیطرفی باقی است چون خودرا مسئول امنیت عموی شهر میدانند نمیگذارند در شهر تبریز جنگی روی دهد - ما بمقاصدی که روسها از بابت شجاع الدوله در نظر داشته کار نداریم - میتوانیم بگوئیم که همین اعلان از

طرف روسها بعقیده من یکی از علل و اسباب عمده بود که شجاع الدوله را در مدت قریب چهار ماهی که تبریز را محاصره کرده بود از ورود بشهر بقوه قهریه مانع آمد نه من تنها بلکه سایرین هم علت ابقای شهر را بدست اهالی حمل به بیطرفی روسها مینمایند با وجود چهار پنج ماهی که مشروطیین فرصت داشته که در مقابل شاه مخلوع مقاصد مشروطیت را پیشرفت بدهند در این مدت از طهران قشونی فرستاده نشد که گشایشی در اوضاع تبریز بدهند و از طرف حکومت مرکزی اقدامی برای عقب نشاندن شجاع الدوله به عمل نیامد در اینصورت عدم اقدامات دولت ایران را نمیتوان به علت موانعی از طرف روسها دانست

در صفحه پنجم کتابچه مذکور اظهار دیگری شده است که روسها مصمم بخلع اسلحه نمودن فدائیان شده اند و اینها این کار را پس ازانکه بواسطه سوء اداره امور فدائیان در مقام مدافعه بر آمده بودند بانجام رسانیده بودند انچه در این باب میتوان گفت این است که اگرهم روسها در نظر داشته چنین اقدامی بنمایند قبل ازاینکه جنك واقع شود انها فدائیان را خلع اسلحه ننمودند اگر چه فدائیان خود میدانستند که دیر یا زود چنین اقدامی باید بشود بعلاوه اگر چه بواسطه حوادثیکه متعاقب حوادث سابقه بوقوع پیوست ممکن نشد تحقیقات رسمی بعمل آید از اطلاعات غیر مستقیمی که بمن رسید دیگر جای شبهه و تردید برای من نماند که اول گلوله که فردای روز نزاع بین پلیس و مستحفظین سیار که روز

بیستم دسامبر باشد انداخته شد از طرف فدائیان بود و روسها در تمام نقاط محلات دفاع بودند

نزاع بین پلیس و مستحفظین سیار که در فوق ذکر شد بطور تحقیق منشاء جنگ بعد بود این حادثه که مسئولیت انرا نمی توان بکه نسبت داد بیمقدمه نبود وغفلتاً بوقوع پیوست بطوریکه دیگر هیچ قسم تحقیق یا مداخله امکان نداشت میتوان تصور کرد که فدائیان مصمم شده بودند کاررا بجای نازکی برسانند واین مسئله‌را هم باید تحت توجه و ملاحظه قرار داد که از ابتدای امر این مقدمه بین فدائیان و بعضی از پلیسها از یکطرف و عساکر روس از طرف دیگر واقع شد و عموم اهالی تبریز بدون اینکه بخواهند به فدائیان همراهی نمایند یا اینکه کشمکش فدائیان را برای استخلاص خود از تعدیات خارجه تصور نمایند نه فقط از ابتدا تا انتها دراین کشمکش خودرا شریک و دخیل نمودند بلکه همینکه از طغیان فدائیان جلو گیری شد اعمال و کردار این فدائیان متفرق شده را تقبیح نموده و برای تفتیش اسلحه مساعدت نمودند به عقیده من علل و اسباب جنگ عمیق تر از این میباشد و بعقیده من بواسطه نفوذ بیجهتی است که فدائیان و نظمیه بواسطه ضعف حکومت مرکزی متدرجا حاصل نموده بودند و همین نفوذ بجهته انها بود که نه فقط منشاء و مبداء آنتریك و انقلاب شهر گردیده بلکه اسباب مصادمه دائمی باروسها شده بود این مسئله را باید متذکر شد

که از ماه فوریه ۱۹۱۰ محسوس گردید که حضور دائمی ستارخان و باقرخان سرکرده فدائیان باحسن اداره و حکومت شهر موافقت نخواهد داشت و اگرچه این دو نفر آخر الامر با اشکال زیاد از تبریز خارج شدند عدهٔ زیادی از طرفداران انها باقی ماندند در آن موقع برای دولت ایران پلتیك خوبی بود که از مفارقت انها استفاده نموده و از این فدائیان خلع اسلحه نمایند و در عوض قشون نظامی مستقلی تشکیل دهند که بتوان بر اطاعت و فرمانبرداری انها اعتماد نمود و قشونی باشد که بدون ملاحظات خارجی بیطرفاً بجلو گیری از هرگونه اغتشاش بپردازند مامورین دولتی ایران چنین قشونی تشکیل نداده و اقدامی برای خلع اسلحه فدائیان بعمل نیامد و کاری که کردند این بود که عدهٔ از فدائیان را جزو نظمیه نمودند لکن خود نظمیه که هرروزه نسبت پول گرفتن بزور و سوء اعمال رژیم سابق باجزاء آن مخصوصاً بمظنونین بتمایلات خارجی ان میدادند از ابتداء طرف عدم اعتماد اهالی واقع شده بود و عوض انکه در ناامنی و احتمال اغتشاشات که اهالی ازوقوع آن در خوف و هراس بودند تخفیفی دهد باعث تزئید ان کردند چیزی که سبب عودت ندادن عساکر روس گردید این بود که دولت ایران نمیتوانست در تبریز امنیت بدهد چنانچه مسیو نیکلاس همکار فرانسوی من هم چندین دفعه بمن اظهار داشت که اگر عساکر در شهر حضور نمیداشت اغتشاشات بسیار سخت بوقوع میرسید وهیچیك از اروپائیان هم که در شهر اقامت داشته بمن اظهار نکردند

که وقت ان رسیده است که عساکر را بتوان عودت داد

اینکه من تا اندازه در این باب شرح داده ام بجهته ان است که بلا شك وضعیت انها بی ترتیب و غیر منظم بود و عودت انها حسب الامکان مطلوب بود حضور انها در تبریز نظر بمناسبات بین مامورین محلی و اهالی البته اسباب تشویش خیال مامورین محلی بود و نظر بسوء ظنی که ایرانیها از زمان مراجعت شاه مخلوع در تابستان سال ۱۹۱۱ حاصل کرده بودند بودن این قشون در تبریز بیشتر اسباب سوء ظن انها از بابت مقاصد و خیالات روس بود لیکن دلایل و جهاتی که ایرانیان برای سوء ظن بردن اقامه مینمودند بکنار هیچ اقدامی از طرف روسها نشد که اسباب سوء ظن آنها بشود تا آن اندازه که بر من معلوم شده روسها اقدامی ننمودند که نگذارند ایرانیها از لزوم نگاهداشتن فدائیان صرف نظر نموده و در عوض قشونی بطریقیکه در فوق ذکر شد تشکیل دهند یا انکه قشون ملی دیگری تشکیل نمایند بد بختانه اثرات این اوضاع امور ناچار باعث تولید خصومت و عداوت بین نظمیه و فدائیان از یکطرف و روسها از طرف دیگر شد (در میان فدائیان عده از رولیسیونرها از جان گذشته قفقازی ضد روس بودند) و اگر علت دیگری برای خصومت ورزی نداشتند همین مسئله که حضور عساکر روس مانع از سوء اعمال انها میشد کفایت میکرد که انهارا وا دار بمخالفت نماید هرکه از رفتار و کردار اجزاء نظمیه ایران باخبر و بصیر باشد انکار نخواهد کرد که یکقسم جلو گیری از انها بسیار لازم بود لکن

اگر چه ممکن است روسها در تمام اقدامات خود از روی صحت عمل نموده یا انکه طریقه رفتار انها مصالحت آمیز نبوده است بایستی متذکر شد که جلوگیری آنها از فدائیان و اقداماتیکه برای امنیت عمومی شهر نمودند و از روی کمال لزوم احتیاطاً در نقاطیکه بیم وقوع اغتشاش میرفت مستحفظ سیار قرار دادند تمام نظر باقتضای موقع بود و بالاتر از همه ضعف اداره کردن امور از طرف ایرانیها دولت روس را مجبور باین اقدامات نمود

در مدت فرمانروائی مخبر السلطنه بواسطه نفوذ شخصی او کار بجای نازک نرسید و ممکن است که اگر مخبر السلطنه در تبریز بود چنین اتفاق بوقوع نمیرسید زیرا که گذشته از فدائیان و نظمیه از طرف عموم اهالی علائم خصومت و مخالفتی دیده نمیشد و سربازان روسی با آنها بد سلوکی نمی نمودند همینکه در بهار سال ۱۹۱۲ مخبر السلطنه از تبریز رفت و شجاع الدوله در ماه اوت نزدیك آن شهر رسید جزئی احترامی که برای مامورین دولتی باقی مانده بود بکلی محو و زایل گردید و امامقلی میرزا و ضیاء الدوله که بجای مخبر السلطنه باقی مانده بودند آلت دست نظمیه و فدائیان و سرکردگان آنها که بعضی از آنها از اشخاص ناشناخت بودند شده بودند

این شهر که عده ساکنین آن قریب ۲۵۰۰۰۰ نفر بود بحال خود واگذار شد و چنان در اساس حکومت آن اختلال و اغتشاش راه یافت (مخصوصاً در ماه نوامبر و اوایل دسامبر) که ممکن نبود در هر آنی منتظر وقوع اغتشاشات بسیار سخت نباشیم

اضطراب و تشویش خیال آنوقت عموم‌را فرا گرفته بود و فقط عنصر مقتدر در آن نقطه عساکر روس بودند وحتی اشخاصی که من نمی‌توانستم بانها سوءظن همدردی باروسهارا ببرم تصدیق داشتند که حضور عساکر روس یکی از خوشبختی‌های شهر بود؛

الحال لازم است مختصری درباب خسارتی که بواسطه طول مدت محاصره شهر ازطرف شجاع الدوله وموقوف شدن تجارت به تجار وارد آمد و صدماتی که از گران شدن قیمت ماکولات باهالی شهر وارد آمد نگاشته شود اثرات این اوضاع این شد که اهالی بکلی خسته شده و حاضر گردیدند هرقسم حکومتی اکه بتواند ازاین هرج ومرج جلو گیری نماید قبول نمایند وهرطریقی که برای حل این اشکال پیشنهاد شود بپذیرند

اگرچه این فدائیان درمقابل شجاع الدوله از شهر دفاع میکردند بعداز واقعات اهالی شهر نسبت بانها بسیار اظهار تنفر وتنفر نمودند و بااجساد ثقة الاسلام وسایرین که باو بقتل رسیدند رفتار بسیار وقاحت آمیز نمودند و این مسئله میل یاعدم میل اهالی را نسبت بوقوع حادثه فوق الذکر بخوبی نشان میدهد

باین ترتیبی که درفوق ذکر شد فدائیان که اگر بواسطه حضور قشون روس نبود در شهر فاعل مختار میشدند صبح روز ۲۱ دسامبر اموررا درقبضهٔ اختیار خود گرفتند و عقایدی که

آنهارا وادار باین اقدامات نمود بکنار — وحشی گری وبی‌رحمی که آنها درجنك بخرج دادند بهیچوجه آنهارا معذور نتواند داشت ازبابت وحشیگری وبی‌رحمی انها زیاده ازانداره درکتابچه که بطبع رسیده سهل انکاری شده واگرچه اینمسئله راست است وبرای ان باید فدائیان راتمجید نمود که بهیچوجه سوء قصدی نسبت بحال ومال اروپائیان ننمودند لیکن باوجود این فراموش شدنی نیست که ازابتدای امر بهیچوجه بروسهائیکه بدون التدفعیه بودند ترحم ننموده و بانها منزل نمیدادند وسربازهائیراکه میگرفتند کشته واعضای بدن آنهاراقطعه قطعه نمودند وروسها سوءظن زیاد برده بودند که دربعضی موارد قبل از کشتن آنهارا درمعرض شکنجه وعقوبات دیگر قرار میدادند حقیقت مسئله قطع اعضاکه خبران قبلا ازطرف ایرانیان بمن داده شد ازعکس‌های اجسادیکه پس‌از جنك برداشته شده بود برمن ثابت گردید واگرچه ازبابت نسبتی که درابتدا بروسهاداده شدکه ۵۰۰ نفر پیرمرد وزن وبچه راقتل عام نموده‌اند چندان چیزی نوشته نشده لیکن من میخواهم بگویم که درهمانوقت مستربداك همکار اتازونی من هم اینمسئله راتکذیب نمود درباب نسبتهای دیگری که بروسهاداده‌اند که بدون فرق وامتیاز درموقع جنك زنها وبچهارا کشته‌اند نه درموقع جنك ونه‌بعداز آن چیزی که اینمسئله راثابت کند برمن معلوم نشدو من این نسبت رابکلی بی‌اساس میدانم اگرچه ممکن است در موقع بمباردمان خانهائیکه از آنجاها فدائیان بروسها شلیك میکردند عده زن وبچه تلف شده باشند درمدت جنك فقط دونفر از اشخاصیکه

اضطراب و تشویش خیال آنوقت عمومرا فرا گرفته بود و فقط عنصر مقتدر در آن نقطه عساکر روس بودند وحتی اشخاصی که من نمی‌توانستم بانها سوءظن همدردی باروسهارا ببرم تصدیق داشتند که حضور عساکر روس یکی از خوش بختی‌های شهر بود؛

الحال لازم است مختصری درباب خسارتی که بواسطه طول مدت محاصره شهر ازطرف شجاع الدوله وموقوف شدن تجارت به تجار وارد آمد و صدماتی که از گران شدن قیمت ماکولات باهالی شهر وارد آمد نگاشته شود   اثرات این اوضاع این شد که اهالی بکلی خسته شده و حاضر گردیدند هرقسم حکومتی اکه بتواند ازاین هرج ومرج جلو گیری نماید قبول نمایند وهرطریقی که برای حل این اشکال پیشنهاد شود بپذیرند

اگرچه این فدائیان درمقابل شجاع الدوله از شهر دفاع میکردند بعد از واقعات اهالی شهر نسبت بانها بسیار اظهار تغیر وتنفر نمودند و بااجساد ثقة الاسلام وسایرین که بااو بقتل رسیدند رفتار بسیار وقاحت آمیز نمودند   و این مسئله میل یاعدم میل اهالی را نسبت بوقوع حادثه فوق الذکر بخوبی نشان میدهد

باین ترتیبی که درفوق ذکر شد فدائیان که اگر بواسطه حضور قشون روس نبود در شهر فاعل مختار میشدند صبح روز ۲۱ دسامبر اموررا درقبضهٔ اختیار خود گرفتند و عقایدی که

آنهارا وادار باین اقدامات نمود بکنار — وحشی گری وبی‌رحمی که آنها در جنک بخرج دادند بهیچوجه آنهارا معذور نتواند داشت ازبابت وحشیگری وبی‌رحمی انها زیاده ازاندازه درکتابچه که بطبع رسیده سهل انکاری شده واگرچه اینمسئله راست است وبرای ان باید فدائیان راتمجید نمود که بهیچوجه سوء قصدی نسبت بمحال ومال اروپائیان ننمودند لیکن باوجود این فراموش شدنی نیست که‌ازابتدای امر بهیچوجه بروسهائیکه بدون التدفعیه بودند ترحم ننموده و بانها منزل نمیدادند وسربازهائیراکه میکرفتند کشته واعضای بدن آنهاراقطعه قطعه نمودند وروسها سوءظن زیاد برده بودند که دربعضی موارد قبل‌از کشتن آنهارا درمعرض شکنجه وعقوبات دیگر قرار میدادند حقیقت مسئله قطع اعضاکه خبران قبلا ازطرف ایرانیان بمن داده شد ازعکس‌های اجسادی‌که پس‌از جنک برداشته شده بود برمن ثابت گردید واگرچه ازبابت نسبتی که درابتدا بروسها داده شدکه ۵۰۰ نفر پیرمرد وزن وبچه راقتل عام نموده‌اند چندان چیزی نوشته نشده لیکن من میخواهم بگویم که درهمانوقت مستربداك همکار اتازونی من هم اینمسئله راتکذیب نمود درباب نسبتهای دیگری که بروسها داده‌اند که بدون فرق وامتیاز درموقع جنک زنها وبچهارا کشته‌اند نه درموقع جنك ونه بعد از آن چیزی که اینمسئله راثابت کند برمن معلوم نشدو من این نسبت رابکلی بی‌اساس میدانم اگرچه ممکن است در موقع بمباردمان خانهائیکه از آنجاها فدائیان بروسها شلیك میکردند عده زن وبچه تلف شده باشند درمدت جنك فقط دونفر از اشخاصیکه

خارج از جنگ بودند از طرف روسها مقتول گردیدند لیکن همین دوفقره اتفاق افتاد که من از وقوع آن مطمئنم واز تحقیقاتیکه بعد بعمل آوردم یقین نمودم که حکایاتیکه از قتل عام بدون فرق وامتیاز روسها نقل میکنند خالی از حقیقت میباشد اینمسئله را نباید فراموش کرد (چونکه ازروی آن میتوان صدق وکذب این نسبتها رافهمید) که عده از زنها وبچهای ایرانی دراردوی روسها پناهنده شدندوروسها با آنها بطور مهربانی رفتار نمودند بهترین دلیل برای ثبوت مبارزت طلبی رولوسیترها این بود که یکی از صاحب منصبان روس را هنگامیکه درنهایت صلح و آرامی مشغول حرکت دادن این زنان وبچها بود بضرب گلوله مقتول نمودند دراینجا باید اینمسئله را ذکر نمایم که درمیان فدائیان تااندازه که من اطلاع دارم رولیوسیتر ارمنی نبود و آنها کمی قبل ازوقوع جنگ ازشهر خارج شده بودند

درباب عکسهای اشخاصیراکه بامر محکمه نظامی روس بقتل رسانیده اند وخانهائی که بامر محکمه مذکور خراب شده است که در آن کتابچه الصاق شده است من نمیتوانم بگویم که این عکسهارا برداشته ایکن راست است که بعضی ازخانهای معتبرین را کهروسها محرك طغیان میدانستند بوسیله نارنجك منهدم نمودند وقریب چهل نفر که در عرض ماه ژانویه امسال بقتل رسیدند قتل آنها بوسیله دار بعمل آمد واجساد آنها را مثل جسد ثقةالاسلام و کسانیکه بااو دستگیر شده بودند درمعرض نظاره عموم قرار دادند ورابورت وقایعی

که ملازم قتل این اشخاص بود درهمانوقت رابورت داده شد اینمسئله را نیز باید بگویم که چون من درمحاکمات محکمه نظامی دخالتی ننمودم برای من ممکن نیست بگویم که آیا فتوای قتل آنها بامر محکمهٔ نظامی از روی عدالت بوده است یانه وبهمین طور مخصوصاً درباب فتوای قتل اشخاصیکه محرك جنگ بودند هم نمیتوانم تنقیدی بنمایم بعضی را عقیده براین بود که ازروی بیعدالتی فتوای قتل بعضی ها داده شد و قتل هائی که بعد بعمل آمد تولید احساس در میان اروپائیان مقیم تبریز بر ضد روسها نمود و تصور میکردند که روسها در قتل آنها زیاد روی و در بعضی موارد سختی بی جهة نموده بودندو از وضع کشتن و در نظاره گذاردن اجساد مثل جسد ثقة الاسلام اظهار تغیر و تنفر مینمودند و همین اظهار تغیر اقداماتیرا که رولیوسیترها نموده و اسباب خشم و تغیر زیاد و من غیر حق روسها را فراهم آورده بودند از نظر اروپائیان محو و زایل گردانید لازم نیست بگویم که من باتفاق همکار روسی خود حتی المقدور سعی داشتیم در مورد اهالی بی انصافی و بی رحمی نشود و در مورد پطرس ارمنی بمن کوشش نموده و کار اورا بتاخیر انداختیم تاآنکه رفقای او بتوانند سه روزه بسمت پطرز بورغ مراجعه نمایند و فقط میتوانم در مسئله او اظهار همکار روسی خود را تکرار نمایم که کفت شهادت هائی که بر علیه او داده شده است آنقدر زیاد و موجب ثبوت تقصیرات او است که نمیتوان از رای محکمه نظامی صرف نظر نمود

در باب ورود شجاع الدوله به تبریز و بدست گرفتن زمام امور

ایالتی در ماه ژانویه امسال چنانچه حقایق مسطور ذیل اثبات میکنم نشان میدهد شجاع الدوله اینکار ها را بموافقت من نمود لکن من اقدامات اورا تصویب ننمودم من در اواخر ماه نوامبر اوایل دسامبر ۱۹۱۱ قریب سه یاچهار هفته قبل از وقوع حوادث راپورت دادم که اکثر تجار حاضر شده‌اند تعیین شجاع الدوله را قبول نمایند و بعلاوه اظهار داشتم که در صورتیکه حکومت مرکزی بتعیین او رضا دهند حل اشکال ظاهراً خواهد شد در همانوقت اوضاع شهر بسیار یاس آمیز بود و تجارت با خارج شهر بکلی مقطوع و آذوقه فقط باجازه شجاع الدوله وارد شهر میشد در حقیقت خود اهالی کار را بدست گرفته و برای ورود شجاع الدوله او داخل مذاکرات شده بودند ولی در باب عده همراهان او که بشهر ورود نمایند هنوز گفتگو قطع نشده بود وضع کردار و رفتار شجاع‌الدوله چنانچه در تبریز شهرت داشت و اشخاصیکه اورا خوب میشناختند اظهار مینمودند که اگر چه در مورد اعدای خود بی انصاف بود لیکن بهیچ وجه راضی بغارت و اغتشاش نبود واین‌راهم باید متذکر شد که در موقعیکه عساکر دولتی تبریز را محاصره نموده بودند شجاع الدوله با انکه طرفدار عساکر دولتی بود اجازه بعساکر خود نمیداد زیاد روی و اجحاف بنمایند در این موقع وجود شخص مقتدری لازم بود و اهالی تبریز این مسئله را احساس مینمودند اشخاصیکه از اهمیت موقع باخبر بودندمکرراً بمن اشعار مینمودند که شجاع الدوله فقط کسی است که بتواند نه فقط شهر را منظم بنمایند

بلکه در حدود تبریز راههای تجارتی‌را امنیت بدهد فقط راه جلفا که در تحت کنترل روسها بود باز مانده بود — در اواخر ماه دسامبر همینکه از اغتشاش جلوگیری شد آثار و علائم اقتدار دولت ایران در تبریز محو گردیدو ضیاء الدوله نماینده اخری اسمی دولت قبل از وقوع جنگ در قونسولخانه ما تحصن اختیار نموده بود و میگفت که هیچ کس از او اطاعت نخواهد کردو قشونی موجود ندارد که بدان اتکاء نماید با این ترتیبات اگر میخواستیم که اهالی مشغول امور عادیه خود شوند و بکسب وکار مشغول گردند حتما لازم بود که شخص مقتدری تعیین شود که هم بتواند حکومت شهر را اداره کند وهم طوری رفتار نماید که اوامر اورا محترم داشته و اطاعت نمایند علت اینکه من با پیشنهاد همکار روسی خود موافقت نمودم که این کار بشجاع الدوله سپرده شود این بود که شخص دیگری یافت نمیشد و دیگر انکه چاره دیگری هم نبود غیر از انکه خود روسها اینکار را بعهده گیرند وحق اگر موقتاً این کار بانها سپرده میشد بنظر من مورد اعتراض بسیار واقع میگردید در باب ظلم و تعدیات شجاع الدوله اوضاع فوق العاده شهر آنوقت طوری بود که من نمیتوانستم تحقیقات کامل بعمل آورم ولی همینکه راپورت کارهای او بمن داده شد نزد همکار روسی خود رفته و با کمال شدت باو اصرار نمودم که باید از این وحشیگریها جداً جلوگیری شود اظهارات همکارروسی من بشجاع الدوله تا اندازه‌که در خاطر دارم مؤثر واقع گردید و تازمانیکه من در تبریز توقف

داشتم یعنی تا ۸ فوریه امسال دیگر اعمال او تکرار نشد

قسطنطنیه ۱۱ دسامبر ۱۹۱۲ (امضا) شیپلی

نزاع بین قراولان سیار روسی و نظمیه تبریز در شب ۲۰ دسامبر ۱۹۱۲

تا اندازه که توانسته ام تحقیق بنمایم چه از روسها وچه از ایرانیها بر من معلوم میشود که در شب ۲۰ دسامبر یکی از قراولهای روسی بین ساعت ۶ و ۷ بعد از ظهر فرستاده شد که تلفون بین اردوی روسها و سایر مقامات آنهارا تعمیر نماید برای انجام این کار لازم بود که در یك نقطه بالای بام یکی از استاسیونهای نظمیه بروند همیکه پلیس که انجا کشیك میکشید از اجازه بالا رفتن باو امتناع ورزید فوراً قراول مذکور خبر بژنرال قونسولگری روس رسانید جنرال قونسول روس بکار کذار رجوع کرده وازاو اجازه خواست و کار کذار هم شخصی را به استاسیون نظمیه فرستاد و امر نمود که بلا مانع بگذارند قراول روسی بالای بام برود بد بختانه درفاصله بین فرستادن فرستاده کار کذار و ورود او به آنجا بین قراول روسی و پلیس مذکور نزاعی واقع شد ودر آن نزاع دو نفر پلیس مقتول کردید همان شخصی را که کار کذار فرستاده بود که پلیس را مانع از جلو گیری قراول روسی شود بمترجم من کفته بود که کار کذار اورا برای این کار فرستاد قراول روسی اظهار داشته بود که ازعقب یکی از قراولان روسی حمله شد وچون تاریك بوده شخص حمله کننده معلوم نشده است و روسها مجبور

بدفاع از خود شده بودند لیکن بغیراز این دومسئله بواسطه جنگی که روز بعد بوقوع پیوست واوضاع مهم تبریز باعث وقوع این جنگ کردید مانع از تحقیقات رسمی کردید دیگر شهودی بدست نیست که بتوان مبدء ومنشاء جنگ را بطور تحقیق دانست

قسطنطنیه ۱۱ دسامبر ۱۹۱۲ — (امضاء) شیپلی

تلکراف سراسپر نیك رایس بسر ادوارد کری

استخهلم ۱۱ دسامبر ۱۹۱۱ —

بموجب مطبوعات انجا ریاست نظمیه طهران رادولت ایران بیکی از اتباع سوئد موسوم بوزدال داده‌اند وازقرار مذکور بهمین زودیها بطرف طهران رهسپار خواهد شد

نمره ٤٦٦

تلکراف سر ادوارد کری بسر جارج بوکانان

وزارت خارجه ۹۱ دسامبر ۱۹۱۲ —

از رویه و وضع سلوك مسیو سازانف بقراریکه در تلکراف ششم دسامبر خود راپورت داده اند از طرف من اظهار تشکر و قدر دانی بنمائید

نمره ٤٦٧

تلکراف سر والتر تنلی بسر ادوارد کری

طهران ۱۲ دسامبر ۱۹۱۲ —

راجع به تلکراف دیروز من — وزیر امور خارجه امروز صبح شخصا برای ملاقات من آمده از طرف شخص خودو تمام اعضای

داشتم یعنی تا ۸ فوریه امسال دیگر اعمال او تکرار نشد
قسطنطنیه ۱۱ دسامبر ۱۹۱۲ (امضا) شیپلی

نزاع بین قراولان سیار روسی و نظمیه تبریز در شب
۲۰ دسامبر ۱۹۱۲

تا اندازه که توانسته ام تحقیق بنمایم چه از روسها وچه از ایرانیها بر من معلوم میشود که در شب ۲۰ دسامبر یکی از قراولهای روسی بین ساعت ۶ و ۷ بعد از ظهر فرستاده شد که تلفون بین اردوی روسها و سایر مقامات آنهارا تعمیر نماید برای انجام این کار لازم بود که در یك نقطه بالای بام یکی از استاسیونهای نظمیه بروند همیکه پلیس که انجا کشیك میکشید از اجازه بالا رفتن باو امتناع ورزید فوراً قراول مذکور خبر بژنرال قونسولگری روس رسانید جنرال قونسول روس بکار گذار رجوع کرده وازاو اجازه خواست و کار گذار هم شخصی را به استاسیون نظمیه فرستاد و امر نمود که بلا مانع بگذارند قراول روسی بالای بام برود بد بختانه درفاصله بین فرستادن فرستاده کار گذار و ورود او به آنجا بین قراول روسی و پلیس مذکور نزاعی واقع شد ودر آن نزاع دونفر پلیس مقتول گردید همان شخصی را که کار گذار فرستاده بود که پلیس را مانع از جلوگیری قراول روسی شود بمترجم من گفته بود که کار گذار اورا برای این کار فرستاد قراول روسی اظهار داشته بود که ازعقب یکی از قراولان روسی حمله شدوچون تاریك بوده شخص حمله کننده معلوم نشده است و روسها مجبور

بدفاع از خود شده بودند لیکن بغیر از این دو مسئله بواسطه جنگی که روز بعد بوقوع پیوست واوضاع مهم تبریز باعث وقوع این جنگ گردید مانع از تحقیقات رسمی گردید دیگر شهودی بدست نیست که بتوان مبدء ومنشاء جنگ را بطور تحقیق دانست

قسطنطنیه ۱۱ دسامبر ۱۹۱۲ — (امضاء) شیپلی

تلگراف سر اسپرنیك رایس بسر ادوارد گری
استخهلم ۱۱ دسامبر ۱۹۱۱ —

بموجب مطبوعات انجا ریاست نظمیه طهران رادولت ایران بیکی از اتباع سوئد موسوم بوزدال داده‌اند وازقرار مذکور بهمین زودیها بطرف طهران رهسپار خواهد شد

نمره ۴۶۶
تلگراف سر ادوارد گری بسر جارج بوکانان
وزارت خارجه ۹۱ دسامبر ۱۹۱۲ —

از رویه و وضع سلوك مسیو سازانف بقراریکه در تلگراف ششم دسامبر خود راپورت داده اند از طرف من اظهار تشکر و قدر دانی بنمائید

نمره ۴۶۷
تلگراف سر والترتنلی بسر ادوارد گری
طهران ۱۲ دسامبر ۱۹۱۲ —

راجع به تلگراف دیروز من — وزیر امور خارجه امروز صبح شخصاً برای ملاقات من آمده از طرف شخص خودو تمام اعضای

کابینه اظهار تاسف فوق العاده نمود و صمیمانه اظهار میل نمود که راپورت این مسئله بطوری داده خواهد شد که حتی المقدور افکار عامه انکلستان کمتر بهیجان بیاید

جناب معظم اظهار داشت که دولت ایران بی اندازه بصبر و تحمل امتحان شده دولت اعلیحضرتی اعتماد دارند و از صبر و تحمل که سابقا بخرج داده اند بسیار متشکر میباشند

من اظهار داشتم که این واقعه نا مساعد واقعه ایست که برای من ممکن نیست پیش گوئی کنم که دولت اعلیحضرتی چه قسم اقدام خواهند نمود لیکن یقین دارم که دولت ایران میتوانند اطمینان داشته باشند که دولت اعلیحضرتی ساعی باستقرار روبه دوستانه تاریخی خود میباشند حتی در صورتیکه اوضاع مستلزم اقدام جدی باشد

من نیز مکتوبی بدولت ایران نوشته و صمیمانه اظهار امید واری نمودم اقدامات فوری برای دستگیری و تنبیه مقصرین بعمل خواهد آمد

از طرف قونسول انکلیس دیکر راپورتی نرسیده ولی کلنل رمانده ژاندارمری بمن اطلاع میدهد که ماژور فرمانده دسته ژاندارم شیراز راپورت قضیه را داده و بعلاوه میکوید که دو نفر ژاندارم مقتول ویکی از تفنک جیان محل مجروح کردیده است

نمره ۴۶۸

تلکراف سرادوارد کری بسروالتر تنلی

وزارت خارجه ۱۲ دسامبر ۱۹۱۲ —

راجع به تلکراف ۱۱ دسامبر خود —

شما باید وزیر امور خارجه‌را اطلاع بدهید که اخبار قضیه الم انکیز ۱۱ دسامبر بسیار اسباب تالم و تاثر دولت اعلیحضرتی کردید قتل یکی از صاحب‌منصبان انکلیسی بتفصیلی که ذکر شده یکی از آن چیزهائی است که دولت اعلیحضرتی نمیتوانند از آن چشم پوشی به‌نمایند دولت اعلیحضرتی باید از دولت ایران استدعا نمایند که بدون تاخیر بکویند چه‌قسم میتوانند جبران نمایند و یکی از شرایط جبران باید تنبیه سخت ایلیاتیها باشد اکر خود دولت ایران نمیتوانند جبران لازمه‌را بنمایند دولت اعلیحضرتی باید اقداماتیرا که برای انجام آن مقصود لازم است تحت ملاحظه قرار دهند

(نمره ۴۶۹)

تلکراف سروالترتنلی بسر ادوارد کری

طهران ۱۳ دسامبر ۱۹۱۲ —

تلکراف ذیل از قونسول اعلیحضرتی مقیم شیراز رسیده است من از او خواهش نموده‌ام که راپورت مفصل تر بدهد :—

دسته امروز بعداز ظهر تحت امر ماژر کستل ول سالماً وارد شدند حادثه دیکری رخ نداد .

جزئیات حمله بقرار ذیل است :—

سارقین از طرفین راه بنای شلیك سخت کذارده ومحلی که از آنجا تیر میانداختند جنکل پردرختی بود صاحب‌منصبان وعساکر شلیك آنهارا جواب داده ودونقطه را از دست آنها کرفتند لیکن چون

سارقین از اطراف میامدند وعبور ومرور هم مشکل بود سارقین بعضی از قاطرهارا بردند تشییع جنازه کاپیتان اکفوردفردا بعمل خواهد آمد

سایر تلفات سه‌نفر ژاندارم بود که مقتول شدند ایالت امروز بملاقات کلنل دوگلاس ومن آمد واز وقوع این حادثه اظهار تاسف زیاد نموده اطمینان داد که اقدامات جدی برای دستگیری وتنبیه مقصرین ازطرف او بعمل خواهد آمد

(نمره ٤٧٠)

تلگراف سرادوارد گری بسرو التر تنلی

وزارت خارجه ١٤ دسامبر ١٩١٢ —

راجع بتلگراف ١٠دسامبر شما — مساعده بایالت فارس — ترتیبی را که داده شده تصویب میکنم

(نمره ٤٧١)

تلگراف سروالتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ١٥ دسامبر١٩١٢ — تلگراف ذیل در ١٤ دسامبر از شیراز رسیده است :—

کلنل دوگلاس رابورت مفصل قضیه راکه ماژر کتل‌ول نوشته بمن داده است ومن خلاصه انراذیلا عرض میکنم :—

دسته‌ما مرکب بوداز کتل ول واکفورد ویکی ازصاحب منصبان هندی و ٢٦ نفر سوار و ١٧ نفر اجزاء و١٧ قاطر بنه اینها در ساعت ٧ قبل ازظهر روز ١١ دسامبر نیم‌ساعت بس‌از حرکت

قریب ١٥٠ نفر سربازان ایرانی حرکت کردند دوازده نفررا برای حفاظت بنه تعیین نمودند و بقیه باصاحب منصبان آنهادرجلوحرکت کردند همینکه به‌پل رود خانه قره آقاج رسیدند صاحبمنصب‌ایرانی ژاندارمری بادو نفراز ژاندارمهای سواره که تا رودخانه همراه کتل‌ول رفته بودند بجلو تاخت کردند . بدست ژاندارمری را که دربرج تنوی که‌بالای گردنه سینه سفید ساخته شده بود سرکشی نمایند کتل‌ول نیز صاحبمنصب هندی‌رابادوسوار بجلوفرستاد که در دشت ارجن منزل تهیه نمایند ودر کوههای‌جنگلی طرف دست‌چپ‌قراول مخفی‌قراردادند‌پس‌از جزئی توقف دسته‌حرکت کردند راه ازاین‌نقطه تاقریب یک‌میل وربع ازوسط جنگل است دونفر صاحبمنصب باتفاق شش یاهفت نفر ازسوارهای تازه ازجنگل خارج شده بودند وهمینکه قاطرهای اولی ازجنگل بیرون آمدند عدهٔ ازکوههای طرف دست چپ بنای شلیک بسیار سخت گذارد دسته که پیش رفته بودند بجلو تاخت کرده و همینکه بنقطه که گلوله رس نبود رسیدند از اسبهای خود پیاده شده و شروع ببالا رفتن کوه نمودند. کشف خصم در جنگل پر درخت مشکل بود لیکن از طرفین شروع به تیر اندازی شد و دراین نقطه گلوله بقلب کاپیتان اکفورد رسیده و مقتول گردید چند دقیقه بعداز آن کتل ول از بالای کوه ١٥٠ الی ٢٠٠ نفر را دید که از پائین دره بطرف ساحل رود خانه بالا آمدند عساکر او بر این عده شلیک کردند لیکن این ١٥٠ الی ٢٠٠ نفر فوری در جنگلها مخفی شدند در این اثناء سوارهای

مستحفظ بنه از ساحل شمالی رود خانه عبور نموده و در درهای کم ارتفاع جایگیر شدند این سواران راپورت میدهند که دسته کوچکتر سارقین از طرف شمال بسایر دزدها ملحق و درحمله شریك شدند کنتل‌ول در این‌موقع مردان خودرا جمع نموده ازکوه‌ها پائین آمده و ازبستر رودخانه عبور کرده جسد اکفورد را باخود برد وبعد بدسته دیگر ملحق شده ودر این‌نقطه صاحب‌منصب هندی ودو نفر ازسوارها که جلو رفته بودند بدسته عساکر ملحق شدند در این اثنا ظاهراً سارقین با یغمای خود بطرف کوههای شمالی رفتند بعد تمام دسته ازطرف ساحل شمال رودخانه حرکت‌کرده وبخانه زنیان مراجعت کردند وقتیکه در حال حرکت بودند قریب ۱۵ یا ۲۰ نفر سوار در کوههای شمال دیده شد وبین آنها تبادل گلوله شد کنتل‌ول اظهار میداود که او قافلهٔ در کاروانسرای خانه زنیان یا در راه ندیده بود دسته کوچکی از ایرانیان باسه یا چهار راس قاطر که پس از حرکت سوارها از کاروانسرا حرکت کردند غارت شدند وقاطرهای آنها برده شد و بعد پیاده بکاروانسر مراجعت نمودند و کنتل ول آنهارا آنجا دید لیکن در راه آنها را ندیده بود

کنتل ول نیز اظهار میداود که سارقین بغیراز شلیك چند گلوله قصد حمله بدسته کوچك اورا ننمودند از قرار معلوم سارقین برای غارت آمده بودند و همینکه قاطر هارا بردند فرار کرده رفتند اما از بابت ژاندرمها از قراریکه معلوم میشود که صاحب منصب

ایرانی آنها همینکه به برج رسید ژاندرمها را در امتداد سر کوه عقب آورد ودر آنجا آنها مجروح شدند کنتل ول وقتیکه بطرف خانه زینان مراجعت میکرد آنها را از دور دیده بود که از روی کوه‌ها بطرف شمال میرفتند سواد راپورت مفصل واقعه را که کنتل ول نوشته دوکلاس بسته برای شما خواهد فرستاد

(نمره ۴۷۲)

(تلگراف سروالتر تنلی بسرادوارد گری)

طهران ۱۵ دسامبر ۱۹۱۲ -

تلگراف ذیل در ۱۴ دسامبر از شیراز رسیده است :-

در تلگراف قبل من که امروز مخابره شد تمام جزئیاتی راکه کاتل دوکلاس و ماژر کنتل ول نه فقط قصد نداشته است که همراه قافله برود بلکه حتی آگاه هم نبوده‌است که قافله در انحدود بوده‌است

از بابت تحقیقات دیگر شما بقرار ذیل عرض میکنم -

۱ - محققاً معلوم نشده که آیا ایلیاتیها مسئول هستند یانه دیروز منشی ایالت مرا اطلاع داد که سارقین از طایفه بوئر احمدی بودند لیکن از اطلاعات دیگر معلوم میشود که از طایفه دشمن زیادی بوده اند و بعضی میگویند از طایفه ممسنی میباشند که در تحت امر محمد علیخان کشکولی هستند و بعضی از همراهان محمد علیخان همینکه اطلاعات قطعی دیگر رسید برای شما تلگراف خواهم کرد

۲ -- تلفات ژاندارمها -- ماژر سیفورت حالا مرا اطلاع میدهد که چهار نفر از ژاندارمها و یك نفر تفنگ چی مجروح

شده اند

۳ —— در باب قافله اخبار مختلف است ولی بقرار اطلاعات اخیره عده کلیه قاطرها قریب ۱۴۰ راس بوده است که فقط ۳۰ راس از انها ببار غارت شد لیکن ماژر کنل ول بهیچوجه انهارا ندید و درست نمیداند در چه نقطه بانها حمله شده است

٤ —— از قراریکه ماژر کنل ول نقل میکنند سارقین قصد حمله بسوارها و صاحبمنصبان نداشته اند بلکه فقط بقصد غارت حمله نمودند واین حمله بادهفقره حملاتی که در عرض دوازده ماه اخیراً به صاحبمنصبان انکلیس و سواران انها نمودند تفاوت دارد

نمره ٤٧٣

تلکراف سروالتر تنلی بسراد وارد کری

طهران ۱۵ دسامبر ۱۹۱۲ —

تلکراف ذیل از صاحب منصب قونسولکری شیراز در ۱۵ دسامبر رسیده است :—

کلنل دوکلاس از من خواهش میکنند که تلکراف ذیل را برای شما مخابره بنمایم :—

در عرض سال گذشته من صاحبمنصبان و افراد قشونی را اجازه نمیدادم که دور از حدود شیراز روند یا انکه پس ازمشورت با قونسول اعلیحضرتی و مامورین محلی ایرانی تا مسافتی که صلاح میدانستم بانها اجازه میدادم بروند تا همین اواخر من صلاح دانسته بودم که نگذارم آنها از حدود شیراز دور شوندو اگر

چه اثرات معنوی اینکار بحال رژیمان مضر بود من بملاحظات پلتیکی اعتراض ننموده‌ام

پس از ورود ایالت همینکه موقتاً امنیت روبازدیاد گذاردو ژاندارمری شروع بقراولی راه ها واطراف کرد من بعساکر اجازه دادم دور تر بروند و تصویب نموده‌ام که تادشت ارجن بروند وموقع را مغتنم شمرده و در تحت نظارت کاپیتان اکسفورد که خود او باعلم مساحت آشنا بود آنها را بدستجات کوچك برای مساحت میفرستادم نظر به نتیجه این اقدام من بسیار متأسف میباشم لیکن میخواهم عرض کنم که خطر اینکار زیاد تر خطر فرستادن آنها بمسافت چند میلی شیراز برای شکار نبود که تاکنون چندین مرتبه به دستجات کوچك صاحب منصبان وافراد شلیك شده وانتظار می رفت که در هرلحظه دست بزرگی بانها حمله وهجوم بیاورند

از چندی باینطرف این مسئله واضح شده بود که صاحبمنصبان و افراد قشونی دیگر بیش از این نمیتوانستند تحمل اوضاع شیراز را بنمایند لیکن من درست نفهمیده بودم که اوضاع بقراریکه در تلکرافیکه عین آن برای شما مخابره شده شرح داده شده است بد است از قراریکه مستر اسمارت بمن اظهار داشته عموماً از طرف دهاتیان بانها شلیك میشده و علت شلیك آنها این بوده است که چون ایالت بکلی مغشوش بوده دهاتیان هر دسته را که میدیدند به تصور اینکه دزد میباشند بانها شلیك میکرده اند و در هرموردیکه معلوم میشد که دهاتیان عمداً بصاحبمنصبان و سواران شلیك کرده‌اند

اند مجازات در حق آنها بعمل آمده است

(نمره ٤٧٤)

(مکتوب سر والتر تنلی بسر اداورد کری)

طهران ۲۰ نوامبر ۱۹۱۲ — آقا

— راجع بمراسله غره ماه گذشته من که در آن راپورت بهبودی مناسبات بین شیخ محمره و بختیاریها را دادهام اینک مفتخراً سواد مراسله را که قونسول اعلیحضرتی مقیم محمره نوشته وشرح اختتام قرار داد رضایت بخش بین آنها را گذاشته است لفاً ایفاد میدارم

اگرچه خوانین بختیاری مقیم طهران از مواد قرار دادی که بعمل آمده مستحضر نمیباشند آنها اظهار داشته اند که حاضراند هرقسمی که سردار جنگ عمل را تمام نموده است قبول نمایند

(امضاء) والترتنلی

ملفوف نمره ٤٤٧

مکتوب — قونسول هادرست بسر والتر تنلی

محمره ۹۱ اکتوبر ۱۹۱۲ —

آقا افتخار دارم شما را اطلاع دهم که آقا رحیم روز ١٤ ماه جاری باینجا وارد شد که درباب اختلافات بختیاریها با شیخ مذاکره نماید نتیجه مذاکرات انها این است : —

املاك جراحی را که اخیراً بختیاریها خریده اند باید مجدداً بهمان قیمت خرید که پانزده هزار تومان باشد بشیخ بفروشند

در باب املاك عقیلی اگر بختیاری ها بتوانند بثبوت برسانند

که بعضی از املاك انهارا اعراب تصرف کرده اند این املاك مسترد خواهد شد در باب این مسئله مراجعه خواهم نمود

تمام قرار داد هائی را که با امیر مجاهد بعمل آمده و امضا شده است باید تمام خوانین آنرا تصدیق نموده و امضا کنند

شیخ بشرایط ذیل راضی میشود که دست از تمام دعاوی شوشتر خود بکشد

حکمرانی که از طهران تعیین میشود باید بیطرف باشد و حالیه آقا رحیم بنمایند کی شیخ و بختیاریها معاون او خواهد بود ولی نه حکمران و نه رحیم خان هیچکدام حق فرستادن مامور نزد اعرابیکه از دزفول تا حسین آباد در شمال الی آخرین نقطه جنوبی قلم وحکومت عربستان سکنی دارند ندارند وخط فرستادن مامور به اراضی بلیق (انطرف رودخانه شوشتر) وکندزلو وخاران ندارند هرگاه از اعراب یا هریك از ساکنین این نقاط خطائی سر زند باید بشیخ رجوع شود واو وعده میدهد که اقدامات لازمه برای تنبیه آنها بنماید

بختیاریها درخواست استخلاص باقرخانرا میکنند بشرط آنکه مجدداً بشوشتر مراجعت ننماید ونیز خواهش میکنند که بگذارند خانواده کلانتر بشوشتر مراجعت کنند شیخ اینکاررا قبول کرده ودر عوض بختیاریها قرار دادهاند که بطرفداران شیخ که در اینمدت برضد بختیاریها اقدام نمودهاند صدمه نزنند ولی این قرار راجع بخطاهای آتیه انها نخواهد بود

بس از ورود سرداد جنك باب بید او ومرتضی قلیخان وامیر مجاهد درویس شیخ را ملاقات خواهند نمود ودرباب کلیه مسائل آنجا مذاکره خواهند نمود وامور متنازع فیه را تصفیه نموده وقرار دادرا بامضا خواهند رسانید

ازبابت املاك عقیلی که بدان اشاره شد بس ازاجلاس فوق الذکر نظر باینکه درمسئله عقیلی بعضی ازچادرهاو اسباب خوانین ازمیان رفته است شیخ مبلغ سه هزار تومان بخوانینی که اسبابشان ازمیان رفته خواهد داد شیخ قبول تادیه غرامتی نمود ولذاکار باصلاح کذشت این ترتیبات ازهرجهة رضایت بخش میباشد ووسیله خاتمه دادن بکدورتی است که ازمدتی باینطرف بین این دوایل بوده است

درجائیکه اراضی واهالی دوایل ودوطایفه انقدر بهم متصل و مربوط است ممکن نیست امور متنازع فیه را طوری فیصل داد که دیکر بهیچوجه بعدازاین کفتکوئی بیدانشود وهرکاه طرفین متعاهدتین بای بند بقرارداد های خود نباشند احتمال وقوع کفتکو درآتیه میرود لیکن جنانچه معلوم میشود طرفین مایل بصلح میباشند واز هرجهة امیدوارم که تصفیه اموراینرفعه طوری باشد که دیکر تامدتی مدید مشاجره بین انها واقع نشود

یکی ازشرایطی که شیخ مقرر داشته این است که قرار داد بس از امضا باید درقونسولکری انکلیس ثبت شود

حاجی رئیس امروز برای اهواز حرکت کرد که امیر مجاهد

مذاکره نماید ومحتمل برام‌هرمز هم خواهد رفت

(امضاء) ماژرهاورت

(نمره ۴۷۵)

(مکتوب سروالترتنلی بسر ادوارد کری)

طهران ۲۷ نوامبر ۱۹۱۲ —

آقاافتخار دارم خلاصه وقایع جهار هفته اخیر ایرانرابطریق معمول ماهیانه لفاً انفاد دارم

(امضاء) والترتنلی

(ملفوف نمره ۴۷۵)

خلاصه وقایع جهار هفته ایران لغایت ۲۷ نوامبر

(طهران)

کابینه وسعدالدوله — سعد الدوله روز ۹ نوامبر وارد طهران شد ولی جون تاکنون نتوانسته است کابینه تشکیل دهد کابینه صمصام السلطنه هنوز مشغول رتق وفتق امورات مملکتی است

سالار الدوله — قشونی که بجنك سالارالدوله درآخر ماه فرستاده شد اقدام مهمی برای تعاقب او رو بشمال نمود بقرار اخبار اخیره شاهزاده مذکورباهمراهان قلیل خود درناحیه استراباد دیده شده است ومشغول است بادولت ایران اصلاح نماید

محبوسین بلتیکی — محبوسین بلتیکی که در خلاصه آخری ذکر کردم در محبس باغ شاه هستند مستخلص شده‌اند

انتخابات مجلس — کمیته جزوی که برای تدوین قانون جدید

انتخابات تشکیل گردیده بود هنوز جلسات دارد و هنوز پیشنهادات قطعی ننموده است

(رشت و قزوین)

در عرض ماه گذشته در قشون روس ساخلو قزوین و رشت بعضی تغییرات داده شده است از عده عساکر رشت ۳۰۰ نفر کم شده و ۲۰۰ نفر بقشون قزوین اضافه شده است و ۱۰۰ نفرهم بقشون طالش افزوده شده است

منصور الملك یکی از عمال شاه مخلوع که ازمدتی باینطرف درتبریز اقامت داشت الحال در رشت سکونت اختیار نموده است

(مشهد)

اکثر راههای خراسان برای ایاب و ذهاب مسدود است

مسیوللو وکیل خزانه‌داری کل ۲۰۰ نفر ژاندارم برای همراهی نمودن در وصول مالیات تشکیل داده است .

(اصفهان)

شهر اصفهان و توابع آن ظاهراً از سابق بدتر است در شهر شب و روز شلیك تفنك میشود و سرقت هم زیاد به وقوع میرسد

به لیوتنان بولاك متعلق بدسته سوار هندی و دسته قشون او که از اهواز باصفهان میرفتند شب ۲۷ و ۲۸ اکتوبر کهکلوئیها وبختیاریها زده و اموالشانرا بردند خود لیوتنان بولاك وملازم هندی او و دو نفر از قاطرداران مجروح شدند ملازم هندی او

از زخمهای خود مرد لیکن باقی آن هیئت بدون آنکه حادثهٔ دیگری رخ دهد روز ۷ نوامبر وارد اصفهان گردیدند

حکومت مرکزی تصمیم نموده اند که سردار اشجع را بجای حکمران حالیه بفرستند

(یزد)

سردار فاتح حکمران جدید روز ۷ نوامبر وارد یزد شد

نایب حسین وماشاء الله پسر او که وقتی تهدید می‌نمودند در اردکان با سردار فاتح مخالفت خواهند نمود همینکه سردار فاتح نزدیك شد یزدرا تخلیه نموده و بکاشان مراجعت نمودند تجار وسایر مردم که زمانیکه نایب حسین شهررا اشغال نموده بود بقونسولخانه پناهنده شده بودند بمدت کمی پس از حرکت نایب حسین از آنجا خارج شدند

(شیراز)

راه عمده ازشیراز ببوشهر درمدت چهار هفتهٔ اخیر برای دستجات مسافری که با مستحفظین زیاد حرکت میکردند امن بود دسته اروپائیها و اجزاء دسته سواره هند مرکزی که مریض بودند و در ۲۴ اکتوبر از شیراز حرکت نمودند بدون آنکه حادثه رخ دهد ببوشهر وارد شدند

یك اسکادرن سواره هند مرکزی که روز ۵ اکتوبر حرکت کردند روز ۲۲ بشیراز وارد شدند

(کرمان)

عده کثیری از اهالی شهر بابك که شهر عمده سیرجان است تازه‌گی برضد امیر امجد نایب الحکومه آنجا قیام نمودند و از غیاب موقتی او استفاده نموده دروازه‌هارا بروی او بسته و از شناختن وی بایالت امتناع ورزیدند ایالت کرمان همینکه این خبررا شنید قشونی بسرکردگی سردار نصرت بمعاونت امیر امجد بسیرجان فرستاد بقرار راپورتهای اخیره بین سیرجانیها و عساکر دولتی جنك بوقوع رسیده لیکن جزئیات جنك مذکور بدست نمیباشد

کرمانشاه

اگر چه سالار الدوله از ناحیه کرمانشاه خارج شده و دور خود کسیرا ندارد در حدود کرمانشاه نا امنی برقرار است

خود شهر آرام است لیکن مردم از آتیه اطمینان ندارند چرا که در صورتیکه حکمران قشون مکفی نداشته باشد نمیتواند در حدود شهر امنیت برقرار دارد

قونسول اعلیحضرتی راپورت میدهد که پولی که برای قراولان راه گرفته میشود بسیار زیاد است و تجارت که بسیاری از آن راجع بانگلیسها است از آن بابت خسارت وارد آمده است

(نمره ۴۷۶)

مکتوب سروالترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۲۷ دسامبر ۱۹۱۲ —

آقا با کمال تاسف راپورت میدهم که اوضاع شیراز ظاهراً بدتر شده است واز روی دلیل باید بیم داشت از آنکه اغتشاشات سابق در بهار آتیه مجدداً عود نماید وشاید بدتر شود چنانچه موجب تلگراف امروز خود جنابعالی را اطلاع دادم صاحبمنصب فرمانده ژاندارمری شیراز راپورت داده است که چون ایالت بایفای مواعید خود درباب بنای قلاع در راه بین زرقان وشیراز موفق نشده است او مجبور شده است ژاندارمهائی را که در زرقان قرار داده بود عودت دهد من بهیچوجه از این اقدام بقهقرا تعجبی ندارم چونکه پس از ورود مخبرالسلطنه بشیراز همینکه برای فرستادن ژاندارمری بدان نقطه اقدام شد من پیشگوئی نمودم که اینکار زود و بیموقع است و قوه ژاندارمری در شیراز مکفی نمیباشد که این کاررا بعهده گیرد از قرار معلوم بواسطه مخالفت ایلیات نیز انجام و اجرای کلیه و ژاندارمری بین شیراز و کازرون صورت نگرفته است و ایالت هم نتوانسته است از محل تفنگچی بدهد از قرارمعلوم در گرفتن افراد برای ژاندارمری‌هم باشکال برخورده اند

بهیچوجه غیر محتمل نیست که ژاندار مهای راه جنوب شیراز را نیز عودت بدهند و اینمسئله اسباب بدبختی است‌که قبل از آنکه این قشون قوائی حاصل نماید دست بکار زدند اگر ژاندارمهای جنوب شیراز را نیز عودت دهند البته عودت آنها لزوماً بر اقتدار ایالت و ژاندارمری لطمه خواهد زد و البته باید از این پیش امد متاسف بود

مخبر السلطنه همینکه وارد شد در اصلاح امور مختلفه‌متضاده ظاهراً موفق گردید و زمانی چنین بنظر میامد که او بتواند اوضاع بهتری بوجود آورد و اگر چه مستر اسمارت شك وشبهه داشت از اینکه اقدامات او آخرالامر نتیجه حقیقی خیلی خوبی داشته باشد عقیده من بر این است که ایالت با کمال استقامت برای اعاده امنیت و اصلاح امور مساعی بکار برده لیکن از همان ابتدا عدم پول کار را برای او مشکل ساخته است و مساعی اورا خنثی نموده واو را بالغ از ایفای وعده‌های خود نموده است رؤسای رقیب ایلات از فقر خزانه او استفاده نموده و بتدریج از دوستی و رفاقت خود کاسته و در کمك و همراهی سست شده اند و بحتمل کمك و همراهی که سابق مینمودند بامید پول بوده است

باید امید وار بود که همراهی مالی که دولت اعلیحضرتی میخواهند بکنند دیر نشود که مخبرالسلطنه بتواند حکومت خود را مستحکم نموده و قشونی تشکیل دهد که در صورتیکه تشکیل نشود برای او بهیچوجه فایده ندارد که در صدد وصول مالیاتها بر آید و مقام خودرا محترم نماید مخبر السلطنه برای من پیغام فرستاده که چون پول نمیرسد باید استعفا نماید

(امضاء) والترتلی

(نمره ٤٧٧)

تلگراف مسر والترتلی بسر ادوارد گری

طهران ١٥ دسامبر ١٩١٢ —

حادثه شیراز —

در تلگرافات سابق خود جزئیات اخباری که از منابع انگلیسی از شیراز رسید راپورت داده شده است دولت ایران راپورتیرا که در این باب ایالت بر ایشان فرستاده است برای من فرستاده اند مطالب مهمه آن راپورت تماماً با راپورتی که از منابع انگلیسی رسیده مطابق است لیکن اینمسئله را مکشوف میکند که قافله حرکت کرده بوده که ماژر کنتل‌ول از وجود آن بکلی بیخبر بوده است بموجب راپورتیکه ایالت داده است بخوبی واضح میشود که سارقین از عبور ١٠٠ نفر سربازان ایرانی و ٣٠ نفر ژاندارم و ١٠ نفر توپچی با یك نفر صاحب‌منصب سوئدی و چند نفر از صاحب‌منصبان ایرانی مانع نشده وبعساکر انگلیسی حمله نمودند بخیال انکه قشون مزبور برای حفظ قافله که انها قصد حمله آنرا داشتند حرکت کرده است

مخبرالسلطنه می نویسد که سارقین بلاشبهه از طایفهٔ بوئراحمدی بودند و ١٢ نفر از آنها مقتول شدند و تمام قاطرهای محمول باستثنای ٣ راس آنهما مسترد گردیدند اونیز میگوید که جنك تا ٥ ساعت طول کشید تا انکه تاریکی شب و خستگی ژاندارمها وسواران‌را مجبور نمود دست از جنك بردارند من الحال بشیراز تلگراف میکنم ودراین‌باب تحقیقات بعمل خواهم آورد واز بابت عده ژاندارمها وکم وکیف سوارها ئی که جنك کرده‌اند کسب اطلاع خواهم نمود اینمسئله واضح است که فقط کسیکه مقتول گردید

کاپیتان اکفورد بود اگرچه بقراریکه راپورت داده شد چهار نفر ژاندارم ویکنفر تفنکچی مجروح شد

ایالت درصدد فرستادن قشونی بتعاقب راهزنان مذکور میباشد ولی برف کردنه‌ها اسباب اشکال هرقسم اقدامات نظامی خواهد بود واوامر مؤکده برای حکمران بختیاری بهبهان و سردار جنگ فرستاده‌شده است که قشون معظمی از بختیاریها تشکیل داده وطایفه بویر احمدیرا بسختی تنبیه نمایند وازدوطرف آنها حمله خواهد شد از آن میترسم که ازاین اقدامات نتایج رضایت بخشی بظهور نرسد

(نمره ٤٧٨)

(تلکراف سروالتر تنلی بسراد وارد کری)

طهران ١٥ دسامبر ١٩١٢ —

راجع به تلکراف امروز من —

من ازروی زمینه مطالب تلگراف ١٢ دسامبر شما روز ١٣ دسامبر مکتوبی برای دولت ایران نوشتم امروز جوابی برای من رسیده و کیفیت واقعه را بقرار راپورت ایالت توضیح نموده و وعده میدهند که بهمین زودیها طریقه‌را که دولت ایران برای تنبیه مرتکبین و جبران این حادثه اتخاذ خواهند نمود بما ارائه خواهندنمود

دراین یادداشت دولت ایران اظهار تاسف فوق العاده از وقوع این حادثه فجیعه نموده اند و صدر اعظم و وزیر جنگ که

مخصوصاً برای این کار ازمن ملاقات نمود اظهار تاسف فوق. العاده نمود

نظر باوضاع شیراز که ازمدت زمانی باینطرف دوام داشته وحملات مکرره کوچکتر برصاحب‌منصبان انگلیسی و اتباع آن دولت ووقوع حادثه اخیره منجر گردیده است عقیده قطعی من براین‌است که هیچ چیز کفایت نخواهد کرد مگر اینکه مرتکبین طوری تنبیه شوند که اعبرت سایرین شود

دولت ایران خودرا حاضر و مصمم تنبیه مرتکبین این قضیه میدانند و اوامر مؤکده لازمه داده اند که مرتکبین مزبور را بطوری سرکوبی دهند که درواقع آنهارا معدوم نمایند

من بدولت ایران اشعار نموده‌ام که نه فقط باید طایفه مذکور تنبیه بشوند بلکه کدخداهای دهاتیکه درانجا این حادثه رخ داده است باید تنبیه سخت شوند چرا که کدخداهای ان دهات لابد ازحضور این دسته بزرگ سارقین اطلاع داشته‌اند

بواسطه سردی و سختی هوا مجبوریم که دو سه ماهی بدولت ایران مهلت بدهیم که بتوانند قدامات خودرا بانجام رسانند اگر نتوانند اقدامات مذکوره‌را بانجام برسانند عقیده قطعی‌من براین است که اقدامات برای تهیه قشونی بشود که بدانجا فرستاده واعاده انتظامات بنماید ودرصورت لزوم مرتکبین را درراه شیرازالی بوشهر تنبیه نماید

(نمره ۴۷۹)

مکتوب سرا والتر تنلی بسراد وارد گری

طهران ۲۹ نوامبر ۱۹۱۲

راجع به تلگرافات غره و ۱۲ شهر جاری من افتخاردارم که اینك سواد دو مراسله را که جنرال قونسول اصفهان نوشته و جزئیات حمله بر لیوتنان بولاك و همراهان اورا در راه بین‌اهواز و اصفهان در ۲۸ آکتوبر و فوت مامور خدمت لیوتنان بولاك را در مریضخانه نوشته است لفاً ایفاد دارم

بنا بر تعلیمات تلگرافی ۱۳ ماه جاری شما من برای قتل مامور خدمت لیوتنان بولاك یك هزار لیرا غرامت مطالبه نموده ام

در باب اسباب هائی که از مسافرین غارت شده من مسئله را باطلاع صدر اعظم رسانیده ام و او وعده داده است که به سردار جنك که راه‌بختیاری سپرده به اوست تلگرافاً دستورالعمل دهد که برای استرداد آنها اقدامات مجدانه نماید صمصام السلطنه بعلاوه اظهار داشت که در صورتیکه سردار جنك در این کار کوتاهی کند باید مبلغی‌را که تقاضا شده است بدهد

اگر از این کار نتیجه مطلوبه حاصل نشد من قیمت اموال مزبوره‌را از دولت ایران مطالبه خواهم نمود

خیلی خوشوقت خواهم شد اگر بمن تعلیم بدهید که آیا باید صورت علیحده برای دولت ایران بفرستم و مبلغی برای جبران مطالبه نمایم چنانچه در ماه ژانویه گذشته در مورد حمله بمقد

ر مستر اسمارت در موقعیکه همین راه برضایت دولت اعلیحضرتی و اطلاع مامورین محلی‌سفر میکرد مبلغی مطالبه شد

(امضاء) والترتنلی

ملفوف اول نمره ۴۷۹

مکتوب گریهم جنرال قونسول بسروالترتنلی

اصفهان ۹ نوامبر ۱۹۱۲ —

آقا در تعقیب مراسلات و مکاتبات سابقه در موضوع حمله که بر لیوتنان بولاك (۲۷ سنجابیها) و همراهان او درموقعیکه از اهواز به اصفهان میرفتند روز ۲۸ ماه گذشته در سرد آب به وقوع پیوست افتخار دارم سواد راپورت مفصلی را که دیروز مستر بولاك بمن داد بانضمام تصدیق‌نامه که دکتر مرابل ازبابت صحت‌گلاب‌خان‌سپاهی (۲۷سنجابیها مامور خدمت‌مستر بولاك که در مریضخانه دعاة مسیحی تحت معالجه است بمن داده است لفاً ایفاد دارد

و نیز سواد مراسلاتی راکه در این موضوع باسردار جنك رد وبدل شده لفاً ایفاد میدارم

از قراریکه فهمیده ام از چند هفته باینطرف قوافل مال التجاره و مسافرین بدون اینکه کسی در راه بانها مزاحم شود ایاب وذهاب مینمودند

مسئله که طبعاً بنظر انسان میاید این است که در صورتیکه اموال زیاد تری را سارقین میتوانستند غارت نمایند چرا باید دسته

غیر مهم مستر بولاك را مورد حمله قرار دهند

غیر محتمل نمیباشد که نقشه این حمله را بعضی از خوانین بختیاری که خواسته اند سردار جنك را بی اعتبار کنند کشیده باشند من سواد این مراسلات و ملفوفات جوف را برای قونسول اعلیحضرتی مقیم اهواز میفرستم

(امضاء)

کریم

ملفوف دوم نمره ٤٧٩

راپورت لیوتنان بولاك در خصوص حمله ٢٨ آکتوبر نزدیك سرداب

قریب سه ساعت و نیم از ظهر کذشته روز ٢٨ آکتوبر دسته من که مرکب بود از خودم و سپاهی هندی اجودان و یك نفر نوکر ایرانی و دو نفر مکاری عرب در راه بین شلیل و دوپلان که قریب سه فرسخ از دوپلان مسافت دارد میرفتیم تمام افراد این هیئت پهلوی هم از نقطه موسوم بسرداب در حرکت بودند ماشش راس قاطر و دو راس الاغ همراه داشتیم از سنکری قریب سیصد ذرع بالای سر ما از طرف راست غفلتاً شلیك شد من ببالا نکاه کرده از بیست الی سی نفر را دیدم تمام انها مسلح و اتصالاشلیك میکردند دو نفر مکاری هاهم با تفنك های مارتین خود شلیك کردند و سعی داشتند قاطرهارا برانند طولی نکشید که یکی از انها بامامور خدمت هندی من مجروح کردیدند من بطرف مامور خدمت که یك طرف راه افتاده بود دویدم و همینکه دیدم کاری نمیتوان کرد فریاد کرده باعراب کفتم دست از شلیك بکشید بعد سارقین

بطرف ما حمله نموده و لباس های مارا بدر آورده و مکاری و مامور خدمت مجروح را در راه انداخته باقی مارا محاصره نموده و مارا به طرف کوهی که از انجا شلیك کرده بودند رانده و قاطرها و الاغهارا با خود بردند جعبه های غارتی خودرا در انجا باز نکرده و عجله داشتند که مارا بجائی ببرند که دور از نظر باشد و برای انکه حرکت مارا بطرف بالای کوه تسریع نمایند نوکر ایرانی مرازده و ارسی های اورا از پایش بدر اوردند ابتدا بامن خوش رفتاری نمودند لیکن پس از مدت کمی یکی از سارقین نزد من آمده و با تفنك خود مرازد من هم اورا با مشت زده بزمینش انداختم آن وقت سه چهار نفر مرا احاطه نمودند و من با آنها تا مدتی جنك کردم و بعد سنك بزرکی بمن زده افتادم قبل از انکه بتوانم بر خیزم یکی از انها با سر تفنك خود بسر من زده و من قدری کیج شدم و خون از سرم جاری شد بعد سعی کردم بدوم پایم بمانعی بر خورده افتادم وقتیکه افتاده بودم سارقین سه چهار سنك بزرك برمن زدند بعد مرا تا دومیل برده در وقتیکه هوا تاریك بود تمام انها پهلوی نهر آبی توقف نمودند در این جا سه نفر رعیتی راکه سارقین روزقبل درسرداب کرفته بودند دیدم درانجا باسارقین مشورت میکردند که باما چه کنند بعضی از انها میکفتند که این شخص فرنکی است و باید اورا کشت و تفنك خود را بمن نشانه مینمودند آخر الامر تمام رفتند و قاطرها و اولاغهارا برده و

مارا بحال خود گذاردند هوا بسیار سرد بود در موقع کشمکش ارسی و جوراب مرا از پایم بدر آورده بودند و چیزی که برایم باقی مانده بود یك پیراهن نازك خاکی بود و یك شلوار سواری خون آلود یکی از اینها کبریت همراه داشت و ما در تمام شب آتش روشن نموده و همینکه آفتاب طالع شد شروع بحرکت نمودیم و تصور میکردیم بطرف دو پلان میرویم من شخصا با نوکرم و مکاری باهم میرفتیم نمیدانم بر سه نفر ایرانی دیگر چه واقع شد پاهای ما از سنك و خار مجروح شد و نزدیك بود که بکلی بی حال شویم که بعضی از اهل گندم کارمان را دیده و بخانه خود بردند و بما کاغذ داده جراحات مارا شستند دو روز بعد قاطرها از دوپلان رسیدند ومکاری دیگر با مامور خدمت هندی که قافله دیگر آنهارا روز بعد از حمله حرکت داد بود وارد شدند هردو پایشان مجروح شده بود من قاصدی از گندمکار برای جنرال قونسول مقیم اصفهان فرستاده و اورا از قضیه مطلع ساختم و بعلت فرستادن این قاصد دو روز بعد دسته سواری با قاطرهای سواری برای ما بدو پلان رسید و ما با این ها تاخانه مرتضی قلی خان که پنج فرسخ مسافت داشت رفتیم و در انجا دوروز ماندیم و از ما پذیرائی کامل نمودند از این نقطه مامور خدمت با دو نفر مکاری سوار قاطر باصفهان رفتند و خود من با نوکر ایرانی با درشکه بمقر سردار جنك رفته یك روز در انجا ماندیم و با کمال محبت از ما پذیرائی نمودند و من راپورت واقع را بسردار جنك دادم در این نقطه دسته

سوار دیگر با آذوقه و لباس و دوا از اصفهان رسیدند و اینها را سردار ظفر حسب الخواهش جنرال قونسل فرستاده بود

مابعد بطرف اصفهان حرکت کرده و سه روز بعد بانجا رسیدیم (٧ نوامبر) و نزد مستر گریهم جنرال قونسل رفتیم مامور خدمت من با دو نفر مکاری همانروز وارد شده و فوراً بمریضخانه دعاة مسیحی رفتند که زخمهایشان را معالجه کنند درباب تفنگچی ها یا قراولان راه لازم است بگویم که فقط دریك مورد آنها را مشغول قراولی دیدم و در قراولخانها دور مسافرین وعابرین جمع میشوند و انعام مطالبه میکنند و اگر داده نشد برای شخص مسافر اشکال فراهم میاورند

ملفوف سوم نمره ٤٧٩

راپورت دکتر مرابل

گلاب خان که حالیه در مریضخانه دعاة مسیحی در اصفهان است از زخم گلوله که باستخوان رانش خورده بستری است این گلوله درجلو مفصل ازپهلوی استخوان ران گذشته و از قسمت سفلای مثانه عبور نموده واز مفصل استخوان ران طرف دیگر بیرون آمده است زخم او اگرچه سخت است فعلا خطرناك نمیباشد (امضاء)

مرابل — در مریضخانه اصفهان

ملفوف چهارم نمره ٤٧٩

٩ نوامبر ٢١٩١

مکتوب گریهم جنرال قونسول بسردار جنك

افتخار دارم اینك ترجمه راپورت مورخه ٢٨ آکتبر را که

دیروز صبح لیوتنان بولاك برای من نوشته ودرخصوص حمله که درشب ۲۷ و ۲۸ آکتوبر در نزدیکی سرداب باو وقافله اش شد شرح داده است لفاً ایفاد دارم ونیز سواداظهاراتیرا که علی اکبر کندم کاری همان قاصدی که مکتوب لیوتنان بولاك را برای من آورد درحضور من نمود لفاً ارسال میدارم

بوصول راپورت فوق الذکر من فوراً مطالب را بسفیراعلیحضرتی تلگرافاً خبر دادم وجناب سردار ظفر را نیز ازاین واقعه مستحضر داشتم دیشب از طرف جناب سفیر برای من جواب رسید که با سردار ظفر مشورت نموده هرگونه اقدامی که برای معاونت لیوتنان بولاك لازم باشد بموقع اجرا بگذاریم

جناب سردار ظفر امروز صبح مرا اطلاع داد که دیشب در اینموضوع بشما نوشته وامروز هم مجدداً بشما خواهد نوشت جناب معظم صلاح میداند که خود من نیز شرحی بشما بنگارم

این مکتوب را دسته از سوارهای بختیاری که جناب سردارظفر امروز صبح بدهکرد میفرستند بشما خواهند داد من بیزرکتر انها یك مکتوب ویك کیسه لاك کرده محتوی لباس ودوا وسایر ملزوماتیرا که لیوتنان بولاك خواسته بود میفرستم و از جنابعالی خواهش میکنم که این کیسه ومکتوب را بفرمائید بلیوتنان بولاك برسانند

لیوتنان بولاك ازمن خواهش کرده بود پول برایش بفرستم ولی بنا برنصیحت سردار ظفر در عوض آنکه خودم اینکار را بکنم از جنابعالی خواهش میکنم که هرقدر پول لازم داشته باشد باوبدهید و

بوصول رسید پول از طرف لیوتنان بولاك من وجهش را خواهم پرداخت

اینمطلب را نیزعرض میکنم که سفیر اعلیحضرتی در تلگراف فوق الذکر خود میگوید که بخوانین بختیاری اعتماد دارد که اقدامات لازمه برای تنبیه مقصرین واسترداد اموال مسروقه خواهند نمود امیدوارم که جنابعالی بزودی ترتیبی خواهیدداد تا آنکه من از بابت استرداد اموال مسروقه و تنبیه مرتکبین بجناب سفیر راپورت بدهم

اصفهان دوم نوامبر ۱۹۱۲

ملفوف بنجم نمره ٤٧٩

مکتوب سردار جنك بکریهم قونسول جنرال

مکتوب دوم نوامبر شما واصل گردید از حادثه که برای مستر بولاك رخ داده بسیار متالم شدم از زمان ورود بخاك بختیاری تاکنون من مشغول تنظیم و تامین راه قافله رو بوده و در تمام نقاط بقدر کفایت قراول گذارده ام که اتصالا همراه قوافل و مسافرین میروند بدبختانه این حادثه در سرد آب نزدیك دوبلان بوقوع پیوست و این نقطه چون امن و محفوظ بود قراولان بامنیت آن اطمینان نموده و همراه آنها نرفته بودند

بوصول اخبار من فوراً عدهٔ سوار ومبلغی پول با چند راس قاطر باری فرستادم ومستر بولاك ودسته او برآنها سوار شده وقبل از وصول مکتوب شما آمدند وکسانی که از جانب من در پل دوبلان

بودند از آنها مواظبت و پذیرائی نموده و بعد آنهارا نزد مرتضی قلیخان بشلمزار فرستادند ودر انجا مرتضی قلیخان کمال مواظبت را از آنها نموده وخود او آنهارا بدهکرد آورد

چون مستر بولاك میل وافر داشت که هرقدر زودتر باصفهان برود من مبلغ کمی برای مصارف آنها دادم ومستر بولاك را بامادرشکه و همراهان اورا با قاطر فرستادم امیدوارم که بزودی وارد شوند

مکتوبی هم بسهام السلطنه برادر زاده خود نوشته ام که باعده زیادی بطرف خاك کهگیلوئیه حرکت کرده ومرتکبین این حمله را تنبیه سخت بنماید امیدوارم مجدد او بهمین زودیها تنبیهات لازمه درحق مرتکبین مجری داشته و اسبابهای مستر بولاك را از آنها مسترد خواهد داشت

شما مطمئن باشید حتی اگر رفتن خودمن هم لازم باشد خواهم رفت وآنها را طوری تنبیه خواهم کرد که بعد از این جرات ورود بخاك بختیاریرا نداشته باشند بدهکرد ٤ نوامبر ۱۹۱۲

ملفوف ششم نمره ٤۷۹

مکتوب گریهم جنرال قونسول بسردار جنك

درباب حمله روز ۲۸ اکتوبر بر مستر بولاك درسردآب افتحار دارم که وصول مراسله شمارا که امروز صبح رسید درجواب مراسله ٤ نوامبر من نوشته بودید اطلاع داده و برای کلیه اقداماتیکه جنابعالی بموجب مراسله خود برای تنبیه مرتکبین حمله واسترداد اموال مستر بولاك نموده ومینمائید اظهار تشکر بنمایم

از قراریکه لیوتنان بولاك میگوید اوصورت اموال خودرا در دهکرد بشما داده است الحال صورت دیگریرا که مستربولاك حسب الخواهش من نوشته لفا ایفا دمیدارم دراین صورت قیمت تخمینی اسبابهای خودرا مبلغ ۱۲۶ لیرا و ۱۶ شلینك نوشته که ششصد و هشتاد و چهار تومان وهفت قران ویك عباسی میشود سیاهه دیگری هم برای اسبابهای مامور خدمت خود کلانخان نوشته است که مبلغ آن پنجاه یك تومان وهشت قران ونهصد دینار میشود و قیمت اسبابهای میرزا اسمعیل نوکر او هفتادویك تومان ویکهزارو ششصد دینار میشود خود مستر بولاك مکتوبی بجنابعالی و جناب مرتضی قلیخان نوشته است واز اظهار محبت اجنابان عالی ظهار تشکر نموده است من هم از جنابعالی استدعا میکنم که تشکراتم را قبول فرمائید

ملفوف هفتم نمره ٤۷۹

مکتوف گریهم جنرال قونسول بسروالترتنلی

اصفهان ۱۱ نوامبر ۱۹۱۲ -

آقا درتعقیب مراسلات ومکاتبات سابق در موضوع حمله بمستر بولاك و دسته او در ۲۸ آکتوبر اکنون افتخار دارم که سواد تصدیقنامه فوت سپاهی کلانخان مامور خدمت مستر بولاك را که بامضای دکتر مرابل رسیده است لفاً انفاد دارم

درصورت اسبابهائی که ازقرار مذکور از میرزا محمد اسمعیل نوکر مستر بولاك بسرقت رفته ومبلغیکه او نوشته است ۷۷ تومان

و ششهزارو ششصد دینار است ومبلغ ۷۱ تومان و یکهزارو ششصد دینار که‌درصورت ۹ ماه جاری نوشته شده بود و جوف مکتوب همان تاریخ ارسال شده بود اشتباه است

اکنون سواد این مراسله‌را با سواد ملفوفات برای ویس قونسول اعلیحضرتی مقیم اهواز میفرستم

(امضا) کریم

(ملفوف هشتم نمره ٤۷۹)

سپاهی گلاب‌خان مامور خدمت مستر بولاك روز ۱۱ نوامبر در مریضخانه دعاة مسیحی در اصفهان وفات نمود

علت مرك او ضعف قلبی بود که پس از ذات الریه وورم صفاق وبا عارض شد وعلت مرض او زخم گلوله بود که مثانه اورا مجروح ساخته بود وبموقع معالجه نشده بود (امضاء) مرابل جراح مریضخانه دعاة مسیحی در اصفهان

اصفهان ۱۱ نوامبر ۱۹۱۲

نمره ٤۸۰

مکتوب سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۲۹ نوامبر ۱۹۱۲

آقا افتخار دارم شرح حرکات اخیره عساکر روس را در شمال ایران بقراریکه ویس قونسول اعلیحضرتی مقیم رشت راپورت داده بعرض برسانم

دردوم ماه نوامبر ۲۰۰ نفر قزاق باهشت واکن وچهار عرابه

محتوی مهمات جنکی و آلات وادوات نظامی ازرشت بطرف قزوین حرکت داده شد

قریب همانوقت چندشب متوالیاً عده غیرمعلوم شبانه از قزوین باتومبیل و ۲٤ عرابه محتوی آلات وادوات ومهمات جنکی وارد شد

قریب غره نوامبر ٦۰ نفرقزاق با ۳ نفر صاحبمنصب از طالش برشت مراجعت نمودند ودر پزرکه تارشت دومیل مسافت دارد ودر امتداد راه پیربازار واقع است اردوزدند

درپنجم نوامبر ۱٦۰ نفر قزاق بطرف روسیه رفتند وقزاقهای دیکر بجای انها آمدند ازقرار معلوم قزاقهائی که رفتند با آنهائی که در پزربود ملحق شده و ۱۵۰ نفر در ۱۱ نوامبر بطرف طالش حرکت کردند یکصد نفرقزاق دیکر بادو نفر صاحبمنصب روز ۲۸ نوامبر بطرف طالش رفتند

در ۱۱ نوامبر ٤۵ نفر پیاده نظام روس از قزوین برشت وارد شد و روز ۲۱ نوامبر بطرف روسیه حرکت کرد روز ۲۷ نوامبر ۲۰۰ نفر پیاده نظام و چند نفر قزاق از روسیه بانزلی وارد شد ولی قونسول روس مقیم رشت روز ۳ نوامبر مستر ورال را اطلاع داد که آنچه را تا کنون در عده عساکر کم یا زیاد شده از قشون یك محل بمحل دیکر انتقال داده‌شده است و نیم اسکادرن قزاق ازطالش بقزوین عودت داده شده اند ونیم اسکادرن ازقزوین هم مقرر شده است بمرکز قفقاز بروند

کفیل قونسلکری اعلیحضرتی مقیم تبریز در تاریخ ۲٤ نوامبر راپورت

میدهد که رژیمانی که بخوی فرستاده شده بود بجای آن ده دسته از رژیمان ۸۱ آبشرن (قریب ۷۰۰ نفر) که از آنجا آمده بود فرستاده شد

یکی از اقدامات اولیه کلنل جدید که فرمانده قشون تبریز است این بود که دار های روسی را که در ارک نصب نموده بودند برداشت (امضاء) والترتنلی

مجدداً عرض میکنم که رئیس بانک شاهنشاهی در قزوین در ۲۷ نوامبر راپورت داد که قزاق هائیکه بکلی عودت داده شده بودند الحال باضافه ۳۲۵ نفر مراجعت نموده اند بنظر او تازگی عده صاحب‌منصب روس هم وارد شده اند

جنرال قونسل اعلیحضرتی مقیم مشهد راپورت میدهد که عساکر روس که در قره سو اردو زده بودند باستراباد مراجعت کرده‌اند

نمره ۴۸۱

(مکتوب سر والترتنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۵ دسامبر ۱۹۱۲ —

آقاچون راپورت های عدیده در این تازگی از بابت اوضاع امور کرمانشاه ودور وحوالی آنجا برای من رسیده که تجارت تقریباً بکلی مقطوع گردیده است من دیروز بطور سخت در این باب بوزیر امور خارجه اظهاراتی نمودم واشعار داشتم که راه از بغداد الی کرمانشاه یکی از راههائی است که برای وارد نمودن مال التجاره انکلیس در ایران مفتوح است واغتشاشاتی که راپورت داده شده خسارت بسیار بر تجارت انکلیس وارد کرده است

علاء السلطنه درجواب گفت که عدم پول علت تمام این اغتشاشات میباشد وخزانه داری میگوید که نمیتواند برای حکمران پول بفرستد وچون پول خیلی لازم دارد ومیترسد استعفای خودرا بدولت علیه تقدیم نموده است

من درجواب اظهار داشتم که مسیو مرنارد تا اندازه حق دارد زیاد براین پول برای فرمانفرما نفرستد چرا که نمیداند این پول را بمصرف صحیح خواهد رسانید یا نه امضا والترتنلی

نمره ۴۸۲

تلگراف سر والترتنلی بسر ادوارد گری

طهران ۱۸ دسامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۱۵ دسامبر من —

دیشب از طرف دولت ایران مکتوب دیگری برای من رسید و شرح اقداماتیرا که حکومت مرکزی و ایالت فارس برای تنبیه مرتکبین حمله که منجر بقتل کاپیتان اکفورد گردید نموده اند نکاشته بودند از جمله اقدامات مذکور یکی اعزام قشونی است که مرکز خودرا در کازرون قرار داده که حکومت بهبهان و رؤسای بختیاری وحکومت اصفهان هم بانها کمك خواهند کرد دولت ایران اظهار امیدواری نموده اند که درظرف یکماه مرتکبین حمله باسمارت و حمله اخیر دستگیر وتنبیه خواهند شد

وزیر امور خارجه که من اورا امروز ملاقات خواهم کرد ضمن مخصوصاً خواهش نموده است که فوراً شمارا از اقداتیکه

برای تنبیه سارقین که حالیه ۳۰۰ نفر سوار بتعاقب آنها حرکت کرده است مستحضر بدارم

واضح است که برای تنبیه مقصرین اقدامات مجدانه میشود لیکن اینموسم مقتضی اینکار نیست و نمیتوان انتظار داشت که یکماه برای انجام این مقصود کافی باشد از آن میترسم که مبادا مامورین مختلفه که بآنها امر شده است متفقاً اقدام بنمایند طوری اقدام ننمایند که موفقیت حاصل گردد

از قرار معلوم ایالت قصد دارد حتی المقدور برای جبران کوشش نماید وقونسول انگلیس مقیم شیراز تاکید میکند که باید بایالت فرصت داد که نقشه های خود را تکمیل نماید نظر بکم و کیف واقعه شاید انصاف باشد که بایالت برای ابراز کفایت او مهلت داده شود اگر ایالت با قشون منظمی بسرکوبی اشرار موفق گردد نفوذ معنوی او مستقر گردیده و انتظامات عموماً اعاده خواهد شد

نمره ۴۸۳

تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۱۸ دسامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف امروز من —

وزیر امور خارجه همین حالا از منزل من رفت جناب معظم له صمیمانه اظهار امیدواری نمود که دولت اعلیحضرتی بایالت مهلت خواهند داد که اقدامات خودرا برای سرکوبی اشرار بانجام رساند و اطمینان داشت که اقدامات ایالت موفقیت حاصل خواهد نمود

نمره ۴۸۴

تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۱۸ دسامبر ۱۹۱۲ —

صمصام السلطنه تلگرافاً استعفای خودرا بنایب السلطنه تقدیم نموده است جواب نایب السلطنه هنوز نرسیده است الحال محتمل بنظر میاید که کابینه مقتدرتری بصدارت علاءالسلطنه تشکیل گردد

نمره ۴۸۵

تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۱۸ دسامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف امروز من —

از وزیر امور خارجه ایران درخواست خواهد شد که بوزارت خارجه آمده وغرامت نقدی قتل کاپیتان اکفورد را بنام دولت ایران بدهد

نمره ۴۸۶

تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۲۰ دسامبر ۱۹۱۲ —

تلگراف ذیل در ۱۹ دسامبر از قونسول شیراز رسیده است : —

دیشب صحبت مفصلی با مخبرالسلطنه نمودم واورا مجدداً اطمینان داد که هرگونه اقدامات ممکنه برای دستگیری وتنبیه مقصرین شده ومیشود ازقراریکه میگوید اویك نفر آدم درست کاررا باعده قلیلی

سوار باردکا و جاهای دیگر فرستاده است و آن شخص جداً در صدد کشف سارقین و اموال مسروقه میباشد بعلاوه دریابکی فوراً بطرف کازرون حرکت خواهد کرد ودر آنجا قریب ٦٠٠ نفر از اهل محل گرد جمع آوری خواهد کرد و در کارج نیز عده بر آنها افزوده خواهد شد این دوقوه دو تکلیف دارند اولا راهرا برای قوافل محافظت نمایند ومخصوصاً دسته ژاندارمری را که بهمین زودیها با اسلحه و مهمات از بوشهر مراجعت مینمایند وثانیاً آنکه هر زمانیکه ایالت تهیات را بکفی وکامل بداند اقدامات سخت بر علیه محمد علی خان کشکولی خواهند نمود ایالت با صولت الدوله نیز در اینباب مذاکره مینماید واز اوهم منتظر همراهی میباشد محتمل نیست که از این اقدامات نتیجه قطعی بظهور رسد ولی در هر صورت قصد انجام این اقدامات بطور عموم خوب است و اگر در آتیه ایالت تهیه تشکیل قشون منظمی به بیند میتوان امید وارشد باینکه تا اول بهار قوت او باندازه خواهد بود که اقدامات قاطعی بر ضد محمدعلی خان و مرتکبین حمله اخیر بنماید (ایالت محمدعلی خان را یکی از مقصرین عمده میداند)

ایالت بمن اظهار داشت که بودجه مصارف خودرا که ١٥٠٠٠٠ لیرا میشود تهیه نموده و بهمین زودیها بمن ارائه خواهد داشت ولی گمان نمیکنم تا وکیل جدید مالیه ازطرف مسیو مرارد نرسد پیشرفتی در هیچ قسم مسائل مالیه امکان داشته باشد

در همان تاریخ تلگراف دیگری هم ازقونسول شیراز رسیده

است : —

درباب کشف سارقین در عرض چند روز اخیر از منابع مختلفه در اینباب برای من اطلاعات رسیده است و تمام مخبرین در اینمسئله متفق اند که در جزو سارقین عده هم از طایفه ممسنی بوده اند و صورت اسامی اشخاص عمده که در اینکار شرکت داشته اند دارم واز قرار تقریر ایالت امکان دارد که طایفه بوئر احمدی نیز در اینکار شرکت کرده باشند ولی مسلم است که ممسنی ها با آنها همراهی کامل نموده اند و همچنین قشقائیها نیز با آنها همدستی داشته اند من دیشب در اینباب با ایالت مذاکره نمودم وعقیده او نیز این است که ممکن ودر حقیقت محتمل است که بعلاوه بوئر احمدیها در این جماعت عده از ممسنی ها وسایر ایلات بوده اند در هرصورت او مایل تنبیه محمدعلی خان و دستگیری مرتکبین حمله باسعادت میباشد و اینکار را اولین اقدام پروگرام خود قرار داده است وقتیکه اینکار تمام شد اقدام در مورد سایر مقصرین خواهد بود بمن اطلاعات موثقه رسیده که دونفراز سارقین مقتول وسه نفر مجروح گردیده اند

نمره ٤٨٧

تلگراف سروالتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ٢٠ دسامبر ١٩١٢ —

راجع بتلگراف ٢٠ نوامبر من —

اکنون با سالارالدوله در باب حقوق ١٢٠٠٠ تومان مذاکره

در میان است که تمام اموال شخصی اورا که ضبط شده مسترد دارند و در کمال بیطرفی مسئله املاکی که در مالکیت آنها گفتگو است تمام کنند و بگذارند شاهزاده در طهران بماند لیکن فعلا بحکومت محلی منصوب نشود سالار الدوله باین شرایط رضا نداده است

دولت روس تصور میکنند که شرایط مذکوره از روی انصاف مقرر شده وبقونسول روس مقیم استراباد تعلیم داده شده که بسالار الدوله بگوید اگر شرایط مذکوررا قبول ننماید دولت روس نفوذ خود را بکار خواهد برد که ترکمنهائی که دور او هستند متفرق شوند

نمره ٤٨٨

مکتوب سرادوارد گری بسر والترتنلی

وزارت خارجه ٢٣ دسامبر ١٩١٢ —

آقا سفیر ایران روز ١٩ دسامبر بوزارت خارجه آمده سرمات را از اقداماتیکه دولت ایران در نظر دارند برای تنبیه بویر احمدیها بنمایند مستحضر داشت

سرمات اظهار داشت که در اینباب از طرف شما برای من اطلاع رسیده قتل یکنفر از صاحبمنصبان انگلیسی را در مملکتی که از بابت اوضاع ان مکرراً اظهارات شده است طبعاً دولت اعلیحضرتی یکی از مسائل مهمه میدانند

سفیر ایران اظهار داشت که دولت ایران اینمسئله را بخوبی درک مینمایند ومصمم اصلاح آن هستند. واستدعا میکرد که برای انجام اقدامات مهلت داده شود

(امضا) گری

نمره ٤٨٩

مکتوب سرادوارد گری بسر و لترتنلی

وزارت خارجه ٣٢ دسامبر ١٩١٢ —

سفیر ایران روز ١٦ ماه جاری باین وزارتخانه آمده که حسب التعلیم از طرف دولت متبوعه خود از بابت قتل کاپیتان اکفورد اظهار تاسف بنماید مستر نارمن که از سفیر ملاقات نمود از این اظهار تاسف وتشکر نمود

از سفیر درخواست شد بخانواده کاپیتان اکفورد هم همینطور اظهار تاسف بنماید و ادرس آنرا خواست

(امضاء) گری

نمره ٤٩٠

تلگراف سر والترتنلی بسرادوارد گری

طهران ٤٢ دسامبر ١٩١٢ —

تلگراف ذیل در ٢٣ دسامبر از قونسول شیراز رسیده : —

در باب اقدامات نظامی برعلیه سارقین —

دریا بیکی روز ٢٢ با قریب یکصد نفر سرباز بطرف کازرون حرکت کرده چنانچه راپورت دادم قشون دیگری در انجا تشکیل خواهد داد نایب الایاله امروز صبح مرا اطلاع داد که بموجب اطلاعات اخیره خیال میکند که اگرچه اصلا دسته سارقین از طایفه بویر احمدیها مرکب بود به تحریك محمد علیخان عده از ممسنی‌ها به آنها ملحق شدند این مطلب با اطلاعاتی که من از منابع دیگر بدست آورده‌ام مطابقت دارد اقداماتی

که فعلا میخواهند بر علیه محمد علیخان نمایند باید دو مقصود را انجام دهد اول انکه اشخاصی را که در حمله بامارت دخیل بوده‌اند دستگیر نموده ولا اقل بعضی از مقصرین حملهٔ اخیررا تنبیه نمایند

(نمره ۴۹۱)

طهران ۲۴ دسامبر ۱۹۱۲ —

مالیه فارس — نایب الایاله فارس از قونسول انگلیس استفسار نموده است که آیا مصارفیرا که برای اقدامات نظامی میشود میتوان از ۱۵۰۰۰ لیرائیکه دولت اعلیحضرتی مساعده داده اند بر داشت قونسول در جواب گفته است که این پول را مخصوصاً برای مصارف ایلاتی داده اند و صحیح نیست بمصارف دیگر برسد و ارائهٔ طریق مینماید که بدولت ایران فشار آورده شود که وجوهات لازمه تهیه نمایند که مصارف تهیات نظامی از آن داده شود.

چون خزانه بکلی خالی است خیلی مشکل است بتوان از حکومت مرکزی برای این مقصود پول بدست اورد واگر دراینباب اظهاری بشود جواب خواهند داد که میتوان قسمتی از ۱۵۰۰۰ لیرارا صرف اینکار نمود وهرگاه با این امر موافقت نشود اسباب تاخیر اجرای اقدامات نظامی فراهم خواهد آمد

چون اقدام برای تنبیه مرتکبین بسیار مطلوب است من میخواهم ارائه طریق بنمایم که بمجرد آنکه فهمیدیم تخمین مصارف اردو کشی چقدر است باید مبلغی پول بدهیم اگرچه محتمل است که این پول هم تلف شود

هرگاه دستور العملی ازطرف شما برسد اسباب مسرت من خواهد گردید

نمره ۴۹۲

تلگراف سرادوارد گری بسر والتر تنلی

وزارت خارجه ۲۴ دسامبر ۱۹۱۲ — چنانچه درقسمت اخیر مراسله ۲۹ نوامبر خود ارائه طریق نموده اید باید مبلغ دیگری ازدولت ایران مطالبه نمائید لطف نموده راپورت دهید مبلغی که میخواهند مطالبه نمائید چقدر است

اقدامیکه دراینمورد نموده‌اید صحیح است وهمچنین اقدام کریم جنرال قونسول را نیز تصویب میکنم

نمره ۴۹۳

تلگراف سر والتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ۲۵ دسامبر ۱۹۱۲ — تلگراف ذیل دیروز از تبریز رسیده است :—

درمکتوبی که امروز سپهدار برای من فرستاده اومرا اطلاع میدهد که تمام طبقات اهالی تبریز تارک اجلاساتی نموده واز کابینه حاضره واقدامات پلتیکی بختیاریها اظهار عدم رضایت نموده‌اند و بعلاوه میگوید که اهالی حاضر اند که اعتنائی بحکومت حاضره ننمایند لیکن تغییر حکومت را در تحت صدارت سعدالدوله ترجیح میدهند سپهدار درخاتمه مراسله مذکور میگوید که مراتب فوق باعقیده شخص او موافقت دارد

گمان میکنم که مکتوبی شبیه باین هم برای همکار روسی من رسید

مسلم است که سپهسدار و شجاع‌الدوله بانی و موسس هرگونه اجلاسی که منعقد شده است بوده‌اند دراینها احساسات اهالی طرفدار سعدالدوله نیست مگر عده از همراهان آنها

ازمنبع صحیحی برای من خبررسیده که تلگرافی ازسعدالدوله برای سپهدار رسیده مشعر براینکه بایکدیگر متحداً اقدام بنمایند پس ازرسید این تلگراف درخانه سپهدار اجلاسی منعقد گردید و شجاع الدوله‌وسایر ارتجاعیون ونمایندگان اسمی تمام طبقات حضور بهمرسانیدند نتیجه این اجلاس این‌شد که رای بتقویت سعد الدوله داده شده وازقراریکه فهمیده‌ام روز ۱۷ دسامبر تلگرافی برای نماینده آذربایجان فرستاده شد اینمسئله واضح است که حضور سعدالدوله را درمملکت آلت وبهانه برای انتریکهای ارتجاعی قرارمیدهند

نمره ٤٩٤

تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۲۵ دسامبر ۱۹۱۱ — راه آهن محمره الی خرم آباد — اگرچه حالیه مشکل است کسی پیدا شود که با این ابهام وغیر معلومی امور پلتیکی اقدام قطعی بنماید لیکن فقدان پول ممکن است دولت ایران رامجبور سازد که‌در هروقت امتیاز خط آهن را امضا بنمایند

غیر محتمل نیست که بتوان دولت راترغیب نمود که امتیاز رابهمین ترتیب حالیه امضا نمایند خیلی مسئوالات وتحقیقات ازبابت آن میشود

وکسی نیست که جواب بگوید اگر شخص کافی ولایقی نباشد که‌در باب جزئیات آن‌مذاکره کنند بنظر من بهیچوجه نمیتوان انتظار اختتام مذاکرات را داشت با این ترتیبات گمان میکنم بهترین‌طریقه این است که ازدولت ایران تعهد کتبی گرفته شود که بسندیکا اجازه احداث خط آهن مذکور داده شود ودرباب شرایط آن فیمابعد قرار بدهند

چون بقرار اظهاردولت ایران کسیکه دراین معامله ممکن است متحمل خطر وخسارات مالی شود خودشان خواهند بود لذا لازم است که قبل از اعطای امتیاز از جزئیات بخوبی مستحضر کردند و از این سبب اعتراض دولت مشارالیها مسموع است

نمره ٤٩٥

طهران ۲۵ دسامبر ۱۹۱۲ —

دیروز بعداز ظهر درمنزل صدراعظم منظره غیر محترمانه جلوه گرشد و خزانه دار بعلت عدم پرداخت حقوق عقب افتاده مورد اعتراض تهدید آمیز بختیاریها واقع شد واضح است که صدراعظم و وزیر جنگ از آنچه واقع شد واقف بودند وصدر اعظم مسیو مرنارد را با تلفون بمنزل خود احضار نمود

سفارتین اعتراض سخت بصدر اعظم نموده اند واو وعده داده است جبران این بی احترامی را بنماید

وضع و رویه بختیاریها ممکن است موجب اغتشاشات بشود و تا اندازه میترسم از آنکه مبادا مصادمه بین آنهاو ژاندارمهاواقع‌شود

در نظر دارم بخوانین اظهار بنمایم که هرقسم اغتشاشی که از طرف همراهان و بختیاریهای خودسر آنها بشود موجب سلب حسن نیت دولت اعلیحضرتی از آنها خواهد شد

نمره ۴۹۶

مکتوب سروالترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۱۶ دسامبر ۱۹۱۲ —

آقا درباب مخابرات تلگرافی که در موضوع حادثه تالم انگیز نزدیك دشت ارجن رد وبدل شده افتخار دارم که اینك سواد مضی مراسلاتیرا که در تلگرافات فوق الذکر اشاره بانها شده ومن لازم ندانستم تلگرافاً آنها را برای شما مخابره نمایم ایفاددارم

خبر حمله تاسف انگیز که منجر بقتل کاپیتان اکفورد شد روز ۱۱ ماه جاری قریب ساعت هفت بعداز ظهر در وقتیکه من تازه از ملاقات وزیر امور خارجه در روز معمول پذیرائی او مراجعت نموده بودم بمن رسید وفوراً مستر اسمارت را بخانه شخص وزیر امور خارجه فرستادم که اورا از این خبر مستحضر بدارد وزیر امور خارجه بسیار متاثر گردید و از مستر اسمارت خواهش نمود که از من استدعا نماید که اظهار تاسف اورا از بابت واقعه بشما ابلاغ نمایم او از اثراتی که ممکن بود از اینخبر درلندن حادث شرد مخصوصاً پس از راپورت قتل یکی از مامورین بلجیکی در سرحد عثمانی وبلغار بسیار مضطرب بود ولی محتمل امتحان شده وبدوستی ثابت دولت اعلیحضرتی اطمینان کامل داشت که رای باقدامی نخواهد نداد

تا آنکه تمام حقایق مسئله تحقیق برسد و ملاحظات کامل در اینموضوع بشود

صبح روز بعد علاء السلطنه شخصاً از من ملاقات نموده وبنام خود ودولت ایران از وقوع اینحادثه که منجر بقتل یکی از صاحبمنصان انگلیسی شد اظهار تاسف فوق العاده نمود واظهار داشت که این موقع که دولت ایران میتوانست امیدوار بانیه مشعشی برای ایالات فارس شود وقوع این حادثه بسی اسباب نگرانی است جناب معظم مرا اطمینان داد که ازهرگونه اقدامی برای کشف و تنبیه مرتکبین این حمله جدید مضایقه وکوتاهی نخواهد شد ومجدداً صمیمانه اظهار امیدواری نمود که دولت اعلیحضرتی یکمرتبه دیگر صبر و تحمل را از دست ندهند و بدولت ایران مهلت دهند که هرگونه اقداماتیرا که برسرکوبی آنها مقتضی میدانند بانجام رسانند

من برای اظهار تاسفی که ازطرف دولت ایران نمود از وزیر امورخارجه تشکر نمودم وگفتم که مطالب اورابشما ابلاغ خواهم نمود که بدولت ایران مهلت داده شود که اقدامات خودرا برای سرکوبی اشرار بموقع اجرا گذارند و بجناب معظم اشعار نمودم که این قضیه آن قدر مهم است که برای من امکان ندارد پیشگوئی نمایم که دولت اعلیحضرتی چه اقدامی را دراینمورد لازم خواهند دانست وجناب معظم را متذکر نمودم که این قضیه جدید یکی از حوادث متعدده ایست که دولت ایران از وقوع بعضی از آنها بی اطلاعند ووقوع این حوادث معلوم میکند که مامورین محلی فارس

نمیتوانند جان‌ومال اتباع خارجه را حفظ نمایند من بعلاوه اظهار داشتم برمن حتم‌است اگر چه‌دولت اعلیحضرتی بی‌میل به اقدام مجدانه در محل باشند لیکن برای استقرار رویه دوستانه تاریخی بین خود و دولت ایران بهیچوجه کوتاهی نخواهدشد وسپس مکتوبی‌را که سواد آن درجوف است برای دولت ایران نوشته و در باب قضیهٔ مذکور راپورت دادم

بمجرد وصول تلگراف ۱۲ شهر جاری شما من مکتوب دیگری که (سواد آن در جوف است) برای دولت ایران نوشتم ودیروز علاء السلطنه جواب آنرا برای من فرستاد (ترجمه آن در جوف است) در این مراسله خلاصه تلگرافاتیکه در این باب از طرف ایالات مخابره شده مندرج است وسواد آن درجوف است ونیز مرقوم‌است که دولت ایران مکتوب دیگری برای من خواهند فرستاد و کیفیت جبرانی را که دولت مشار الیها حاضرند بنمایند شرح خواهند داد

یك نظر در راپورتی که مخبرالسلطنه داده‌است برما معلوم میدارد که راپورتهای او چندان تفاوتی با راپورتهائی که قونسول اعلیحضرتی مقیم شیراز داده است (ومن آنهارا مفتخراً بوسیلهٔ تلگراف باستحضار جنابعالی رسانیدم) ندارد از راپورت های‌ایالات هنوز درست معلوم‌نمیشود که آیاقافلهٔ هم در آنوقت حرکت کرده بوده‌یانه وشاید مقصوداز لفظ کاروان قافله بوده است که اسباب و لوازم دستهٔ را که برای شکار حرکت کرده بودند حمل نموده است

در راپورت های مخبرالسلطنه اسمی از قافله کوچکی برده شده‌مثل آنکه این قافله وقتی همراه سربازان و ژاندارمهای ایرانی که‌مربوط بدسته عساکر انکلیسی نبوده اند بوده و در موقعیکه با عساکر انکلیسی مخلوط شده اند

ماژور کنتل ول راپورت میدهد که در آنوقت او بهیچوجه خبر نداشت که قافلهٔ در راه بود و حال آنکه از تلگراف ۱٤ ماه جاری ماژور اکونر معلوم میشود که قافلهٔ در آن نقطه بوده است اگر چه راپورت راجع بعده انها مختلف است در هر صورت این مسئله بخوبی واضح است که دسته عساکر انکلیسی مشغول حفاظت قافله مذکور را نموده است همان قشون زیاد ایرانی بوده اند که از قرار معلوم بمسافت کمی در جلو دستهٔ عساکر انکلیس حرکت کرده بودند .

از قرار معلوم سارقین بدون مزاحمت این قافله‌را گذارده اند عبور کنند و بمجرد آنکه قاطرهای دستهٔ عساکر انکلیسی بدیدار گردیده اند بانهـا حمله نموده‌اند از راپورت ماژور اکونردرست معلوم نمیشود که در موقعیکه بواسطه شلیك اول سارقین کاپیتان اکفورد مقتول گردید چه واقع شد اگرچه در این باب شرحی در راپورت ایالت مسطور است و عده تلفات ژاندارمها که در ان راپورت مذکور است صحیح نیست بقراراطلاعات‌اخیره ازژاندارمها کسی مقتول نگردید لیکن چهار نفر از انها مجروح شدند شاید ژاندارمها که بمسافت کمی با یکصد نفر سربازان ایرانی جلودستهٔ

عساکر انکلیسی بودند همینکه صدای شلیك را شنیدند برای
کمك عساکر انکلیسی مراجعت نمودند زیرا که مخبر السلطنه اظهار
میدارد که این جنك تا پنج ساعت طول کشید و شب باختتام
رسید و تمام قاطرهائی را که سارقین برده بودند باستثنای سه
راس مسترد کردید و دو نفر از بویر احمدی ها مقتول کردیدند
برای کلنل ژاندارمری نیز از صاحب منصب فرمانده شیراز
اطلاع رسیده که ژاندارمها نیز دراین جنك شرکت نمودند و
راپورت میدهد که سربازان ایرانی همینکه صدای شلیك را شنیدند
فوراً فرار نمودند سواد دو مراسله که از کلنل یالمارسن رسیده و
خلاصه تلکرافات ماژور سیفورت را که از شیراز مخابره نموده در
ان نوشته است در جوف است
چنانچه ملاحظه خواهید فرمود ایالات بطور قطع میکوید که
سارقین از طایفهٔ بویر احمدی میباشند و او اردوئی بتعاقب انها
فرستاده است و نیز ارائهٔ طریق مینماید که بحکمران بهبهان ورؤسای
بختیاری وسردار جنك ومرتضی قلی خان که فعلاً در مالمیر
هستند اوامر فرستاده شده که بر علیه ایل مذکور اقدام بنمایند
و دولت ایران اعتماد دارند که نتیجه اقداماتی که برای سرکوبی
آنها میشود در واقع اعدام طایفهٔ بویراحمدی که دائماً منشأ اغتشاش
در راههای تجارتی اصفهان ویزد وکازرون بوده‌اند خواهد بود
من برای این اقدامات مجدانه که خواهد شد اظهار تشکر
نمودم لکن اشعار داشتم که در این موسم سال اعمال و اجرای اقدامات

مذکوره بی اندازه مشکل است وبعقیده من نه فقط مقصرین واقعی باید
تنبیه شوند بلکه کدخداهای دهات در راه نیز باید مجازات شوند
چرا که حتماً آنها از حضور این عده راهزنان در حوالی دهات خود
بااطلاع بوده‌اند و بمأمورین محلی خبر نرسانیده‌اند و لذا
تقصیر دارند   امضاء   (والترتلی)

(ملفوف اول نمره ٤٩٦)

(مکتوب سروالترتلی بعلاء السلطنه)

طهران ١٢ دسامبر ١٩١٢ —

حضرت اشرفا — باکمال تأسف توسط حضرتعالی بدولت
ایران اطلاع میدهم که از قونسول اعلیحضرتی مقیم شیراز تلکرافی برای
من رسیده مشعر براینکه دستهٔ مرکب از ٢٦ نفر سوار متعلق
بسواره هندمرکزی که همراه ماژور کنلول وکاپیتان اکفورد حرکت
کرده بودند وبرای شکار بطرف دشت ارجن میرفتند روز ١١
ماه جاری بین خانه زینان ودشت ارجن دستهٔ بزرکی از ایلیاتیها
تخمیناً ٢٠٠ الی ٣٠٠ نفر به آنها حمله نمودند بدبختانه کاپیتان اکفورد
مقتول کردید ویکی از سوارها کمی مجروح شد ونه رأس قاطر
محمول بنه رژیمان مذکور بغارت رفت این هیئت بتصویب ایالات حرکت
کرده بودند و در حدودی بودند که تحت حفاظت ژاندارمری است
فعلا معلوم نیست که سارقین متعلق بکدام یك از طوایف
بوده‌اند وراپورت دیکری راجع باین قضیه مؤلمه برای من نرسیده است
من مراتب فوق را به اطلاع دولت اعلیحضرتی رسانیده ام و جلب

توجه جدی حضرتعالی را بوقوع این حادثه جدید در راه مهم تجارتی جنوب و باینکه هیئت مزبور باطلاع و تصویب ایالت برای شکار حرکت کرده بودند جلب نمایم .

تازمانیکه تعلیمات از طرف دولت اعلیحضرتی نرسیده تأکید مینمایم که بایدفوراً عده‌را برای کشف مقصرین فرستاده و مرتکبین این حمله متهورانه برمسافرین بی‌تقصیر انکلیسی‌را تنبیه نمود من اطمینان دارم که حضرت عالی اهمیت این قضیه بسیار مهم‌را بخوبی درك فرموده اقدامات فوری برای جبران کامل ومناسب بموقع اجرا خواهید گذارد

(ملفوف دوم نمرهٔ ۴۹۶)

(مکتوب سروالترتنلی بعلاء السلطنه)

طهران ۱۳ دسامبر ۱۹۱۲ —

حضرت اشرفا — در تعقیب مکتوبی که دیروز در موضوع قضیه مؤلمه دشت ارژن که منجر بقتل کاپیتان اکفورد گردید بحضرت عالی نوشتم الحال دولت علیه را برطبق تعلیماتی که از وزارت امور خارجه برای من رسیده مستحضر میدارم که وصول اخبار این حادثه فجیعه بسیار اسباب تألم وتأثر دولت اعلیحضرتی گردید برای دولت مشار الیها ممکن نیست از پیش آمد قتل یکی از صاحبمنصبان انکلیسی با این اوضاعی که راپورت داده شده صرف نظر نماید

من باید اظهار بدارم که از دولت علیه استدعا میشود که بدون فوت وقت مارا از کیفیت جبرانی که حاضرند بنمایند مستحضر بدارند ونیز باید بعلاوه بگویم که یکی از شرایط جبران باید تنبیه سخت

مقصرین باشد

(ملفوف سوم نمره ۴۹۶)

(تلگراف مخبرالسلطنه مورخه ۲۲ قوس ۱۳۳۱)

روز ۲۷ ماه ذیحجه قونسولگری اعلیحضرتی مرا اطلاع داد که دو نفر از صاحب منصبان انکلیس عنقریب باتفاق بیست نفر سوار برای شکار بطرف دشت ارژن حرکت خواهند نمود و از من درخواست نمودند که اقدامات لازمه برای تسهیل حرکت آنها بنمایم چون دیدم راهها از دوماه باینطرف امن بود و قوافل هر روزه ایاب وذهاب مینمودند حرکت آنها اسباب تعجب من نشد ودلیلی نداشتم که از حرکت آنها مانع شوم وتعلیمات لازمه بسواران و ژاندارمها که وظیفه آنها حفاظت خط سیر آنها بود دادم وبعلاوه دو نفر از سواران صدوندرا بایکنفر صاحب منصب ایرانی همراه صاحبمنصبان انکلیسی مذکور فرستادم این صاحبمنصبان روز دوشنبه حرکت کردند درصورتیکه روز شنبه قبل یکصد نفر از ژاندارمان ملایر ومنتصرالممالك ومحمدعلیخان و صاحب منصب توپخانه و دو نفر صاحب منصب دیگر باده نفر توپچی و کاپیتان بیسترم با ۳۰ نفر ژاندارم بطرف کازرون حرکت کرده بودند کاپیتان بیسترم باحکمران کازرون در جلو قافله کوچکی حرکت کردند لیکن سربازان وتوپچیها اتفاقاً عقب آن قافله بودند روز چهارشنبه سربازان جلورفتند و در راه بیکی برنخوردند قافله بعقب آنها میرفت بین خانه زینان و دشت ارژن دسته قراول سوارهٔ دولتی قریب نیم کیلو متر جلو قافله بودند

قافله و سواران هندی و یکنفر از صاحب منصبان انکلیسی عقب پیش قراول بودند ژاندارمها هم کسی را ندیدند یکی از صاحبمنصبان انکلیسی با یکنفر از سواران هندی و ۳ نفر از ژاندارمها و یکنفر سوار بین پیش قراول وقافله بودند واینها بسارقین بر خوردند و سارقین بنای شلیك را کذاردند صاحبمنصب انکلیسی و ۳ نفر ژاندارم مقتول کردیدند و یکی از سواران مجروح کردید سپس سوارها و ژاندارمها بعقب آمده آنهائیکه عقب بودند بجلو آمدند جنك بوقوع رسید و بجساعت طول کشید ازقرارمذکور عده سارقین که از طایفه بوئر احمدی بودند متجاوز از ۲۰۰ نفر بود وعده آنها قریب ۳۰۰ نفر پیاده و سواره بود بصاحبمنصب انکلیسی که در عقب بود و بسوارها صدمه وارد نیامد قافله هم مستخلص شد از بوئر احمدیها ۱۲ نفر مقتول کردید چند راس از قاطرهارا با بار مال التجاره کرفتند ژاندارمها وسواران این اموال را از آنها پس کرفتند روبهم رفته ۳ بار مال التجاره بدست سارقین افتاد همینکه شب شد ژاندارمها وسواران در یافتند که بیش از این مداومت در جنك امکان نخواهد داشت قونسولکری دولت اعلیحضرتی و کلنل هم این تفصیل را تصدیق میکنند صاحبمنصب مقتول تهور بخرج داده همراهان خودرا ول کرده وبجلو رفته است اکر چه اورا هم نباید زیاد ملامت کرد چرا که هیچ دلیلی برای تصور عدم راه در دست نداشته است این قضیه بسیار موجب تاسف است لیکن این حوادث

چیزهائی است که پیشکوئی وقوع آنها غیرممکن است ومثل طوفان ناکهانی بظهور میرسد

آیا من بیش از این چه میتوانستم بکنم آیا در این خاك پر از راهزنان وسارقین است باچه وسائل دیکر میتوانستم اقدام بتمام آنچه درقوه داشتم بانجام رسانیدم لیکن راهزنی این ایالات مشهور است ویکی از آنها راه از آباده الی سرحد را اشغال نموده ودر آنجا مشغول شرارت است دیکری راه بوشهر را مسدود مینماید من مشغول تهیه قشونی هستم مرحمت نموده تلکرافاً حکمران بهبهان را تعلیم دهید که ۲۰۰ نفری را که برای حمله بایاز کیخا حاضر دارد برای سرکوبی بوئر احمدیها بفرستند طایفه بوئر احمدی درواقع متعلق بناحیه ائی است که تحت حکومت حکمران بهبهان میباشد من شب و روز هم خودرا مصروف تنظیم این ایالت وتشکیل قوه مسلحی میدارم وبانصاف وعدالت شما اعتماد دارم که حق مرا ادا نمائید البته وقوع این حادثه مخصوصاً برای من بسی تاسف انکیز است لیکن هرکسی که انصاف داشته باشد ملاحظه خواهد نمود که این حادثه بود که پیشکوئی در باب وقوع آن امکان نداشت باوضاع حالیه مملکت وقوع اینقسم حوادث امکان دارد خیلی اسباب بدبختی است که سارقین درهمان وقتیکه صاحبمنصب انکلیسی وژاندارمها درحال عبور بودند شلیك کردند من از صمیم قلب امیدوارم وانتظار دارم که درظرف مدت قلیلی بتوانم مرتکبین این حمله وحملات بر مستر اسمارت را تنبیه نمایم چنانچه بعازر اکونر اظهار داشتیم این اولدفعه نیست که این آقایان

بحدود شیراز آمده‌اند یکدفعه‌هم بتخت جمشید امدند ووقتی بعنوان خرید پوست کوسفند به‌بند امیر آمدند وحرکت آنها برای شکار دفعه سوم بود

نمره ٤٩٦

ملفوف چهارم

ترجمه مکتوب علاء السلطنه بسروالترتنلی

١٤ دسامبر ١٩١٢ —

جناب اجل — دوفقره مراسلات ١٢ و ١٣ شهر جاری جنابعالی درموضوع قضیه مولمه کاپیتان اکفورد که اسباب تاثر فوق العاده دولت ایران کردیده است واصل شد محترماً جنابعالی را ازتفصیل قضیه که بمن راپورت داده شده است مستحضر میدارد :—

نظر باطمینانی که ازدوماه باینطرف دراین حدود بر قرار بوده وقوافل محمول مال التجاره درکمال امنیت ایاب وذهاب مینمودند صاحبمنصبان خواستند باطمینان کامل برای شکار حرکت کنند در وقتیکه ١٠٠ نفر سرباز ودونفر صاحبمنصب و ١٠ نفر توپچی باتوپ باتفاق کاپیتان نیبرم ٣٠ نفر ژاندارم بکازرون اعزام شدند سربازان و توپچیان فوق‌الذکر باقافله محمول مال التجاره درراه میرفتند بین خانه زینان ودشت ارجن کاپیتان اکفورد باتفاق یکی از سواران هندی وسه‌نفر ژاندارم ویك تفنکچی از این دسته جداشده و بطرف قافله مال التجاره بجلو میروند غفلتاً وبدبختانه مقصرین بنای حمله و شلیك بانها میگذارند

سپس سربازان از عقب و ژاندارمها از جلو بمحل وقوع جنك آمده و شروع بجنك باسارقین مینمایند و از سارقین ١٢ نفر مقتول میشود قافله را باستثنای چندباری که سارقین میبرند عساکر مذکور حرکت میدهند

دولت ایران اهمیت فوق العاده باین قضیه میدهند و حاضرند که تلافی کامل بنمایند و تفصیل انرا هر قدر زودتر که امکان دارد برای جناب عالی خواهم نوشت

(امضاء) محمد علی علاء السلطنه

ملفوف پنجم نمره ٤٩٦

مکتوب کلنل یالمارسن بسر والترتنلی

طهران ١٢ دسامبر ١٩١٢ —

جناب سفیرانکلیس افتخار دارم ترجمه دوتلکرافیرا کهازشیراز برای‌من رسیده‌برای جنابعالی انفاد دارم این دو تلکراف دیروز که ١١ دسامبربود یکی ساعت دو بعد از ظهر و دیکری ساعت سه بعد ازظهر ازشیراز مخابره شده بود بدبختانه مضامین این دو تلکراف در باب اعمال رضایت بخش ژاندارمری بایکدیکر وفق نداشت

میخواهم برای این مصیبت اظهار تاسف فوق‌العاده بشما بنمایم

(امضاء) یالمارسن رئیس تعلیمات ژاندارمری دولتی

ملفوف ششم نمرهٔ ٤٩٦

ترجمه مکتوب ماژر سیفورت به کلنل یالمارسن

شیراز ١١ دسامبر ١٩١٢ —

قافله که تازه وارد شده است راپورت میدهد که ژاندارمری مستحفظ بین کازرون وشیراز وظایف خودرا بر وفق دلخواه بانجام میرساند تفنگچی هاهم راهداری نمیکردند و باژاندارمها متفقاً عمل میکنند ایالت اقدامات صحیحه نموده و از روی عقل و احتیاط عمل میکنند گاه گاهی سارقین دستگیر میشوند و جنك مختصری هم بوقوع پیوسته چند نفر از انها مقتول گردیده اند لیکن ما باید منتظر حملات واغتشاشات مهمه باشیم ماژر براندل سرکشی و تحقیقات خوب از بابت راه نموده وراپورت بسیار مفیدی با نقشه فرستاده است سفر اول او بسیار سخت و مشکل بود وارد وکشی نیسترم دلوند رك (برای حفاظت ایالت از ایزدخاست بشیراز) پر از اشکالات بود و با بعضی از رؤسای دهات جنك نمودند راپورت مفصل با نقشه آن راه بمن رسیده است

(امضا) سیفورت

سواد مطابق با اصل است (امضا) یالمارسن رئیس تعلیمات ژاندارمری دولتی

ملفوف هفتم نمره ٤٩٦

ترجمهٔ مکتوب ماژر سیفورت بکلنل یالمارسن

شیراز ١١ دسامبر ١٩١٢ —

دسته سواره مرکب از ماژر کنتل ول و کاپیتان اکفورد ٢٤ نفر سوار هندی را چندین صد نفر سارقین بین خانه زینان و دشت ارجن حمله نموده اند اکفورد مقتول ویکنفر هندی مجروح و دونفر ژاندارم مقتول ویکنفر تفنگچی مجروح گردیده است قافله مرکب از سی راس

قاطر نیز بغارت رفته است امضاء سیفورت

سواد مطابق با اصل است (امضاء) یالمارسن رئیس تعلیمات ژاندارمری دولتی

ملفوف هشتم (نمره ٤٩٦)

ترجمه مکتوب کلنل یالمارسن بسروالتر تنلی

طهران ١٥ دسامبر ١٩١٢ — جناب اجل سفیر انگلیس — در باب مراسله ١٢ ماه جاری من افتخار دارم اینك خلاصه مراسله ماژر سیفورت را در باب حمله در حدود شیراز لفاً ایفاد دارم و توجه جنابعالیرا میخواهم باین مسئله جلب نمایم که مدت تعیین ژاندارمری در راه انقدر کم بود که نمیتوان انتظار داشت بهتر از این بتوان راه را حفاظت بنماید بعلاوه اشکالاتی را که بعضی از مامورین محلی ایرانی تولید نمودند مانع گردید از اینکه حتی قشونی که مقرر بود برای قسمت اول تشکیلات ژاندارمری در این ایالت فراهم شود جمع گردد ومتجاوز ازیك ثلث این استعداد هنوز ناقص است

ماژر نرن براندل فعلا درراه بوشهر است وازانجا بایکصد نفر ژاندارم جدید و اسلحه هائی که تازه وارد شده ومدتی در انجا مانده است مراجعت خواهد نمود

پس ازورود قشونیکه حالیه درطهران جمع میشود بشیراز که عبارت باشد ازقشونیکه سه ربع آن تاکنون جمع شده من یقین کامل دارم که دیگر در این راهیکه سپرده بژاندارمری است ازاین گونه حوادث رخ ندهد

مجدداً میخواهم برای وقوع این حادثهٔ فجیعه اظهار تاسف نمایم (امضاء) یالمارسن رئیس تعلیمات ژاندارمری دولتی

ملفوف نهم نمرهٔ ٤٩٦

ترجمه مکتوب ماژر سیفورت به کلنل یالمارسن

شیراز

کاپیتان لوندبرك همراهی یك قافلهٔ بزرکی مراجعت نموده‌است وراپورت میدهد که مکاریان جرئت اینکه بکویند سارقین کی هستند ندارند لکن جلد چرمی طپانچهٔ آنها که کرفته شده است ساخت ترکی است ومکاریان شنیده‌اند که سواران آنها ترکی حرف میزدند واز قراریکه راپورت داده شده یکی از کشکولیها وهمراهان او که شب قبل بیرون دشت ارجن بوده اند صبح سواره بطرف اردکان رفت وبعداز ظهر مراجعت نموده کفت که ازبابت حمله که صحبت آن شده بود اوهم چیزی شنیده‌است ژاندارمری مستحفظین درامتداد جاده قرار داده بودند وانکلیسها میکویند که ژاندارمها بسیار خوب رفتار کردند وسواران هندی هم قبل از وقوع حمله در اطلاع بهم رسانیدن ازحضور سارقین قصور ورزیده بودند ٥ نفر از ژاندارمها مجروح‌شدند زخم ۲ نفر آنها بسیار سخت بود بعضی ژاندارمها و تفنکچیها بعضی از جاهای مرتفع را سنکر قرار داده بودند لیکن سواران هندی نیز اشتباهاً بانها شلیك نمودند صد نفر از سربازان ایرانی‌هم‌حضور داشتند وفوراً فرار کردند کاپیتان‌لوندبرك درمراجعت درتمام کوههای مرتفع که ازانجا تمام نقاط دیده‌میشد

ژاندارمهای قراول‌را دیدند (امضا) سیفورت

سواد مطابق بااصل‌است (امضا) یالمارسن رئیس‌تعلیمات ژاندارمری دولتی

نمره ٤٩٧

(مکتوب سروالترتنلی بسرادوارد کری)

طهران ١٦ دسامبر ١٩١٢ —

آقا درباب مراسله امروز من راجع به‌حادثه‌اخیر درحدود شیراز افتخار دارم که اینك سواد تلکرافی‌را که قونسول شیراز برای من فرستاده وعقاید خودرا در خصوص اقداماتیکه باید بعمل آید شرح داده است لفاً انفاد دارم

امضاء (والترتنلی)

ملفوف نمره ٤٩٧

تلکراف قونسول اکونر بایوتنان کلنل کاکس

شیراز ١٦ دسامبر ١٩١٢ —

درباب مسئله تنبیه طایفهٔ که مسئول حمله به ماژر کنتل‌ول ودستهٔ او بوده‌اند چنانچه در تلکراف ١٤ دسامبر خود ذکرنموده‌ام این حمله ازقرار معلوم عمداً بصاحب منصبان و سواران ما بعمل نیامد بلکه ازطرف دستهٔ راهزنانی شد که‌عموماً برای غارت اینطرف وآن‌طرف در حرکت هستند.

بنابراین برمن معلوم میکردد که این حملهٔ اخیر بهیچوجه اوضاع پلتیکی جنوب ایران‌را تغییر نمیدهد و لزوماً محتاج به‌تغییر پلتیك‌ازطرف دولت اعلیحضرتی نمیباشد دولت اعلیحضرتی خودم شان

لازم ندانسته درمورد حمله بمستر اسمارت با آنکه برای حملاتیکه بعد از آن بصاحب‌منصبان آنها شد مرتکبین‌را تنبیه نمایند واین حمله‌اخیر اتفاق مخصوص تازهٔ نیست که مستلزم تغییر پلتیك حالیه باشد البته قتل کاپیتان اکفورد باین حملهٔ اخیر اهمیت زیادی میدهد که حملات سابق خوش بختانه دارای این اهمیت نبوده اند لیکن‌اینهم یکی از آن اتفاقات نا مساعدی است که ممکن بود در مورد صاحب‌منصبانی که بدفعات بر آنها حمله شده است واقع شده باشد

بنا براین عقیده من براین است که اگر دولت اعلیحضرتی نظر بحملات مکرره واوضاع مغشوش جنوب ایران بخواهند قشونی برای اعاده انتظامات بایران بفرستند جهة ندارد که این حمله اخیر مستلزم این اقدام باشد از قراری که فهمیده ام پلتیك دولت مشارالیها مبنی بر استقرار حکومت حاضره است تا مدتی که امکان داشته باشد ونظر باینمقصود شما برای فارس بهترین حکمرانی را بدست آورده اید ودولت اعلیحضرتی بوسائل مالی وغیره اورا تقویت وهمراهی مینمایند که وظایف مشکله خودرا در اعاده انتظامات این ایالت بانجام برساند البته تجربه نزدیك بعدم امیدواری است لیکن اگر دولت اعلیحضرتی بخواهند در پلتیك خود مداومت نمایند بهیچوجه جهتی ندارد که حالا دست از پلتیك خود بردارند

لیکن چون فعلا اینمسئله مطرح مذاکره است من محترماً مبادرت ورزیده وجلب توجه شمارا بحقایق این امر مینمایم همه میدانند که تمام این قسمت ایران مغشوش وبرای ورود وخروج‌مال

التجاره مسدود بود واز مدتی باینطرف هرج ومرج در این قسمت شیوع داشته که روز بروز عوض آنکه کمتر شود زیاد تر میشده برای اعاده انتظامات وحفظ منافع خارجه ها واتباع آنها دولت اعلیحضرتی بوسایل مالی بایالت کمك نموده و تا اندازه کنترل‌موثری بر مصرف این وجوهات قرار داده اند نظر باین ترتیبات بنظر من میرسد که دولت اعلیحضرتی مسئولیت های قطعی و معین در جنوب ایران بعهده گرفته اند واگرحالا نخواهند در پلتیك خود پیشرفتی حاصل نمایند و در تحت حکومت حاکم ایرانی باعاده انتظامات موفق شوند وبالاخره ژاندارمری سوار خودرا عودت دهند بدون آنکه مجبور باعزام قشون معظمی بایران شوند باید خودرا مهیای اتخاذ یك خط سیر وپلتیك قطعی تر از آنچه تا کنون تعقیب نموده اند بنمایند مقصود من کنترل موثر تری بر مالیه وتشکیل قوه نظامی است که چنانچه سابقاً راپورت داده ام ایالت در تصدد تشکیل آن میباشد

نمره ۴۹۸

مکتوب سروالترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۱۱ دسامبر ۱۹۱۲ —

آقا افتخار دارم که اینك سواد مکتوب مفصل کاملی را که مستر اسمارت کفیل قونسولگری اخیر شیراز برای من فرستاده وشرح مفصلی از اوضاع ششماهه گذشته فارس را یعنی قبل‌ازورود ایالت جدید بآن نقطه نوشته است لفاً انفاد دارم

اجازه می طلبم که توجه شمارا جلب بنمایم باینکه مستر اسمارت دراین مراسله بطور واضح و بخواهم شرح مقاصد و آمال و آرزوهای چندین قوای عامله فارس را که باهم در جنگ و نزاع هستند بطور اختصار نوشته است این مراسله برای کسانیکه میخواهند بعلل و اسباب این رقابتها که پیشگوئی حل مسئله فارس‌را ممتنع‌میدارد پی ببرند بسی ذیقیمت میباشد مخصوصاً تازمانیکه دولت بواسطه عدم حل مسئله نمیتواند بقوه قهریه اقدامات متهورانه بنماید

والترتنلی (امضاء)

ملفوف نمره ۴۹۸

مکتوب اسمارت کفیل قونسولگری بسروالترتنلی

شیراز ۳۰ آکتوبر ۱۹۱۲ —

در این موقع آرامی و عدم اغتشاش پس از مهاجرت ایلات بطرف جنوب و ورود ایلات جدید موقع مناسبی است که شرح‌مفصلی از اوضاع فارس در این ششماهه اخیر نوشته شود

از طرف دوماهه پس از شکست صولت الدوله ومراجعت اودر اراضی‌غیر مرتفعه دور فیروز آباد آرامی وسکون فوق العاده در حدود شیراز برقرار بود در حقیقت در مدت دو دفعه اقامت خود در شیراز حدود شهررا آنقدر آرام و امن ندیده بودم باوجود آن بهبودی اوضاع داخل وحدود شیراز موجب بهبودی راههای تجارتی بانواحی دور دست نگردید

این سکون و امنیت غیر منتظره تا اندازه بواسطه تسکین نزاع

بین قشقائیها وایلات خمسه وتا اندازه بعلت حسن اداره قوام الملك وتا اندازه هم بسبب سلب اقتدار یکی از رؤسا بود که دور اورا جماعتی تشکیل داده بودند که بسیار برای دولت مضر بود لیکن پس از مدت قلیلی معلوم شد که این سکون را دوامی نه واین‌امنیت را اساسی نخواهد بود قوای عامله برهم خوردن این سکون وامنیت حمله بر عساکر ما بتقاضاهای محمد علیخان کشکولی بود ایلخانی در شمال بطورسخت کوشش داشت که کنترل حقیقی برایلات راه تحصیل نماید و ایاز کیخا کلانتر طایفه دره‌شولی قشقائیها رادستگیر و محبوس نموده بود واین سرکرده که مسئول بسیاری از سرقتهای قشقائی در این سنوات اخیره بود آخرین کلانتری بود که از صولت الدوله دست کشید وآخرین دفعه که مطیع او گردید صولت‌الدوله از اطاعتش سوءظن داشت بجای اوعلی پناه کیخا تعیین گردید اوهم یکی از طرفداران قوی ایلخانی بود باینطریق ایل مهم دره شولی ربقه اطاعت را بگردن نهادند

اگر طایفه شش بلوکیها که‌راه سرحد را خوب محافظت مینمودند مطیع بودند وحق‌مالیاتهم میدادند رؤسای ایل فارسیمدان که نزدیك شیراز بودند نیز مطیع بودند ولی چندان بر ایل خود که درست مطیع نبودند کنترل نداشتند کشکولیها که قسمت فوقانی راه بوشهر سپرده بانها بود یحتمل طرفدار قوی دولت بودند وایلات جزو را ممکن بود باسانی تحت اطاعت آورد متدرجاً ایلخانی مشغول‌استحکام مقام خود و وصول مالیات گردید وظاهراً سعی داشت که ایلات

اجازه می طلبم که توجه شمارا جلب بنمایم باینکه مستر اسمارت دراین مراسله بطور واضح و بخوبی شرح مقاصد و آمال و آرزوهای چندین قوای عامله فارس را که باهم در جنگ و نزاع هستند بطور اختصار نوشته است این مراسله برای کسانیکه میخواهند بعلل و اسباب این رقابتها که پیشکوئی حل مسئله فارس را ممتنع میدارد پی ببرند ذیقیمت میباشد مخصوصاً تازمانیکه دولت بواسطه عدم حل مسئله نمیتواند بقوه قهریه اقدامات متهورانه بنماید

(امضاء)　　　　والترتنلی

ملفوف نمره ۴۹۸

مکتوب اسمارت کفیل قونسولگری بسر والترتنلی

شیراز ۳۰ آکتوبر ۱۹۱۲ —

در این موقع آرامی و عدم اغتشاش پس از مهاجرت ایلات بطرف جنوب و ورود ایلات جدید موقع مناسبی است که شرح مفصلی از اوضاع فارس در این ششماهه اخیر نوشته شود

از طرف دوماهه پس از شکست صولت الدوله و مراجعت اودر اراضی غیر مرتفعه دور فیروز آباد آرامی وسکون فوق العاده در حدود شیراز بر قرار بود در حقیقت در مدت دو دفعه اقامت خود در شیراز حدود شهررا آنقدر آرام و امن ندیده بودم باوجود آن بهبودی اوضاع داخل وحدود شیراز موجب بهبودی راههای تجارتی بانواحی دور دست نگردید

این سکون و امنیت غیر منتظره تا اندازه بواسطه تسکین نزاع

بین قشقائیها وایلات خمسه وتا اندازه بعلت حسن اداره قوام الملك و تا اندازه هم بسبب سلب اقتدار یکی از رؤسا بود که دور اورا جماعتی تشکیل داده بودند که بسیار برای دولت مضر بود لیکن پس از مدت قلیلی معلوم شد که این سکون را دوامی نه واین امنیت را اساسی نخواهد بود قوای عامله برهم خوردن این سکون وامنیت حمله بر عساکر ما وتقاضاهای محمد علیخان کشکولی بود ایلخانی در شمال بطور سخت کوشش داشت که کنترل حقیقی بر ایلات راه تحصیل نماید و ایاز کیخا کلانتر طایفه دره شولی قشقائیها رادستگیر و محبوس نموده بود واین سرکرده که مسئول بسیاری از سرقتهای قشقائی در این سنوات اخیره بود آخرین کلانتری بود که از صولت الدوله دست کشید وآخرین دفعه که مطیع او گردید صولت الدوله از اطاعتش سوء ظن داشت بجای او علی پناه کیخا تعیین گردید اوهم یکی از طرفداران قوی ایلخانی بود باینطریق ایل مهم دره شولی ربقه اطاعت را بگردن نهادند

اگر طایفه شش بلوکیها که راه سرحد را خوب محافظت مینمودند مطیع بودند وحق مالیاتهم میدادند رؤسای ایل فارسیمدان که نزدیك شیراز بودند نیز مطیع بودند ولی چندان بر ایل خود که درست مطیع نبودند کنترل نداشتند کشکولیها که قسمت فوقانی راه بوشهر سپرده بانها بود محتمل طرفدار قوی دولت بودند وایلات جزو را ممکن بود باسانی تحت اطاعت آورد متدرجاً ایلخانی مشغول استحکام مقام خود و وصول مالیات گردید وظاهراً سعی داشت که ایلات

قشقائیرا تحت اطاعت دولت قرار دهند لیکن دولت قادر نبود باینکه برای نیل باینمقصود با او تقویت لازمهٔ بنماید

احتمال میرود که بعضی از کلانترها ازدیاد اقتدار و استحکام مقام ایلخانی را نمیخواستند و ازدیاد این اقتدار مخصوصاً یکی از کلانتران را بسیار تهدید مینمود کلانتر مذکور محمد علیخان بود محمد علیخان از مدتی باینطرف یکی از حامیان بزرگ صولت الدوله بود وعدم تقویت او صولت الدوله را اسباب سلب اقتدار او گردید او فعلا یکی از کلانتران بسیار مقتدر قشقائیها محسوب میشود اگرچه عده کثیری مخصوصاً از کشکولیها باو دشمن هستند محمد علی خان بزودی فهمید که استحکام وتزئید اقتدار ایلخانی نه فقط بامقام او مخالف ومضر است بلکه متضمن خطر جانی بسیار برای او میباشد قوام الملک و ایلخانی باو فشار سخت برای دستگیری و تسلیم مقصرین حملات بعسا کرما میاوردند و اگر قوت واقتدار ایلخانی زیادتر از این میشد این فشار مبدل به اعمال قوه قهریه میگردید محمدعلی خان از این مسئله مضطرب شد و استخلاص ایاز کیخا را تقاضا نمود و میدانست که این اقدام ضربت بزرگی باقتدار ایلخانی خواهد زد سردار احتشام وقوام الملک تقاضای اورا باوجود چندفقره مراسلات تهدید آمیز و تهدید به ویل کردن صولت الدوله نپذیرفتند

من تصور میکنم که چون دولت ایران تمام اقدامات خودرا موکول بورود ایالت نمودند موقع بسیار خوبی را از دست دادند اگر در اخرماه ژون وقتیکه معلوم شد که محمد علیخان مقصرین را

دستگیر وتسلیم نخواهد کرد دولت ایران بقوام الملک و ایلخانی امر داده بودند برای تهدید وتخویف درصدد فرستادن اردوئی برای اشرار برآید ممکن بود که ازاین اقدامات نتیجه مطلوبه گرفته شود محمدخان پسر عمو ورقیب قوی محمد علیخان دراواخرماه اوت هنگامیکه مراملاقات نمود عقیده خودرا اینطور اظهار داشت که لازم ترین اقدام دراینمورد این است که اقدامی برعلیه صولت الدوله نشود بلکه محمد علیخان راطرف توجه قرار دهند چنانچه بعد معلوم شد این عقیده اگرچه اساس آن برعداوت شخصی فیمابین این دو نفر بود لیکن صحیح بود دراوایل ژوئت ازاقتدار محمدعلیخان بسیار کاسته شده بود محمد خان بلاشبهه میتوانست قسمت عده از کشکولیها را از تحت امر محمد علیخان مجزی سازد وسایر ایلات راهم به تفوق وبرتری کشکولیها حسد میبردند ممکن بود برضد محمدعلیخان برانگیز انیدجن موقع مساعد ازدست داده شد محمد علیخان فرصت داد که نقشه خودرا تهیه نماید واقتدار مسلوبه خودرا دوباره بدست آورده اسباب سلب اقتدار ایلخانی رافراهم آورد

دراین اثنا قوام الملک درتهیه سرکوبی ایلات خمسه که بی قانونی وبی نظمی آنها ازحد گذشته بود برآمد من شبهه دارم دراینکه قوام الملک توسط میرزا فضل الله خان وکیل خود تولید نفار ونفاق بین طوایف جباره وشیبانی اعراب مینمود برای آنکه بسهولت بتواند برای سرکوبی آن ایلات اردوئی بفرستد بدبختانه چون دولت ایران تاچندی اورا مانع شدند که از شیراز حرکت کند بواسطه پیش آمدن

صولت الدوله حرکت اودیکر امکان پذیر نبود

قریب اواسط ژوییت علائم انقلاب و هیجان درمیان همراهان صولت الدوله پدیدار گردید ودستجات اوشروع بهجوم بکوارد وحمله بقوافل محمول محصولات محلی که بشیراز ایاب وذهاب مینمودندکردند دسته کوچکی ازفارسیمدانیها تحت امرمسیح خان رئیس خود بکوار فرستاده شد که مواظب این دستجات باشند درآخر ماه ژوییت قشون مخلوطی بعده ۵۰۰ نفر مرکب ازسرخهٔ هاوکرهیهای دهات فیروز آباد وغیره تحت امر حسن خان کشکولی برادرزن صولت الدوله از خجه پیشقدمی نموده و ۵۰ نفر از قشـون دواتی را که در تحت امر غلامحسین خان کشکولی بودند از درنکان خارج نمودند این پیش آمد باعث مسدود گردیدن منزل از چنار راهدار الی خانه زینـان راه بوشهر گردید و دره شیراز نیز درمعرض هجومهای کاهکاه واقع شد

قوام الملك شروع بجمع آوری قشونی نمود که سیاخ را مجدداً قبضه نماید و در صورت امکان هجوم آورندکان را تافیروز آبادتعاقب کنند و برحسب دعـوت او قریب ۸۰۰ نفر از اعراب تحت امر محمد علیخان برادر عسکر خان شیبانی و ۲۰۰ نفر از باصری ها به شهر وارد شدند عقب اینها ۲۰۰ نفر از قشقائیهای فارسیمدانی و کشکولی نیز در شهر بودند و ۲۰۰ نفر از قشقـائیهای تحت امر صمصام السلطان نیز وارد شدند و ترتیباتیهم برای جمع اوری قشون دیگر از کشکولی ها و فارسیمدانهای دورخانه زینان داده شد در موقعی که این قشون تشکیل میگردید ماژر سیفورت با ۲۶۰ نفرژاندارم

چنار راهدار را در قبضه داشت بقصد انکه اول منزل راه بوشهر را محافظت نموده و مانع از هجوم اشرار از سیاخ بدره شیراز شود و درصورتیکه صلاح باشد فیما بعد باعساکر دولت متفقاً بسیاخ حمله اورند من اقدامی را که ماژر سیفورت بتنهائی بر علیه سیاخ نموده تلکرافاً راپورت داده ام که قشون او را قشون حسن خان که در کوه های مستحکم درنکان قرار داده شده بودند شکست دادند عـده زیادی ازاین ژاندارم ها بدون معطـلی تسلیـم اشرار شده بودند و ماژر سیفورت و کاپیتـان نیسترم باعده قلیـلی اخر الامر مجبور شدند باکمال عجله مراجعت نمایند و خوش بختانه فرار کردند اگر چه نکه ماژرسیفورت قدری مجروح گردید خصم تمام ژاندارمهائی را که دستگیر کرده بودند پس از لخت کردن مستخلص داشتند قریب ۱۵۰ قبضه تفنك و ۱۶۰۰۰ هزار فشنك بدست خصم افتادیك توپ کوهستانی نیز که جای باروط ان ترکیده بود نیز درمیدان جنك ماند تلفات خیلی کم بود دونفر از ژاندارم ها مقتول وقریب دوازده نفر مجروح شدند و ازمجروحین دو نفر بعد ازان درشهر مردند صولت الدوله بعد ازان واقعه اظهار تاسف نمود وعده داد که اسلحه ومهماتی را که از دست داده بودند پس بگیرد ولی تاکنون بوعده خود وفا ننموده است

این مصیبت تاثیرات مؤلمی داشت اگر ماژر سیفورت درچنار راهدار توقف نموده بود میتوانست بوسیلهٔ حفاظت قوافل تا اولین منزل خطرناك راه بوشهر وازجلوگیری هجوم همراهان حسن خان به دره شیراز خدمت صحیحی بوقت بکند پس از عودت ژاندارم ها

قوافل مجبور شدند با مخارج گزاف برای گرفتن مستحفظ از بیراهه از میان تنگ سرخ ایاب و ذهاب نمایند و در یک موقع همراهان حسن خان بدره شیراز بین شهر و چنار راهدار هجوم اوردند گذشته از این شکستی که بر قشون دولت وارد امد بسیار اسباب جسورت و نفوذ معنوی یاغیان مذکور گردید .

در این منوال نقار و کدورت بیموقعی در میان اعراب حادث گردید متجاوز از نصف قشون عرب از شیراز برای حضور در معرکه حرکت نمود این دو دسته اعراب جباره وشیبانی تامدت زیادی دور مرغاب جمع میشدند که با هم جنگ نمایند لیکن طرفین احتیاط را شعار خود نموده و علاوه بر انچه در ابتدای نزاع بوقوع رسید دیگر اقدامات خصومت امیزی بعمل نیامد .

اعراب جباره وشیبانی که خودرا همواره مسلح داشته و در کمال بی اطمینانی مواظب کار بودند بطرف جنوب حرکت کرده و متدرجا هرقدر که راه حرکت انها از هم دور میشد از یکدیگر جدا شدند این نقار تولید احساسات سوئی درمیان اعراب نمود و تولید این نقار را نسبت بمیرزا فضل الله خان نایب الحکومه قوام الملك میدادند نتیجهٔ این اغتشاش بیموقع این شد که دیگر اعراب بکلی سلب همراهی از او نمودند که بتواند قشونی اعزام بنماید .

در اخر ماه اوت محمد خان کشکولی بشیراز وارد شد و حضور او بسیار لازم بود که قشون اعزامی را حرکت دهد حرکت او به واسطه نزاع با محمد علیخان بتاخیر افتاده بود روز دویم سپتامبر

قشون دولتی که اکثر انها از قشقائیها بود و باعده از سواران وسرباز محلی ویک عراده توپ خارج شدند قریب همان تاریخ صولت الدوله شخصا بدرنکان آمد من شبهه دارم دراینکه عده تمام قشون دولتی بیش از ۶۰۰ نفر بود و عده انها اتصالا کم وزیاد میشد چرا که بسیاری از ایلیاتیها بمناسبت کارهای شخصی متصل خودمیامدندومیرفتند این قشون از چنار راهدار خارج نشد وتوسط قشونی که درشمال جمع میگردید مرکزرا از سیاخ به بیضا انتقال داد .

ایلخانی مشغول جمع آوری قشونی بود وبطرف جنوب حرکت نمود صولت السلطنه برادر صولت الدوله دربهار گذشته پس از تردید زیاد باسردار احتشام متحد گردیده و بمقام ایل بیگی گری تعیین شده بود اطاعت وامانت او مشکوك بود و از قرارمعلوم میخواست ایلخانی بشود .

در اوایل ماه سپتامبر بر ایلخانی مکشوف گردید که صولت السلطنه مشغول طرح نقشهٔ بود که بدانوسیله بعضی از ایلات را وادارد به صولة الدوله ملحق شوند سالار حشمت برادر ایلخانی نزدیك اسپاس بصولت السلطنه حمله برده و اورا شکستی فاحش داد صولت السلطنه با اشکال زیاد تا بیضا فرار کرد و در آنجا چند ایلات جزو که بر علیهٔ وصول مالیات طغیان نموده بودند دور او جمع شدند در این موقع باریك ایلخانی بی عزمی وعدم فعالیت تالم انگیزی بروز داد اگر او فوراً بطرف بیضا حرکت کرده بود محتمل میتوانست با قدری اشکال عده قلیلی را که همراه صولت السلطنه بودند متفرق نماید

بعوض آنکه باسرعت تمام باین اقدام بپردازد بانهایت تانی حرکت کرده و به محمد علیخان که از اردکان حرکت کرده بود فرصت داد که بصولت السلطنه ملحق شود بعد مذاکرات صلح در میان آمد و محمد علی خان در تمام این مدت خودرا بیطرف جلوه میداد و نشان میداد که میخواهد دوستانه ذات البین را اصلاح نماید چیزی نگذشت که معلوم شد که محمد علیخان بکمک حاجی محمدکریم خان شریر کل قشقائیها طرح نقشهٔ انهدام سردار احتشام را میریخت او و چند تن از رؤسای جزوی که دور صولت السلطنه بودند به دولت ایران و مخبر السلطنه تلگراف کردند که سردار احتشام را نمیخواهند و اظهار داشته که بهیچوجه با صولت الدوله همراهی ندارند و میخواهند که صولت السلطنه بمقام ایلخانیگری منصوب شود محمد علیخان درضمن مذاکره با سردار احتشام مؤکداً برای استخلاص ایاز کیخا اصرار نمود و آخر الامر ایلخانی باین امر رضا داد قبول این امر ازطرف ایلخانی اثرات وخیم داشت قشقائیها دیدند که محمد علیخان اهمیت و نفوذ تامی پیدا کرده بود و شروع کردند که از صولت الدوله طرفداری نمایند .

مذاکرات تا مدتی درمیان بود و محمد علی‌خان پس از آنکه قشون‌دولتی را درچنار راهدار ول کرد برای تقویت ایل خانی بطرف بیضا حرکت نمود بنابخواهش محمد علی خان و صولت‌السلطنه قوام الملك مدبر السلطنه نایب الایاله را به بیضا فرستاد که طرح صلح و آشتی فیما بین بریزد مستشیر الملك هم که تبعهٔ انگلیس است

و مکرر سمت منشی گری ایل‌خانیهای سابق‌را داشت همراه او رفت و چون وضع‌سلوك وروبه محمد علی‌خان وصولت‌السلطنه باعث اطمینان آنها نبود از قیوم خارج نشدند همینکه بطرف شیراز میامدند حسن علی خان یکی از رؤسای جزو کشکولی بانها حمله نمود مدبر السلطنه تنها بفرار موفق گردید واسلحه سوارهایش گرفته شد و مستشیر الملك دستگیر گردید و بصولت الدوله تسلیم شد و چون صولت الدوله میخواست اورا وادار نماید که املاك دور فیروز آباد خود را قانوناً باو واگذار نماید اورا در قلعه نزدیك فیروز آباد محبوس نمود

الحال ازقراری که‌معلوم‌بود از سردار احتشام بکلی سلب امیدواری شده بود و او غفلتاً بدون آنکه بطرفداران خود خبر دهد از اردوی خود خارج شد و سالار حشمت برادرش ایلات مذکور را بصولت السلطنه واگذار نمود سردار احتشام روز ۲۹ سپتامبر بشیراز وارد شد وگفت شرایطی را که محمدعلی‌خان وسایر کلانتران میخواستند او قبول نماید اگر قبول میکرد مثل این بود که طوق غلامی آنهارا بگردن انداخته باشد و اظهار داشت که اگر دولت قشون کمی بدهند او بکمك طرفداران خود برای قلع و قمع محمد علی خان حرکت خواهد نمود و اگر اینکار را بانجام نرساند دیگر توقف او برای خودش یا دولت صرفه نخواهد داشت

اقداماتیکه صولت الدوله در پیش امد های بیضا نمود درست معلوم و انکار نیست شکی نیست که او یك قسم قراری با

صولت السلطنه داده بود لیکن واضح است که محمد علی خان و حاجی کریم خان وسایر رؤسای قشقائی امیدوار بودند صولت السلطنه را بطور ایلخانی اسمی مستقر بدارند

بواسطهٔ بی کفایتی صولت السلطنه آنها از این امیدواریها محروم گردیدند سپس بین او وصولة الدوله ومحمد علی خان نزدیك خانه زینان ملاقاتی شد وصولة السلطنه راضی شد که تا جره همراه برادرش برود محمد علی خان ومحمدخان بایکدیگر آشتی نمودند وهردو بطرف شاه پور رفتند و اگرچه صولة السلطنه را دولة ایران بریاست ایل قشقائی برقرار نمودند صولة الدوله در ایل مذکور تفوق ورجحان پیدا کرده واقتدار خودرا برایل مذکور اعمال می نمود بعلی شاه کیخا و صمصام السلطنه صدمات زیاد وارد آمد واملاکشان را ایاز کیخا غارت نمود زکی خان کلانتر فارسیمدانیها راصولت السلطنه و صولت الدوله اخراج نمودند وباعده که همراه داشت بکمارج رفته است مسیح خان کلانتر دیگر فارسیمدانیها ودرنفر دیگر از خوانین جزو کشکولی با سردار احتشام باستقبال ایلات به تخت جمشید رفتند

سردی هوا تا اندازه باعث حرکت معجل عناصر اغتشاش طلب از حدود شیراز گردید وعلت دیگر هم این بودکه صولت الدوله وصولة السلطنه ومحمد علیخان نمیتواستند در موقع ورود مخبر السلطنه درحدود شیراز باشند چرا که در وقتیکه آنقدر نزدیك شیراز بودند اگر ازملاقات ایالة امتناع میورزیدند وباحترام او بشهر نمیامدند مثل این بود که علم طغیان بلند کرده وباو طرف

شده باشند .

اخیر مراجعت سردار احتشام وفقدان پول اسباب تفرقه عساکر دولتی که درچنار راهدار بودند گردید این قشون اعزامی معروف پس از مصرف مبلغ زیادی از بیست هزار تومان بدون آنکه کار مفیدی صورت داده باشند متفرق شدند

اوضاع دره شیراز پس ازحرکت حسن خان دراواخر ژوییت بطرف سیاخ روز بروز بدتر شد ضرر تفنکچیان ایلات قشقائی و خمسه که برای تشکیل این اردو احضار شده بودند بدره شیراز خیلی زیادتر از اشراری بود که اینها برای دفعشان آمده بودند این تفنک چیان در داخل وخارج شهر مشغول غارت شدند وچنانچه معلوم میشد رؤسای آنها نمیتوانستند جلوگیری کنند و نفوذ قوام الملك در جلوگیری آنها روز بروز ضعیف تر میشد و دراینمدت چند دفعه ازروی جسارت باروپائیهائی که ظاهراً ایلیاتیها آنهارا محترم نمیدانستند حمله آوردند واگر بواسطه حسن سلوك ومودت رؤسای ایلات نسبت بقونسولخانه نبود البته درمدت مهاجرت ایلات واقعات مهمه برای ما دست میداد ازاوایل ماه سپتامبر من باتباع انکلیس اخطار نمودم که پس ازمغرب از خانهای خود بیرون نمانند هجوم همراهان حسن خان از سیاخ درگرم ترین موسم سال مانع از آوردن برف بشهر شد و برای اروپائیان و اهالی شهر خطر داشت که تا مسافتی از شهر دور شوند این اوضاع تا زمان حرکت ایلات از شیراز دوام داشت

همینکه قشقائیها بطرف جنوب حرکت کردند راه سرحد که در تمام تابستان امن بود طبعاً مسدود گردید چند قافله بهمراهی ایلات و اسکادرن سواره هند مرکزی که از اصفهان بشیراز اعزام شد حرکت کردند بغیر از این چند قوافل دیگر از اواسط ماه سپتامبر ایاب و ذهاب نشده است

از اواخر ماه ژویت مسدود شدن راه بوشهر بیشتر از سابق شده و علت سد این راه تا اندازه بواسطه مسدود شدن منزل از چنار راهدار بخانه زنیان پس از قبضه سیاخ از طرف حسن خان بوده و تا اندازه هم بواسطه مجادلات و مخاصمات با این جاده بین علی محمد کازرجی یکی از محرکین حمله بعساکر ما که هنوز راهدار را در تصرف دارد و کازرونیها که کازرجیها هم با آنها کمک میکنند و بین کازرجیها که طایفه شبانکاره نیز با آنها تقویت میکنند و هم دستان نور محمدخان دالکی تحت امر برادرش حسین بیك که کنار تخته را در تصرف دارد بوده است حسین بیك از فوت خورشید خان استفاده نموده جیرم را که دهی است متعلق بکمارج ودر امتداد راه بین کمارج و کنار تخته واقع است ضبط نمود و البته ۷۰۰۰۰ هزار فشنکی را که متعلق بدولت بود و حسین بیك در ماه اوت ضبط نمود در این مخاصمات و مجادلات دور جیرم بسیار برای او مفید بود خلاصه کازرجی ها دو مرتبه بتصرف جیرم موفق گردیدند وفعلا اگرچه بطور موقت هم باشد بین دوطرف متخاصم اصلاحی شده است

پولهای گزافی را که کدخدایان و قراولان راه از قوافل میگرفتند کمتر نشده ومیزان کرایه هم کما فی السابق گزاف است پس از مراجعت سردار احتشام راه تا چند هفته مسدود بود و هیچکس مسئول حفاظت آن نبود

نواحی و نقاطیکه برای تجارت شیراز انقدر دارای اهمیت بود مسدود گردیده و در طرف جنوب شرقی فارس که یکی از مراکز عمده فروش مال التجاره ورودی بشیراز است بواسطه قطع مراوده با شیراز دیگر مال التجاره وارد نمیشود و از بندر عباس مال التجاره وارد مینمایند نتیجه این اوضاع امساله از سالهای پیش برای تجار خیلی بدتر بوده و نتوانسته اند با این میزان کرایه اجناس خود را که از بوشهر آورده میشد بفروش برسانند

البته مدیر اداره تلگراف هند و اروپا شما اطلاع داده است که چندین دفعه سیمهای تلگراف را قطع نموده اند قطع این سیمها و حملات بردسته جاتی که برای تعمیر آنها میرفتند و غارت اسباب آنها از سال پیش بیشتر واقع شد اگرچه مقطوع بودن مخابرات در پائیز امساله کمتر از دوسال طول کشید

حوادث شش ماهه اخیر اسباب بدتر شدن اوضاع فارس بطور عموم گردیده است و اقتدار دولت تقریباً بکلی از میان رفته و مهمتر از همه تجزیه اقتدار ایلات بود و اقتدار رؤسای ایلات بر ایلاتشان کم و غیر موثر شده بطوری که دیگر نمیتوانند از آنها جلوگیری نمایند ایلات خمسه باستثنای قسمتی از اعراب شیبانی

تحت امر عسکر و محمد قلیخان بکلی خودرا از تحت اختیار کلانتر های خود خارج نموده اند وقشقائیها که همیشه بیش از ایلات عرب مطیع بودند حالا تا اندازهٔ مطیع کلانتران خود میباشند لیکن روز بروز میخواهند خود را از تحت اختیار آنها خارج نمایند و کلانتران چنان استقلالی پیدا کرده اند که هیچ ایلخانی با این اوضاع نمیتواند بر آنها فایق آید (امضاء) اسمارت

(نمره ٤٩٩)

مکتوب سر والتر تنلی بسرادوارد کری

طهران ١٧ دسامبر ١٩١٢ —

آقا افتخار دارم که اینك دو مراسله را که مستر اسمارت کفیل اخیر قونسولکری انکلیس در شیراز برای من فرستاده و از خدماتیکه کلنل دوکلاس وعساکر او و مستر اسمیت واجزاء اداره تلکراف خانه هند و انکلیس بقونسولخانه فارس نموده اند تمجید و تحسین نموده است لفاً ایفاد دارم .

چنانچه کفیل قونسولکری سابق بشما اطلاع داده است مستر اسمیت در اغتشاشات تابستان سال ١٩١١ در شیراز خدمات نمایان نموده است و در آخر سال هم خدمات او در موقع حمله بعساکر بسیار ذی قیمت بود (امضا) والتر تنلی

(ملفوف اول نمره ٤٩٩)

مکتوب اسمارت کفیل قونسولکری بسر والتر تنلی

شیراز ٤ نوامبر ١٩١٢ — اقا قبل از حرکت از شیراز

میخواهم شرحی از بابت کمك و معاونتی که کلنل دو کلاس با عساکر تحت امر خود بمن نموده است اظهار تشکر وقدردانی نمایم

وضعیت عساکر در اینجا بهیچوجه سهل و مطبوع نبوده است از زرنکی و تحملی کلنل دو کلاس توام با تجربیات کاملی که در ایران حاصل نموده است کمك زیاد در رفع اشکالات و دفع حوادث تاسف انکیز نموده است و در تمام مسائل جزئیه که مذاکره انها با مامورین محلی لازم بوده او بواسطه اعتدال و میانه روی کار را بر من سهل و اسان نموده است چند دفعه اتفاق افتاد که افراد عساکر یا صاحب منصبان آنها مورد شلیك دهاتیان یا تفنکچیان محلی واقع شده اند که از روی ترس به انها شلیك نموده اند در اینکونه موارد چون میدانستند که از روی ترس به انها شلیك میشود در مقام تلافی بر نیامده اند و هرکاه افراد قشون و صاحب منصبان در چنین موارد شلیك میکردند ممکن بود تولید اشکالات زیاد بشود و در اینکونه موارد متحمل خطرات نشده و راه مراوده را با دهاتیان یا تفنکچیان مذکور باز و خود را با انها آشنا مینمودند و بدینواسطه از خونریزی بیجهة جلو کیری میشد کلنل دوکلاس همیشه باینکونه حوادث چندان اهمیتی نمیدهد .

بعلت وضع مغشوش دره شیراز درمدت قسمت عمده ده ماه اکر قشون بالانفراد یا مجتمعاً بطور آزاد درحدود شیراز کشت و کذار میکردند احتمال قوی میرفت که حوادث تاسف انکیز رخ دهد کلنل دوکلاس با وجود آنکه هیچ مایل باینکار نبود حرکات

عساکر وصاحب منصبان خود را بر وفق مقتضیات متغیره اوضاع محل مقرر نموده بود و باینوسیله از حدوث اینوقایع جلوگیری شد

اگرچه تا اندازه از طرف من جسارت میشود لیکن الحال که در اینموضوع مینویسم نمیتوانم از وضع سلوك صاحبمنصبان وافراد عساکر نسبت باهالی شهر تمجید و اظهار تشکر وقدردانی ننمایم بواسطه خوشروئی وصبرو تحملی که صاحبمنصبان و افراد قشون بخرج دادند احساسات اهالی شهر نسبت بعساکر بسیار دوستانه بوده است

(امضاء) اسمارت

ملفوف دوم نمره ٤٩٩

مکتوب اسمارت کفیل قونسولگری بسروالتر تنلی

شیراز ٤ نوامبر ١٩١٢ —

آقا اینك که در شرف حرکت از شیراز هستم میخواهم از معاونت و همراهی که دراین دومسافرت مستر اسمیت معاون مدیر اداره تلگراف هند و اروپا واجزاء او درفارس بمن نمودند اظهار تشکر نمایم

کفیل قونسولگری سابق ومن در چندین مواقع بعوایدو منافعی که در تجربیات سابقه مستر اسمیت باین قونسولگری میرسیده اشاره نموده ایم اینشخص همیشه با کمال میل در مورد معاملات و مذاکرات با روسای ایلات یا دهات همراهی داشته و وسایل تسهیل مسافرین انگلیسی را فراهم میاورده و قونسولگری را همیشه

از پیش آمدهای نقاط مختلفه ایالت واقف ومستحضر میداشته است و همینکه اغتشاشات زیاد تر میشده همراهی ومعاونت او بیشتر قیمت پیدا میکرده است گذشته از اینها بواسطه اعتدال و فطانت مستر اسمیت همراهی خودرا قابل اعتماد ساخته است و در مواردیکه بر اشکالات امور اداره او بواسطه اغتشاشات وقطع سیمها از طرف ایلات افزوده میشد کفایت وحسن سلوك او نسبت بروسای محل وسیله این بوده است که دراغلب موارد قونسولگری مداخله ننماید

و نیز باید ازبابت مستر کریستماس شرحی بنویسم اینشخص مفتش اداره تلگراف هند واروپا است وچون ایلیاتیها اورا دوست میداشتند همراهی اودر مورد ترتیب عبور ومرور مسافرین انگلیس وسایر اموراتی که مستلزم مذاکره باروسای ایلات بود بسیار زیادبود

من سابقاً هم ازهمراهی زیاد مستر اسمیت واجزاء اودرحرکات قشون شرحی نوشته‌ام این همراهی دراین اواخر در موقع حرکت اسکادرن ازاصفهان بشیراز ودرترتیب عبور ومرور قوافلی که آذوقه ومهمات برای عساکر بوشهر میبردند بسیار زیادبود

امیدوارم که جنابعالی مفاد این مراسله را باطلاع اولیاء لایقه برسانید

(امضاء) اسمارت

نمره ٥٠٠

مکتوب سروالتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ١٧ دسامبر ١٩١٢ —

راههای کرمانشاه — دولتین روس وایران ترتیبی داده‌اند که

ماهیانه مبلغ ۳۰۰۰۰ تومان بانك روس بضمانت دولت روس بحکمران کرمانشاه تامدت غیرمعینی برای مصارف حکومتی و استقرار قوه نظامی بدهد

امیداست که با این وجهی که مطمئناً ماهیانه داده میشود حکمران آنجابتواند راههای آنجارا که فعلا برایاب وذهاب مال التجاره مسدود است منظم نماید نظر بکسر مقدار مال التجاره انکلیس که از کرمانشاه وارد ایران میشود بسیار لازم است که راههای ولایت مذکور منظم شود

پولیکه بطریق فوق الذکر پرداخته میشود از مساعده دیکری که داده خواهد شد مسترد میشود یاازعایدات کمرکات شمال پس از آنکه مساعده های حالیه مسترد کردید

نمره ۵۰۱

تلکراف سرو الترتنلی بسرادوارد کری

طهران ۲۷ دسامبر ۱۹۱۲ —

سالارالدوله راجع بتلکراف ۲۰ دسامبر من — سالارالدوله جواب داده است که چون اویکی ازشاهزاده کان قاجاریه است نمیتواند از بختیاریها شرایطی را قبول نماید وبنابراین شرایطیراکه باو پیشنهاد شده ردکرده است سالارالدوله اظهار داشته است که اکرسعدالدوله صدر اعظم بشود مسئله دیکری است

چراکه اومیتواند بسعدالدوله اعتماد داشته باشد که حکومت هرمحلی را که بخواهد باوتفویض نماید

ازقراریکه راپورت داده شده شاهزاده مذکور بطرف مازندران حرکت کرده است

نمره ۵۰۲

تلکراف سروالترتنلی بسرادوارد کری

طهران ۲۸ دسامبر ۱۹۱۲ —

تبریز وحکومت مرکزی — راجع بتلکراف ۲۵دسامبرمن — تلکراف ذیل در تاریخ ۲۷ دسامبر ازکفیل قونسولکری اعلیحضرتی مقیم تبریز رسیده است :—

مکتوبی بامضای سه نفر ازعلمای بزرك برای من رسیده ولی چون اکثر اهالی ازکم وکیف اجلاسی که در خانه ایالت منعقد کردید ودرتلکراف ۲٤ دسامبر خود راپورت دادم بیخبرانه نمیتوان آنرا نماینده افکار عموم اهالی تبریز دانست صاحبان امضای این تلکراف مرا ازمضمون تلکرافیکه بطهران مخابره نموده و سوادان برای شما فرستاده شد مطلع مینمایندو میکویند اکراعضای حالیه کابینه درعوض استعفا تغییر شغل بدهند اهالی تبریز انهارا نخواهندشناخت دراین تلکراف بختیاریها ونایب السلطنه وکابینه حاضره حمله شده ودرخاتمه مذکور است که علاج تمام این معایب تعیین سعد الدوله است تااندازه که برمن مکشوف کردید فقط سه نفر ازامضا کنندکان این تلکراف مردمان مهمی هستند؛

علاء السلطنه دیروز توسط شخص ثالثی برای من پیغام داده که این تلکراف مسئله تشکیل کابینه را با لمضاعف سخت مینماید

اوعقیده مرا نیز درباب آن تلکراف استفسار نموده

من درجواب کفتم که این علامتی است که کابینه اوبدون یك روز تاخیر باید اعلان بشود ونباید کاررا بیش ازاین بتعویق اندازند وبعلاوه اظهار داشتم که یقین دارم دولتین کابینه راکه مرکب از بعضی ازمردمان بزرك امروزه باشد تقویت خواهند نمود وفرستاده اورا متذکر ساختم که تا امتیازات داده نشود مساعده داده نخواهد شد

وقتیکه فرستاده مذکور بمن اطمینان دادکه عین الدوله و وثوق الدوله ومستوفی الممالك هم وعده داده اند که جزو کابینه بشوند من اظهار داشتم هرسه نفر اینها برای کابینه مناسب میباشند لیکن چون مؤتمن الملك ومشیرالدوله طرف اطمینان قسمت زیادی ازمردم میباشند عضویت یکی از آنها بسیار قدر وقیمت خواهد داشت واظهار داشتم که درصورتیکه این قبیل اشخاص درکابینه باشند و یك پروکرام استعماری صحیح شروع بکار کنند کارپیشرفت خواهد کرد وممکن است که دولت ایران استقراضی تحصیل نماید که برای مصارف مشخصه تخصیص شود

نمره ۵۰۳

تلکراف سروالترتنلی بسرادوارد کری

طهران ۲۹ دسامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلکراف ۲۴ دسامبر شما —

حمله برلیوتنان بوهنك — کمان میکنم ۵۰۰ لیرا مبلغ کافی خواهد بود آیا شما تصویب میکنید

نمره ۵۰۴

مکتوب سروالترتنلی بسرادوارد کری

طهران ۱۸ دسامبر ۱۹۱۲ —

آقا در تعقیب مراسله ۱۶ شهر جاری خود در موضوع حمله بدسته عساکر انکلیس نزدیك خانه زنیان در راه شیراز الی بوشهر که بدبختانه منجر بقتل کاپیتان اکفورد کردید افتخار دارم اینك سواد مراسلات دیکری راکه دراینباب نوشته شده لفاً افاده دارم

دیشب ازدولت ایران مکتوبی (ترجمه آن درجوف است) بانضمام خلاصه مذاکرات تلکرافی که بین ایالت فارس ووزیرامورخارجه ووزیر داخله بعمل آمده بود برای من رسید (سواد خلاصه نیز درجوف است) ازترجمه مکتوب مذکور معلوم خواهد شد که در آن چیز دیکری غیراز خلاصه مذاکرات تلکرافی راجع باقداماتیکه میخواهند برای جبران حمله بعساکر بنمایند مندرج نیست اقداماتیکه درنظر دارند بنمایند خوب وکامل است واحتمال قوی میرود موفقیت حاصل نماید لیکن چون این موسم برای اقدامات نظامی در کوهها مساعد نیست

و مهمتر از همه چون اعتماد بهمراهی صادقانه کسانیکه معاونت شان لازم است مشکوك است به پیشرفت اقدامات مذکور نمیتوان یقین حاصل نمود کمان میکنم اینرا باید نتیجه کفایت مخبرالسلطنه دانست که وقت را از دست نداده واردوئی تهیه نموده و بحکومت مرکزی تاکید نموده است که بختیاری هارا بکمك او بفرستند که از طرف

بهبهان اقدامات بر علیه ایلی که مظنون است بنمایند از قرار معلوم او از روی کمال امیدواری معتقد بحصول جبران برای حمله اخیر وحمله یکسال قبل مستر اسمارت تا یکماه دیگر میباشد

چون مخبرالسلطنه چنین عزم قابل تمجیدی برای حصول جبران ابراز مینماید تصور میکنم انصاف است که تامدت صحیحی مثلا چهار ماه باو فرصت داده شود که اقدامات خودرا بانجام برساند اگر جناب معظم موفق گردد بدانوسیله اقتدار کاملی حاصل خواهد نمود و بواسطه آن اقتدار میتواند نظم وامنیت در این ایالات مستقر بدارد قونسول اعلیحضرتی مقیم شیراز بسیار مایل است که بمخبرالسلطنه مهلت صحیحی داده شود

علاء السلطنه امروز از من ملاقات نمود و تحقیق نمود ببیند شما عقاید خودرا بمن مخابره نموده اید که آیا دولت اعلیحضرتی بمناسبت وقوع این قضیه تاسف انگیز چه رویه اتخاذ خواهند نمود چنانچه برمن مفهوم گردید دولت ایران خیلی میترسند از اینکه مبادا دولت اعلیحضرتی تصمیم نموده اقدامات فوریه برای حصول جبران بنمایند و تصور کنند که دولت ایران خود قادر بانجام آن نمیباشد وزیر معظم له جزئیات اقداماتیرا که ایالت درصدد است بنماید بیان کرد و صمیمانه اظهار امیدواری نمود که دولت اعلیحضرتی مهلت صحیحی خواهند داد که مخبرالسلطنه بتواند نقشه اردو کشی خودرا که بموفقیت آن او کمال امیدواری را داشت بانجام برساند وزیر معظم بعلاوه اظهار داشت که بسفیر دولت ایران مقیم لندن

تعلیم داده خواهد شد که اظهار بنماید که دولت ایران حاضر است از عهده غرامت پولی هم برآیدواو بشمادرباب مبلغی که مناسب است داده شود مشورت خواهد نمود و بسفیر معظم له نیز تعلیم داده شده است که از طرف دولت ایران برای اینواقعه بخانواده کاپیتان اکفورد اظهار تاسف فوق العاده بنماید

من در جواب گفتم یقین دارم شما این ارائه طریقی را که دولت ایران از روی میل برای غرامت پولی نموده اند بسیار قدر خواهید دانست از بابت مسئله سابق اظهار داشتم که علاوه بر نظریه که شما بمن تعلیم دادید کتباً برای دولت ایران ابلاغ نمایم نظریات دیگری از طرف شما برای من مخابره نشده است

(امضاء) والترتنلی

ملفوف اول نمره ٥٠٤

ترجمه مکتوب علاء السلطنه بمسروالترتنلی

دسامبر ١٧ ١٩١٢ —

جناب اجل —

در تعقیب مراسله ٤ ماه جاری خود (١٤ دسامبر١٩١٢) در خصوص حادثه تاسف انگیز کاپیتان اکفورد افتخار دارم جنابعالی را اطلاع دهم که در ٦ ماه جاری من و وزیر داخله مذاکرات تلگرافی با ایالت فارس داشتیم باینمقصود که تاکید باجرای اوامری که برای تهدید و تنبیه مقصرین صادر شده بود بنمائیم — ایالت فارس میگوید که حالیه ٣٠٠ نفر از تفنگچیان شهری دولت ودر امتداد

راه بتعاقب مقصرین فرستاده شده است و بتمام مامورین دولتی که در آن نواحی هستند او امر فرستاده شده وایالت نقشه کاملی برای تشکیل قشون ومحاصره سارقین مذکور کشیده وآن نقشه را قونسول انکلیس هم تصویب نموده است از اینجا هم تعلیمات تلکرافی مؤکد بحکام بهبهان و اصفهان داده شده است که سوار و استعداد برای محاصره و تنبیه کامل راهزنان مذکور بفرستند چنانچه ایالت امیدوار است تا یکماه دیگرهم مقصرین حمله بمستر اسمارت وهم مقصرین قضیه حالیه تنبیه خواهند شد ایالت منتظر ورود توپها و تفنگهائی است که ببوشهر وارد شده اند کاپیتان نرن براندل از شیرازحرکت کرده است که این اسلحه ها را از بوشهر بشیراز بیاورد و وقتیکه اسلحه های قشون تکمیل شد ایالت میتواند اردورا حرکت بدهد

با این تهیاتی که نقشه آن ریخته وبزودی بموقع اجرا کذارده خواهد شد من امید کامل دارم که جبران کاملی برای این قضیه بعمل خواهد آمد (امضاء) علاء السلطنه

ملفوف دوم نمره ٥٠٤

خلاصه جواب مخابرات حضوری با وزیر امور خارجه و وزیر داخله از طرف مخبر السلطنه بتاریخ ١٦ دسامبر ١٩١٢

مستر اسمارت کواه است که بورود من بشیراز شهر درحقیقت محاصره و راهها مسدود بود الحال راهها برای ایاب و ذهاب مفتوح است که قوافل یومیه از بوشهر حرکت میکنند بس ازچهل روز که سکون و آرامی مستقر کردید . وبستهای ژاندارمری در

کازرون بر قرار شد بعضی از صاحبمنصبان انکلیسی خواستند برای شکار حرکت کنند چون امنیت موجود بود من علتی برای ممانعت از این کار نداشتم و ارائه طریق نمودم که استعدادی همراه آنها حرکت کنند لیکن بعلت آنکه سواران خودشان را همراه داشتند استعدادی نخواستند وقوع این قضیه تنها بواسطه آن بود که صاحبمنصب از دسته‌قشون جدا شده وخیلی بجلو میرفت و بصاحبمنصبی که با سوارها بعقب میرفت آسیبی وارد نیامد خود قونسول وکلنل وقوع این حادثه را بواسطه عدم امنیت راهها نمیدانند لیکن آنرا فقط یکی از حوادث نامساعد غیر مترقبه میدانند من در مقام ایالت از وظایف خود غفلت ننموده ام و اقدامات بسیار سخت نموده ام لیکن حصول نتیجه رضایت بخشی از این اقدامات بسته باین است که از روی نقشه کاملی بانجام برسد وهنوز درست معین نیست که آیا این اقدامات را باید تنها برعلیه طایفه بوئر احمدی نمود یانه البته مرکز اقدامات را باید کازرون قرار داد فعلا تمام هم من مصروف بوارد نمودن اسلحه ومهماتی است که در بوشهر است وبتمام مامورین‌محلی تعلیم داده ام ومشغول جمع آوری تفنکچیان قابل اعتماد میباشم وبرای‌مداقه دراین امر امروز باعده مشورت میکنم اینکاری نیست که‌در آن بشود با عجله اقدام کرد من‌با قونسول دراین‌باب صحبت نموده‌ام واوهم با نقشه اردو کشی من کمال موافقت رادارد وبرای جمع آوری قشون‌لازم ازاینجا واز بهبهان یکماه وقت‌لازم است‌که‌از روی نقشه صحیح معین آنهارا بجنک بفرستیم امید دارم

وارم که تا آنوقت جبران کافی برای حمله باسماورت واین قضیه بعمل
آید این قضیه اخیری یکی از حوادثی است که معمولا در تمام نقاط
دنیارخ میدهد بمجرد آنکه اخبار وقوع آن از طرف قونسول باتلفون
بمن رسید من سوار بتعاقب سارقین فرستادم و کتباً اظهار تاسف
نمودم وخودم شخصاً صبح روز بعد برای اظهار تاسف رفتم خود
قونسول تصدیق داشت که با این اوضاع هرج ومرج حالیه مملکت
ممکن نبود انتظار داشت که انقلاب چهل روز قبل غفلتاً طور
دیگر شود که دیگر بهیچوجه غارت وحمله بوقوع نرسد در ایالتی که
نصف اهالی آن ایلات وحشی متمرد هستند هیچکس نمیتواند افتخار
کنند که کار عجیب وغریبی تا کنون بانجام رسیده و با این ترتیب
وقتی خواهد رسید که نظم وامنیت وآرامی کامل بر قرار گردد
راپورتی که بهمین تازگی رسیده یقین است که سارقین ازطایفه
بوئر احمدی بوده اند وبطرف دشمن زیاریها رفته اند یکی از آنها
همانجا کشته شده لیکن از کلانتر محل هنوز راپورتی برای من نرسیده
است ۳۰۰ سوار بتعاقب سارقین رفته اند بدلایل صحیحه
مرکز اقدامات را باید کازرون قرار داد من مشغول جمع آوری
قشون کافی هستم و رفع اضطراب دولت راخواهم نمود باید امیر
مجاهد را متنبه نمود که از قشقائیها استمداد نماید

اقداماتیکه در طهران بعمل آمده است

تعلیمات مؤکده تلگرافی از طرف دولت بسردار جنگ وسایر
سرداران در اصفهان و بامیر مجاهد در بهبهان داده شده که فورا

بمناسبت اقداماتیکه مخبرالسلطنه درشیراز نموده قشون بفرستندوحرکات
قشون مذکور باید ازروی نقشه مخبرالسلطنه باشد واین‌قشون را از
سه طرف برای سرکوبی کامل بوئراحمدیها فرستاده طوری آنهارا
تنبیه نمایند که موجب عبرت سایرین گردد سردار اسعد هم همین
قسم تلگرافاً تعلیم داده است

ملفوف سوم نمره ۵۰۴

تلگراف قونسول اکنور بسروالترتنلی

شیراز ۱۷ دسامبر ۱۹۱۲ —

همین حالا باایالت ملاقات نمودم جناب معظم له بمن اظهارداشت
که ازطهران باو تاکید نموده فوراً هرگونه اقداماتیکه ممکن‌است برعلیه
سارقین بنماید که درهیجانی که درلندن وکلکته‌پدیدار شده تسکینی حاصل
گردد نظریات اودرباب اوضاع عمومی بانظریات من موافقت دارد
ایالت ازوقوع این حادثه مولمه کاپیتان اکفورد واین سرقتهای
متوالی درراهها بسیار متالم است لیکن اظهار میدارد که انتظامات
فارس قطعاً بهتراز زمان قبل از ورود اوست واین اتفاقات و سرقتهای
گاهگاه بهیچوجه اوضاع پلتیکی راکه از دو هفته قبل موجود شده
تغییر نمیدهد بهیچوجه صلاح نمیداند که مجبوراً قبل‌از طرح نقشه
صحیح اقدامی برعلیه سارقین بعمل آید میگوید البته برای اوسهل‌است
که قشون مرکب ازسربازان وسواران بیمصرف ایرانی‌را جمع نموده
وبکوهستان بفرستند لیکن چنانچه اشعار مینماید نتیجه چنین‌اقدامی
معلوم وواضح است والبته‌چنین اقدامات بی‌ترتیب وآزروی بیفکری
موفقیت حاصل نتواند نمود و در صورتیکه موفقیق حاصل نشود

اوضاع بدتر از سابق شده ومستلزم اشغال خارجی خواهد شد او علیهذا پیشنهاد میکنند اگر بواسطه اصرار دولت ازروی بیمیلی مجبور باقدامات نشود دنباله تهیات با اساس خودرا در تشکیل قشون کم کافی بطریقیکه در تلکرافات سابق شرح آن داده شده خواهد گرفت وقریب ١٠٠٠ نفر اشخاص جنگی جمع آوری خواهد نمود وامیدوار است که آنهارا تادوماه دیگر مسلح وحاضر برای جنگ کنند

این نقشه عمومی اواست ودر صورتیکه تصویب بفرمائید من محترماً تاکید میکنم که خوب است اینکار رابموقع تجربه و امتحان بگذاریم چنانچه سابقاً تاکید کرده‌ام قضیه آخری اساساً اوضاع موجوده را تغییر میدهد

ملفوف چهارم نمره ٥٠٤

تلگراف قونسول اکنور بسروالترتنلی

شیراز ١٧ دسامبر ١٩١٢ —

چنانچه در تلگراف ١٤ دسامبر خود راپورت دادم فقط سه‌نفر ژاندارم سواره جلوتر ازدسته ماژر کنتل‌ول حرکت کردند صاحبمنصب سوئدی باتوپخانه همراه آنهانبود مسئله تشخیص سارقین هنوز غیر معلوم است اطلاعاتی که‌از منابع دیگر بدست آمده تصدیق قول ایلات که‌سارقین ازطایفه بویراحمدی بوده اندنمیکنند رجوع بتلگراف سابق من در اینموضوع بنمائید عده مقتولین آنها غیر معلوم است ولی بقرار راپورت های مختلفه ازیکی الی دوازده نفر بوده است وعلت این اختلاف این است که هیچکس بطوریقین نمیداند هیچیک ازقاطرهای

مسروقه مسترد نشده است لیکن بعضی ازبارهائیرا که سارقین ول‌کرده بودند بدست آمد درباب شرکت ژاندارمها دراین جنگ جزئیات ذیل ازکاپیتان لوندبر که‌درموقع جنگ برای تحقیقات رفته بود بمن داده شده اوراپورت ماژرکنتل‌ول را تصدیق میکند لیکن اظهار میدارد که بعلاوه سه‌نفر ژاندارمی که صبح بجلورفتند وآنهائیکه بعداز آن ببرج سینله سفید رفتند ژاندارمهای دیگرهم که هرروز در راه ازخانه زینان گردش میکنند بودند این ژاندارمهای اخیردر ساحل شمالی رودخانه محلی رادرکوهها سنگر قرار داده وازآنجا بسارقین شلیک نمودند وچهار نفر اززاندارمهامجروح‌شدند بعضی ازآنها ظاهراً سارقین را نامسافتی تعاقب نموده وغروب مراجعت نمودند لیکن بهیچوجه جنگی باسوارها واقع نشد ماژرسیفورت تخمین میزند که عده ژاندارمهائی که جنگ کردند روبهم رفته قریب ٢٠ نفر بود این‌را باید ذکر نمایم که ژاندارمها ازقرار معلوم خوش‌رفتاری نمودند وهر قدر میتوانستند باتفاق همراهان ماژر کنتل‌ول برای رفع سارقین اقدام نمودند

نمره ٥٠٥

تلگراف سرادوارد گری بسروالترتنلی

وزارت خارجه ٣٠ دسامبر ١٩١٢ — .

راجع بتلگراف ٢٥ دسامبر شما — اقدامیرا که شماپیشنهاد نموده‌اید که‌بمناسبت اعتراض برعلیه مسیومرنارد بشود کاملاتصویب میکنم

نمره ۵۰۶

تلگراف سرو الترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۳۱ دسامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۳۰ دسامبر شما — ترتیب آن مسئله بطور دلخواه داده شده است — مقصرین تنبیه شدند وانکسانیکه حمله نموده بودند غرامت گرفته شدو پیغام تاسف آمیزی راصدراعظم توسط سردار اشجع که‌در شرف حرکت برای حکومت اصفهان است برای مسیو مرنارد ابلاغ نمود

خوانین وعده داده‌اند که فیمابعد خودشان حقوق سوارها را بدهند و آنوقت از دولت پول بگیرند

نمره ۵۰۷

تلگراف سرو الترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۲ ژانویه ۱۹۱۲ —

آذربایجان — راجع بتلگراف ۲۸ دسامبر من — از تبریز بمن خبر رسیده که علماء وتجار تلگراف دیگری برای کابینه مخابره نموده وتقاضا نموده اند که نایب السلطنه دیگر بایران مراجعت ننماید وکابینه حالیه منفصل گردد وکابینه جدید بصدارت سعدالدوله تشکیل شود وبختیاریها رااخراج نمایند آنها اخراج مامورین مالیه بلجیکی رانیز تقاضا نموده‌اند

کفیل قونسولگری انگلیس بعلاوه اظهار میدارد که‌او ازروی دلیل میتواند بگوید که‌شجاع الدوله این نقشه‌را طرح نموده و باطناً

طرفدار این اقدام است مستر کوان از اداره کردن مالیه توسط بلجیکیها تمجید وتحسین زیاد میکنند

همکار روسی‌من تلگراف سختی بسپهدار مخابره خواهد نمود که‌درجلو بلجیکیها مانع تراشی ننماید گمان‌میکنم همکارمن ترجیح میدهد که‌عمل اینکاررا خود اصلاح نماید ومحض نیل باینمقصودمن بکفیل قونسولگری تعلیم میدهم که اقدامی ننماید مگر آنکه ایالت مستقیماً بااوطرف شود ودر اینصورت باید با اقدامات سفیر روس همراهی نماید

نمره ۵۰۸

تلگراف سرو الترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۲ ژانویه ۱۹۱۳ —

آذربایجان — راجع بتلگراف سابق امروزمن — وزیر امور خارجه برای من پیغام فرستاد استدعا میکنند که بدولت اعلیحضرتی اظهار نمایم که اوضاع آذربایجان آنقدر مهم شده که اومیترسد اگر اقدامات برای جلوگیری مؤسسین این انقلابات که شجاع الدوله درعقب آن است بعمل نیاید

این اوضاع در تمام مملکت سرایت کرده وهرج ومرج بظهور خواهد رسید

جناب معظم له پیشنهاد میکنند که توسط دولت روس بقونسول روس مقیم تبریز تعلیمات داده شود که اقدامات برای جلوگیری این هیجان بنماید وامید وار است که دولت اعلیحضرتی مناسب خواهند

دانست که برای انجام اینکار اظهارات لازمه به پطرز بورغ بشود

از قراریکه فهمیده ام همکار روس من راضی شد که تلگرافی باین مضمون بدولت متبوعه خود مخابره نماید

(نمره ٥٠٩)

تلگراف سرادوارد گری بسروالترتنلی

وزارت خارجه ٤ ژانویه ١٩١٣ -

راجع بتلگراف ٢٤ دسامبر شما -

نظر بعقیده شما که از فرستادن اردوئی که دولت ایران در مد نظر دارند بفرستند نتیجه حاصل نخواهد شد من صلاح نمیدانم توصیه نمایم که مساعده برای انجام این مقصود داده شود بعلاوه دولت اعلیحضرتی در صورتیکه برای این اردو کشی پول بدهند ممکن است مسئولیت هائی را بعهده گیرید که دیگر نتوانند خودرا از آن بری الذمه سازند

(نمره ٥١٠)

تلگراف سرادوارد گری بسرجارج بوکانان

وزارت خارجه ٤ ژانویه ١٩١٣ -

راجع بتلگراف ٢ ژانویه سروالترتنلی -

از مسیوسازانف استفسار نمائید که آیا میل دارد تعلیماتیرا که وزیر امور خارجه مایل است فوراً برای قونسول روس مقیم تبریز فرستاده شود

از قرار معلوم در صورتیکه از این انتریك ها جلوگیری نشود اوضاع مهمتر حادث خواهد گردید

(نمره ٥١١)

طهران ٥ ژانویه ١٩١٣ -

آذربایجان -

راجع بتلگراف دوم ژانویه من -

قونسول اعلیحضرتی مقیم تبریز در ٤ ژانویه بقرار ذیل تلگراف میکند : -

پیغام تلگرافی ٢ ژانویه شمارا بایالت ابلاغ نمودم جناب معظم در طی ملاقات درخصوص اوضاع پلتیکی صحبت نمود و استفسار کرد که آیا دولت اعلیحضرتی چه رویه اتخاذ خواهند نمود چون سوء ظنی که درحق او برده بودند باینکه در تهیج هیجان حاضره شرکت دارد اسباب حیرت او شده بود من باو اظهار داشتم که چون افکار عمومی اورا تا اندازه در تهیج این انقلاب شریك میدانند تعجبی نیست که در حق او سوء ظن داشته باشند زیرا که هیچ اقدامی برای تکذیب این مسئله ننموده است و بجناب معظم ارائه طریق نمودم که فوراً اقدام نموده و اعلان کند که اومایل باقدامات مهیجین نیست وهیچ ارتباطی با آنها ندارد او بطور اشاره گفت که اگر اینکاررا نکند جانش در خطر خواهد بود وبنا براین اقداماتیرا که من پیشنهاد نموده بودم نخواست اجرا نماید و آخرالامر از من در خواست نمود که تلگراف ذیل را برای شما مخابره نمایم : -

با آنکه من مخالف اقتدار بختیاریها هستم طرفدار سعدالدوله هم نمیباشم و با بلجیکیها عداوتی ندارم و بلکه برعکس با تمام قوا با آنها همراهی دارم

اگر چند هفته قبل از این بود میتوانستم بشما اطمینان بدهم که آیا قسمت آخر این تلگراف صحت دارد یا نه وباوجود آنکه عقیده قونسول روس برخلاف این است ممکن است هنوز هم همینطور باشد مطالب باقی تلگراف چندان قابل اهمیت نیست دشمن عمده بلجیکیها در اینجا شجاع الدوله است

اگر چه سپهدار قدرتی ندارد اسم او تا اندازه اهمیت دارد آیا ممکن نیست توسط وزیر داخله برای او تعلیمات فرستاده شود که خودرا در هیجان شریك ننماید

او راپورتیرا که انتشار داشت که قرار شده اردوئی بسمت طهران اعزام شود تکذیب نمود - از قراریکه اطلاع حاصل نموده‌ام انقلابی که برای نان شده بود پیشرفتی حاصل ننموده است

(نمره ۵۱۲)

مکتوب سروالترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۲۳ دسامبر ۱۹۱۲ -

آقا حادثه نامساعد اخیر در راه بوشهر الی شیراز وقتی بوقوع رسید که ایالت شروع بطرح نقشه هائی نموده بود که اگر چه باهم مختلف بود تمام برای نیل بیك مقصود کشیده شده بود که

عبارت باشد از اعاده انتظامات و وصول مالیات ایالت بطریق بهتری یکی از نقشه ها برای تشکیل قوه نظامی است و نقشه دیگری برای بودجه چون قوه نظامی برای وصول عایدات بکار برده خواهد شد این دو نقشه خیلی بهم مربوط میباشند لیکن گمان میکنم اگر در ضمن دو مراسله من شرح هریك از این نقشه هارا بدهم مقاصد مخبرالسلطنه بهتر و بیشتر مفهوم خواهد شد وسعی خواهم کرد که اقداماتیرا که موقتاً برای تنبیه مرتکبین حمله بعساکر ما که در ۱۱ ماه جاری واقع شد بعمل میاید از اقدامات دائمی مخصوص حکومتی مجزا نمایم

بمجرد ورود مخبرالسلطنه بشیراز او بزودی دریافت که امکان ندارد اقتدار خودرا در آن ایالت مستقر داشته و مالیاتهارا وصول نماید مگر آنکه بتشکیل قوه نظامی پردازد که قادر بررفع اغتشاشات باشد وعده آنها باندازه باشد که برحسب لزوم و اقتضا بهریك از ایلات نامطیع سرکوبی دهد که برای سایرین هم درسی باشد جناب معظم تخمین زد که قشونی مرکب از ۱۵۰۰ الی ۲۰۰۰ نفر لازم دارد که از بهترین اشخاص انتخاب شده باشند وبکلی از ژاندارمری مستقل باشند وفقط در مواردی که لازم باشد بانها همراهی بنمایند برای حفظ مقام شخص خویش هم طبعا ایالت ترجیح میدهد که چنین قوه درتحت امر مستقیم خود او باشند و مواظب اجرای اوامر او

بموجب تلگرافیکه از طرف قونسول اعلیحضرتی مقیم شیراز

برای من رسیده مخبرالسلطنه حالیه خیلی مشغول تهیه و اجرای این نقشه نظامی خویش است وظاهراً ملاکین عمده هم با او در اینکار همراهی دارند والبته طبعاً آنها ترجیح میدهند که ازطرف دولت بوسیله قوه نظامی نظم مستقر گردد تا آنکه اینکار را از ایلات مقتدر انتظار داشته باشند قونسول مذکور میگوید که ایالت حالیه در نظر دارد قشونی مرکب از ۱۰۰۰ نفر اشخاص نخبه تشکیل دهد و آنهارا در نقاطیکه از آنجا باید عایدات وصول شود قرار دهد و بتواند عده آنها را بمناسبت وجوهاتیکه موجود میشود اضافه نماید ماژر اکونر تصور میکند که مخبرالسلطنه دارای افکار و مقاصد عالیه است ولی در مطالب جزئیه محتاج بمستشار با تجربه کافی میباشد

من درباب ژاندارمری فارس با کلنل یالمارسن مذاکره نموده ام و اومرا اطلاع میدهد که فعلا عده زیادی از صاحبمنصبان ایرانی در جزو قشون و خارج از قشون موجود دارد که خیلی خوب تعلیم یافته وبا کفایت هستند و میگوید که همیشه در نظر داشته است قشونی مرکب از ۳۰۰۰ الی ۴۰۰۰ نفر در فارس تشکیل دهد ودر صورتیکه وجوهات لازمه برسد عده زیادی صاحبمنصب موجود دارد که بتوانند بمدت کمی قشونی را که لازم است تشکیل وتعلیم دهند مخصوصاً در صورتیکه مخبرالسلطنه صادقانه همراهی بنماید که او بتواند اشخاص بهتر از آنهائی که تا کنون برای قشون شیراز جمع آوری شده انتخاب بنماید

با این ترتیبات تحصیل امکان خواهد داشت که قشون مکفی زیادی تحت تعلیمات سوئدیها تشکیل داد که قسمتی از آن تنها برای احتیاجات ایالت تخصیص شود وبقیه وظایف معموله ژاندارمری را بانجام رسانند قشون مرتب منظمی مرکب از ۴۰۰۰ نفر کافی خواهد بود که انتظامات کامل درایالات اعاده نماید مخصوصاً درصورتیکه افراد آن از ایلیات جنگی انتخاب شوند .

بدبختانه فقدان پول اجرای چنین نقشه‌را بسیار مشکل مینماید حالیه برای حقوق همین ماه مبلغ هفتاد هزار تومان باید باداره ژاندارمری داده شود خزانه بکلی خالی است و تلاش مسیو مرنارد برای استقراض وجه بیهوده است رئیس بانک شاهنشاهی در نظر دارد که بمسیو مرنارد مبالغی قرض بدهد اگر چه محل تامینی موجود نیست و فقط اضافه عایدات گمرکات جنوب باقی است که خزانه دار باید آنرا برای پرداخت وجوهات زیاد درماه مارس کنار بگذارد و حتی در صورتیکه پول برسد هیچ احتمال نمیرود که تا ماه دیگر موجود شود زیرا که منبع عایدات معین نیست که خزانه دار کل بتواند بر آن متکی شود

(امضاء) والتر تنلی

(نمره ۵۱۳)

تلگراف سر والتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ۶ ژانویه ۱۹۱۳ — اوضاع طهران — اگرچه اطمینان دارم که برای تسهیل تشکیل کابینه جدید و تسکین احساسات اهالی آذربایجان برعلیه بختیاری صاحدر اعظم ووزیر جنگ بطورقطع

استعفا نموده اند باز هم بحران کابینه دوام دارد .

برای تاخیر در تشکیل کابینه علل و اسباب مختلفه مذکور شده است مثلا میگویند یکی از وزراء بعلت آنکه رفیق شخصی او جزو کابینه نمیشود حاضر قبول نیست و دیگری برای این که اطمینانی بحصول قرضه نیست جزو کابینه نمیشود بعقیده من علت واقعی این است که سیاسیون میترسند مبادا کابینه جدید بواسطهٔ دادن امتیازات راه آهن طرف بی میلی اهالی واقع شوند .

علاء السلطنه پروگرام رفورمهائی را که در مد نظر دارد بانجام برساند برای من فرستاده در این پروگرام استقراض قریب ۳۵۰۰۰۰۰ لیرا که در مدت پنج سال بمصرف پرداخت مصارف ژاندارمری و تاسیس ادارات صناعتی در چندین نقاط شهر در تحت راهنمائی خارجه ها وتبدیل حقوقات برسد مذکوراست و تا زمانیکه اطمینان از بابت حصول استقراض از خارجه حاصل نشود بعضی ازعناصر مهمه بی میل انداز اینکه جزو کابینه شوند

از فقره اول وسوم پروگرام مذکور ممکن است نتایج مستحسنه بدست آید لیکن مشکل است که با خیال تاسیس کارخانجات تحت کنترل دولت همراهی وهمدردی بتوان نمود چراکه تجربهٔ اینکار حتی درممالک متمدن تر از ایران هم باندازهٔ لزوم موفقیت حاصل ننموده است

(نمره ۵۱۴)

تلگراف سر جارج بوکانان بسر ادوارد گری

سنت پطرزبورغ ۹ ژانویه ۱۹۱۴ —

راجع بتلگراف ۴ ژانویه شما — آنتریک های تبریز — مسیو سازانف بمن اظهار داشت که مضمونیکه ارائه طریق شده بقونسول روس تعلیم داده خواهد شد و از من خواهش نمود که بشما اطمینان دهم که افکار عمومی ایران است که مخالف بختیاریها است و دولت روس مخالف نمیباشد بموجب اخباراتی که برای او رسیده سپهدار در پرده با این هیجان همراه است و دولت روس بهیچوجه برای آن مسئول نمیباشد .

جناب معظم له خیلی از بابت اوضاع عمومی ایران بطور بدبینی صحبت مینمود و گفت که مامورین نظامی میخواهند که مقداری از عساکر روس را عودت دهند لیکن اوضاع هرج و مرج حالیه اینکار را غیر ممتنع میدارد و نمیتوان گفت امروزه در ایران حکومتی هست و پیشرفتی در امر امتیازات راه آهن ممکن نیست وماه دیگر وقتیکه نمایندگان کمیته دتود بطهران میروند می بینند کسی نیست که با او دراین باب مذاکره نمایند .

جناب معظم له اصرار داشت بر اینکه امورات ایران در تحت کنترل شخص مقتدری قرار داده شود .

(نمره ۵۱۵)

تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۷ ژانویه ۱۹۱۳ — اوضاع طهران — راجع بتلگرافات ۲۸ دسامبر و ۶ ژانویه من — مؤسس نقشهٔ استعماری رفورمهائی که برای اجرای آن استقراض خارجی لازم است

مؤتمن الملک رئیس سابق مجلس است من امروز بنا بخواهش
وزیر امور خارجه با او مذاکره طولانی نمودم مقصود از احداث ادارات
جدید (نه کارخانجات چنانچه سابقا راپورت داده شده) در نقاط
مختلفه شهر دو چیز است اولا آنکه اداراتیکه برای عموم لازم است
تاسیس شود و ثانیا اشخاصیرا که زمانیکه حقوقشان تبدیل میشود
وسیله معاشی ندارند در آنجاها بکار وادارند خزانه دار کل صمیمانه
با این نقشه همراه است و سفیر روس هم نکات حسنه در آن
مشاهده مینماید اگر چه او شبهه دارد از اینکه ایرانیها بتوانند بطور
کامل کاری را انجام بدهند عقیده شخصی من این است که این پروگرام
علامت و آثار ترقی است و امیدوارم که درصورتیکه کابینه مقتدر
و کافی قابل اعتمادی پیدا شود که بتواند آنرا با تقویت معنوی دولتین
اجری و اعمال نماید دولت اعلیحضرتی با آن تقویت صمیمی خواهند
نمود مؤتمن الملک محوری است که بر روی آن موفقیت یا
عدم موفقیت تشکیل کابینه کافی از طرف علاء السلطنه دور میزند
و اگر او راضی بعضویت در کابینه شود تمام اشخاص خوب داخل
خواهند شد لیکن اگر او امتناع نماید تشکیل هیئت صحیحی غیر
محتمل است تردید او در اینکار بعلت این است که میخواهد سفارتین
اطمینانی برای دادن قرضه پنج یا شش ملیون لیرا بفوریت بدهند
که بمصرف اجرای پروگرام رفورمها و سایر مطالبات برسد و به
مجرد آنکه امتیازات راه آهن بامضا برسد مساعده از بابت استقراض
بزرگ بمبلغ پانصد یا ششصد هزار لیرا داده شود اینطور مقرر است

که نصف این مبلغ برای مصارف ژاندارمری و نصف برای شروع
اجرای نقشه تبدیل حقوقات و پرداخت حقوقات عقب افتاده برسد
زیرا که محسوس است که درصورتیکه برای این مقصود تا اول سال
ایرانی پول نرسد داد و فریاد مردم از قدر زیاد خواهد بود که هیچ
کابینه نمیتواند زیاد بر سرکار دوام نماید .

اگر کابینه که علاء السلطنه درصدد نظر دارد تشکیل دهد تشکیل
نشود آتیه ایران بسی تیره و تاریک است از مختاری ها بکلی سلب اعتبار
شده و هیجان ارتجاعی آذربایجان درتمام شمال ایران شیوع پیدا خواهد
نمود و اسما مقصود از این هیجان تشکیل کابینه تحت صدارت
سعد الدوله است لیکن مقصود عمده آن رجعت محمد علی میرزا شاه
مخلوع است این هیجان که البته بدون وقوع اغتشاشات سخت نمی
تواند تا طهران منبسط شود انتریک های شبانه روزی
سعد الدوله آنرا تر و تازه نگاه میدارد و دلایل فراوان برای مشغول
بودن و اقدامات سعدالدوله بدست هست اگر اغتشاشی در طهران
رخ دهد ممکن است نتایج دور و دراز داشته باشد .

چنانچه آگاه هستید مؤتمن الملک یکی از اشخاص کافی و تربیت
شده مملکت است و بجهات فوق من صمیمانه با او مذاکره نمودم
و اظهار داشتم که دولتین نمیتوانند بکابینه که وجود ندارد اطمینانات
مطلوبه از بابت قرضه بدهند و اورا اطمینان دادم که در اینباب
فوراً باشما مذاکره خواهد شد و بعلاوه اظهار داشتم که یقین
دارم اگر پروگرام استعماری بدست او و همکارهایش که بعد

انتخاب شوند وا کذار شود از روی تدین اجرا خواهد شدا و میدانم که جناب معظم میتواند اعتماد کامل بطرفداری دولت اعلیحضرتی از اینکونه پروکرام ها که وعده داده است اجرا عماید داشته باشد

من صمیمانه میخواهم اظهار امید واری نمایم که این مسئله جالب توجه دقیق و مساعد دولت اعلیحضرتی خواهد شد چراکه بعقیده من موقع خیلی باریک است

نمره ۵۱۶۰

تلکراف سر والترتنلی بسر ادوارد کری

طهران ۷ ژانویه ۱۹۱۳ —

راجع به تلکراف ۵ ژانویه من — سفیر روس بقونسول روس امقیم تبریز تلکراف نموده اورا تعلیم داده است که بسپهدار وشجاع لدوله بکوید باید از این هیجان خانه خراب کن در آذر بایجان جلو کیری نموده متظلمین را از تلکرافخانه خارج نموده نکذارند تلکرافات مهیجه بطهران بفرستند

نمره ۵۱۷

تلکراف سرادوارد کری به سر والترتنلی

وزارت خارجه ۸ ژانویه ۱۹۱۳ —

راجع بتلکراف ۷ ژانویه — این مسئله البته اسباب تشویق علاء السلطنه خواهد شد و شما باید بایشان تاکید نمائید که بلاتاخیر کابینه خودرا تشکیل و اعلان نمایند

نمره ۵۱۸

مکتوب سر والترتنلی بسرادوارد کری

طهران ۲۳ دسامبر ۱۹۱۲ —

آقا افتخار دارم اینك خلاصه وقایع چهارهفته اخیر ایرانرا بطریق معمول ماهیانه لفاً انفاد دارم (امضا) والترتنلی

ملفوف نمره ۵۱۸

خلاصهٔ وقایع چهارهفته ایران لغایت ۲۳ دسامبر ۱۹۱۲

طهران

کابینه و سعد الدوله — مساعی سعدالدوله برای تشکیل کابینه فعلا پیشرفت ننموده است و مساعی مطوله سیاسیون معتبر ایرانی برای تشکیل کابینه بدون او که نماینده بهترین عناصر موجوده باشد و بختیاری هاهم در ان عضویت نداشته باشند تاکنون موفقیت حاصل ننموده و زمام امور هنوز بدست کابینه صمصام السلطنه است

سالار الدوله — دولت ایران با سالار الدوله مشغول مذاکره اند که مطیع دولت بشود و سالیانه مبلغ ۱۲۰۰۰ تومان باو داده شود و املاك ضبط شده او هم مسترد شود و خود شاهزاده در طهران اقامت نماید ولی حالیه حکومت محلی بوی تفویض نشود شاهزاده از این شرایط نا راضی است لیکن بقونسول روس مقیم استراباد تعلیم داده شده است که برای قبولانیدن شرایط مذکور بشاهزاده فشار آورد

حکومت طهران صدر الممالك که سابقا متولی باشی حضرت

رضا درمشهد بود بجای یمین الممالك که بحکومت مازندران منصوب گردیده حکومت شهر را بعهده گرفته است

گرانی قیمت نان — در شهر قدری اغتشاش برای گرانی قیمت نان بظهور رسیدمتین السلطنه که خزانه‌اورا برای اداره کردن آردی که دولت به نانواها میدهد تعیین نموده متهم شده است باینکه بانانواها برای گران کردن قیمت گندم اتحاد نموده است

انجمن داشناکسیون — این انجمن رولسیونی ارامنه اعلانی انتشار داده که بیش ازاین با حکومت ار تجاعی حاضره همراهی نخواهد نمود

قزوین

قشون قزاق در قزوین که در عده انها خیلی تخفیف داد شده بود تا ۳۲۵ نفر زیاد شده است

۳۰۰ نفر ژاندارم تحت امر دونفر از صاحبمنصبان سوئدی فعلا در راه از قزوین الی همدان مشغول محافظت راه میباشند

مشهد

روز ۳ دیسمبر مستر مرتین یکی از اجزا اداره تلگرافی هند واروپا همینکه برای کار از مشهد بطرف طهران میامد ترکمنها نزدیك میمه باو حمله نمودند کالسکچی و نوکر اداره تلگراف مقتول گردید و قافله بکلی بغارت رفت و مستر مرتین تامیمه بسلامت رسید یکی از راهزانان موسوم بجهانگیر از تمام مسافرین در میان

دشت که درهمازراه واقع است بزور پول میگیرد

بقراریکه راپورت داده شده در ناحیه تربت اموال معادل ۵۰۰۰ لیرا بسرقت رفته است

استراباد

سالار الدوله روز ۱۱ نوامبر بنجه نجف وارد شد و برای رؤسای ترکمنها مکتوب نوشت که آمده و بامقاصد او همراه هستند عساکر روس که در تابستان در قره سو جمع شده بودند باستراباد مراجعت نموده اند

اصفهان

شهر در عرض ماه آرام تر بود لکن چندین دسته سارقین در حدود شهر مشغول غارت بودند بقراریکه راپورت داده شده دسته از بختیاریها که حکمران فرستاده بود در راه شیراز با کهکلوئیها مصادف شد و ده نفراز انها مجروح و مقتول گردیده‌اند خوانین بختیاری مقیم طهران میگویند که از وقوع این حادثه خبری ندارند

در تمام ماه راه طهران امن بود و قوافل با مال التجاره اياب و ذهاب مینمودند

دسته از طایفه بوئر احمدی از قراریکه راپورت داده شد برای جلب اعتماد دولت باچندین از رؤسای خود برای حفظ قوافل بایزد خواست آمده اند

نایب حسین مجدداً بحکومت کاشان منصوب شده است

یزد

حکمران یزد اردوئی بطرف مروس فرستاده که دستجات سارقینی را که در آنجا هستند سرکوبی دهد

مسافرین راپورت میدهند که قراولان راه در راه اصفهان پول زیاد بزور میگیرند ودر یك مورد برای یك روز مسافرت ٤ لیرا مطالبه نمودند

کردن

امیر مفخم در این ماه چندین دفعه استعفای خود را اعلام نموده است ومیگوید کـه حکومت مرکزی نه پول و نه فشنك برای او نمیفرستند چندی بعداز استعفایش مبلغ ۲۰۰۰۰ تومان باو داده شد

بقراریکه از سیرجان راپورت داده شده (رجوع بخلاصه ۲۷ نوامبر بنمائید) بین سردار نصرت وبهار لوها وفارسیهای متحـده جنك بسیار سختی بوقوع پیوست از قرار مذکور قشون ایلات آخر الذکر متجاوز از ۶۰۰۰ نفر بوده است

سعید خان بمی قشونی جمع آوری نموده است که بانواب خان رئیس ایل بهمه جنك کـند نواب خان قشون خودرا در دلبنـد نزدیك بمبور جمع نموده است

کرمانشاه

در عرض ماه در این شهر نارضایتی عامه وسرقتهای متوالیه روز افزون بوده است و قیمت ارزاق هم بتدریج زیاد میشده و

شهرت داشت که سارقین نقشه حمله بشهررا ریخته اند اوضاع ولایت هم روز بروز بدتر شد ایل بلوند در نواحی جنوب مشغول هجوم بوده اند یك طایفه از ایل کلحانی گوران در تحت امر قنبر سلطان مقامی را درراه بغداد متصرف شده وقوافل را تاراج مینمایند قسمت دیگر از همان ایل کمپانی نفت قصر شیرین را تهدید نموده اند

برای رفع این اغتشاشات هیچ اقتداری موجود نیست در ۳۰ نوامبر فرمانفرما رسما بقونسول اعلیحضرتی اعلام نمود که بعلت احضار ۱۵۰ نفر قزاق بطهران که فقط قشونی بود که باقیمانده بود او استعفای خودرا تقدیم داشتـه است قونسول اعلیحضرتی میترسـد بواسطه احضار آنها بطهران درشهر اغتشاشی رخ دهد

سیستان

روز ۱۷ دسامبر قریب ۱۰۰ نفر سرباز خواستـه در قونسولخـانه تحصن اختیار نمایند شکایت اینها این بود که حقوق شان عقب افتاده و دولت ایران تلگرافا امر صادر نموده و بسیاری ازانهـا را بدون حقوق اخراج نموده وحقوق سایرین را تخفیف داده است درمیان عساکری که اخراج شده اند پنجاه شتر سوار برای حفظ راه کوه ملك سیاه بودند سفارت در این باب بدولت ایران اظهاراتی نمود که این پنجاه نفر را اخراج ننمایند و قرار حقوق عقب افتاده انهارا بدهند

ماژر پریدو پس از حرکت کاپیتان هنتر زمام امور قونسولگری را بدست گرفت

شیراز

ماژور کونتر قونسول اعلیحضرتی روز پنجم دسامبر بجای مستر اسمارت که بطهران فرستاده شده بشیراز وارد شد

روز ۱۱ دسامبر دسته را مرکب ازماژر کنلول و کاپیتان اکفورد متعلق بسواره هند مرکزی باتفاق ۲۶ نفر سوار و بنه انها که برای شکار حرکت کرده بودند سارقین بین خانه زینان و دشت ارجن در راه بوشهر حمله نمودند در جنکی که واقع شد کاپیتان اکفورد مقتول کشت باقی ان دسته سالماً بشیراز مراجعت نمودند مخبر السلطنه صولت الدوله را بمقام ایلخانی کری ایل قشقائی منصوب نموده است

اهواز

اهالی بهبهان امتناع نمودند از انکه بکذارند سوارهای حکمران جدید امیر مجاهد وارد شهر شود تا انکه کاغذی بانهـا نشان داده شد که امیر مجاهد تحت حفاظت و حمایت شیخ محمره است

بقراریکه رابورت داده شده تمام ایل کهکیلوئی با حکومت بختیاری در خاك کهکلوئیه مخالف میباشندو اموال خودرا بنقاطیکه دست رست نیست انتقال میدهند

نمره ۵۱۹ —

مکتوب سروالتر تنلی بسراد وارد کری

طهران ۲۳ دسامبر ۱۹۱۲ —

آقا بوصول تلکراف ۲۶ ماه کذشته شما مشعر بر اینکه

مبلغ ۱۵۰۰۰ لیرا در بانك شاهنشاهی ایران بحساب من محسوب شده که بدان وسیله با مالیه حکومت فارس کمك نمایم من با خزانه‌داری مشورت نمودم که به بینم بهترین طریقی برای امانت کذاردن این وجه در بانك بطوریکه بمصارف صحیحه برسد و اسباب کدورت ایرانیها فراهم نیاید چیست (که هرزمان که اقدامی برای کنترل مصرف پولی که بدولت ایران مساعده داده میشود منافعش کرفته میشود کدورت حاصل مینمایند

پس از تبادل نظریات شفاهی با مسیو مرنارد و تبادل مراسلات خصوصی که منتهی بمراسلات غره ماه جاری او کردید وسواد ان درجوف است من مذاکره خصوصی در این باب با وزیر امورخارجه نمودم سپس کاغذی بحضرت معظم روز ۱۰ ماه جاری نوشته سوادش در جوف است) و ایشانرا اطلاع دادم که دولت راضی شده اند مساعده دیکری بمبلغ ۱۵۰۰۰ لیرا تحت شرایط مساعدهائی که در عرض سال داده شد بدولت ایران بدهند که بمصرف احتیاجات ایالت فارس برسانند بر حسب قراری که باعلاء السلطنه داده بودم من یادداشت خصوصی همانروز برای وزیر امور خارجه فرستاده و ترتیبی را که برای کنترل مصرف پول مذکور با مسیو مرنارد داده بودم بایشان توضیح نمودم و همانروز نیز مکتوبی برای مسیو مرنارد فرستاده و این قرارداد را تصدیق نمودم سواد درجوف است) و تعلیمات لازمه ببانك شاهنشاهی دادم من شمارا نیز از اقداماتیکه بعمل آمده وقبول نمودن ایالت این ترتیب را درتلکراف

۱۰ دسامبر خود مستحضر نمودم بنابر نصیحت مدیر بانک شاهنشاهی بعد از آن حواله ۱۵۰۰۰ لیرا برای خزانه دار کل فرستادم اینک مفتخراً سواد جواب اورا که وصول پول را اطلاع داده است برای شما میفرستم

بمجرد ورود ماژر اکونر بشیراز او فوراً شروع بمذاکره درباب اوضاع مالی با ایالت نمود .

از تلگراف ماژر اکونر مورخه ۲۰ شهر جاری که سواد آن در جوف است و راپورت مذاکره با نماینده ایرانی خزانه داری کل را امیدوارم معلوم میشود ماژر اکونر حسن عقیده نسبت باین شخص پیدا نموده و باو نصیحت نموده است که چطور مالیه ایالت باید بمصرف برسد من آنچه را که ماژر اکونر دراین باب گفته است تصویب میکنم بیست هزار تومان که رجوع به آن نمودم اولین قسط از بابت ۱۵۰۰۰ لیرائی است که دولت اعلیحضرتی مساعده (۸۲۰۰۰ تومان) داده اند من بنابر خواهش مسیو مرنارد که دولت باو فشار میاورند برای مصارف اردو برای سرکوبی و تکیین قضیهٔ دشت ارجن پول بشیراز بفرستند تصویب نمودم که این مساعده ببانک شیراز انتقال داده شود و بماژر اکونر اطلاع داده ام که این وجه را فقط بتصویب او میتوان بمصرف رسانید (امضاء) والترتنلی

(ملفوف اول نمره ۵۱۹)

مکتوب مسیو مرنارد به سر والتر تنلی

طهران غره دسامبر ۱۹۱۲ — دوست من مستر تنلی —

مکتوب شما واصل گردید مشعر براینکه دولت اعلیحضرتی مساعده دیگری بمبلغ ۱۵۰۰۰ لیرا بدولت ایران خواهند داد که بمصرف فوری تشکیل قشون برای اعاده انتظامات فارس برسد

شرایطی را که سرادوارد گری میخواهد تحت آن این پانزده هزار لیرا بمصرف برسد مرقوم داشته بودید مسرور شدم

در باب مسئله دوم با شما همعقیده هستم که اقدامات لازمه برای تأمین مصرف این وجه بشود که در حقیقت بمصارف لازمه برسد برای نیل باین مقصود من طریقه ذیل را توصیه مینمایم

ایالت باید بودجه خود را برای سه ماه تهیه نماید بطوری که مخارج ماهیانه او متجاوز از ۳۰۰۰۰ تومان نباشد

وکیل خزانه داری کل مقیم شیراز پیشنهادات ایالت را تحت مداقه قرار داده و آنرا بقونسول انگلیس ارائه میدهد و او هم در صورت لزوم اگر اعتراضی بر آن داشته باشد بشما اطلاع خواهد داد من تا با شما مشورت نکنم اجازه تادیه ۳۰۰۰۰ تومان ماهیانه یا ۱۵۰۰۰ هر دوهفته یک مرتبه نخواهم داد و این پول در تحت عنوان حساب خزانه داری کل درفارس در بانک امانت گذارده خواهد شد و حساب آن علیحده خواهد بود

این نقشه در واقع شبیه همان نقشه ایست که شما توصیه نموده اید و فرقی که دارد این است که ازمداخله قونسول شیراز شاید درظاهراً میکاهد و بهمین واسطه اسباب کدورت اشخاصیکه در آن نقطه هستند و من اصلاح به آنها را مطلوب میدانم فراهم

بخواهد آمد .

بمجرد آنکه وجه مذکور موجود شد من ۱۰۰۰۰ تومان آنرا برای جناب مخبر السلطنه خواهم فرستاد (او اخیراً ۲۰۰۰۰ تومان گرفته است)

(امضاء) سرنارد

(ملفوف دوم نمره ۵۱۹)

مکتوب سر والتر تنلی بعلاء السلطنه

طهران ۱۰ دسامبر ۱۹۱۲ — حضرت اشرفا — چنانچه چند روز قبل شفاها بحضرت اشرف عرض کردم دولت اعلیحضرتی چون شنیدند ایالات فارس محتاج بمعاونت مالی است که ایشان را قادر بانجام وظایف خود نماید مرا اجازه داده اند که مبلغ ۱۵۰۰۰ لیرا بدولت علیه برای احتیاجات مخصوص آن ایالت که منافع انگلیس در آنجا بسیار است بدهم .

پس از مشورت با خزانه داری کل من دیروز بمدیر بانك شاهنشاهی تعلیم دادم که معادل همین مبلغ را بحساب قران در تحت عنوان حساب خزانه داری کل فارس در دفاتر خود انتقال بدهد ازطرف وزارت امور خارجه تعلیم یافته ام که حضرت اشرف را اطلاع دهم که دولت اعلیحضرتی این مساعده را هم از بابت منافع و تامین و طریقه استرداد بهمان شرایطی که برای مساعده هائی که درعرض سال جاری تادیه شده مقرر گردیده است داده اند

(امضاء) والتر تنلی

(ملفوف سوم نمره ۵۱۹)

مکتوب سر والتر تنلی بمسیو سرنارد

طهران ۱۰ دسامبر ۱۹۱۲ — درخصوص مکاتبات نیم رسمی که مبادله شده در موضوع مساعده جدید ۱۵۰۰۰ لیرا که دولت اعلیحضرتی راضی شده اند بدولت علیه برای مساعدت مالیه فارس بدهند جنابعالی را اطلاع میدهم که دیروز بمدیر بانك شاهنشاهی تعلیم دادم که وجه مذکور در حساب مخصوص تحت عنوان حساب خزانه دار کل - فارس در دفاتر خود انتقال دهد این را بعلاوه اظهار میدارم که سرادوارد گری مرا تعلیم داده است که دولت ایران را اطلاع دهم که این پولرا داده اند که فقط بمصرف اداره حکومت فارس برسد و میزان منافع و تامین و طریقه استرداد آن تحت شرایط مساعده های دیگری است که دولت بریطانیای عظمی درعرض سال جاری بدولت ایران داده اند

در خصوص طریقه مصرف این وجه افتخار دارم اظهار نمایم که با نقشه که در مراسلات نیم رسمی غره دسامبر خود شرح داده اند موافقت دارم و پیشنهادات شمارا برای قونسول اعلیحضرتی مخابره خواهم نمود که باتفاق نماینده شما که در شیراز است در نقشه که نماینده شما و ایالات تهیه میکنند مداقه نمایند

من مسرور خواهم شد از اینکه در بودجه که بشما راپرت داده میشود بکمك هرقسم ملاحظاتیکه قونسول انگلیس صلاح میداند اظهار بدارد ومطالعه ومداقه نمایم و آنوقت شما اجازه

بخواهد آمد .

بمجرد آنکه وجه مذکور موجود شد من ۱۰۰۰۰ تومان آنرا برای جناب مخبر السلطنه خواهم فرستاد (او اخیراً ۲۰۰۰۰ تومان گرفته است)

(امضاء) مرنارد

(ملفوف دوم نمره ۵۱۹)

مکتوب سر والتر تنلی بعلاء السلطنه

طهران ۱۰ دسامبر ۱۹۱۲ — حضرت اشرفا — چنانچه چند روز قبل شفاها بحضرت اشرف عرض کردم دولت اعلیحضرتی چون شنیدند ایالات فارس محتاج بمعاونت مالی است که ایشان را قادر بانجام وظایف خود نماید مرا اجازه داده اند که مبلغ ۱۵۰۰۰ لیرا بدولت علیه برای احتیاجات مخصوص آن ایالت که منافع انگلیس در آن جا بسیار است بدهم .

پس از مشورت با خزانه داری کل من دیروز بمدیر بانك شاهنشاهی تعلیم دادم که معادل همین مبلغ را بحساب قران در تحت عنوان حساب خزانه داری کل فارس در دفاتر خود انتقال بدهد   ازطرف وزارت امور خارجه تعلیم یافته ام که حضرت اشرف را اطلاع دهم که دولت اعلیحضرتی این مساعده را هم از بابت منافع و تامین و طریقه استرداد بهمان شرایطی که برای مساعده هائی که درعرض سال جاری تادیه شده مقرر گردیده است داده اند

(امضاء) والتر تنلی

(ملفوف سوم نمره ۵۱۹)

مکتوب سر والتر تنلی بمسیو مرنارد

طهران ۱۰ دسامبر ۱۹۱۲ — درخصوص مکاتبات نیم رسمی که مبادله شده در موضوع مساعده جدید ۱۵۰۰۰ لیرا که دولت اعلیحضرتی راضی شده اند بدولت علیه برای مساعدت مالیه فارس بدهند جنابعالی را اطلاع میدهم که دیروز بمدیر بانك شاهنشاهی تعلیم دادم که وجه مذکور در حساب مخصوص تحت عنوان حساب خزانه دار کل — فارس در دفاتر خود انتقال دهد این را بعلاوه اظهار میدارم که سرادوارد گری مرا تعلیم داده است که دولت ایران را اطلاع دهم که این پولرا داده اند که فقط بمصرف اداره حکومت فارس برسد و میزان منافع و تامین و طریقه استرداد آن تحت شرایط مساعده های دیگری است که دولت بریطانیای عظمی درعرض سال جاری بدولت ایران داده اند

در خصوص طریقه مصرف این وجه افتخار دارم اظهار نمایم که با نقشه که درمراسلات نیم رسمی غره دسامبر خود شرح داده اند موافقت دارم و پیشنهادات شمارا برای قونسول اعلیحضرتی مخابره خواهم نمود که باتفاق نماینده شما که در شیراز است در نقشه که نماینده شما و ایالت تهیه میکنند مداقه نمایند

من مسرور خواهم شد از اینکه در بودجه که بشما راپرت داده میشود بکمك هرقسم ملاحظاتیکه قونسول انگلیس صلاح میداند اظهار بدارد ومطالعه ومداقه نمایم و آنوقت شما اجازه

پرداخت وجه را برحسب احتیاجات وقت خواهید داد .

(امضاء)   والتر شلی

(ملفوف چهارم نمره ۵۱۹)

ترجمه مکتوب مسیو مرنارد بمستر والتر شلی

طهران ۱۷ دسامبر ۱۹۱۲ — افتخار دارم وصول مراسلات ۱۰ و ۱۱ شهر جاری شما را با حواله ۲۵۰۰۰ لیرا که درجوف مراسله آخیر بود اطلاع دهم

بنا بمیل جنابعالی اینوجه را بحساب مخصوص در تحت عنوان حساب خزانه دار کل ـ فارس انتقال داده و پرداخته‌ام و آنچه مستقیماً باداره مالیه شیراز برای مصارف حکومتی ایالت مذکور داده میشود یعنی انوجوهاتیکه سفارت انگلیس لزوم پرداخت آنرا قبلا تصدیق نماید در حساب مذکور ثبت خواهد شد

این را لازم نیست عرض کنم که با عقاید جنابعالی که در مراسله ۱۰ دسامبر در این موضوع مندرج است کمال موافقت را دارم

(امضا)   مرنارد

ملفوف پنجم نمره ۵۱۹

تلگراف قونسول اکونز بمستر والتر شلی

شیراز ۲۰ دسامبر ۱۹۱۲ —

مسئله مالیه میرزا مصطفی خان مفتش مالیه فارس دیشب با من ملاقات نموده تلگرافی از مرنارد بمن ارائه داد که بموجب آن بان دستور العمل داده شده است که به نقشه مصرف وجهی که استقراض

شده و برای دوسه ماهه بعد توسط ایالت طرح شده رسیدگی نموده و قبل از انکه آنرا بمسیو مرنارد مخابره نماید بقونسول ارائه دهد در این تلگراف نیز مذکور است که مبلغ ۲۰۰۰۰ هزار تومان فرستاده خواهد شد مصطفی خان از بابت این مبالغ خبری ندارد لیکن تصور میکنند که باید برای مصارف فوق العاده اقداماتیکه ایالت در مد نظر دارد برای تنبیه مرتکبین حمله اخیر بنماید بمصرف برسد

مفتش مذکور خلاصه بودجه ایالت را هم بمن ارائه نمود این بودجه متضمن صورت وجوهات کلی در تحت عنوانات مختلفه است که مبلغ آنها به ۹۹۰۰۰ تومان میرسد و مفتش نمیداند که چطور جمع آنها باینمبلغ بسته شده و نیز نمیداند که آیا ایالت جزئیات این فقرات وجوهاتیکه در بودجه خودذکر نموده دارد یاخیر؟ مفتش بنا بر این در نظر دارد که تا چند روز دیگر خودش بودجه مفصل مشروحی تهیه نماید مشار الیه مرا اطلاع داد که مبلغ زیادی از بابت حقوق عساکر و نظمیه عقب افتاده است که از من استفسار نمود که آیا صحیح است مبلغهای مذکور جزو بودجه محسوب شود من اظهار داشتم گمان میکنم صحیح نباشد چرا که مقصود از پرداخت این مساعده در ابتدا این بود که بوسیله ان ایالت بتواند آن نقطه را منظم نماید که تا سه ماه دیگر در سال جاری باچنان قدرتی شروع باداره امور حکومتی کند که بتواند عایدات را وصول و انتظامات دررا ایالت مستقر بدارد بنا بر این من بمفتش نصیحت نمودم که بودجه را طوری ترتیب دهد که فقرات آن فقط متضمن مصارف عمده

دعاوی باشد که تصور میشود برای اداره حکومت ایالات کمال لزوم را دارد بطوری که نمونه برای سالهای بعدهم باشد بودجه الحاق دیگر هم برای مصارف فوق العاده از قبیل حقوق عقب افتاده و مصارف اردو برای سرکوبی اشرار تهیه نماید برای پرداخت مصارف اخیر وجه داده خواهد شد قسمتی از آن ۲۰۰۰۰ تومانی که خزانه داری کل وعده داده است و قسمتی از عایدات ایالات و ولایات که قبل از اختتام سال جاری وصول میشود تادیه خواهد شد و اگر این وجوهات مکفی نباشد بازهم ازطهران در خواست خواهد شد که وجه بفرستند

مفتش با این مراتب موافقت نموده و وعده داده است که به اینطریق بودجه را تهیه نماید از قرار معلوم او آدم چیز فهمی است و بنظر من آدم خوبی آمد

همینکه از جزئیات مسئله رسماً مستحضر شدم البته تلگرافاً بشما خبر خواهم داد و امیدوارم که شما نصیحتی را که بمفتش نموده ام تصویب خواهید فرمود گمان میکنم که اگر بگذاریم این ۱۵۰۰۰ لیرا باقسمت عمده از آن بمصارف مختلفه برسد که برای ایالات نفعی نداشته باشد این پول هم تلف خواهد شد و وضع فارس بهتر از سابق نخواهد شد و حال آنکه اگر مصارف این وجه طوری مرتب شود که اساس محکمی برای آتیه مالیه قشون فارس تشکیل دهد و نمونه برای آتیه باشد بنیان برای بانك استعماری حقیقی برای سنوات آتیه تاسیس خواهد شد

(نمره ۵۲۰)

مکتوب سروالتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ۲۴ دسامبر ۱۹۱۲ — آقا افتخار دارم راپورت دهم که دولت ایران ترتیبی را قبول نموده اند که بر عده بریکاد قزاق تحت امر صاحب منصبان روسی افزوده خواهد شد تا به ۴۳۰۰ نفر بالغ شود عده حالیه آنها در طهران ۱۸۰۰ نفر است و در تبریز هم ۶۵۰ نفر تشکیل شده است این ترتیب مستلزم استخدام دو یا سه نفر دیگر صاحب منصبان روسی است اینکار بموقع اجرا گذارده نخواهد شد تا زمانیکه قرضه مهمی بعمل آید ووجوهات لازمه برای اینکار داده شود و بحقوق افراد قزاق هم افزوده شده بطوریکه با ژاندارمها مساوی شود این اضافه حقوق از ابتدای ماه ژانویه داده خواهد شد (امضاء) والتر تنلی

(نمره ۵۲۱)

مکتوب سروالتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ۲۴ دسامبر ۱۹۱۲ — آقا افتخار دارم اینك سواد مراسلهٔ را که قونسول اعلیحضرتی مقیم کرمانشاه برای من فرستاده و در باب اوضاع راه بین سرحد خاك عثمانی و کرمانشاه و بین کرمانشاه و همدان راپورت داده است لفاً ایفاد دارم

بوصول مکتوب قونسول مکدول من درموضوع اوضاع مغشوش راه های مذکوره با همکار روسی خود مذاکره نمودم و در صورتیکه مبلغهائی را که مستر مکدول ذکر نموده داشته

باشداجحافاتیکه‌شده‌و پولهائیکه گرفته شده است خیلی زیادتر از راه از بوشهر الی‌بشیراز است‌من بعدفهمیدم‌که‌قرار دادی‌همین تازه‌کی بین دولتین روس وایران باتمام رسیده‌که بانك روس‌ضمانت میکند مبلغ ۳۰۰۰۰ تومان ماهیانه تا مدت غیر محدودی برای استقرار قوه نظامی و مصارف حکومتی بحکمران آنجا بدهد این پول از مساعده بعد یا از عایدات گمرکات شمالی پس از تادیه مساعده‌های موجوده مسترد خواهد شد

امید است که بوسیله این وجه ماهیانه که مطمئناً داده میشود حکمران بتواند آن انتظاماتی را که انقدر برای تجارت انگلیس دارای اهمیت است اعاده نماید (امضاء) والتر تنلی

(ملفوف نمره ۵۲۱)

مکتوب قونسول مکدول بسروالتر تنلی

کرمانشاه ۵ دسامبر ۱۹۱۲ — آقا افتخار دارم راپورت دهم که فعلا پولهائیکه در راههای از سر حد تا کرمانشاه و از آنجا تا همدان گرفته میشود بسیار زیاد است و راهها امنیت‌ندارد با دلیل عقیده‌ام این است که درصورتیکه دیگر پول از مکاریان گرفته نشود حاملین مال التجاره باکمال خوشی مبلغ کمتری خواهند داد در مدت سال گذشته تخمین شده است که‌قراولان راه از ۱۵۰۰۰۰ تا ۲۰۰۰۰۰ تومان بین سرحد و کرمانشاه وصول نموده اند یکی از اتباع انگلیس که دارای ۱۹ شتر بوده برای هر شتری ۱۸ شلینك در تمام راه داده است

راهداری‌که‌سابقاً گرفته‌میشد حالا مرفوع‌شده لیکن‌غیرممکن بنظر میرسد که از وصول وجوهات بعنوان قراسورانی یا سلامت روی از قاطرداران ممانعت نمود و از مرفوع داشتن راهداری این باج مرفوع نمیشود

عدهٔ از حاملین‌اتباع عثمانی میباشند یکی از آنها تبعه انگلیس است و باقی ایرانی هستند در عرض سال تنگوز ئیل بموجب احصائیه گمرکات که بطبع رسیده است ۴۲۲۰۷۶۶ من مال‌التجاره به کرمانشاه وارد‌شده اکثر حیوانات باری قاطر هستند و از ۴۰ الی ۶۰ بار حمل میکنند و عده شتر هم تا ۷۰ من والاغها از ۲۰ الی ۳۰ من میتوانند حمل کنند اگر روی هم رفته هر باری را چهل من حساب کنیم تخمیناً باید ۱۰۰۰۰۰ حیوان باری در کار باشد در مراجعت اکثر این حیوانات خالی میایند فرض کنیم که برای هر حیوانی در مسافرت بکرمانشاه مبلغ سه قران و نیم ودر مراجعت مبلغ یك قران و نیم دریافت شود ممکن است مبلغ ۵۰۰۰۰ تومان وصول نمود و ازهمدان الی کرمانشاه نیز همین مبلغ را میتوان وصول نمود فرض کنیم که عده حیواناتی که در آن راه اياب و ذهاب مینمایند ۷۰۰۰۰ رأس باشد و جمع مبالغیکه میتوان وصول نمود ۸۵۰۰۰ تومان خواهد بعلاوه مبلغ دیگری که از مسافرین سواره و اياب و ذهاب اهالی داخله گرفته میشود این یکی از راههای معظم زوار است پولی که از بابت هر راس شتر یا قاطر یا الاغ گرفته میشود باید علیحده حساب

هر یک را کرد لیکن اگر برای هر راس حیوانی ۴۰ من محسوب داریم حساب آن درست میشود

چنانچه تخمین شده مبلغ ۸۰۰۰۰ تومان برای حقوق مستحفظین از سرحد تا همدان مکفی خواهد بود و تشکیل مستحفظین این راه را باید بدست یکنفر اروپائی یا صاحبمنصب ژاندارمری سوئدی واگذارد که ازمحل قراول بگیرد لیکن عده هم از جاهای دیگر باید جمع آوری نماید و آنچه وصول و بمصرف میرسد باید طبعا تحت کنترل مدیر گمرکات عایدات باشد و وجوهاتیرا که باید اخذ شود باید در نقطه معین ماخوذ داشت مثلا برای راه سرحد در پل ذهاب و برای راه همدان در پل قراسو بگیرند برای هر فقره وجهیکه وصول میشود قبض رسید چاپی داده خواهد شد و اجازه به آنها داده نخواهد شد که بغیراز حق مرتع پول دیگری بگیرند مشکل است بتوان ترتیب اینکار را داد تا آنکه حکمران بتواند بر ایلاتیکه فعلا خود را مستقل نموده اند اعمال اقتداری بنماید

(امضاء) مکدول

(نمره ۵۲۲)

تلگراف سر ادوارد گری بسر والتر تنلی

وزارت خارجه ۹ ژانویه ۱۹۱۳ — راجع بتلگراف هفتم ژانویه شما — شما باید برای مؤتمن الملک توضیح نمائید که مسئله قرضه بزرگی را با سرمایه داران باید تحت ملاحظه خود قرار دهند و دولت اعلیحضرتی خود نمیتوانند وعده تادیه این قرضه را بنمایند

هنگامیکه کابینه متدین مقتدری زمام امور را بدست گرفت دولت اعلیحضرتی حتی القوه برای تسهیل قرضه کار خواهند کرد و از بابت آن وجهی بطور مساعده خواهند پرداخت شما نباید اشکالی داشته باشید در این که او را از حسن نیت دولت اعلیحضرتی مطمئن سازند .

من آنچه را که شما در اینموضوع صحبت نموده و در تلگراف خود راپورت داده اید تصویب میکنم و نیز نقشه اصلاحات را هم تصویب میکنم تبدیل حقوقات تصور میکنم قسمتی از رفورم عمومی مالیه را تشکیل میدهد

(نمره ۵۲۳)

تلگراف سر ادوارد گری بسر جارج بوکانان

وزارت خارجه ۹ ژانویه ۱۹۱۳ — لطف نموده مفاد تلگرافی را که امروز بطهران مخابره نمودم بمسیو سازانف ابلاغ نمائید

نمرة ۵۲۴

تلگراف سر ادوارد گری بسر جارج بوکان

وزارت خارجه ۱۰ ژانویه ۱۹۱۳ -

راجع بتلگراف ۶ ژانویه شما -

لطف نموده برای تعلیماتیکه مسیو سازانف برای قونسول تبریز فرستاده ازاو اظهار تشکر نمائید شما باید اورا اطلاع دهید که من با نظریات او در خصوص وضعیت مهم ایران که برای دولتین انگلیس و روس لازم میدارد فورا از بابت پولتیک آتیه

خود تصمیمی بنمایند موافقت دارم و یقین دارم که مسیو سازانوف هم باندازهٔ من مایل است که دولتین برای استقرار و حفظ تمامیت و استقلال ایران متفقاً عمل نمایند برای انجام این مقصود فعلا بهترین طریقه برای ما این است که هرقدر ممکن است با علاء السلطنه همراهی نموده و موتمن الملك و کسانیرا که مثل او هستند تشویق بنمائیم بکابینه حاضره داخل شوند امید واریم که مسیو زانوف مایل خواهد بود که بسفیر روس مقیم طهران بلا تاخیر تعلیم دهد که اطمینانات شبیه باطمینانا تی که در تلکراف دیروز من بسر والترتلی مندرج بود بدهد و بطور عموم با علاء السلطنه و مؤتمن الملك همراهی و تقویت نماید

همینکه این کابینه بطور قطع تشکیل کردید خوب است دولت روس ابراز همدردی با آن نموده باین وسیله که عده از عساکر خود را از ایران خارج نمایند و بفهمانند که بقیه هم پس از اعاد انتظامات عودت داده خواهند شد من یقین دارم این کار اثر خوبی تولید خواهد نمود

نمره ٥٢٥

مکتوب لیوتنان کلنل کاکس بسرادوارد کری

بوشهر ١٦ دسامبر ١٩١٢ —

آقا در تعقیب مراسله ١١ سال ١٩١٢ خود افتخار دارم برای اطلاع شما یاد داشتی را که مستر جیك راجع باوضاع حالیه راه بوشهر الی شیراز مخصوصا در خصوص میزان کرایه حمل و نقل اجناس و

وجوهاتیکه در راه ها اخذ میشود نوشته است لفاً ایفاد دارم

این یادداشت حالیه که مسئله راه در میان است خیلی بموقع نوشته شده که اشکال حمل و نقل مال التجاره داخله و خارجه را بنمایاند

چون این نوشته در موقعی رسیده که من در شرف حرکت هستم شخصاً چیزی در آن باب ننوشته‌ام و مطالب لازمه از خود آن نوشته معلوم و مکشوف میگردد

سوادی از این نوشته را برای سفیر اعلیحضرتی و نسخه را برای اداره خارجه حکومت هندوستان بانضمام سواد همین مراسله خواهم فرستاد

امضا کاکس قونسول جنرال اعلیحضرتی مقیم بوشهر وقونسول مقیم اعلیحضرتی در خلیج فارس

ملفوف نمره ٥٢٥

یادداشت در خصوص راه از بوشهر الی شیراز از ماه اوت الی اکتوبر ١٩١٢

در این نوشته اوضاع راه تجارتی از بوشهر الی شیراز از زمانیکه یاد داشت آخری را فرستادم تازمان ورود ایالت فارس مندرج است و بعضی ملاحظات از بابت احتمالات آتیه نزدیك هم بان منضم شده چنانچه در یادداشت آخری خود بخوبی توضیح نموده‌ام مسئله راهداری بهر عنوان واسم که گرفته میشود یکی از مهمترین اشکال و صور اوضاع مغشوشی است که از هرج و مرج حالیه و خسارت وارده بانکلیس خودرا جلوه کر میسازد و تا زمانیکه

ریشه این رسم کنده نشود و ایلات چادر نشین و رؤسای انها از ماخوذ داشتن آن ممانعت نشوند امنیت موجوده دوام خواهد داشت اینمسئله متدرجا بر تمام ایرانیان و بر دولت ایران توسط انکلیسها و حکام حالیه شیراز و بوشهر معلوم و مکشوف شده خلاصه در مدتی که راپورت آرا میدهم علاوه بر علل مذکوره قوای عامله دیکری نیز برای از دیاد اوضاع هرج و مرجی که از اخذ راهداری پیش آمده و تزئید اشکال وضعیت تجارت جنوب در کار بوده است از جمله علل مذکوره یکی مخاصمات بین نواحی در امتداد راه و میزان کرایه و عدم کفایت حیوان بازی و اوضاع راه از شیراز الی اصفهان واز اهواز الی اصفهان بوده است

راهداری

بموجب ثبتی که در یاد داشت سابق خود ارائه دادم جمع مبالغ ماخوذات خوانین و تفنکچیان بطریق ذیل زیادتر شده است

از —	هر راس قاطر
ماه ژون ۱۹۰۷	۷۰ – ۳ قران
ماه ژانویه ۱۹۱۰	۱۵ – ۱۱ «
ماه فوریه ۱۹۱۰	۷۵ – ۹ «
ماه مارس ۱۹۱۰	۳۵ – ۹ «
ماه آوریل ۱۹۱۰	۱۰ – ۷ «
الی —	
ماه سپتامبر ۱۹۱۱	۹۵ – ۱۷ «

ماه ژانویه ۱۹۱۲	۲ – ۲۸ قران
ماه مارس ۱۹۱۲	۳۵ – ۲۱ «
ماه مه ۱۹۱۲	۵۰ – ۲۷ «

بموجب تحقیقات دقیق شخصی که از ماه اوت از قاطر داران شده وجوهاتیکه کرفته شده از سابق خیلی زیاد تر بوده است

بعضی سیاهه هائیرا که در آن جزئیات مبلغهائی که در هر نقطه در ماه اوت و سپتامبر و اکتوبر ماخوذ شده ثبت است نیز لفاً ارسال میشود از این سیاهه ها معلوم خواهد شد که در چهار تای آنها برای هر راس قاطر متجاوز از چهار تومان کرفته شده جمع آن بقراری است که ذیلا نکاشته میشود

ماه اوت ۱۹۱۲	۴۰ – ۳۱ قران
ماه سپتامبر ۱۹۱۲	۸۵ – ۴۴
۱۳ آکتوبر ۱۹۱۲	۲۰ – ۴۷
ماه آکتوبر ۱۹۱۲	۷۰ – ۴۸
۲۲ اکتوبر ۱۹۱۲	۲۰ – ۴۰

بنا بر این مسئله راهداری تا زمان ورود مخبرالسلطنه بشیراز از سابق خیلی مهم تر شده بود و نسبت به بهار سال ۱۹۱۲ مبلغ آن دو مقابل شده بود

پس از هجوم ایلات صولت الدوله براه قریب ۲۰ میلی شیراز قوام الملك امر نمود که قوافل از راه دورتری از شیراز تا نزدیك

دشت ارجن بروند لیکن خوانین کشکولی که این قسمت کوتاه راه به آنها سپرده بود قوافل را مجبور نمودند که در موقع عبور برای هر راس قاطری مبلغ پنج الی هفت قران بدهند

یك کار بد دیگری هم این است که در خود شیراز قوام الملك و کشکولیهائی که با او هستند برای هر راس قاطری از سه الی چهار قران میگیرند وحکمران بوشهرهم حالیه بعنوان اینکه اداره گمرك بعضی پولها را باو نمیدهد دم دروازه هر راس قاطری پانزده شاهی میگیرد و حکمران مذکور پس از اصلاح عمل مالیه خود با اداره گمرك متروك خواهد داشت وجوهاتیکه باین اسم و رسم در شیراز و بوشهر گرفته میشود سرمشق مضری است برای رؤسائیکه در راه هستند و باین واسطه نمیخواهند دیگر دست از این منبع پر مدخول بر دارند

همینکه مخبر السلطنه در اواسط اکتوبر بشیراز رسید مسئله ترك و توقیف راه داری‌را اولین فقره پروگرام اعاده انتظامات راه قرار داد و فوراً دو نفر از صاحبمنصبان سوئدی را باقریب ۱۵۰نفرژاندارم تاکازرون فرستاد و اینها ماموربودند که تا۱۰۰نفر ازتفنگچیهای عرض راه گرفته و اداره ژاندارمری به آنهاحقوق بدهد و اخذ راهداری را در تمام نقاط بین شیراز و کازرون موقوف و مرفوع بدارند

ایلات در نظر نداشت که اقدام مهمی در این باب در راه بین کازرون و بوشهر نماید چرا که مقام ایلات آنجا خیلی محکم تر

از ایلات شمال کازرون است لیکن یك نفر مامور نزد خوانین ایلات مذکور فرستاده امر نمود که اخذ راهداری را موقوف بدارند از هر دو این اقدامات نتیجه بظهور نرسید دراواسط نوامبر ژاندارمری سوئدی عودت داده شد و بقرار اظهار خود ایلات آنها نتوانسته بودند رؤسای محلی ازدشت ارجن الی کازرون را مانع از اخذ راهداری بشوند یا آنکه تفنگچیهای خودرا در راه قرار دهند و از قرار مذکور اخذ راهداری از دشت ارجن الی شیراز موقوف گردید لیکن مشکوك است که آیا هنوز هم راهداری میگیرند یا نه ؟

اما درباب مامورمخصوصی که برای موقوف داشتن راهداری بین کازرون و بوشهر رفته بود اولا این شخص یکی از اجزاء معزول توپخانه بوشهر وشخص سست عنصری بود و از مراسلاتی که از طرف ایالت برای رؤسای ایلات راه میبرد معلوم میشدکه ایالت از اوضاع محلی آنجاها واقف و باخبر نبوده است

(میزان کرایه قاطر الی شیراز)

البته بواسطه پولهای گزافی که دراین چند ماهه اخیر ماخوذ میشد قوافل خیلی متضرر شده اند از آنطرف محض تلافی خسارات راهداری و علاقی تجار بوشهر را وادار بدادن کرایه زیادتر نموده اند در این اواخر میزان خیلی زیاده از اندازه و مهمل شده است .

(ارقام ذیل اضافه شدن میزان کرایه‌را نشان میدهد)
(میزانی که نوشته شده از برای هر یکصد من است)
(که تخمینا باندازه یك بار میشود)

(قران)

مارس ١٩٠٧ الی ١٩٠٨	١٤٠ – ٩٠ – ١١٠ – ١٢٠ ١٦٠
مارس ١٩٠٨ الی ١٩٠٩	٢٢٠ – ١٧٠ – ١٦٠ – ١٤٠
مارس ١٩٠٩ الی ١٩١٠	٢٠٠ – ٢٤٠ – ٣١٠ – ٣٠٠ – ٢٥٠ – ٢٠٠
مارس ١٩١٠	١٤٥ – ٢١٠ – ١٥٠ – ٣٠٠
ژانویه ١٩١١	١٥٠ – ١٢٠ – ١١٠
ماوس ١٩١١	١٢٠ – ١٣٠
آوریل ١٩١١	١٦٠
مه الی ژون ١٩١١	١٩٠ – ١٧٠
ژویت الی اوت ١٩١١	٢٠٠ – ١٨٠ – ١٩٠
ژانویه ١٩١٢	٣٢٠ – ٣١٠
فوریه الی مه ١٩١٢	٢٩٠ – ٣١٠
ژون ١٩١٢	٣٤٠
ژویت ١٩١٢	٤٨٠ – ٤٤٠ – ٤١٠
اوت الی سپتامبر ١٩١٤	٥٠٠ – ٤٨٠
اکتوبر ١٩١٢	٤٢٠ – ٤٤٠

باینطریق در مدت یازده ماه گذشته میزان کرایه تا بیست تومان رسیده تاماه اوت ١٩١١ دیده نشده بود که میزان کرایه از بیست

تومان تجاوز کند و تا ماه ژانویه ١٩١٢ بهیچوجه از سی تومان تجاوز نکرده بود وتا ماه ژون ١٩١٢ از چهل تومان تجاوز نکرده بود

نه فقط میزان کرایه برای مال التجاره های معمولی به پنجاه تومان رسیده بلکه در ماه آکتوبر مکاریان برای حمل و نقل آذوقه ومهمات سواره هند مرکزی برای ١٦٠ راس قاطر از قرار باری ٣٢ تومان کرایه میخواستند که جمع کل آن کرایه اگر قدری تخفیف داده نشده بود قریب ١٠٠٠ لیرا میشد نظر باینکه رزیمان مذکور محتاج باذوقه است ملاحظه خواهید فرمود که میزان گزاف کرایه و هرج ومرجی که بعث آن شده است چقدر موجب خسارت برای دولت اعلیحضرتی است

اما خسارتی که از این بابت بصاحبمنصبان اعلیحضرتی و سایر اروپائیان وارد میاید همینقدر کفایت میکند که بگوئیم قاطرداران دو بار ونیم شراب را بکرایه کمتر از هفتاد تومان نمیگرفتند که برای مستر اسمارت بشیراز ببرند

با این کرایه گزاف در مدت شش ماهه گذشته که عبارت باشد از چهل تومان برای هر هیجده من نیم بار از بوشهر بشیراز و برای هر هیجده من ونیم بار از شیراز باصفهان سی وهشت تومان معلوم میشود که چطور امکان نداشته است از جنوب برای بازارهای اصفهان اجناسی فرستاد که فایده از فروش آنها برده شود و حق حمل اقسام بسیاری از مال التجاره

تا شیراز هم صرفه نداشته است مثلا نفت روسی را که تا شیراز باید متجاوز از ۸۰۰ میل راه طی کند میتوان ارزان تر از نفط خلیج که فقط ۱۸۵ راه است بشیراز وارد نمود

تجار شیر ازاین تضییق را بطور سخت حس میکنند وبازارها کساد است و آنها نمیتوانند اجناس خود را آزادانه بقیمت های مناسب بفروش برسانند و اغلب دادن وجه کرایه اجناس برای آنها خیلی سخت است

(ارقام ذیل که از راپورت هفتگی کمپانی لنچ مقیم اصفهان)
(استخراج شده نشان میدهد که در این مدت در حقیقت)
(از راه اهواز الی اصفهان اجناسی باصفهان حمل نشده است)

	عده صنادیق وغیره	
	که باصفهان رسیده	که باهواز رسیده
سال ۱۹۱۲ —	–	–
۳ اوت	–	–
۱۰ «	۱۶	–
۱۷ «	–	–
۲٤ «	–	–
۳۱ «	۲۲۷	–
۷ سپتامبر	۹۸	–
۱٤ «	۳٤	۱۲۵
۲۱ «	–	۳۳۶

۲۸ «	–	۷۰٤
۵ اکتوبر	–	۹٤
۱۲ «	–	۳۵۸
۱۹ «	–	۳٤
۲۶ «	۲۱	–
۲ نوامبر	–	٤۰
جمع	۳۹۶	

نتیجه این است که مال التجاره انکلیس دیگر ببازارهای صفهان نمیرسد و ازطرف جنوب ایران هم مال التجاره بانجا برده نمیشود و نه فقط لطمهٔ که به نفوذ انکلیس و خسارتیکه بادارات تجارتی آندوات وارد میاید بسیار زیاد خواهد بود بلکه مخصوصاً در این موقع که مسئلهٔ متیازات راه آهن تحت ملاحظه است بسیار نا مساعد خواهد بود

از ماه ژویت تا کنون چنانچه از روزنامه جنرال قونسول اعلیحضرتی مقیم اصفهان معلوم میشود در تجارت روس از طرف شمال خیلی افزایش حاصل شده و جنس زیاد تر باصفهان ورود میکند من از روزنامه مذکور راپورتی استخراج نموده و ذیلا بعرض میرسانم : —

۱۳ ژویت — ازرشت وقزوین مال التجاره بسیار واردشد
۲۰ ژویت — ازرشت وقزوین قوافل بیشمار کما فی السابق وارد می شوند

٣ اوت — روز ٢٧ ژویت قافله بزرکی که عـده حیوان باری آنها ٦٠٠ الی ٧٠٠ راپورت داده شـد با قند و غـیره از رشت وارد شدند

١٠ اوت — قوافل بزرکی قریب ١٠٠٠ راس حیوان باری در عرض هفته از اصفهـان بطرف رشت حرکت کردند اکثر بار آنها پنبه بود .

١٧ اوت — روز ١٦ ماه جاری قافله محـول نقدینه برای بانك روسی وارد شد

٢٤ اوت — روز ٢١ اوت ٢٣ عرابه در تحت حفـاظت قزاقان ایرانی از طهران وارد شـد ٢١ از این عرابه هـا محمول اقمشه روسی بود (٣٣٥ لنگه)

در همان روز ٨٠ قاطر که با امتعه روسی محمول بودند واردشدند

٣١ اوت — پنج عرابه دیگر دوتای آنها محمول امتعه روسی برای تجار ایرانی و یکی محمول اجنـاس عطاری وارد شد از شمال قوافل متعدده با قند وارد شدند

٦ سپتـامبر — در اوایل هفتـه باز هم مقـداری قند از قزوین وارد شد

١٤ سپتامبر — قوافل بسیار بزرك که از قراریکه راپورت داده شد مرکب از دو هزار الی سه هزار شتر و ٤٠٠ الی ٨٠٠ قاطر و الاغ بودند از رشت و قزوین با قند و نفت و پارچهای ابریشمی وارد شدند

٤ سپتامبر — قوافل دیکر هم از رشت و قزوین با قند و نفت وارد شدند

٢٨ سپتامبر — قوافل بزرك با قند و نفط از رشت ونقاط دیکر اتصالا وارد میشوند

٥ آکتوبر — مقدار کثیری نفط و قند متوالیا از شمال وارد می شود

٢ نوامبر — قریب ٥٣ لنگه اقمشه‌پنبه روسی برای‌سمسارهای ایرانی وارد شد باز هم مقداری قند و چای وارد شد من تصور میکنم که میزان کراف کرایه و قصور دولت ایران در اصلاح این امر بیشتر باعث تولید این اوضاع مهم راه از بوشهر الی‌اصفهان کردیده است تاعدم امنیتی که در راه تلکرافی بین شیراز و اصفهان وجود داشته است

(مخاصمات ومجادلات درامتداد راه ازبوشهر الی شیراز)

در ماه اوت متعـاقب پیش آمدن و اقدامات صولت الدوله و غارت قوافل کوچك نزدیك چنـار راهدار تصورشد که‌منزل بین خانه‌زینان و چنار راهدار امنیت ندارد در همان وقت ازکازرون تا تنك ترکان بین علی محمـد متمرد کارجی که کشکولیها حامی او بودند و درحمله ماه دسامبر بر سواره هنـد مرکزی شرکت داشت و کلانتر کازرون و تفنکچیهای شبانکاره و کارج که ناحیه کارج را در تصرف داشتند جنك درکار بود

بمجرد آنکه مخاصمات درطرف کازرون تنك ترکان باتمام‌رسید

تفنگچیهای کمارج و شبانکاره شروع بجنگ مطولی که درمدت ماه سپتامبر و قسمتی از ماه اکتوبر طول کشید با خان دالکی و ناحیه کنار تخته نمودند

اهالی کنار تخته جیرم را که دهی است متعلق به کمارج و در پای کتل کمارج واقع است قبضه نمودند   اهالی کمارج ده مذکور را دراواسط سپتامبر دوباره متصرف شدند لیکن از بالای برجهائی که بر ده مذکور مسلط بود بقوافل شلیك میکردند که متجاوز از یك نفر قاطر دار حماله شد و مقتول گردید و قوافل تا مدتی میترسیدند از اینکه از این نقطه عبور کنند تا ۱۴ روز در ماه سپتامبر هیچ قاطری ببوشهر وارد نشد بعد از آن در دشت کنار تخته قسمتی از طایفه قشقائیها با کشکولیها و شبانکاره‌ها متحد شده و از طرف مخالف هم خان برازجان ۱۰۰ نفر را فرستاد که بهم دست خود که در دالکی بود کمك نماید .

دهات جعفرجن وبانکی که در دشت کنار تخته واقع اند مخصوصاً برای سوء رفتار نسبت بقوافل و اجحافات و انقلاب طلبی و بی‌احترامی کردن باروپائیان مشهور شده‌اند مفتش اداره تلگراف و یکی از تجار آلمانی و صاحبمنصبان انگلیسی و افراد سواره هند مرکزی تمام از سوء رفتاری که در سال ۱۹۱۲ به آنها در آنجا شده شکایت نموده اند   این ناحیه با انضمام ناحیه دشت کازرون نزدیك محل وقوع حمله ماه دسامبر گذشته محتاج به اقدامات فوری سخت می باشد

درغره ماه اکتوبر خان برازجان عده‌ئی را که مقداری آذوقه و مهمات برای سواره هند مرکزی میبرد در برازجان چندروزی نگاه داشت وباانکه میدانست مامورین دولت انگلیس کرایه نموده اند آنهارا ازحرکت مانع آمد این خان از سال ۱۹۰۹ در هر موقعی که پیدا کرده نسبت بعساکر و منافع انگلیس خصومت ورزیده است و بعلاوه نظر بمنازعات او باناحیه شبانکاره و سوء رفتارش خارج نمودن او برای امنیت راه بسیار مطلوب است

قوافل دیگررا هم درهمین وقت توقیف نمودند وخان برازجان اظهار میداشت که این اقدام را برای انتقام کازرونیهائی که در نزدیکی کازرون غارت شدند ومخصوصاً برضد قاطرداران کازرونی بعمل میاورد وبرای آنکه گذارده اند دشمنان شبانکاره او مقام خودرا در کمارج بالای راه مستحکم نمایند

کلانتر کازرون هم درعوض تمام قاطرهائی را که بانجا رفتند تادوازده روز توقیف نمود تاآنکه خان برازجان روز ۱۴ اکتوبر قوافلی را که معطل نموده بود مستخلص داشت

درعرض ماه اکتوبر قسمت راه بین برازجان ودالکی خطرناك بود واهالی شبانکاره هجوم آورده وگله ورمه دالکی را بردند از همراهان خان دالکی درشبی که خان دالکی برای بردن گله ورمه شبانکاره‌ها هجوم آورد سه نفر مقتول گردیدند کدخدای یکی از دهات برازجان وچندنفر شبانکاره وبرازجان درهمین قسم حملات

شبانه مقتول گردیدند

در آخرماه اکتوبر ودر آوایل ماه نوامبر قریب ۲۰ میلی بوشهر بعلت انتقام خون بین اهالی دوده که یکی از انها در تنکستان وکمی بطرف راست راه قافله رو واقع است جنك بوقوع رسید در ۱۵ نوامبر نوبت بمنزل اول بین بوشهر واحمدی رسید ورؤسای عمده تنکستان که میخواستند از خان دالکی انتقام خون بکشند وحکمران بوشهر هم بانها اذیت میکرد در آنطرف مثیله نزدیك بوشهر قشونی جمع آوری نموده و عده از تفنکچیهای تنکستانی قریب ده میلی بوشهر جلو راه قافله رورا گرفته و امر داشتند نکذارند قوافل عبور کنند بین انها و طرفداران احمدی از دور مقداری شلیك شد و قوافل بامال التجارهای پر قیمت و تمام قاطرهای بوشهر بانضمام دسته نظامی تا بحروز نتوانستند حرکت کنند

دولت تصویب نموده بود که عساکر اعلیحضرتی که در بوشهر هستند همراه این دسته نظامی از مثیله باحمدی بروند آنوقت بواسطه اقداماتیکه از محل بعمل آمد تنکستانیها به تنکستان مراجعت نمودند

ایالت جدید فارس از حکمران بنادر خلیج درخواست نموده است که حکومت دشتی و دشتستان را که شامل قسمت بزرکی ازخاك طرف ساحل بوشهر میباشد بعهده کیرد چون حکمران بنادر خلیج قشونی ندارد که اقتدار خود را براین رؤسای مستقل که ازچند

سال باینطرف مالیات نداده اند اعمال نماید محتمل است که تعیین این دو محل برای حکمرانی او صرف اسمی باشد (امضاء) چیك

جنرال قونسولکری انکلیس در بوشهر – ۱۵ دسامبر ۱۹۱۲

ملحقات ماخوذات راهداری

	شهباز ۱۸ اوت ۱۹۱۲ قران	بهروز کازرونی ۱۷ سپتامبر ۱۹۱۲ قران	مشهدی عوض بولوندی ۱۳ اکتوبر ۱۹۱۲ قران
شیراز	٤	٤	٤
قهوه خانه	– ۲۵	–	–
عفیف آباد	– ۵۰	–	–
چنار راهدار	– ۵۰	–	–
پول بردکار	– ۵۰	–	–
برج ماسرم	– ۵۰	–	–
مل خرنه	– ۵۰	–	–
قلعه نو	– ۵۰	–	–
زنیان کهنه	– ۵۰	–	–
زنیان نو	– ۵۰	–	–
سرپل قره قاج	– ۵۰	–	–
ازتنك سرخ تادشت ارجن (غلامحسین خان)	—	۵ –	۵ –
سوارهای کشکولی	–	۲ –	–

	شهباز	بهروز کازرونی	مشهدی عوض بولوندی
	۱۸ اوت ۱۹۱۲	۱۷ سپتامبر ۱۹۱۲	۱۳ اکتوبر ۱۹۱۲
	قران	قران	قران
برج سینه سفید	— ۵۰	— ۵۰	—
قلعه مشیری	— ۵۰	— ۵۰	۱ —
سر چنگک	- ۵۰	۱ —	۱ —
کاروانسرا میان کتل	— ۵۰	۱ —	—
دشت برم	— ۵۰	—	٤ —
عبد وئی	— ۵۰	۱ —	—
سر کتل دختر	— ۵۰	— ۵۰	—
زیر کتل دختر	—	— ۵۰	۱ —
پل آبگینه	۵۰	— ۲۵	—
قلعه شعاع السلطنه	۵۰	— ۵۰	— ۵۰
برج کمان کشی	۵۰	— ۵۰	— ۵۰
کازرون —	—	—	—
باغ سید محمد	۵۰	—	—
باغ شیخ حاجی	—	—	— ۵۰
قهوه خانه	۵۰	—	— ۵۰
دریس	۱ —	۱ — ۲۵	— ۵۰
کاروانسرا راهدار	۲ —	۱ —	۱ —
تنگ ترکان	— ۲۰	۱ —	۱ -

	شهباز	بهروز کازرونی	مشهدی عوض بولوندی
	۱۸ اوت ۱۹۱۲	۱۷ سپتامبر ۱۹۱۲	۱۳ اکتوبر ۱۹۱۲
	قران	قران	قران
کاروانسرا حکیم باشی	— ۲۰	— ۵۰	— ۵۰
کارج	۲ —	—	۱ — ۲۰
علاقی	—	—	—
کتل کارج	— ۲۰	— ۵۰	۲ —
در بانو	—	— ۵۰	— ۳۰
چیرم	— ۵۰	۱ —	۱ —
دوراه خشت	—	۱ —	— ۲۵
تخنکی	—	۱ —	۱ —
جعفر جن	۱ —	۱ —	— ۵۰
کمان کشی	— ۲۵	— ۵۰	۱ — ۲۵
بانکی	۱ —	۱ —	— ۵۰
دوا کونی	— ۷۵	۱ —	۱ - ۵۰
سر کتل ملو	— ۱۵	— ۲۵	۱ —
بکردی	— ۲۰	— ۲۵	— ۲۵
پل دالکی	— ۵۰	— ۵۰	— ۲۰
نماز که	— ۵۰	— ۵۰	۱ —
دالکی	۱ —	— ۵۰	— ۵۰
(نور محمد خان)	—	۱ —	۱ —

	شهباز ۱۸ اوت ۱۹۱۲	بهروز کازرونی ۱۷ سپتامبر ۱۹۱۲	مشهدی عوض بولندی ۱۳ اکتوبر ۱۹۱۲
	قران	قران	قران
علافی	–	– ۳	– ۳
تفنکچی	–	–	– ۵۰
آب گندو	– ۵۰	–۱۵	–
قراول خانه	– ۲۵	–	– ۵۰
جره	– ۲۵	–	– ۵۰
براز جان	۱–۵۰	– ۱	– ۵۰
علا فی	–	– ۲	–
دوانی	–	–	– ۵
چاه خانه	–	–	–
قصار	–	–	–
خوشات	– ۱۰	– ۳	– ۵۰
عبساوند	– ۱۰	–	–
قهوه خانه	–	–	–
احمدی	۱–	۱ – ۵۰	۱ –
جفاده	– ۱۵	– ۶۰	– ۶۰
بوشهر	– ۱۵	– ۱۵	– ۱۵
جمع	۳۱ – ۴۰	۴۴–۸۵	۴۷ – ۳۰

	حسین داونی ماه آکتوبر	باقر کازرونی ۲۲ آکتوبر	شهباز ۱۸ نوامبر
	قران	قران	قران
شیراز	– ٤	– ٤	– ۳
آسیای قوام	– ۵	– ۷	–
دشت ارجن	– ۷	–۷	–
سرچنگك	–	–	–۲۵
میان کتل	– ۲	–	
کاونی	– ۳	– ۲	
کتل دختر	–	–	
پل آبگینه	– ۵۰	– ۸۰	
قلعه شعاع السلطنه	– ۵۰	– ٤۰	
باغ سید	– ۵۰	– ۵۰	
برج نزدیك کازرون	– ۵۰	—	
قهوه خانه	– ۵۰	۵۰	
دریس	– ۱	۵۰	
تل دریس	–	–	
رماسکی	– ۵۰	۵۰	
جادیس	–۵۰	–	
کاروانسرا	–۵۰	–۶۰	
راهدار	–۵۰	–۵۰	

	حسین داونی	باقر کازرونی	شهباز
	ماه آکتوبر	۲۲ آکتوبر	۱۸ نوامبر
تنگ ترکان—			
« شمال	۵۰ —	—۵۰	
« جنوب	۵۰ —	— ۲۰	
ده کهنه	—۵۰	—۲۰	
کارج	۲—	۲ —	
راه‌دار	۵۰	—	
سرکتل	—	—۲۰	
در بانو	—	۱	
چیرم	۱ —	— ۲۰	— ۵۰
دوراه‌خشت	۱ —	۱ —	— ۵۰
تختکی	— ۵۰	— ۵۰	—
تختکی جنوب	— ۵۰	— ۵۰	—
جعفر جن	۱ —	۱ — ۵۰	۱ —
پل بردی	۱ —	۱ — ۵۰	—
خانم کشی	— ۵۰	— ۵۰	—۵۰
بانکی	۲ —	۱ — ۵۰	—۵۰
دواکونی	۱ —	— ۵۰	—۲۵
سرکتل	— ۲۵	— ۱۵	—

	حسین داونی	باقرکازرونی	شهباز
	۱۰ اکتوبر	۲۲ اکتوبر	۱۸ نوامبر
	قران	قران	قران
بن کردی	— ۲۵	— ۱۵	—
پل دالکی	— ۵۰	— ۵۰	— ۲۵
نمازگاه	— ۵۰	—	—
دالکی —			
« علافی	۲ —	۳ — ۵۰	— ۲۵
« دیوانکی	—	۱ —	۲—
« تفنگچی	—	— ۵۰	—
آب گندو	— ۵۰	— ۵۰	—
قراولخانه	— ۵۰	—	— ۵۰
جته	— ۵۰	—	— ۵۰
برازجان	۲ —	۱ —	۲—
« علافی	—	— ۷۵	—
عیساوند	— ۱۰	— ۲۵	—
خوشاب	— ۱۰	— ۲۵	— ۲۵
باغ هزار	—	— ۲۰	—
احمدی	۱ —	۱ —	۱—
چغاده	— ۱۵	— ۶۰	— ۶۰

بوشهر	۱۵-	۷۵ -	۱۵-
جمع	۴۸-۷۰	۲۰ - ۴۰	۲۵ - ۱۵

نمره ۵۲۶

تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۱۱ ژانویه ۱۹۱۳ -

راجع بتلگراف ۹ ژانویه شما – علاء السلطنه موفق شده است بتشکیل کابینه مرکب از عین الدوله وزیر داخله و وثوق الدوله وزیر امور خارجه و مستوفی الممالک وزیر جنگ و قوام السلطنه وزیر مالیه موتمن الملک وزیر تجارت و مشیر الدوله وزیر معارف ممتاز الدو وزیر عدلیه مستشیر الدوله و زیر پست این دو نفر آخری جزو کابینه سابق بودند و کارهای خوب نمودند

این کابینه مقتدرین کابینه ایست که بتوان تشکیل داد و دلیل صحیح بدست است که امیدوار باشیم که در صورتیکه وجوهات لازمه بانها برسد و دولتین با انها همراهی داشته باشند بتوانند بانجام اصلاحات استعماری مهمه موفق شوند

(نمره ۵۲۷)

تلگراف سر ادوارد گری بسر والتر تنلی

وزارت خارجه ۱۱ ژانویه ۱۹۱۳ —

راجع بتلگراف ۱۵ دسامبر شما – قتل کاپیتان اکفوردیل – ازمدتی باینطرف مسئلهٔ اینکه درصورتیکه دولت ایران نتوانند

مقصرین را تنبیه نمایند چه پلتیکی را باید ما تعقیب نمائیم جلب توجه مرا نموده و باکمال دقت توصیه شما را تحت ملاحظه قرار داده ام که در آنصورت مهیای اعزام قشونی بجنوب ایران برای حصول جبران بشویم

بعقیده من این پیشنهاد محل اعتراضات مهمه است

اعزام چنین قشونی موجب مصارف بسیار زیاد خواهد بود زیرا که برای آنکه از موفقیت آنها یقین باشیم عدهٔ آن قشون باید زیاد باشد و البته قشون مذکور متحمل تلفات و نقصانات زیاد خواهد شد اعتراض مهمتر دیگر اینست که محتمل ما پس از انجام اقدامات نظامی مجبور شویم که بطور دائم یا لا اقل تا مدت زیادی قسمت بزرگی از ایران را اشغال نمائیم و عاقبت استقلال ایران معدوم خواهد شد و اقدام ما سبب مستقیم تقسیم آنمملکت خواهد گردید

من جداً مخالف این پلتیک میباشم و گمان نمیکنم و فعلا جهت و سبب کافی برای عدم امیدواری بحفظ استقلال ایران باشد و گمان میکنم نظر بمصالح خودمان و نظر به تعهداتیکه شده بیشتر مقتضی باشد که تمام مساعی خود را برای تاسیس حکومت مقتدری در ایران و همراهی با ژاندارمری که وظایف خود را بطور کامل انجام دهد معطوف داریم

ممکن است حکومت مذکور تا مدتی آنقدر اقتدار نداشته باشد که بتواند در میان ایلات انتظامات بر قرار دارد و تنبیهات لازمه در حق آنها مجرا نماید لکن هر گاه ما مقصود خود را با مداومت تعقیب نمائیم آنچه را که در نظر داریم آخرالامر بوجود خواهد آمد و

بعقام ما از این تاخیر لطمهٔ وارد نخواهد شد

و نباید بایالت فارس برای اعزام قشون تاکید زیاد کرد تا آنکه او از مهلتی که برای تهیه آن داده میشود راضی است و از موفقیت حاصل نمودن آنها خاطر جمع است

اما در باب ژاندارمری آیا وجوهاتیکه من شنیدم برای آن لازمست داده شده بهتر است که برای استحکام این قوه پول بمصرف برسد تا آنکه یك قشون غیر منظم غیر مرتبی اعزام شود من خیال میکنم که چون وجهی که لازم است نسبتاً کم است برای نیل باینمقصود اقدام مخصوصی خواهد شد

نمره ۵۲۸

تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۱۲ ژانویه ۱۹۱۳ —

راجع بتلگراف ٤ ژانویه شما ــ چنانچه انتظار میرفت از زمان حمله بدسته عساکر انگلیسی نزدیك دشت ارجن که منجر بقتل کاپیتان اکفورد گردید یکماه گذشته است و ایالت فارس هنوز نتوانسته است مقصرین را تنبیه نماید گمان نمیکنم جناب معظم را باید برای قصور اینکار مورد سرزنش و ملامت قرار داد زیرا که در ظرف یکماه آنهم در این موسم سال انجام اینکار یکی از ممتنعات محسوب بود

بموجب اخبار تلگرافی که از بوشهر و شیراز رسیده واضح میگردد که ایالت باتفاق ژاندارمری مشغول اقداماتی هستند که قشونی

تهیه نمایند که بتواند در موقع بر علیه مقصرینی که مورد سوءظن واقع شده اند اقداماتی بنمایند فرمانده قوای نظامی ایالت با قشون کمی بکازرون رفته و از آنجا برای جمع آوری قشون دیگر به برازجان رفته است و در کازرون و کنارج ۲۰۰ نفر تهیه نموده و آنها را بسر کردههای معتبر سپرده است

یکی از مقاصد این اقدامات این است که راه بوشهر را برای حمل مقداری اسلحه و مهمات که دو نفر از صاحب منصبان سوئدی برای حمل آن ببوشهر رفته اند امن نمایند این اسلحه هارا از اروپا برای ژاندارمری وارد نموده اند و خیال دارند هر دفعه نصف انهارا حمل کنند و صاحب منصبان سوئدی تا زمانیکه عده قشون جمع آوری نشود و بطور کفایت تعلیم نیابد که بتوان در صورت وقوع حمله بانها اعتماد نمود نمیتوانند با قافله از بوشهر حرکت کنند و نیز میخواهند که انهارا بار کردن و خالی کردن دو توپهای ماکزیم که همراه دارند آشنا سازند محتمل بنظر میرسد که تازمانیکه قشونی که جمع آوری میشود حاضر برای حرکت باشند یکماه طول بکشد

در بوشهر ابتدا جمع آوری قشون اشکال داشت لکن معلوم میشود که همراهیهای سرکاکس نتیجه تسکین آمیزی داشت و حالا دیگر اشکالی ندارد

ایالت خیلی میل دارد که برای قشونی که تشکیل میدهد اسلحه برسد لکن صاحب منصب فرمانده ژاندارمری شیراز بنا بر

تعلیمات مرکز بعنوان انکه این اسلحه متعلق ژاندارمری است و به کسانیکه خارج از ژاندارمری باشند داده نخواهد شد با این امر موافقت نمی کنند ظاهراً اعتراض او صحیح باشد ولی اگر قسمتی از این اسلحه بایالات داده نشود مساعی او بهدر خواهد رفت چرکه بوسیله دیگر نمیتواند قشون خودرا مسلح نماید

نمره ۵۲۹

تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۱۲ ژانویه ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف امروز من — وزیر امور خارجه دیروز صبح ازمن ملاقات نموده نقشهٔ برای حفاظت راه از بوشهر الی ازدخواست را که کلنل سوئدی ژاندارمری طرح نموده بمن ارائه نمود در این نقشه طرح تشکیل دستجات سیارهم ریخته شده وتصور میشود که بدون این قوه سیار اعاده انتظامات فارس امکان پذیر نخواهد بود

علاء السلطنه اشعار داشت که در این موسم سال امکان ندارد بتوان اقدامات مؤثره برای مرتکبین حمله دشت ارجن نمود لکن ایالات هر گونه اقداماتیکه بتوانندهمینکه هوا گرمتر شد حسب الامکان برای تنبیه مرتکبین بعمل خواهد آورد

جناب معظم بعلاوه اظهار داشت که عقیدهٔ دولت ایران بر این است که فقط راهی که برای استقرار دائمی انتظامات متصور است اجرای نقشهٔ کلنل سوئدی است که در آن مقرر است قریب

۱۸۰۰ نفر درراه تعیین شوند علاء السلطنه اظهار داشت که از این عده تا کنون جمعی اسمشان نوشته شده ومشغول تعلیم آنها هستند بطوریکه قریب ۱۰۰۰ نفر آنها در بهار آتیه حاضر برای حرکت بطرف جنوب باشند اینطور تصور میشود که دستهٔ اول انها بتواند قریب یکماه دیگر حرکت کنند

علاء السلطنه اظهار نمود فقدان پول اشکال بزرگی است که دولت ایرانرا مانع از ایجاد این قوه که مخارج سه ساله اش به ۳۵۰۰۰۰ لیرا تخمین شده میباشد علت تعیین این مدت این است که هیئت دولت مطمئن میباشند که در صورتیکه امکان داشته باشد تا آن زمان درفارس قوه نگاه داشت در ایالات مذکور امنیت کاملا اعاده خواهد شد و آنوقت عایدات خود ایالات زیادتر از احتیاجات آن خواهد بود

جناب معظم سپس باقدری تردید طبیعی ازمن درخواست نمود که ازدولت اعلیحضرتی استفسار نمایم که آیا حاضرند دفعهٔ دیگر بادولت ایران همراهی نموده و این مبلغ را قرض بدهند که ازوجوهات استقراضی که بهمین زودیها عمل آن باتمام خواهد رسید مسترد گردد وزیر امور خارجه بعلاوه اظهار داشت که متجاوز از نصف این مبالغ را فوراً لازم نخواهند داشت لکن اگر دولت ایران بداند که مصارف سه سال آنها خواهد رسید نقشه را نمی تواند بموقع اجرا گذارد

جناب معظم بمن فهمانید که هرگونه شرایطی که برای تامین
مصرف این وجه در محل صحیح لازم تصور بشود قبول خواهد
شد و ارائه طریق نمود که اینوجه باید توسط خزانه داری کل
تماما بدست فرمانده ژاندارمری داده شود و بالتمامه برای احتیاجات
تامین فارس تخصیص شود

عقیده من بر این است که ژاندارمری تحت امر صاحب
منصبان سوئدی فقط قوه ایست که میتوانیم از ان اعاده انتظامات وامنیت
راههای بزرگ ایران انتظار داشته باشیم در راههائیکه فعلا تحت حفاظت
آنها است کاملا برقرار شده وبا انکه علامات بهبودی معینی نمودار است عقیده
من بر این است که در آتیه درصورتیکه پول برای تشکیل قوه نظامی
برای حفظ راهها رسد مبلغ ۱۰۰،۰۰۰ لیرا که ماهیانه یا بر حسب
احتیاجات کنلل داده شود برای مخارج نه یا ده ماه کافی خواهد
بود من با کمال احترام از دولت اعلیحضرتی ملاحظه در این امر را
در خواست نموده و تقاضای قبول آنرا دارم

نمره ۵۳۰

تلگراف سر جارج بوکانان بسر ادوارد گری

سنت پطرزبورغ ۱۳ ژانویه ۱۹۱۳

راجع بتلگراف ۱۰ ژانویه شما ـ وزیر امور خارجه امروز
در جواب مراسله که بایشان نوشتم یادداشتی بمن دادند و مطالب
ذیل از آن استخراج شده :

دولت روس با آنکه بسیار مایل باستقرار حکومت مقتدری
میباشند هنوز از کفایت کابینه جدید یقین حاصل ننموده اند بنا بر
این رویه دولت روس بسته بنتایجی است که کابینه جدید ابراز
خواهد داشت وحسن سلوك آن نسبت بروسیه دولت روس هنوز
خیال میکنند که استقراض بزرگ لازم است وبرای اتمام عمل آن
تحت وثیقه های لازمه همراهی خواهند داشت ونیز راضی میباشند
که پس از آنکه امتیازات راه آهن ها قبول شود از بابت استقراض
بزرگ مبلغی مساعده بدهند لکن مبلغ آنرا تعیین نمیکنند میل
صمیمی دولت روس این است که عساکر خود را عودت دهند لکن
با اوضاع موجوده چون عساکر مذکور فقط وثیقه تامین اتباع و
تجارت روس میباشد فعلا نمیتوانند از عده آنها بکاهند و نه هم می
توانند تاریخی برای عودت آنها معین کنند و عودت آنها بسته به
اعاده و استقرار انتظامات است در خصوص پروگرام اصلاحاتی که
صدراعظم طرح نموده چون هنوز آنرا ندیده اند نمیتوانند اظهار
عقیده بنمایند

وزیر امور خارجه در ضمن صحبت اظهار داشت که چنانچه
ملاحظه میکنید سلوك دولت روس دوستانه است ودرصورتیکه کابینه
حالیه توانست با این اوضاع مقابله نماید او باکمال میل از آن تقویت
خواهد نمود من نتوانستم اورا ترغیب نمایم که راضی بعودت قسمت
کمی از عساکر روس شود درخصوص شجاع الدوله جناب معظم اظهار
داشت که حتی المقدور سعی در ابقای او خواهد نمود چرا که اززمان

آمدن او به تبریز اغتشاشی بظهور نرسیده و به تجارت روس خسارتی وارد نیامده است

(نمره ۵۳۱)

تلگراف سر ادوارد گری بسر والتر تنلی

وزارت خارجه ۱۴ ژانویه ۱۹۱۳ —

راجع بتلگراف ۲۹ دسامبر شما —

حمله بر لیوتنان بولاك — وجه غرامت باید چنانچه پیشنهاد نموده اید ۵۰۰ لیرا باشد بعلاوه سایر دعاوی که در مراسله ۲۹ نوامبر خود ذکر نموده اید

بدولت ایران باید اطلاع داده شود که صورت ادعای دیگری برای این مبلغ بصورت دعاوی معوقه علاوه خواهد شد

نمره ۵۳۲

تلگراف سر ادوارد گری بسر والتر تنلی

وزارت خارجه ۱۴ ژانویه ۱۹۱۳ —

راجع بتلگراف ۱۲ ژانویه شما —

شما باید بدولت ایران اطلاع دهید که از صمیم قلب از اقداماتیکه درنظر دارند برای اعاده و استقرار انتظامات در جنوب بعمل آورند بسیار مسرور هستم و باکمال دقت ملاحظه خواهم نمود که دولت اعلیحضرتی بچه قسم میتوانند برای این کار کمك مالی بنمایند پس از آنکه امتیازات راه آهنها داده شود

قسمت عمده از هر مبلغ مساعده که ما بدهیم گمان میکنم ممکن

است برای اعادهٔ انتظامات فارس بمصرف برسد ومبلغ مذکوررا چنانچه درخواست شده است میتوان بقونسول اعلیحضرتی مقیم شیراز داد وباو دستور العمل داد که آنرا طوری بمصرف برساند که ثمری از آن حاصل گردد

(نمره ۵۳۳)

تلگراف سرادوارد گری بسرجارج بوکانان

وزارت خارجه ۱۴ ژانویه ۱۹۱۳ —

لطف نموده مسیو سازانف را از مفاد تلگراف ۱۱ ژانویه طهران مستحضر داشته بگوئید من صمیمانه امید وارم جناب معظم بوزیر مختار روس مقیم پاریس تعلیم خواهد داد که باتفاق سر برتی از نایب السلطنه خواهش نمایند که هرقدر زودتر که امکان دارد کابینه جدید ایرانرا تصویب نمایند

من درنظر دارم که بسفیر اعلیحضرتی مقیم طهران تعلیم دهم که پیغام تشویق آمیزی بعلاء السلطنه و همکارهای او بفرستند و امیدوارم مسیو سازانف هم همین قسم اقدام خواهد نمود

نمره ۵۳۴

تلگراف سر ادوارد گری بسر برتی

وزارت خارجه ۱۴ ژانویه ۱۹۱۳

وقتیکه تعلیمات همکار روسی شما میرسد شما باید بطوریکه در تلگراف امروزمن بسر جارج بوکانان ارائهٔ طریق شده با نایب السلطنهٔ ایران مذاکره نمائید

(نمره ۵۳۵)

تلگراف سراولترتنلی بسر ادوارد گری

طهران ۱۵ ژانویه ۱۹۱۳ -

مالیه فارس - وکیل مالیه بلجیکی خزانه بشیراز وارد شده و صحبتهای طولانی رضایت بخش با قونسول انگلیس نموده است و اظهار داشته‌است که اگرچه درصورتیکه ۱۵۰۰۰ لیرائیکه دولت اعلیحضرتی مساعده داده اند ازروی عقل بمصرف برسد ایالترا ممکن است قادر نماید که تا آخر سال جاری ایرانی امور حکومتی خودرا اداره نماید لکن در ابتدای سال جدید که اواخر ماه مارس باشد وضعیت او از حالیه بدتر خواهد شد باین دلیل که آنوقت قوهٔ نظامی تشکیل شده که وجه برای پرداخت حقوق آنها موجود نخواهد بود عایدات ایران دراول سال نو وصول میشود لکن عایدات فارس در ماه آوریل ومه وبعضی اوقات هم درماه ژون درموقعیکه ایلات سیار ازبعضی نقاط عبور میکنند و دسترسی وصول کنندگان مالیات بآنها بیشتراست وصول میشود اگرایالت نتواند حقوق عساکر خودرا بدهد آنوقت بانتظامات آنها طرف خواهد شد بسهولت ممکن است که تنظامات آنهامنجر باغتشاش گردد وآنوقت دیگر قشون نخواهد داشت که برای وصول مالیات ازایلات بران اتکانماید

وکیل خزانه داری مصارف حکومتی را ماهیانه به ۴۰۰۰۰ تومان تخمین میکنند وعقیده قونسول انگلیس برین است که وجه برای گردانیدن چرخهای حکومت ازچهارالی ششماه لازم است اگرچه

تصور میشود که در صورتیکه امور در مجرای صحیح بگذرد در عرض سال آتیه میشود قریب ۹۰۰۰۰ لیرا عایدات وصول نمود من اصرار دارم براینکه مصادر حکومتی هرقدر که ممکن است کم بشود امنیت وسعادت این ایالت درمدت کمی که برای ایالت باقی است باندازه بهبودی حاصل نخواهد شد که بتوان بطریقیکه درمراسله ۳ دسامبر خود ارائه طریق نموده اید قراری ببانک داد

من پیشنهاد میکنم که بسیار لازم است که درنقشه اداره نمودن امور ایالت که فعلا طرح شده مداومت بشود

و در صورتیکه از پیشرفت آن حتی تا مدت قابلی هم بعلت فقدان وجوهات جلوگیری شود مضار ترمیم نشدنی در آن بظهور خواهد رسید عقیده من بر این است که ۳۰۰۰۰ لیرا مکفی خواهد بود که بوسیله آن ایالت بتواند حکومت خودرا بر اساس صحیحی قرار دهد چرا که باینطریق تا آخر ماه ژون پول خواهد داشت من امید وارم که شما قبول بفرمائید که وجه فوق الذکر بهمان شرایطی که ۱۵۰۰۰ لیرای سابق داده شد بدولت ایران داده شود یا آنکه مبلغ مذکور از مساعده دیگر که داده خواهد شد برای مقصود فوق الذکر کنار گذارده شود

نمره ۵۳۶

تلگراف سراولترتنلی بسر ادوارد گری

طهران ۱۶ ژانویه ۱۹۱۳

راجع بتلگراف ۱۴ ژانویه شما بپاریس نایب السلطنه کابینه

جدیدرا تصویب نموده است و وزرا در ۱۸ ژانویه بشاه معرفی خواهند شد

نمره ۵۳۷

تلگراف سرادوارد گری بسرجارج بوکانان

وزارت خارجه ۱۶ ژانویه ۱۹۱۳ —

راجع بتلگراف ۱۳ ژانویه شما - متاسف هستم از اینکه وزیر امور خارجه ممکن نمیداند بطریقیکه در تلگراف دهم ژانویه خود پیشنهاد نمودم عمل نماید لیکن امید وارم که بتواند لا اقل پیغام تشویق آمیزی بکابینه جدید ایران بفرستد

از اطمینانی که مسیو سازانف میدهد که دولت روس همینکه امتیاز دوخط آهن که مذاکره آن فعلا در میان است داده شد در پرداخت مساعده شرکت خواهند نمود اگر از این مساعده که داده میشود باید نتیجه و فایده گرفت باید مبلغ آن زیاد باشد و امید وارم که دولت روس راضی خواهند شد مبلغ ۲۵۰۰۰۰۰ لیرا داده شود

خیلی اهمیت دارد که دولت ایران پول داشته باشد که بتواند در فارس انتظامات را اعاده نموده و مقصرین قتل کاپیتان اکفوردرا تنبیه نماید بنابراین من با مراعات ملاحظات مسیو سازانف پیشنهاد میکنم که در صورتیکه انتظار تعویقی برود پس از انکه دو فقره امتیاز داده شد سهم مساعده انگلیس داده شود

نمره ۵۳۸

تلگراف سرادوارد گری بسروالترتنلی

وزارت خارجه ۱۶ ژانویه ۱۹۱۳ راجع بتلگراف ۱۵ ژانویه شما - مالیه فارس - لطف نموده رجوع بتلگراف امروز من که بسنت پطرزبورغ مخابره نموده‌ام بنمائید این مسئله ایست که پس از تادیه ۲۵۰۰۰۰ لیرا قرار آن رامیتوان داد

(نمره ۵۳۹)

تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۱۷ ژانویه ۱۹۱۳ -

راجع بتلگراف ۱۱ ژانویهٔ شما - اوضاع جنوب ایران - حالا که اعزام اردوئی‌را مطلوب نمیدانید من عرض میکنم که پلتیک دیگری را باید باکمال جدیت تعقیب نمود که هرقدر ممکن است ژاندارمری‌را تقویت نمود و حکومت مرکزی و محلی را که مخصوصاً با منافع ما ارتباط دارد مؤثراً تقویت نمائیم

این مسئله‌را باید تاکید نمائیم که تا زمانیکه پول زیاد بایالات و ژاندارمری داده نشود بهیچوجه پیشرفتی حاصل نخواهد شد و اگر اینکار ازقول بفعل برسد یقین‌دارم که درقلیل مدتی بتوان انتظامات درفارس اعاده نمود

اوضاع ایالات مذکور فعلا المانگیز است و شاید از سایر قسمتهای ایران بدتر است ایلات از مدتی باینطرف مالیاتهای بدهی خودرا نپرداخته اند و اگر باید آنهارا وادار باطاعت قانون و

محترم داشتن اقتدار ایالت نمود واجب است که وجوهات کافی برای احتیاجات حکومتی و استقرار قوهٔ نظامی بزرگی داده شود اگر علاوه این دولت اعلیحضرتی بایالت تقویت معنوی ومالی بنمایند یقین دارم که روسای مقتدر ایلات که با او رقابت دارند و آنقدر اسباب درهم برهمی اوضاع میباشند با او همراه خواهند شد حالیه کافی نخواهد بود که ایالت را از اشکالات مالی مستخلص نموده واورا ویل کنیم بلکه لازم است که آنقدر پول باو بدهیم تا آنکه بتواند مقام خودرا مستحکم بنماید و در صورتیکه اقتداری حاصل نماید گمان میکنم عایدات ایالتی بزودی اورا قادر تواند نمود که وجوهاتیرا که مساعده داده میشود مسترد بدارد

در خصوص ژاندارمری در این نه ماهه اخیر ترقی بینی در جثه و هیکل افراد ژاندارمریها پدیدار شد و بمرور ایام صاحب منصبان انها بیشتر تجربه برای سلوک با عساکر مشرق زمین حاصل خواهند نمود و البته در کار خود موفقیت حاصل خواهند نمود چراکه تمام انها صاحب‌منصبان زرنگ کارکنی هستند لکن با این خزانه خالی این قوه را که عده شان فعلا به ۲۸۰۰ نفر میرسد درست نمیشود نگاهداشت اگرچه بکمک و همراهی بانک شاهنشاهی تمام مصارف (پس از تاخیر و تعویق ناچار) تاکنون داده شده است

نمره ۵۴۰

تلگراف سرجارج بوکانن بسرادوارد گری

سنت پطر بورغ ۱۷ ژانویه ۱۹۱۳

راجع بتلگراف ۱۶ ژانویه شما —

مسیو سازانف مرا اطلاع میدهد که حاضر است بگذارد کابینه جدید ایران امتحان خودرا بدهند و تلگراف تشویق آمیزی بانها مخابره خواهد نمود

در باب پیشنهاد شما باینکه دولت انگلیس سهم مساعده خودرا مستقلا بدهد مسیو سازنف قبل از رضا دادن باین امر میخواهد در این مسئله مداقه نماید من باو اظهار داشتم تنها چاره کار این است که دولت روس با ما اتفاق نموده و فوراً مساعده را بدهیم جناب معظم اظهار داشت که بهتر است دولتین بالاتفاق عمل نمایند و دلایلی را که دولت اعلیحضرتی برای پرداخت فوری پول بدولت ایران ارائه نموده اند تصدیق میکنند

نمره ۵۴۱

تلگراف سروالتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ۲۱ ژانویه ۱۹۱۳ —

سالار الدوله راجع بتلگراف ۲۷ دسامبر من —

سالارالدوله ترتیب رضایت بخشی را که سفارت روس و دولت ایران داده اند مبنی براینکه سالار الدوله در طهران اقامت نماید وحقوق باو داده شود واملاکی که ضبط شده باو مسترد گردد قبول نموده است روسها میخواهند که او تحت حفاظت آنها باشد بنظر من میاید که چنین ترتیبی وثیقه خوبی برای حسن رفتار او است لیکن دولت ایران تا اندازه مخالف این عقیده هستند

نمره ۵۴۲

مکتوب وزارت خارجه بأداره هند

وزارت خارجه ۲۱ ژانویه ۱۹۱۳ —

آقا از طرف سرادوارد گری وزیر امور خارجه تعلیم دارم که سواد مراسله سفیر اعلیحضرتی مقیم طهرانرا که جوف آن سواد دوراپورتیست که از مستر اسمارت کفیل قونسولگری اعلیحضرتی مقیم شیراز رسیده و از حسن خدمات کاپتن دوگلاس و عساکر تحت فرمان او و مستر اسمیت و اجزاء اداره تلگرافخانه هند و انگلیس در فارس بقونسولگری اعلیحضرتی تمجید و تحسین نموده است لفاً ابفاد دارم

من لازم است اظهار بنمایم که شهادت خدمات اشخاص محترم مذکور بانهایت مسرت در این اداره قرائت شد و از طرف سرادوارد گری اظهار امید واری مینمایم که مارکس اف کرو بتواند شناسائی و قدردانی خدمات آنهارا بمقامات صحیحه توصیه نماید

(امضاء) لوئیس ملت

نمره ۵۴۳

مکتوب اداره هند بوزارت خارجه

اداره هند ۲۳ ژانویه ۱۹۱۳

از طرف وزیر هند تعلیم دارم که برای استحضار خاطر سرادوارد گری سواد تلگرافیرا که از طرف حکومت هندوستان در باب جبران حمله که بصاحبمنصبان انگلیسی نزدیک شیراز شده باید بعمل آید مخابره شده است لفاً ابفاد دارم

من تعلیم دارم اظهار نمایم که چون مسئله پلتیکی را که دولت اعلیحضرتی باید در موضوع جنوب ایران تعقیب نمایند تحت ملاحظه و مذاکره کابینه است مارکس اف کرو در نظر ندارد که ملاحظاتی در خصوص تلگراف جوف اظهار بنماید

(امضاء) هلدرنس

ملفوف نمره ۵۴۳

تلگراف حکومت هندوستان بمارکس اوف کرو

۱۷ ژانویه ۱۹۱۳ —

شیراز ما تاکید میکنیم که جبران حمله بصاحبمنصبان انگلیسی باید بعمل آید لکن تصور میکنیم نه باید مدت طولانی با یالت مهلت داده و بوثوق باو رسانید و پیشنهاد میکنیم که مسئله اعزام اردو تا پائیز آینده بعهده تعویق انداخته شود

نمره ۵۴۴

تلگراف سروالتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ۲۶ ژانویه ۱۹۱۳ —

بموجب اخبار جدیده از تبریز سپهدار تاچند روز دیگر بطرف اروپا رهسپار خواهد شد دو ماه اجازه مرخصی گرفته است

در نظر است که در غیاب سپهدار شجاع الدوله برتق وفتق امور مشغول باشد

نمره ۵۴۵

تلگراف سروالتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ۲۶ ژانویه ۱۹۱۳ —

وزیر امور خارجه بمن اطمینان میدهد که مسئله امتیازات راه آهن باید تا یك هفته یا زودتر فیصله شود درباب ان در جلسات یومیه کابینه مذاکره مینمایند

جناب معظم بمن موکداً اظهار داشت که مبلغ ۶۰۰۰۰۰ لیرا از بابت استقراضی که بعد خواهد شد بسیار لازم است دولت ایران امیدوارند که مبلغ استقراض ۶۰۰۰۰۰۰ لیرا خواهد بود که در پنج قسط سالیانه پرداخته شود

در جواب سؤال من که آیا ۳۰۰۰۰۰۰ لیرا که سهم دولت انگلیس میشود متضمن مبالغی خواهد بود که برای ژاندارمری فارس خواسته شده وزیر امور خارجه توضیح نمود که دولت ایران امیدوار است که این مبالغ را مساعده علیحده تصور خواهند نمود که از قسط دوم استقراض مسترد شود و این ۶۰۰۰۰۰ لیرا علاوه برای مصارف عمومی فوری لازم است و بطور مساعد از بابت نصفه قسط اول محسوب خواهد بود

نمره ۵۴۶

تلگراف سر والتر تئلی بسر ادوارد گری

طهران ۲۷ ژانویه ۱۹۱۳ —

قونسول انگلیس مقیم شیراز تلگراف میکند که ایالت ۱۰۰۰ تفنگ و ۵۰۰۰۰۰ فشنگ برای قشون جدید خود جداً لازم دارد و پیشنهاد میکند که حکومت هندوستان ممکن است بتواند تفنگ

های کوتاه طرز جدید که بجای تفنگهای بلند لی انفیلد استعمال میشود بدهد وزیر امور خارجه وساطت مرا در این امر درخواست نموده است و تفنگی را که ایالت ارائه طریق مینماید مناسب میداند در صورتیکه قیمت آن از تفنگهای موزر حالیه گرانتر نباشد

ایالت بدون اسلحه نمیتواند در تشکیل قشون جدید خود پیشرفت بدهد اگر این پیشنهاد قبول شود من ارائه طریق میکنم که قونسول مقیم بوشهر بهتر از کسی دیگر میتواند با حکومت هندوستان ترتیب اینکار را بدهد

از قراریکه از مامورین محل بمن اطلاع رسیده ممکن است ترتیبی داد که اسلحه و مهمات سالماً وارد شود

نمره ۵۴۷

تلگراف سر والتر تئلی بسر ادوارد گری

طهران ۲۷ ژانویه ۱۹۱۳ —

راجع بتلگراف ۲۶ ژانویه من وود شرایطی را که درتحت آن دولت ایران حاضرند نوشته را امضا نمایند که سندیکای راه آهن ایران حق احداث خط آهن از محمره الی خرم آباد را داشته باشد تلگرافا بطور مفصل خبر میدهد نظر بغیر معلومی مصارف احداث این خطوط و احتمال مفید بودن این اقدام از حیث منافع مالی باعدم آن دولت ایران این حق را برای خود محفوظ میدارند که پس از اتمام عمل مساحت یاعقد کنترات نمایند با انکه امتیاز آنرا بدهند

بنظر من این پیشنهاد با احتیاجات دولت اعلیحضرتی موافق باشد

نمره ۵۴۸

تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۳۰ ژانویه ۱۹۱۳ —

راجع بتلگراف ۷ ژانویه من —

تلگراف ذیل از نماینده اعلیحضرتی در ۲۹ ژانویه از تبریز رسیده است : —

انقلاب تبریز — جمعیت حالا از مسجد خارج شده اند

نمره ۵۴۹

تلگراف سر والترتنلی بسر ادوارد گری

وزارت خارجه ۳۰ ژانویه ۱۹۱۳ —

راجع بتلگراف ۲۶ ژانویه شما — ما حاضریم مبلغ ۱۰۰۰۰۰ لیرا برای ژاندارمری فارس بدهیم بشرط آنکه همینکه ۱۵۰۰۰ لیرائیکه در ماه دسامبر گذشته‌داده شد باتمام رسیده مصرف آن کنترل داشته باشیم من در نظر دارم که مبلغ هشت هزار لیرا ماهیانه داده شود تا ۱۰۰۰۰۰ لیرا بالتمامه پرداخته شود که برای حفظ راههای تجارتی جنوب بمصرف برسد (رجوع بقسمت آخر تلگراف ۱۲ ژانویه خودتان کنید) در باب مساعده برای مصارف عمومی باید صبر کنیم به بینیم دولت روس چه مبلغی خواهند داد و آنوقت همینکه دولت‌ایران امتیاز دو خطوط آهن را داد با التساوی همبلغی مساعده خواهیم داد

نمره ۵۵۰

مکتوب وزارت خارجه باداره هند

وزارت خارجه ۳۰ ژانویه ۱۹۱۳ —

از طرف سرادوارد گری تعلیم دارم که سواد تلگرافیرا که از سفیر اعلیحضرتی مقیم طهران در باب رسانیدن اسلحه از طرف حکومت هندوستان برای قشونی که ایالت فارس میخواهد تشکیل دهد مخابره نموده لفاً ایفاد دارم

من لازم است ارائه طریق نمایم که در صورتیکه مارکس اف کرو اعتراض ننماید باید حکومت هندوستان را تشویق نمود که بطور مساعد اینمسئله را تحت ملاحظه خود قرار دهد

(امضاء) لوئیس ملت

نمره ۵۵۱

تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۲ فوریه ۱۹۱۳ —

راجع بتلگراف ۳۱ ژانویه من —

سالار الدوله بدون اینکه صبر کند تا آنکه ترتیبی که بدخالت سفارت روس داده شده باتمام برسد با ۲۰۰ نفر وعده از ترکمنها بطرف ناردین حرکت کرده است نتیجه حمله اوغیر معلوم است لکن سفیر روس دیشب بمن اظهار داشت که بعقیده وی سالار الدوله بحدود استراباد مراجعت نموده است

نمره ۵۵۲

ترجمه مراسله مسیو دتر در ٤ فوریه ۱۹۱۳

از قرار معلوم هیئت انگلیسهای سینه دتود مردد میباشند در اینکه در مذاکرات هیئت فرانسوی در موضوع استقراض شرکت نمایند و دولت انگلیس هنوز باعضاء انگلیسی شرکت مذکور نظریات خودرا در خصوص مطلوب بودن اعزام نمایندگان بطهران ابلاغ ننموده است

نظر باینکه شروع بتبادل نظریات درباب استقراض ومخصوصاً فرستادن نمایندهٔ بطهران اهمیت دارد محتمل برای دولت انگلیس امکان خواهد داشت که به هیئت انگلیسها نصیحت نمایند که از مداقه در اینمسئله با هیئت فرانسوی در پاریس امتناع ننمایند

سفارت روس درلندن ٤ فوریه ۱۹۱۳

نمره ۵۵۳

تلگراف سرادوارد گری بسروالترتنلی

وزارت خارجه ۵ فوریه ۱۹۱۳ —

سندیکای راه آهن ایران امروز تلگراف ذیل را در باب راه آهن از محمره الی خرم آباد بمتروود مخابره مینمایند : —

راجع بتلگرافات ۲۸ ژانویه و ۳ فوریه شما —

اگر دولت ایران بطور قطع راضی میشوند که حق کنترات یا امتیازیما بدهند ما رضابه پیشنهاد دولت مینمائیم بشرط آنکه اولا حمل شرایط کنترات یا امتیاز قبل از آنکه وجهی مصرف مساحت

برسد قطع شود و ثانیاً دولت ایران برای دستجاتی که برای مساحت میروند مستحفظ تعیین نموده مخارج آنها را خود شان بدهند وزارت خارجه برطبق این بسفیر اعلیحضرتی تلگراف مینماید برطبق نظریات او عمل نمائید

مقصود از این شرایط این است که سندیکا مخارج بیهوده نماید شما باید موکداً بدولت ایران اصرار نمائید که بدون تاخیر کتباً باین امر رضا دهند پس ازحصول حق انتخاب میتوانیم بادولت روس درباب شرایط کنترات یا امتیاز مذاکره نمائیم

شما ممکن است همکار روسی خودرا از این مقدمه مستحضر بدارید

نمره ۵۵٤

تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۷ فوریه ۱۹۱۳ —

راجع بتلگراف ۵ فوریه شما

امتیاز راه آهن روس دیروز بامضا رسید و وزیر امور خارجه را ملاقات نموده است و وزیر معظم اظهار داشته است نمیتواند پیشنهادات سندیکای انگلیس را قبول نماید امید وارم امروز بعد از ظهر وزیر امور خارجه راملاقات نمایم

نمره ۵۵۵

تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۷ فوریه ۱۹۱۳ —

راجع بتلگراف ۵ فوریه شما —

وزیر امور خارجه فردا پیشنهادات سندیکارا بکابینه ارائه میکند و گمان میکنند قبول بشوند جناب معظم اشعار میدارد که قبول نمودن انها مسئله راه آهن را پیشرفت نمیدهد چرا برای دولت ایران امکان ندارد رضا بشرایط کنترات بدهند تا آنکه بعضی اطلاعات درخصوص جزئیات مسئله بانها داده شود و چنانچه سندیکا اظهار میدارند دادن این قبیل اطلاعات تا زمانیکه مساحت باتمام نرسیده امکان ندارد

میل صمیمی دولت ایران این است که بزودی شروع به عملیات راه آهن شود

نمره ۵۵۶

تلگراف سرجارج بوکانان بسرادوارد گری

سنت پطرزبورغ ۸ فوریه ۱۹۱۳

مسیو سازانف همین الان تلگراف کرده است که وزیر مالیه راضی است مبلغ ۲۰۰۰۰۰ لیرا بدولت ایران مساعده داده شود

نمره ۵۵۷

تلگراف سر ادوارد گری بسروالترتنلی

وزارت خارجه ۸ فوریه ۱۹۱۳ —

راه آهن محمره الی خرم آباد از شنیدن اینکه دولت ایران با وجود دادن امتیاز راه آهن ازجلفا به تبریز پیشنهادات بسیار معتدل سندیکارا برای حق امتیاز قبول ننموده‌اند دولت اعلیحضرتی متعجب ومتاسف گردیدند این قسم سلوك از روی عدم تساوی نظر به صبر وتحملی که دولت اعلیحضرتی نسبت بدولت ایران ابراز نموده اند

بسیار تاسف انگیز است شما باید اصرار کنید که حق امتیازی را که سندیکای مذکور میخواهد بلاتاخیر بدهند وقتیکه داده شد همه جزئیات امتیاز یا کنترات بفوریت تسویه خواهد شد چرا که یقین دارم سندیکا که مایل به تسویه عمل ان هستند تاخیری را روا نخواهند داشت

نمره ۵۵۸

تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۹ فوریه ۱۹۱۳ —

راجع بتلگراف ۸ فوریه شما —

وزیر امور خارجه مکتوبی بقرار ذیل بنو نوشته است : —

دولت ایران حق احداث خط آهنی از محمره تا نقطه نزدیك آنجا الی خرم آباد بسندیکای خط آهن ایران میدهند باین معنی که سندیکای فوق الذکر یا بوسیله استقراض بشرایطیکه ترتیب آن فیما بعد داده خواهد شد راه آهن مذکور را بپول دولت ایران خواهد ساخت یا آنکه دولت ایران بسندیکای مزبور امتیازی برای احداث خط آهن مذکور خواهند داد بشرایطیکه بعد ازاین مقرر شود درصورت ثانی سندیکا راه آهن را با پول خود ساخت و مسئولیت آن بعهده آنها است برای آنکه بتوان یکی از دو ترتیب فوق الذکر را اختیار نمود و شرایط لازمه را روی کاغذ آورد مساحت مقدماتی لازم است دولت ایران حاضر اند که با سندیکا متفقاً شروع بمساحت نماید و مخارج آنرا دولت متحمل خواهد شد بشرط آنکه اگر پس از اتمام مساحت دولت ایران بموجب حق اختیار یکی ازدوطریقه فوق الذکر نخواهند امتیازی بسندیکای

مذکور بدهند سندیکا مصارف مساحترا که دولت ایران متحمل میشود مسترد نماید

بدیهی است دولت ایران مصارف ترتیب محافظت مهندسین و مساحین را خواهد داد

مدت حق گرفتن امتیاز از تاریخ این نوشته تا دوسال دیگر خواهد بود

رئیس کابینه که این مراسله را بمن داده تعلیم داده شده بود که اظهار امیدواری بنماید که سندیکا هر قدر زودتر که ممکن است صورت امتیاز را بنویسد محض آنکه شرایط پیشنهادات طرفین را تحت ملاحظه و مداقه فوری قرار دهند بطوریکه در انتخاب یکی از این دو طریقه احداث خط آهن وقت تلف نشود

نمره ۵۵۹

تلگراف سروالتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ۹ فوریه ۱۹۱۳ —

راه آهن محمره الی خرم آباد — ظاهراً مفهوم تلگراف ۷ فوریه من از بابت رویه دولت ایران در خصوص این مسئله بر شما مشتبه شده باشد من خیلی از این مسئله تأسف دارم قبل از انکه امتیاز خط آهن جلفا بامضا برسد وثوق الدوله مکرراً از من استفسار نمود به بیند جواب پیشنهادات او نمی رسیده است چراکه از قراریکه او میگفت بسیار مایل بود که عمل امتیاز بانگلیسها اول باتمام برسد وزرای حالیه بخوبی قدروقیمت تقویت دولت اعلیحضرتی را

میدانند ومشار الیهم درضمن مذاکرات ثانوی ابراز میل صمیمانه نموده‌اند فورمولی طرح نمایند که علاوه برآنکه شروع سریع بکار راتأمین نماید مقبول سندیکاو دولت اعلیحضرتی واقع گردد

نمره ۵۶۰

مکتوب سروالترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۱۶ ژانویه ۱۹۱۳ —

آقا افتخار دارم اینک سواد راپورتی را که ماژرکنل‌ول در خصوص حمله که بدسته ازسواره هند مرکزی نزدیک خانه زینان در ۱۱ دسامبر واقع ومنجر بقتل کاپیتان اکفورد گردید نوشته‌است لفاً انفاد دارم (امضاء والترتنلی)

ملفوف نمره ۵۶۰

راپورت ماژرکنل ول درباب حرکت هیئتی ازدسته ۳۹ سواره هندمرکزی که روز ۱۱ دسامبر ۱۹۱۲ ازخانه زینان بدشت ارجن رفته‌اند (دسته مرکب بود ازماژر کنل‌ول وکاپیتان اکفورد وجامه‌دارسرایان سنگ و دوازده نفر بانضمام یکنفر مساح اسکادرن نمره یك ودو زده نفر متعلق باسکادران نمره ۲ ودونفر مامور خدمت صاحب‌منصبان و۱۷ نفر همراه و۱۷ راس قاطر بنه)

من ساعت ۷ قبل از ظهر نیم ساعت بعداز حرکت دسته قریب ۱۵۰ نفر سربازهای ایرانی که بطرف جنوب میرفتند حرکت کردم

من ۱۲ نفر اسکادرن نمره یك‌را برای حفظ بنه تعیین نمودم که همراه قاطرها بیایند و آنهائیرا که متعلق باسکادرن نمره‌دو بودند برای پیش قراولی تعیین نمودم

ازوقتیکه ازکاروانسرا تارود خانه قره آقاج میرفتیم من پیش
قراول بکوههای طرف دست راست راه فرستادم وبانها امردادم
که دوباره سرپل بدسته ملحق شوند واینکار راکردند

تانزدیك رود خانه صاحبمنصب ایرانی ژاندارمری بادوسواراز
خانه زینان همراه من بودند اینها بجلوتاخت کردند که قراولخانه
خودرا نزدیك برجی که قله گردنه سینه سفید ساخته شده بود
تفتیش نمایند

تقریبا پس از آنکه ژاندارمها حرکت کردند من چون میدانستم
تهیه منزل دردشت ارجن اشکال داشت جامه‌دار سرابان سنك را
بادونفر سوار فرستادم که بتاخت بانجا رفته وقبل از آنکه سربازها
برسند منزل تهیه نمایند

من سپس ازرود خانه گذشته ودونفر سوار جاسوس بیکی از
کوههای کوچك دور (بارتفاع قریب ۳۰۰ پا) که قریب ۷۰۰ ذرع
بطرف جنوب غربی پل واقع است فرستادم

من بعداز ده الی پانزده دقیقه دوراز ساحل توقف نمودم
که دسته تماماً جمع‌شده و ازجنگل خار وبته های سبزکه تایك میل
وربع امتداد دارد عبور نمائیم

من مجدداً ساعت ۸ قبل ازظهر حرکت کرده ویکنفررا
فرستادم که درامتداد رشته کوه (قریب ۲۰۰ پا بالای جاده)
که تاکوهی که درفوق ذکر کردم ۴۰۰ ذرع مسافت دارد سواره
حرکت کند ودونفر دیگررا فرستادم که بالای کوه دیگری که

دورتر ازاین رشته کوه بود بروند و دونفر دیگر فرستادم که جلو
بروند دونفری که روی کوه اول بودند بعد بمن ملحق شدند ودسته
که حالا بجلو رفته بودیم مرکب ازکاپیتان اکفورد وخودمن و چهار
نفر مامور خدمت وپنجنفر ازاسکادرن دوم بود درساعت هشت و
بیست دقیقه قبل ازظهر ایندسته که بجلو رفته بود بمسافت قریب
۲۰۰ ذرع ازجنگل خارج شده وقاطرهای بنه تازه پیداشده بودند
که ازکوههای طرف دست چپ بمسافت ۳۰۰ ذرع بنای شلیك
سخت نمایند دسته که بجلو میرفت بطرف کوهی که ۱۵۰ ذرع فاصله
داشت بتاخت رفتند که پناه گاهی تحصیل نمایند وچهار رأس قاطر
های بنه وچهار نفر ازهمراهان خودرا بانجا رسانیدند وضع کوه طوری
است که پناه گاه خوبی تشکیل میدهد وتمام کوههائی که نزدیك
آنجا بودند با بته پوشیده بود بطوریکه تاحالا ماحمله کنندگانرا مشاهده ننمودیم
همینکه پای اینکوه رسیدیم پیاده شده و دونفر را پهلوی اسبهای
خود گذاردیم وخودمان شروع ببالا رفتن کوه که یخ سخت آنرا
پوشانیده ولغزنده بود کردیم ماقریب ۴۰ ذرع ازکوه بالارفتیم و من
شخصاً هیچیك از حمله کنندگانرا ندیدیم لکن گویا بعضی از افراددسته
دشمن رادیده بودند ودرجواب گلوله آنها شلیك میکردند

دراین موقع کاپیتان اکفورد میخواست باررولور خود قراول
برود که غفلتاً صدائی کرده وافتاد او ازمن یك ذرع مسافت داشت
وطرف دست چپ من بود من سپس نزد اورفتم واو باشکال گفت
مراگلوله زدند وبیهوش شد من دونفر ازهمراهان را نزداو گذاردم

ونوکرش هم که پائین بود بالا آمد

بعد با سه نفری که مانده بودند کمی بالاتر بطرف مشرق تیزه کوهی که انوقت روی آن بودیم رفتیم واز آنجا (از میان دره جنگلی) بعضی از خصم را روی کوه طرف مخالف میدیدم (این انتهای رشته کوهی بود که یکنفر از سواران را فرستادم که در امتداد آن حرکت کند) وهمینکه بکنار کوه رسیدیم از ۱۵۰ الی ۲۰۰ نفر از خصم را دیدم ازته دره حمله نموده و قریب ۳۰ ذرع مسافت راطی نموده درجنگل عقب ناپدید شدند پنجاه نفراولی این دسته تفنگ داشته وباقی ظاهراً اسلحه نداشتند

من و کسانیکه بامن بودند به آنها شلیك نمودیم لکن ندیدیم کسی از آنکه کلوله بردارد

تا اینوقت نمیدانستم چه اتفاقی برای افراد اسکادرن اول وقاطرهای بنه رخ داده بود لکن چند نفر از همراهان را دیدم که پس از شلیك بجنگلها رفتند واز محلی که ایستاده بودم بعضی ازقاطرهارا میدیدم که ازجنگل بیرون آمده ودربستر رود خانه حرکت میکردند بعد ایرانیها آنهارا محاصره نموده واز نظر محو شدند یکی دو نفر از افراد اسکادرن اول را نیز دیدم که در کوهای کم ارتفاع طرف شمال رودخانه رفته بودند ازبالای کوههای پهلوی ماهنوز شلیك میشد مقصود من حالا این بود که سعی کرده تمام قشون خودرا جمع کنم و کاپیتان اکفورد راحرکت بدهم ونزد اورفته واورا مدهوش یافتم لکن هنوز نفس میکشید من اورا بپائین کوه برده واورا جلو یکنفر برروی اسب

گذاردم و سه نفر را امر دادم که عقب بیایند و همینکه تا مسافت ۴۰۰ ذرع دور شدم شاخت خود را بمن ملحق سازند و خودم با قاطرها و سایر همراهان بسرعت تمام بطرف راست رود خانه رفتیم در راه جابه دار سرایان سنك و دو نفری که با او رفته بودند بمن ملحق شدند و او راپورت داد در نیمه راه تا برج روی تنگه سینه سفید (قریب دو میل بجلو) سربازهای ایرانی را دیده بود و آنوقت صدای شلیك را شنیده بود و از صاحب منصب ایرانی سربازها درخواست نموده بود مراجعت کند و او از انکار امتناع نمود آنوقت خودش شاخت در امتداد رود خانه مراجعت نمود بود

۱ همینکه بساحل طرف راست رود خانه رسیدم یکی از افراد اسکادرن اول شاخت نزد من آمده راپورت داد که دسته همراه او با عده از همراهان وقاطرها درکوه جلو بودند من بآنها ملحق شده و دیدم که یکی از سائیس ها و چند رأس قاطر مفقود الاثر شده است از قراریکه راپورت داده شد پوران سنك سوار هم مفقود شده بود (این پیش قراولی بود که پس از حرکت از رود خانه بعد از توقف من بکوه فرستاده بودم)

همینکه دستهٔ خودرا جمع نمودم همراهان را با اسبها و قاطرها بجابه‌دار سرایان سنك سپرده باو امر دادم که ازطرف دست چپ رودخانه حرکت کند و دنبال من بیاید در این نقطه از طرف شمال پناهگاه داشتند وازطرف جنوب هم تا اندازه ازنظر محو بودند وتپه‌های سبزی که در بستر رودخانه بود آنها را ازنظر

پنهان میداشت

این خاك بطرف شمال چندین میل مشتمل است بر کوههای ناهموار کم ارتفاع و روی آنها گاهگاه تپه دیده میشود لیکن مجاری آبهائیکه برودخانه میریزد پر از درختهای کوچك است

من با کسان خود درامتداد این کوههای کم ارتفاع حرکت کرده کسان خودرا دو دسته نموده و هریك را بنوبت بجلو میفرستادم و باین طریق در ساعت ۱۱ و ۲۰ دقیقه براهی که آنطرف پل است رسیدیم در راه قریب ۱۵ الی ۲۰ نفر سوار روی یك کوهی قریب ۱۵۰۰ ذرع طرف شمال و چند نفر پیاده که در درههای نزدیك ترديدم و با آنها تبادل شلیك نمودم و یکی از آنها را دیدم گلوله برداشت و نیز ۵۰ یا ۶۰ نفر را روی پل با تفنك دیدم لکن آنها را نشناختم و آخرالامر ناپدید شدند از کوههای جنوب رودخانه متصل گلوله میبارید و سه سوار را دیدم از طرف تنگه سینه سفید در امتداد کوها حرکت میکردند پس از قلیل مدتی معلوم شد که ژاندارم بودند همینکه به پل نزدیك شدم ۳۰ الی ۴۰ نفر را که بعضی از آنها تفنك داشتند روی یکی از کوههای کم ارتفاع ۴۰۰ ذرع جلو خود دیدم و میخواستم با آنها شلیك کنم لکن فرار کردند کمی بعد از آن قریب بیست نفر بدون اسلحه ظاهر شدند و من بطرف آنها رفتم اینها از خانه زینان آمده بودند و غلام تلگراف خانه هم با انها بود بمجرد اینکه اسبهای من از پل گذشتند صاحب منصب ژاندارمری بمن ملحق شد و گفت که سه یا چهار نفر

ژاندارمها مجروح شده اند و از من کمك خواست که آنها را حرکت بدهد و بعد بعضی از دهاتیان و تفنگچیان را برد و آنوقت رفت و تا ساعت ۵ بعد از ظهر او را ندیدم در این وقت کسان خود را سوار نموده و حرکت کردیم و قراول در کوههای طرف شمال عقب کاروانسرای خانه زنیان فرستادیم

همینکه بکاروانسرا رسیدم در یافتم که یکی از اسبها بسینه اش گلوله خورده و پاشنه یکی از کسان مجروح شده و یکنفر از سائیس ها مفقود الاثر بود سائیس مذکور دو بعد از ظهر پیدا شد و گفت که در جنگلی دویده و خود را آنجا پنهان نموده بود نه قاطر با بار برده شده بودند و بعضی از همراهان را سرا پا لخت کرده بودند همینکه صبح از کاروانسرای مذکور حرکت کردیم دستهٔ کوچکی از ایرانیان (مرکب از سه نفر زن و دو بچه یکی با دو نفر نوکر و دو جفت کجاوه و سه قاطر بنه) حاضر برای حرکت بودند اینها با انکه فوراً عقب من حرکت کردند یا وقتیکه من توقف نمودم بمن رسیدند (اگرچه من آنها را ندیدم) چرا که سارقینی که مارا حمله نمودند آنها را غارت نموده و قاطرهایشان را برده بودند همینکه برودخانه رسیدیم من چند نفر از سربازها ئیرا که جلو تر حرکت کرده بودند دیدم که در ساحل رود خانه توقف نموده بودند و وقتیکه من از رودخانه عبور کردم آنها ناپدید شدند و هیچکس دیگر را در راه ندیدم که بیاید یا برود فقط کسانیکه شب قبل در کاروانسرا بودند چند نفر چار وادار با قافله کوچکی بودند که بطرف شیراز میرفتند

همینکه بکاروانسرا رسیدیم سیم تلفون خود را بسیم تلگراف وصل نموده وسعی کردم که با شیراز مخابره نمایم لکن کامیاب نشدم و تا ساعت دو بعد از ظهر توقف نمودم و میدانستم آنوقت موقع امتحان خط است و آنوقت ماوقع را راپورت دادم

درعرض بعد از ظهر ٤ نفر ژاندارم مجروح را بکاروانسرا آوردند تا اندازهٔ که توانستم تحقیق بنمایم اینها در کوههای ساحل طرف راست رودخانه تیر خورده بودند و اسلحه و مهمات جنگی آنهارا هم غارت نموده بودند ووقتیکه درامتداد ساحل چپ رودخانه حرکت میکردم من ردهٔ دستهٔ که بمن حمله نمودند دیدم پس از اتمام حمله بطرف شمال رفته بودند

و خدار محمدزمان صاحب‌منصب غیر مامور که حفظ بنه‌سپرده باو بود اینطور اظهار میدارد :—

بمجرد انکه شلیك شروع شد وسائیس‌ها فرار کرده بودند من کسان خودرا جمع نموده وسعی کردم قاطرهارا به پناه گاهی برانم لکن فوراً قریب ١٩٠ نفر از ایلیاتیها مرا محاصره نمودند وازبالای کوه بسرعت تمام بپائین آمده بعضی ازقاطرهارا گرفتند ١٥ الی ٢٠ نفر سوارهم از عقب آمدند من بعد با چند قاطری که بدستم آمد کسان خودرا از رودخانه عبوردادم همینکه از رودخانه عبور میکردم قریب ٣٠ الی ٤٠ نفر سوار از ساحل طرف دیگر امدند من‌بعد کسان خودرا بالای کوه کوچکی قرار دادم وبر خصم شلیك نمودم وبعضی از آنها خواستند برمن حمله نمایند برای انکه

قاطرهای مرا ببرند لکن بواسطه شلیك من بعقب رفتند و بعد بدرهٔ طرف شمال رفتند وسایرین که اول قاطرهارا گرفته بودند فوراً همراه آنها رفتند ومن دیدم که ٤ نفررا که گلوله خورده بودند میبردند سارقین جمعاً قریب ١٤ راس قاطر بردند باین معنی که ٥ راس زیاده برآنچه ازمن گرفته بودند بردند من قاطر دیگری در آن حدود ندیدم مدت کمی پس از آنکه آنها رفتند شما بمن ملحق شدید

نمره ٥٦١

مکتوب سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ٢٢ ژانویه ١٩١٣ —

افتخار دارم خلاصهٔ وقایع چهار هفته ایرانرا بطریق معمول ماهیانه لفاً انفاد دارم

(امضاء) والتر تنلی

(ملفوف نمره ٥٦١)

(خلاصه وقایع چهار هفته طهران)

(لغایت ٢٢ ژانویه ١٩١٣)

(طهران)

کابینه — پس از اشکال زیاد و تاخیر و تعویق متواتر علاء السلطنه عاقبت موفق بتشکیل کابینه شده است و مرکب از اعضاء ذیل است این کابینه روز ١٨ ژانویه بشاه معرفی شدند:—

علاء السلطنه　　　　صدر اعظم

عین الدوله — وزیر داخله

وثوق الدوله — وزیر خارجه

مستوفی الممالک — وزیر جنگ

قوام السلطنه — وزیر مالیه

مؤتمن الملک — وزیر تجارت

مشیر الدوله — وزیر معارف

ممتاز الدوله — وزیر عدلیه

مستشارالدوله — وزیر پست و تلگراف

نایب السلطنه تلگرافاً دراین هفته این کابینه‌را تصویب نمود

خزانه‌دار کل — روز ۲۴ دسامبر مورد تعرض متمردانه گردید درموقعیکه صدر اعظم با تلفون اورا احضار نموده‌بود دسته از بختیاریها بطور تهدید اورا محاصره نموده و تادیهٔ حقوق عقب افتاده خودرا ازاو مطالبه نمودند و به تهدید تنها کفایت نکرده نوکرهای شخصی مسیو مرنادرا حمله نمودند

بکمک سفارتین ترتیب این کار بطور رضایت بخش فیصله‌یافت

نظمیه — روز ۱۷ ژانویه اجزاء نظمیه بطور عموم دست از کار کشیدند وچون میخواستند ژاندارمها را مجبور کنند بانها ملحق شوند قدری اغتشاش بظهور رسید و بعد ازبابت حقوق عقب افتاده مبالغی بانها داده شد

قانون انتخابات — کمیتهٔ قانون انتخابات تصمیم نموده اند که

منتخب باید معادل ۱۰۰ لیرا دارائی داشته باشد و معادل ۱۰ شلینک مالیات بده باشد

(رشت)

در ناحیه طالش صلح و آرامی موقتاً اعاده شده است

هرهاز معلم نظامی آلمانی دولت ایران روز ۳۱ دسامبر با مهمات جنگی از اروپا مراجعت نمود و چند توپ ماکزیم برای ژاندارمری همراه آورد

با خوستاریان کنترانی شده که در راه از رشت الی طهران دستگاه اتومبیل راه بیندازد وانتظار میرود که تا ششماه دیگر این کار باتمام برسد

(استراباد)

عساکر روس که فعلا درخانه حکمران جمع شده‌اند عده‌شان به ۲۸۰ نفر میرسد و چهار عراده توپ دارند

سالار الدوله روز ۱۲ ژانویه بنجه نجف رسید

(سیستان)

ماژور پریدو قونسول اعلیحضرتی روز ۲۶ نوامبر واردشد

دربیرجند هیجانی بر علیه مامورین مالیه برپا است و پس قونسول اعلیحضرتی مقیم آن‌شهر راپورت میدهد که مدیر مالیه محلی از خانواده پستی است و پست‌ترین اشخاص بیرجندرا استخدام نموده است

(کرمان)

ماژور لاریمر قونسول اعلیحضرتی روز ۱۰ ژانویه وارد گردید اردوئی که ایلات بسیرجان فرستاده بود روز ۸ دسامبر مراجعت نمودند از راپورتهائیکه رسیده ظاهر میگردد که قشون غیر منظم بختیاری در غارت وچپاول بیداد نموده دهات را با خاک یکسان و اهالی را مورد بی شرافتی‌های سخت قرار دادند

ایلات بعلت فقدان پول از قصد دیدن بلوچستان ایران صرف نظر نموده است

سردار سعید خان ونواب خان بلوچ تهیهٔ جنك می‌بینند

(شیراز)

مسیو استاس وکیل مالیه دولت ایران روز ۱۱ ژانویه وارد شد برای جمع آوری افراد که بتفاق ژاندارمری قافله محمول اسلحه و مهماتی را که از اروپا برای ژاندارمری به بوشهر وارد شده بشیراز برسانند

او ظاهراً در مساعی خود موفقیت حاصل ننمود است ماژر سیفورت تصمیم نموده است که حالیه اقدامی برای آوردن قافله مذکور ننماید

از کازرون چند فقره سرقت قوافل راپورت داده شده و قراول راه درتنگهٔ ترکان هنوز از قوافل پول های گراف میگیرند و بیارها دست درازی میکنند و مسافرین را صدمه میزنند

روز ۲۲ دسامبر محمدعلیخان کشکولی بده نزدیك کازرون

حمله برده آنجا را قبضه نمود در جنگی که واقع شد قریب ۳۰ نفر ازطرفین مقتول گردیدند

(اصفهان)

سردار ظفر روز ۲۹ دسامبر بطرف طهران حرکت نمود که به اروپا برود و امیرجنك (یکی‌از پسران سردار اسعد) در غیاب سردار اشجع زمام اموررا بدست گرفت

دراوضاع شهردرماه گذشته‌بهبودی بینی حاصل شده‌ووجوهات مالیات بطوررضایت‌بخش باداره مالیه میرسدومناسبات بین‌نایب‌الحکومه ووکیل مالیه بسیار خوب است

قوافل‌در راه‌اصفهان‌الی‌شیراز‌عبور ومرورمینمودند امنیت‌حالیه را میتوان‌بواسطه سختی‌هوا دانست که‌ایلات راهزن‌را ازراه‌بدر برده‌است

راپورتهای از آباده معلوم میدارد که‌ایلات فارس بارؤسای بویر احمدی مشغول مذاکره‌است وآنها بشهر آمدند که درخصوص قراولی قسمتی از راه بین آباده وامین آباد بالو قراری بدهند

(یزد)

اردوئی که بمروس‌فرستاده‌شده بود ظاهراًچندان‌موفقیتی‌حاصل‌ننمودند روز ۷ ژانویه ۲۰۰ نفرقشون امدادی‌بطرف ناحیهٔ‌مذکور رهسپارشدند

کفیل قونسولگری انگلیس راپورت میدهد یکی‌از واقعات سال گذشته کمی قوافل بوده‌است که ازبندر عباس وارد میشدند و مال التجاره شمال متدرجاً جای مال‌التجاره انگلیس را دومیزار میکرد

(کرمانشاه)

صمصام‌الممالك بزرگتر سنجابیها از مدتی به اینطرف بواسطه مزاوجت وانتریك اتحاد خودرا باایلات محلی مستحکم میساخت که تمام ایلات کرمانشاهرا بر علیه کلهرها متحد نماید اتحاد اینها دراوایل سال گذشته شروع شد ودرجریان پلتیك آن محل اتحاد مذکور نفوذ کاملی اعمال نموده است حالیه ظاهر میگردد که ایلات متحده مذکور خود را بطوری قوی میدانند که شروع بمجادلات نمایند وعقیده قونسول اعلیحضرتی بر این است که ایلات کلهر نمیتوانند باقشون آنها مقاومت نمایند صمصام‌الممالك چندنفر از متمردین‌مشهور را نیزباین هیئت متحدنموده ودرجزو آنها محمودخان حکمران بیستون است ومستر مکدول میترسد از اینکه مبادا او درصورتیکه برسنجابیها غالب شود راه بغدادرا اشغال نماید

فرمانفرما در شهراست لیکن خودرا از هرگونه مسئولیت رسمی بری ساخته است

راههای اطراف تمام ناامن میباشند ومال‌التجاره کم حمل میشود حفاظت راه همدان بهایل گتومند که از راهزنان مشهور کردستان میباشند سپرده شده است

(بوشهر)

در اوایل نوامبر کلانتر بوشهر که درتمام مدت ده‌سال خدمت خودرا دائما باشکال تراشی و ضدیت بامنافع انکلیس معرفی‌نموده از طرف حکمران دستگیر گردید طرفداران او برای استخلاص او

هیجانی برپا نمودند ووقتیکه از انتریکهای آنها ثمری حاصل نشد دو دسته مسلح اعزام شدند که جلو راه شیراز را در خارج بوشهر بگیرند و ایاب وذهاب قوافل را تا چند روزی مانع شدند چون بیم شیوع و توسعهٔ این اغتشاش میرفت قونسول جنرال اعلیحضرتی پیشنهاد کرد که برای بازکردن راه عساکر بکار برده شود دراین بین کسان حکمران به سد راه آذوقه برای شورشیان و ترغیب آنها به مراجعت موفق شدند

(اهواز)

اخبار واصله از بهبهان مینمایاند که امیر مجاهد بغیر از گرفتن وجوهات زیاد از اهالی شهر کار دیگری صورت نداده است قونسول اعلیحضرتی اظهار میدارد که دیگر نمیتوان حالیه امید داشت که او میتواند کنترلی بر ایل کهکلوئی داشته باشد بواسطه اقدامی که برای گرفتن مالیات از ناحیهٔ لیراوی که جزو قلمرو حکومت او نیست نموده اشکالات تولید شد و شیخ محمره علیهذا تهدید نموده است که دیگر امیر مجاهد را تقویت نخواهد نمود

(محمره)

امیر خان یکی از اتباع هندی انکلیس برای مفتشی مالیه‌عربستان تعیین شده ودر آخر نوامبر وارد طهران خواهد شد

(نمره ۵۶۲)

(مکتوب سرو الترتنلی بسرادوارد گری)

طهران ۲۲ ژانویه ۱۹۱۳ —

آقا — افتخار دارم راپورت دهم که کفیل قونسولگری اعلیحضرتی مقیم رشت حرکات عساکرروس‌را بطریق ذیل راپورت داده است : —

در ۸ ژانویه ۱۰۰ نفر ازپیاده نظام رژیمان‌شماسکیفسکی روس از قزوین برشت آمده وروز بعد ازانزلی بطرف روسیه رفتند

روز ۱۴ ژانویه ۳۰۰ نفر از پیاده نظام روس از روسیه برشت وارد وروز ۱۵ ژانویه بایکصد نفر دیگر که روز ۱۵ ژانویه آمده بودند بطرف قزوین‌حرکت کردند امضاء (والترتنلی)

(نمره ۵٦۳)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۱۰ فوریه ۱۹۱۳ —

بدولت ازحیث پول خیلی سخت میگذرد وزیر امور خارجه اظهار امید واری صمیمانه نموده است که شما وساطت نموده دولت روس‌را ترغیب خواهید نمود که درعوض امتیاز خط آهن جلفا الی تبریز مساعده صحیحی بدهند جناب معظم امیدوار است که دولت اعلیحضرتی مساعده که وعده داده‌اند بتاخیر نخواهند انداخت چرا که دولت بحسن نیت ایشان اعتماد دارد

(نمره ۵٦٤)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۱۰ فوریه ۱۹۱۳ —

راجع بتلگراف ۲۱ ژانویه من —ترتیبی که برای سالار

الدوله داده‌شده بموقع اجراگذارده نشده چرا که کابینه جدید وقتیکه امور را بدست گرفت تصمیم نمود که چنین شخص انتریک‌چی خطرناکی را با این اوضاع نباید گذارد در طهران اقامت نماید وپس از مذاکرات زیاد بنا براراته طریق دولت روس تصمیم شد که‌بسمت حکومت گیلان فرستاده شود در این بین سالار الدوله قشونی تشکیل داده واز استراباد برای غارت وچپاول حرکت نمود وبعضی‌را عقیده براین‌است که بطرف مشهد درحرکت‌است وبسبزوار رسیده‌است

نمره ۵٦۵

تلگراف سروالترتنلی بسراد واردگری

طهران ۱۰ فوریه ۱۹۱۳ —

کابینه مجدداً درخصوص تشکیل قشون کوچکی باب مذاکرات رامفتوح نموده اند وتصور میشود که حکومت مرکزی بدون قوه نمیتوان اقتدار خودرا درایالات وولایات محسوس بدارد حالیه فقط پیشنهاد شده است که قشونی مرکب ازقریب ۶۰۰۰ یا ۷۰۰۰ نفر تشکیل شود ۳۰ نفر صاحبمنصبان خارجی برای تعلیم آنها لازم است حکومت صاحبمنصبان سوئدی را ترجیح میدهد برای آنکه قشون ژاندارمری بیشتر بهم مربوط بشوند لکن بانها مفهوم شده که تحصیل صاحبمنصبان باندازه که برای ژاندارمری لازم‌است اشکال خواهد داشت

نمره ۵٦٦

تلگراف سروالترتنلی بسراد واردگری

طهران ۱۱ فوریه ۱۹۱۳ —

اطلاع ذیل‌را درباب امتیاز خط آهن ازجلفا الی تبریز بدست آورده ام وگمان میکنم صحیح باشد

این امتیاز برای مدت ۷۵ سال است ودولت ایران پس از ۳۵ سال حق خریدن انرادارند وهرگونه خطری یاخسارتی در احداث آن وارد شود بعهده صاحبان امتیاز است ونه‌دولت روس ونه دولت ایران هیچکدام وثیقه مالی نداده‌اند

این امتیاز تبدیل امتیاز سابق راه‌است که مدت آن منقضی شده ومتضمن حق‌حفرو استخراج کلیه معادن نفت و ذغال سنک تامسافت ۴۰ میلی درطرفین خط مذکور میباشد .منافع دولت ایران بقرار ذیل است :—

(۱) شرکت متساوی درمنافع خط آهن پس‌از تادیه صدی هفت درسرمایه که بکاربرده میشود

(۲) صدی پانزده ازخالص منافع معادن اراضی خالصه که در ۴۰ میلی طرفین خط مذکور واقع است

این امتیاز متضمن حق‌احداث شعبه تاانتهاء شمالی دریاچه ارومی میباشد وحق‌رجحان بکمپانی مذکور میدهد برای ساختن خطی بین‌قزوین وتبریز بهرقسم شرایطی که کمپانی دیگری در آتیه پیشنهاد نماید وبعلاوه امتیاز قدیم راه هم درتحت بعضی شرایط راجع بمدت ساختن آن تجدید میشود

حق‌رجحان مال‌التجاره ازحیث میزان قیمت حمل ونقل در

این خط داده نشده است

نمره ۵۶۷

تلگراف سرادواردگری بسروالترتنلی

وزارت خارجه ۱۱ فوریه ۱۹۱۳ —

ازتلگراف ۸ فوریه سنت پطرز بورغ بشما معلوم خواهدشد که دولت روس راضی شده‌اند مبلغ ۲۰۰۰۰۰ لیره بدولت ایران قرض بدهند من‌باخزانه مذاکره‌خواهم نمود که مبلغی بهمین میزان از طرف دولت اعلیحضرتی داده‌شود

شما باید درباب تامین ومنافع واسترداد وجه مذکور باسفیر روس مشورت نمائید وهرقدر زود ترکه ممکن است مرا از نظریات خود تلگرافاً مستحضر بدارید

شما البته میدانید که این مساعده بکلی ازمساعده که برای‌فارس داده خواهد شد وتعلیمات علیحده درخصوص ان بشماداده شده است مجزی میباشد

نمره ۵۶۸

تلگراف سرادواردگری بسروالتر تنلی

وزارت خارجه ۱۲ فوریه ۱۹۱۳ —

راجع بتلگراف ۳۰ ژانویه من — شما مجاز هستید که بدولت‌ایران اطلاع دهید که دولت اعلیحضرتی بسیار مایلند دولت مشارالیها را بوسیله ژاندارمری دراعاده انتظامات فارس همراهی نمایند وحاضر اند علاوه برمبلغی که ازبابت استقراض میدهند پول برای اداره

کردن امور فارس بشرایط ذیل بدهند :—

۱ـ آنکه شرایط قسمت دوم تلکراف دهم دسامبر شما ملحوظ و منظور گردد

۲ — آنکه تحت هر گونه ملاحظاتی که شما بخواهید ارائه نمائید بودجه ژاندارمری را صاحب منصب فرمانده شیراز بموافقت قونسول اعلیحضرتی و مشورت وکیل مالیه تهیه نماید و وقتیکه این کار باتمام رسید تمام پولهائی را که باید پرداخته شود صاحب منصب سوئدی بپردازد

۳ — که تمام لوازمات ژاندارمری خریده شود

٤ — و ترتیب تامین و منافع صحیح داده شود

آیا میتوان ترتیبی داد که این مساعده علیحده را در مقابل عایدات ایالات داد (رجوع بتلکراف ۱۵ ژانویه خودتان نمائید در قسمت دوم) درباب منافع چه میتوان کرد

خیلی مسرور خواهم شد که شما عقیده قطعی خود را درباب مبلغی که تشکیل و توسعه تدریجی قوهٔ ژاندار مری را تامین نماید و بهمین طور مبلغی را که ایالت برای اداره کردن امور لازم دارد اظهار بدارید تصور میکنیم ۸۰۰۰ لیرا ماهیانه برای تمام مقاصد و مصارف مکفی خواهد بود

نمره ۵۶۹

تلکراف سر والترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۱٤ فوریه ۱۹۱۳ ـ کابینه چند فقره تلکراف نه

نایب السلطنه مخابره نموده و اصرار بمراجعت او بایران نموده اند لکن جواب های ایشان مبهم و بلا تصمیم بوده است

نمره ۵۷۰

تلکراف سر جارج بوکانان بسرادوارد گری

سنت پطرز بورغ ۱٤ فوریه ۱۹۱۳ – وزیر امور خارجه از نمایندهٔ هیئت مالیه روس شنیده است که موقع حالیه برای مذاکر استقراض بزرك ایران مساعد است جناب معظم علیهذا امیدوار است که شما هیئت انکلیسی را ترغیب خواهید نمود نماینده بپاریس بفرستند

نمره ۵۷۱

مکتوب وزارت خارجه با اداره هند

وزارت خارجه ۱٤ فوریه ۱۹۱۳ —

آقا راجع بمراسلات سابقه در خصوص لزوم پرداخت مساعده از طرف بریطانیای عظمی و روسیه بایران قبل از آنکه استقراض بزرگ از طرف سرمایه‌داران شرکت دنود راه‌آهن سر تاسر ایران داده شود ز طرف سرادوارد گری وزیر امور خارجه تعلیم دارم اظهار نمایم که اوزیر مختار دولت اعلیحضرتی مقیم سنت پطرزبورغ حالیه بموجب تلکرافی او را اطلاع داده است (سواد آن در جوف است) که دولت روسیه حالا حاضرند مبلغ ۴۰۰۰۰۰ مشترکه بدولت ایران بدهند

بنا بر این لازمست برای دولت اعلیحضرتی که مبلغ ۲۰۰۰۰۰

لیرا سهم خود را حاضر نمایند و چنانچه در اداره شما مسبوق است وصول این وجه را کابینه تصویب نموده اند

نظر بلزوم و اهمیت اینکار من از طرف سرادوارد گری اظهار امیدواری مینمایم که لرد کرو نیز موافقت خواهد داشت که نصفه انگلیس نیز باید داده شود در این مورد جناب ایشان رضا خواهند داد که سهمیه مساعده انگلیس از عایدات هندوستان داده شود و تعلیم خواهند داد که ۱۰۰۰۰۰ لیرای آنرا فوراً حاضر نمایند که بدولت ایران داده شود

و نیز تعلیم دارم اظهار امید واری بنمایم که جناب ایشان رضا خواهندداد که مبلغ ۵۰۰۰۰ هزار لیرا نصفه ۱۰۰۰۰۰ لیرای دیگر را که تادیه آن تصمیم شده است از قرار ماهیانه ۸۰۰۰ لیرا برای اعاده انتظامات جنوب ایران بپردازند که باین وسیله اعزام عساکر اعلیحضرتی برای انجام آن مقصود لازم نگردد و اقدام در این کار فقط چاره پر خرجی است که درصورت عدم تادیه پول تصور میشود

(امضاء) لوئیس ملت

نمره ۵۷۲

مکتوب وزارت امور خارجه بخزانه

وزارت خارجه ۱۵ فوریه ۱۹۱۳ — آقا چنانچه لرد کمیسیونرهای خزانه اعلی حضرتی البته آگاه میباشند مسئله پرداخت مساعده معتنابه بشراکت دولت روس با ایران جلب توجه کابینهٔ را نموده است وتصمیم نموده اند که وقتیکه دولت روس حاضر پرداخت آن شد

دولت اعلیحضرتی آنرا بپردازند برای آنکه دولت ایران بتوانند همراده اموررا بکار اندازند تازمانیکه ازسر مایه داران شرکت دتود راه‌آهن سرتاسر ایران استقراض کلی بشود

وزیر مختار اعلی حضرتی مقیم سنت پطرزبوغ حالا راپورت داده‌است که‌وزیر امور خارجه روس حالا اورا اطلاع داده است که دولت روس حاضر پرداخت ۲۰۰۰۰۰ لیرابدولت ایران میباشند و سرادوارد گری‌وزیر امور خارجه علیهذا مایل است که تصمیم کابینه بموقع اجری گذارده شود که هرقدر زودترکه امکان داشته باشد مبلغ معتنابهی داده‌شود ومن اظهار امید واری میکنم که نظر باین ترتیبات لردهای معظم بتوانند نصف لیرابپردازند ونصف دیگررا وزیر هندوستان خواهد داد

ونیز توجه لردهای معظم را باید باوضاع جنوب ایران که اسباب تشویش مخصوص دولت اعلی حضرتی و حکومت هندوستان گردیده است جلب مینمایم

البته لردهای معظم میدانند که در سال ۱۹۱۱ بمستر اسمارت کفیل قونسولگری اعلیحضرتی مقیم‌شیراز هنگام مراجعت بشیراز با صد نفر مستحفظ از طرف ایلات راه شیراز حمله شد و مجروح گردید و تاچند روزی نمی‌دانستیم که آیا او باقشون هندی که‌برای استخلاص او فرستاده شده بود میتوانند مراجعت بشیراز کنند یانه وکیفیت حمله‌مذکور فرستادن اردوئی مرکب‌از چندین هزارنفررا برای تنبیه ایلیات وافتتاح راهها لازم میداشت

مبر

سرادوارد گری مخالف این اقدام بود چرا که بعقیده وی این پلتیکی است که ممکن است باعث اشغال دائمی جنوب ایران و تقسیم مملکت بشود و دولت اعلیحضرتی را مجبور بمصارف فوق العاده نماید حوادث ایام عدم صحت واساس توهم وتوحش ابتدای امر را ثابت نمود و همینکه مستر اسمارت ودسته او سالماً بشیراز وارد شدند عاقبت تصویب شد که دولت اعلیحضرتی اطمینان دولت ایران را قبول نموده و بمساعی آنها و تشکیل قوه ژاندارمری تحت امر صاحبمنصبان سوئدی برای اعاده انتظامات اعتماد نماید

از آنتاریخ تاحال ژاندارمری ترقی زیادی کرده ولی هنوز طوری نیست که بتواند اقتدار خودرا محسوس بنماید بموجب اخبار واصله از طرف قونسول خانه اعلیحضرتی راه های تجارتی جنوب درحقیقت مسدود اند و موجب خسارت زیاد بتجارت انگلیس شده است وواردات مال التجاره در بنادر جمع شده و ممکن نیست آنهارا بداخله حمل نمود

مسافرین انگلیسی بانضمام مامورین دولتی انگلیس نمیتوانند مسافرت کنند و بانهائیکه مجبور بمسافرت شده اند حملات مختلفه شده است

حادثه که تازگی بوقوع رسیده وبسی الم انگیز است یعنی قتل کاپیتان آکفورد ازطرف ایلات دردشت ارژن جلب توجه عامه را برای لزوم اقدامات جدی درهمراهی برای اعاده انتظامات جنوب خزاء معتنابه بشراکت د ودربعض مراکز اشغال نظامی راه بوشهر الی شیراز و وتصمیم نموده اند د

کازرون الی شیراز را فقط وسیله اعاده انتظامات راههای تجارتی جنوب میدانند وسر والتر تنلی این عقیده را اظهار داشته واگرچه ماژر کوکز قونسول اعلیحضرتی مقیم شیراز کمتر ازبابت نتایجی که ممکن است دولت ایران بهمراهی وکمك دولت اعلیحضرتی بدست آورند بدبین است واضح است که او تصور میکند امید زیادی نیست مگر آنکه دولت اعلیحضرتی حاضر شده وبلا تاخیر اقدامی نموده ووجوهات کافی برای اداره نمودن امور ایالات داده واستقرار وتوسعه ژاندارمری را تامین نموده وایالات را بپرداخت مصارف حکومتی قادر سازند

دولت اعلیحضرتی که درمدت زمانی باینطرف خودرا مقابل با اختیار یکی ازدوشق می بینند وتصمیم نموده اند که شقی را اتخاذ نمایند که کمتر آنها را مشغول بنماید نباید درتصمیم خود مردد باشند که قبل از ۲۱ مارس اقلا مبلغ ۱۰۰۰۰۰ لیرا قرض بدهند که برای جنوب تخصیص شود بعلاوه ۲۰۰۰۰۰ لیرا برای مصارف معمولی

از تلگرافیکه سرادوارد گری در ۲۱ شهر جاری بسر والتر تنلی مخابره نموده برشما مکشوف خواهد شد که وزیر معظم درخصوص تامین قرضه مذکور تحقیق میکند و عایدات ایالتی را برای ان ارائه طریق نموده است لکن او منتظر شنیدن جواب نامساعدی است واگرچه شکی ندارد از اینکه این وجه عاقبت از دولت ایران گرفته خواهد شد عقیده اش براین است که دولت اعلیحضرتی باید دراین موقع درباب تامین آن چندان دقیق نشوند بلکه توجه خودرا مصروف بکنترل صحیح مصرف از بنمایند طریقه که انها برای کنترل مصرف این وجه میخواهند اتخاذ نمایند در تلگراف ۱۰ دسامبر

گذشته سروالتر تنلی و تلگراف فوق‌الذکر ۱۲ شهر جاری که باو مخابره شده است مذکور میباشد

سرادوارد گری اطمینان دارد که لردهای معظم علل واسبابی که اورا بحصول این نتایج مذکوره دراین مراسله سوق داده است بخوبی درک خواهند نمود و یقین دارد که در صورتی که اوضاع هرج ومرج حالیه رابگذارند دوام کند امورات از بد بدتر شده و برای دولت اعلیحضرتی غیر ممکن خواهد شد که جلوگیری از اعزام اردوی مهم نظامی بجنوب ایران و تمام نتایج و عواقب ممکنه آن بنمایند و تصور میکنند که فقط وسیله رفع این حاجت اینستکه هر طوری که ممکن است اقتدار دولت ایران را حفظ بنمائیم و او بنا بر این از روی بیمیلی مجبور شده است که از لرد کمیسیونرهای معظم خواهش نماید که با کمترین تاخیری که امکان دارد پرداخت مساعده هائیرا که او تقاضا مینماید تصویب نمایند (امضاء) لوئیس ملت

حسب الامر بنده‌گان حضرت مستطاب اشرف آقای سردار اسعد دامت شوکتهم العالی بسعی و اهتمام اقل بنده‌گان معتمد همایون جواد ساسانی

در مطبعه برادران باقرزاده بطبع رسید

[illegible]